Émile Gaboriau

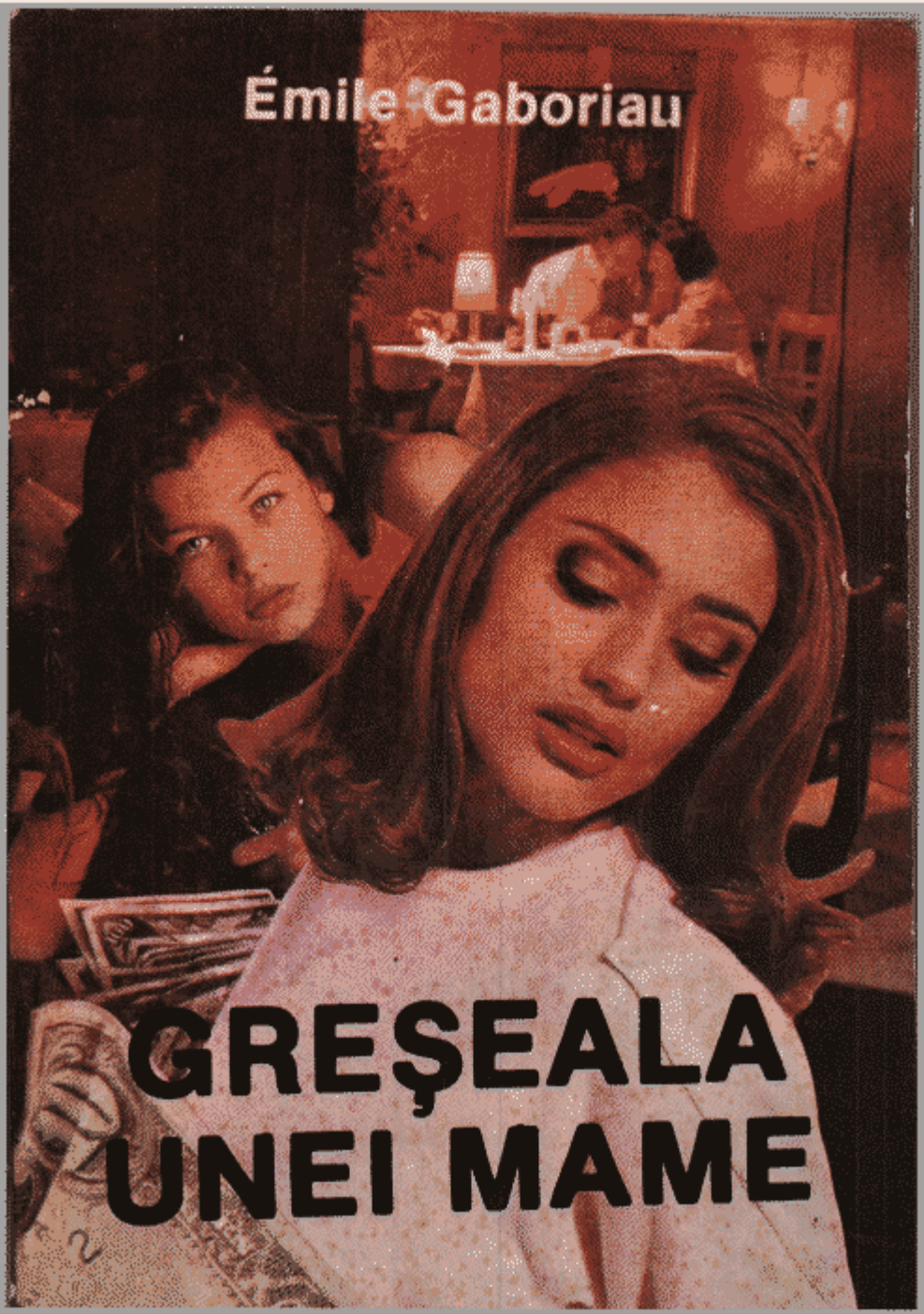

GREŞEALA UNEI MAME

ÉMILE GABORIAU

GREŞEALA UNEI MAME

EDITURA "KING" - S. R. L.
BUCUREŞTI
1992

TEHNOREDACTARE PE COMPUTER
CENTRUL DE CALCUL ROMPLAST S.A.
☎ 37.74.64

Tiparul executat sub comanda nr. 20.327
Regia Autonomă a Imprimeriilor
Imprimeria Coresi
Piața Presei Libere, 1, București
ROMÂNIA

CAPITOLUL I

În toate jurnalele de seară se afla următorul *fapt divers*:

" Un furt considerabil săvîrşit în dauna domnului André Fauvel, cunoscutul bancher din Capitală, a stîrnit senzaţie în întregul cartier din jurul gării. Răufăcătorii de o îndrăzneală şi îndemînare neobişnuită au izbutit să pătrundă în biroul băncii, după ce au spart o casă de fier, ce se credea inatacabilă, şi-au însuşit suma enormă de 1.500.000 de franci, în bacnote.

Poliţia, imediat anunţată, a desfăşurat zelul ei obişnuit şi cercetările i-au fost încununate de succes. Se spune că un funcţionar al băncii a şi fost arestat; e speranţă că complicii săi vor cădea în curînd în mîna justiţiei. "

Timp de patru zile tot Parisul nu se ocupă de altceva decît de acest furt.

Apoi, avură loc alte evenimente grave: un acrobat îşi frînse piciorul la circ, o actriţă debută pe o scenă de mîna a treia şi *faptul divers* de la 28 Februarie căzu în uitare.

Dar jurnalele fură de astă dată - poate - rău informate, sau cel puţin inexacte.

Să arătăm însă faptele, aşa cum sînt arătate în toate amănuntele lor migăloase în procesele verbale ale anchetelor.

CAPITOLUL II

Casa de bancă André Fauvel, str. Proventei este foarte însemnată şi graţie numerosului personal, are aproape înfăţişarea unui minister.

Birourile se află la parter, iar ferestrele de la stradă sînt prevăzute cu gratii destul de dese, pentru a descuraja orice încercare de furt.

O largă uşă la intrare, cu geamuri, dă într-un vestibul imens, în care se află de dimineaţa pînă seară, trei sau patru oameni de serviciu.

Pe dreapta sînt sălile destinate publicului şi un coridor care duce la ghişeul casei principale.

Birourile corespondenţei şi ale contabilităţii generale sînt pe stînga.

În fund se găseşte o curticică închisă cu geamuri, spre care se deschid şapte sau opt ghişeuri, care nu sînt folosite decît rareori, cu ocazia unor anumite scadenţe importante.

Cabinetul domnului André Fauvel e la etajul întîi, alături

de frumoasele sale apartamente particulare.

Acest cabinet este în legătură directă cu birourile, cu ajutorul unei mici scări întunecoase şi strîmte, care duce în biroul ocupat de casierul principal.

Această încăpere, cunoscută de toţi sub numele de: *Cassa*, este la adăpostul oricărei surprize şi chiar al unui asediu în regulă, fiind *blindată*, întocmai ca şi un cuirasat.

Uşile şi peretele din partea ghişeului sînt prevăzute cu plăci groase de metal.

Aici se găseşte casa de fier, ferecată în zid cu cîrlige masive, obiect fantastic şi impunător, care pune pe gînduri pe sărmanii muritori a căror întreagă avere încape cu cea mai mare uşurinţă într-un portofel.

Capodoperă de construcţie, această casă de fier măsoară doi metri înălţime, pe un metru şi jumătate lungime. În întregime de oţel, are pereţii întreiţi, iar înăuntrul ei sînt despărţituri izolate, în caz de incendiu.

O cheie mică şi subţirică descuie această casă. De altfel cheia nu are nici o importanţă. Toată forţa acestui aparat ingenios şi rezistent e alcătuită din cinci butoni de oţel, mobili, pe care sînt săpate toate literele alfabetului. Înainte de a introduce cheia în broască, e absolută nevoie să se aşeze literele acestor butoni în aceeaşi ordine în care se găseau în momentul închiderii casei.

La Banca Fauvel, ca la toate celelalte bănci de altfel, casa se încuie cu ajutorul unui cuvînt, ce se schimbă din cînd în cînd.

Acest cuvînt este cunoscut numai de şeful casei şi de casier. Fiecare din ei are de asemenea şi cîte o cheie.

Cu o asemenea casă de fier pînă şi Nababul cel mai avut în diamante, poate dormi fără grijă.

Singurul pericol ar fi acela de a uita cuvîntul magic al casei de fier.

La 28 Februarie de dimineaţă, funcţionarii Casei Fauvel sosiră la birou ca de obicei.

La orele nouă şi jumătate, fiecare era la lucrul său, cînd un

domn mai în vîrstă, foarte oacheş, cu aer de militar, în mare doliu, se prezentă în biroul imediat alăturat casei, unde lucrau cinci sau şase funcţionari.

Acest domn ceru să vorbească cu casierul principal.

I se răspunse că acesta încă nu sosise şi că abia la ora zece se deschide casa, ceea ce de altminteri se putea citi şi pe o pancartă în vestibul.

Acest răspuns păru că displace cu totul noului venit.

- Credeam, zise dînsul, pe un ton răstit şi impertinent, că voi găsi pe cineva cu care să pot vorbi, deoarece m-am înţeles încă de ieri cu domnul Fauvel. Sînt contele Louis de Clameran, fabricant din Oloron; am venit să ridic suma de 1.000.000 de franci, încredinţată băncii dumneavoastră de către fratele meu, pe care l-am moştenit. E de mirare că nu s-a dat nici un ordin...

Nici titlurile nobilului fabricant, nici motivele sale nu avură efect asupra funcţionarilor.

- Casierul încă n-a venit, repetară dînşii, în lipsa lui noi nu putem face nimic.

- Atunci conduceţi-mă la domnul Fauvel.

Se produse o oarecare nehotărîre, dar un tînăr funcţionar numit Cavaillon, care lucra lîngă fereastră luă cuvîntul:

- La această oră şeful nu e niciodată aici, răspunse dînsul.

- Atunci voi mai trece o dată, zise domnul de Clameran.

Şi ieşi pe uşă, fără să salute sau măcar să ducă mîna la pălărie, întocmai ca şi la sosire.

- Nu prea politicos client, zise tînărul Cavaillon, dar n-are noroc, căci iată şi pe Prosper.

Casierul principal al băncii André Fauvel, Prosper Bertomy, băiat tînăr şi frumos, în vîrstă de treizeci de ani, blond şi cu ochi albaştri, era foarte îngrijit şi îmbrăcat după ultima modă.

- A, bine ai venit! strigă Cavaillon, a şi fost cineva să te caute.

- Cine, un fabricant, nu-i aşa?

- Tocmai.

- Bine, bine, o să se întoarcă. Ştiind că azi vin mai tîrziu, mi-am luat toate măsurile încă de ieri.

Prosper deschise uşa biroului său, în timp ce vorbea şi trecu dincolo trăgînd uşa după sine.

- Bravo, strigă un alt funcţionar, iată un casier pe placul meu. A avut cu şeful douăzeci de explicaţii fiindcă vine totdeauna prea tîrziu şi lui nici nu-i pasă.

- Foarte bine, dacă şeful nu-i poate refuza nimic!

- De altfel, cum s-ar putea să vină mai de dimineaţă? Duce o viaţă de ştrengar, petrece în fiecare noapte, n-aţi văzut ce faţă avea azi de dimineaţă, parcă era scos din mormînt.

- O fi jucat iarăşi, ca luna trecută; am aflat de la un prieten că la o singură partidă a pierdut 1500 franci.

- Ei şi, ce vă priveşte, întrerupse Cavaillon, oare îşi îndeplineşte datoria altfel de cum ar trebui? Ce aţi face voi în locul lui?

Se opri brusc. Uşa de la casă se deschise şi casierul înaintă spre ei împleticindu-se.

- Jefuit! bolborosi dînsul, m-au jefuit!...

Expresia feţei lui Prosper, vocea sa răguşită, tremurăturile care-l cuprinseseră, traduceau atît de desluşit o groază teribilă, încît toţi funcţionarii săriră în picioare şi alergară spre dînsul.

El aproape căzu în braţele lor, ne mai putîndu-se ţine pe picioare, i se făcu rău şi trebuiră să-l aşeze pe un scaun.

Colegii îl înconjurară, punîndu-i întrebări toţi deodată şi silindu-l să dea explicaţii.

- Jefuit, ziceau dînşii, unde, de către cine?

Puţin cîte puţin, Prosper îşi venea în fire.

- Mi s-a furat, răspunse el, tot ce aveam în casă.

- Totul?

- Da, trei pachete de cîte 500.000 de franci; erau învelite într-o foaie de hîrtie şi legate împreună.

Cu iuţeala fulgerului vestea furtului se răspîndi în întreaga bancă. Curioşii se năpustiră din toate părţile, biroul se umplu.

- Cum se poate, zise tînărul Cavaillon către Prosper, oare s-a spart casa de fier?

- Nu, casa e neatinsă.

- Bine, dar...

- Dar, nedar, fapt este că aveam aseară 1.500.000 franci şi că acum nu-i mai regăsesc.

Toată lumea rămase mută; numai un bătrîn funcţionar nu împărtăşi consternaţie generală.

- Pentru Dumnezeu, domnule Bertomy, zise dînsul, nu e iertat să-ţi pierzi astfel capul, gîndeşte-te că poate şeful va fi dispus de aceşti bani.

Sărmanul casier sări de pe scaun; părea că se agaţă de această speranţă.

- Da, da, strigă dînsul, într-adevăr ai dreptate, sigur că şeful...

Însă apoi, stînd pe gînduri:

- Nu, zise el, descurajat pînă-n fundul sufletului, nu, nu e cu putinţă. Niciodată, de cinci ani de cînd ţin casa, domnul Fauvel n-a deschis-o niciodată în lipsa mea. De două trei ori a avut nevoie de fonduri şi m-a aşteptat sau a trimis pe cineva să mă caute, dar nu s-a atins el singur de casă.

- Nu face nimic, zise Cavaillon, înainte de a pierde curajul să-l anunţăm.

Dar André Fauvel ştia totul, căci un servitor se urcase sus şi-i adusese la cunoştinţă cele petrecute.

În momentul cînd Cavaillon propunea să trimită în căutarea lui, el şi apăru.

André Fauvel avea vreo cincizeci de ani, de statură mijlocie, cu părul cărunt, cam corpolent, uşor adus, ca toţi oamenii muncitori şi avea obiceiul de a se legăna în mers.

Niciodată vreo faptă a sa n-a dezminţit expresia de bunătate a feţei. Avea o privire deschisă, vioaie şi sinceră, buzele roşii şi bine desenate. Născut în sudul Franţei, căpăta, cînd se aprindea în vorbă, un uşor accent care dădea o atracţie deosebită glumelor sale, căci era şi om de spirit.

Vestea adusă de servitor îl emoţionase, căci, din roşu la faţă ca de obicei, se făcuse foarte palid.

- Ce aud? întrebă el pe funcţionarii care se dădeau la o parte plini de respect în faţa lui, ce s-a întîmplat?

Vocea şefului insuflă casierului energia artificială a crizelor decisive; momentul temut şi hotărîtor sosise; el se ridică şi înaintă către Fauvel.

- Domnule Director, avînd de plată azi de dimineaţă suma ce ştiţi, am trimis aseară să ridice de la bancă 1.500.000 de franci.

- Pentru ce aseară, domnule Bertomy? întrerupse bancherul. Mi se pare că de o sută de ori ţi-am dat ordinul să aştepţi pînă-n ziua plăţii.

- Ştiu, domnule Director, am făcut rău, dar greşeala s-a săvîrşit. Aseară am încuiat aceste fonduri în casă, acum văd că au dispărut şi totuşi casa n-a fost forţată.

- Dar eşti nebun! strigă Fauvel, visezi!

Aceste cîteva cuvinte spulberau orice umbră de speranţă, dar nici grozăvia situaţiei nu dădea lui Prosper sîngele rece datorat chibzuielii, ci acel calm de nepăsare prostească, ce urmează întotdeauna după o nenorocire neaşteptată.

Aşa că dînsul răspunse, aproape fără a fi tulburat:

- Nu sînt nebun, din nenorocire nici nu visez, spun numai ceea ce văd.

Calmul acesta într-un asemenea moment, scoase din sărite pe Fauvel. Apucă pe Prosper de braţ şi-l zgudui cu toată puterea:

- Vorbeşte! strigă el, vorbeşte! cine crezi că a deschis casa?

- Nu pot să ştiu.

- Numai dumneata şi cu mine cunoaştem cuvîntul, numai dumneata şi cu mine aveam cîte o cheie!

Aceste cuvinte cuprindeau o învinuire limpede şi lămurită, cel puţin aşa înţeleseră toţi cei de faţă.

Totuşi calmul nefiresc nu-l părăsi pe casier. Eliberîndu-şi

binişor braţul din strînsoare, dînsul rosti rar şi răspicat:

- Într-adevăr, domnule Director, nimeni altul decît mine n-a putut lua aceşti bani...

- Nenorocitule!

Prosper se dădu înapoi cu un pas şi fixînd pe şeful său drept în ochi adăugă:

- Sau dumneavoastră!

Bancherul făcu o mişcare ameninţătoare, şi nu se poate şti ce s-ar fi întîmplat, dacă deodată nu s-ar fi auzit la intrare un zgomot de voci.

Un client voia să pătrundă cu orice preţ, cu toată împotrivirea oamenilor de serviciu şi chiar intră în adevăr. Era contele de Clameran.

Toţi funcţionarii adunaţi în birou erau în picioare, nemişcaţi, încremeniţi de groază; tăcerea era desăvîrşită, solemnă, era lesne de văzut că o întîmplare năprasnică se petrecuse în faţa acestor oameni.

Fabricantul se făcu că nu vede nimic din toate acestea. El se apropie, mereu cu pălăria în cap şi cu acelaşi ton obraznic, zise:

- Domnilor, e ora zece trecute.

Nimeni nu răspunse şi domnul de Clameran era cît pe aci să continue, cînd deodată zări pe bancher şi merse drept la dînsul:

- În fine, domnule director! strigă dînsul, vă găsesc, cît de bine îmi pare. Am mai fost o dată pe aici azi de dimineaţă, casa nu era deschisă, casierul încă nu sosise; şi dumneavoastră lipseaţi.

- Vă înşelaţi, domnule, eram în cabinetul meu.

- Mi s-a spus totuşi contrariul şi iată chiar pe domnul care m-a încredinţat de aceste lucruri.

Şi arătă cu degetul pe Cavaillon.

- De altfel nu are nici o importanţă, urmă dînsul, mă înapoiez şi de astă dată nu numai casa este închisă, ba mi se interzice chiar şi intrarea în birouri. Firește că am trecut peste

aceste dispoziţii, acum veţi avea bunătatea a-mi spune dacă pot sau nu să-mi ridic banii mei.

Fauvel ascultă tremurînd de mînie; din palid se făcuse roşu ca racul, totuşi se stăpîni.

- V-aş fi foarte îndatorat, domnule, zise cu voce înăbuşită, dacă aţi binevoi să-mi acordaţi un răgaz.

- Dar mi se pare că-mi spuneaţi...

- Da, ieri. Dar azi de dimineaţă, chiar în acest moment, aflu că sînt victima unui furt de 1.500.000 franci.

Domnul de Clameran se înclină batjocoritor.

- Şi va fi nevoie să aştept mult? întrebă.

- Cît durează drumul pînă la bancă.

Imediat, părăsind pe fabricant, domnul Fauvel se îndreptă spre casierul său şi-i spuse:

- Pregăteşte-mi un borderou, trimite cît mai repede cu automobilul, să se ridice fondurile de care dispunem la bancă.

Prosper nu se clinti din loc.

- N-ai auzit? strigă bancherul, aproape de a izbucni.

Casierul tresări, s-ar fi zis că se trezea din vis.

- Degeaba mai trimitem, datoria domnului conte e de un milion, iar la bancă de abia ne mai rămîn vreo 300.000 franci.

Se părea că domnul de Clameran nu s-ar fi aşteptat la alt răspuns, căci murmură:

- Firește...

Nu rosti nici un cuvînt mai mult, dar vocea, atitudinea, expresia feţei sale, totul spunea lămurit:

- Comedia e bine jucată, dar e tot o comedie şi pe mine nu mă veţi păcăli.

În timp ce fabricantul îşi dădea cu părerea atît de brutal părerea sa, funcţionarii nu ştiau ce să mai creadă, auzind răspunsul lui Prosper.

În acest moment Parisul era încercat de catastrofe financiare. Furtuna speculaţiei făcuse să se clatine bănci solide.

Oameni cinstiţi şi plini de demnitate mergeau din casă în casă să ceară o mînă de ajutor.

Creditul, această pasăre rară a vremurilor calme şi paşnice, era gata să-şi ia zborul la cel mai mic zgomot suspect.

Aşa că, gîndul acesta că totul era o comedie ticluită mai dinainte între bancher şi casierul său, se putea foarte uşor să ia naştere în mintea unor oameni, care, deşi nepreveniţi, erau însă prea în măsură a înţelege toate expedientele care asigură mîntuirea lăsînd să se cîştige timp.

Domnul Fauvel avea prea multă experienţă pentru a nu ghici impresia produsă de vorbele lui Prosper; în toate privirile citea doar bănuiala cea mai jignitoare.

- O, fiţi liniştit, domnule, zise el repede domnului de Clameran, casa mea mai are şi alte rezerve, fiţi bun şi aşteptaţi un moment, mă întorc imediat.

Ieşi, urcă pînă la biroul lui şi după cinci minute, reapăru ţinînd în mînă o scrisoare şi un teanc de titluri.

- Repede, Couturier, zise el către unul din funcţionari, ia automobilul meu şi du-te cu domnul la banca Rotschild. Vei înmîna scrisoarea împreună cu aceste titluri şi în schimb, vei primi 1.000.000 de franci pe care-i vei da domnului conte.

Dezamăgirea fabricantului era vădită, el avu aerul să-şi ceară scuze de îndrăzneala sa.

- Vă asigur domnul meu, zise el, că n-am avut nici o intenţie jignitoare. Sîntem în relaţii de ani de zile şi niciodată...

- De ajuns, domnule, îl întrerupse bancherul, n-am nevoie de scuzele d-voastră. În afaceri nu există cunoscuţi nici prieteni. Am o datorie, nu-i pot face faţă. D-voastră sînteţi... stăruitor, aşa se cuvine: sînteţi în dreptul d-voastră. Însoţiţi pe trimisul meu, care vă va înmîna fondurile.

Apoi întorcîndu-se spre funcţionarii atraşi de curiozitate:

- Cît despre dumneavoastră, domnilor, binevoiţi a vă relua locurile.

Într-o clipă, camera care preceda biroul, fu goală. Rămaseră numai funcţionarii care lucrau acolo şi care şezînd la pupitrele lor, cu nasul în hîrtii, păreau cufundaţi în lucru.

Încă sub infuența evenimentelor ce urmaseră cu atîta repeziciune, André Fauvel se plimbă în lung și-n lat, ca în friguri, lăsînd să-i scape din cînd în cînd cîte o exclamație.

Prosper rămăsese în picioare, sprijinindu-se de perete. Palid, zdrobit, cu privirea fixă, părea a fi pierdut pînă și putința de a gîndi.

În fine, după o lungă tăcere, bancherul se opri în fața lui; luase o hotărîre și acum știa ce are de făcut.

- Cu toate acestea trebuie să ne explicăm, zise dînsul, treci în biroul meu.

Casierul ascultă fără a răspunde un cuvînt, ca un automat, iar patronul îl urmă, avînd grijă să închidă bine ușa după dînsul.

În birou nimic nu trăda trecerea vreunui răufăcător venit din afară. Fiecare lucru era la locul său, nici o foaie de hîrtie nu fusese mutată.

Casa de fier era deschisă și pe raftul de sus se vedeau piese de aur așezate în teanc, uitate sau disprețuite de către hoți.

Domnul Fauvel, fără a-și mai da osteneala să examineze ceva, luă un scaun și porunci casierului să șadă și dînsul. Redevenise stăpîn pe sine și fizionomia sa recăpătase expresia obișnuită.

- Acum, iată-ne singuri, Prosper, începu dînsul vorba, nu ai nimic să-mi spui?

Casierul tresări, uimit parcă de această întrebare.

- Nimic altceva, domnule Director, decît cele ce v-am spus.

- Cum nimic!... Te încăpățînezi a susține un basm ridicol, absurd, pe care nimeni nu-l va crede. E o nebunie. Încrede-te în mine, aci ți-e mîntuirea. Sînt patronul dumitale, adevărat, dar, în același timp și înainte de toate, sînt prietenul dumitale cel mai bun. Nu pot uita faptul că sînt cincisprezece ani de cînd mi-ai fost încredințat de tatăl dumitale și că tot acest timp m-am bucurat de serviciile dumitale cinstite și prompte. Da, iată că s-au împlinit cincisprezece ani de cînd ești la mine. Pe

atunci de abia începusem clădirea edificiului averii mele, ai văzut-o ridicîndu-se cărămidă cu cărămidă, temelie cu temelie. Pe măsură ce mă îmbogăţeam, mă sileam să-ţi îmbunătăţesc şi dumitale situaţia.

- Generozitatea d-voastră e de prisos, domnule Director, zise el cu amărăciune; deoarece n-am luat nimic nici nu pot înapoia nimic. Am căutat cît se poate de bine: banii sînt furaţi.

- Dar de către cine, nenorocitule, de către cine?

- Jur pe ce am mai sfînt pe lume că nu eu sînt hoţul.

Fruntea bancherului se împurpură.

- Mizerabile, strigă dînsul, ce vrei să spui? aşadar eu aş fi furat?

Prosper plecă capul şi nu răspunse nimic.

- A, aşa stau lucrurile, zise domnul Fauvel ne mai putîndu-se stăpîni, îndrăzneşti!... Atunci, justiţia va avea de ales între dumneata şi mine, domnule Prosper Bertomy. Dumnezeu mi-e martor că am încercat totul pentru a te scăpa. Să nu învinovăţeşti pe nimeni altul decît de dumneata însuţi de tot ce se va întîmpla de acum înainte. Am rugat pe comisarul de poliţie să binevoiască a trece pe la noi; trebuie chiar să mă aştepte în biroul meu; să-l anunţ că poate veni?

Prosper avu un gest de resemnare complectă, ca unul care se abandonează soartei sale şi cu glas înăbuşit zise:

- Procedaţi cum credeţi de cuviinţă!

Bancherul era aproape de uşă, o deschise şi aruncînd o ultimă privire asupra casierului său, strigă unui servitor:

- Anselm, roagă pe domnul comisar de poliţie să coboare în biroul nostru.

CAPITOLUL III

Dacă e vreun om pe lume, pe care nici un eveniment nu trebuie să-l emoţioneze sau să-l uimească, totdeauna prevenit contra minciunii aparenţelor, în stare de a admite şi a-şi explica orice, acela e desigur un comisar de poliţie din Paris.

În timp ce judecătorul, de la înălţimea tribunalului său, potriveşte articolele din Cod la actele lui supuse lui spre judecare, comisarul de poliţie observă şi supraveghează toate faptele vinovate pe care legea nu le poate atinge. Dînsul este confidentul obligatoriu al infamiilor mărunte, al crimelor casnice, al mîrşăviilor îngăduite.

Cînd îşi ocupă locul, poate mai păstrează cîteva iluzii, după un an le-a pierdut pe toate.

Dacă nu dispreţuieşte pînă la extrem specia umană, asta se explică prin faptul că adeseori, alături de mişeliile puse la adăpost de pedeapsă, i se întîmplă să descopere virtuţi sublime care vor rămîne nerăsplătite. Dînsul vede mizerabili uzurpînd consideraţia sociatăţii, dar se consolează la gîndul atîtor eroi

modeşti şi pierduţi în mulţime, pe care numai dînsul îi cunoaşte.

În atîtea nenumărate rînduri prevederile lui sînt înşelate, încît dînsul ajunge la scepticismul cel mai desăvîrşit. Nu mai crede în nimic, nici în rău, nici în binele absolut, nici în virtute, nici în viciu.

Fără voie ajunge la concluzia că nu are a face cu oameni, ci cu evenimente.

Chemat de servitorul din birou, comisarul de poliţie, anunţat domnului Fauvel, îşi făcu imediat apariţia.

Intră în birou cu aerul cel mai calm, cel mai indiferent din lume.

Era urmat de un omuleţ îmbrăcat în negru, cu cravată răsucită neglijent în jurul unui guler nu prea curat.

Bancherul de abia îi adresă un salut.

- Fără îndoială, domnul meu, vi s-a făcut cunoscut ce împrejurare delicată mă sileşte a recurge la serviciile d-voastră.

- Mi s-a spus că e vorba de un furt.

- Da, domnule, de un furt scandalos, inexplicabil, care s-a comis chiar în biroul unde ne aflăm, în această casă de fier ce-o vedeţi deschisă în faţa d-voastră şi al cărui cuvînt de ordine şi cheie se află numai la casierul meu, zise Fauvel, arătînd spre Prosper.

- Daţi-mi voie, domnule comisar, zise acesta cu voce stinsă, şeful meu are de asemenea cheia şi cuvîntul.

- Dar desigur, este de la sine înţeles.

În modul acesta, chiar de la primele cuvinte, comisarul aflase îndeajuns.

Era vădit că aceşti doi oameni se acuzau unul pe altul. După propria lor mărturie, unul singur din ei putea fi vinovatul.

Şi pe cînd unul era şeful unei bănci foarte însemnate, celălalt era simplu casier. Unul patron, celălalt, simplu funcţionar.

Dar comisarul de poliţie era prea deprins a-şi ascunde impresiile, aşa ca nimic să nu se trădeze din ce se petrecea în

sufletul său. Nici o fibră a feţei sale nu tresări.

Devenise mai serios şi observă, cînd pe casier, cînd pe domnul Fauvel, ca şi cum ar fi putut trage vreo concluzie folositoare din mina sau atitudinea lor.

Prosper era foarte palid şi abătut; căzuse pe un scaun şi braţele îi atîrnau inerte de-a lungul corpului.

Bancherul dimpotrivă, stătea în picioare, roşu la faţă, aprins, cu ochii scînteietori şi exprimîndu-se cu o violenţă rară.

- Şi importanţa furtului e extraordinară, urmă dînsul, mi s-a luat o avere, 1.500.000 de franci.

" Acest furt poate avea pentru mine urmări dezastruoase. Sînt momente, cînd, în lipsa unei asemenea sume, creditul casei celei mai bogate poate fi ruinat."

- Cred, desigur, în ziua unei scadenţe...

- Ei bine, domnule, aveam chiar astăzi să restitui o sumă însemnată de bani.

- A! într-adevăr!

Intonaţia căpitanului era lămurită; o bănuială, pentru prima dată, îi trecu prin minte. Bancherul înţelese, tresări şi reluă vorba cu repeziciune:

- Am făcut faţă angajamentelor mele, dar cu preţul unui sacrificiu foarte greu. Trebuie să mai adaug, că dacă instrucţiunile mele ar fi fost executate, aceşti 1.500.000 de franci nu s-ar fi aflat în casă.

- Cum aşa?

- Nu-mi place să ţin în casă, noapte, sume mari de bani. Casierul meu avea ordinul să aştepte întotdeauna pînă în ultimul moment pentru a trimite să ridice fonduri din depozitul de la Banca Franţei. Îi interzisesem în mod categoric de a păstra seara bani în casă.

- Ce aveţi de spus d-voastră? zise comisarul către Prosper.

- Aşa e, domnule, răspunse casierul, cele spuse de domnul Fauvel sînt perfect adevărate.

În urma acestei explicaţii, bănuielile comisarului de poliţie, în loc a se întări, se risipiră.

- În fine, reluă dînsul, un furt a avut loc. În ce mod? Hoţul a venit oare de afară?

Bancherul stătu o clipă la îndoială.

- Nu cred, răspunse în sfîrşit.

- Şi eu, declară Prosper, sînt sigur că nu.

Comisarul de poliţie pregătise aceste două răspunsuri, le aştepta. Dar nu-i veni la socoteală să tragă toate consecinţele.

- Totuşi, zise el, trebuie să prevedem orice eventualitate.

Şi adresîndu-se către însoţitorul său:

- Ia vezi, domnule Fanferlot, poate descoperi vreo urmă ce le-a scăpat domnilor din vedere.

Fanferlot, zis Veveriţă, îşi datora porecla unei agilităţi care se apropia de miracol. De înfăţişarea slăbuţă şi pipernicită, cu toate că era înzestrat cu muşchi de oţel, ai fi crezut văzîndu-l încheiat pînă la bărbie într-o redingotă neagră, că e vreun scriitoraş de pe la judecătorie. Expresia feţei sale provoca neliniştea: avea nasul cîrn, buzele subţiri şi ochii rotunzi în veşnică mişcare.

Angajat de cinci ani la poliţia de siguranţă, Fanferlot se prăpădea de dorinţa de a se distinge, de a-şi face un nume celebru, fiind foarte ambiţios. Dar vai, întotdeauna i-au lipsit, fie ocaziile, fie geniul.

Încă înainte de a fi vorbit comisarul, dînsul şi scotocise pretutindeni, cercetase uşile, ciocănise pereţii, examinase ghişeul, căutase în cenuşa din sobă.

- Mi se pare foarte greu, răspunse el, ca un străin să fi pătruns aici.

Ocoli biroul de jur împrejur.

- Această uşă se închide seara?

- Se încuie întotdeauna.

- Şi cine păstrează cheia?

- Băiatul de serviciu căruia i-o dau în fiecare seară înainte de plecare, răspunse Prosper.

- Care băiat, adăugă domnul Fauvel, se culcă în camera de la intrare, pe un pat de campanie, pe care-l aşează în fiecare

seară şi-l strînge dimineaţa.

- E aici băiatul? întrebă comisarul.

- Da, domnule, răspunse bancherul.

Deschise uşa şi chemă:

- Anselm!

Acest băiat de serviciu, demn de toată încrederea, era de zece ani la banca lui Fauvel. Desigur că nu putea fi bănuit şi ştia acest lucru, dar ideea de furt e grozavă şi dînsul tremura ca varga cînd se înfăţişă înaintea comisarului.

- Ai dormit astă noapte în camera de alături? întrebă comisarul de poliţie.

- Da, domnule, ca de obicei.

- La ce oră te-ai culcat?

- Pe la zece şi jumătate; petrecusem seara în cafeneaua de alături, împreună cu feciorul de la Director.

- Şi n-ai auzit toată noaptea nici un zgomot?

- Nu! şi totuşi am un somn foarte uşor, uneori cînd domnul Director coboară în birou, zgomotul paşilor săi mă deşteaptă.

- Aşadar domnul Fauvel vine adesea pe la casă?

- Nu, domnule, dimpotrivă, foarte rar.

- Noaptea trecută a venit?

- Nu, domnule, sînt sigur că nu, deoarece abia am închis ochii din cauza cafelei ce băusem de cu seară.

- Bine băiete, e de ajuns, zise comisarul de poliţie, poţi să pleci.

După ce servitorul ieşi, Fanferlot îşi reluă cercetările. Deschise uşa dinspre scara locuinţei bancherului.

- Unde duce această scară?

- În cabinetul meu, răspunse Fauvel.

- Nu-i aşa, zise comisarul, că la sosire am fost condus acolo?

- Ba da.

- Aş avea nevoie să-l văd şi eu, zise Fanferlot, aş vrea să studiez această ieşire.

- Nimic mai uşor, răspunse domnul Fauvel, poftiţi, domnii mei, poftim şi dumneata, Prosper.

Biroul particular al lui André Fauvel se compunea din două încăperi: mai întîi, sala de aşteptare, luxos decorată; apoi cabinetul de lucru, avînd drept orice mobilă un birou uriaş, trei sau patru fotolii din piele şi de fiecare latură a căminului, cîte o masă de scris şi un dulap de păstrat mapele cu acte.

Aceste două camere nu aveau decît trei uşi: una aceea a scării secrete, cealaltă da în camera de culcare a bancherului, a treia se deschidea în vestibulul scării de la intrare, pe unde erau introduşi clienţii şi vizitatorii.

Dintr-o ochire Fanferlot făcu inventarul camerei unde se afla biroul. Părea dezamăgit, ca un om care s-ar fi bucurat a descoperi ceva şi care nu găseşte nimic.

- Să vedem şi dincolo, zise dînsul.

Imediat trecu în sala de aşteptare, urmat de bancher şi de comisarul de poliţie.

Prosper rămase singur în cabinetul de lucru.

Oricît i-ar fi fost gîndurile în dezordine, totuşi nu putea să nu întrevadă că situaţia sa se agrava din moment în moment.

Dînsul ceruse şi primise lupta cu patronul său, lupta se încinsese şi de acum înainte nu mai depindea de voinţa sa de a o face să înceteze sau de a-i împiedica urmările.

Aveau să lupte de acum încolo, fără răgaz şi fără cruţare, folosindu-se de toate armele, pînă ce unul din doi va fi doborît, plătind înfrîngerea cu onoarea sa.

În ochii justiţiei, care va fi cel inocent?

Vai! nefericitul funcţionar simţea prea bine cît de diferiţi erau sorţii de izbîndă - şi conştiinţa inferiorităţii sale îl nimicea.

Niciodată, dar niciodată, n-ar fi crezut că domnul Fauvel îşi va pune în practică ameninţările. Căci, în sfîrşit, în procesul care urma să înceapă, domnul Fauvel avea tot atîta de riscat şi mult mai mult de pierdut decît casierul său.

Stînd într-un fotoliu lîngă sobă, dînsul se pierdu în

reflecţiile cele mai amare, cînd, deodată uşa de la camera de culcare a bancherului se deschise.

O tînără de o frumuseţe izbitoare apăru în prag.

Era înaltă, subţire şi haina de casă strînsă pe şolduri cu o cingătoare de mătase, lăsa să se vadă toată frumuseţea figurii sale. Brună, cu ochii mari, blînzi şi adînci, pielea ei avea paloarea mată a cameliei albe, şi frumosul ei păr negru încă în dezordine, scăpa din pieptenele preţios care-l reţinea, recăzînd în şuviţe bogate şi ondulate pe un gît cu linia cea mai pură.

Era nepoata domnului Fauvel, de care el pomenise cu cîteva minute mai înainte, era Magdalena.

Zărind pe Prosper Bertomy în cabinetul în care era încredinţată că va găsi pe unchiul ei singur, dînsa nu-şi putu stăpîni o exclamaţie de uimire:

- Ah!...

Prosper se ridicase de pe scaun, ca atins de un curent electric. Ochii săi stinşi cu desăvîrşire, se însufleţiră deodată, ca şi cum ar fi zărit o solie de speranţă.

- Magdaleno! rosti el, Magdaleno!

Tînăra fată se făcuse roşie ca bujorul. Păru mai întîi că voia să se retragă şi chiar făcu un pas înapoi, dar Prosper înaintase spre ea; un sentiment mai puternic ca voinţa o cuprinse şi ea întinse mîna pe care dînsul o luă şi o strînse plin de respect.

Rămaseră faţă în faţă; nemişcaţi, stingheriţi, atît de mişcaţi amîndoi, încît plecară capul, temîndu-se de întîlnirea privirilor lor; avînd a-şi spune atîtea, şi neştiind cum să înceapă, trebuiau să tacă.

În fine Magdalena şopti:

- Dumneata, Prosper, dumneata?

Aceste două cuvinte rupseră vraja. Casierul lăsă mîna cea atît de albă ce o luase şi răspunse cu amărăciune:

- Da, zise Prosper, tovarăşul dumitale din copilărie bănuit, acuzat astăzi de furtul cel mai mişelesc şi mai ruşinos; Prosper, pe care unchiul dumitale îl dă pe mîna justiţiei şi

care pînă deseară va fi arestat şi aruncat în închisoare.

Magdalena avu o mişcare de groază, ochii săi exprimau compătimire adîncă.

- Dumnezeule! strigă ea, ce vrei să spui?

- Cum, domnişoară, nu ştii încă? Mătuşa dumitale, verii dumitale nu ţi-au povestit nimic?

- Nimic. De abia am zărit pe unchiul azi dimineaţă, iar mătuşa e aşa de rău bolnavă, că veneam plină de nelinişte să-l caut. Dar, te implor, vorbeşte, spune, ce ţi s-a întîmplat?

Casierul stătea la îndoială. Avu poate ideea să-şi deschidă inima, să-i spună Magdalenei toate gîndurile sale cele mai tainice, dar amintirea trecutului, care-i străbătu prin inimă, îi îngheţă toată încrederea. El dădu din cap cu tristeţe şi zise:

- Mulţumesc, domnişoară, de această dovadă de interes, ultima fără îndoială ce mai primesc de la dumneata, dar dă-mi voie să tac, pentru a te cruţa pe dumneata de o supărare, iar pe mine, de durerea de a roşi în faţa dumitale.

Magdalena îl întrerupse cu un gest poruncitor:

- Vreau să ştiu totul, zise ea.

- Vai, domnişoară, răspunse casierul, nu vei afla decît prea devreme nenorocirea şi dezonoarea mea; şi atunci, da, atunci te vei felicita de ceea ce ai făcut.

Ea voi să stăruie; în loc de a porunci, se rugă, dar hotărîrea casierului era neclintită.

- Domnişoară, unchiul dumitale e alături, împreună cu comisarul şi cu un agent de poliţie, în curînd se întorc aici: te implor, retrage-te ca să nu te vadă nimeni...

În timp ce vorbea, o împingea încetişor, cu toate că dînsa se împotrivea şi izbuti să închidă uşa după ea.

Era şi timpul, căci comisarul de poliţie şi domnul Fauvel se întorceau.

Vizitaseră sala de aşteptare, cercetaseră sala cea mare şi nu putuseră auzi nimic din cele ce se petreceau în cabinet.

Dar Fanferlot auzise şi pentru dînşii.

Acest minunat copoi nu pierduse din vedere pe Prosper.

Îşi spuse: " Cînd se va crede singur în cameră, faţa sa va vorbi pentru el, voi putea surprinde un zîmbet, o clipire din gene care mă va lumina ".

Lăsînd deci pe domnul Fauvel şi pe comisar să-şi urmeze cercetările, el din postul de observaţie văzuse uşa deschizîndu-se şi pe Magdalena intrînd; nu pierduse nici o mişcare şi nici o vorbă din scena repede ca fulgerul ce avusese loc între Prosper şi tînăra fată.

E adevărat că această scenă nu avea mare valoare, fiecare frază lăsa să se ghicească amănunte reţinute, dar Fanferlot era destul de îndemînatic în completarea subînţelesurilor.

Nu avea încă decît o simplă bănuială, dar era o presupunere, un punct de plecare.

I se părea chiar, într-atît era de obişnuit a clădi un plan întreg întemeindu-se pe un simplu incident, că întrevedea o dramă în trecutul acestor oameni pe care nu-i cunoştea.

Căci, în vreme ce comisarul de poliţie e sceptic, agentul de siguranţă are credinţa neatinsă: crede în existenţa răului.

- Iată, se gîndea dînsul, cum stau lucrurile: tînărul iubeşte pe domnişoara, care e tare drăguţă şi cum şi dînsul e foarte bine, e iubit de ea. Această dragoste displace bancherului, înţeleg prea bine şi neştiind cum să se descotorosească mai bine de acest amorez, a născocit această istorie de furt, de altfel destul de ingenioasă.

Aşa că, în mintea lui Fauvel, bancherul se jefuise pe sine însuşi, iar casierul nevinovat era victima intrigei celei mai mişeleşti.

Dar această convingere a agentului siguranţei nu putea, cel puţin pentru moment, să servească lui Prosper la ceva.

Fanferlot, acest ambiţios, omul care voia să ajungă, setos de glorie, era ferm hotărît să-şi păstreze presupunerile pentru sine.

- Voi lăsa pe ceilalţi să se păcălească, iar eu voi porni singur în altă direcţie. Mai tîrziu, cînd graţie spionajului neîntrerupt şi prin cercetări neobosite voi ajunge să întrunesc

elementele necesare unei sentinţe de condamnare, voi demasca pe acest mizerabil.

Dealtminteri, era triumfător. Descoperise în sfîrşit acea crimă îndelung căutată ce era să-l facă celebru. Nimic nu lipsea, nici împrejurările odioase, nici misterul, nici elementul extraordinar şi sentimental, reprezentat prin Prosper şi Magdalena.

Reuşita era grea, aproape imposibilă, dar Fanferlot, zis şi Veveriţă, era plin de încredere în geniul său.

În timpul acesta, vizitarea etajului de sus se terminase şi toţi coborîră în biroul lui Prosper.

Comisarul de poliţie, atît de calm la sosire, devenise din ce în ce mai preocupat. Momentul de a lua o hotărîre se apropia şi se vedea că el sta încă la îndoială.

- Vedeţi, domnilor, cercetările noastre n-au făcut decît să întărească părerile ce aveam de la început.

Domnul Fauvel şi casierul făcură acelaşi semn de aprobare.

- Şi dumneata, domnule Fanferlot, urmă comisarul, ce părere ai dumneata?

Agentul de siguranţă nu răspunse nimic.

Ocupat să cerceteze cu lupa, broasca de la casa de fier, el dădea semne vădite de uimire. Fără îndoială că descoperise ceva de foarte mare însemnătate.

Împinşi parcă de aceeaşi emoţie domnul Fauvel, Prosper şi comisarul de poliţie se sculară cu iuţeală şi înconjurară pe agentul de poliţie.

- Aţi găsit vreun indiciu? întrebă bancherul.

Fanferlot se întoarse cu un aer nemulţumit. Îşi făcea mustrări că nu ştiuse să-şi ascundă mai bine impresiile.

- A, zise el cu indiferenţă, un lucru de nimic.

- Dar totuşi, am dori să ştim... stărui Prosper.

- Iată: am căpătat pur şi simplu dovada că această casă de bani a fost foarte de curînd deschisă sau închisă, care din două nu ştiu, cu oarecare violenţă şi în mare grabă.

- Cum așa? întrebă comisarul de poliție devenind atent.

- Iată, domnule, nu zăriți pe ușă o zgîrietură, care pornește de la broasca cheii?

Comisarul luă lupa de care se servise agentul de siguranță, se aplecă și cercetă la rîndul său, încet și cu băgare de seamă, casa de fier. Se putea deosebi foarte bine o zgîrietură ușoară, care ridicase de sus pînă jos un strat de vopsea, pe o lungime de doisprezece pînă la cincisprezece centimetri.

- Văd, zise comisarul, dar oare ce dovedește asta?

- O, nimic, răspunse Fanferlot, tocmai asta spuneam și eu.

Da, Fanferlot spunea într-adevăr același lucru, dar se gîndea la cu totul altceva.

Această zgîrietură - recentă, fără îndoială - avea în ochii lui o însemnătate care scăpa din vedere celorlalți; dar dînsul descoperea în acest fapt confirmarea presupunerilor sale. El își spunea că, chiar de ar fi furat milioane, casierul n-avea nici un motiv să se grăbească. Bancherul, dimpotrivă, coborînd în timpul nopții, cu pași înăbușiți, de teamă de a nu trezi din somn pe servitorul culcat alături, venind să-și jefuiască propria casă, avea mii de motive să tremure, să se grăbească, să tragă repede cheia, care alunecînd din gaură, zgîriase vopseaua.

Hotărît să descurce singur firele complicate ale acestei afaceri, agentul siguranței trebuia să păstreze pentru sine aceste presupuneri, de asemenea după cum trecea sub tăcere și întrevederea pe care o surprinsese între Magdalena și Prosper.

Mai mult decît atîta, se grăbi chiar, pe cît putu, să facă pe toți să uite acest incident.

- În concluzie, reluă el vorba, adresîndu-se comisarului de poliție, declar că nici o persoană străină nu a putut intra aici. Casa de altfel este cu desăvîrșire neatinsă. Asupra butonilor mișcători nu s-a exercitat nici o presiune suspectă. Pot să afirm că nu s-a încercat broasca cu nici un instrument de spargere, nu s-a introdus nici măcar o scobitoare de dinți. Cei care au deschis-o, cunoșteau cuvîntul și aveau cheia.

Această afirmaţie atît de categorică din partea unui om cunoscut şi priceput, puse capăt îndoielilor comisarului de poliţie.

- Aşa stînd lucrurile, zise acesta, nu mai îmi rămîne decît să cer domnului Fauvel o convorbire de o clipă.

- La ordinul d-voastră, domnule comisar, răspunse bancherul.

Prosper înţelese situaţia, îşi puse pălăria dinadins în văzul tuturor pe masă, ca şi cum ar fi vrut să arate că n-are de gînd să se îndepărteze şi trecu în biroul alăturat.

Fanferlot de asemenea ieşi, dar comisarul de poliţie avusese timpul să-i facă un semn, neobservat de ceilalţi şi la care el răspunse.

Acest semn voia să zică: " Te fac pe dumneata răspunzător de această persoană ".

Agentul siguranţei n-avea nevoie de nici o încurajare pentru a supraveghea cu toată atenţia. Bănuielile sale erau prea slabe, dorinţa sa de a reuşi era prea vie, pentru a renunţa a pierde din vedere pe Prosper şi a înceta de a-l studia.

De aceea, intrînd în birou în urma casierului, el se duse şi se aşeză, în umbră, pe o mică bancă, pentru a-şi alege o poziţie comodă, se suci, se răsuci, căscă de nenumărate ori şi în fine, închise ochii.

Prosper se aşeză la pupitrul unuia din funcţionari, care, pentru moment, lipsea. Toţi ardeau de nerăbdare să cunoască rezultatul anchetei sumare; cea mai mare curiozitate lucea în ochii lor, dar totuşi, nu îndrăzneau să întrebe nimic.

Ne mai putîndu-se stăpîni, tînărul Cavaillon, apărătorul lui Prosper, zise:

- Ei, ce s-aude?

Prosper ridică din umeri:

- Nu se ştie nimic.

Era oare conştiinţa nevinovăţiei, siguranţa de a scăpa de pedeapsă, sau nepăsare? Ceilalţi băgau de seamă, cu uimirea

cea mai adîncă, cum casierul îşi căpătase atitudinea obişnuită, acea mască de gheaţă care ţinea pe toţi la distanţă şi care-i făcuse numai duşmani.

Din emoţia de adineauri, atît de mare că-ţi făcea milă să-l vezi, Prosper nu păstrase altă urmă decît paloarea feţei, cearcăne în jurul ochilor obosiţi şi părul în dezordine, muiat încă de sudoarea rece a groazei.

Niciodată un străin, pătrunzînd în birou, nu şi-ar fi închipuit, că tînărul care şedea acolo la masa de scris, jucîndu-se în mod mecanic cu un creion, se găseşte sub acuzarea de furt şi că peste cîteva momente putea fi arestat.

Curînd însă, Prosper încetă a se mai juca cu creionul, trase spre dînsul o foaie de hîrtie şi scrise în grabă cîteva rînduri.

- A, a, se gîndi Fanferlot, zis Veveriţă, al cărui văz şi auz lucrau de minune, cu tot somnul prefăcut, a, va să zică facem cîteva confidenţe pe hîrtie, aşadar, vom afla în sfîrşit ceva pozitiv.

Prosper împături de mai multe ori scurta scrisoare, reducînd-o la cel mai mic volum şi după o privire aruncată pe furiş agentului siguranţei, mereu nemişcat în ungherul său, azvîrli hîrtia spre Cavaillon, rostind un singur cuvînt:

- Gypsy!

Toată această operaţie fu executată cu atîta sînge rece, atît de îndemînatic, cu o iscusinţă atît de rară, încît Fanferlot - un cunoscător - rămase uimit, perplex şi chiar neliniştit.

- Drace! îşi zise el, pentru un acuzat pe nedrept, tînărul nostru are nervii mai tari decît mulţi din vechii mei clienţi. Mare lucru şi educaţia!

Da, inocent sau vinovat, Prosper trebuia să fie înzestrat cu o rară energie pentru a putea afişa acest calm netulburat de nimic, pentru a da dovadă de atîta prezenţă de spirit, căci, în acest timp, alături, se hotăra soarta, viitorul, onoarea şi existenţa sa. Şi dînsul avea numai treizeci de ani!...

Înainte de a trece la fapte, fie din respect, fie din dorinţa de a face să iasă la lumină dintr-o convorbire mai intimă,

comisarul de poliţie ţinuse să prevină pe bancher.

- Nu mai putem avea nici o îndoială, domnul meu, zise dînsul, îndată ce rămaseră singuri, acest tînăr este hoţul. Aş lucra împotriva datoriei mele, dacă nu m-aş asigura în mod provizoriu de persoana lui; parchetul, apoi, îl va elibera sau îl va menţine arestat.

Această declaraţie atinse foarte viu pe bancher.

- Sărmanul Prosper! murmură dînsul.

Şi observînd uimirea comisarului, adăugă:

- Pînă astăzi, domnule comisar, aveam încrederea cea mai desăvîrşită în cinstea lui, fără nici o şovăială i-aş fi încredinţat toată averea mea. Aproape că am îngenunchiat în faţa lui, pentru a obţine mărturisirea unei crime comise într-o clipă de rătăcire, i-am făgăduit să-l iert şi să uit. Îl iubeam şi chiar în momentul de faţă cu toate necazurile şi umilinţele ce le văd venind, n-aş putea să-l urăsc.

Comisarul avu aerul că nu pricepe.

- Cum, zise dînsul, ce fel de umilinţe?

- Dar bine, domnule, exclamă cu vioiciune domnul Fauvel, justiţia nu trebuie să fie şi nu este oare una şi aceeaşi pentru toţi? Şi dacă eu sînt şeful unei banci, iar dînsul simplu funcţionar, urmează că trebuie să fiu crezut pe cuvînt? Oare n-aş putea să fiu chiar eu hoţul? Se cunosc şi asemenea cazuri. Mi se vor cere date precise, voi fi silit să expun în faţa judecătorului situaţia exactă a băncii mele, să-i explic afacerile, să-i dezvălui secretul şi mecanismul tuturor operaţiunilor.

- Se poate, într-adevăr, domnule director, să vi se ceară cîteva explicaţii, dar onorabilitatea d-voastră prea bine cunoscută...

- Ah, şi dînsul era onest. Cine ar fi fost bănuit, dacă n-aş fi scos toată suma azi dimineaţă ca din pămînt? Cine ar fi fost cel învinovăţit, dacă n-aş putea dovedi că activul meu întrece pasivul cu peste trei milioane?...

Pentru orice om de inimă, gîndul, posibilitatea, aparenţa unei bănuieli este o crudă suferinţă; bancherul suferea şi

comisarul înţelese acest lucru.

- Fiţi liniştit, domnule, zise el, în cel mult opt zile, justiţia va aduna destule dovezi pentru a stabili vinovăţia acestui nenorocit, acum putem să trimitem să-l cheme.

Prosper intră, însoţit de Fanferlot, pe care de abia putuseră să-l trezească din somn şi primi vestea arestării sale, fără o tresărire, cu aparenţele indiferenţei celei mai desăvîrşite.

Răspunse în modul cel mai simplu, fără nici o afectare:

- Jur că sînt nevinovat!

Domnul Fauvel, mult mai emoţionat ca dînsul, făcu încă o ultimă încercare:

- Mai e timp, dragă Prosper, pentru Dumnezeu, gîndeşte-te!...

Prosper păru că nici nu aude. Scoase din buzunar o mică cheie şi o puse pe masă.

- Iată, domnule director, cheia casei d-voastră. Sper în ce mă priveşte că într-o zi vă veţi încredinţa că nu v-am furat nimic; cît despre d-voastră, sper iarăşi, că nu vă veţi încredinţa prea tîrziu.

Apoi, în tăcerea generală, dînsul adăugă:

- Înainte de plecare, iată registrele, hîrtiile, statele, necesare celui ce mă va înlocui. Afară de asta, trebuie să vă aduc la cunoştinţă că, lăsînd la o parte suma de 1.500.000 de franci furată, las un deficit în casă.

Deficit?... Acest cuvînt sinistru în gura unui casier, izbucni ca un obuz în urechile celor de faţă.

Declaraţia lui era de altfel tălmăcită în modul cel mai diferit.

- Un deficit, se gîndi comisarul de poliţie, cum să mai avem vreo îndoială de vinovăţia acestui tînăr? Înainte de a jefui banca în stil mare, el se exercita comitînd pungăşii mărunte...

- Un deficit, îşi zise agentul de siguranţă, ar trebui, dacă am mai avea îndoieli în privinţa nevinovăţiei sale, să-l

presupunem capabil de o perversitate extraordinară; dacă era vinovat, ar fi înapoiat cu siguranţă banii de care s-a folosit.

Explicaţia dată de Prosper însă, micşoră cu totul şi sensul şi gravitatea faptului.

- Îmi lipsesc din casă, zise dînsul, trei mii cinci sute de franci, care se justifică în următorul mod: două mii de franci, luaţi de mine, ca avans pentru leafă şi o mie cinci sute de franci, avansaţi cîtorva colegi. Sîntem azi la sfîrşitul lunii, mîine se plătesc lefurile, prin urmare...

Comisarul de poliţie îl întrerupse:

- Eraţi autorizat, întrebă el cu asprime, să recurgeţi la casă după trebuinţele d-voastră şi să acordaţi avansuri?

- Nu, dar e sigur că domnul Fauvel nu mi-ar fi refuzat permisiunea de a-i servi pe colegi. Ceea ce am făcut e în uz pretutindeni; n-am făcut altceva decît să urmez exemplul predecesorului meu.

Bancherul răspunse printr-un gest de încuviinţare.

- În ce mă priveşte pe mine personal, urmă casierul, aveam întru cîtva dreptul de a proceda astfel, căci am depus aici toate economiile mele, aproape cincisprezece mii de franci.

- Aşa este, îl aprobă domnul Fauvel, domnul Bertomy are cel puţin, la mine, suma de care vorbeşte.

După acest din urmă incident, misiunea comisarului de poliţie era terminată, procesul verbal de anchetă sumară se declară închis. Dînsul anunţă că se retrage şi ordonă casierului să-l urmeze.

De obicei, momentul cînd se dă pe faţă toată realitatea brutală, cînd omul ştie că nu mai e stăpîn pe sine, că-şi pierde libertatea, acest moment e groaznic.

La ordinul fatal: " Urmează-mă! " care deschide, pentru a zice aşa, porţile închisorii, cei mai nepăsători şi cei mai înrăiţi oameni devin slabi, varsă lacrimi şi cer iertare.

Dar Prosper nu pierdu nimic din acea nepăsare afectată ce-şi însuşise şi pe care comisarul de poliţie o judeca în mintea sa ca o dovadă de neruşinare fără pereche.

Fără să se grăbească, cu aceeaşi linişte şi îndemînare, de parcă ar fi plecat la masă, Prosper îşi puse pardesiul, îşi aranjă părul, îşi luă mînuşile şi zise:

- Sînt gata să vă însoţesc.

Comisarul de poliţie îşi adunase actele şi salută pe domnul Fauvel.

- Să mergem! zise el.

Ieşiră cu toţi, iar bancherul îi privea plecînd, plin de tristeţe, cu ochii umezi de lacrimi, pe care de abia şi le stăpînea.

- Doamne, Doamne, zise el, de ce nu mi s-a furat o sumă de două ori mai mare, dar, în schimb, să-mi fi fost îngăduit să mai pot stima pe bietul Prosper şi să-l am lîngă mine ca pînă acum.

Fanferlot, înzestrat cu auzul cel mai fin, auzi şi-şi notă în memorie această frază; şi cum era bănuitor, predispus să vadă la altul viclenia proprie sieşi, aproape credea că bancherul o pronunţe numai pentru a fi auzit de dînsul.

El rămase cel din urmă în birou, sub pretextul de aş căuta umbrela, pe care nici n-o avusese cu dînsul şi se retrăgea încet, dinadins, repetînd de cîteva ori că se va întoarce să vadă dacă a fost găsită.

În mod normal, el ar fi trebuit să păzească şi să conducă pe Prosper, dar în momentul plecării, el se apropiase de comisarul de poliţie şi îl rugă, în interesul afacerii, să-i lase libertatea de acţiune.

Biletul scris de Prosper, acel bilet pe care-l ştia în buzunarul tînărului Cavaillon, îl frămînta necontenit. Ba chiar, odată întorcîndu-se în biroul casierului, avusese grijă s-o lase întredeschisă, pîndind cu coada ochiului, gata să se repeadă asupra tînărului funcţionar, la cea mai mică mişcare a acestuia.

A pune mîna pe această probă scrisă, ce părea de mare importanţă, se părea a fi cel mai lesne lucru. Ce trebuia făcut? Pur şi simplu să-l aresteze pe Cavaillon, să-i bage spaima în

oase, să-i ceară biletul şi la nevoie, să-l ia cu forţa. Un moment, Fanferlot se şi opri la acest gînd.

Da, dar la ce rezultat ducea acest scandal? La nimic, decît la un rezultat incomplet şi neclar.

Fanferlot era încredinţat că biletul era destinat, nu tînărului funcţionar, ci unei a treia persoane. Forţat să vorbească, ar numi oare Cavaillon pe acea persoană, care s-ar putea foarte bine să poarte alt nume decît cel pronunţat de casier: Gypsy? Şi chiar în cazul cel mai favorabil, dacă ar vorbi, oare nu va îndruga minciuni?

După o matură chibzuire, agentul siguranţei hotărî cu înţelepciunea sa poliţienească, că ar fi fost o copilărie să ceară un secret pe care putea să-l surprindă. Să spioneze pe Cavaillon, să-l urmărească, să-l prindă în flagrant delict, aşa încît să nu mai poată tăgădui - iată ce avea de făcut.

Apoi, acest mod de a proceda era şi potrivit cu temperamentul funcţionarului de poliţie, care, de felul lui, era blînd şi tăcut şi care, prin însăşi meseria sa, avea groază de zgomot, de scandal, de tot ce are aerul de violenţă.

Planul lui Fanferlot era fixat irevocabil, cînd ieşi în vestibul.

Aici, vorbi cu un băiat de serviciu şi cu multă îndemînare, după patru-cinci întrebări, lipsite în aparenţă de orice însemnătate, căpătă convingerea că Banca Fauvel n-avea altă ieşire decît cea principală şi că funcţionarii nu se pot folosi la venire şi la plecare decît de poarta cea mare care dă spre strada Provence.

Din acest moment, sarcina ce şi-o luase nu mai prezenta nici o umbră de greutate. Trecu repede pe trotuarul celălalt şi se stabili în observaţie în poarta unui gang.

Postul său de observaţie era foarte bine ales. Nu numai că putea să supravegheze toate mişcările ce aveau loc la intrarea băncii, dar mai putea privi înăuntru pe toate ferestrele. Înălţîndu-se în vîrful picioarelor putea deosebi foarte bine, cum Cavaillon se apleca pe pupitrul său.

Fanferlot rămase mult la postul său. Dar avea răbdare şi

de multe ori i se întîmpla să stea la pîndă zile şi nopţi întregi, pentru lucruri mult mai puţin interesante.

De altfel, nici n-avea vreme să se plictisească. Îşi studia cu de-amănuntul valoarea descoperirilor, îşi cîntărea sorţii de izbîndă şi vînzînd pielea ursului din pădure, îşi clădea pe acest succes tot edificiul gloriei sale viitoare.

În sfîrşit, pe la ora 1, agentul siguranţei văzu pe Cavaillon culîndu-se, lepădînd haina de lucru şi punînd pe cea de oraş şi luîndu-şi pălăria.

- Aşa, îşi zise el, acum tînărul nostru va ieşi, să deschidem bine ochii.

Un moment mai tîrziu, într-adevăr, Cavaillon se arătă la poarta de intrare a băncii. Dar înainte de a călca pe trotuar, privi la dreapta şi la stînga, şovăind.

- Oare o fi mirosind ceva? se întreba Fanferlot.

Nu, tînărul funcţionar nu avea nici o bănuială, numai că avînd un comision de făcut şi temîndu-se că lipsa i-ar putea fi observată, chibzuia ce drum să apuce, pentru ca să ajungă mai repede.

În curînd se hotărî şi o luă la picior foarte repede, nepăsător la protestările trecătorilor cu care se ciocnea, aşa că agentul siguranţei abia putea să se ţină după el.

Ajuns într-o anumită stradă, Cavaillon se opri brusc şi intră în casa cu numărul 39.

De abia făcuse cîţiva paşi pe coridor, cînd simţi că cineva îl bate pe umăr şi întorcîndu-se brusc se văzu faţă în faţă cu Fanferlot.

Îl recunoscu aşa de repede încît se făcu palid şi se dădu înapoi, căutînd cu ochii vreo altă ieşire.

Dar agentul siguranţei prevăzuse acest gînd şi împiedică orice trecere. Cavaillon se simţi prizonier.

- Ce vrei cu mine? întrebă el, cu vocea alterată de spaimă.

Ceea ce deosebea pe Fanferlot, zis şi Veveriţă, de ceilalţi colegi ai săi, era blîndeţea şi manierele lui fără pereche.

Chiar cu clienţii săi obişnuiţi, dînsul era bine crescut,

punea mîna pe oameni şi-i aresta, fără a omite cea mai mare consideraţie şi formele cele mai politicoase.

- Veţi fi atît de bun, domnul meu, zise el, şi veţi scuza marea libertate ce-mi iau, dar aş vrea să vă cer o mică informaţie.

- O informaţie, de la mine?

- De la d-voastră, da, scumpul meu domn, de la domnul Eugen Cavaillon.

- Dar, eu nici nu te cunosc.

- O, ba da, m-aţi văzut foarte bine azi de dimineaţă. De altfel e vorba de un lucru fără nici o însemnătate şi dacă binevoiţi să-mi faceţi onoarea să-mi luaţi braţul şi să ieşiţi un moment cu mine, m-aţi face omul cel mai fericit.

Ce era de făcut? Cavaillon luă braţul lui Fanferlot şi ieşi cu dînsul.

Strada unde se aflau nu era zgomotoasă, nici plină de trăsuri. Nu se vedeau decît două sau trei prăvălii şi de la un colţ, ocupat de o farmacie, pînă la celălalt, se întindea un zid mare, plin de tristeţe, cu cîteva ferestre mici care luminau nişte ateliere.

Era o stradă unde se putea vorbi în linişte, fără a fi silit în tot momentul să te dai jos de pe trotuar, şi Fanferlot şi Cavaillon aveau a se teme că vor fi tulburaţi de trecători.

- Iată faptele, domnul meu, începu vorba agentul siguranţei, domnul Prosper Bertomy v-a strecurat azi de dimineaţă, cu multă îndemînare, un bileţel.

Cavaillon presimţea că va fi vorba de acest bilet. Se silise să se pregătească, să-şi ia măsuri de precauţie.

- Vă înşelaţi, răspunse el, roşind pînă la urechi.

- Daţi-mi voie! vă rog să credeţi că aş avea cea mai mare părere de rău să vă dezmint, dar sînt sigur de ceea ce spun.

- Vă asigur că Prosper nu mi-a dat nici un bilet.

- Vă conjur, domnul meu, nu tăgăduiţi, stărui Fanferlot, altfel m-aţi sili să vă dovedesc, că patru colegi l-au văzut aruncîndu-vă un bilet scris cu creionul şi îndoit foarte mic.

Tînărul funcţionar înţelese că era o nebunie să se încăpăţîneze a nega, faţă de un om aşa bine informat şi-şi schimbă sistemul.

- Fie, zise el, e adevărat, am primit un bilet de la Prosper, dar cum îmi era destinat mie însumi, după ce l-am citit, l-am rupt şi am aruncat bucăţile în foc.

Se putea foarte bine să fie aşa. Fanferlot avu teamă, dar cum ar fi putut să se asigure? Îşi aduse aminte că vicleniile cele mai grosolane reuşesc întotdeauna şi încrezîndu-se în steaua sa, zise la întîmplare:

- Îmi veţi da voie să vă răspund că nu e exact: biletul va fost încredinţat pentru a fi înmînat lui Gypsy.

Un gest de disperare a lui Cavaillon indică agentului că nu se înşelase şi respiră uşurat.

- Dar vă jur, domnule, începu tînărul să protesteze.

- Nu juraţi, vă rog, îl întrerupse Fanferlot, toate jurămintele din lume sînt de prisos. Nu numai că n-aţi rupt biletul, dat n-aţi intrat aici decît ca să-l înmînaţi persoanei în drept, şi-l aveţi încă în buzunar.

- Nu, domnule, nu-i adevărat!

Fanferlot trecu cu vederea această tăgăduire şi urmă cu glasul cel mai dulce:

- Şi acest bilet veţi avea bunătatea, sînt sigur, să mi-l arătaţi, credeţi-mă că de n-aş fi silit...

- Niciodată! răspunse Cavaillon.

Şi crezînd că sosise un moment favorabil, încercă printr-o zguduire violentă să-şi elibereze braţul ţinut de Fanferlot şi s-o ia la fugă.

Dar trebui să se mulţumească numai cu încercarea, căci agentul siguranţei era, pe cît de blînd, tot pe atît de voinic.

- Băgaţi de seamă, să nu vă izbiţi, zise dînsul, şi credeţi-mă... vă rog încredinţaţi-mi biletul.

- Dar nici nu-l am!

- Da de unde! atunci o să mă siliţi la fapte neplăcute. Ştiţi ce se va întîmpla dacă vă încăpăţînaţi? Voi chema doi

sergenţi de stradă, care vă vor lua între ei şi vă vor conduce la comisariatul de poliţie şi odată acolo, voi avea părerea de rău să vă fac percheziţie, cu voie sau fără voie. Drept să vă spun, îmi pare rău de d-voastră.

Fără îndoială Cavaillon era devotat lui Prosper, dar i se dovedea cu atîta limpezime că lupta nu-i va servi la nimic şi că nici nu ar avea măcar timpul trebuincios să nimicească corpul delict.

A preda biletul în asemenea condiţii, nu mai era o trădare; se resemnă, blestemîndu-şi neputinţa de a lupta, aproape plîngînd de necaz.

- Dumneata eşti cel mai tare, zise dînsul, trebuie să ascult.

În acelaşi timp, scoase din portofel nenorocitul de bilet şi-l dădu agentului de siguranţă.

Mîinile lui Fanferlot tremurau de bucurie, în timp ce despăturî hîrtia şi totuşi, credincios manierelor sale politicoase, odată ce deschise scrisoarea, se înclină în faţa lui Cavaillon, murmurînd:

- Îmi daţi voie, nu-i aşa, domnul meu? sînt mîhnit într-adevăr, de această indiscreţie.

În fine citi:

Scumpă Nino,

"Dacă ţii la mine, ascultă de sfatul meu, dar repede, fără nici un moment de şovăire. La primirea acestor rînduri, i-aţi tot ce-ţi aparţine, din casă - tot absolut - şi mută-te într-un apartament mobilat în celălalt capăt al Parisului. Nu te arăta, dispari pe cît vei putea mai mult. De atitudinea ta depinde poate viaţa mea. Sînt acuzat de un furt însemnat şi voi fi arestat. În birou sînt o mie de franci, i-ai. Lasă-ţi adresa la Cavaillon, care îţi va explica tot ce nu-ţi pot spune acum. Nu pierde speranţa şi la revedere".

Prosper.

Dacă ar fi fost mai puţin mîhnit, Cavaillon ar fi surprins pe faţa agentului semnele unei deziluzii fără seamăn.

Fanferlot se amăgise cu speranţa că va intra în posesia unui document de mare preţ, şi cine ştie? poate chiar o dovadă indiscutabilă de nevinovăţia sau de vinovăţia lui Prosper. În loc de asta, pusese mîna pe un bilet de dragoste, în care se arăta mai multă îngrijorare faţă de femeia iubită, decît faţă de sine însuşi.

În zadar îşi frămîntă mintea, nu putea descoperi în această scrisoare, nici o precizare, nici un înţeles anumit. Ea nu dovedea nimic, nici în favoarea, nici împotriva celui ce o scrisese.

Aceste două cuvinte " tot absolut ", erau într-adevăr, subliniate, dar puteau fi interpretate în atîtea feluri!...

Totuşi, agentul siguranţei crezu nimerit să continue.

- Această doamnă Nina Gypsy, întrebă el pe Cavaillon, este fără îndoială prietena domnului Prosper Bertomy?

- Da, e iubita lui.

- Aşa, şi locuieşte aici, la Nr.39?

- Doar ştiţi acest lucru, m-aţi văzut intrînd.

- Bănuiam, domnul meu, dar spuneţi-mi apartamentul e luat pe numele ei?

- Nu, dînsa locuieşte la Prosper.

- Foarte bine. Şi la ce etaj, mă rog?

- La primul.

Fanferlot împături biletul cu grijă şi-l vîrî în buzunar.

- Mii de mulţumiri, dragă domnule, pentru informaţiile d-voastră; în schimb dacă binevoiţi, vă voi scuti de cursa ce-o aveaţi de făcut.

- Domnule!...

- Da şi cu voia d-voastră, voi înmîna eu scrisoarea doamnei Nina Gypsy.

Cavaillon încercă să se împotrivească, voi să discute, dar Fanferlot era grăbit şi-i întrerupse observaţiile:

- Îmi voi lua singur permisiunea, domnul meu, să vă dau un

sfat care, cred, că vă prinde bine.

Dacă aş fi în locul d-voastră m-aş întoarce foarte liniştit la birou şi nu m-aş mai amesteca de loc în această chestie.

- Dar, domnule, Prosper m-a protejat, m-a scos din mizerie, e prietenul meu.

- Cu atît mai mult trebuie să fii liniştit. Poţi să-i faci un serviciu? Nu, Nu-i aşa? Ei bine! eu îţi spun că poţi chiar să-i strici. Toţi ştiu că-i eşti devotat, lipsa dumitale de la birou va fi remarcată. Dacă nu te astîmperi, dacă încerci demersuri care nu vor duce la nimic, nu rişti să fie rău interpretate?

- Dar, Prosper e nevinovat, sînt sigur de asta.

Asta era opinia lui Fanferlot, dar nu-i convenea să i se ghicească gîndul; totuşi, în interesul cercetărilor sale, trebuia să impună tînărului slujbaş prudenţă şi discreţie; ar fi vrut să-l roage să păstreze tăcere de cele petrecute între ei, dar nu îndrăznea.

- Ceea ce-mi spui e cu putinţă şi cred tot aşa şi despre domnul Bertomy. O cred mai cu seamă pentru dumneata, căci dacă dînsul ar fi fost vinovat, ai fi şi dumneata urmărit, ţinînd seama de prietenia d-voastră şi poate chiar bănuit de complicitate.

Cavaillon lăsă capul în jos. Era ca înlemnit.

- Aşadar, tinere, urmă Fanferlot, du-te să-ţi reiei treburile, şi... la revedere.

Tînărul ascultă şi încet, cu inima strînsă, se duse înapoi în strada Notre-Dame-de-Lorette. Se întreba cum ar fi fost de folos lui Prosper, cum ar putea s-o înştiinţeze pe Gypsy, cum, mai cu seamă, să se răzbune împotriva acestui agent de poliţie, care-l umilise atît de crud.

Cum dispăruse tînărul după colţul străzii, Fanferlot intră în casă. În trecere strigă portarului numele lui Prosper Bertomy, urcă scara şi sună la etajul întîi.

Un servitor cam de vreo cincisprezece ani, purtînd o livrea cochetă, veni să-i deschidă.

- Doamna Nina Gypsy? întrebă dînsul.

Micul groom stătea la îndoială. Văzînd asta Fanferlot arătă scrisoarea.

- Am însărcinarea, din partea domnului Prosper, stărui dînsul, să aduc doamnei acest bilet şi să aştept răspunsul.

- Atunci intraţi, mă duc s-o anunţ pe doamna.

Numele lui Prosper îşi făcuse efectul, Fanferlot fu introdus într-un salonaş, căptuşit cu mătase galbenă, cu galoane şi ornamente albastre. La geamuri erau trei rînduri de perdele, draperii la toate uşile, un covor splendid acoperea parchetul.

- Ei drace! murmură agentul siguranţei, stă bine casierul nostru.

Dar nu avu vreme să-şi continuie inventarul. O draperie se dete la o parte şi Nina Gypsy apăru.

Doamna Nina Gypsy era o femeie foarte tînără, zveltă, delicată, fină, oacheşă, cu reflexe aurii de creolă, cu mîini şi picioare mici de copil.

Nişte gene lungi şi mătăsoase voalau strălucirea vie a ochilor ei mari negri, buzele-i cărnoase surîdeau, descoperind nişte dinţi mai albi ca ai pisicii, mărunţi, strălucitori, sidefii şi ascuţiţi, buni să ronţăie zece moşteniri.

Nu era încă îmbrăcată şi se înfăşură, fiind friguroasă, într-o largă haină de casă, de catifea, care lăsa să se vadă dantelele cămăşii de noapte. Trecuse prin mîinile coaforului ori ale unei fete din casă iscusită, căci tot părul era ondulat şi susţinut cu o bentiţă de catifea roşie şi fixat la ceafă printr-un nod uriaş.

Era încîntătoare, de o frumuseţe atît de îndrăzneaţă şi de bătătoare la ochi, încît Fanferlot rămase zăpăcit.

- Extraordinar, îşi zise dînsul, gîndindu-se la frumuseţea nobilă şi severă a Magdalenei, pe care o zărise cu cîteva ore mai înainte, are gust bun casierul nostru, hm... foarte bun... chiar prea bun.

În timp ce avea aceste gînduri, fiind foarte încurcat şi neştiind cum să înceapă conversaţia, doamna Gypsy îl privea de sus cu aerul cel mai dispreţuitor, uimită de a vedea în

salonul ei pe acest om firav şi rău îmbrăcat, cu pălăria unsuroasă drapată cu un crep de doliu.

Avînd o mulţime de creditori, căuta să-şi aducă aminte care din ei oare ar putea avea această înfăţişare umilă, sau cel puţin, cine avea îndrăzneala să-i trimită pe acest lacheu să-i lase urme de noroi pe covoarele scumpe.

După ce-l măsură de sus pînă jos:

- Ce doreşti, domnule? întrebă dînsa silindu-se să clipească din ochi în chipul cel mai dispreţuitor.

Alt om ar fi fost scos din sărite de aceste priviri şi de acest ton. Fanferlot nu-i dădu nici o atenţie, atît numai că trase concluzii despre caracterul ei.

- Rea femeie, nu-i bună, dar de loc! se gîndi dînsul, şi n-are nici pic de educaţie.

Răspunsul întîrzie şi doamna Nina bătu din picior cu nerăbdare.

- Pentru Dumnezeu, repetă ea, ce doreşti?

- Am să vă dau, doamnă, zise agentul siguranţei cu vocea sa cea mai blîndă şi cea mai umilă, acest bilet din partea domnului Bertomy.

- Din partea lui Prosper... aşadar îl cunoşti?

- Am onoarea, şi chiar, dacă-mi daţi voie, sînt unul din prietenii săi.

- Domnule!... exclamă Gypsy, jignită în amorul ei propriu.

Fanferlot trecu cu vederea această exclamaţie insultătoare, era ambiţios şi dispreţul alunecă asupra lui, atingîndu-l tot atît de puţin ca picăturile de ploaie peste o cuirasă unsă cu grăsime.

- Am zis, unul din prietenii săi, repetă el, şi sînt sigur că puţini oameni ar avea azi curajul a-şi mărturisi sus şi tare prietenia lor cu dînsul.

Agentul siguranţei vorbea cu atîta seriozitate şi convingere, încît doamna Gypsy fu surprinsă.

- Nu m-am priceput niciodată la ghicitori, zise ea cu răceală, ce vrei să spui cu asta?

Agentul prefecturii poliţiei scoase binişor din buzunar scrisoarea de la Cavaillon şi o dădu doamnei Gypsy.

- Citiţi, zise el.

Ea desigur nu se aşteaptă la vreo veste rea. Cu toate că avea ochii foarte buni, îşi potrivi pe nas un lornion foarte elegant pentru a citi biletul.

Dintr-o privire îl citi în întregime.

Se făcu mai întîi foarte palidă, apoi roşie, la faţă. Un tremur nervos o zgudui din cap pînă-n picioare, genunchii îi tremurau, era aproape să leşine. Fanferlot întinse braţele pentru a o susţine.

Dar era de prisos. Doamna Gypsy era din acele femei, a căror moliciune e numai aparentă şi care sînt în realitate de o energie demonică, făpturi gingaşe a căror putere de rezistenţă nu are margini; sînt ca pisicile, prin graţie şi delicateţe, dar mai cu seamă, prin nervii şi muşchii lor de oţel.

Ameţeala prin care trecuse la această lovitură de măciucă nu ţinu mai mult ca fulgerul. Ea şovăi, dar nu căzu. Se ridică mai puternică, prinse mîna agentului de poliţie şi strîngîndu-i-o pînă la durere, zise:

- Explică-te, ce înseamnă asta? Ştii ce conţine această scrisoare?

Oricît de curajos era Fanferlot, care înfrunta zilnic pe cei mai primejdioşi criminali, în acest moment însă mai că se temu de furia doamnei Nina.

- Vai, murmură el.

- Prosper e pe cale de a fi arestat, e acuzat de furt!...

- Da, se zice că ar fi lut din casă 1.500.000 de franci.

- Nu-i adevărat! strigă tînăra, e o nelegiuire şi o prostie.

Ea părăsise mîna lui Fanferlot şi furia ei de copil răsfăţat se manifesta prin gesturi dezordonate. Nici nu-i mai păsa de frumoasa haină de catifea şi de preţioasele dantele pe care le sfîşia fără milă.

- Prosper, hoţ?... dar e o prostie. Să fure! dar pentru ce? Dînsul are doar averea sa personală.

- Dar, tocmai, doamna mea, insinuă agentul siguranței, se afirmă că domnul Bertomy nu-i bogat, că n-are pentru trai decît leafa sa.

Acest răspuns păru că tulbură toate gîndurile doamnei Gypsy.

- Dar, totuși, stărui dînsa, l-am văzut totdeauna cheltuind foarte mult. Nu-i bogat... atunci...

Nu îndrăzni să termine, dar privirea ei o întîlni pe a lui Fanferlot și ei se înțeleseră.

Privirea doamnei Nina părea a zice:

- Așadar, pentru mine, pentru luxul meu, pentru capriciile mele, se poate să fi furat.

- Se prea poate! răspundeau ochii agentului de poliție.

Dar în cîteva secunde de gîndire, tînăra își recăpătă siguranța de la început. Îndoiala care-i atinsese sufletul, fu gonită.

- Nu! strigă dînsa, niciodată, din nefericire, n-ar fura Prosper un gologan pentru mine. Un casier care vîră mîna în casa de bani încredințată onoarei sale, pentru a satisface pe femeia iubită, acest lucru e cunoscut și explicabil, dar Prosper, pe mine nu mă iubește și nu m-a iubit niciodată.

- O, frumoasă doamnă, protestă galant și politicos Fanferlot, desigur că nici d-voastră nu sînteți încredințată de cele ce spuneți acum.

Ea dădu din cap cu tristețe. O lacrimă de abia stăpînită, tulbură strălucirea ochilor ei atît de frumoși.

- Ba sînt, răspunse ea, și așa este.

" Îmi veți spune că dînsul e gata să-mi ghicească orice dorință fantastică, dar ce dovedește asta? Cînd zic că nu mă iubește, nu sînt decît prea încredințată și doar pot foarte bine să-mi dau seama. O singură dată în viața mea am fost iubită de un om de inimă și acum abia, după ceea ce sufăr eu de un an încoace, pot înțelege cît de nenorocit l-am făcut pe dînsul. În viața lui Prosper, eu nu însemn nimic, e un accident."

- Dar atunci, de ce?...

- De ce, da... întrerupse doamna Gypsy, de ce?

" Aţi fi mare meşter dacă mi-aţi spune şi mie. De un an de zile caut în zadar un răspuns la această întrebare hotărîtoare pentru mine, şi doar sînt femeie!... Dar poftim de ghiceşte gîndul unui om atît de stăpîn pe sine, încît nimic din ceea ce i se întîmplă în suflet nu se poate citi în ochi. L-am observat, cum numai o femeie ştie să observe pe bărbatul de care depinde întreaga ei soartă, dar în zadar! E bun, e blînd, dar nu-l poţi cunoaşte, e ca o bară de oţel cu aparenţă de trestie."

Pradă violenţei sentimentelor ei, doamna Nina lăsa să se vadă pînă în fundul sufletului. Era dezarmată, neputînd avea nici o îndoială în privinţa acestui domn care o asculta, care îi era necunoscut, dar în care vedea un prieten al lui Prosper.

Cît despre Fanferlot, acesta se felicita în mintea lui, de norocul şi de îndemînarea sa. Numai e o femeie e în stare să facă un asemenea portret cuiva. Într-un moment de exaltare, ea îi dăduse informaţiile cele mai preţioase: acum ştia cu ce fel de om are de-a face, şi într-o anchetă, acesta este punctul principal.

- Se zice, adăugă el, că domnul Bertomy e jucător de cărţi, şi jocul împinge la multe.

Doamna Gypsy dădu din umeri.

- Da, e adevărat, răspunse dînsa, joacă. L-am văzut pierzînd sau cîştigînd sume însemnate, fără a tresări măcar. Joacă, da, dar nu e jucător. Joacă tot aşa, după cum petrece, după cum se îmbată, după cum face nebunii, fără patimă, fără interes, fără plăcere. Cîteodată îmi inspiră teamă: îmi face impresia că tîrăşte un corp lipsit de suflet. O nu, nu sînt deloc fericită! N-am surprins odată într-însul, altceva decît o indiferenţă fără margini, atît de adîncă, încît adesea mi s-a părut a fi disperare. Şi acest om să fi furat! Cu neputinţă. Iată, nu-mi veţi putea schimba gîndul, că e în viaţa sa un mister grozav, o mare nenorocire, nu ştiu exact ce, dar e ceva.

- Şi dînsul nu v-a vorbit niciodată de trecutul său?

- Dînsul... Dar n-aţi auzit tot ce v-am povestit? V-am spus doar că nu mă iubeşte.

Doamna Gypsy se lăsa puţin cîte puţin în voia duioşiei. Acum plîngea şi lacrimi mari i se rostogoleau în tăcere pe obraz.

Nu era însă decît o clipă de deznădejde. În curînd ea se îmbărbătă şi strigă, cu privirea înflăcărată de hotărîri generoase:

- Dar eu îl iubesc pe dînsul! şi eu trebuie să-l salvez. A, voi şti eu cum să vorbesc cu şeful său, acest mizerabil care-l acuză pe nedrept şi cu judecătorii şi cu toată lumea. E arestat, eu voi dovedi că e inocent. Vino, domnule, cu mine, hai să plecăm, şi-ţi promit că pînă deseară, sau el va fi liber sau eu voi fi arestată cu dînsul.

Planurile doamnei Gypsy erau fără îndoială foarte frumoase şi dictate de cele mai nobile sentimente, din nenorocire însă nu se puteau pune în practică.

Afară de asta mai aveau păcatul să contrarieze interesele agentului siguranţei.

Cît ar fi fost de hotărît să-şi rezerve atît greutăţile cît şi avantajele acestei anchete. Fanferlot ştia totuşi foarte bine că nu va putea ascunde judecătorului de instrucţie existenţa doamnei Nina. În mod fatal, azi sau mîine, ea trebuia să fie implicată în cauză şi căutată de poliţie. De aceea mai cu seamă dînsul nu voia ca ea să se înfăţişeze din propria ei voinţă şi îşi propunea să o scoată la lumină cînd şi cum îi va veni lui la socoteală, pentru a-şi însuşi apoi, fără nici o jenă, meritul de a o fi descoperit.

Aşadar îşi dădu mai întîi toată silinţa pentru a calma aprinderea tinerei femei. Credea că-i va fi foarte uşor să-i dovedească, cum că orice demers făcut în favoarea lui Prosper ar fi cea mai mare nebunie.

- Dar, doamnă, ce avantaj a-ţi trage de aici? Vă încredinţez că nu aveţi nici un fel de sorţi de izbîndă. Şi gîndiţi-vă că vă compromiteţi în modul cel mai grav. Cine ştie

dacă justiția nu va vedea în d-voastră, pe complicea lui Bertomy!

Dar toate aceste perspective îngrijorătoare, care influențaseră pe Cavaillon și care-l aduseseră pînă într-acolo ca să predea în mod prostesc scrisoarea pe care putea foarte bine s-o refuze, pe doamna Gypsy nu făcură decît s-o întărîte și mai mult și s-o înflăcăreze în entuziasmul ei.

Bărbatul calculează, e socotit, dar femeia nu urmează decît impulsul inimii.

Atunci cînd prietenul cel mai credincios șovăie și se dă înapoi, femeia merge hotărîtă înainte fără a se gîndi la rezultatul final.

- Dar ce importanță are pericolul? striga dînsa. Nici nu cred să fie vreun risc, dar dacă e, cu atît mai bine, o încercare atît de firească nu va deveni decît și mai merituoasă. Sînt sigură că Prosper e nevinovat, dar dacă, prin absurd, e vinovat, ei bine, atunci vreau să împart cu dînsul orice pedeapsă care-l așteaptă.

Stăruința doamnei Gypsy devenea supărătoare.

În grabă, ea își aruncase un șal elegant pe umeri, își puse pălăria și în această toaletă, în haină și în pantofi de casă, era gata de plecare, gata să meargă să se înfățișeze tuturor judecătorilor din Paris.

- Vino domnule, strigă ea, nerăbdătoare, dar vino odată!...

Fanferlot era nehotărît. Din fericire avea întotdeauna mai multe coarde la arc.

Văzînd că nici o considerație personală nu putea influența această fire energică, el se hotărî să invoce însuși interesul lui Prosper.

- Sînt al d-voastră, scumpa mea doamnă, răspunse dînsul. Însă, dați-mi voie, cît mai e încă timp, să va spun că, după cît se pare, facem domnului Bertomy cel mai prost serviciu.

- Cum așa, mă rog?

- Prin faptul, doamna mea, că îl vom surprinde pe nepregătite și că întreprindem un demers la care dînsul nu se

aşteaptă, după cele ce v-a scris d-voastră.

Tînăra femeie făcu o mişcare de mîndrie. Ea nu avea nici o teamă.

- Sînt oameni, domnul meu, răspunse dînsa, pe care trebuie să-i salvezi, fără a-i încunoştiinţa mai dinainte, oarecum fără voia lor. Cunosc pe Prosper, dînsul e în stare să se lase a fi asasinat, fără să lupte, fără să spună un cuvînt, să se lase în voia soartei, din nepăsare, de disperare...

- Daţi-mi voie, doamna mea, daţi-mi voie! o întrerupse agentul siguranţei, domnul Bertomy nu face tocmai impresia unui om care se lasă în voia soartei, aşa cum spuneţi d-voastră. Cred mai curînd că dimpotrivă şi-a edificat şi un sistem de apărare. De unde ştiţi că dacă vă arătaţi, atunci cînd dînsul vă recomandă să vă ascundeţi, nu-i veţi răsturna cele mai sigure argumente de dezvinovăţire?

Doamna Gypsy întîrzia cu răspunsul. Ea cercetă valoarea obiecţiunilor lui Fanferlot.

- Dar, cu toate acestea nu pot, zise dînsa, să stau aşa, cu mîinile în sîn, fără să încerc măcar a contribui întru-cîtva la salvarea lui. Nu puteţi înţelege că îmi arde pămîntul sub picioare?

Era însă vădit că chiar dacă nu era încă convinsă, hotărîrea ei era zdruncinată.

Omul poliţiei simţi că el cîştigă partida, şi această siguranţă, lăsîndu-i mintea mai liberă, dădea elocvenţei sale mai multă tărie.

- Scumpa mea doamnă, zise el, aveţi pe mînă cel mai simplu mijloc de a servi pe acela pe care-l iubiţi.

- Care, domnule, care?

- Ascultaţi de sfatul lui, rosti Fanferlot, cu gravitatea unui părinte.

Doamna Gypsy se aştepta la cu totul alt sfat.

- Să ascult!... murmură dînsa, să ascult...

- Aceasta e datoria d-voastră, reluă Fanferlot, plin de demnitate, o datorie sacră.

Ea stătea încă la îndoială. Atunci el luă de pe masă scrisoarea lui Prosper şi continuă:

- Cum! Domnul Bertomy, într-un moment grozav din viaţa sa, vă scrie, în momentul arestării, şi vă arată tot ce aveţi de făcut, şi d-voastră voiţi să zădărniciţi toate aceste înţelepte prevederi? Ce vă sfătuieşte dînsul? Haide să citim împreună acest bilet, care e testamentul **libertăţii** sale. În el vă spune: " Dacă mă iubeşti, te rog să mă asculţi... " şi d-voastră staţi la îndoială de a-l asculta. Vă mai spune, încă: " E în joc viaţa mea... " Prin urmare d-voastră nu ţineţi la dînsul! Cum ,nu înţelegeţi că domnul Bertomy, dacă vă conjură să fugiţi, să vă ascundeţi, are motivele lui, desigur imperioase, de neînfrînt...

Fanferlot pricepuse aceste motive, imediat ce pusese piciorul în apartamentul lui Bertomy, şi dacă încă nu le arăta, cauza era că le păstra, după cum un general iscusit îşi cruţă rezervele, pentru a le arunca în foc în momentul hotărîtor pentru victorie.

Dar Gypsy era destul de deşteaptă pentru a le ghici singură.

- Motive!... începu dînsa, aşadar Prosper ar vrea ca legătura noastră să rămînă ascunsă!...

Rămase un moment pe gînduri, apoi i se lumină totul în minte şi strigă:

- Da! acum înţeleg. Nebună eram, cum de nu vedeam imediat toate aceste lucruri! Într-adevăr, prezenţa mea aici, unde mă găsesc de un an, ar fi împovărătoare pentru dînsul. S-ar stabili inventarul tuturor lucrurilor ce posed, lista rochiilor, a dantelelor, a bijuteriilor şi din luxul meu s-ar face o crimă. Pe dînsul l-ar întreba de unde a luat atîţia bani ca să mă răsfeţe în aşa mod încît să nu-mi mai rămînă nimic de dorit.

Agentul siguranţei plecă capul în semn de aprobare.

- Aşa este, răspunse dînsul.

- Dar atunci, domnule, trebuie să fugim, să fugim cît mai repede! Cine ştie dacă poliţia nu e şi prevenită şi dacă nu se va arăta din moment în moment!

O nu, zise Fanferlot, cu tonul cel mai indiferent. Aveţi timp, poliţia nu-i aşa de pricepută, nici aşa sprintenă.

- N-are a face!

Şi lăsînd singur pe agentul siguranţei, doamna Nina alergă în camera ei de dormit, chemînd pe fata în casă, pe bucătăreasă şi chiar pe micul fecior, poruncind să i se golească toate sertarele şi dulapurile, să se arunce val-vîrtej în cufere tot ce era al ei, şi, mai cu seamă, cît mai repede, cît mai în grabă.

Ea însăşi dădea exemplu, şi chiar foarte bucuroasă, cînd deodată un gînd nou o readuse la Fanferlot.

- Toate bune, zise dînsa, la moment va fi totul gata şi plec! dar unde mă duc?

- Domnul Bertomy nu vă spune dînsul şi asta, doamna mea? La celălalt capăt al Parisului? într-o casă mobilată, la un hotel.

- Dar nu cunosc nici unul.

Agentul prefecturii părea că stă pe gînduri. Cu mare greutate îşi ascunse bucuria extraordinară care, fără voie, îi sclipea în privire.

- Cunosc eu un hotel, zise în sfîrşit, dar nu vă va conveni poate d-voastră. Nu e deloc elegant ca aici...

- Mă voi simţi oare bine acolo?

- Cu recomandaţia mea, veţi fi tratată ca o regină, şi mai cu seamă bine ascunsă...

- Unde se află hotelul?

- Pe celălalt mal al Senei, cheiul St. Michel, hotelul " La Sfinţii Arhangheli ", ţinut de doamna Alexandre...

Doamna Nina nu pierdea niciodată multă vreme pentru a lua o hotărîre.

- Iată un toc şi cerneală, zise ea agentului, scrie scrisoarea de recomandare.

Într-un moment fii gata.

- Cu aceste trei rînduri, doamna mea, zise el, veţi face cu doamna Alexandre tot ce veţi voi d-voastră.

- Foarte bine. Acum, în ce mod să dau de ştire lui

Cavaillon de urma mea? Dînsul trebuia să-mi aducă scrisoarea de la Prosper...

- N-a putut veni, doamnă, întrerupse agentul siguranţei, dar îl voi vedea în curînd şi-i voi spune unde vă poate găsi.

Doamna Gypsy voia să trimită după trăsură. Fanferlot, care era grăbit, se însărcină să găsească dînsul. Pretextul de a o şterge era foarte bun.

De altfel în acea zi avea toate şansele: o trăsură trecea tocmai prin faţa casei şi dînsul o opri.

- Vei aştepta aici, zise birjarului, după ce-şi arătase calităţile, pe o cucoană brună, care va coborî cu multe pachete. Dacă-ţi spune s-o duci pe cheiul St. Michel, vei pocni din bici, dar dacă-ţi dă vreo altă adresă, coboară-te de pe capră înainte de a porni, ca şi cum ai avea de rînduit ceva, eu voi fi în apropiere aşa că voi putea vedea şi auzi totul.

Se duse într-adevăr la cîrciuma din faţă. Era zăpăcit de tot ce aflase şi neştiind la drept vorbind ce să creadă, avea nevoie să-şi limpezească gîndurile.

Nici nu avu răgaz: straşnice lovituri de bici tulburau tăcerea străzii. Doamna Nina se ducea la hotelul " La Sfinţii Arhangheli ".

- Aşa da, strigă Fanferlot plin de veselie, pe dînsa, măcar, o am la mînă.

CAPITOLUL IV

În acelaşi moment cînd doamna Nina Gypsy se ducea să caute adăpost la hotelul " La Sfinţii Arhangheli ", cum îi recomandase Fanferlot, Prosper Bertomy era condus la arestul Prefecturii poliţiei.

Din momentul în care, stăpînindu-şi impresiile, dînsul izbutise să-şi reia atitudinea obişnuită, sîngele rece nu-l mai părăsise nici un moment.

În zadar cei ce-l înconjurau, observatori experimentaţi unul şi unul, se sileau să pîndească vreo şovăire în privirea sa, o expresie îndoielnică a feţei, toţi îl găseau ca de marmură.

Ar fi putut fi luat chiar drept nesimţitor faţă de grozava sa situaţie, de n-ar fi fost durerea stăpînită, trădată de respiraţia grăbită, de picăturile de sudoare care de spaimă îi alunecau pe tîmple.

La comisarul de poliţie, unde rămăsese peste două ore, în timp ce se aşteptau ordinele, vorbise cu cei doi sergenţi care îl păzeau.

Pe la ora prînzului, cum nu luase nimic de dimineaţă, i se făcu foame. I se aduse masa de la restaurantul vecin şi mîncă cu multă poftă, bînd aproape o sticlă întreagă de vin.

În timp ce se afla acolo, cel puţin vreo zece agenţi şi mai mulţi funcţionari ai prefecturii, care în fiecare dimineaţă au de lucrat împreună cu comisarii de poliţie, veniră plini de curiozitate să vadă ce faţă făcea Prosper. Toţi erau de aceeaşi părere şi o exprimau în cuvinte aproape identice:

- Priceput băiat!

Sau:

- E prea liniştit pentru ca să nu fie pus sub pază.

Cînd îl anunţară că trăsura îl aşteaptă, se ridică repede, dar înainte de a coborî, ceru voie să-şi aprindă o ţigară, ceea ce i se acordă imediat.

În poarta comisariatului de poliţie sta întotdeauna o florăreasă. Prosper cumpără un buchet de violete. Florăreasa înţelese că era arestat şi zise, în loc de mulţumire:

- Noroc, domnule!

El păru atins de acest sărman semn de interes şi răspunse:

- Mulţumesc, dar cam de mult nu mai am noroc.

Vremea era foarte frumoasă, o zi strălucită, zi de primăvară. În tot parcursul drumului urmat de trăsură, Prosper scoase de cîteva ori capul pe fereastră, plîngîndu-se şi zîmbind în acelaşi timp, de a fi trimis la închisoare pe aşa vreme cu soare, cînd era atît de bine afară, în libertate.

- Foarte curios, zise dînsul, niciodată n-am avut poftă de plimbare ca acum.

Unul din paznici, gras şi plin la faţă, rîse cu hohote la această idee şi zise:

- Te înţeleg prea bine.

La arest, în timp ce se îndeplineau formalităţile, Prosper răspunse cu mîndrie şi dispreţ la întrebările absolut necesare ce-i fură puse.

Dar, după ce i se dădu ordin să-şi golească buzunarele pe masă, cînd trebuiră să-i facă percheziţia corporală, un fulger de

indignare îi țîșni din ochi, apoi o lacrimă fierbinte, imediat secată pe obrajii săi aprinși. După această străfulgerare, se lăsă în voia lor, ridicînd în sus brațele, pe cînd mîinile grosolane ale polițiștilor îl scotoceau de sus pînă jos pentru a se asigura că nu ascunde sub haine nici un obiect interzis.

Cercetările ar fi fost poate împinse și mai departe și ar fi devenit cu mult mai respingătoare, de n-ar fi intervenit un domn mai în vîrstă, cu înfățișare distinsă, purtînd cravată albă și ochelari de aur; acel domn se încălzea la sobă și părea ca la dînsul acasă.

Văzînd pe Prosper, care intră urmat de agent, dînsul făcu o mișcare de surpriză și păru foarte mișcat; înaintă chiar spre dînsul, vrînd parcă să i se adreseze, dar se răzgîndi.

Oricît de tulburat era casierul, nu se putu împiedica de a vedea privirile acelui domn care erau ațintite asupra lui. Îl cunoștea oare? În zadar își cercetă amintirile, nu-și putea aduce aminte să-l fi văzut undeva.

Acest domn, cu exteriorul unui șef de birou, nu era altul decît un celebru funcționar al prefecturii poliției, domnul Lecoq.

În momentul cînd agenții care percheziționau pe Prosper, voiau să-i spună să-și scoată ghetele - o pilă sau o armă ocupă atît de puțin loc - domnul Lecoq făcu un semn și zise:

- De ajuns!

Ceilalți se supuseră. Toate formalitățile erau îndeplinite și în fine, nefericitul casier fu condus într-o celulă strîmtă, a cărei ușă înzestrată cu sumedenie de zăvoare și broaște, se închise în urma lui; respiră, era singur.

Da, se credea singur, cu desăvîrșire singur! nu știa că închisoarea are pereți de sticlă, că acuzatul e în aceeași situație ca o slabă insectă, sub microscopul omului de știință. Dînsul nu știa că zidurile au urechi veșnic ațintite și că fiecare fereastră ascunde un ochi la pîndă.

Era atît de încredințat că e absolut singur, încît toată mîndria se topi într-un rîu de lacrimi, masca de indiferență

căzu la pământ. Mînia sa, atît de îndelung stăpînită, izbucni cu violenţă, ca şi un incendiu care, mult timp înăbuşit, usucă toate materiile inflamabile.

Se lăsă pradă furiei, ţipă, blestemă. Îşi jupui mîinile pe pereţii celulei, într-un acces de furie nebună şi neputincioasă, ca o fiară sălbatică închisă în cuşcă, după primul moment de uluire.

Prosper Bertomy nu era în realitate ceea ce părea a fi.

Acest gentleman mîndru şi corect, părînd a fi ca de gheaţă, avea pasiuni arzătoare şi un temperament de foc.

Dar, într-o bună zi, pe la vîrsta de douăzeci şi patru de ani, ambiţia îl muşcase în suflet. Cum toate dorinţele sale erau martirizate, întemniţate în mediocritate, ca un elev de liceu într-o tunică prea strîmtă, privi în jurul său şi văzînd pe toţi aceşti oameni bogaţi, cărora banii le conferă o putere magică din o mie şi una de nopţi, pismui soarta lor.

El cercetă începuturile şi punctul de plecare al tuturor bogaţilor conducători de mari întreprinderi financiare, şi-şi dădu seama că la debut nu posedase nici unul din ei nici măcar atîţia bani ca el.

Aşadar, cum de se ridicaseră? Numai prin energie, inteligenţă şi îndrăzneală. Pentru dînşii, cugetarea rodnică era ca lampa fermecată în mîinile lui Aladin.

Jură să-i imite şi să ajungă ca ei.

Din acea zi, cu o voinţă mai puţin rară de cum s-ar crede, impuse tăcere instinctelor sale. Îşi schimbă nu caracterul, ci numai exteriorul firii sale.

Şi forţările sale nu se pierdură în van. Toţi aveau încredere în caracterul şi posibilităţile sale. Cei care-l cunoşteau, ziceau:

- Va ajunge departe!...

Şi acum, ajunsese la închisoare, acuzat de un furt - deci pierdut.

Căci nu se înşela nici o clipă asupra soartei sale. Ştia bine că, nevinovat sau nu, omul, care a fost o dată numai bănuit,

poartă un semn de neşters, ca şi pecetea cu fierul roşu ce se imprima pe umărul ocnaşilor.

Aşa fiind, la ce bun să mai ducă lupta înainte? La ce bun triumful dacă nu se mai poate şterge pata?

Cînd gardianul de serviciu îi aduse pe seară de mîncare, îl găsi întins pe pat, cu capul înfundat în pernă, plîngînd cu lacrimi fierbinţi.

Ah, nu-i mai era foame, acum cînd rămăsese singur. O toropeală de neînvins îl cuprindea; voinţa sa prăpădită plutea într-o ceaţă de nepătruns.

Noaptea veni, lungă, grozavă, şi pentru prima oară, Prosper nu putu măsura trecerea timpului decît cu pasul cadenţat al sentinelelor. Suferea îngrozitor.

De dimineaţă însă veni somnul odată cu lumina zilei, şi el încă dormea, cînd vocea temnicerului răsună în celulă:

- Haide, domnule, zise dînsul, la instrucţie!

Dintr-o săritură, Prosper fu în picioare; aşadar i se va lua interogatoriul.

- Să mergem, zise el, fără să se gîndească măcar să-şi pună hainele în ordine.

Pe drum, gardianul îi spuse:

- Ai noroc dumneata, vei avea de a face cu un om prea cumsecade.

Gardianul avea foarte mare dreptate.

Înzestrat cu o pătrundere rară, ferm, incapabil de prejudecăţi, menţinîndu-se la mijlocul distanţei dintre o milă rău înţeleasă şi asprime exagerată, anchetatorul poseda într-un grad foarte înalt toate calităţile cerute în greaua şi delicata misiune a judecătorului de instrucţie.

Îi lipsea poate activitatea aceea febrilă, adeseori necesară pentru a lovi repede şi a nimeri la ţintă, dar avea o răbdare atît de robustă, că nimic nu-l obosea, nici nu-l descuraja. Era în stare de altfel, să urmărească ani de zile, firele unei instrucţii, cum procedase într-o frumoasă afacere belgiană, de cărei elemente le reuni abia după patru ani de cercetări.

Aşa că în cabinetul său veneau să se încheie afacerile, anchetele împotmolite, procedurile incomplete.

Acesta era omul la care fusese condus Prosper şi era condus pe un drum foarte încurcat.

O luară pe un coridor lung, apoi străbătură o sală plină de sergenţi de oraş, coborîră o scară, trecură printr-un subteran, apoi urcară o altă scară îngustă care nu mai avea sfîrşit.

În fine, ajunseră într-o galerie lungă şi strîmtă, joasă, în care dădeau numeroase uşi numerotate.

- Am sosit, zise gardianul, aici se va hotărî soarta dumitale.

La această reflexie a gardianului, rostită pe un ton de compătimire adîncă, Prosper se înfioră fără voie.

Era totuşi adevărat: aici, îndărătul acestei uşi, se afla un om care-i va lua interogatoriul, şi după chipul cum va răspunde, sau va fi pus în libertate, sau mandatul de aducere emis în ajun, va fi preschimbat în mandat de arestare.

Făcînd totuşi apel la curajul său, Prosper puse mîna pe clanţă, cînd gardianul îl împiedică.

- O, încă nu, zise dînsul, aici nu se intră aşa. Şezi jos şi vei fi chemat cînd îţi vine rîndul.

Nenorocitul ascultă şi gardianul luă loc alături de dînsul.

Nimic mai grozav, nimic mai jalnic, ca aşteptarea în acea întunecoasă galerie a judecătorilor de instrucţie!

De la un capăt la altul, de-alungul zidului, se afla o bancă proastă de lemn, înnegrită de uzul zilnic. Te gîndeşti fără voie, că pe această bancă au venit să se aşeze, rînd pe rînd, de zeci de ani încoace, toţi delicvenţii, toţi tîlharii, toţi asasinii din departamentul capitalei!

Mai de vreme sau mai tîrziu, în mod fatal, după cum murdăriile ajung la canal, crima ajunge pe această grozavă galerie, care duce la un capăt spre puşcărie, la celălalt capăt spre platforma eşafodului. După expresia tivială, dar energică, a unui prim-preşedinte, ea este marele spălător public al rufelor murdare din tot Parisul.

La ora sosirii lui Prosper, galeria era foarte însufleţită.

Banca era ocupată aproape în întregime. Alături de Prosper, atingîndu-l cu cotul, şedea un om în zdrenţe, cu faţa sinistră.

În faţa fiecărei uşi a unui judecător de instrucţie, erau grupuri de martori, care vorbeau în şoaptă. Aproape tot timpul, plecau şi soseau jandarmi, ale căror cizme grele răsunau pe lespezi şi care aduceau sau conduceau arestaţi. Uneori, dominînd murmurele surde, se auzea cîte un suspin şi vreo femeie, mama sau sora unui delicvent, îşi ducea batista la ochi. La mici intervale, cîte o uşă se deschidea şi se închidea din nou, şi vocea uşierului striga cîte un nume sau un număr.

La acest spectacol, la aceste atingeri degustătoare, în această atmosferă caldă, încărcată cu tot felul de mirosuri omeneşti, casierul simţi că i se face rău, cînd, deodată, un bătrîn funcţionar îmbrăcat în negru, purtînd pe piept lanţul de oţel care era însemnul demnităţii ce ocupă, strigă:

- Prosper Bertomy!

Nefericitul se ridică ţeapăn ca dintr-o bucată şi fără a-şi da seama, se pomeni împins în cabinetul judecătorului de instrucţie.

Mai întîi fu ca orbit, căci venea dintr-un coridor întunecos, pe cînd fereastra sălii în care se afla acum fiind în faţa uşii, lăsă să pătrundă înăuntru o lumină brutală şi obositoare.

Acest cabinet, de altfel, ca şi toate celelalte de pe galerie, n-avea nimic deosebit. Avea aceeaşi întăţişare ca şi biroul unui om de afaceri.

Pereţii erau tapetaţi cu o hîrtie sărăcăcioasă verde închis, iar pe jos întins un covor ieftin, cu ornamente negre.

Faţă în faţă cu uşa, un birou mare, încărcat cu dosare, îndărătul căruia şedea judecătorul, avînd drept în faţă pe toţi acei care pătrundeau în cameră, astfel că faţa sa rămînea în umbră, pe cînd acuzaţii sau martorii, cărora le lua interogatoriul, se aflau în plină lumină. La dreapta, o măsuţă la care scria grefierul, acest ajutor indispensabil al judecătorului.

Dar Prosper nu băgă de seamă aceste amănunte. Toată atenţia sa se concentră asupra magistratului, şi pe măsură ce-l

examina mai bine, îşi zicea că gardianul nu-l minţise.

Drept e, că faţa judecătorului, deşi cu trăsături neregulate, încadrată în favoriţi roşii, însufleţită de doi ochi vioi şi inteligenţi, respira bunătatea şi avea o expresie din acelea, care, din primul moment, calmează şi interesează.

- Luaţi loc, zise el lui Prosper.

Acest semn de atenţie avu în ochii acuzatului un preţ cu atît mai mare, cu cît dînsul se aştepta să fie tratat cu cel din urmă dispreţ. I se păru un semn bun care-i redă oarecare speranţă şi libertate de gîndire.

Între timp, domnul judecător făcuse un semn grefierului său:

- Acum începem, Sigault, zise dînsul, atenţie!

Şi adresîndu-se lui Prosper:

- Cum vă numiţi? îl întrebă

- August Prosper Bertomy, domnule judecător.

- Ce vîrstă?

- Împlinesc treizeci de ani la 5 mai anul viitor.

- Ce profesiune?

- Sînt, sau mai bine zis, eram casierul bancii lui André Fauvel.

Magistratul îl întrerupse, pentru a consulta un mic carnet ce se afla la îndemînă pe masă. Prosper, care îi urmărea toate mişcările cu băgare de seamă, începea să aibă speranţă, zicîndu-şi că era cu neputinţă ca un om atît de puţin prevenit împotriva lui, să-l reţină în închisoare.

Imediat ce găsi informaţia căutată, domnul judecător reluă interogatoriul:

- Unde locuiţi? întrebă el.

- Strada Chaptal 39, de patru ani. Înainte locuiam în bulevardul Batignolles 7.

- Locul de naştere?

- Beaucaire, departamentul Gard.

- Aveţi părinţii în viaţă?

- Pe mama am pierdut-o acum doi ani, dar tata trăieşte.

- Locuieşte la Paris?

- Nu, domnule judecător, la Beaucaire, împreună cu sora mea măritată cu un inginer.

La aceste din urmă întrebări Prosper răspunse foarte tulburat. Sînt momente în viaţa unui om cînd amintirea familiei încurajează şi alină, dar sînt de asemenea şi momente grozave cînd ai vrea să fii singur pe lume şi să ieşi din azilul copiilor găsiţi.

Domnul judecător băgă de seamă şi-şi notă emoţia acuzatului cînd era vorba de părinţii săi.

- Şi ce meserie are tatăl d-voastră?

- A fost director la păduri şi şosele, apoi angajat la stat, ca şi cumnatul meu, acum a ieşit la pensie.

Urmă un moment de tăcere. Judecătorul de instrucţie îşi întoarse fotoliul de la birou în aşa fel, ca să nu piardă din vedere nimic din jocul fizionomiei lui Prosper.

- Ei bine, zise el în mod brusc, sînteţi acuzat de a fi furat de la patronul d-voastră, suma de 1.500.000 de franci.

De douăzeci şi patru de ore nefericitul tînăr avusese timp să se deprindă cu această idee grozavă, dar totuşi, auzind acuzaţia astfel formulată şi precizată, fu zdrobit sub greutatea ei şi-i fu imposibil să rostească un cuvînt.

- Ce aveţi de spus? insistă judecătorul de instrucţie.

- Sînt nevinovat, domnule judecător, vă jur, sînt nevinovat.

- Doresc din toată inima să fie aşa, răspunse judecătorul şi puteţi să aveţi toată încrederea în mine, că voi da tot sprijinul meu spre a face să iasă la lumină nevinovăţia d-voastră. Aveţi cel puţin oarecare fapte de adus în favoarea d-voastră... cîteva dovezi de prezentat?

- Dar ce pot spune, domnule judecător, cînd eu însumi nu pricep nimic din ce s-a întîmplat! Nu pot decît să invoc întreg trecutul meu...

Magistratul întrerupse pe Prosper cu un gest:

- Să precizăm lucrurile: furtul a fost comis în asemenea împrejurări, încît bănuiala nu poate cădea decît asupra

domnului Fauvel sau asupra d-voastră. S-ar putea bănui vreo altă persoană?

- Nu, domnule judecător.

- Dacă d-voastră sînteţi nevinovat, atunci vinovat e domnul Fauvel.

Prosper nu răspunse.

- Aveţi oare, insistă judecătorul, vreun motiv de a crede că patronul d-voastră, s-ar fi jefuit el însuşi? Oricît de neînsemnat vi s-ar părea, spuneţi-l.

Iar cum acuzatul păstra mereu tăcere, judecătorul reluă:

- Văd că aveţi nevoie de a vă mai reculege. Ascultaţi acum interogatoriul d-voastră, căruia îi va da citire grefierul nostru, şi apoi veţi fi condus la închisoare.

Nenorocitul era zdrobit. Ultima licărire, care mai lucea în bezna deznădejdii sale, se stinse. Nici nu auzi nimic din tot ceea ce-i citea grefierul şi fără a vedea ceva, iscăli procesul verbal.

Era atît de zdrobit cînd părăsi cabinetul judecătorului, încît gardianul îl sfătui să se sprijine de dînsul.

- Aşadar, nu merg bine lucrurile? îl întrebă dînsul, pentru Dumnezeu, curaj!

Curajul! Cînd se întoarse în celulă, Prosper îl pierduse cu desăvîrşire, dar odată cu mînia, îi pătrundea în suflet şi ura.

Îşi propusese să vorbească în faţa judecătorului de instrucţie, să se apere, să-şi dovedească nevinovăţia, dar nici nu avusese timpul necesar. Îşi făcea mustrări amare de a fi crezut în bunăvoinţa aparentă a judecătorului de instrucţie.

- Ce bătaie de joc! îşi zicea dînsul, asta se numeşte un interogatoriu?

Drept e că nu era un interogatoriu, ci o simplă formalitate.

Făcînd pe Prosper că compară în faţa sa, domnul judecător urma dispoziţiile art. 93 din codul de instrucţie criminală, în care se spune că: "orice inculpat care se găseşte sub mandat de aducere va fi interogat cel mai tîrziu în timp de douăzeci şi patru de ore."

Dar cum e cu putinţă ca judecătorul de instrucţie să

întrunească în douăzeci şi patru de ore elementele unui interogatoriu, mai cu seamă într-o afacere atît de complicată, în lipsa oricărui corp delict, a oricărei dovezi materiale, a oricărui indiciu?

Pentru a înfrînge apărarea încăpăţînată a unui acuzat care neagă absolut totul, e nevoie de arme. Domnul judecător se pregătea să-şi făurească aceste arme.

Dacă Prosper ar mai fi întîrziat o oră pe bancă, ar fi văzut în acelaşi aprod care-l chemase pe dînsul, ieşind din cabinetul judecătorului de instrucţie şi strigînd:

- Numărul 3!

Martorul cu numărul 3 şi care sta pe banca de lemn, aşteptînd să-i vină rîndul, era domnul André Fauvel.

Bancherul devenise alt om.

Pe cît părea de însufleţit în biroul său, de intenţii binevoitoare, pe atît era de înfuriat împotriva casierului. Reflexia, care de obicei, aduce împreună cu liniştea şi nevoia de a ierta, nu sădise într-însul decît mînie şi dorinţa de răzbunare.

De abia îi fură puse întrebările de rigoare cu care se începe orice interogatoriu şi temperamentul său violent se dădu la iveală, tăcîndu-l să acopere pe Prosper de învinuiri şi chiar de injurii.

Domnul judecător se văzu silit să-i impună tăcere, amintindu-i de respectul ce-şi datora sie însuşi, oricît de mare ar fi fost vina funcţionarului său.

Din indulgent ce se arătase cu casierul, judecătorul de instrucţie devenise acum foarte atent şi scrupulos. Interogatoriul lui Prosper fusese o simplă formalitate, constatarea unui fapt brutal. Acum era vorba de a cerceta faptele accesorii, amănuntele, de a grupa în sfîrşit într-un mănunchi împrejurările, în aparenţă foarte neînsemnate, pentru a putea ajunge la o convingere întemeiată.

- Să procedăm cu oarecare sistem, domnul meu, spuse el lui Fauvel, şi pentru moment, vă rog să vă mărginiţi a răspunde

la întrebările mele. Aveţi vreo îndoială în privinţa onestităţii casierului d-voastră?

- Fireşte că nu! Şi cu toate astea, dintr-o mulţime de motive ar fi trebuit să fiu neliniştit.

- Care motive, vă rog?

- Domnul Bertomy, casierul meu, juca cărţi, pierdea nopţi întregi la masa de baccara, în cîteva rînduri am aflat că a pierdut sume însemnate. Avea relaţii proaste. Odată a fost amestecat, împreună cu un client al băncii mele, domnul de Clameran, într-o afacere scandaloasă de joc, care începuse la o femeie şi care s-a sfîrşit la poliţia corecţională.

Timp de cîteva momente, bancherul ponegri astfel pe Prosper. Cînd în sfîrşit se opri, judecătorul îi zise:

- Trebuie să admiteţi, domnul meu, că sînteţi foarte neprevăzător, dacă nu chiar vinovat, deoarece aţi îndrăznit să încredinţaţi casa de bani, unui asemenea om.

- Ba nu, domnule judecător, răspunse Fauvel, Prosper n-a fost întotdeauna aşa. Pînă anul trecut era modelul tinerilor de o vîrstă cu el. Primit în casa mea, făcea aproape parte din familie, îşi petrecea toate serile la noi, era bun prieten cu fiul meu mai mare Lucian. Apoi, deodată, în mod brusc, de azi pe mîine, îşi întrerupse vizitele şi de atunci nu l-am mai văzut. Totuşi, eram foarte îndreptăţit să cred, că era îndrăgostit de nepoata mea Magdalena.

Domnul judecător încruntă din sprîncene, semn obişnuit la dînsul ori de cîte ori i se părea că prinde vreun fir nou.

- Nu s-ar putea oare, ca însuşi acest sentiment să fie cauza care a îndemnat pe domnul Bertomy să se îndepărteze?

- Dar de ce? zise bancherul cu aerul cel mai surprins. Bucuros i-aş fi acordat mîna Magdalenei şi pentru a fi sincer, mă aşteptam să mi-o ceară. Nepoata mea era o partidă bună, la care n-ar fi putut să spere niciodată; e foarte frumoasă şi va căpăta o jumătate de milion de franci zestre.

- Atunci nu aveţi nici o explicaţie de purtarea casierului dumneavoastră?

Bancherul păru a căuta şi răspunse:

- Absolut nici una. Întotdeauna am presupus că Prosper a fost scos din calea cea dreaptă de către un tînăr, cu care a făcut cunoştinţă pe vremea aceea la mine în casă, domnul Raoul de Lagors.

- Aşa!... şi cine e acest tînăr?

- E rudă cu soţia mea, un băiat foarte simpatic, inteligent, bine crescut, cam uşuratec, dar destul de bogat pentru a-şi plăti toate prostiile ce-şi permite.

Judecătorul de instrucţie părea că nu mai ascultă, îşi înscria numele de Lagors în carnet, ultimul, într-o listă de nume, de altfel lungă.

- Acum, zise dînsul, să luăm faptele: sînteţi sigur că furtul n-a fost săvîrşit de nimeni din familia d-voastră?

- Sînt absolut sigur, materialmente, domnule judecător.

- Cheia nu vă părăsea niciodată?

- Foarte rar, cel puţin şi cînd n-o purtam la mine, o depuneam într-un sertar al mesei de scris din camera mea de culcare.

- Unde se afla în seara furtului?

- În masa de scris.

- De atunci...

- Daţi-mi voie, domnule judecător, întrerupse Fauvel, îngăduiţi-mi să vă atrag atenţia că la o casă de fier ca a mea nu are nici o importanţă. Înainte de toate trebuie să cunoască cuvîntul cu ajutorul căruia se pun în mişcare cei cinci butoni. Cu acest cuvînt se poate deschide şi fără cheie. Dar fără cuvîntul...

- Şi acest cuvînt nu l-aţi spus nimănui?

- Absolut nimănui, domnule judecător. Ba chiar, vedeţi, de multe ori nu mi-ar fi venit uşor să spun cu ajutorul cărui cuvînt se închidea casa. Prosper îl schimba cînd credea el de cuviinţă, mă anunţa şi se întîmpla chiar să-l uit.

- În ziua furtului îl uitaseţi?

- Nu, cuvîntul fusese schimbat cu două zile înainte şi-mi

bătuse la ochi prin raritatea lui.

- Şi era?

- Gypsy, zise bancherul, dictînd fiecare literă.

Domnul judecător îşi notă şi acest cuvînt.

- Încă o întrebare, domnule, zise dînsul, eraţi acasă în ajunul furtului?

- Nu, domnule judecător. Eram invitat la un prietem la masă şi am petrecut acolo toată seara. Cînd m-am întors acasă, pe la ora unu, soţia mea era culcată şi m-am culcat şi eu îndată.

- Şi nu ştiaţi ce sumă se afla în casă?

- Absolut deloc. După ordinele mele categorice, trebuia să presupun că nu era decît o sumă neînsemnată; am declarat acest lucru domnului comisar şi domnul Bertomy a recunoscut faptul.

- Exact, procesul verbal face dovada.

Domnul judecător tăcu. În ochii lui, faptul principal era următorul: " Bancherul n-avea cum să ştie că în casă se aflau 1.500.000 de franci, iar Prosper comisese o abatere de la datorie în momentul cînd îi ridicase de la bancă ", deci... concluzia era uşor de întrevăzut.

Văzînd că nu i se mai pune nici o întrebare, bancherul crezu de cuviinţă să spună tot ce avea pe inimă.

- Domnule judecător, mă simt mai presus de orice bănuială, începu dînsul şi totuşi, nu voi avea linişte pînă cînd vinovăţia casierului meu nu se va stabili cu cea din urmă certitudine. Calomnia atacă de preferinţă pe oamenii care reuşesc în viaţă, se poate foarte bine să fiu şi eu calomniat. Suma de 1.500.000 de franci e o avere care poate duce în ispită pe omul cel mai bogat. V-aş fi foarte recunoscător dacă aţi dispune să se examineze situaţia casei mele de bancă; această cercetare va dovedi că eu nu pot avea nici un soi de interes de a mă despuia pe mine însumi; prosperitatea afacerilor mele...

- Deajuns, domnul meu.

Era într-adevăr deajuns. Judecătorul era informat şi ştia

tot atît de bine ca şi bancherul însuşi ce să creadă despre întreaga situaţie.

Îl rugă să-şi semneze interogatoriul şi-l conduse pînă la uşa cabinetului său, ceea ce era la dînsul o favoare rară.

Odată ce Fauvel ieşise, Sigault, grefierul îşi permise o observaţie:

- Iată o afacere foarte obscură. Dacă acest casier îşi menţine declaraţiile cu tărie şi rămîne tot aşa de îndemînatic ca pînă acum, foarte greu ne va fi să-l dăm de gol.

- Se poate, răspunse judecătorul, dar ia să vedem ce zic ceilalţi martori.

Martorul cu No.4 era Lucian, fiul cel mai mare al bancherului Fauvel.

Tînărul băiat, înalt şi frumos, în vîrstă de douăzeci şi doi de ani, răspunse, că ţinea foarte mult la Prosper, că fusese bun prieten cu dînsul şi că-l socotise întotdeauna ca pe un om de onoare, incapabil de a comite o incorectitudine.

Declară că pînă chiar în momentul de faţă nu poate să-şi explice în ce mod şi prin ce concurs de împrejurări nenorocite, Prosper să fi ajuns să săvîrşească un furt.

Atlase că Prosper juca cărţi, dar nu atît cît se povestea. Nu remarcase niciodată să fi făcut cheltuieli ce ar fi depăşit mijloacele sale.

Cît despre verişoara sa Magdalena, dînsul răspunse:

- Am crezut tot timpul că Prosper o iubeşte şi pînă ieri am fost încredinţat că o va lua în căsătorie, ştiind prea bine că tata nu avea nimic împotriva acestei căsătorii. Întotdeauna am bănuit că Prosper şi-a întrerupt vizitele în urma unei discuţii cu vara mea, dar eram convins că vor sfîrşi printr-o împăcare.

Aceste informaţii lămureau trecutul casierului, mult mai bine decît vorbele domnlui Fauvel, dar în schimb nu aduceau, cel puţin în aparenţă, nici un indiciu folositor în împrejurările de faţă.

Lucian îşi semnă depoziţia şi se retrase.

Venise rîndul tînărului Cavaillon.

Cînd se prezentă în faţa judecătorului, dînsul era într-o stare de plîns.

În ajun povestise în cel mai mare secret unui prieten al său, secretar de avocat, aventura ce o avusese cu agentul de poliţie; prietenul îşi bătu joc de el în modul cel mai crud, fiindcă fusese atît de laş în acea împrejurare. Dînsul avea acum remuşcări grozave şi nu dormise toată noaptea, la gîndul că-l trădase pe Prosper.

Dar cel puţin avu meritul de a dori să îndrepte ceea ce numea dînsul o trădare.

Nu dădu vina în mod precis pe domnul Fauvel, dar declară cu mult curaj că era prieten cu casierul, ba mai mult, că-i era îndatorat şi că e convins de nevinovăţia acestuia ca şi de a sa proprie.

Dar, din nefericire, afară de faptul că nu aducea nici o dovadă în sprijinul afirmaţiilor sale, declaraţia sa călduroasă de prietenie faţă de casier răpea cea mai mare parte din valoarea spuselor sale.

După Cavaillon, şase sau opt funcţionari ai casei Fauvel defilară rînd pe rînd în cabinetul judecătorului, dar depoziţiile lor fură mai toate lipsite de însemnătate.

Unul dintr-înşii dădu totuşi un amănunt pe care judecătorul şi-l notă imediat. Dînsul predindea că ştie că Prosper ar fi speculat la bursă, prin intermediul domnului Raoul de Lagors şi că ar fi cîştigat sume însemnate.

Era ora cinci, cînd se termină lista martorilor citaţi pe acea zi. Dar sarcina domnului judecător nu se terminase încă. Dînsul sună, chemă pe aprodul său şi-i zise:

- Du-te repede şi caută pe Fanferlot.

Agentul de siguranţă întîrzie mult pînă să se conformeze ordinelor judecătorului. Întîlnind pe un coleg, se crezu obligat să facă cinste şi aprodul fu nevoit să meargă în căutarea lui, la cîrciuma din colţul străzii.

- De cînd ai început să te laşi rugat? zise cu asprime judecătorul, la intrarea sa.

Fanferlot, care se prezentase salutînd pînă la pămînt, se înclină şi mai adînc.

Cu toate că faţa îi era zîmbitoare, îl munceau mii de griji. Pentru a urmări afacerea Bertomy singur, era nevoie să joace un joc dublu, ce putea fi descoperit. Vrînd să împace şi capra şi varza, justiţia oficială cu ambiţia sa personală, el riscă foarte mult, în primul rînd, postul său.

- Am avut mult de lucru, zise dînsul ca să se scuze, şi mi-am pierdut vremea în zadar.

Şi începu imediat să dea socoteală de toate demersurile făcute. Cu destulă greutate, de altminteri, căci nu putea vorbi decît cu mii de precauţii, făcînd o alegere între ceea ce putea destăinui şi ceea ce trebuia să ascundă.

De pildă, istoria cu scrisoarea lui Cavaillon o povesti, ba chiar, predă judecătorului scrisoarea pe care o furase de la Gypsy, dar nu pomeni nici o vorbă de Magdalena.

În schimb, dădu o mulţime de amănunte asupra lui Prosper şi asupra doamnei Gypsy, amănunte ce culesese de pretutindeni.

Pe măsură ce Fanferlot înainta în povestire, judecătorul îşi întărea din ce în ce mai mult convingerile sale.

- Fără doar şi poate, murmură dînsul, acest tînăr e vinovat.

Fanferlot păru că nu aude această reflecţie. El nu era de aceeaşi părere, dar era încîntat că judecătorul apucă pe un drum greşit, zicîndu-şi că gloria sa proprie va fi cu atît mai mare atunci cînd va izbuti să prindă pe adevăratul vinovat. Însă partea supărătoare era că nu ştia cum să ajungă la acest rezultat atît de ademenitor.

După ce-şi culese toate informaţiile, judecătorul concedie de Fanferlot, dîndu-i mai multe însărcinări şi fixîndu-i întrevederea pe a doua zi.

- Mai cu seamă, îi zise dînsul la plecare, nu pierde cumva din vedere pe Gypsy; nu se poate ca dînsa să nu ştie unde sînt banii şi s-ar putea cu ajutorul ei să dăm de vreo urmă.

Fanferlot zîmbi şiret.

- Domnul judecător să nu ducă grijă, doamna se află în mîini bune.

Rămas singur, deşi ora era înaintată, domnul judecător luă încă o serie de măsuri, care aveau scop să provoace o revărsare de depoziţii.

Această afacere îi preocupă mintea, necăjindu-l şi atrăgîndu-l totodată. I se părea că întrezăreşte laturi întemeiate şi misterioase pe care voia cu orice preţ să le scoată la lumină.

A doua zi de dimineaţă, cu mult înainte de ora obişnuită, dînsul se şi afla în cabinetul său. Ascultă pe doamna Gypsy, chemă încă o dată pe Cavaillon şi trimise după domnul Fauvel. Aceeaşi activitate o desfăşură şi-n zilele următoare.

Numai doi din toţi martorii citaţi, nu se prezentară.

Unul era băiatul de birou trimis de Prosper la bancă, era rău bolnav în urma unui accident.

Al doilea era Raoul de Lagors.

Dar lipsa lor nu împiedică dosarul lui Prosper să sporească şi la cinci zile după furt, domnul judecător era încredinţat că posedă destule dovezi morale pentru a strivi sub el pe acuzatul său.

CAPITOLUL V

În timp ce întreaga sa viaţă era obiectul cercetărilor celor mai amănunţite, Prosper era în închisoare, neputînd comunica cu nimeni.

Primele două zile nu i se părură peste măsură de lungi.

După cererea sa repetată, i se dăduseră cîteva sferturi de hîrtie, numerotate, de care avea să dea socoteală, şi dînsul scria cu o adevărată patimă, nenumărate planuri de apărare şi memorii justificative.

A treia zi începu să se neliniştească, nevăzînd pe nimeni altul decît pe condamnaţii întrebuinţaţi în serviciul interior al închisorii şi pe temnicerul ce-i aducea zilnic mîncarea.

- Dar nu mi se mai ia nici un interogatoriu? întreba el de fiecare dată.

- N-avea grijă, îţi va veni şi dumitale rîndul, răspundea mereu paznicul.

Şi trecea timpul, iar nenorocitul, sub tortura izolării care zdrobeşte şi pe cei mai energici, cădea încetul cu încetul în disperarea cea mai adîncă.

- Sînt oare aici pentru totdeauna? strigă dînsul.

Nu, uitat nu era, căci într-o dimineaţă, la o oră cînd de obicei paznicul ne se arată, Prosper auzi scîrţîind zăvoarele de la uşa celulei sale.

Dintr-o săritură fu în picioare şi alergă spre uşă.

Dar rămase ca trăznit, cînd zări în prag pe un bătrîn cu părul alb.

- Tata, murmură el, tata!...

- Da, da, tata...

După uimirea din primul moment, un sentiment de bucurie nemaipomenită cuprinsese pe Prosper.

Un tată este şi rămîne prietenul cel mai sigur, ori şi ce s-ar întîmpla. În momentele cumplite, cînd ne lipseşte orice sprijin, ne aducem aminte de cel care ne ducea de mînă în copilărie, şi chiar atunci cînd nu ne poate fi de nici un folos, singură, prezenţa sa, ne dă linişte şi siguranţă întocmai ca şi un protector atotputernic.

Fără a sta pe gînduri, împins de nevoia unei descărcări emoţionale, Prosper deschise braţele pentru a se arunca de gîtul tatălui său.

Dar acesta îl respinse cu asprime.

- Nu te apropia de mine, ordonă el.

Apoi făcu un pas în celulă, a cărei uşă se închise. Tatăl şi fiul erau singuri faţă-n faţă. Prosper zdrobit, nimicit, Bertomy tatăl, nemulţumit, aproape ameninţător.

Respins şi de acest ultim prieten, care e tatăl, nefericitul casier se zbuciuma într-o suferinţă sălbatică.

- Şi dumneata, strigă el, şi dumneata!... mă crezi vinovat!

- Scuteşte-mă de această comedie ruşinoasă, întrerupse bătrînul, căci ştiu totul.

- Dar sînt nevinovat, tată, îţi jur pe amintirea sfîntă a mamei...

- Nenorocitule!... strigă tatăl, nu intra în păcat!

O nesfîrşită duioşie îl cuprinse şi cu o voce slabă, ce de abia se auzea, adăugă:

- Mama ta e moartă, Prosper, şi n-am ştiut că va veni o zi cînd voi mulţumi lui Dumnezeu pentru că mi-a răpit-o. Crima ta ar fi ucis-o!

Urmă o lungă tăcere; în fine Prosper zise:

- Tată, mă acuzi chiar în momentul cînd am nevoie de tot curajul, în momentul cînd sînt victima unei intrigi îngrozitoare.

- Victimă! zise Bertomy bătrînul, victimă, tu?... Cu alte cuvinte încerci să mînjeşti cu aceste insinuări pe omul cel mai cinstit şi cel mai bun, pe acela care ţi-a purtat de grijă, care te-a acoperit de bunătăţi, care ţi-a asigurat o situaţie strălucită, care-ţi pregătea un viitor unic. Destul că l-ai prădat, nu-l mai calomnia!

- Fie-ţi milă! tată, lasă-mă să-ţi spun...

- Cum? vrei poate să tăgăduieşti pînă şi bunătatea patronului tău? Dar erai aşa de sigur de dragostea lui, că într-o zi chiar mi-ai scris să mă pregătesc să fac voiajul la Paris pentru a cere de la domnul Fauvel mîna nepoatei sale. Era, aşadar, o minciună!...

- Nu, răspunse Prosper cu voce înăbuşită, nu...

- De atunci e un an; iubeai pe domnişoara Magdalena, cel puţin aşa îmi scriai...

- Dar o iubesc, tată, şi astăzi mai mult ca niciodată n-am încetat nici un moment de a o iubi.

Domnul Bertomy făcu o mişcare de milă plină de dispreţ.

- Aşa! strigă el. Şi gîndul tinerei fete pure pe care o iubeai, nu te împiedica oare în pragul desfrîului? O iubeai!... Dar atunci, cum de îndrăzneai, fără să roşeşti, să te arăţi înaintea ei, cînd ştiai prea bine ce societate ruşinoasă părăseai înainte de a veni la dînsa?

- Dar, pentru Dumnezeu! lasă-mă să-ţi arăt prin ce fatalitate Magdalena...

- Destul, destul. Ştiu totul, ţi-am spus de la început. Ieri am văzut pe patronul tău. Azi dimineaţă pe judecătorul de instrucţie şi numai inimii sale bune îi datorez că am putut pătrunde pînă la tine. Ştii oare, că eu, eu însumi am fost silit să

mă las a fi scotocit, aproape dezbrăcat, pentru a intra aici? Toţi credeau că-ţi aduc o armă.

Prosper nici nu mai încerca să lupte. Se lăsase să cadă pe scaunul celulei, pierzînd cu desăvîrşire orice nădejde.

- Ţi-am văzut locuinţa şi atunci mi-am explicat crima. Am văzut draperiile de mătase şi pe toţi pereţii tablouri preţioase. La tatăl meu acasă, pereţii erau spoiţi cu var şi nu era în toată casa decît un singur fotoliu, destinat mamei. Cinstea era luxul nostru. Tu eşti cel dintîi din familia noastră care are covoare veritabile, dar şi cel dintîi hoţ în familia noastră!...

La această insultă, lui Prosper îi năvăli tot sîngele în obraz, totuşi rămase nemişcat.

- Dar acum e nevoie de lux, continuă domnul Bertomy, aprinzîndu-se şi înflăcărîndu-se la auzul propriilor sale cuvinte, e nevoie de lux cu orice preţ. Fiecare vrea să aibă avuţia şi luxul parvenitului, înainte însă de a fi parvenit. Fiecare doreşte să întreţină o femeie care poartă în casă pantofi de mătase căptuşiţi cu puf de lebădă, aşa cum am văzut în camera ta de culcare, apoi, servitori în livrea. Aşa ajungi să furi! Iar bancherii au ajuns de nu mai îndrăznesc să încredinţeze nimănui cheia de la casa lor de bani. Şi în fiecare zi, cîte un furt extraordinar vine şi aruncă în noroi familii onorabile.

Domnul Bertomy se opri brusc; observase că fiul său nu mai era în stare să-l asculte.

- Să încetăm, zise el, n-am venit aici ca să-ţi fac mustrări, am venit ca să salvez, dacă se mai poate, o rămăşiţă a onoarei noastre, pentru a împiedica să apară tipărit numele nostru în jurnalele judiciare, printre numele de asasini. Scoală în picioare şi ascultă!

La vocea poruncitoare a tatălui său, Prosper sări de pe scaun. Atîtea grele lovituri, urmate una după alta, îl aduseseră în acea stare de nesimţire îndîrjită a nenorocitului care nu mai are nimic de temut.

- Înainte de toate, începu domnul Bertomy, cît ţi-a mai

rămas din suma de 1.500.000 de franci ce ţi-ai însuşit-o?

- Dar încă o dată, tată, răspunse nenorocitul cu un accent de resemnare grozavă, încă o dată îţi spun că sînt nevinovat.

- Fie, la acest răspuns mă aşteptam. Atunci familia noastră va lua asupra ei să repare paguba produsă de tine patronului.

- Cum? ce vrei să spui, tată?

- În ziua cînd s-a aflat de această crimă, cumnatul tău a venit la mine şi mi-a înapoiat zestrea sorei tale: două sute cincizeci de mii de franci. Din partea mea am izbutit să adun peste patru sute de mii de franci. În total, iată 650.000 de franci ce-i port asupră-mi şi pe care-i voi preda imediat domnului Fauvel.

Această ameninţare smulse pe Prosper din toropeală.

- Nu vei face una ca asta! strigă el cu violenţă nestăpînită.

- Ba chiar, pînă deseară. Pentru restul banilor, domnul Fauvel va acorda timp. Pensia mea e de două mii cinci sute de franci, dar pot trăi cu cinci sute, sînt încă destul de sănătos ca să mai pot ocupa încă un seviciu; din partea sa, cumnatul tău...

Domnul Bertomy se opri brusc, înspăimîntat de expresia feţei fiului său. Furia cea mai violentă care atinge sminteala, îi contracta trăsăturile; ochii adineauri încă stinşi, aruncau acum flăcări.

- Tată, dumneata nu ai dreptul, strigă dînsul, nu, nu ai dreptul să iei aceste iniţiative. Eşti liber să mă crezi sau nu, dar îţi este interzis să încerci un demers care ar fi tot una cu o mărturisire şi care m-ar pierde. Cine te asigură pe dumneata că sînt vinovat? Cum? cînd justiţia însăşi stă la îndoială, dumneata, tatăl meu, dumneata nu şovăieşti un moment şi arătîndu-te mai nemilos ca justiţia, mă osîndeşti, fără măcar să mă asculţi?

- Vreau să-mi îndeplinesc datoria!

- Cu alte cuvinte, dacă mă aflu la marginea prăpastiei, vrei să mă arunci în ea! Asta numeşti dumneata datorie? Cum? avînd a alege între străinii care mă acuză şi între mine care-ţi strig că sînt nevinovat, dumneata nu te tulburi? Pentru ce asta?

Oare pentru că sînt fiul dumitale? Onoarea noastră e în primejdie, e drept, dar aceasta e un motiv mai mult pentru a mă ajuta s-o apăr şi s-o salvez.

De astă dată Prosper ştiuse să găsească acele accente care poartă îndoială în fundul cugetelor şi zdruncină convingerile cele mai înrădăcinate.

- Totuşi, murmură el, totul te acuză.

- Ah, tată, dar dumneata nu ştii că într-o bună zi am fost nevoit să evit pe Magdalena, aşa trebuia. Eram deznădăjduit. Am căutat uitarea şi n-am aflat decît dezgust şi ruşine. O, Magdaleno!...

Cădea în înduioşare, dar reluă imediat cu o violenţă crescîndă:

- Totul este împotriva mea, nu-mi pasă! voi şti să mă apăr, sau să pier. Justiţia omenească e supusă la erori; deşi inocent, se poate întîmpla să fiu condamnat, fie, îmi voi face osînda, dar odată şi odată voi ieşi din închisoare...

- Nenorocitule, dar ce vorbeşti?

- Tată, acum sînt un alt om. De acum înainte viaţa mea are un singur scop, răzbunarea. Sînt victima unei intrigi mişeleşti. Voi urmări pe autorul ei atîta timp cît voi avea o picătură de sînge în vine. Şi-l voi descoperi şi dînsul va trebui să ispăşească toate chinurile şi grijile mele. Lovitura pleacă din anturajul domnului Fauvel, acolo voi căuta pe vinovat.

- Bagă de seamă! zise domnul Bertomy, mînia te rătăceşte!...

- Da, da, înţeleg, îmi vei vorbi de onestitatea domnului Fauvel, îmi vei spune că toate virtuţile de pe lume s-au refugiat în sînul acestei familii patriarhale. Dar ce ştim în realitate? Ar fi oare primul caz cînd o aparenţă de onestitate rară, ascunde secrete ruşinoase? Pentru ce oare mi-a interzis Magdalena într-o bună zi, în modul cel mai brusc, să mă mai gîndesc măcar la dînsa? Pentru ce m-a exilat departe de dînsa, cînd ea suferă tot atît cît mine de această despărţire, cînd mă iubeşte ca şi mai înainte, căci mă iubeşte, tată, sînt sigur, am dovada...

Ora acordată domnului Bertomy pentru o convorbire cu fiul său, se terminase. Paznicul veni să-l încunoştiinţeze.

Sentimentele cele mai felurite sfîşiau sufletul acestui părinte nefericit şi-i răpeau libertatea de gîndire.

Dacă, totuşi, Prosper ar fi spus adevărul? Ce remuşcări va avea mai tîrziu acel părinte, care, prin neîncrederea sa, sporea nenorocirea! Şi cine oare-i făcea dovada că nu spune adevărul?

Vocea acestui fiu care fusese întotdeauna mîndru, trezise în sufletul său toată dragostea părintească, ascunsă cu atîta forţare.

Şi la urma urmei, chiar vinovat de o crimă mult mai grea, înceta oare Prosper de a fi copilul lui?

Faţa sa pierduse orice urmă de asprime, ochii îi străluceau în lacrimi.

Ar fi vrut să părăsească celula, tot atît de serios şi indignat cum venise, dar nu avu acest trist curaj. Inima sa se muie, deschise braţele şi strînse pe Prosper la pieptul său.

- Ah, fiule, zise el, să dea Dumnezeu să fie aşa cum spui tu!...

Prosper biruise, convinsese aproape pe tatăl său, de nevinovăţia lui. Dar nici nu avu timp să se bucure.

Uşa se deschise chiar imediat după plecarea bătrînului şi glasul temnicerului se auzi, ca şi în prima zi:

- Vino, domnule, mergem la instrucţie!

Prosper trebuia să asculte, aşadar urmă acest ordin. Dar mersul său nu mai era acelaşi ca în primele zile, o schimbare desăvîrşită se petrecuse cu el. Acum păşea cu fruntea sus, cu pasul sigur şi ochii îi străluceau plini de hotărîre şi voinţă.

Acum ştia drumul şi mergea înaintea gardianului care-l însoţea.

În momentul cînd străbăteau sălile unde aşteptau agenţii şi paznicii de serviciu, se întîlni cu acel domn cu ochelarii de aur care-l privise odată cu atîta insistenţă în sala arestului.

- Curaj, domnule Bertomy, zise acesta, dacă eşti nevinovat, îţi vom da ajutor.

Prosper, uimit, se opri pe loc căutînd răspunsul, dar celălalt se şi îndepărtase.

- Cine e domnul? întrebă el pe gardian.

- Cum? nu-l cunoşti? răspunse acesta foarte surprins, dar e domnul Lecoq, de la siguranţă.

- Lecoq?

- Ai putea foarte bine să spui " domnul " Lecoq, zise gardianul jignit, doar nu îţi cere gura chirie. Domnul Lecoq e un om şi jumătate, căruia nu i se spun basme şi care află întotdeauna tot ce vrea să ştie. Dacă l-ai fi avut pe dînsul la anchetă, în locul cutrei de Fanferlot, chestia dumitale ar fi fost de mult terminată. Cu dînsul nu adoarme nici o afacere. Dar mi s-a părut că te cunoaşte?

- Nu l-am văzut niciodată pînă în ziua cînd am fost adus aici.

- Să nu spui vorbă mare, fiindcă, vezi dumneata, nimeni nu se poate lăuda că cunoaşte pe domnul Lecoq sub adevărata sa înfăţişare. Azi e una, mîine alta: cînd brun, cînd blond, o dată tînăr, altă dată bătrîn că-i dai o sută de ani. Iată, pe mine de pildă, mă păcăleşte după cum îi trece prin cap. Vorbesc cu un necunoscut şi e dînsul. Să-mi fi spus şi dumneata că eşti domnul Lecoq, ţi-aş fi răspuns: La urma urmei, se prea poate. Da, da, dînsul se poate lăuda că, cu faţa şi cu corpul ce i-a dat Dumnezeu, face tot ce-i trăzneşte prin cap.

Gardianul ar fi urmat mai departe cu legenda domnului Lecoq, dar sosise cu acuzatul la cabinetul judecătorului de instrucţie.

Da astă dată Prosper nu avu de aşteptat afară, pe banca de lemn: judecătorul dimpotrivă îl aştepta pe dînsul.

Într-adevăr, domnul judecător, adînc cunoscător al sufletului omenesc, aranjase această întrevedere între domnul Bertomy şi fiul său.

Era convins că între acest părinte de o onestitate intransigentă şi fiul său acuzat de furt, era să aibă loc o scenă sfîşietoare şi se aştepta, ca în urma ei Prosper să fie distrus.

Îşi propusese să-l cheme imediat la dînsul, Prosper avea să vină cu nervii zdruncinaţi de emoţia suferită, aşa că ştie tulburării şi deznădejdii sale, să i se poată smulge adevărul.

Rămase însă foarte surprins de atitudinea casierului, care era atît de hotărît, mîndru şi liniştit, fără a fi necuviincios sau sfidător.

- Ei bine, îl întrebă dînsul mai întîi, ai mai chibzuit?

- Nefiind vinovat, nu aveam ce să chibzuiesc, domnule judecător.

- A, zise judecătorul, văd că arestul nu te-a sfătuit bine. Mi se pare că ai uitat că acela care vrea să merite indulgenţa judecătorului, trebuie să dovedească mai ales sinceritate şi căinţă.

- Domnule judecător, nu cer nici indulgenţă, nici iertare.

Domnul judecător nu-şi putu stăpîni o mişcare de nemulţumire. Tăcu o clipă, apoi zise în mod brusc:

- Ce-ai avea dumneata de răspuns dacă ţi-aş spune că au devenit cei 1.500.000 de franci?

Prosper clătină capul cu tristeţe.

- Dacă s-ar cunoaşte acest lucru, răspunse dînsul cu blîndeţe, aş fi în libertate şi nu aici în faţa d-voastră.

Acest mijloc obişnuit, întrebuinţat de judecătorii de instrucţie, zdrobeşte foarte adeseori. Dar în cazul de faţă, cu un acuzat atît de stăpîn pe sine, nu prea avea sorţi de izbîndă. Judecătorul îl încercase totuşi la întîmplare.

- Aşadar, reluă dînsul, dumneata te menţii în sistemul de apărare de la început? Continui a acuza pe patronul dumitale?

- Pe dînsul, sau pe oricine altul.

- Dă-mi voie!... numai pe dînsul, căci dînsul, sigur avea cuvîntul de deschidere al casei de fier. Avea el oare vreun interes să se despoaie pe sine însuşi?

- M-am gîndit mult la acest lucru, dar n-am putut ajunge la nici un rezultat.

- Ei bine! rosti judecătorul cu asprime, eu îţi voi arăta ce interes aveai dumneata ca să furi.

Domnul judecător vorbea ca un om sigur de cele ce avansează, dar convingerea sa nu era decît aparentă.

Dînsul se pregătea să dea ultima lovitură de măciucă unui acuzat care i se va înfăţişa cu desăvîrşire prăpădit şi era scos din sărite văzîndu-l atît de calm şi de hotărît în rezistenţa sa.

- Ai putea dumneata să-mi spui, începu el seria întrebărilor, cu un glas care-i trăda nemulţumirea, ai putea oare să-mi spui cam cît ai cheltuit de un an încoace?

Prosper nu avu nevoie nici să se gîndească, nici să calculeze.

- Da, domnule judecător, răspunse dînsul fără a sta pe gînduri. Avusesem astfel de împrejurări, că în dezordinea mea adusesem cea mai mare regulă: am cheltuit aproximativ 110.000 de franci.

- Şi de unde ai luat aceşti bani?

- Mai întîi, domnule judecător, aveam 40.000 de franci moştenire de la mama. Am primit de la domnul Fauvel, ca leafă şi parte la beneficii 25.000 de franci, am cîştigat la bursă vreo 20.000 de franci. Restul l-am luat cu împrumut, îl datorez, dar îl pot acoperi, avînd la domnul Fauvel un depozit de 25.000 de franci ai mei.

Socoteala era clară, precisă, lesne de controlat, părea să fie exactă.

- Dar cine vă împrumuta atîţia bani?

- Domnul Raoul de Lagors.

Acest martor, plecat în voiaj chiar în ziua furtului, nu putuse fi ascultat. Domnul judecător era nevoit să primească, cel puţin pentru moment, declaraţiile lui Prosper.

- Fie, zise dînsul, asupra acestui punct să nu mai insistăm. Spune-mi atunci, din ce cauză, cu toate ordinele categorice ale patronului dumitale, ai trimis să se ridice banii de la bancă în ajunul şi nu chiar în ziua plăţii?

- Din cauză că domnul de Clameran îmi dăduse de ştire că i-ar fi agreabil, chiar folositor, să încasese banii de dimineaţă; dacă-l veţi asculta şi pe dînsul ca martor, vă va spune acelaşi lucru. Pe de altă parte presupuneam că voi veni tîrziu la birou.

- Domnul de Clameran e deci prieten cu dumneata?

- Nicidecum. Îmi era chiar antipatic, deşi recunosc că n-aveam nici un motiv, dar e foarte bun prieten cu prietenul meu, domnul de Lagors.

În intervalul de timp destul de lung, necesar grefierului pentru a scrie răspunsurile acuzatului, domnul judecător îşi sfărîma mintea întrebîndu-se necontenit ce putea să se fi petrecut între domnul Bertomy şi fiul său, pentru ca Prosper să fie atît de schimbat.

- Altceva, reluă judecătorul de instrucţie, cum ţi-ai petrecut seara, în ajunul furtului?

- La ora cinci, ieşind de la birou, am luat trenul de la Saint-Germain şi m-am dus la Vésinet, la vila domnului Raoul de Lagors. Îi duceam suma de trei mii de franci pe care mi-o ceruse dînsul şi pe care, negăsindu-l acasă, am lăsat-o servitorului său.

- Ţi s-a spus dumitale că domnul de Lagors trebuia să facă o călătorie?

- Ah, domnule judecător, nici nu ştiu că lipseşte din Paris.

- Aşa? Şi ieşind de la prietenul dumitale, ce-ai mai făcut?

- M-am înapoiat la Paris şi am luat masa într-un restaurant de pe Bulevard împreună cu un prieten.

- Şi, apoi?

Prosper stătu un moment la îndoială.

- Văd că taci, reluă domnul judecător; atunci îţi voi aminti eu cum ţi-ai petrecut timpul în acea seară. Te-ai întors acasă, ţi-ai pus fracul şi te-ai dus la o serată dată de una din acele femei care se intitulează artiste dramatice şi care dezonorează scenele pe care apar, te-ai dus la cocota Wilson.

- E adevărat, domnule judecător.

- Se fac jocuri mari la dînsa...nu?

- Cîteodată.

- De altfel, dumneata ai deprinderea acestui soi de petreceri. N-ai fost odată amestecat într-un scandal care a avut loc la o femeie de aceleaşi moravuri, cu numele de Crescenzi?

- Am fost chemat să depun mărturie, deoarece fusesem martorul unui furt.

- Desigur, jocul duce la furt. Şi la cocota Wilson n-ai jucat baccara şi ai pierdut 3.800 de franci?

- Daţi-mi voie, numai 2.800.

- Fie şi aşa. Dimineaţa ai plătit o poliţă de 2.000 de franci.

- Da, domnule judecător.

- Afară de asta, mai erau în biroul dumitale 900 de franci şi în momentul arestării aveai în pungă 800 de franci. Aşadar, în total, în douăzeci şi patru de ore, nouă mii cinci sute de franci.

Prosper nu era tulburat, dar încremenise, văzînd puternicele mijloace de cercetare ce stăteau la dispoziţia parchetului din Paris şi se întreba cum de fusese cu putinţă ca judecătorul de instrucţie să fie atît de bine informat, într-un timp atît de scurt.

- Informaţiile d-voastră sînt exacte, domnule judecător, zise el după un moment de tăcere.

- De unde luasei dumneata aceşti bani, de vreme ce, încă în ajun ai fost silit să amîni plata unei facturi de prea puţină importanţă?

- Domnule judecător, în acea zi am vîndut prin mijlocirea unui agent de schimb cîteva titluri ale mele, pe suma de 6.000 de franci; afară de asta am luat din casă, ca avans asupra salariului meu 4.000 de franci. N-am nimic de ascuns.

Era vădit că Prosper avea răspuns la toate. Domnul judecător trebui să caute alt punct de atac.

- Dacă n-aveai nimic de ascuns, zise dînsul, atunci de ce ai aruncat pe ascuns acest bilet - şi i-l arătă - unui coleg al dumitale?

Lovitura îşi atinse de astă dată ţinta. Ochii lui Prosper se plecară sub privirea judecătorului de instrucţie.

- Credeam, îngăimă dînsul, voiam...

- Voiai să ascunzi pe femeia cu care trăiai.

- Ei da, domnule judecător, e adevărat. Ştiam bine că unui

om acuzat de furt i se face o vină din orice slăbiciune şi că o abatere neînsemnată poate deveni o circumstanţă împovărătoare.

- Cu alte cuvinte îţi dădeai seama că prezenţa unei femei în casa dumitale venea în sprijinul acuzării. Îmi închipui că ştii cine este femeia pe care o lăsai să-şi de-a numele onorabil purtat de părinţii dumitale?

- Domnule judecător, doamna Gypsy era institutoare, în momentul în care am cunoscut-o; e născută la Porto şi a venit în Franţa împreună cu o familie portugheză.

Judecătorul de instrucţie dădu din umeri.

- Dînsa nu se numeşte Gypsy, n-a fost în viaţa ei institutoare, nici nu este portugheză.

Prosper voi să protesteze, dar domnul judecător îi impuse tăcere. Căuta un act printre toate piesele unui enorm dosar deschis în faţa lui.

- O. da, zise el, ascultă, te rog. Palmyra Chocareille, născută în 1880 la Paris, fiica lui Chocareille (Iacob) şi a soţiei sale Carolina.

Prosper făcu o mişcare de nerăbdare. Dînsul nu pricepea că în acel moment judecătorul ţinea să-i dovedească mai presus de toate, că nimic nu scapă ochiului ager al poliţiei.

- La doisprezece ani, continuă acesta, Palmyra Chocareille a fost dată ca ucenică în atelierul unui fabricant de ghete, unde a rămas pînă la 16 ani. Timp de un an lipseşte orice informaţie. La 17 ani, dînsa intră ca servitoare la soţii Dombas, care aveau băcănie şi rămîne la dînşii trei luni. În acelaşi an - 1897 - schimbă opt sau zece stăpîni. În 1898, intră ca vînzătoare într-un magazin de evantaie.

În timp ce citea, judecătorul de instrucţie observa pe Prosper, vrînd să surprindă pe faţa lui efectul produs de aceste destăinuiri.

- La sfîrşitul anului 1898, urmă el, dînsa intră în serviciu la o doamnă Nuvès şi pleacă cu ea la Lisabona. Cît timp a stat în Portugalia? Ce a făcut pe acolo? Asupra acestui punct

rapoartele noastre păstrează tăcere. Sigur este. că în anul 1901 dînsa se întoarce la Paris şi e condamnată de Tribunalul Senei la trei luni închisoare pentru delictul de lovire cu rănire. O, da; din Portugalia aducea numele de Nina Gypsy.

- Dar, domnule judecător, încercă Prosper să vorbească, vă asigur...

- Da, înţeleg foarte bine, această istorie e mai puţin interesantă şi neobişnuită decît cea care ţi s-a povestit dumitale, are însă meritul de a fi adevărată. La ieşirea din închisoare, pierdem din vedere pe Palmyra, zisă Gypsy. Dar şase luni mai tîrziu, o regăsim în tovărăşia unui comis-voiajor, anume Caldas, care se îndrăgostise de frumuseţea ei şi mobilase un apartament pentru dînsa. Trăia cu el şi-i purta numele, cînd îl părăsi pentru a te urma de dumneata. Ai auzit vorbindu-se de acest Caldas?

- Niciodată, domnule judecător...

- Nenorocitul iubea atît de mult pe această femeie, încît la vestea că fusese părăsit, aproape că-şi pierdu mintea de suferinţă. Se pare că era un om energic şi ar fi jurat în public că va omorî pe acela ce i-o răpise pe Nina. Se presupune că acum cîtva timp s-ar fi sinucis. Sigur este, că la puţin timp după plecarea ei din casă, dînsul a vîndut toate mobilele şi a dispărut. Toate cercetările făcute pentru a-i da de urmă, au fost zadarnice.

Judecătorul de instrucţie se opri un moment, ca şi cum ar fi vrut să dea răgaz de gîndire lui Prosper, şi silabisindu-şi cuvintele, adăugă:

- Iată cine e femeia din care ţi-ai făcut tovarăşă de viaţă şi pentru care te-ai apucat de hoţii!...

Şi de astă dată, domnul judecător apucă pe un drum greşit, fiind prost servit de informaţiile incomplete aduse de Fanferlot.

Dînsul sperase să smulgă lui Prosper un ţipăt de suferinţă, de pasiune rănită, în loc de asta, Prosper rămînea nepăsător. Din toate ce aflase de la judecător, nu reţinuse nimic altceva,

decît numele de Caldas, care se sinucisese pentru Gypsy.

- Dar mărturiseşte cel puţin, insistă domnul judecător, că această Gypsy e nenorocirea dumitale.

- Nu aş putea spune, căci nu e adevărat.

- Dar cu toate acestea ea te-a silit să faci cea mai mare risipă. Iată, - şi judecătorul scoase o factură din dosar - într-o singură lună, decembrie trecut, ai plătit pentru ea, unui croitor: două rochii de stradă 1.800 franci, o rochie de seară 1.500 de franci, o rochie de bal cu dantelă 1.600 de franci.

- Toţi aceşti bani i-am cheltuit eu de bunăvoie, fără să fiu îndemnat de nimeni.

Domnul judecător dădu din umeri.

- Dar dumneata tăgăduieşti însăşi evidenţa. Poţi susţine oare că nu din cauza acestei femei ai părăsit obiceiuri de ani de zile şi ai încetat de a mai vizita familia patronului dumitale?

- Nu din cauza ei, domnule judecător, vă încredinţez că nu.

- Atunci, de ce ai încetat în mod brusc de a te mai arăta în familia acelei domnişoare pe care o iubeai, care ţi-ar fi acordat mîna şi domnul Fauvel m-a asigurat de asta şi dumneata însuţi ai scris tatălui dumitale în acelaşi sens.

- Am avut motive pe care nu le pot arăta, răspunse Prosper cu vocea nesigură.

Judecătorul respiră uşurat. În sfîrşit descoperea un punct slab în apărarea acuzatului.

- Să fie oare domnişoara Magdalena aceea care te-a îndepărtat? întrebă dînsul.

Prosper nu răspunse. Se vedea că e foarte agitat.

- Vorbeşte, stărui judecătorul, trebuie să-ţi fac cunoscut că această împrejurare este foarte importantă în ochii acuzării.

- Oricît de mare ar fi pericolul la care mă expune tăcerea, sînt silit totuşi să tac.

- Bagă de seamă, zise judecătorul, justiţia nu admite scrupule de conştiinţă.

Domnul judecător tăcu, aşteptînd un răspuns, care nu veni.

- Persişti în a tăcea, reluă dînsul, prea bine, atunci să

continuăm. Dumneata spui că în timp de un an ai cheltuit 110.000 de franci. Acuzarea zice 150.000, dar să admitem cifra indicată de dumneata. Toate posibilităţile le-ai folosit, credit, nu mai ai, a continua acelaşi fel de viaţă era cu neputinţă; ce aveai de gînd să faci?

- N-aveam nici un plan, domnule judecător, îmi ziceam că această viaţă va dura cît se va putea, şi apoi...

- Apoi vei scoate din casa, nu-i aşa?

- Ei, domnule judecător, strigă Prosper, dacă aş fi vinovat n-aş sta acum în faţa d-voastră. N-aş fi fost atît de prost să mă întorc la birou, aş fi fugit...

Domnul judecător surîse foarte satisfăcut.

- În fine! zise dînsul, iată şi argumentul pe care îl aşteptam. Tocmai prin faptul că n-ai fugit, că ai rămas să ţii piept furtunei, dovedeşte că un om ca dumneata e cu adevărat inteligent. Toate procesele dovedesc că fuga în străinătate e cel mai ridicol mijloc de scăpare. Belgia e la doi paşi de noi. La Londra te regăseşte în 48 de ore. Nici America numai este de mult sigură. Chibzuit şi dibaci, dumneata ţi-ai spus: " Voi şti să trec ca prin urechile acului, dar, în cel mai rău caz, cînd nu izbutesc, fac trei pînă la cinci ani de închisoare şi apoi mă aşteaptă o avere ". Mulţi oameni ar da cinci ani din viaţă pentru 1.500.000 de franci.

- Dar, domnule judecător, dacă mi-şi fi făcut aceste socoteli, cum pretindeţi d-voastră, nu m-aş fi mulţumit cu 1.500.000 de franci, ci aş fi aşteptat o altă ocazie cu mult mai bună.

- Nu e aşa, zise judecătorul, nu poţi aştepta întotdeauna un moment favorabil.

Prosper urmărea un gînd şi încordarea i se citea pe faţă.

- Domnule judecător, zise el în sfîrşit, e un amănunt, care, în tulburarea mea, mi-a scăpat şi care abia acum îmi vine în minte, cred că ar putea să-mi fie de folos în apărare.

- Să auzim.

- Servitorul care a mers să ridice banii de la bancă mi i-a

adus în ultimul moment, cînd nu mai aşteptam decît încercarea sa pentru a putea părăsi biroul. Mi se pare, ba nu sînt chiar sigur, că am încuiat casa de fier, de faţă cu el. Ah, poate va fi băgat de seamă acest lucru! Dar în tot cazul, ştiu bine că am plecat înaintea lui.

- Prea bine, zise, judecătorul, acest servitor va fi ascultat şi el, dumneata te vei întoarce în celulă şi te sfătuiesc să te mai gîndeşti bine asupra celor ce ai de spus.

Dacă domnul judecător concedie atît de brusc pe Prosper, era din cauza acestui fapt nou, care, ivindu-se în mod neaşteptat, îl punea pe gînduri. Depoziţia servitorului de birou căpăta o importanţă extraordinară. Ce avea oare dînsul, dacă acesta venea să depună mărturie că văzuse pe casier strîngînd banii în casă şi părăsind apoi biroul? Era oare exclus cazul ca Prosper să-l fi corupt pe acest servitor?

Imediat ce acuzatul ieşise, el întrebă pe grefier:

- Spune-mi te rog, Sigault, acest băiat de birou de care vorbeşte acuzatul nu este acelaşi care nu s-a prezentat ca martor, motivîndu-şi absenţa cu un certificat medical de boală?

- Ba e chiar dînsul, domnule judecător.

- Şi unde locuieşte?

- Domnule judecător, răspunse grefierul, Fanferlot mi-a spus că bolnavul nu se mai află acasă. Rana fiind gravă şi trebuind să-l reţină mai mult timp la pat, a trebuit să fie transportat la spital.

- Foarte bine! merg să-i iau interogatoriul chiar astăzi, acum imediat. Ia cu dumneata tot ce-ţi trebuie şi trimite după o trăsură.

Spitalul era destul de departe de Palatul de Justiţie, dar birjarul, stimulat de promiterea unui bun bacşiş, dădu bice mîrţoagelor, de zburau ca zmeii.

Va fi oare servitorul în stare să răspundă la interogatoriu? Iată întrebarea ce-şi punea judecătorul.

Dar directorul îi dădu asigurările cele mai liniştitoare.

Servitorul din birou îşi frînsese piciorul, avea dureri mari, dar păstrase mintea limpede.

- Dacă e aşa, zise judecătorul, vă rog domnule, să mă conduceţi la patul lui; am ai lua interogatoriul, dar ar trebui, dacă se poate, să nu fie nimeni în apropiere, aşa că depoziţia să rămînă secretă.

- Fiţi liniştit, nu va intra nimeni la dînsul, răspunse directorul, mai sînt trei paturi în aceeaşi cameră, dar nu sînt ocupate.

- Foarte bine, atunci să mergem.

Văzînd pe judecătorul de instrucţie urmat de tînărul grefier care purta o servietă de avocat, servitorul pricepu numaidecît despre ce era vorba.

- A, zise dînsul, veniţi desigur în chestia domnului Bertomy.

- Tocmai.

Domnul judecător rămase în picioare, la patul bolnavului, pe cînd grefierul îşi aranja actele pe o măsuţă.

După ce servitorul răspunse la toate întrebările prescrise de lege, ca: vîrsta, locul de naştere, starea civilă, judecătorul întrebă:

- Crezi că ai fi în stare să-mi răspunzi exact la toate întrebările ce-ţi voi pune?

- Da, desigur, domnule judecător.

- Dumneata ai fost trimis, în ziua de 28 februarie, să aduci de la bancă suma de 1.500.000 de franci, care au fost furaţi?

- Da, eu, domnule judecător.

- La ce oră te-ai întors de la bancă?

- Destul de tîrziu. Ieşind de la bancă, trebuia să mai trec şi pe la credit, aşa că sînt sigur că de abia pe la ora cinci m-am întors acasă.

- Îţi aduci aminte, ce a făcut domnul Bertomy, cînd i-ai predat banii? Nu te grăbi cu răspunsul, ci sileşte-te a-ţi aminti exact lucrurile.

- Un moment... mai întîi a numărat bancnotele şi a făcut din

ele patru teancuri, pe care le-a încuiat în casă şi apoi... mi se pare... ba da, sînt chiar sigur că nu mă înşel, da, da, apoi a plecat de la birou.

Acèste din urmă cuvinte le spuse cu atîta vioiciune, încît, uitînd de piciorul bolnav, făcu o mişcare ce-i provocă un ţipăt de durere.

- Eşti absolut sigur de cele ce spui? întrebă judecătorul de instrucţie.

- Sigur!... răspunse el cu îndoială, să ne înţelegem... mi-aş da capul că e aşa, dar mai mult decît atît...

Nu-i mai fu cu putinţă judecătorului să obţină şi alte amănunte. Servitorul prinsese groază, se credea compromis, ar fi fost în stare să-şi retragă tot ce afirmase pînă atunci.

Cuvintele sale îşi produseseră efectul, căci părăsind spitalul, domnul judecător, zise către grefier:

- Chestia e gravă! Foarte gravă!

CAPITOLUL VI

Hotelul " La Sfinţii Arhangheli ", noul azil al doamnei Gypsy, era cel mai elegant de pe cheiul Saint-Michel.

Clientul care-şi putea plăti camera pe cincisprezece zile înainte se bucura de multă consideraţie la hotel.

Doamna Alexandre, odinioară o frumuseţe de femeie, era acum grasă, ţeapăn încorsetată, purtînd la gît lanţuri de aur ce cădeau în cascadă pe pieptul foarte dezvoltat.

Avea încă ochii vioi şi dinţii albi, dar vai! nasul îi era roşu! Asta din cauză că din toate plăcerile ce avusese în viaţă - şi numai bunul Dumnezeu ştie cîte multe şi felurite gusturi îşi făcuse la tinereţe - o singură pasiune mai supravieţuia într-însa: aceea de a mînca bine şi mai ales, de a bea şi mai bine.

Dar, afară de asta, mai ţinea foarte mult, ce e drept şi la soţul ei, aşa că, pe la ora cînd judecătorul se înapoia de la spital, dînsa se prăpădea de nerăbdare, nevăzînd încă pe Fanferlot acasă. Chiar era să se aşeze la masă, cînd un servitor al hotelului strigă:

- Vine şi domnul!

Fanferlot se şi arătă în prag.

Cu trei ani mai înainte, Fanferlot ţinuse un mic birou de informaţii clandestine; doamna Alexandre, comerciantă fără patent, avea nevoie, la rîndul ei, să pună în urmărirea unui detectiv, pe cîţiva clienţi insolvabili - de unde primele lor relaţii.

Se căsătoriră în regulă, la primărie şi la biserică, crezînd că prin aceste ceremonii se vor spăla de trecutul lor.

Din ziua căsătoriei, Fanferlot părăsi cabinetul său propriu de informaţii, pentru a intra la Prefectura Poliţiei, unde fusese de altfel şi mai înainte, iar doamna Alexandre se lăsă de comerţ.

Punîndu-şi la un loc economiile, dînşii luară cu chirie hotelul " La Sfinţii Arhangheli ", îl mobilară şi avură succes în afaceri. Vecinii le acordau oarecare consideraţie, de vreme ce nimeni nici nu bănuia măcar că Fanferlot are legături cu poliţia.

- Vai, ce tîrziu vii acasă, strigă dînsa, lăsînd lingura din mînă şi alergînd să-l sărute.

Dar el nu dădu nici o atenţie mîngîierilor ei, căci era foarte preocupat.

- Sînt mort de oboseală, zise dînsul, am jucat toată ziua biliard cu feciorul din casă de la bancherul Fauvel, l-am lăsat să cîştige toate partidele, deşi nu are idee de joc! Alaltăieri am făcut cunoştinţă şi azi sîntem cei mai buni prieteni. Dacă aş vrea să intru la banca lui Fauvel, ca servitor de birou, sînt sigur de protecţia feciorului din casă.

- Cum! tu să intri ca servitor de birou?

- Şi de ce nu, dacă e nevoie şi mi-e de folos pentru a ajunge odată să cunosc cu de-amănuntul pe toţi membrii familiei Fauvel şi să pricep multe lucruri ce azi îmi par de nepătruns.

- Dar feciorul nu ţi-a destăinuit oare nimic interesant?

- Nimic ce mi-ar putea fi de-vreun folos şi doar l-am sucit

şi l-am răsucit, cum numai eu mă pricep. Se pare că acest bancher Fauvel e un om fără pereche. N-are nici un viciu, îmi spunea feciorul, nici o pasiune fie cît de modestă, de pe urmă căreia servitorul său, să se poată înfrupta măcar cu 50 de bani. Nu fumează, nu bea, nu joacă niciodată, nu aleargă după femei, într-un cuvînt, e un sfînt! E bogat, are o avere de milioane şi duce o viaţă de cîine, parcă ar fi un simplu băcan; e îndrăgostit de soţia lui, îşi adoră copiii, primeşte des musafiri, dar iese foarte rar în societate.

- Soţia lui trebuie să fie încă tînără.

- O fi avînd vreo cincizeci de ani.

Doamna Alexandre stătu un moment pe gînduri, apoi întrebă:

- Te-ai informat oare şi de ceilalţi membri ai familiei?

- Fireşte că da. Unul din fii, cel mai mic, e ofiţer, undeva în provincie, aşa că-l lăsăm afară din discuţie. Cel mai mare, Lucian, care locuieşte la părinţi, e după cît se spune, cuminte şi liniştit ca o domnişoară.

- Şi soţia şi nepoata, despre care mi-ai mai vorbit?

- Feciorul n-a putut să-mi spună nimic deosebit despre ele.

Doamna Alexandre ridică din umeri.

- Dacă n-ai aflat nimic, să ştii că nici nu e nimic de aflat. Ştii ce aş face eu în locul tău?

- Spune, ce?

- M-aş duce să cer sfatul domnlui Lecoq.

La auzul acestui nume, Fanferlot sări în sus, ca ars.

- Halal sfat! zise dînsul. Se vede că doreşti să-mi pierd locul. Dacă domnul Lecoq ar bănui numai ce aveam eu de gînd...

- Dar cine zice să-i descoperi planurile tale. N-ai decît să-l întrebi de părerea lui, cu un aer foarte indiferent, păstrezi apoi din toate presupunerile lui numai ce-i bun şi lucrezi după capul tău.

Agentul siguranţei chibzui şi zise:

- Se prea poate să ai dreptate, dar totuşi, nu uita că

domnul Lecoq e foarte rafinat şi că ar fi în stare să-mi citească gîndurile.

- Rafinat!... răspunse doamna Alexandre, atinsă în amorul ei propriu, rafinat!... voi toţi de la prefectură, repetaţi de dimineaţă pînă seara acest cuvînt, i-aţi făcut lui Lecoq o reputaţie unică în Paris!

- În fine, zise Fanferlot, voi vedea, mă voi mai gîndi, dar pînă atunci, spune-mi, ce face mititica noastră?

" Mititica " era doamna Nina Gypsy.

Mutîndu-se la " Sfinţii Arhangheli ", biata Nina credea că face bine şi cum Fanferlot nu se arătase niciodată, ea era încredinţată că ascultase de sfatul unui amic al lui Prosper. Cînd primi citaţia din patrea judecătorului, ea admiră priceperea poliţiei, care izbutise, în aşa scurt timp, să-i descopere ascunzătoarea, căci dînsa se înscrisese la hotel sub un nume fals, adică sub numele ei adevărat: Palmyra Chocareille.

Luată cu pricepere la descusut de doamna Alexandre, Nina i se destăinuise cu toată încrederea, şi-i povestise aproape toată istoria vieţii ei.

În modul acesta, Fanferlot putuse, cu cea mai mare uşurinţă, să se umfle în pene, la judecătorul de instrucţie şi să se arate ca un agent de o pricepere nemaipomenită.

- " Mititica ", răspunse doamna Alexandre, e tot timpul în camera ei.

Tot timpul... şi n-are nici o bănuială. Dar din zi în zi e tot mai greu s-o reţinem. Nu ştiu ce i-a spus judecătorul, căci s-a întors ca ieşită din minţi. Voia numaidecît să se ducă să facă scandal la domnul Fauvel. Mai adineauri chiar, după o criză de furie, a scris o scrisoare şi a dat-o unui servitor de la noi s-o ducă la cutie, dar am pus mîna pe ea să ţi-o arăt şi ţie.

- Cum? o întrerupse Fanferlot, ai o scrisoare şi nu pomeneşti nimic de dînsa? Dar, cuprinde poate dezlegarea enigmei! Dar, dă-mi-o odată!...

La ordinul soţului ei, doamna Alexandre deschise scrinul, de unde scoase scrisoarea Ninei şi i-o dădu.

- Iată scrisoarea, dar calmează-te.

Într-adevăr, pentru o fostă fată în casă, Palmyra Chocareille, devenită Gypsy, avea un scris frumos.

Adresa de pe plic, frumos caligrafiată, era în chipul următor:

Domnului

L. de Clameran, fabricant
La Hotel Luvru
Pentru a fi remisă domnului Raoul de Lagors
(Foarte urgent)

- O, o, exclamă Fanferlot, şuierînd ca de obicei, cînd i se părea că a făcut o descoperire mare, o, o!...

- Vrei s-o deschizi? îl întrebă dînsa.

- Cam aşa ceva, răspunse Fanferlot, dezlipind plicul, cu o îndemînare extraordinară.

Dînsul citi următoarele şi doamna Alexandre, citi şi dînsa, peste umărul lui:

Domnule Raoul,

"Prosper e în închisoare, acuzat de furt, pe care sînt sigură că nu l-a comis el. V-am mai scris încă o dată, acum trei zile, în această chestiune..."

- Cum, cum?... se întrerupse Fanferlot, a scris fără ca eu să fi văzut scrisoarea?

- Dar, dragă, nenorocita şi-o fi pus singură scrisoarea la cutie cînd s-a dus la Palatul de Justiţie.

- Se poate, într-adevăr, se prea poate, zise Fanferlot, mai calmat.

"... v-am mai scris în această chestie şi n-am primit nimic de la d-voastră. Cine oare să-i vină în ajutor lui Prosper, cînd cei mai buni prieteni ai săi îl părăsesc? Dacă lăsaţi şi această scrisoare fără răspuns, mă voi socoti degajată de o anumită promisiune ce

o ştiţi prea bine, şi fără cea mai mică remuşcare, voi povesti lui Prosper convorbirea surprinsă de mine între d-voastră şi domnul Clameran. Dar nu-i aşa că pot avea încredere în d-voastră? Vă voi aştepta la hotelul " Sfinţii Arhangheli ", pornind după amiază, de la prînz pînă la ora patru ".

Nina Gypsy.

După ce citi scrisoarea, Fanferlot puse să o copieze.

- Ei, ce zici? întrebă doamna Alexandre.

Fanferlot tocmai vîrî scrisoarea în plic, cînd uşa se deschise brusc şi servitorul şuieră de cîteva ori:

- Pst! Pst!...

Fanferlot dispăru într-un cabinet întunecos, care comunica cu sala de mese.

Nici nu mai avu vreme să tragă uşa după el, căci doamna Gypsy şi intră în birou.

Cît era de schimbată biata Nina! Pălise, se trăsese la faţă, buzele îşi pierduseră focul lor şi ochii arzînd ca în friguri, roşii de plîns, aveau cearcăne vinete.

Văzînd-o doamna Alexandre, nu-şi putu stăpîni uimirea:

- Cum ,scumpa mea, vrei să ieşi în oraş?

- Sînt silită să ies, doamnă şi vă rog, dacă cineva mă caută în lipsa mea, să fiţi atît de bună şi să-l rugăţi să aştepte pînă mă întorc.

- Dar unde vrei să mergi, pentru Dumnezeu, la ora asta şi în halul de boală în care te găseşti?

Doamna Gypsy stătu un moment la îndoială.

- Să vedeţi, zise ea în sfîrşit, d-voastră vă pot spune totul, fiindcă sînteţi atît de bună cu mine, citiţi acest bilet pe care l-am primit adineauri printr-un comisionar.

- Cum? zise doamna Alexandre, împietrită de uimire, un comisionar!... aici în hotel, la mine şi s-a urcat pînă în camera dumitale?

- Dar ce găsiţi aşa extraordinar?

- O, nu, nimic, răspunse patroana.

Şi citi biletul cu glas tare, pentru a fi auzit de Fanferlot, ascuns în cabinet:

" Un prieten al lui Prosper, care nu vă poate nici primi la el acasă, nici veni să vă avertizeze, are absolută nevoie de a vă vorbi. Astăzi, luni, la ora 9 seara precis, să veniţi în sala de aşteptare a omnibuzului, în faţa turnului Saint-Jaques şi expeditorul acestor rînduri se va apropia de d-voastră şi vă va spune ceea ce are de spus. Vă indic acest loc de întîlnire, pentru a goni din mintea d-voastră orice teamă de mine. "

- Şi aveţi de gînd să vă duceţi la această întîlnire? zise doamna Alexandre.

- Dar, desigur.

- Dar e o imprudenţă nemaipomenită, o nebunie, nu vedeţi că vi se întinde o cursă?

- Şi la urma urmei, ce-mi pasă! o întrerupse Gypsy, sînt şi aşa destul de nenorocită şi nu mai am a mă teme de nimic.

Şi ieşi fără a mai asculta de vreun sfat.

Nici nu ajunsese încă doamna Gypsy în stradă şi Fanferlot şi sărise din ascunzătoare.

Acest om, de obicei blînd şi liniştit, era turbat de mînie şi înjura ca un surugiu.

- Dar ce dracu, ce fel de hotel este acesta, în care se plimbă comisionarii ca într-o piaţă publică!

Doamna Alexandre îşi pierduse capul, tremura şi nu ştia unde să se ascundă.

- S-a mai pomenit aşa ceva? urmă dînsul, vine un comisionar şi nimeni nu-l vede! Cum s-a putut furişa atît de neobservat? Mi se pare că e ceva necurat la mijloc. Şi tu femeie cu scaun la cap, faci aşa o prostie, că vrei s-o împiedici să meargă la întîlnire!...

- Dar, dragă...

- Cum, dar, tot n-ai priceput că mă iau după dînsa şi că

aflu astfel ceea ce ea se sileşte să ascundă de noi? Haide, repede, ajută-mă, trebuie să o împiedicăm să mă recunoască.

Într-o secundă Fanferlot era atît de schimbat, că nici nu mai semăna cu el însuşi. Purta acum perucă şi o barbă stufoasă. Îşi pusese o bluză de lucrător şi avea aerul că zice: Plec să-mi caut de lucru, dă Doamne să nu găsesc!

Cînd fu gata, doamna Alexandre îl întrebă plină de grijă:

- Ţi-ai luat cartea de la poliţie?

- Da, da, trimite să pună la cutie scrisoarea adresată domnlui de Clameran şi... fii de pază!

Şi fără a mai lua seama la urările ei de noroc, Fanferlot se îndepărtă în cea mai mare grabă.

Doamna Gypsy plecase cu vreo zece minute mai devreme, dar dînsul o ajunse din urmă.

Ea mergea foarte nehotărîtă, cînd prea repede, cînd cu paşi mărunţi, ca cineva care, fiind nerăbdător să ajungă la o întîlnire, ar fi pornit-o prea devreme de acasă şi se sileşte să-şi omoare timpul.

Ea citi toate afişele de teatru, se aşeză un moment pe o bancă şi în sfîrşit, pe la ora nouă fără un sfert, se duse şi luă loc pe o bancă în sala de aşteptare.

Imediat după dînsa, intră şi Fanferlot. Dar deoarece se temea de ochiul ei ager, cu toate că purta barbă, se aşeză în alt unghi al sălii, în umbră.

- Curios loc de întîlnire, gîndi el tot privind la tînăra femeie. Cine oare să-i fi dat această întîlnire? După curiozitatea ce se citeşte în ochii ei, după neastîmpărul vădit, aş putea jura că încă nu are idee pe cine aşteaptă.

Sala, în acest timp, se umpluse de lume. Tot timpul se strigau de către funcţionari, locurile de destinaţie ale omnibuzelor ce soseau. Mulţime de oameni intrau şi ieşeau, unii cereau un număr, alţii îşi schimbau biletul de corespondenţă pe altă linie.

La fiecare nou sosit, Gypsy tresărea, iar Fanferlot se întreba: " Ăsta să fie? "

În sfîrşit, în momentul cînd orologiul de la primărie suna ora nouă, intră un domn, care, fără a mai cere un număr de la birou, se duse direct la doamna Gypsy, o salută şi se aşeză lîngă dînsa.

Era de statură mijlocie, cam gras şi purta favoriţi roşii ca focul. Îmbrăcămintea sa, ca a oricărui negustor cu dare de mînă, nu prezenta nimic deosebit, de altfel ca şi întreaga lui înfăţişare.

Fanferlot îl mînca cu privirile.

- Dumneata, jupîne, gîndea dînsul, oriunde te voi întîlni de azi înainte, n-avea grijă, voi şti să te recunosc şi încă în astă seară voi afla cine eşti.

Din nenorocire însă, în zadar trăgea cu urechea, căci nu putea auzi absolut nimic din tot ce spunea noul venit şi doamna Gypsy.

Nu-i rămînea altceva de făcut decît să încerce a ghici din mimica şi jocul fizionomiei lor, subiectul convorbirii.

În primul moment, cînd domnul cel gras o salutase, doamna Gypsy fu atît de surprinsă, încît era sigur că-l vedea pentru prima dată în viaţa ei. Apoi, cînd şezînd lîngă ea, dînsul îi adresă cîteva cuvinte, ea voi să se ridice făcînd o mişcare de spaimă, ca şi cum ar fi vrut să fugă.

O privire însă fu deajuns ca să o ţină locului. Apoi, pe măsură ce dînsul îi vorbea, atitudinea doamnei Gypsy trăda oarecare temeri. Ea tăcu un gest de refuz, dar păru totuşi că cedează, în urma unui argument convingător ce i se dăduse. La un moment dat era aproape să plîngă, însă imediat după aceea, un surîs apăru pe faţa ei frumoasă. În fine, ea întinse mîna ca pentru jurămînt.

Dar ce însemnau toate acestea? Fanferlot, în colţul lui, îşi frîngea mîinile de neputinţă.

- Dobitoc mai sînt, de ce m-am aşezat aşa departe? îşi zicea dînsul.

Tocmai chibzuia cum, manevrînd cu îndemînare, să se apropie de ei, fără a trezi vreo bănuială, cînd, deodată, străinul

se ridică, oferi braţul doamnei Gypsy, care-l luă imediat şi amîndoi se îndreptară spre ieşire.

Şi unul şi celălalt aveau aerul atît de preocupat, că Fanferlot putu în voie să-i urmărească destul de aproape şi bine făcea, căci bulevardul era plin de lume.

Văzu pe domnul cel gras şi pe Gypsy traversînd pe celălalt trotuar, apropiindu-se de o trăsură şi urcîndu-se.

- Foarte bine! murmură Fanferlot, de acum sînt ai mei, nu mai e nevoie să mă grăbesc.

În timp ce birjarul îşi potrivea hamurile, agentul siguranţei îşi pregătea picioarele şi cînd trăsura se puse în mişcare, el începu să alerge după ea, hotărît s-o urmărească pînă la capătul lumii.

Trăsura mergea repede, dar nu degeaba fusese supranumit Fanferlot, " Veveriţă ". Strîngînd braţele bine lipite de corp, menajîndu-şi respiraţia, dînsul se ţinea bine.

Totuşi, ajungînd pe bulevardul Saint-Denis, începuse să gîfîie şi simţea o uşoară durere în coastă, cînd trăsura o luă pe o stradă liniştită.

Dar Fanferlot, care se jucase de mic copil pe străzile Parisului, nu-şi pierdea curajul cu una cu două. Se agăţă de arcurile trăsurii, se urcă încordîndu-şi braţele şi se ţinu astfel suspendat, cu picioarele pe osiile roţilor dinapoi. Fireşte că n-avea o poziţie confortabilă, dar nici nu mai risca să rămînă în urmă.

" Acum, zise el, rîzînd în barba-i falsă, poţi mîna, birjar cît vrei! "

Birjarul dădea bici cailor şi urcă în trap povîrnişul străzii Faubourg-St-Martin.

În fine, la veghea barieră, trăsura se opri în faţa unei cîrciumi, birjarul coborî de pe capră şi intră să bea un pahar.

Agentul siguranţei îşi părăsise locul şi ghemuit în umbra unei porţi, aştepta să vadă coborînd pe străinul cel gras şi pe Gypsy, gata să se repeadă pe urmele lor.

Trecură însă cinci minute şi nimeni nu cobora din trăsură.

- Dar ce Dumnezeu fac ei acolo? se gîndi Fanferlot.

Se apropie cu mare băgare de seamă.

Vai, ce deziluzie! trăsura era goală!

Fanferlot avu o senzaţie de parcă i-ar fi picat în cap o găleată de apă cu gheaţă, încremenise locului, ca femeia lui Lot schimbată în stană de sare.

Cînd îşi veni în fire, după cîteva momente de nedumerire, turbă de necaz şi înjură de mama focului.

- Păcălit! strigă el, tras pe sfoară, făcut de rîs, batjocorit... O să vă arăt eu!

Într-o clipă, trecu în revistă toate explicaţiile mai mult sau mai puţin probabile.

- Desigur, îşi zicea dînsul, acest individ şi Gypsy s-au urcat pe o parte şi au coborît pe cealaltă, trucul e foarte cunoscut. Dar dacă l-au întrebuinţat, asta înseamnă că se temeau că vor fi urmăriţi. Şi dacă se temeau, apoi e sigur că n-aveau conştiinţa curată, deci...

Dar îşi întrerupse monologul, căci îi venise ideea să descoasă pe birjar, care ştia poate ceva din toată chestia.

Din nefericire, birjarul părea foarte rău dispus şi nu numai că nici nu se gîndea să intre în vorbă, dar chiar ridică biciul în chip atît de ameninţător, încît Fanferlot crezu de cuvinţă să bată-n retragere.

- Aşa? care va să zică, îşi zise dînsul şi birjarul face parte din complot!

Ce era însă de făcut, la acea oră înaintată? Nu mai ştia de ce să se apuce. Se întoarse foarte abătut acasă şi de abia pe la unsprezece şi jumătate sună la intrarea hotelului.

- S-a întors? fu prima lui întrebare.

- Nu încă, dar au venit două pachete mari pentru dînsa.

Cu cea mai mare îndemînare, Fanferlot desfăcu pachetele.

Ele conţineau trei rochii de stambă, o pereche de pantofi ordinari, fuste albe foarte simple şi cîteva bonete albe.

Agentul zise, plin de necaz:

- Poftim! acum se apucă să se travestească, cine dracu să

mai înţeleagă ceva din toată comedia asta?

Pe drum, cînd se întorcea singur acasă, Fanferlot se legase cu jurămînt să nu povestească nimic nevestei din toată păţania.

Dar, odată acasă, văzîndu-se în faţa unui fapt cu totul nou şi neaşteptat, toate minciunile, dictate de amorul propriu, se spulberară.

Atunci povesti şi mărturisi totul: speranţele ce-i păruseră atît de aproape de înfăptuire, păţania sa de necrezut, toate bănuielile ce avea... Cei doi soţi rămaseră în birou foarte tîrziu, discutînd şi studiind chestia pe toate feţele, căutînd o explicaţie satisfăcătoare.

Erau hotărîţi să nu se culce înainte de întoarcerea doamnei Gypsy, de la care doamna Alexandre îşi făgăduise să afle cu orice preţ cîteva lămuriri.

Dar se va înapoia oare? Asta era întrebarea.

Ea se înapoie după ora 1, tocmai cînd soţii Fanferlot deznădăjduiţi, credeau că n-o s-o mai vadă vreodată.

Auzind soneria, Fanferlot se furişă în ascunzătoarea lui, şi doamna Alexandre rămase singură în biroul hotelului.

- În sfîrşit! exclamă dînsa, iată-te înapoi drăguţa mea, ce bine îmi pare că nu ţi s-a întîmplat nimic! Îţi duceam grija tot timpul.

- Vă mulţumesc foarte mult, doamnă, răspunse Gypsy, dar n-a fost adus oare nici un pachet pentru mine?

Era cu totul altfel, acum la întoarcere, sărmana Gypsy, era tot tristă, dar nu mai era descurajată. Toropeala din primele zile dispăruse şi ei îi urmase o hotărîre energică şi generoasă, vizibilă în întreaga ei atitudine, ca şi în strălucirea din privire.

- S-au adus aceste două pachete, răspunse doamna Alexandre... Aşadar, v-aţi văzut cu amicul domnlui Bertomy?

- Da, doamnă şi tocmai voiam să vă spun, sfaturile ce mi le-a dat dînsul, m-au făcut să-mi schimb cu desăvîrşire proiectele de viitor, aşa că trebuie să vă anunţ cu cea mai mare părere de rău că vă părăsesc chiar de mîine.

- De mîine? zise patroana, aşadar s-a întîmplat ceva nou?

- O nu, nimic ce ar putea să vă intereseze.

Şi doamna Gypsy se retrase zicînd " bună seara, noapte bună ", în modul cel mai semnificativ.

- Ei, ce crezi tu despre toate astea? întrebă Fanferlot, ieşind din ascunzătoare.

- Nu ştiu ce să mai cred! Îi scrie lui Clameran, pentru a-i da întîlnire aici, şi nici nu-l mai aşteaptă!

- E lucru sigur că a pierdut încrederea în noi, o fi aflat cine sînt.

- Numai acest amic al casierului a putut s-o informeze atît de bine.

- Cine ştie!... Uite, am impresia că avem a face cu nişte hoţi extrem de rafinaţi, au ghicit, probabil, că le-am luat urma şi vor acum să mă zăpăcească. Nu m-aş mira să aflu mîine, că mizerabila asta a fugit cu toată prada.

- Eu nu sînt de aceeaşi părere, replică doamna Alexandre, dar ascultă-mă pe mine, ar trebui totuşi să te consulţi cu domnul Lecoq.

Fanferlot stătu un moment pe gînduri şi apoi zise cu vioiciune:

- Ei, bine, fie! Mă duc la dînsul, dar numai şi numai ca să nu mai am nimic ce-mi reproşa, căci dacă eu nu înţeleg nimic din toate aste, nici dînsul nu va putea mai mult ca mine. Poate să fie cît de celebru, pe mine nu mă sperie. Dacă va încerca să mă insulte sau să fie obraznic cu mine, voi şti cum să-l pun la locul lui.

Cu toate aceste ifose, agentul siguranţei petrecu o noapte destul de rea, căci nu putu închide ochii, fiind mai preocupat de afacerea Bertomy, decît un autor dramatic de piesa ce-i încolţeşte în inspiraţie.

Se sculă dis de dimineaţă şi la şase jumătate era gata; ştia că, pentru a-l prinde pe domnul Lecoq acasă, e nevoie s-o porneşti foarte devreme şi după obişnuita ceaşcă de cafea cu lapte, se îndreptă spre locuinţa celebrului poliţist.

Desigur că Fanferlot, zis şi Veveriţă, n-avea nici o teamă

de domnul Lecoq sau de " şeful ", cum îi ziceau toţi, dovadă că plecînd de la hotel, mergea cu fruntea sus, cu pălăria pe o sprînceană. Totuşi, pe măsură ce se apropia de strada în care locuia Lecoq, îndrăzneala îi pierea văzînd cu ochii. Intrînd pe aleea unde se afla casa, avu palpitaţie, şi pe scară se opri de cîteva ori.

Ajungînd la etajul al treilea, în faţa uşii de la intrare, curajul îl părăsi cu desăvîrşire şi de abia se putu hotărî să sune.

Servitoarea domnului Lecoq, o fostă condamnată la ocnă, femeie mare şi voinică, devotată stăpînului ei ca un cîine ciobănesc, veni să-i deschidă.

- A, zise ea, zărindu-l, ai nimerit-o bine, domnule Veveriţă, domnul te aşteaptă.

La aceste vorbe, Fanferlot fu cuprins de dorinţa vie de a bate în retragere. Pentru ce, cum şi prin ce întîmplare era aşteptat de domnul Lecoq?...

Dar cum stătea la îndoială, servitoarea îl apucă de braţ şi trăgîndu-l spre dînsa, îl sili să intre în casă, zicînd:

- Doar n-oi fi vrînd să prinzi rădăcini în prag. Haide, vino odată, şeful lucrează în biroul său.

În mijlocul unei camere mari, mobilată în mod neobişnuit, pe jumătate bibliotecă de literat, pe jumătate lojă de actor, scriind la birou, se afla acelaşi personaj cu ochelarii de aur, care şoptise lui Prosper Bertomy pe coridorul Palatului de Justiţie: " Curaj! "

Era domnul Lecoq, sub înfăţişarea sa oficială.

La intrarea lui Fanferlot, care, plin de respect, se încovoia pînă la pămînt, el ridică capul, lăsă condeiul din mînă, şi zise:

- Ah, iată-te în sfîrşit! Ei, ce s-a întîmplat, nu merge deloc cu afacerea Bertomy?

- Cum, îngînă Fanferlot, cum, maestre, ştiţi?...

- Ştiu atît că ai încurcat atît de bine iţele, că nu mai ştii pe unde să scoţi cămaşa.

- Dar, şefule, vă înşelaţi, nu eu...

Domnul Lecoq se sculă şi începu să umble în sus şi în jos. Deodată se întoarse spre Fanferlot:

- Ce-ai zice dumneata, meştere Veveriţă, întrebă el cu un ton aspru şi ironic în acelaşi timp, de acel om care ar abuza de încrederea superiorilor săi, care destăinuie tot ce a aflat atît cît trebuie să inducă în eroare prevenţia, şi care trădează, în folosul vanităţii sale prosteşti şi pe aceea a nenorocitului de acuzat?

Fanferlot înspăimîntat, se dăduse înapoi cu un pas.

- Aş zice, încercă el să se scuze, aş zise...

- Ai zice, că acest om trebuie pedepsit şi izgonit, ai toată dreptatea. Cu cît o profesiune este mai puţin onorată, cu atît mai mult acei care o exercită trebuie să fie oameni onorabili. Şi totuşi dumneata eşti un trădător. Aşa, domnule, care va să zică sîntem ambiţioşi, ne apucăm să facem poliţie de fantezie! Lăsăm dinadins justiţia să rătăcească într-o direcţie falsă, iar noi cercetăm cu totul în alt sens. Apoi, dragă băiete, dacă e pe aşa, află că numai unui copoi mai ager ca tine îi stă bine să meargă la vînat fără vînător şi pe propria socoteală.

- Dar, şefule, îţi jur...

- Taci din gură! Te rog să-mi dovedeşti că ai spus judecătorului de instrucţie tot ce ştiai, aşa cum era de datoria ta. Haida de! Pe cînd dînsul conduce instrucţia împotriva casierului, tu acţionezi împotriva bancherului, îl supraveghezi, faci prietenie cu feciorul lui din casă.

Era într-adevăr furios domnul Lecoq, sau numai se prefăcea? Fanferlot îl cunoştea într-cîtva destul de bine, dar cu acest om atît de rafinat era greu să fii vreodată sigur pe impresiile tale.

- Dacă ai fi măcar îndemînatic, urmă dînsul. Dar de unde! Vrei să fii meşter şi nu eşti nici măcar un lucrător bun.

- Aveţi dreptate, maestre, zise umil Fanferlot, care renunţase a mai minţi. Dar cum să mă fi purtat într-o afacere atît de dificilă ca asta, unde nu e nici o urmă, nici un corp delict, nici un indiciu, dar nimic absolut!

Domnul Lecoq dădu din umeri.

- Ce tot spui! zise dînsul. Fă bine, află că în ziua cînd ai fost chemat cu comisarul de poliţie ca să constataţi furtul, ai ţinut - nu zic sigur, dar foarte probabil - ai ţinut în mîna ta nepricepută, mijlocul de a şti, care din cele două chei, a bancherului sau acea a casierului, slujise la comiterea furtului.

- Nu se poate!...

- Vrei aşadar dovezi? Fie. Îţi aminteşti prea bine de zgîrietura ce ai descoperit de-alungul casei de fier? Ea ţi-a atras atenţia, căci n-ai putut să înăbuşi o exclamaţie de uimire. Ai examinat-o bine cu lupa şi te-ai convins că era absolut proaspătă, absolut recentă. Atunci ţi-ai spus, cu tot dreptul, că acea zgîrietură data din momentul furtului. Însă, cu ce obiect fusese produsă? Desigur că numai cu o cheie.

Aşa fiind trebuia să ceri cheia bancherului şi cheia casierului şi să le studiezi foarte bine. Una din ele trebuia neapărat să păstreze la un capăt măcar, fărîme cît de mici din acea vopsea verde cu care se vopsesc casele de bani.

Fanferlot ascultase această explicaţie cu gura căscată. La ultimele cuvinte, se pocni peste frunte, strigînd:

- Dobitoc mai sînt!

- Aşa este, reluă domnul Lecoq, întocmai cum spui! Cum? Acest indiciu îţi sare în ochi şi tu îl dai la o parte şi nu tragi din el nici un folos? Dar aici, şi numai aici, este adevăratul, este micul punct de plecare al întregii afaceri. Dacă descopăr vinovatul, apoi nu va fi decît graţie acestei zgîrieturi, şi-l voi descoperi, căci o doresc!

La distanţă, Fanferlot era bucuros să critice pe domnul Lecoq şi-l înfrunta cu bărbăţie, dar în apropierea lui nu se putut sustrage influienţei extraordinare a acestui om aspru asupra tuturor celor cu care venea în contact.

Informaţiile atît de precise, amănuntele atît de neînsemnate ce-i dăduse într-o clipă, îi modificau toate ideile sale. De unde şi de la cine le căpătase domnul Lecoq?

- V-aţi ocupat de această afacere, şefule? întrebă el.

- Probabil. Dar cum nu sînt infailibil, se prea poate să-mi fi scăpat din vedere unele indicii prețioase. Ia loc și supune-mi tot ce știi.

Cu domnul Lecoq nu se putea umbla cu șmecherii. Fanferlot spuse de astă dată tot adevărul și nimic altceva, ceea ce rar i se întîmpla. Dar cu toate acestea, spre sfîrșitul povestirii, fu cuprins de vanitate și nu mai povesti cum fusese în ajun tras pe sfoară de doamna Gypsy și de tovarășul ei de drum.

Dar, din păcate, domnul Lecoq nu voia să fie niciodată informat pe sfert.

- Mi se pare, mi se pare, meștere, că ai uitat ceva. Pînă unde ai urmărit trăsura goală?

Fanferlot, cu tot tupeul, roși pînă la urechi și plecă ochii, ca un școlar prins cu minciuna.

- Cum, șefule, îngăimă dînsul, știți și asta? dar cum ați putut?...

Dar o idee îi străfulgeră prin minte, el se opri brusc, sări în sus și strigă:

- Ah, Doamne... dar domnul cel cu favoriți, erați... chiar d-voastră!

Uimirea dădea feței lui Fanferlot o expresie atît de extraordinară, că domnul Lecoq nu-și putu reține un zîmbet.

- Așa, d-voastră erați? repetă agentul în extaz, d-voastră erați, și v-am privit de sus pînă jos și nu v-am recunoscut! Ah, șefule, ce mai actor ați putea fi, numai dacă ați vrea! Și eu, de altfel, mă deghizasem!

- Și chiar foarte prost, asta trebuie să ți-o recunosc. Cum îți închipui tu că e de ajuns, pentru a putea trece nebănuit de nimeni, să-ți pui o bluză de lucrător și să-ți lipești o barbă? Dar ochii nenorocitule! Ochii trebuiesc mai întîi de toate aranjați și modificați. Aici stă tot meșteșugul!

Această teorie a "privirii", în materie de deghizare, explică de ce nimeni, la poliție, n-a întîlnit vreodată pe domnul Lecoq fără ochelarii săi de aur, prea bine cunoscuți de toată lumea.

- Dar atunci, şefule, zise Fanferlot, urmărindu-şi tot vechiul gînd, atunci aţi izbutit să aflaţi despre Gypsy, tot ce n-a putut doamna Alexandre să scoată de la dînsa? Atunci aţi aflat de ce părăseşte hotelul nostru, de ce nu mai aşteaptă vizita domnului de Clameran şi de ce şi-a cumpărat rochii de stambă?

- Tot ce a făcut, a făcut după sfaturile mele.

- În cazul acesta, zise agentul foarte descurajat, trebuie să mărturisesc că nu sînt decît un idiot.

- Nu, Veveriţă, nu, zise domnul Lecoq plin de bunătate, nu eşti idiot. Greşeala ta a fost numai că ţi-ai luat o sarcină mai presus de puterile tale. Ai putut oare tu, de cînd urmăreşti această chestie, s-o faci să avanseze măcar cu un pas? Nu. Asta din cauză că, deşi ca locotenent eşti neîntrecut, îţi lipseşte sîngele rece necesar unui general. Îţi voi spune un principiu pe care să-l ţii minte şi să-l urmezi întotdeauna cu sfinţenie în activitatea ta: Mulţi stălucesc în rîndul al doilea şi sînt lipsiţi de orice valoare cînd sînt puşi la locul de frunte!

Niciodată, dar absolut niciodată, nu găsise Fanferlot pe " şef " atît de bine dispus şi de binevoitor. Văzîndu-se descoperit, se aşteptase la o furtună care să-l doboare la pămînt, dar în loc de asta, vedea că scăpase ieftin, doar cu o săpuneală de nimica toată. Mînia lui Lecoq se risipea întocmai ca un nor negru ce se ridică ameninţător la orizont, dar care e măturat de un suflu de vînt.

Totuşi, soţul doamnei Alexandre era neliniştit şi se întreba dacă nu cumva atîta amabilitate surprinzătoare, ascunde vreun gînd lăturalnic.

- În modul acesta, şefule, zise dînsul, ştiţi care e vinovatul?

- Nu ştiu mai mult decît tine, ba chiar, pe cînd tu ai o părere bine definită, eu nu ştiu încă ce să cred. Tu vii şi mă încredinţezi că, casierul e nevinovat şi bancherul vinovat, şi eu nu ştiu, ai sau nu ai dreptate? Venind în urma ta, nu sînt decît la preliminarele anchetei mele. De un singur lucru sînt sigur: pe

uşa casei de fier e o zgîrietură. Acesta e punctul meu de plecare.

În timp ce vorbea, domnul Lecoq luase de pe biroul său o coală uriaşă de hîrtie de desen.

Pe această foaie de hîrtie era fotografia casei de fier a domnului Fauvel. Toate detaliile erau redate cu cea mai mare exactitate. Se puteau distinge foarte bine cei cinci butonu mobili, cu literele gravate deasupra lor, ca şi broasca cea fină cu reliefuri de aramă. Zgîrietura era indicată cu o claritate admirabilă.

- Iată, începu domnul Lecoq, zgîrietura în chestie. Ea se îndreaptă de sus în jos, în linie diagonală, pornind de la gaura cheii şi, bagă bine de seamă, merge de la stînga la dreapta, în direcţia uşii de la scara secretă care duce la apartamentele bancherului. Aproape de gaura cheii zgîrietura e foarte adîncă şi marcată, dar se termină slăbind pe nesimţite.

- Da, şefule, aşa e, întocmai cum spuneţi, văd prea bine.

- Ţi-ai închipuit fireşte şi tu că zgîrietura a fost făcută de autorul furtului. Să vedem dacă ai dreptate. Uite, am aici o lădiţă de fier, vopsită în verde, tocmai ca şi casa lui Fauvel. Ia o cheie şi încearcă să zgîrii vopseaua.

Fără a pricepe scopul ce-şi propunea şeful său, agentul siguranţei făcu ce i se cerea, frecînd cu putere lădiţa cu vîrful cheii.

- Ei, drace! zise dînsul, după două trei încercări, e greu de zgîriat vopseaua asta!

- Foarte greu, într-adevăr şi totuşi vopseaua casei de fier e încă şi mai solidă, după cum m-am putut încredinţa. Aşadar, zgîrietura observată de tine, n-a putut fi produsă de mîna tremurîndă a unui hoţ, care ar lăsa cheia să-i alunece!

- Bravo, exclamă Fanferlot uimit, eu n-aş fi descoperit asta. Chiar aşa e, într-adevăr, nu se poate zgîria metalul, dacă nu se apasă cu foarte mare putere.

- Da, bine, dar de ce? Uite, de trei zile încoace, îmi sfărîm capul căutînd o explicaţie şi de abia ieri am găsit-o. Ia să

examinăm împreună, dacă presupunerile mele prezintă oarecare şanse de probabilitate, pentru a putea constitui punctul de plecare al anchetei mele.

Domnul Lecoq lăsă fotografia din mînă şi se apropia de uşa cabinetului său, scoase cheia din broască şi o ţinea în mînă.

- Vino, zise el lui Fanferlot, stai aici, lîngă mine, aşa. Să presupunem că vreau să deschid această uşă şi că tu nu vrei să mă laşi. Cînd mă vezi apropind cheia de broască, ce mişcare instinctivă ai face tu?

- M-aş prinde cu amîndouă mîinile de braţul d-voastră şi l-aş trage spre mine, pentru a vă împiedica să introduceţi cheia.

- Foarte just. Atunci, ia să repetăm această mişcare...

Fanferlot ascultă şi cheia ce-o ţinea în mînă domnul Lecoq, alunecă de-alungul lemnului şi trase o zgîrietură perfect de bine vizibilă, de sus pînă jos în diagonală, întocmai reproducerea aceleia din fotografie.

- O, zise, pe diferite tonuri agentul Fanferlot, o, o!

Şi rămase uimit în faţa uşii.

- Ei, ai început să pricepi? întrebă domnul Lecoq.

- Dar cum de nu, şefule! Dar şi un copil ar pricepe acum. Ah, ce om mare sînteţi! Văd toată scena, de parcă aş fi fost de faţă. În momentul furtului se găseau două persoane în apropierea casei: una din ele voia să pună mîna pe bani, cealaltă voia să-l împiedice de a se atinge de conţinutul casei. E limpede, e vădit, e sigur!

Obişnuit cu succese mult mai importante, celebrul poliţist se distra de minune pe seama agentului, văzînd uimirea şi entuziasmul lui.

- Ei, acum iarăşi ai luat avînt, îi spuse el cu blîndeţe, iei drept sigură şi ca dovedită o împrejurare care poate fi datorată întîmplării, sau cel mult probabilă.

- Nu, şefule, nu, strigă Fanferlot, un om ca d-voastră nu se înşeală niciodată, nu mai e posibilă nici o îndoială.

- Atunci, să te vedem, trage concluziile din descoperirea noastră.

- Şi de ce?

- Pentru că, fiind liber să închidă şi să deschidă casa cînd îi plăcea lui, nu s-ar fi apucat să-şi caute un martor tocmai în momentul furtului.

- Foarte frumos. Dar, în felul acesta şi bancherul e de asemenea nevinovat, ia gîndeşte-te puţin.

Fanferlot rămase pe gînduri şi toată însufleţirea pieri din faţa lui.

- Aşa e, zise el deznădăjduit, aşa e! Atunci ce-i de făcut?

- Trebuie să căutăm un al treilea hoţ, adică pe acela care a deschis casa şi a furat biletele şi care acum trebuie să doarmă foarte liniştit, pe cînd toată lumea îi bănuieşte pe ceilalţi doi.

- Dar e imposibil şefule! E exclus! Doar vi s-a spus că singurii, domnul Fauvel şi casierul său aveau fiecare cîte o cheie care nu-i părăsea niciodată!

- Dă-mi voie, te rog, în ajunul furtului, bancherul lăsase cheia în sertarul mesei de scris.

- Ei, dar cheia singură nu e destul pentru a deschide, mai e nevoie şi de cuvîntul stabilit.

Domnul Lecoq, nerăbdător, ridică din umeri.

- Şi care era cuvîntul? întrebă dînsul.

- Gypsy.

- Aşadar, numele iubitei sale. Prin urmare, dragul meu, iată ce ai de aflat. În ziua cînd vei găsi o persoană destul de apropiată lui Prosper, pentru a fi iniţiată în secretul acestui nume, şi în acelaşi timp atît de intimă în familia lui Fauvel, pentru a putea pătrunde pînă în camera de dormit, ei bine, în acea zi vei cunoaşte pe adevăratul vinovat şi problema va fi rezolvată.

Egoist ca toţi marii artişti, domnul Lecoq n-a format niciodată elevi şi nici n-a încercat să facă şcoală. Totdeauna lucra singur. Ura pe orice colaborator, nevoind să împartă cu

nimeni, nici dulceaţa triumfului, nici amărăciunea înfrîngerii.

De aceea şi Fanferlot, care-şi cunoştea prea bine şeful, rămăsese uimit auzindu-l dînd sfaturi, pe dînsul, care nu dădea niciodată decît ordine.

Era chiar atît de intrigat, că, cu toate preocupările sale de ordin superior, nu-şi putu stăpîni expresia surprinderii sale.

- Se vede bine, şefule, îndrăzni el să spună, că trebuie să aveţi în această afacere un mare interes personal, pentru a o fi studiat astfel.

Domnul Lecoq avu o tresărire nervoasă care trecu neobservată de agentul său, apoi se încruntă şi răspunse cu asprime:

- Prin profesiunea dumitale eşti forţat să fii curios, dar totuşi ar fi bine să nu împingi curiozitatea prea departe!... M-ai înţeles?

Fanferlot căuta să se scuze.

- Bine! Bine! întrerupse domnul Lecoq. Dacă-ţi dau o mînă de ajutor aşa-mi convine mie. Aşa îmi place, să fiu eu capul care dirijează, iar tu braţul care execută. Cu ideile tale preconcepute n-ai fi fost niciodată în stare, lăsat singur, să descoperi pe adevăratul vinovat; noi doi împreună, trebuie să-l descoperim, sau nu mă mai numesc Lecoq!

- Vom izbuti, numai fiindcă d-voastră luaţi parte.

- Da, da, voi lua şi eu parte şi chiar am aflat lucruri foarte interesante în ultimele patru zile. Numai, ţine bine minte: am motivele mele ca să nu apar în această afacere. Orice s-ar întîmpla, îţi interzic să-mi pronunţi numele. Dacă reuşim, vreau să nu se atribuie succesul nimănui altuia decît ţie. Şi mai cu seamă, nu căuta niciodată să afli mai mult decît trebuie şi mulţumeşte-te cu explicaţiile ce-ţi voi da eu singur.

Aceste condiţii nu i se părură deloc grele agentului de siguranţă.

- Aşa cred şi eu, dragă băiete. În primul rînd, vei lua această fotografie a casei de fier şi te vei duce la judecătorul de instrucţie. Ştiu foarte bine că domnul judecător este cît se

poate de nedumerit în privinţa acuzatului. Îi vei explica, aşa ca venind din partea ta, tot ce ţi-am expus eu acum, îi vei repeta demonstraţiile mele şi sînt convins că aceste indicii îl vor determina să pună în libertate pe casier.

E nevoie ca Prosper să fie liber pentru ca să-mi pot începe operaţiile.

- Ne-am înţeles, şefule. Dar trebuie oare să las să se întrevadă că bănuiesc pe o a treia persoană şi nu pe casier sau pe patronul său?

- Fireşte că da. Justiţiei nu trebuie să i se ţină ascuns faptul că tu vei urmări această afacere. Domnul judecător te va însărcina să supraveghezi pe Prosper: răspunde-i că nu-l vei pierde din vedere. Eu te încredinţez că va fi pe mîini bune.

- Şi dacă-mi cere noutăţi despre Gypsy?

Domnul Lecoq ezită un moment.

- Îi vei spune, zise el în sfîrşit, că ai sfătuit-o, în interesul lui Prosper, să intre în serviciul unei familii unde va supraveghea pe cineva asupra căruia ai bănuieli.

Fanferlot, foarte bucuros, făcu sul fotografia, îşi luă pălăria şi voia să plece.

Domnul Lecoq îl reţinu printr-un gest.

- Încă n-am terminat, zise dînsul. Ştii să conduci o trăsură şi să îngrijeşti un cal?

- Cum, şefule? Mă întrebaţi asta pe mine care am fost călăreţ la circ?

- Ai dreptate. Dacă-i aşa, imediat ce vei termina la judecătorul de instrucţie, te vei înapoia repede acasă, îţi vei potrivi părul şi faţa, îţi vei lua haine de fecior de casă bună şi te vei duce cu această scrisoare la biroul de plasare din colţul pasajului Delorme.

- Dar, şefule...

- Nici un dar, acest birou te va prezenta domnului de Clameran, care caută un fecior de casă, din cauză că cel vechi l-a părăsit chiar aseară.

- Scuzaţi-mă, dar daţi-mi voie să vă spun că vă înşelaţi,

căci Clameran nu întruneşte condiţiile indicate, nefiind prietenul casierului.

- Iată că mă şi întrerupi, zise domnul Lecoq cu glas poruncitor; fă odată ce-ţi spun şi nu mai purta grijă de altceva. Domnul de Clameran, e drept, nu e dintre amicii lui Prosper, dar e amicul, e protectorul lui Raoul de Lagors. Pentru ce? De unde vine intimitatea acestor doi oameni de vîrstă atît de diferită? Trebuie să aflăm.

Trebuie să aflăm de asemenea, ce învîrteşte acest " fabricant ", care locuieşte tot timpul la Paris şi nu se ocupă de loc de fabricile sale. Un tip, care, nu din întîmplare, a avut ideea să locuiască la hotel Luvru, în mijlocul unei mulţimi imense de pasageri, care se reînoiesc zilnic, te asigur că un asemenea om nu e uşor de supravegheat. Prin mijlocirea ta voi fi pus la curent cu modul lui de trai. Dînsul are trăsura sa proprie, tu vei fi vizitiul lui, şi în cel mai scurt timp îi vei cunoaşte toate relaţiile şi vei putea să-mi dai socoteală de cele mai neînsemnate demersuri ale sale.

- Voi face totul întocmai după dorinţa d-voastră, şefule.

- Un moment: domnul Clameran este un nobil foarte ţanţoş şi foarte bănuitor. Îi vei fi prezentat sub numele de Iosif Dubois. Dînsul îţi va cere certificate. Iată trei la număr, din care reiese că ai servit la marchizul de Saintmeuse, la contele de Commarin şi că în ultimul timp ai fost la baronul Wortschen, care s-a întors în Germania. Şi bagă de seamă, ţine-te bine şi fără exces de zel. Şi mai cu seamă, nu fi prea cinstit, căci acest lucru ar atrage bănuieli.

- Fiţi pe pace şefule, dar unde să vin la raport?

- Voi veni eu să te văd în fiecare zi. Pînă la alte ordine, ţi-e interzis să mai calci pe la mine, ai putea fi urmărit. Dacă se întîmplă ceva neprevăzut, trimite un bilet soţiei tale, dînsa îmi va da de ştire. Acum pleacă... şi fii prudent!

După plecare lui Fanferlot, domnul Lecoq trecu repede în camera sa de culcare.

Cît ai clipi din ochi îşi lepădă exteriorul de şef de birou,

cravata cea greoaie şi ochelarii de aur, dădu libertate bogatului său păr negru.

Acel Lecoq oficial dispăru, făcînd loc adevăratului Lecoq, pe care nimeni nu-l cunoştea şi care era tînăr, frumos, cu privirea tînără şi energică.

Dar numai un moment rămase el însuşi. Şezînd în faţa unei mese de toaletă încărcată de paste, esenţe, farduri, mai ceva decît aceea a unei actriţe, el începu din nou să modifice opera creatorului şi să-şi refacă fizionomia.

Lucra încet, mînuind cu grijă extraordinară micile sale pensule; după o oră de lucru terminase una din acele capodopere zilnice ale sale. Cînd terminase, nu mai era Lecoq, ci acel domn gras, cu favoriţi, pe care nu-l recunoscuse Fanferlot.

- Aşa, îşi zise el, aruncînd o ultimă privire în oglindă, cred că n-am uitat nimic, n-am lăsăt nimic la întîmplare, toate cursele sînt întinse, pot să pornesc. Numai Fanferlot să nu-şi piardă timpul în zadar!...

Dar Fanferlot era prea voios, pentru a pierde fie şi un moment. Nu alerga, ci zbura spre Palatul de Justiţie.

În sfîrşit! Va putea în fine, la rîndul său, să dea dovadă de o pătrundere superioară.

Nici nu se gîndea că avea să triumfe cu ideile altuia, să se împăuneze cu meritele domnului Lacoq.

Evenimentele de altfel nu-i înşelaseră aşteptările. Căci dacă judecătorul nu fu pe deplin încredinţat şi convins, admiră totuşi, cel puţin, ingeniozitatea procedeelor.

- Aceste noi cercetări m-au dus la o hotărîre, zise dînsul, concediind pe Fanferlot, voi prezenta la camera de consiliu, concluziile favorabile şi mîine, după toate probabilităţile, casierul va fi pus în libertate.

Şi într-adevăr, se apucă să redacteze una din acele nenorocite ordonanţe de " neurmărire ", care redau libertatea, dar nu şi onoarea, celui acuzat care spune că nu e vinovat, dar care nu afirmă nici că e inocent.

" Avînd în vedere că nu sînt împotriva acuzatului Prosper Bertomy probe suficiente, avînd în vedere art 128 din Codul de instrucţie criminală, declarăm că " deocamdată ", nu e motiv de urmărire contra sus numitului, ordon să fie eliberat din închisoarea în care se află reţinut şi să fie pus în libertate de către gardianul său, etc. "

După ce termină, spuse grefierului:

- Iată încă o crimă al cărui secret justiţia nu-l va afla niciodată. Încă un dosar de depus în arhive.

Şi cu mîna sa şcrise pe scoarţă numărul de ordine: *Dosarul Nr.113.*

CAPITOLUL VII

De 9 zile era Prosper Bertomy în închisoare, la "secret", cînd, într-o dimineaţă, temnicerul veni să-i facă cunoscută ordonanţa de eliberare.

Fu condus să i se înapoieze cele cîteva obiecte mărunte ce-i fuseseră confiscate la percheziţia de la sosire: ceasul, un briceag, cîteva bijuterii şi i se dădu un formular spre semnare.

Apoi fu împins spre un coridor întunecos, foarte strîmt, o uşă se deschise şi se închise cu zgomot sinistru în urma lui.

Se văzu deodată pe chei, era singur, liber!

Liber! ceea ce însemna că justiţia se declară neputincioasă de a-i dovedi vinovăţia în crima de care era acuzat!

Liber! Putea în voie să meargă, să respire aerul curat, dar în faţa lui, toate uşile s-ar fi închis.

Achitarea care urmează după dezbaterile unui proces înseamnă reabilitare. Ordonanţa de neurmărire lasă să plutească o veşnică bănuială asupra aceluia care a fost arestat.

Opinia publică e mai severă decît justiţia.

În momentul în care libertatea îi fu redată, Prosper simţi atît de crud oroarea situaţiei în care se afla, că nu-şi putea stăpîni un strigăt de furie şi de ură.

- Dar sînt nevinovat, strigă dînsul, sînt nevinovat!

Dar ce folos. Doi trecători de pe chei se opriră în loc şi se uitau la dînsul, îl luau drept nebun.

Sena curgea liniştită la picioarele sale. Gîndul sinuciderii îi trecu prin minte.

- Nu, zise el, nu! n-am nici măcar dreptul de a mă suprima. Nu, nu vreau să mor, înainte de a mă fi reabilitat!

În celula sa de la prefectură, Prosper Bertomy repetase adeseori acest cuvînt: reabilitarea! Plin de ură, o ură rece şi stăpînită care dă sau forţa sau răbdarea necesară pentru a sfărîma şi a nimici obstacolele, el îşi spunea, în singurătatea celulei: Ah! de ce nu sînt liber!

Acum era liber şi numai acum, în acest moment, îşi dădea seama de uriaşele dificultăţi ale ţintei ce-şi propusese. În orice crimă justiţia cere un criminal, un autor şi dînsul nu putea să-şi dovedească nevinovăţia în nici un alt mod, decît predînd pe mîna justiţiei un vinovat, dar cum era să-l descopere, cum să-l poată preda?

Disperat, dar nu descurajat, Prosper luă drumul spre casă. Mii de griji îi dădeau asalt. Ce se petrecuse în acestă nouă zile în care fusese ca şters dintre cei vii? Nici o veste, nici o ştire nu pătrunsese pînă la dînsul. Tăcerea închisorilor e mai grozavă decît cea a mormîntului!

Mergea încet, pe străzi, cu capul plecat, ocolind privirea oamenilor pe care îi întîlnea. Aşadar, dînsul, care fusese atît de mîndru trebuia acum să se deprindă cu dispreţul tuturor. Avea să vadă cum la apropierea sa feţele vor îngheţa, convorbirile se vor întrerupe. Mîinile tuturor se vor trage înapoi cînd el o va întinde pe a sa.

Dacă ar fi putut măcar să se sprijine pe un prieten! Dar cine i-ar fi acordat crezare, cînd însuşi tatăl său, ultimul prieten în nenorocirea cea mai grozavă, refuzase să-l creadă!

În toiul acestor chinuri sufleteşti, cele mai dureroase care se pot închipui, numele Ninei Gypsy îi veni pe buze.

Dînsul n-o iubise niciodată pe acea sărmană fată, uneori chiar o urîse, dar în acest moment amintirea ei era pentru dînsul de o dulceaţă extraordinară.

Căci se simţea iubit de dînsa, căci era sigur că ea n-ar mai fi avut nici o îndoială, numai dacă dînsul i-ar fi vorbit. Căci ştia că femeia rămîne tare în credinţa ei, credincioasă în nenorocire, deşi adesea nestatornică în fericire.

Ajuns în faţa casei, înainte de a păşi pe pragul porţii, el stătu la îndoială.

Suferea de timiditatea omului cinstit, bănuit pe nedrept, ar fi vrut să nu revadă în viaţa lui o figură cunoscută.

Cum însă nu putea să rămînă stînd pe trotuar, în sfîrşit, intră.

La vederea sa, portarul scoase o exclamaţie de bucurie.

- În fine! iată că v-aţi întors, domnule Bertomy, ştiam eu bine că veţi ieşi din închisoare, că vi se va dovedi nevinovăţia. Cînd am citit în ziare că eraţi acuzat de furt, spuneam tuturor care voiau să mă asculte: " Cum, chiriaşul meu de la etajul al treilea, hoţ, aida de?! "

Felicitările acestui om simplu, lipsite de pricepere poate, dar desigur sincere, făcură o impresie rea asupra lui Prosper. Dînsul voi să taie repede orice explicaţie.

- Doamna a ieşit desigur, întrebă dînsul, ştii poate unde s-a dus?

- Ba nu, domnule. În ziua arestării d-voastră, dînsa a trimis după o trăsură, şi-a încărcat toate lucrurile şi de atunci nici pomeneală de dînsa.

Pentru nefericitul casier, această veste fu o nouă mîhnire care se adăuga la celelalte.

- Şi ce au făcut servitorii?

- Plecaţi şi dînşii. Tatăl d-voastră le-a plătit leafa şi le-a dat drumul.

- Atunci cheia mea e la dumneata?

- Nu, domnule. Tatăl d-voastră, cînd a plecat de acasă azi de dimineaţă la orele opt, mi-a spus că lasă în apartamentul d-voastră pe un foarte bun prieten, pe care-l voi socoti ca stăpînul casei pînă la întoarcerea d-voastră. Îl cunoaşteţi, fără îndoială: e gras, cam de înălţimea d-voastră şi poartă favoriţi blonzi.

Prosper era cît se poate de uimit. Un prieten al tatălui său, la dînsul în casă, ce însemnau toate astea? Totuşi nu lăsă să se vadă nimic din uimirea lui.

- Da, da, ştiu, răspunse el.

Şi urcînd scara repede, sună la uşa de la intrare.

" Prietenul tatălui său " veni să-i deschidă.

Era chiar aşa cum i-l descrisese portarul, cam gras, roşcovan la faţă, cu un aer binevoitor, în totul destul de comun. Casierul nu-l văzuse pînă atunci niciodată.

- Încîntat de a face cunoştinţă domnul meu, zise dînsul.

Era la Prosper ca la dînsul acasă, lipsea puţin şi ar fi început să facă şi onorurile casei...

- Trebuie să-ţi mărturisesc, domnule, începu casierul...

- Că eşti surprins să mă găseşti aici, nu-i aşa? Înţeleg. Tatăl dumitale îşi propusese doar să mă recomande, dar a trebuit să plece chiar azi dimineaţă la Beaucaire. Pot să adaug că a plecat convins, după cum sînt şi eu de altfel, că dumneata n-ai luat nici o centimă domnului Fauvel.

La această ştire, de o atît de bună prezicere, Prosper nu avu decît o exclamaţie de bucurie.

- De altfel, scrisoarea aceasta a tatălui d-voastră, pe care sînt însărcinat a ţi-o preda, va ţine, sper, locul unei prezentări.

Casierul luă scrisoarea ce i-o întinse, o desfăcu şi pe măsură ce o citea, figura i se lumină, sîngele îi năvăli în obrazul veştejit.

După ce o citise, strînse mîna " prietenului. "

- Tata mi-a spus, că dumneata îi eşti cel mai bun prieten, îmi recomandă să am în dumneata încrederea cea mai desăvîrşită şi să-ţi urmez sfaturile.

- E adevărat. Chiar azi dimineaţă, bunul dumitale părinte

îmi zise: " Verduret - aşa mă numesc - Verduret, fiul meu e închis, ar trebui să-l scăpăm ". Eu i-am răspuns: " La ordinul dumitale " şi iată-mă aici. S-a rupt gheaţa, nu crezi? Să procedăm mai repede. Ce crezi? Cum să începem?

Întrebarea aceasta făcu ca Prosper să se înfurie din nou, ochii săi fulgerau de mînie.

- Ce vreau să fac? spuse el cu un glas tremurător, vreau să găsesc negreşit pe ticălosul acela ce m-a aruncat pieirii, să-l dau pe mîna justiţiei, într-un cuvînt să mă răzbun.

- Fireşte. Şi ai destule mijloace să-ţi atingi scopul?

- Pînă acum nici unul. Şi totuşi voi găsi destule, voi reuşi, pentru că un om care-şi jertfeşte viaţa întreagă pentru un lucru şi-n toate dimineţile cînd se trezeşte nu doreşte altceva decît ce a dorit în ajun, e sigur de reuşită.

- Foarte bine ai vorbit, domnule Prosper şi ţi-o spun pe faţă, că m-am şi aşteptat să te găsesc în aşa dispoziţie. Dovada o ai că m-am gîndit la dumneata şi am şi întreprins cercetări pentru dumneata. Să vezi, am un plan. Ca să pot începe, vinde tot ce ai, mobilele, mută-te de aici şi să dispari.

- Să dispar? începu să se revolte casierul. Cum? Să dispar? Te gîndeşti dumneata la consecinţe? Ar însemna să mă declar eu singur vinovat. Toată lumea ar avea dreptul să fie încredinţată că mă ascund, că vreau s-o şterg cu banii.

- Şi ce-ar fi? Şi apoi?... zise cu răceală omul cu favoriţi. Nu mi-ai spus chiar dumneata că eşti gata să-ţi jertfeşti viaţa? Un înotător îndemînatic pe care rău voitorii îl împing în apă, se dă mai întîi la fund şi nu revine la suprafaţă decît mai tîrziu, pentru ca să scape de urmărire; ba chiar dimpotrivă, se dă cît se poate mai la fund şi înoată sub apă atîta timp cît respiraţia îl ţine şi nu reapare la suprafaţă decît mai pe urmă, la o distanţă bună, pentru ca să nu poată fi urmărit - şi cînd toată lumea îl va crede pierdut, înecat, deodată se iveşte pe neaşteptate... şi se răzbună. Spune-mi ai vreun duşman? Cea mai mică imprudenţă poate să-l trădeze. Şi atîta timp cît vei fi în picioare, va avea frică şi se va feri.

Prosper ascultase raţionamentul acesta, cu un fel de supunere tîmpită, şi oricît omul acesta s-ar pretinde că ar fi prieten cu tatăl său, pentru dînsul tot străin rămînea.

Fără să-şi dea seama, el căzu sub influenţa unei firi mai energice de cum era el. Era lipsit de toate şi fu bucuros că a găsit un sprijin.

- Îţi voi urma sfatul, zise Prosper după cîteva clipe de gîndire.

- Ştiam că aşa vei face, eram convins scumpul meu amic. Şi nu uita că produsul din vînzarea mobilelor, ne va prinde bine. Ai ceva bani? Desigur că nu şi totuşi ai nevoie mare. Ştiam că am să te conving repede şi de aceea am şi venit cu un amator care va cumpăra totul în bloc şi-ţi va număra 12.000 de franci, bineînţeles, tablourile nu intră în acest tîrg.

Fără voia lui, casierul tresări. Verduret observă aceasta.

- Negreşit că nu e tocmai plăcută toată afacerea, dar nu se poate altfel: dumneata eşti bolnavul şi eu sînt medicul, am venit să te vindec. Dacă tai în carne vie, rabdă, dar nu te opune, e spre binele dumitale.

- Taie cum poftesti, fu răspunsul lui Prosper, care, din ce în ce mai mult căzuse sub influenţa lui.

- Aşa te vreau... Dar nu e timp de pierdut. Mă rog, dumneata eşti prieten cu domnul de Lagors?

- Cu Raoul? Da, îmi este amic intim.

- Şi cine este acest "domn", mă rog?

Calificarea de "domn" păru a nu fi pe placul lui Prosper.

- Domnul de Lagors, răspunse Prosper cam înţepat, este nepotul domnului Fauvel, un tînăr, cu dare de mînă, distins, spiritual, cel mai bun şi cel mai sincer din cîţi cunosc.

- Mm... zise Verduret, să găseşti un om înzestrat cu atîtea calităţi! Îmi pare bine că o să fac şi eu cunoştinţă cu un asemenea om. Şi trebuie să-ţi fac o mărturisire, i-am scris chiar azi dimineaţă un bilet, în numele dumitale, ca să vină pînă aici şi mi-a răspuns că vine.

Prosper rămase ca trăznit.

- Cum? Ai putut... să bănuieşti că...

- N-am bănuit deloc. Un lucru numai: trebuie să văd şi eu negreşit pe acest tînăr. Ceva mai mult, am făcut un plan cum să-i vorbim... vrei să-l asculţi?

Sunetul clopoţelului tăie vorba lui Verduret.

- A şi venit... s-a isprăvit cu planul meu ce voiam să ţi-l comunic. Unde aş putea să mă ascund, să pot asculta şi vedea?

- Uite, aici, în camera mea, şi lăsă uşa deschisă şi draperia în jos, să acopere golul.

Pentru a doua oară se auzi clopoţelul.

- Îndată! Îndată! zise cu glas tare Prosper, nerăbdătorului de la uşă.

- Ascultă, nu e timp de pierdut. Îmi dai cuvîntul dumitale, jură pe viaţa dumitale că nu vei pomeni nici o vorbă tînărului, nici despre planurile dumitale şi nici despre mine, absolut nici o vorbă. Fă-te faţă de el, descurajat, slab, nehotărît, şovăitor...

Acest sfat, Verduret îl spuse cu atîta patimă că doară îl va face pe Prosper să fie convins.

Şi dispăru iute în odaia de alături, în timp ce Prosper se repezi să deschidă uşa noului sosit.

Portretul ce-l făcuse de Lagors n-a fost cîtuşi de puţin flatat şi încărcat. Rar s-ar putea vedea un chip mai minunat, pus în serviciul unui nobil caracter.

Deşi de 24 de ani, Raoul părea mai tînăr: dacă îi dădeai 20. De talie mijlocie, era bine construit. Un păr bogat, castaniu deschis, buclat natural şi fără a fi frezat, îi împodobea fruntea inteligentă. Sinceritatea şi mîndria străluceau din ochii lui albaştri.

Cea dintîi mişcare ce o făcu, e să sară de gîtul lui Prosper.

- Sărmane şi scumpe amice, sărmanul meu Prosper!...

Şi-i strînse mîinile cu putere.

Cu toate dovezile de dragoste ce-i arătă, totuşi un fel de silă se manifestă pe obrazul tînărului, - fapt ce scăpă lui Prosper, dar nu lui Verduret.

Şi după ce luă loc în salon, Raoul îi zise:

- Iubite amice, verişoara ta mi-a făcut o mare neplăcere. Am rămas îngrozit. Mă gîndeam: ferească Dumnezeu, să nu înnebunească. Şi repede, într-o suflare, am lăsat toate baltă şi am venit... Iată-mă!...

Prosper nici nu ascultase ce-i spunea prietenul său; mereu se gîndea la scrisoarea pe care nici n-a scris-o el! Ce a fost pus el să scrie?... Şi cine e acest om, al cărui concurs l-a acceptat?

- Nu cred să-ţi lipsească curajul, zise de Lagors.

De ce să-ţi pierzi nădejdea? La vîrsta noastră mai ai timp să-ţi reîncepi viaţa. Fii încredinţat că mai ai prieteni. Dacă am venit, am făcut-o numai pentru a te asigura că poţi să te bazezi, pe mine. Sînt destul de bogat şi poţi dispune de jumătate din averea mea.

Oferta aceasta generoasă, făcută în acel moment cu cea mai nobilă simplitate, atinse adînc pe Prosper.

- Îţi mulţumesc Raoul, răspunse el mişcat, îţi mulţumesc! Din nenorocire, toţi banii din lume, nu mi-ar servi la nimic în acest moment.

- Cum? Nu înţeleg ce spui. Ai vreun proiect oarecare? Vrei să rămîi la Paris?

- N-am nici un proiect şi nu ştiu dacă voi rămîne la Paris; ştiu numai atît că ... adio cu viaţa mea.

- Ţi-am mai spus-o odată, îi răspunse repede Raoul. Trebuie să-ţi reîncepi viaţa. Iartă-mi, te rog, sinceritatea e cea mai bună prietenie. Atîta vreme cît furtul acesta misterios nu va fi descoperit, nu poţi să rămîi la Paris. E imposibil...

- Şi dacă nu va fi descoperit niciodată?

- Cu atît mai mult, e nevoie să se uite. Chiar acum o oră, am vorbit cu Clameran despre tine; eşti nedrept faţă de el; dînsul ţine la tine; Îmi zise: " În locul lui Prosper, aş strînge centimă cu centimă şi aş pleca în America. M-aş pune pe muncă, aş face bani şi la întoarcerea mea i-aş zdrobi pe duşmanii mei ce m-au bănuit, cu milioanele ce aş aduce."

Mîndria lui Prosper se simţea atinsă de acest sfat. Totuşi

nu făcu nici o împotrivire sau obiecție. Cuvintele necunoscutului ce stătea ascuns în odaia de alături și asculta conversația, îi veneau în memorie.

- La ce te gîndești? îl întrebă Raoul.

- Mă gîndesc, mă gîndesc... voi reflecta, voi vedea... răspunse Prosper. Aș voi să știu ce spune de toate acestea, domnul Fauvel?

- Unchiul meu?... Știi doară prea bine, că de cînd mi-a propus să mă bag în serviciul lui, sîntem rupți cu desăvîrșire, mai că nu ne-am certat. E aproape o lună... de cînd n-am mai călcat pe la el... Dar pot să-ți dau vești de la el...

- Și prin cine?

- Prin protejatul tău; tînărul Cavaillon. De cînd cu necazul, unchiul meu e mai mîhnit și neliniștit decît tine. Abia se arată la bancă, s-ar zice că e prins de o boală grea...

- Dar doamna Fauvel?...

Și după o ezitare a lui Prosper:

- Și domnișoara Magdalena?...

- Eh!... zise Raoul cu indiferență, mătușa mea e cum știi bigotă; mereu se roagă și dă acatiste, doar l-o găsi poliția. Și cît privește pe verișoara mea, ea e un sloi de gheață, neclintită; singura ei ocupație, este gîndul la balul costumat ce-l dă poimîine, domnul Jandidier. Ar fi găsit, mi-a spus una din prietenele ei, o croitoreasă iscusită, care îi aranjază un costum de domnișoară de onoare a Caterinei de Medicis, o minune.

Nu odată s-a întîmplat, ca o durere prea mare, să amorțească gîndul și să producă un fel de nesimțire.

- Magdalena?... E posibil?... Magdalena?

De Lagors se făcu că nici nu ar fi remarcat exclamația lui Prosper. Se sculă să plece.

- Scumpe Prosper, trebuie să plec: sîmbătă seara o să am prilejul să văd cucoanele la bal și-ți voi aduce apoi vești de la ele. Pînă atunci, curaj și orice se va întîmpla, gîndește-te că poți conta întotdeauna pe mine.

Și încă odată Raoul strînse mîinele prietenului său, cu

multă dragoste. Şi se despărţiră. Multă vreme, Raoul fiind acum în stradă, Prosper rămase locului, în picioare, nemişcat, nimicit, tîmpit.

Pentru a-l scoate din toropeală, a trebuit să vină lîngă dînsul, domnul acela necunoscut cu favoriţii roşii ce stătuse ascuns în odaia cealaltă.

- Aşa mai zic... şi eu! Ăsta e prieten!... exclamă Verduret.

- Da, da! fu răspunsul amar al lui Prosper. Şi-ai auzit doar cum mi-a oferit jumătate din averea sa.

Cu un aer de compătimire, Verduret îi răspunse:

- E mic la suflet... trebuia să-ţi ofere toată averea, nu pe jumătate, dacă-ţi e prieten aşa devotat. Mofturi... Galantonii de acestea nu ajută la nimic. Sînt convins, absolut convins, că acest domnişor ar da şi 100.000 de franci, numai să ştie că între d-voastră amîndoi vă desparte Oceanul...

- Cum?... El, domnule?... Şi care ar fi motivul?

- Mai ştii?... Poate că tot pentru acelaşi motiv pe care ţi l-a spus că n-a mai călcat de o lună în casa unchiului său.

- Ce a spus, e adevărat, sînt convins că aşa este.

- Da... aşa o fi... observă Verduret cu un aer mai mult zeflemist.

Şi după o pauză:

- Îl cunosc acum destul de bine pe acest tînăr frumuşel; ştiu cît îi plăteşte pielea, atîta am voit să ştiu; m-am convins. Acuma, schimbă-ţi hainele şi să mergem, să facem o vizită domnului Fauvel.

Propunerea aceasta nu fu pe placul lui Prosper.

- Niciodată! strigă el cu o violenţă extraordinară. Eu, la el? N-aş avea puterea să mă uit în ochii acestui ticălos.

Verduret nu păru deloc uimit de această furie a lui Prosper.

- Te înţeleg foarte bine şi te scuz. Dar sper că ai să revii asupra hotărîri dumitale. Tot cu aceeaşi curiozitate, cu care am vrut să-l văd pe Lagors, ţin să-l văd şi pe domnul Fauvel. Înţelege-mă, trebuie, negreşit... Cum? Eşti atît de slab, că nu te poţi uita fix în ochii lui? Măcar cinci minute? Dă-ţi silinţa,

trebuie negreşit. Pe mine trebuie să mă prezinţi ca o rudă a dumitale... Dumneata n-ai să spui nici o vorbă; lasă-mă pe mine să vorbesc.

- Dacă trebuie negreşit... şi dacă crezi!...

- Trebuie negreşit! Ei, drace, puţin curaj şi niţică stăpînire de sine. Ai încredere în dumneata. Şi haide repede, fă-ţi toaleta, o să întîrziem, mi-e foame; pe drum ne vom abate într-un restaurant şi vom continua să vorbim.

Prosper n-apucă să intre în camera sa de culcare, cînd deodată un nou sunet al clopoţelului se auzi.

Verduret se duse să deschidă uşa. Era portarul, care aduse un plic voluminos.

- Azi dimineaţă s-a adus acest plic domnului Bertomy. Nu i l-am predat pentru că am fost prea emoţionat cînd l-am revăzut. Ce curioasă scrisoare! Mare şi voluminoasă. Nu-ţi pare şi dumitale?

Într-adevăr, curios plic, ciudată scrisoare! Adresa nu era scrisă de mînă; cuvintele erau compuse din litere tipărite, tăiate cu îngrijire dintr-o carte sau un jurnal, lipite cu gumă arăbească.

Verduret exclamă:

- Ce o mai fi şi asta?...

Şi adresîndu-se portarului:

- Ia loc aici cîteva clipe, iubitule, mă întorc îndată. Lăsă pe portar singur în sufragerie, trecu în salon şi închise uşa bine. Prosper îşi aranja toaleta. Auzise clopoţelul, auzise că are loc o conversaţie în odaia de alături şi dorea să afle ce s-a întîmplat.

- Uite, ce ţi s-a adus.

Şi Verduret rupse plicul fără nici o ceremonie.

Se iviră cîteva bilete de bancă. Verduret le numără: erau 10 de cîte o mie.

Sîngele năvăli în obrazul lui Prosper.

- Ce-o fi asta?

- O să aflăm imediat, îi răspunse Verduret, uite o scrisoare în cîteva rînduri.

Şi scrisorica, la fel ca şi adresa, erau compuse din litere tipărite, tăiate şi lipite cu îngrijire.

Textul era scurt, dar explicit:

"Scumpul meu Prosper,

" Un amic care cunoaşte nenorocirea în care te zbaţi, îţi trimite acest ajutor. Inima îmi este destul de slăbită şi a împărţit cu tine momente de spaimă prin care ai trecut. Pleacă, părăseşte Franţa, eşti încă tînăr, viitorul îţi aparţine. Nu mai sta pe gînduri, pleacă şi banii aceştia să-ţi aducă noroc şi fericire. "

Pe măsură ce Verduret citea această scrisoare, furia lui Prosper, creştea din ce în ce; o furie nebună, pentru că vedea o succesiune de evenimente pe care nu şi le putea explica, nici rostul, nici înlănţuirea lor; simţea cum mintea i de zăpăcea.

- Nu mai înţeleg de loc!! Ce-o fi? Toată lumea vrea să plec; e o conjuraţie la mijloc.

Verduret avu un zîmbet de satisfacţie.

- Vezi, cum ai început să-ţi deschizi ochii şi să înţelegi. Sînt ei mulţi care te urăsc şi ţi-au făcut rău; da, da, sînt mulţi, pentru care prezenţa dumitale la Paris e un pericol permanent, o ameninţare veşnică, şi ar vrea să scape de dumneata, să pleci, să scape.

- Cine ar putea să fie aceştia? Şi cine îndrăzneşte a-mi trimite aceşti bani?

Verduret dădu din umeri.

- Ei hei, scumpul meu Prosper, dacă aş şti-o, sarcina mea ar fi simplă, căci atunci aş afla şi cine a comis furtul de care eşti acuzat dumneata. Da, fii sigur că o să aflăm. Ţin acum în mînă un indiciu, poate, poate că o să dăm de fir. Pînă acum nu aveam decît presupuneri, mai mult sau mai puţin probabile; acum s-a schimbat; am acum un fapt ce-mi dovedeşte că nu mă înşel deloc. Pînă acum dibuiam pe întuneric, dar acum o lumină mă călăuzeşte.

Verduret, om cu aparenţe comune, cu maniere de comis-voiajor, ştia să găsească cînd îi trebuiau accente imperative şi dintre acelea ce impresionează firile slabe şi domină spiritele bolnăvicioase.

Ascultîndu-l cum vorbea, Prosper prinse oarecare curaj şi speranţele renăscură în el.

Verduret chemă pe portar.

- Trebuie să ştim să ne folosim de acest indiciu, ce ne-a căzut pleaşcă; el dovedeşte imprudenţa duşmanilor dumitale. Ia să-l cercetez pe portar.

- Iubitule, ia poftim încoace!

Portarul cu .cascheta în mînă veni imediat. Deşi rămase politicos, nu-şi putu însă explica cum de un oarecare, un necunoscut, să-şi ia nişte aere şi drepturi într-o casă străină.

- Mă rog, ia spune-mi cine ţi-a dat plicul ce mi l-ai adus?

- Un comisionar, care mi-a spus că drumul i-a fost plătit.

- Îl cunoşti?

- Da, pe un altul nici nu-l cunosc; îl pot găsi la cîrciumarul din colţul străzii Pigalle.

- Ia, te rog, du-te şi mi-l găseşte.

În timp ce portarul plecă să aducă pe comisionar, Verduret scoase din buzunar un carnet pe ale cărei foi erau însemnări de cifre: se uită cînd la biletele de bancă, cînd la lista cifrelor.

Şi după ce isprăvi cu acest examen:

- Aceste bilete, zise el cu un ton hotărît, nu ţi-au fost trimise de autorul furtului.

- Crezi?

- Sînt convins că aşa este; afară doar că hoţul e de o pătrundere şi o prevedere extraordinară; ceea ce este însă sigur, că nici unul din aceste bilete nu face parte din biletele furate.

- Totuşi, replică Prosper, totuşi...

- Nici un totuşi, aşa este cum îţi spun eu; am lista tuturor numerelor biletelor furate.

- Cum?... Nici eu nu am avut-o...

- Banca a avut această listă şi s-a întîmplat foarte bine că e aşa. Cînd te ocupi de o afacere, trebuie să le vezi pe toate, să le prevezi pe toate şi să nu uiţi nimic. Nu e nici o scuză pentru un om inteligent, cînd a dat de o belea, să-ţi trîntească: " Nu m-am gîndit la asta! " Eu m-am gîndit însă.

Şi Prosper înmărmurit de explicaţiile ce i le da, începu să aibă încredere în acest om, amic al părintelui său. Toate sentimentele de respingere dispăreau unul cîte unul.

Îşi dădu seama că el singur, stăpîn, abia pe sine, lăsat inspiraţiilor proprii ale inexperienţei sale nu ar putea niciodată să facă ceva, ca acest personaj perspicace şi înarmat cu o mare răbdare.

Verduret însă urmă să-şi vorbească sie-şi, ca şi cînd ar fi fost singur acolo, nedînd nici o atenţie prezenţei lui Prosper.

- Care va să zică, dacă plicul nu vine din partea hoţului, este evident că a venit din partea altei persoane care a fost lîngă casă în momentul cînd s-a făcut operaţia furtului şi n-a putut-o împiedica şi care acum e cuprins de remuşcări de conştiinţă. Probabilitatea prezenţei a două persoane la furt, afirmată şi de zgîrietură, se preschimbă acum într-o certitudine absolută. Ergo, aveam dreptate.

Prosper asculta acest monolog şi-şi dădu toată silinţa să poată înţelege ceva din el.

Verduret îşi urmă monologul:

- Ia să vedem, cam cine poate fi această a doua persoană ce are conştiinţa chinuită şi care totuşi nu se descoperă!

Luă scrisoarea din nou, o citi încet şi rar de cîteva ori, apăsînd pe unele cuvinte şi avînd aerul a cîntări fiecare vorbă.

- Fără îndoială că scrisoarea e compusă de o femeie; e sigur asta; un bărbat, care ar fi voit să facă un serviciu altui bărbat trimiţîndu-i bani, n-ar fi întrebuinţat niciodată vorba " ajutor ", o vorbă ce poate atinge amorul propriu al cuiva. Un bărbat ar fi scris: " împrumut ", " fond ", " sumă ", sau orice alta potrivită şi cu acelaşi înţeles, dar nici într-un caz " ajutor ". Numai o femeie care nu cunoaşte mofturile şi neîncrederea

bărbaţilor, numai ea a putut să creadă firească idee ce e cuprinsă în acest cuvînt. Iar în ceea ce priveşte fraza: "Inima îmi e destul de slăbită...", ea n-a putut fi gîndită decît numai de o femeie.

De data asta şi Prosper putu să urmărească şirul de gîndire a lui Verduret.

- Iartă-mă te rog, mi se pare că te înşeli, nici o femeie nu poate fi amestecată în această afacere.

Verduret nu dădu nici o atenţie acestei întreruperi. Poate că nici n-a auzit-o, ori poate că nu-i convenea ca părerile lui să fie supuse unei discuţii.

- Ia să vedem acum, îşi urmă raţionamentul Verduret, cam de unde, adică din ce, au putut fi tăiate literele: dintr-o carte? Dintr-un jurnal?

Se apropie de fereastră şi se puse să studieze literele celor trei fraze care compuneau scrisoarea, ce erau lipite pe hîrtie. Le examină cu atenţia scrupuloasă unui învăţat, care studiază un manuscris vechi şi pe jumătate şters.

- Literă mică, subţirică, desluşită. tipar foarte îngrijit, hîrtie bună şi bine satinată. Aceste litere n-au putut fi decupate nici dintr-un ziar, nici dintr-un roman şi nici chiar dintr-o carte de actualitate. Nu ştiu, parcă aş cunoaşte aceste litere, îmi sînt foarte cunoscute; unde le-am mai văzut? Sînt vreo două tipografii numai, care le au.

Se opri o clipă, cu gura pe jumătate deschisă, cu ochii mari, făcîndu-şi un efort de memorie extraordinară, doară, doară să-şi aducă aminte.

Faţa i se lumină şi se lovi peste frunte cu satisfacţie.

- A ha! Am aflat, mi-am adus aminte! Ştiu acuma! Cum se poate, că n-am dat din primul moment peste această idee? Toate aceste litere au fost scoase dintr-o Evanghelie. Stai, o să vedem îndată, am eu un mijloc de verificare.

Şi uşor, delicat, umezi literele unui cuvînt şi cu ajutorul unui ac ridică literele lipite de hîrtie. Ce să vezi! Pe dos se putu citi cuvîntul:

" Deus " (Dumnezeu).

- Nu sînt tocmai dintre cei mai proşti, vezi, bănuiala mea a fost întemeiată. Colegul meu Taboret, ar fi mulţumit de mine, pentru capacitatea mea.

Şi cu un rîs de satisfacţie:

- Bravo mie! Dar acum e o altă chestiune: Ce s-a întîmplat cu Evanghelia, adică restul foilor tăiate? Să o fi aruncat în foc? Nu cred; pentru că o carte legată nu arde aşa cu una cu două. O fi fost aruncată în vreun colţ undeva. Verduret se întrerupse din raţionamentul său; se întoarse portarul, venind cu comisionarul, din colţul străzii Pigalle.

- Bravo iubitule, bine că sosiţi tocmai la moment!

Şi arătînd plicul comisionarului, îl întrebă:

-Îţi reaminteşti de acest plic pe care l-ai adus?

- Cum de nu! Cu atît mai mult de felul cum era scrisă adresa, mi-a bătut la ochii; aşa fel de adresare nu sînt prea obişnuite şi nu se văd la tot pasul.

- Şi eu sînt de părerea ta. Şi cine ţi la dat să-l aduci? Un domn sau o cucoană?

- Nici unul, nici alta; un alt comisionar mi l-a predat.

Portarul începu să rîdă de acest răspuns. Verduret nu-i dădu nici o atenţie.

- Un comisionar?... Zici, un comisionar?... Îl cunoşti? L-ai recunoaşte?

- Nu l-am văzut niciodată în viaţa mea.

- Şi cum arăta?

- Iaca aşa: nici mare, nici mic, nici înalt, nici scurt, potrivit; era îmbrăcat cu o vestă cam verzuie şi avea placa cu No...

- E cam vag semnalamentul tău. Nu mi-ai spus nimic; scurt, gros, lungan, slab, ca şi cînd nu mi-ai fi spus nimic. Cîţi comisionari nu-s la fel: scurţi, graşi, şi aşa mai departe. Poate că ţi-o fi spus cine l-a însărcinat cu comisionul?

- Nu mi-a spus nimic şi nici nu l-am întrebat. Mi-a dat doi franci şi mi-a spus numai atîta: " Du acest plic în strada Chaptal No. 39, mi l-a dat un birjar pe bulevad..." Atîta, nimic

altceva. 2 franci! O fi fost plătit el bine de tot.

Răspunsul acesta şi explicaţiile date de comisionar n-au putut fi pe placul lui Verduret.

Curios! Atîtea precauţiuni luate, pentru ca să se predea o scrisoare, lui Prosper.

Toate planurile lui Verduret erau deranjante din cauza aceasta.

- Dar ai recunoşte pe acest comisionar, dacă l-ai vedea?

- Sigur, cum să nu? Numai să-l văd.

- Ia ascultă: Cît cîştigi tu pe zi?

- Ei, domnule, ştiu eu? Colţişorul meu, e bun; trece multă lume pe acolo. Să zicem între 16 şi 20 de franci.

- Foarte bine. Să ştii că te-am angajat eu: Îţi dau 20 de franci pe zi, să nu faci altceva decît să stai toată ziua pe locul dumitale, doară vei mai zări pe acest comisionar ce ţi-a dat scrisoarea. În toate serile la ora 8, vei veni la mine, la " Sf. Arhanghel ", pe cheiul St. Michel şi să-mi dai raportul din cursul zilei, cînd îţi voi şi plăti. Să întrebi de domnul Verduret. Şi dacă ai să găseşti pe acel comisionar, să ştii că-ţi voi da un bacşiş de 100 de franci. Îţi convine?

- Cum să nu! Vai de mine. Mai mult decît mulţumit.

- Atunci porneşte-o, să nu pierdem nici o clipă.

Cu toate că nu putu ghici planul lui Verduret. Prosper începu să miroasă şi să-şi explice sensul cercetărilor sale. Viaţa lui, deci, atîrna de succesul lui Verduret. Nu mai ştia cum să-şi exprime admiraţia pentru acest om ce i l-a trimis tatăl său.

" Ce om vioi, ce sînge rece, ce siguranţă în raţionament, deducţiile şi bogăţia experienţelor la care recurge şi iuţeală operaţiunilor sale! " se gîndi Prosper, de Verduret.

- Care va să zică, părerea dumitale a rămas aceeaşi? Tot crezi că scrisoarea e opera unei femei?

- Cu siguranţă, mai mult decît oricînd. Şi e vorba de o femeie credincioasă, chiar bogată, care avea, nu una, ci două Evanghelii; una i-a mai rămas, pe cealaltă a ciopîrţit-o.

- Şi crezi să poţi găsi Evanghelia aceea?

- Mai mult decît sigur, iubite Prosper, mulţumită cercetărilor ce întreprind repede, imediat chiar, fără să pierd măcar o clipă.

Se aşează la o masă şi începu să scrie cu creionul repede un bilet pe un petic de hîrtie, ce-l bagă în buzunarul vestei.

- Eşti gata pentru vizita la domnul Fauvel? Haide să plecăm; ştiu că am făcut ceva pînă acum, ne-am cîştigat dejunul.

CAPITOLUL VIII

Cînd Raoul de Lagors vorbise de cumplita supărare în care se afla André Fauvel, nu exagerase de loc.

Din ziua blestemată, de cînd, pe urma denunţării sale, casierul fusese arestat, bancherul, omul acesta de o activitate fără pereche şi neastîmpărată, căzuse în prada celei mai negre melancolii şi nu se mai ocupă de treburile sale.

Dînsul, omul de familie şi casnic, cum îl ştia lumea, dispăruse cu desăvîrşire, nu se mai arăta nicăieri şi venea de mînca numai cu ai săi, în grabă, dispărînd şi mai repede.

Stătea închis toată ziua în biroul său şi dădu ordin să nu primească pe nimeni.

Trăsăturile obrazului erau contractate, nu se îngrija de nimic, un fel de nepăsare pentru toate îl cuprinse, era distrat într-una şi nu-şi putea opri gîndul la un lucru.

Se vedea că o idee sau un secret grozav îl muncea.

În ziua cînd i s-a dat drumul din închisoare, lui Prosper,

Fauvel era ca de obicei, în biroul său, cu coatele pe masă, sprijinindu-şi capul îngîndurat, cu privirea în gol, - cînd deodată, servitorul de la uşă intră repede, speriat:

- Domnule Fauvel, a venit... fostul casier al nostru, Prosper Bertomy şi încă cu unul, o rubedenie; vrea să vă vadă negreşit, ţine să vă vorbească.

Bancherul se sculă dintr-o săritură, zguduit, ca şi cum un fulger ar fi căzut chiar la picioarele sale.

- Prosper?... Cum?... Chiar Prosper?... exclamă el, cu vocea strînsă, sugrumată Cum? Prosper, îndrăzneşte?...

Reuşi să se stăpînească şi se linişti repede că nu şedea bine ca izbucnirea aceasta să aibă loc faţă de băiatul din birou.

- Să poftească, introdu-i!

Verduret se aşteptă la un spectacol curios; nu se înşelase: Bancherul, supărat la culme, era palid şi fără respiraţie; Prosper alb ca o coală de hîrtie şi ultima picătură de sînge îi dispăruse din obraz.

Amîndoi, faţă în faţă, la trei paşi unul de altul numai, nemişcaţi ca nişte statui, emoţionaţi; privirile lor încercănate de ură mortală, gata să se arunce unul asupra celuilalt.

Verduret examină cu curiozitate pe cei doi vrăjmaşi de moarte, timp de un minut, cu acel sînge rece al filozofului care nu vede în luptele cele mai pătimaşe ale omenirii decît un studiu şi reflecţii de om învăţat.

În cele din urmă, tăcerea nu putea să se mai prelungească; era o clipă grozavă, Verduret luă cel dintîi cuvîntul:

- Domnule Fauvel, cred că ştii că Prosper, ruda mea, a fost elibera din închisoare?

- Da, ştiu, răspunse Fauvel, din lipsă de dovezi îndestulătoare.

Se vede că Fauvel făcea eforturi uriaşe, să nu izbucnească.

- Da, domnule; însă cu toată această " lipsă de dovezi îndestulătoare " din decizia dată, ruda mea se vede silită a se expatria, trebuie să ia drumul spre America...

Auzind aceste vorbe, trăsăturile feţei lui Fauvel se

schimbară deodată. Din furios cum era, se liniști brusc. Parcă ar fi fost ușurat de o spaimă grozavă."

- Da?... Pleacă?... Pleacă?... repetă el de cîteva ori.

Tonul cu care pronunță această vorbă, "pleacă?" era ca o injurie de moarte. Nu mai încăpea nici o interpretare, de felul cum a fost pronunțată.

Verduret se făcea că nu a înțeles și cu un ton simplu și natural, răspunse:

- Mi se pare că hotărîrea lui e cu oarecare socoteală. Am ținut numai ca înainte de plecarea lui să vină să exprime omagiile sale respectuoase, fostului său patron.

Un zîmbet ciudat brăzdă fața bancherului.

- Domnul Bertomy putea să-și cruțe această vizită penibilă pentru amîndoi. N-are să-mi spună nimic și nici eu nu am să-i spun ceva.

Era un fel de despărțire formală și Verduret, care pricepea toate nuanțele, înțelese pe dată, salută pe Fauvel trăgînd după sine pe Prosper, care nu pronunțase nici o silabă.

Abia în stradă, Prosper deschise gura și-i vorbi:

- Dumneata ai vrut-o așa, mi-ai impus-o. N-am putut să fac altceva, nu puteam să ies din vorba dumitale. Ai văzut? Îți place? Cu ce m-am ales, să mai adaug o nouă umilință pe lîngă cele de pînă acum?

- Dumneata n-ai cîștigat nimic, e adevărat, eu, însă da, m-am ales cu ceva. Cum puteam eu singur să ajung ca bancherul să mă primească, fără dumneata? Și în clipa aceasta știu tot ce am dorit să știu: Am siguranța că domnul André Fauvel nu e amestecat de loc în furt.

- Ce ușor se poate cineva preface!

- Negreșit, dar nu pînă într-atîta. Și pe urmă mai e altceva: Aveam nevoie, pentru planurile mele viitoare, să știu dacă fostul dumitale patron i-ar păsa cumva dacă ar fi bănuit. Acum pot să-ți dau răspunsul: Da, sînt convins! Prosper și Verduret se opriră în mijlocul unui loc viran, în colț cu strada Lafitte, pentru a putea vorbi mai în voie.

Verduret părea neliniştit şi tot vorbind, mereu întorcea capul, ca şi cum ar fi aşteptat pe cineva care trebuia să sosească.

Deodată îi scăpă o exclamare de satisfacţie.

În celălalt capăt al "pieţei improvizate", zări pe Cavaillon, ce venea alergînd cu capul gol.

Se vedea că era grăbit şi neliniştit în acelaş timp, că nici nu felicitase pe Prosper, nici nu-l salutase măcar.

Şi fără multă vorbă, se adresă lui Verduret:

- Ele au plecat!

- De mult?

- De vreun sfert de oră.

- Dacă-i aşa, nu avem de pierdut nici o clipă, zise Verduret.

Şi scoţînd biletul din vestă, ce-l scrisese mai înainte la Prosper, îl dădu lui Cavaillon.

- Ţine, predă-i acest bilet şi întoarce-te repede, ca să nu se observe lipsa dumitale. Aşa cum ai ieşit cu capul descoperit, poate să aibă tot felul de presupuneri; să nu mai faci altă dată o astfel de imprudenţă.

Cavaillon nu mai stătu pe gînduri, o şterse repede, tot aşa cum venise.

Prosper rămase ca tîmpit.

- Cum? Dumneata cunoşti pe Cavaillon?

- După cum vezi. Dar nu e timpul să stăm la taifas, haide mai repede!!

- Unde mai mergem acum?

- Lasă vorba, ai să afli mai tîrziu, cînd o să ajungem acolo. Lungeşte-ţi picioarele! Hai mai iute!

Verduret o porni în pas gimnastic şi după el, în acelaşi tempo, îl urmă şi Prosper. În mersul lor, sau mai bine în goana lor, Verduret tot vorbea fără să fie auzit de Prosper.

- Nu aşa cum mergi dumneata, se poate cîştiga un premiu la o cursă. Ce tot rămîi înapoi? O urmă găsită, nu poate fi sacrificată aşa cu una cu două; nu e voie de nici un moment de

zăbavă. Indigenul sălbatic din pădurile virgine, cînd a dat de urma unor paşi ai vrăjmaşului, nu mai are astîmpăr pînă ce nu dă de el, îl urmăreşte într-una, căci, vîntul sau ploaia, pot foarte uşor să facă să dispară aceste urme, şi apoi? Ce te faci? Tot aşa şi noi, cea mai neînsemnată întîmplare, poate să facă să dispară urma celor pe care îi urmărim.

Ajunşi în faţa casei cu No. 81, se întrerupse, oprindu-se deodată.

- Am ajuns, zise el lui Prosper, să intrăm.

Urcară, oprindu-se la al doilea etaj, în faţa unei uşi împodobite cu o firmă de aramă, pe care stă scris: " *Mode şi Confecţiuni* ". Deşi era un cordon, Verduret nu se atinse de loc de el. Cu vîrful degetului lovi încet de tot, parcă ar fi fost un semnal convenţional şi ca şi cum ar fi fost aşteptat acest semn.

Uşa se deschise. Venise o femeie de vreo 40 de ani, îmbrăcată simplu, însă cuviincios. Fără a produce zgomot, ea lăsă pe Prosper şi pe Verduret să intre într-o mică sală de mese foarte curată, din care se deschideau mai multe uşi.

În faţa lui Verduret, femeia făcu un salut reverenţios, ca şi o protejată în faţa protectorului ei.

Abia răspunse salutului ei. Fără a-i vorbi, o întreabă din ochi; privirea parcă întrebă:

- Ce mai e nou?

Femeiea dădu din cap afirmativ.

- Da.

- Aici, ori prin o altă uşă?

- Nu, răspunse femeia pe acelaşi ton, pe partea cealaltă, în salonul cel mic.

Îndată, Verduret deschise uşa ce i-o arătase femeia, şi încet de tot, împinse pe Prosper în salonaş, şoptindu-i la ureche:

- Intră... şi păstrează-ţi sîngele rece.

Dar la ce folosesc toate recomandaţiile! La cea dintîi privire în camera unde fu împins fără ştirea şi voinţa sa,

Prosper scoase un strigăt de exclamare:

- Magdaleno!...

Era într-adevăr Magdalena, nepoata lui Fauvel, frumoasă ca niciodată, de o frumuseţe liniştită şi senină ce impune admiraţie şi respect.

În picioare, în mijlocul salonului, lîngă o masă acoperită cu fel de fel de stofe, ea aranja încreţiturile unei rochii de catifea roşie, împodobită cu fir auriu, probabil, foile pentru costumul ei ca domnişoară de onoare a Catherinei de Medicis.

La vederea lui Prosper, tot sîngele i se urcă în obraz, ochii ei frumoşi se închiseră pe jumătate, ca şi cum ar fi fost gata să leşine şi pentru ca să nu cadă, se sprijini de masă.

Magdalena nu era, şi Prosper o ştia, dintre acele femei tari, a căror inimă rece lasă întotdeauna spiritul în voie şi care au numai senzaţii, şi niciodată un sentiment adevărat, ca nişte eroine de roman ce găsesc cîte un expedient pentru fiecare prilej din viaţă.

Inima tandră şi visătoare şi datorită particularităţilor vieţii ei, avea o sensibilitate deosebită, aleasă mai-mai bolnăvicioasă. Era mîndră şi n-ar fi putut sub nici un cuvînt să facă o concesiune sau o tranzacţie cu conştiinţa ei. Cînd datoria cerea, ea se supunea şi-i dădea ascultare.

Şovăirea ei nu ţinu decît o clipă şi chiar pe dată, ochii ei atît de blînzi, reluară mîndria rece de mai înainte.

Cu un glas rănit şi ofensat, ea-i zise:

- Mă rog, domnule, ce şi cine ţi-a dat dreptul să mă urmăreşti ce fac eu? Cum ţi-ai permis să mă urmezi şi să pătrunzi în această casă?

Prosper nu avu nici o vină pentru aceasta. Căută să se scuze şi să explice tot ce se întîmplase, dar emoţia îl copleşi şi nu scoase nici o vorbă.

- Mi-ai jurat pe onoarea dumitale, că nu vei căuta niciodată să mă revezi. În aşa chip îţi ţii dumneata cuvîntul?

- Da, e adevărat domnişoară, am jurat, dar...

Şi se opri brusc.

- Te rog vorbeşte, continuă, ce te opreşti?...

- Atîtea şi atîtea au intervenit şi s-au întîmplat de atunci! Din ziua aceea cînd am putut să cred că voi putea uita, jurămîntul smuls slăbiciunii mele. E purul hazard, dacă mă găsesc aici şi te pot revedea; e contra voinţei mele că am fericirea aceasta de a mă afla încă o dată lîngă dumneata. Oh! Doamne! cînd te-am revăzut, inima mi-a tresărit de o bucurie fără margini. Nici n-am crezut şi nici nu puteam s-o cred, că în nenorocirea care s-a abătut peste mine, ai fi în stare să mă respingi în chipul acesta...

Prosper se uită lung în ochii frumoşi ai Magdalenei ce în aceste momente erau arbitri în toate ce se abătuse peste el.

Şi citea o luptă grozavă petrecîndu-se în ea.

Totuşi ea se menţinu rezervată şi cu glas hotărît, ea-i răspunse:

- Mă cunoşti destul de bine, ştii perfect de bine, că orice lovitură ţi se dă, nu se poate să nu mă atingă şi pe mine. Zici că suferi... Te plîng, să mă crezi, te plîng ca o soră pe fratele ei iubit. Cînd credeam că trupul torturat a cedat, gîndul nemilos urma să mă ardă, ca o veghe nu se deslipea de mine. Am dorit odihna şi de aceea m-am gîndit să mă sinucid...

- Te opresc, nu mai vorbi!

- N-ai nici un drept a-mi vorbi astfel; cînd cineva nu iubeşte... O ştiu doară, Magdaleno!!

Cu un glas poruncitor, Magdalena îl opri; avea aerul că ea ar voi să vorbească, m ai ştii? poate să-i explice totul, să se dezvinovăţească.

Dar un gînd brusc o oprise; cu o mişcare dispeţată, ea strigă:

- Doamne, Dumnezeule, prea mult sufăr!

Prosper părea că nu înţelege sensul acestor exclamaţii.

- Mila dumitale vine cam tîrziu; pentru acela care ca şi mine, a întrevăzut momente de fericire divină, nu mai este nici o fericire, nu mai poate fi fericire. Nimic, nu mă mai poate lega de viaţă. Ai ucis în mine orice credinţă sfîntă; dacă am ieşit

din închisoare, sînt însă dezonorat de vrăjmaşii mei; ce să mă fac acuma? Zadanic, aştept viitorul. Mă uit în jurul meu, şi nu văd decît părăsire, singurătate, dispreţ şi disperare!

- Prosper, prietenul meu, fratele meu... Dacă ai şti!

- Ştiu numai un lucru Magdaleno, atîta ştiu eu că altădată m-ai iubit şi că acum nu mă mai iubeşti şi că singur numai eu te iubesc.

Urmă o tăcere. El aşteptă o vorbă de răspuns. Această vorbă însă nu mai venea.

Deodată, tăcerea fu întreruptă de un suspin adînc.

Era fata din casă a Magdalenei, care sta lîngă soba din salonaş şi plîngea.

Magdalena uitase de ea; cînd Prosper intrase, zăpăcit cum era la vederea Magdalenei, nici n-o observase.

Fata aceasta tînără, îmbrăcată ca o fată de casă a unui bogătaş, nu era altcineva, - nu se înşelă de loc - decît Nina Gypsy.

Prosper rămase ca trăznit. Era cu desăvîrşire mut, atins ca de o descărcare electrică; nu putu să scoată nici o vorbă, nici o exclamare măcar.

Groaza situaţiei sale, îl înspăimîntă. Stătea între două femei, care aveau să decidă soarta sa, între Magdalena, moştenitoarea mîndră, pe care o adora nebuneşte şi care-l respingea, şi Nina Gypsy, care-l iubea pe el, dar pe care dînsul n-o băga în seamă.

Şi nenorocita de Gypsy auzise tot, văzuse tot, întreaga patimă a iubitului ei, pentru o altă femeie, ce se răvărsa în păreri de rău şi ameninţări fără înţeles.

- Soră? zise Prosper mîhnit. Da, tot aşa mi-ai spus în ziua cînd ne-am despărţit! Soră! Dacă e aşa, de ce atunci mi-ai făcut iluzii şi m-ai făcut să mă legăn în speranţe timp de trei ani? Atunci, cînd ne-am dus împreună la Notre-Dame-de Fourvieres, eram eu un frate pentru dumneata şi dumneata pentru mine, numai o soră? Cînd în ghenunchi, în faţa altarului, ne-am jurat o dragoste veşnică şi cînd mi-ai atîrnat

de gît o amuletă binecuvîntată, zîcîndu-mi: " În amintirea dragostei mele, ţi-o dau, păstreaz-o toată viaţa, o să-ţi aducă noroc? " Soră şi frate eram?

Magdalena vroia să-l întrerupă cu un gest rugător; Prosper nici nu vedea.

- E un an de atunci, urmă el, şi nu e nici o lună, cînd ţi-ai luat cuvîntul dat înapoi şi mi-ai smuls făgăduiala de a nu te mai revedea niciodată. Şi dacă ştiam măcar vina pentru ce ţi-am displăcut? Dar nici n-ai vrut să-mi dai vreo explicaţie pentru atitudinea dumitale. M-ai gonit şi pentru a-ţi face pe plac, am lăsat să se creadă, că eu sînt acela ce pleacă de bună-voie. Mi-ai spus că între amîndoi, se ridică o piedică grea, un obstacol mare şi ţi-am dat crezare. Smintit ce am fost! Obstacolul inventat nu e decît inima dumitale Magdaleno. Totuşi, am continuat să păstrez amuleta ce mi-ai dat-o. Şi după cum vezi, nu mi-a adus nici un noroc!

Nemişcată ca o statuie şi mai albă ca o foaie de hîrtie, Magdalena cu capul în jos, sub uraganul acestei pasiuni enorme! Lacrimi îmbelşugate curgeau în tăcere pe obrazul ei îndurerat.

- Te-am rugat, să uiţi...

- Să uit? repetă Prosper revoltat, parcă i-ar fi sunat în urechi cuvintele de blestem şi de pîngărire, să uit? Îţi vine uşor dumitale, dar nu întrebi, dacă pot? Pot eu oare, cu o vorbă hotărîtă să fac să se oprească sîngele să nu mai curgă în vine? N-ai iubit niciodată, se vede că nu m-ai iubit niciodată! Ca să uit, şi să opresc bătăile inimii mele, nu e decît un singur mijloc... să mor!

Vorba aceasta, spusă cu tonul grav al lui Prosper, accentul sălbatic şi pătimaş, tulbură grozav pe Magdalena.

- Nenorocitule!

- Da, da, nenorocit! De o mie de ori mai nenorocit, pe cît îţi poţi închipui! Nu poţi înţelege chinurile mele; de un an, în toate zilele nu fac decît să-mi repet nenorocirea ce a căzut pe capul meu: " Ea nu mă iubeşte, se vede! " Ce-mi vorbeşti

de uitare? Am căutat să beau şi să uit, dar nu s-a putut, n-am uitat uitarea mult dorită. Am încercat să sting amintirea trecutului, ce ardea ca o flacără mistuitoare... dar în zadar!

Prosper, care se zbătea în suferinţă, putu să-şi dea seama ce suferă biata Nina. Căci ea, sărmana era atinsă nu numai în prezentul ei, ci în tot trecutul ei. Cît nu s-a simţit ea umilită şi furioasă, aflînd rolul ticălos, ce dragostea pentru Prosper i l-a impus!

- Şi se mira că Gypsy - violenţa personificată - stătea şi se mulţumea să plîngă numai şi nu se sculă, ca să protesteze, şi să nu-şi verse focul!

Magdalena, la trecerea lui Prosper, îşi dădu toată silinţa să se stăpînească şi să pară calmă.

Fără să-şi dea seama, cu o mişcare înceată, îşi luă mantila de pe canapea. Şi cînd era gata de plecare, dînsa se apropie de Prosper.

- De ce ai mai venit? Dumneata şi cu mine avem nevoie de mult curaj. Dacă dumneata eşti nenorocit, eu sînt mai nenorocită. Ai tot dreptul să te plîngi, eu însă n-am dreptul să las să se vadă o lacrimă curgînd din ochii mei; eu trebuie să zîmbesc, chiar cînd inima mi-e sfîşiată; dumneata poţi să ceri unui amic să te mîngîie; însă mie nu-mi e permis să am alt confident decît pe Dumnezeu.

Prosper încearcă să gîngăvească un răspuns, dar cuvintele i se opriră pe buze; se înăbuşea.

- Atîta pot să-ţi spun, urmă Magdalena, că nu am uitat nimic. Vai, această asigurare nu poate să-ţi dea nici o speranţă; pentru noi amîndoi, nu e nici un viitor. Dacă mă iubeşti cu adevărat, atunci vei trăi. Doară nu vei avea cruzimea barbară să mai adaugi la torturile mele şi durerea morţii dumitale. Poate că va veni cîndva o zi, şi-mi va fi dat, să mă dezvinovăţesc,... dar pentru moment, o iubite frate, singurul meu prieten, adio, adio!...

Magdalena se apleacă spre Prosper şi depuse o sărutare repede pe fruntea tînărului, ieşind repede, urmată de Gyspy.

Prosper rămase singur; i se părea că se deşteaptă din somn.

Abia acum putu să-şi dea seama de cele ce se întîmplase, se întrebă dacă nu cumva, aiurează.

Nu putu să înţeleagă influenţa covîrşitoare ce o exercita acest om, pe care în aceeaşi dimineaţă abia îl cunoscuse pentru întîia dată.

Ce misterioasă putere avea acest necunoscut, să pregătească în aşa mod şi după dorinţa sa, evenimentele? Se părea că prevede toate şi ştie să le ghicească: Cunoştea pe Cavaillon; ştia de demersurile Magdalenei şi a putut s-o domesticească şi pe neastîmpărata Gypsy!

În clipa cînd Verduret reintră în salon, Prosper era într-o aşa agitaţie, că abia se ţinea pe picioare; umbla ca un turbat, era palid, ameninţător şi cu o voce aspră, îi zise scurt:

- Te rog, spune-mi cine eşti dumneata?

Verduret rămase impasibil la această ameninţare.

- Un prieten al părintelui dumitale, parcă ţi-am mai spus-o.

- Acesta nu e un răspuns. Cum am fost în stare să depun voinţa mea în mîinile unui necunoscut! Dar, în acest moment...

- Ce vrei să spui? Îmi ceri biografia. Cine sînt, ce am fost şi ce am putea fi? Ce-ţi pasă? Te-am asigurat că te voi scăpa! Nu-ţi ajunge atîta? Principalul e să te scap.

- Şi n-am dreptul să te întreb prin ce mijloc?

- Ce-ţi va folosi?

- Să văd dacă pot accepta sau să resping mijloacele alese de dumneata.

- Dar dacă te asigur că te scap!

- Nu ajunge atîta; nu-mi convine să stau multă vreme sub înrîurirea dumitale şi să nu dispun de voinţa mea şi să fiu expus la momente de încercare grea, ca acelea de adineauri. Un bărbat de vîrsta mea, trebuie să ştie ceea ce face şi cum procedează.

- Un om de vîrsta dumitale, cînd e orb, îşi ia o călăuză şi are modestia să nu arate el calea celuia ce-l călăuzeşte.

Tonul cu care spusese Verduret aceste cuvinte, mai mult cu ton batjocoritor şi cu compătimire, nu putea fi pe placul lui Prosper şi să-l liniştească.

- Dacă e aşa, îţi mulţumesc, domnule, de serviciile dumitale, nu mă pot folosi de ele. Dacă mă zbat pentru a-mi apăra cinstea şi viaţa, e pentru că tot mai speram că Magdalena va fi a mea. Azi m-am convins că totul între mine şi ea, s-a isprăvit; nu vreau să duc lupta mai departe. Am stat, mă retrag.

Aşa de natural vorbea Prosper, că pînă şi Verduret, cu tot scepticismul lui, începu să se liniştească.

- Ce, eşti nebun?

- Din nefericire, nu! Dacă Magdalena nu mă mai iubeşte, restul ce-mi foloseşte?

Accentul cu care vorbise era aşa de disperat, că şi Verduret era mişcat.

- După cum văd nu bănuieşti nimic? Nu pot să pricepi adevăratul înţeles al vorbelor ei?

Prosper era în culmea disperării.

- Se vede, că n-ai auzit nimic!!

- Îţi spun drept, că nu.

- Te rog domnule...

- Da, poate să ai dreptate să fii supărat, nu e tocmai delicat din partea mea. Dacă cineva reuşeşte, n-are de ce să aleagă mijloacele. Da, de auzit, am auzit totul şi să aplaud eu însumi, pentru că pot să-ţi spun acum: "Ai curaj, Prosper, domnişoara Magdalena te iubeşte şi nici o clipă n-a încetat a te iubi ".

E un lucru cunoscut: bolnavul oricît s-ar simţi condamnat de doctori, tot mai trage cu urechea, cînd i se dă o speranţă cît de slabă, că poate-poate o să se însănătoşească. Afirmaţia atît de sigură din partea lui Verduret, îi mai dădu curaj şi-i linişti durerea un timp.

- Ah, dacă aş putea s-o cred.

- Te rog, crede-mă, căci eu nu mă înşel niciodată. Dumneata n-ai putut să ghiceşti şi să simţi chinurile acestei

fete generoase, cum se zbătea sărmana între dragoste şi datoria ei. Inima dumitale n-a bătut la cuvintele ei de adio?

- Cum e cu putinţă? Mă iubeşte şi, deşi e liberă, fuge de mine!

- Liberă? Te înşeli! Nu e liberă. Redîndu-ţi cuvîntul dat, dînsa ascultă de o voinţă superioară şi irezistibilă. Ea se devotează... Pentru cine? Nu ştiu. O s-o aflăm şi pe asta în curînd, ai puţină răbdare; şi taina devotamentului ei, ne va lumina şi secretul intrigei pentru care dumneatale ai căzut victimă.

Pe măsură ce vorbea Verduret, Prosper simţi cum îi slăbeşte revolta; şi cum speranţa şi încrederea îi reveneau.

- Dacă aşa ar fi cum zici dumneata, dacă ar fi aşa!

- Tinere nenorocit! De ce te încăpăţînezi să închizi ochii în faţa evidenţei! Nu pricepi dumneata că Magdalena ştie cine e hoţul?

- Nu se poate!

- Cu toate acestea, aşa e cum îţi spun eu: Dar nu există pe lume o putere atît de mare, care să-i smulgă numele şi cine e hoţul. Da, e adevărat că te sacrifică pe dumneata, dar nu poate fi osîndită, pentru că înainte de toate, se sacrifică pe ea în primul rînd.

Prosper se simţea învins, dar cu mare greutate se putu despărţi de salonul, în care, cu cîteva clipe mai înainte, îi apăruse Magdalena.

Inima îi era zdrobită.

Apucă mîna lui Verduret.

- Cît de neînţeles şi caraghios trebuie să-ţi par. Dacă ai şti cît de mult sufăr!

Verduret ridică capul său trist; într-o clipă numai faţa i se schimbă, ochii săi, de obicei strălucitori, se umplură de lacrimi şi glasul începu să-i tremure.

- Ceea ce suferi dumneata acum, am suferit-o şi eu altă dată. Te-înţeleg, te pricep şi simt împreună cu dumneata, am iubit şi eu o fată tînără şi de caracter. Timp de trei ani eram

la picioarele ei. Deodată... într-o zi, m-a părăsit pe mine care o adoram, spre a se arunca în braţele unuia pe care îl dispreţuia. Atunci am vrut să mor şi eu la fel ca dumneata. Vai, vai! Nenorocita, nici lacrimile mele, nici rugăminţile mele, n-au fost în stare s-o înmoaie şi să revină la mine. Patima nu se discută, iubea pur şi simplu pe acel individ.

- Şi dumneata l-ai cunoscut, cine era?

- Da, l-am cunoscut bine.

- Şi nu te-ai răzbunat?

- Nu!

Şi cu un ton ciudat adăugă:

- Hazardul s-a însărcinat să mă răzbune.

Prosper rămase pe gînduri cîteva clipe.

- M-am hotărît; văd că cinstea mea e în mîini bune; onoarea mea e un depozit sacru pentru care am obligaţii faţă de familia mea; şi sînt gata să te urmez pînă la capătul pămîntului, unde vrei să mă duci dumneata.

*

* *

În aceeaşi zi încă, Prosper îşi vînduse toată mobila şi adresînd unui prieten o scrisoare, îl anunţă că în curînd va pleca la San-Francisco.

Seara se mută la Hotelul "Marelui Arhanghel".

Doamna Alexandre îi dădu cea mai frumoasă cameră ce o avea, care, faţă de salonul cochet şi elegant ce-l locuise mai înainte, era destul de urîtă. Dar nici nu avea grija asta de a sta şi face comparaţii şi deosebiri.

Întins pe o canapea mizerabilă, îşi trecu prin minte toate întîmplările zilei, găsind un fel de plăcere crudă de izolarea în care se găsea.

Pe la ora 11, simţindu-şi capul îngreunat, voi să deschidă fereastra; dar vîntul ce pornise, îl constrînse s-o închidă mai repede la loc.

Un curent totuşi intrase în cameră, perdelele se mişcară, şi... deodată în mijlocul odăii, flutură un petec de hîrtie.

Prosper se aplecă şi ridică hîrtia, fără să-şi dea seama ce face.

Erau cîteva rînduri, de un scris delicat, scrisul Ninei Gypsy; da, chiar al ei, nu se înşelă deloc.

Era un fragment dintr-o scrisoare ruptă. Şi dacă nu se putea înţelege nimic precis din cuvintele rămase, ele însă puteau să aibă darul să zăpăcească mintea cea mai aşezată şi să-i bage fel de fel de gînduri neliniştite.

Iată întocmai cuvintele ce conţinea:

... De către domnul Raoul, am fost ...
.... ţesut în contra lui, de care niciodată...
... a se înştiinţa Prosper, şi atunci...
... cel mai bun amic, el...
... mîna domnişoarei Ma...

Prosper nu mai putu dormi toată noaptea.

CAPITOLUL IX

Nu departe de Palais Royal, în strada St. Honoré sub firma: " *Buna Credinţă* ", se găseşte un local pe jumătate cafenea, jumătate cîrciumă frecventată mai mult de funcţionari şi impegaţii catierului.

Într-una din încăperile acestui debit modest, a doua zi după ce a fost pus în libertate, într-o vineri, Prosper aşteaptă pe Verduret, care-i dăduse o întîlnire pentru ora 4.

Tocmai sunase 4 şi Verduret, care era personificarea punctualităţii şi sosi la întîlnire. Era în aceeaşi dispoziţie bună ca în ajun, ba chiar, mai dispus şi mai mulţumit de sine.

Ceru chelnerului o bere.

- Cum stăm cu comisioanele? Le-ai executat pe toate?

- Da domnule Verduret.

- Ai văzut şi pe costumier?

- Da, şi i-am dat scrisoare dumitale. Tot ce i-ai cerut, îţi va aduce mîine, negreşit.

- În acest caz, toate merg admirabil şi nici eu nu mi-am

pierdut timpul degeaba. Am un car cu noutăţi.

De obicei cîrciuma "*La Buna Credinţă*" nu era frecventată la ora 4 după masă. Ora cafelei trecuse de mult şi ora absintului încă nu sosise. De aceea, Verduret şi Prosper putută să stea liniştiţi de vorbă şi fără să fie supăraţi, întrerupţi de cineva, surprinşi sau auziţi.

Verduret îşi scoase carnetul din buzunar şi făcea impresia, la fel cu cartea minunată a zînelor, că din acest carnet ies răspunsuri la toate întrebările ce doreşte cineva.

- În aşteptarea ştafetelor noastre, cărora le-am dat întîlnire aici, să ne ocupăm puţin de domnul de Lagors.

Prosper nu mai protestă la auzul acestui nume, cum o făcuse în ajun. Întocmai ca acele mici insecte ce nu se pot vedea, care odată ce s-au cuibărit într-un trunchi de copac, se dezvoltă, cresc şi în scurt timp, distrug orice credinţă.

Vizita lui de Lagors, şi fragmentul scrisorii Gypsy, inspirară lui Prosper o îndoială, care, ca să zicem aşa, din ceas în ceas crescuse şi s-a întărit.

- N-ai putea să-mi spui, iubite prietene, cam unde poate fi, din ce parte anume, este tînărul domn, care se pretinde a fi aşa de bun amic al dumitale?

- E tot din aceeaşi localitate, de unde e şi domnişoara Fauvel, din St. Remy.

- Eşti sigur de ceea ce spui?

- Negreşit. Nu numai că mi-a spus-o el, dar pe însuşi domnul Fauvel, l-am auzit; nu odată a spus-o şi însăşi doamna Fauvel a repetat-o de sute de ori.

- Care va să zică, în această privinţă nu mai poate fi nici o îndoială; nici o greşeală?

- Nu, nici de cum.

- Ei, curios, iată de unde începe ciudăţenia.

Şi Verduret începu să fluiere, ceea ce la el, era manifestarea unui semn de mulţumire sufletească superioară.

- De ce fel de ciudăţenie vorbeşti?

Prosper devenise intrigant şi furios.

- Tocmai aşa se întîmplă, aşa cum am mirosit eu la început. Drace, curios! şi Verduret se porni să imite pe cei ce la bîlci au comedii de tot felul de curiozităţi, care de care mai bizare. St. Remy e o localitate încîntătoare, cu o populaţie de 6000 de locuitori, cu bulevarde liniştite, cu o primărie nostimă, puţuri bogate, comerţ întins de cărbuni, războaie de mătase, casă de sănătate mult renumită, etc.

- Te tog, spune mai repede.

- Da, pe cît mi-aduc aminte, urmă Verduret, are şi un arc de triumf renumit şi un mausoleu grec, dar nici urmă de familie de Lagors. St. Remy e patria lui Nostradamus, dar nici o pomeneală de amicul dumitale.

- Totuşi, am dovezi sigure...

- Te cred, dar nu ştii că dovezile se inventează, se făuresc de comandă; rubedeniile se improvizează. Mărturiile dumitale sînt suspecte, dovezile mele sînt irecuzabile. În timp ce dumneata te plictiseai în casă, eu mi-am aşezat bateriile mele şi mi-am strîns muniţii destule să pornesc la atac. Eu am scris la St. Remy şi am şi căpătat răspunsul.

- Nu-mi comunici şi mie cîte ceva?

- Niţică răbdare.

Şi Verduret frunzări prin carnet.

- Ah, stai, No. 1; salută stilul, e oficial!

Şi începu să citească:

" LAGORS. - Familie foarte veche, originară din Matilane, stabilită de un secol la St. Remy ".

- Ei vezi, întocmai după cum îţi spun eu!

- Dacă nu mă laşi să isprăvesc?

Şi urmă să citească mai departe.

" Cel din urmă LAGORS (Jules-Réné-Henri), purtînd fără drept titlul de conte, se căsători în 1829, cu domnişoara Rosalie-Clarisse-Fontanet din Tarascon; mort în decembrie 1848, fără moştenitor de sex masculin, ci numai două fete.

Registrele stării civile consultate nu fac menţiune de nici o persoană din tot departamentul care să poarte numele de Lagors".

Şi Verduret întreabă pe Prosper:

- Ce ai de zis la această informaţie?

Prosper stătea ca aiurit.

- Naşte întrebări atunci, cum de, domnul Fauvel îl considera pe Raoul ca pe nepotul său?

- Adică, ca pe nepot de soţie; da să examinăm şi notiţa No. 2. Ce e drept, nu e oficial, dar aruncă o lumină vie asupra rentei ce o încasează anual:

" Jules-Réné-Henri de Lagors, cel din urmă cu acest nume, a murit la St. Remy, în ziua de 29 decembrie a anului 1848, într-o stare aproape de mizerie. Avusese la început o brumă de avere, dar o crescătorie de gîndaci de mătase îl dădu gata, ruinîndu-l.

Pe urma-i n-a lăsat nici un bărbat, ci numai două fete: Una institutoare la Aix, iar cealaltă e măritată după un mic negustor din Orgon. Nevasta sa, ce locuieşte în ferma din Montagnette, abia îşi duce traiul cu micile gentileţi oferite de una din rubedeniile ei, soţia unui bancher bogat din capitală. Cu numele de Lagors nu se cunoaşte nimeni în toată regiunea Arles ".

- Ei, vezi, cred că e destul, prea destul, zise Verduret.

- Nu mai ştiu ce să cred, mi se pare că visez.

- Te pricepi; totuşi nu am ceva să-ţi observ. Cei deprinşi cu afacerile încurcate ţi-ar mai putea obiecta, că doamna de Lagors, văduvă, a putut foarte bine, după moartea bărbatului ei, să aibă un copil natural de ascuns şi care să-i poarte numele. Această obiecţie e distrusă prin vîrsta amicului dumitale. Raoul e azi de 24 de ani şi e, mai puţin de 20 de ani, de cînd domnul de Lagors a murit.

Nu mai încăpea nici o replică şi Prosper îşi dădu perfect seama.

- În acest caz, cine poate fi Raoul?

- Asta n-o ştiu. Sincer vorbind, e mai greu de aflat cine este, decît să ştii cine nu e. E unul singur care ar putea să ne dea această informaţie, dar acela n-are să ne-o spună.

- Faci aluzie desigur la Clameran?

- Tocmai.

- Nu știu de ce, că totdeauna am avut o respingere instinctivă pentru el, zise Prosper. Ei, hei, dacă am putea să ne procurăm dosarele trecutului lui!

Verduret îi răspunse repede:

- Crezi dumneata că nu mi-am procurat cîteva notițe despre el? Tatăl dumitale mi le-a furnizat, dînsul cunoaște bine familia Clameran, ce e drept sînt cam concise, dar mai aștept și altele.

- Ce ți-a spus tatăl meu?

- Fii pe pace, lucruri tocmai bune, nu. De altfel, spre edificarea dumitale, să-ți citesc notițele din carnet, un mic rezumat:

"Louis de Clameran *s-a născut în castelul din Clameran, aproape de Tarascon. Avea un frate mai mare, ce se numea Gaston. În anul 1842 în urma unei certe, avusese nenorocirea să omoare pe un om și să rănească greu pe altul. Din această cauză, Gaston fu silit să se expatrieze. Era un băiat cumsecade, loial, sincer, pe care toată lumea îl iubea. Louis, dimpotrivă, avea cele mai rele instincte, din care cauză era urît de toți.*

La moartea tatălui său, Louis se mută la Paris, și-n mai puțin de doi ani, înghiți nu numai partea sa de moștenire, dar și partea fratelui său Gaston, în exil.

Ruinat și plin de datorii, Louis de Clameran intră în armată și nici la regiment nu avu purtări mai frumoase, din care cauză a fost trimis la o companie disciplinară.

După ce a terminat cu armata, nu s-a mai știut de urma lui; tot ce se știe numai, e că a fost succesiv în Anglia și în Germania; în aceasta din urmă țară, a avut o afacere într-o stațiune balneară, la un cazino de joc.

În 1865, îl regăsim la Paris. Căzuse în cea mai neagră mizerie și frecventa cele mai ordinare și suspecte societăți, trăind în gloata excrocilor și a prostituatelor.

Nu rămăsese nici un experiment neîntrebuințat de dînsul. Într-o bună zi află, că fratele său Gaston se întoarse în Franța. Gaston făcuse avere în Mexico. Și cum era încă tînăr și neputînd să trăiască fără a munci, își cumpără o uzină de fier, lîngă Oloron. Numai după vreo șase luni, moare într-o bună zi, în brațele fratelui său Louis, fără a fi zăcut bolnav măcar. Moartea lui Gaston făcu ca Louis de Clameran să intre în posesiunea unei averi importante și în stăpînirea titlului de marchiz".

Prosper rămase pe gînduri. De 24 de ore, de cînd Verduret lucra în fața lui, a început și dînsul să se pătrundă de metoda lui de inducție. Ca și Verduret, și Prosper încearcă să adune fapte, să le lege unele de altele, să tragă concluziile posibile în două sau mai multe fapte și informații diferite, dar îmbinate în chip logic; să pună în balanță împrejurări disparate și să tragă toate consecințele și bănuielile cele mai apropiate și cele mai depărtate și probabile.

- Care va să zică, din cele ce mi-ai spus, rezultă dar că Clameran al nostru, era într-o sărăcie lucie, cînd l-am remarcat pentru întîia dată la Fauvel.

- Negreșit.

- Și asta, nu mult, după ce de Lagors sosise din privincie.

- Tocmai așa.

- Și de o lună de la sosirea lui, m-a respins Magdalena, așa fără nici un motiv.

- Ei, bravo! Îmi pare bine că ai început să pătrunzi faptele izolate și le dai o înlănțuire.

Un meșter intră în cîrciumă. Cei doi prieteni se întrerupseră din vorbă.

Era un valet dintr-o casă mai avută, pieptănat și ras cu îngrijire, cu favoriți negri a la Bergami; purta cizme frumoase, pantaloni galbeni, vestă cu mîneci, cu dungi roșii și negre.

După o privire repede dar sigură, ce o aruncă în sală, veni întins spre masa lui Verduret.

- Ce mai e nou domnule Joseph Dubois? îl întreabă Verduret.

- Stăpîne, stăpîne, răspunse valetul, lucrurile merg bine, admirabil.

Toată atenţia de care era capabil Prosper, o concentră asupra chipeşului valet.

I se părea că cunoaşte această fizionomie, că o mai văzuse undeva; această frunte dată înapoi şi aceşti ochi de o enervantă mişcare; dar unde, unde l-a mai văzut pe acest om? în ce împrejurări? Nu-şi aducea însă aminte, oricît şi-ar fi chinuit memoria.

Între timp valetul luă loc, nu la masa lui Verduret, ci la o altă masă vecină; ceru să-i aducă un pahar cu absint, pe care-l prepară încet, lăsînd să cadă apa picătură cu picătură, de sus, după regula obişnuită.

- Stăpîne, ca să încep, trebuie să mărturisesc că meseria de valet în casa domnului de Clameran, nu e lucru atît de uşor.

- Lasă comentariile astea! Vino la chestie! Mîine ai să plîngi.

- Fie!! să-ţi spun: Ieri, burghezul a ieşit pe jos, cam pe la ora 2. Ca de obicei l-am urmărit. Şi ştii unde s-a dus? Să rîzi nu altceva! S-a dus la Hotelul *"Marele Arhanghel"*, la o întîlnire cu cucoana de care ştii.

- Ei, cum se poate? I s-a spus că a plecat. Şi apoi?... Urmează...

- Apoi? N-a fost cîtuşi de puţin mulţumit. A intrat repede în hotel unde celălalt, domnul Raoul de Lagors, îl aştepta. Clameran era furios. Raoul îl întreabă de noutăţi şi de ce se înfurie aşa de iute.

- Nu e nimic nou; doară că muierea a şters-o, că nu se ştie încotro a apucat şi că o să le scape. Erau foarte plictisiţi amîndoi şi deveniseră neliniştiţi. " Ştie ea ceva vreun lucru serios? " a întrebat Lagors. - " Ea nu ştie nimic altceva, decît ceea ce ţi-am spus, dar acest nimic să intre în urechile unuia cu "miros de copoi", ar putea să ajungă pe urmele adevărului".

Verduret zîmbi ca tot omul ce are motive binecuvîntate să aprecieze la justa lor valoare temerile domnului de Clameran.

- Ştii un lucru, că burghezul tău nu e tocmai prost? Ei, urmează mai departe.

- Auzind vorbele lui de Clameran, de Lagors se făcu vînăt şi începu să strige: " Dacă e într-adevăr aşa grav, ceea ce ştie această ticăloasă, trebuie negreşit să ne desfacem de ea cît mai repede! " S-a cam repezit mititelul de Raoul! Burghezul meu s-a pornit pe un rîs şi să dea din umeri. " Tu eşti un prost, i-a spus dînsul, cînd cineva e plictisit de o femeie ca aceasta, se iau măsurile pentru a te desface pe cale administrativă. " Ideea aceasta i-a făcut pe amîndoi să rîdă.

- Cred că eu, zise Verduret; ideea nu e proastă, dar are un singur cusur; a venit cam tîrziu pentru a fi pusă în aplicare. Acel " nimic " de care se temea Clameran, a şi căzut într-o ureche pricepută. Totuşi pentru ca aceşti şnapani să nu-mi strice planurile mele, trebuie de înştiinţat cît mai repede brigada de moravuri.

- Am şi făcut-o răspunse vesel Joseph.

Prosper stătea şi asculta întregul raport, cu o curiozitate şi un interes deosebit; fiecare vorbă o sorbea şi nu voia să scape nici o silabă; fiecare la rîndul ei, lumina o nouă situaţie, din care se desprindeau alte evenimente în pregătire. Cred că acum îşi putea explica fragmentele din biletul lui Gypsy, ce i l-a aruncat vîntul în cameră. Vedea acum bine, că acest Raoul, căruia acordase întreaga sa încredere, nu era decît un ticălos de ceea din urmă speţă. Toate împrejurările din trecut, neobservate îi reveneu în minte şi se întreba numai cum de a putut pînă acuma să fie atît de orbit.

Ieri, după masă, burghezul meu s-a făcut frumos ca un ginerică, l-am ras, frizat, parfumat ca pe un Adonis; s-a urca apoi în trăsură şi s-a dus în strada Proventei, la domnul Fauvel.

- Cum se poate? E oare posibil? izbucni Prosper, după cuvintele-i insultătoare, chiar în ziua furtului, a avut atîta îndrăzneală că s-a dus acolo?

- Da, tinere domn, a avut această îndrăzneală; a avut şi

tupeul să rămînă acolo toată seara, pînă aproape de miezul nopţii, spre marea mea neplăcere, căci în tot timpul acesta, am rămas afară stînd pe capră.

- Ce mutră avea cînd ai ieşit de acolo? întreabă Verduret.

- Mai puţin satisfăcut de cum a venit, sînt sigur de asta. Cînd am venit acasă şi după ce mi-am aranjat calul, şi trăsura băgată în remiză, m-am dus să-l întreb, dacă nu are nevoie de ceva, am găsit uşa încuiată, a ţipat la mine dinăuntru, m-a şi înjurat.

Şi pentru a se răcori de injuriile căpătate, trase o gură de absint.

- Numai atît? întrebă Verduret.

- Deocamdată, pentru ziua de ieri, cred că e destul. Azi dimineaţă burghezul meu s-a sculat tîrziu şi tot în aceleaşi toane. Celălalt, Raoul a sosit la amiază, furios de tot. Cum a dat ochii unul de altul, au început să se certe, dar o ceartă, nu glumă... ca şi cumetrele în piaţă. Ce să vezi? La un moment dat, burghezul meu l-a apucat de gît pe cel mai mic şi mi l-a zgîlţîit, de vedea stele verzi. Credeam că s-a isprăvit. Dar Raoul, unul şi jumătate, nu se lăsă mai prejos, într-o clipă trase un pumnal şi-l flutură înaintea ochilor celuilalt tovarăş; imediat acesta se linişti şi se retrase, lăsîndu-l în pace.

- Te rog, dar toate acestea nu se întîmplau fără ca indivizii să-şi vorbească. Ce-şi ziceau unul altuia?

- Aici e aici, dar să vezi; canaliile-şi vorbeau pe englezeşte, n-am înţeles nici o boabă. Singurul lucru ce-ţi pot spune, că se certau pentru bani.

- De unde o ştii?

- Cuvîntul "bani", e la fel mai în toate limbile europene, vorba asta revenea mereu în cearta lor.

Verduret, cu sprîncenele strînse, murmură cîteva vorbe neînţelese pentru ceilalţi doi; şi Prosper nu-şi dădea seama, cum Verduret, avuse pretenţia de a reconstitui o canversaţie la care n-a participat el însuşi, ci numai după spusele valetului, conversaţia pe care, nici acesta nu o înţelese, pentru că era

dusă într-o altă limbă, în englezește.

- Și ca să termin, îți spun, după ce amîndoi pungașii s-au împăcat, au început din nou să vorbească franțuzește. Și vorbeau de tot felul pe prostii, fără nici o însemnătate; între altele de un bal costumat ce o să aibă loc mîine. La despărțire, stăpînul meu i-a spus musafirului, adică lui Raoul: " Pentru că scena va fi inevitabilă, stai acasă în astă seară ". Raoul îi răspunse: " Negreșit, ne-am înțeles ".

Începuse să se însereze. Bodega se umplu de mușterii: unii cereau să li se aducă bitter, alții absiut, și așa mai departe.

Chelnerii începură să aprindă lumina.

- Ar trebui s-o ștergem cît mai repede, stăpînul tău o fi avînd nevoie de tine, îi zise Verduret lui Joseph. Uite, vrea să-mi vorbească cineva. Șterge-o, pe mîine!!

Acest cineva nu era altul decît Cavaillon, mai tulburat și mai neliniștit ca de obicei. Tremura, parcă ar fi fost scuturat de friguri. Privirea-i rătăcea în toate părțile; avea aerul a fi urmărit pe cineva; făcea impresia unui pungaș pe ale cărui urme vine poliția.

Nici el nu stătu la masa lui Verduret. În grabă și pe furiș întinse mîna lui Prosper și numai după ce nu e urmărit și nu-l vede nimeni începu să se apropie de Verduret, dîndu-i un pachețel:

- Uite ce am găsit învelit într-un afiș.

Desfăcu hîrtia, și apăru o Evanghelie, foarte frumos legată. Verduret o frunzări repede, cu febrilitate și găsi foile din care erau tăiate literele ce erau lipite pe scrisoarea pe care Prosper o primise în ajun.

- Probele morale le-am avut, iată și probele materiale, ce te scapă definitiv.

La vederea acestei cărți, Prosper se făcu palid. Recunoscuse Evanghelia: era Evanghelia ce i-o dăruise el Magdalenei în schimbul amuletei binecuvîntate Într-adevăr: pe pagina din față se găseau scrise cuvintele Magdalenei: " Amintire din biserica Notre-Dame-de-Fourvières, 17 ianuarie 18... "

Recunoscuse scrisul.

- Cartea aceasta e a Magdalenei!

Verduret nu-i dădu nici un răspuns. El se sculă şi se duse către un tînăr, ce era îmbrăcat ca un băiat de cîrciumă.

Nu apucase bine să citească scrisoarea ce i-o aduse băiatul şi Verduret se înapoie la masa lui, într-o agitaţie de nedescris.

- Am pus mîna pe ei! Au picat în ghiarele noastre!

Şi fără a mai adăuga o vorbă lui Cavaillon, trînti pe masă, cîţiva franci pentru băutura consumată, trase după sine pe Prosper, din ce în ce mai zăpăcit.

- Ce fatalitate! Alergînd pe trotuar, să nu ne mai scape. Sînt convins, că vom sosi prea tîrziu la gara St. Lazare, ca să mai apucăm ternul de St. Germain.

- Despre ce e vorba, pentru Dumnezeu? întreabă Prosper.

- Haide, tăcere o să vorbim pe drum.

Ajunşi în piaţa Palatului Regal, Verduret se opri în faţa unei birje şi cu o singură aruncătura de ochi preţui cît fac caii.

- Cît vrei să mă duci la Vesinet? întrebă el pe birjar.

- Te-aş duce, dar drumul îmi este necunoscut.

Dar numai numele de Vesinet, îi explică totul lui Prosper.

- Haide, să pornim, eu îţi voi arăta drumul.

- Dacă dumneata cunoşti drumul, zise birjarul, pe vremea asta rea... o să-mi daţi 50 de franci.

- Dar să mergi ca vîntul, cît ai să-mi ceri?

- Cît vei crede dumneata...

- Să ştii că-ţi dau 100, numai să zbori, spuse Verduret, birjarului. Dacă vei fi în stare să ajungi o trăsură pe care o urmărim, bravo ţie! E cu o jumătate de ceas înaintea noastră.

- Mii de bombe! urcaţi-vă, m-ai făcut să-piard un minut!

Şi birjarul porni în goana gloabelor, ţipînd, strigînd şi pocnind din bici.

Cînd părăseşti mica gară din Vesinet ai în faţă două căi: una la stînga împrejmuită, ce duce în sat, alta care dă drept în pădure.

De-a lungul acesteia, ce abia peste cinci ani, se va putea

numi o stradă în înţelesul strict al cuvîntului, case puţine şi la distanţe mari, abia se vedeau nişte clădiri fără gust şi fără acea înlănţuire ce-ţi dă impresia că nu eşti izolat; erau un fel de pavilioane ce serveau ca loc de retragere pe timpul verii pentru negustorii bogătaşi din Paris, nelocuite şi pustii în timpul iernii.

La încrucişarea acestor două căi, cam pe la orele 9, Prosper opri trăsura în care era împreună cu Verduret.

Birjarul ciupi suta, cîştigată de altminteri pe drept. Caii erau sleiţi de oboseală, dar Prosper şi Verduret zăriră lumina lanternelor de la o trăsură ce era cu vreo 50 de metri, înaintea trăsuri lor.

- Ţi-ai cîştigat banii. Acum du-te la cîrciuma ce ai s-o găseşti pe dreapta şoselei, de cum intri în sat. Şi dacă într-un ceas n-o să venim şi noi după tine, eşti slobod să te înapoiezi la Paris.

Şi fără a discuta mai mult, Prosper şi Verduret porniră în goană.

Vremea rea, la pornirea lor din Paris, se stricase şi mai mult. Ploaia cădea mărunt şi un vînt turbat le bătea în faţă, împidicîndu-i în mers. Frunzişul şi crengile copacilor se loveau cu un zgomot sinistru.

Întunericul era general, adînc şi des. Lumina reverberelor de la gară, ce se zărea de la distanţă, mărea şi mai mult lugubrul serii şi sub bătăia furtunei, tremura şi mai-mai, că nu se stingea.

Udaţi pînă la piele, Prosper şi Verduret mergeau în goană pe drumul desfundat şi plin de băltoace.

- Am ajuns! Aici e locuinţa lui Raoul, zise Prosper lui Verduret.

În faţa grilajului unei case izolate, se oprise trăsura ce-o urmărea Verduret cu tovarăşul său.

Aplecat pe capră, învelit în mantaua sa şi cu tot vîntul şi ploaia ce cădea, birjarul sforăia, aşteptîndu-şi pasagerii.

- Ei, iubitule!

Birjarul sări speriat, apucîndu-şi biciul.

- Gata.

Dar birjarul se dezmetici repede şi recunoscu că nu sînt muşterii săi dinainte. Neputîndu-şi explica prezenţa celor doi străini, crezu mai întîi că are de-a face cu doi potlogari ce vor să-l prade, poate chiar să-l omoare.

- Nu sînt liber; sînt prins de alţii, angajat, ocupat.

- Dobitocule, asta o ştiu, vreau să-mi dai numai o informaţie, n-ai nici o frică, îţi dau bacşiş bun, spune-mi numai dacă n-ai venit cu o cucoană.

Întrebarea aceasta şi promisiunea bacşişului, în loc să liniştească pe birjar, îl înspăimîntă şi mai mult.

- Şterge-o mai repede, căutaţi-vă de drum că strig după ajutor, le zise birjarul.

Verduret nu se aşteptase la atîta îndrăzneală.

- Hai să ne cărăm, şopti el lui Prosper la ureche, dobitocul asta de birjar, dacă pune în practică ameninţarea lui, se produce un zgomot şi tot planul nostru a zburat, adio. Trebuie să găsim un alt loc pe unde să intrăm.

Şi amîndoi porniră de-a lungul grilajului şi a peretelui vilei, spre a găsi un loc potrivit de unde să sară.

Din cauza întunericului, locul pe unde să sară nu era tocmai uşor de găsit, zidul fiind înalt de vreo 6-7 metri. Verduret însă era sprinten; ochi punctul cel mai nimerit pe unde să sară şi îndepărtîndu-se puţin îşi făcu vînt, ca dintr-o săritură să se agaţe de partea de sus a zidului, - lucru de mirare din partea unui om gros, gras şi greoi ca el. În două secunde se şi găsi călare de-a curmezişul peretelui.

Cu toate că Prosper era mai tînăr, nu fu însă în stare să execute şi el aceeaşi figură de gimnastică, a trebuit să-i vină în ajutor Verduret, să-i întindă mîinile, să se apuce ca să sară pe spatele lui.

Ajunşi în grădină, Verduret începu să studieze terenul şi situaţia topografică.

Casa locuită de Lagors se găsea în mijlocul unei vaste

grădini. Deşi mică şi îngustă, avea însă două etaje, mansardă şi pod înalt.

Numai la o fereastră de la etajul al II-lea, se vedea lumină.

- Aici e camera de dormit a lui Raoul, zise Prosper care cunoştea amănuntele casei.

- Să procedăm cu tact, jos la parter ce este?

- Bucătăria, o sală de biliard şi sufrageria.

- Şi la etaj?

- Două saloane şi un cabinet de lucru, un birou.

- Dar servitorii?

- În prezent, Raoul nu are nici un personal de serviciu. Vreo doi locuitori din sat, bărbatul cu nevasta, vin de dimineaţă şi pregătesc prînzul şi seara cina, apoi pleacă pentru a nu reveni decît a doua zi tot dimineaţa.

- Dacă aşa stau lucrurile, e admirabil, zise Verduret, frecîndu-şi mîinile cu satisfacţie. Numai dracul dacă şi-a vîrît coada, n-o să auzim cîte ceva din ceea ce o să vorbească Raoul cu persoana ce a sosit pe vremea aceasta din Paris... să intrăm.!

Prosper făcu un gest de protestare; propunerea i se păru cam îndrăzneaţă.

- E posibil?

Verduret îi răspunse scurt:

- Dar pentru ce am venit încoace? Ai crezut că e o excursie de plăcere?

- Dar putem fi foarte uşor descoperiţi!

- Şi dacă? La cel mai mic zgomot se va descoperi prezenţa noastră, dumneata trebuie să ai curaj şi să joci bine comedia, să-i spui că ai venit în vizită la el, anume din Paris şi că ai intrat fiind toate uşile deschise.

Nenorocirea însă a vrut ca uşa cea mare de intrare să fie bine închisă, încuiată, în zadar Verduret o zgîlţîi.

- Ce imprudent! exclamă el, să nu ai în permanenţă instrumentele necesare. O broască simplă ce se poate deschide cu un cui, şi să nu ai nimic, un ac de cap, o andrea, o sîrmuliţă cît de netrebnică.

Văzînd că nu poate să facă nimic la uşă, începu să alerge din fereastră în fereastră, în jurul casei, doară va găsi uşa deschisă sau ce s-ar fi putut deschide mai uşor. Toate jaluzelele erau lăsate în jos şi încuiate bine.

Verduret era exasperat. Se învîrtea în jurul casei, ca o vulpe furioasă în jurul unui coteţ şi nu poate să dea de chilipir; nu putu găsi nici o ieşire şi nici un punct de plecare de unde ar putea să-şi facă loc.

Şi vădit plistisit, se opri din nou în faţa ferestrei de la etaj, de unde se vedea lumină.

- Dacă s-ar putea vedea ceva măcar!

Şi cu pumnalul spre fereastra luminată:

- Auzi! Să ştii că de acolo de sus poţi să ai cuvîntul ce să-ţi de-lege totul şi să stai neputincios ca un prost. O distanţă numai de 7 - 8 metri, s-o ia dracul...

Prosper nu mai văzuse pe tovarăşul său într-o situaţie mai ciudată, ca în aceasta de acum; făcea impresia că Verduret era ca acasă la el; se ducea, venea, se ducea în toate părţile, fără temă şi precauţiune, nu era pentru prima oară că făcea astfel de escapade. Vorbea în chip natural să deschidă o uşă, parcă ar fi fost vorba de deschiderea unei tabachere de fumat de către un oarecare! Puţin îi păsa de vremea rea de vînt de ploaie, de noroi... nu vedea nimic, vroia să-şi ajungă scopul, alta nu mai avea în vedere.

Se apropie iar de casă, socotea, măsura cu ochii înălţimea, parcă s-ar fi ţicnit: Nu cumva vroia să urce zidul, să se agaţe?

- Să vedem ... să încercăm...

Deodată îi trăzni o idee năstruşnică lui Prosper.

- Da, ştiam că altă dată se găsea o scară aici, undeva.

- Şi taci? Şi nu mi-o spui? Unde? Unde? Spune mai iute!

- În fund de tot în grădină lîngă grilaj, sub copaci.

Se duseră repede amîndoi şi într-adevăr găsiră scara culcată de-a lungul zidului; fu o chestie de o clipă, s-o ridice şi s-o ducă lîngă peretele unde era fereastra luminată de la etaj.

Spre marele lor regret, după ce aşezară scara pe zid,

văzură că nu era așa de înaltă, că pînă la lumina ferestrei mai erau încă vreo trei metri.

- N-ai făcut nimic, degeaba! zise Prosper descurajat.

- Fii pe pace, o să ajungem unde vrem!

Și se aplecă cu fața în jos, așeză scara pe spatele său și cu căpătîiul celălalt de zid.

Piedica fuse învinsă!

- Acum, urcă-te! zise Verduret lui Prosper.

Situația aceasta era pentru Prosper dificilă, dramatică; dar nu stătu pe gînduri. Entuziasmul greutăți învinse și speranța triumfului îi dădu o putere și o agilitate nemaiauzită, ca niciodată.

Se urcă sus pînă la cea din urmă treaptă, scara se apleca, cînt într-o parte cînd în alta.

Dar, cum ajunse pe ultima treaptă, scoase un strigăt de furie și de disperare ce din fericire nu fusese auzit din cauza mugetului furtunii; se lăsă în jos, mai mult alunecînd.

- Ticălosul! Mizerabilul!

Verduret împinse scara de pe spatele său și se repezi către Prosper, înspăimîntat să nu fi păţit ceva din căzătură.

- De ce ai ţipat așa? Ce ai văzut acolo de ți-ai ieșit din fire?

Dar Prosper se și sculă în sus.

Oricît căderea i-ar fi produs dureri, dînsul era în una din acele crize sufletești, care face să fie cu desăvîrșire nesimțitor la dureri și suferințe fizice.

Și cu glas aspru și sălbatic, răspunse:

- Vai ce-mi văzură ochii! am văzut-o pe Magdalena! mă înțelegi! chiar pe Magdalena, singură cu Raoul.

Verduret nici nu-și mai putu da seama de cele ce se petrec. Toate planurile lui nimicite, toate deducțiile încurcate! Lui, lui să i se întîmple o greșeală de socoteală? E oare posibil?

Știuse el bine că era o femeie ce plecase din Paris; dar după toate socotelile ce și le făcuse, după biletul lui Gypsy ce i se transmisese, credea că această femeie, e doamna Fauvel.

- Nu cumva te-ai înşelat?

- Deloc! Cum, adică, aş putea să confund pe o femeie cu alta? Magdalena e Magdalena şi doamna Fauvel e doamna Fauvel! Ai auzit-o cum vorbea ieri! Te rog, spune-mi ce să mai cred? Puteam să mă aştept la o aşa trădare din partea ei? şi dumneata mi-ai spus: " Ea te iubeşte " şi nu o dată m-ai asigurat că ea mă iubeşte!.

Veduret nu-i dădu nici un răspuns; şi ce răspuns putea să-i dea? Era cu desăvîrşire zăpăcit; socotelile i se încurcaseră cu desăvîrşire. Se gîndea, scotocea şi făcea tot felul de calcule şi argumentări pro şi contra. Spiritul său pătrunzător căuta să le dea o explicaţie, o soluţie.

- Poftim, urmă Prosper, iată secretul surprins de Gyspy: Magdalena, această nobilă şi curată Magdalenă, în care pusesem toată încrederea mea, ca şi într-a mamei, este metresa acestui falsificator, care a furat pînă şi numele cel poartă. Şi eu ca un tont de onest ce sînt, mi-am făcut din acest ticălos cel mai bun şi apropiat prieten. Lui îi încredinţam grijile şi speranţele mele... şi el era amantul ei! La întîlnirile lor, desigur că-şi băteau joc de mine şi rîdeau pe socoteala mea, de dragostea mea caraghioasă, de idioata mea încredere!

Se opri, nu mai putea să urmeze de violenţa emoţiilor. Sfîşierile amorului propriu rănit adaugă o suferinţă şi mai mare celor mai mari dureri. Siguranţa ce a căpătat-o că a fost atît de nedemn trădat şi învîrtit, îl făcu să delireze ca un smintit.

Şi cu un accent de furie fără margini:

- Nu mai pot, destul cu aceste umilinţi; nu mai vreau şi nu mai pot să mi se spună că sînt un laş, că mi-am plecat capul sub aceste sîngeroase afronturi.

Voia să meargă să bată la uşă, să intre, să demaşte totul; dar, Verduret, care cu tot întunericul, îl urmărea să nu facă vreo prostie ce ar fi putut să le strice tot planul, îl opri.

- Ce vrei să faci?

- Vreau să mă răzbun! Acuma o să ştiu să sparg uşa; nu

mi-e frică de nici un scandal, fie ce o fi! Nu-mi e frică nici de zgomot şi nu mai am nimic de pierdut! Nu mai vreau să pătrund în casă hoţeşte; vreau să intru ca stăpîn, ca un bărbat care e ofensat de moarte şi cere socoteală pentru această ofensă.

- Prosper n-ai să faci greşala asta!

- Şi cine mă va împiedica?

- Eu!

- Dumneata? Nu te aştepta la una ca asta! Vreau să vin în faţa lor să-i nimicesc, să-i zdrobesc, să-i omor şi să mă omoţ şi pe mine! Asta vreau să fac şi aşa am să şi fac.

Dacă Verduret n-ar fi avut braţe puternice, Prosper s-ar fi dus.

O mică luptă se încinse între ei şi Verduret îl putu opri.

- Dacă faci cel mai mic zgomot şi dacă faci o mişcare care să trezească bănuieli, să ştii că toate planurile şi speranţele noastre s-au dus!

- Nu mai am speranţe!

- Vei face ca tocmai acum, cînd îl avem în ghearele noastre, să ne scape; şi odată scăpat îşi va lua măsurile de pază şi dumneata vei rămîne pe veci dezonorat.

- Nu-mi pasă!

- Ba îmi pasă mie, nenorocitule! Mie, care am jurat să fac să iasă la lumină nevinovăţia dumitale! La etatea dumitale, vei găsi întotdeauna o femeie, dar onoarea pierdută, n-o mai poţi regăsi.

Pentru patima reală, sinceră şi adevărată, împrejurările din afară nu au nici o influenţă asupra cuiva. Verduret şi Prosper stăteau pe vreme rea în ploaie, muiaţi pînă la oase, cu picioarele în noroi şi discutau.

- Nu pot, vreau să mă răzbun, îi dădea mereu înainte Prosper cu îndărătnicia omului cu idei fixe, vreau să mă răzbun!

- Te rog... Bine, nu spun nimic. Răzbună-te, fie... dar răzbună-te ca un bărbat şi nu ca un copil.

- Ca un copil zici?

- Da, ca un copil. Spune-mi ce ai să faci cînd vei intra înăuntru? Ai măcar o armă asupra dumitale? N-ai nici una. Te vei arunca asupra lui Raoul, vei lupta cot la cot cu el. În acest interval, Magdalena va avea tot timpul s-o şteargă cu birjarul ce aşteaptă afară? Şi la urmă... nici nu ştiu cine din amîndoi va birui? Care pe care?

Nimicit de aceste raţionamente cu privire la neputinţa lui evidentă, Prosper trebui să tacă.

- Şi la urma urmei, nu e nevoie de arme, urmă Verduret, trebuie să fie cineva un prost care să prefere să omoare pe un om pe care poate să-l trimită în închisoare!

- Atunci, ce să fac?

- Aşteaptă, ai răbdare. Răzbunarea este un fruct delicios, pe care trebuie să-l laşi să se coacă.

Prosper era zdrobit; Verduret îl înţelegea bine şi de aceea păstră pînă la urmă, argumentul hotărîtor.

- Te rog, ia spune-mi: Cine ne garantează că Magdalena n-a venit aici pe socoteala ei proprie? N-am presupus din primul moment că Magdalena se jertfeşte? Voinţa superioară ce i-a dictat şi impus îndepărtarea dumitale, poate foarte bine să-i fi impus obligaţia să facă şi demersul din astă seară?

Întotdeauna glasul care vorbeşte cum ne place nouă, e ascultat. Această bănuială, aşa de puţin probabilă în aparenţă, îi plăcu lui Prosper

- La drept vorbind, cine ştie?

- Dacă aş putea să văd ce se petrece înăuntru, ţi-aş spune eu.

Prosper rămase gînditor şi nu dădu nici un răspuns.

- Te rog, promite-mi, îi zise Prosper, dacă ai vrea să-mi spui la ce te gîndeşti, care e părerea intimă a dumitale, sinceră, adevărată, oricît mi-ar fi de neplăcută mie. Te rog, spune-mi-o, fără ocol şi nu te jena.

- Îţi jur că ceea ce ţi-am spus, e sincera mea părere şi credinţă. Nu te mint şi nu caut să-ţi adorm demnitatea.

Şi Prosper, cu o forţă de care nu ar fi fost capabil cu cîteva

clipe mai înainte, ridică scara din nou, o așează pe umerii săi, întocmai cum a făcut-o și tovarășul său mai înainte.

Într-o secundă ușor și îndemînatic, fără ca să facă ca scara să se clatine sau să se miște într-o parte sau alta, Verduret și ajunse la fereastră.

Prosper văzuse bine, ce văzuse și cînd văzuse. Era Magdalena, însăși Magdalena în persoană, în carne și oase, la ora aceasta a nopții, singură în cameră, cu Raoul de Lagors!

Verduret, cu ochii exersați, văzu că Magdalena era tot la fel, așa cum venise; rămăsese cu pălăria pe cap și mantaua pe ea.

În picioare în mijlocul camerei, dînsa vorbea cu multă însuflețire. Totul în ea, era grav, solemn și imprimat de indignare: atitudinea, gesturile și fizionomia. Era peste măsură de aprinsă și nu-și putu reține indignarea și un fel de dispreț neascuns, era zugrăvit pe toată ființa ei.

Raoul ședea pe un scaun jos, lîngă sobă, împingînd cărbunii și tăciunii. Din cînd în cînd ridica din umeri și parcă resemnat la tot ce i se spunea răspundea la toate: " Nu pot să fac nici regret ".

Verduret ar fi dat inelul cel frumos din deget, numai să poată prinde cîte ceva din cele ce vorbeau Raoul și Magdalena; să poată auzi măcat zece vorbe din conversația lor; dar din cauza vîntului nu putu distinge nici o vorbă, decît niște murmure neînțelese și nu voia să-și apropie urechea de geam, de teamă de a fi observat și descoperit.

- Sînt sigur că e o ceartă, se gîndi Verduret, nu însă o ceartă a doi îndrăgostiți.

Magdalena urmă cu vorba-i aprinsă.

Verduret, examinînd chipul lui Lagors pe care-l avea în față, fiind luminat de lampa din dreptul sobei, spera să poată afla prin deducții, sensul acestei scene. Din cînd în cînd, Raoul, cu toată nepăsarea aparentă, lovea cu cleștele în tăciuni mai cu putere, probabil că era un reproș ce-l atingea mai de-a dreptul.

Vedea cum Magdalena, disperată, ajunsese la rugăminți;

cu mîinile împreunate, ea se aplecă, mai, mai să nu-i cadă în genunchi.

Raoul în acest moment, întoarse capul şi nu răspunse decît prin monosilabe.

De două-trei ori Magdalena avu aerul că vrea să plece, dar mereu se întorcea, ca şi cînd vroia să obţină o favoare sau o graţie, nu-i venea să părăsească locul pînă ce nu ar fi obţinut satisfacţie la dorinţele ei.

În cele din urmă, se părea că ea ar fi găsit argumente decisive, căci Raoul se sculă brusc, deschise un sertar şi scoase un pachet de hîrtii ce-l întinse Magdalenei.

- Drace! se gîndi Verduret, se joacă de-a baba oarba? O fi vreo corespondenţă compromiţătoare ce a venit să ceară această tînără domnişoară?

Magdalena primise pachetul de hîrtii, dar încă nu păruse satisfăcută pe deplin. Ea urma să vorbească si insistă iarăşi, ca şi cum ar fi voit să i se mai dea şi altceva. Raoul refuză; ea îi aruncă pachetul pe masă.

Verduret era foarte curios să ştie ce ar putea fi hîrtiile din pachet, răvăşite pe masă. Erau de toate mărimile şi de toate culorile: cenuşii, verzi, roşii.

- Dacă nu mă înşel şi dacă văd bine, mi se pare că sînt nişte recipise de la Muntele-de-Pietate!

Printre toate aceste hîrtii, Verduret observă, căutînd una pe care nu o găsea. Din toate, Magdalena îşi alese numai trei, le îndoi şi le bägă în buzunar; pe celelalte le respinse cu un dispreţ bine marcat.

Magdalena era gata şi hotărîtă să plece, căci ea spuse o vorbă şi Verduret văzu că Raoul luă lampa să-i lumineze calea.

Apoi, Verduret nu mai văzu nimic; coborînd scara cu multă băgare de seamă, dînsul murmură:

- Recipise de la Muntele-de Pietate! Ce o mai fi şi asta? Ce mister, ce infamie mai ascunde şi această afacere?

Cel dintîi lucru ce-l făcuse fu să ascundă scara.

Lui Raoul, conducînd-o pe Magdalena putea să-i vină ideea

să mai facă cîţiva paşi şi cu tot întunericul, să descopere scara ridicată, să-i vadă umbra de perete.

În toată graba, Verduret şi Prosper o întinseră pe jos de-a lungul peretelui, fără să mai ţină seama de plantele ce le culcară şi distruseră. Se duseră apoi să se aşeze în locul cel mai retras şi mai întunecos, să mai observe ultimele mişcări ale celor doi eroi din acea seară.

Aproape în aceeaşi clipă, Raoul şi Magdalena apărură în pridvor. Raoul pusese lampa pe prima treaptă a scări pentru a ajuta pe Magdalena să coboare.

Raoul îi oferise braţul, dar Magdalena îl respinse cu un gest de mîndrie insultătoare; gest cel văzuse şi Prosper; era parcă un balsam de satisfacţie în vinele sale.

Dispreţul acesta al Magdalenei păru, nici să mişte nici să surprindă pe Raoul; răspunse printr-un gest ironic ce voi să însemneze: " Cum poftești "!

Se duse pînă la grilaj, închise şi încuie poarta şi intră repede în casă, în timp ce trăsura cu Magdalena porni în goană înapoi spre Paris.

- Acum, domnule Verduret, spune-mi tot adevărul ce crezi dumneata asupra acestei afaceri. Mi-ai promis-o, oricum ar fi, nu-mi ascunde nimic. Vreau să ştiu totul. Vorbeşte, voi fi destul de tare să suport.

- Nu va trece nici o lună şi te vei căi pentru plăcerea dumitale bănuitoare de adineauri, că Magdalena ar fi amanta lui Raoul de Lagors.

- Totuşi, aparenţele...

- Ei, să te fereşti întotdeauna de aparenţe. Ele sînt înşelătoare. Dar... ce' mai stăm aici, să plecăm şi noi!... şnapanul de Raoul a încuiat poarta şi noi trebuie să facem întorsătura tot pe unde şi cum am venit.

- Dar cu scara ce facem?

- Scara să rămînă acolo unde se găseşte, nu putem să facem să dispară, nici urmele noastre, o să creadă că au fost nişte hoţi...

Şi săriră peste gard înapoi, ca şi mai înainte. Nu făcură nici cincizeci de paşi pe şosea şi auziră zgomotul unei portiţe de grilaj ce se închidea. Nu trecu mult, auziră în urma lor nişte paşi, după care văzură silueta unui bărbat care trecu repede pe lîngă ei şi se opri la gara staţiei drumului de fier.

Cînd era mai departe de ei:

- E Raoul, zise Verduret. Valetul Joseph pe care l-am întîlnit în bodegă astăzi, ne va comunica raportul său asupra scenei ce o va afla în curînd, pentru că Raoul se va duce să-i povestească lui Clameran ceea ce vorbise cu Magdalena. Dacă ar avea pungaşii, măcar amabilitatea să vorbească franţuzeşte.

Merse cîţiva paşi fără să vorbească nimic, căutînd a înlănţui din nou mersul deducţiilor întrerupte.

- Drace, ce curios lucru, acest Raoul, care nu are altceva mai bun de făcut, să nu fugă de lume, de petreceri, de femei, de joc de cărţi, să-şi aleagă o casă aşa de retrasă la Vesinet?

- Explicaţia e simplă: a luat casa aceasta, pentru că ea nu e departe de aceea a lui Fauvel decît cu un sfert de oră, pe ţărmul Senei.

- Asta ar putea fi o explicaţie în timpul verii, dar pe timpul iernii?

- Pe iarnă, are o cameră la hotelul Louvre şi peste an ţine şi un apartament la Paris.

Toate aceste explicaţii nu mulţumeau pe Verduret; porni să meagă mai repede.

- Ce bine ar fi dacă birjarul nostru nu ar fi plecat. Nu putem să luăm trenul, o să ne întîlnim la gară cu Raoul.

Cu toate că trecuse mai bine o oră, de cînd l-au părăsit pe birjar la răscrucea celor două drumuri, el mai stătu la cîrciumă, unde-i indicase Prosper.

Cîştigînd în timp atît de scurt suta de franci, îi permise să mai rămînă acolo, să mănînce bine şi să bea un pahar de vin mai mult şi mai bun.

Cînd şi-a zărit pe cei doi mușterii, nu mai putea de bucurie; n-o să se întoarcă gol! Ceea ce îl surprinsese însă, era

halul, în care-i găsea acum, plouaţi, udaţi, plini de noroi şi aşa mai departe, după toate peripeţiile unei aventuri.

- Vai, în ce hal groaznic sînteţi! le zise el din ce în ce mai aiurit la vederea lor.

- Dacă ai şti ce am păţit, îi răspunse Prosper, ne-am hotărît să vizităm pe un prieten, şi în loc să nimerim drumul, ne-am rătăcit prin pădure şi am dat de o băltoacă vai de capul nostru, pînă ce am ieşit.

- Ca şi cînd în pădure se găsesc băltoace! îi răspunse Verduret, şoptindu-i în fugă la ureche.

Cu toată explicaţia lui Prosper, birjarul rămase în credinţa lui, că nu ar fi tocmai lucru curat la mijloc. " Ar fi voit să dea o... lovitură? "

De aceeaşi părere erau şi cei doi muşterii care se găseau atunci în cîrciumă. Îşi schimbară între ei priviri cu tîlc.

Verduret însă, pentru a nu mai prelungi toate aceste bănuieli şi presupuneri, tăie scurt.

- Haide, să plecăm! zise el cu ton poruncitor.

- Îndată, numai să plătesc consumaţia. D-voastră vă puteţi urca în trăsură, le răspunse birjarul.

Drumul înapoi, li se păru lung şi plictisitor.

Prosper începu să vorbească cu tovarăşul său, Verduret fiind aprofundat în gînduri, nu-i răspunse deloc şi din cînd în cînd, cu cîte o monosilabă.

Văzînd acest fel de atitudine din partea lui Verduret, Prosper, atins în amorul său propriu, căzu şi el pe gînduri, înfuriat în acelaş timp, că de ce acest om, Verduret, căpătă un ascendent din ce în ce mai mult asupra lui.

Starea-i fizică mării şi mai mult plictisul sufletesc. Ud pînă la piele, îngheţat, fu apucat de un tremur şi dinţii îi clănţăneau. Gîndul şi sufletul erau învăluite de o ceaţă deasă şi-l înţepeni cu desăvîrşire.

Dacă imaginaţia nu are hotare, forţele fizice însă au o margine şi se şleiesc repede. După sforţare vine reacţia.

Vîrît într-un colţ cu picioarele întinse pe scăunaşul din

față, Verduret părea că doarme, dar niciodată n-a fost mai treaz ca în clipele acelea.

Dînsul părea mulțumit; lucrurile nu erau pe placul lui. Domnul acesta trebuia să-i dea o întărire a bănuielilor, dimpotrivă i-a dat niște rezultate care-l încurcau și mai mult.

Toate firele ce i se păreau că le ține în mînă, se rupseră și scăpau printre degete.

Ce e drept faptele, fondul afacerii, rămaseră aceleași, împrejurările însă au fost schimbate: Nu putu să-și dea seama care ar fi fost mobilul comun și complicitatea morală sau materială, care influențe ce împingeau în aceeași direcție cei patru actori principali din această dramă: doamna Fauvel, Magdalena, Raoul, Clameran.

În spiritul său variat, o enciclopedie de trucuri caută o combinație din care ar putea să țîșnească lumina.

Miezul-nopții sună cînd birja se oprise la hotelul "*Marelui Arhanghel*", Verduret își aduse aminte că nu mîncase nimic în acea seară.

Doamna Alexandre, nu era încă culcată. Într-o clipă se pregăti o masă cu totul improvizată. Era o atenție cu totul deosebită din partea ei pentru musafiri. În timp ce mîncau, Prosper examină cu atenție pe tovarășul său, pentru care căpătă o simpatie din ce în ce mai crescîndă.

După ce isprăvi, Verduret se sculă.

- Mîine, toată ziua n-ai să mă vezi, zise el lui Prosper; dar pe seară la aceeași oră, ne vom regăsi tot aici. Poate că o să am norocul să aflu cîte ceva nou la balul costumat de la Jandidier.

Prosper rămase trăznit: Cum adică Verduret avea pretenția să asiste la balul organizat cu atîta lux și la care vor lua parte tot ce finanța mare are mai select în capitală? Pentru asta a trimis la costumier?

- Care va să zică, ești invitat și dumneata?

- Nu încă pînă acum, dar sînt sigur că voi fi.

O contrazicere a spiritului omenesc, cît ești de mare! Cele

mai dureroase preocupări ţintuiau gîndurile lui Prosper; şi în loc să-şi vadă situaţia în care se găsea, se gîndea cu totul la altceva;

- Ah, ce fericit este dînsul (adică Verduret), el o să aibă parte să vadă mîine seară pa Magdalena, mai frumoasă ca altă dată, în costumul ei de domnişoară de onoare.

CAPITOLUL XI

Drept în mijlocul străzi St. Lazare se ridică palatele celor doi fraţi Jandidier, financiarii celebri, care, chiar de ar fi deposedaţi de prestigiul averilor lor, tot ar fi remarcabili.

Dacă s-ar putea spune de toată lumea astfel!

Aceste două palate, cînd au fost isprăvite acum cîţiva ani, erau subiectul general al administraţiei; deşi deosebite amîndouă, constituind fiecare pentru sine un tot, însă în aşa chip era dispoziţia construcţiei lor, că păreau a forma un singur bloc.

Cînd fraţii Jandidier dădeau vreo serbare sau un bal în aceste palate, saloane ca ale lor, nu s-au văzut în întreg Parisul.

Un lux princiar, un confort cum nu se poate închipui, o ospitalitate primitoare, toate la un loc fac ca aceste serbări să fie cercetate şi lumea să-şi dispute invitaţiile.

După cum am spus mai sus, numai peste o zi era să aibă loc în St. Lazare una din aceste serbări alese.

De pe la orele 10 şi începuse dansul în primele două saloane.

Era un bal costumat. Mai toate costumele, fiecare în felul său, era de o bogăţie nemaipomenită, de un fast şi un gust extraordinar; una din ele, de o originalitate caracteristică.

Printre acestea din urmă, se remarcă îndeosebi o paiaţă, o paiaţă reală, aşa cum trebuie să fie o paiaţă, cu fizionomia anume, privirea obraznică, o gură pofticioasă şi lacomă, cu umerii obrajilor aprinşi, iar barba aşa de roşie, că părea aprinsă la flacăra policandrelor.

Costumul era tocmai după tradiţie; cizmele erau cu carîmbii întorşi cu meşina pe faţă, pălăria turtită şi dantela de la plastron, destrămată.

În mîna stîngă ţinea băţul unui fel de steag de pînză pe care erau zugrăvite cît se poate de ordinar, 6 pînă la 8 chipuri de scene, ca acelea ce se văd în bîlciurile populare. Iar în mîna dreaptă avea o mică tobă, pe care o bătea mereu, întocmai ca saltimbalcii, trăncănind în dreapta şi în stînga.

Lumea toată se dădea pe lîngă el, doar o să spună vreo vorbă hazlie sau o strigătură de duh; el se ţineau mereu pe lîngă uşa de la intrare.

Numai pe la ora 10 şi jumătate îşi părăsise locul unde stătuse pînă atunci.

Domnul şi doamna Fauvel, însoţiţi de nepoata lor, îşi făcură intrarea în salon.

Un grup des se formase imediat la uşa de la intrare.

De mai bine de zece zile, afacerea bancherului din strada Proventei, forma subiectul de discuţie aprinsă în toate cercurile; şi prieteni şi duşmani, căutară să se apropie de el: unii pentru ca să-l asigure de prietenia lor, ceilalţi pentru a-i prezenta complimentele lor de condoleanţă în două sensuri, moment ce nu este mai penibil şi mai enervant.

Inclus în batalionul oamenilor serioşi, Fauvel nu era travestit; nu purta decît o mică mantilă de mătase.

La braţul său, doamna Fauvel, născută Valentine de la

Verberie, se înclină şi salută în chipul celei mai graţioase afabilităţi.

Frumuseţea ei era din totdeauna remarcabilă şi în seara aceea, farmecul costumului şi iluzia luminilor, adăugau şi mai mult la fragezimea şi strălucirea ei. Numeni nu i-ar fi dat cei 48 de ani, ce-i atinsese.

Îşi alese o toaletă a curţii din epoca lui Ludovic al XIV-lea, măreaţă şi severă, de mătase brocart şi catifea; nu purta nici un briliant şi nici o bijuterie.

Avea aerul unei nobile bogate şi-i şedea bine simplicitatea aceasta, cùm se potriveşte pe drept cuvînt uneia din neamul de la Verberie, care a avut nenorocul să se mărite cu un om al banului.

Dar Magdalena era ţinta tuturor privirilor. Într-adevăr părea ca o regină în acest costum de domnişoară de onoare, creat parcă dinadins, ca talia ei să iasă în evidenţă.

În aroma parfumurilor din saloane, sub razele sclipitoare ale candelabrelor, frumuseţea ei era desăvîrşită.

Nicicînd părul nu-i era aşa de negru, nici culoarea feţei atît de albă şi ochii, atît de strălucitori.

Cum a intrat, Magdalena luă de braţ pe mătuşa sa, în timp ce Fauvel se pierdea prin mulţime, căutînd să intre în sala de joc, obişnuitul refugiul al bărbaţilor cu greutate.

Balul se desfăşură în culmea întregii sale splendori.

Două orchestre sub bagheta lui Strauss şi a unui elev al său, umpleau saloanele cu muzica lor. Mulţimea invitaţilor se amestecă şi cît cuprindeai cu ochii, era o mare agitată de tot felul de stofe: aurii din satin, catifea şi dantele.

Briliantele scînteiau pe capete şi piepturi; obrajii cei mai palizi erau aprinşi, ochii luceau, iar umerii cucoanelor străluceau mai albi decît zăpada la cele dintîi raze de soare.

Cu desăvîrşire uitat, atît el cît şi steagul cel ţinea în mînă, paiaţa stătea retrasă în scorbura unei ferestre, în picioare, cu cotul sprijinit de cercevea.

Se vedea că era impresionat de atîta lux şi splendoare şi

era cuprins de un fel de ameţeală. Cu toate acestea, nu pierdea din ochi o pereche ce dansa la cîţiva paşi de el.

Era Magdalena la braţul unui doge numai în fireturi aurii; - era marchizul de Clameran. Marchizul părea radios, întinerit, felul său de a se purta dovedea aparenţele unui triumf. În timpul unei pauze la cadril, el stătea aplecat spre dansatoarea lui, vorbindu-i cu o admiraţie plină de tact. Ea-l asculta, dacă nu cu plăcere, dar nici cu supărare; dădea cîteodată din cap şi îi zîmbea.

- Probabil să acest şnapan îi face curte nepoatei bancherului, murmură între dinţi paiaţa. Am avut ieri perfectă dreptate. Dar nu-mi pot explica cum Magdalena îi poate suporta cu atîta graţie, toate prostiile şi declaraţiile ce i le trăncăneşte? Bine că Prosper nu-i şi el aici...

Se întrerupse din monologul său. În faţă i se opri un bărbat în vestă, purtînd cu oarecare distincţie o mantie veneţiană.

- Cred că n-ai să-ţi uiţi promisiunea, domnule Verduret, zise necunoscutul, mai în serios, mai în glumă.

- Fii pe pace, n-am uitat-o.

- În orice caz să nu faci vreo imprudenţă.

- Domnul conte poate fi cu desăvîrşire liniştit, mi-am dat cuvîntul.

- Bine, sînt convins de asta.

Contele se îndepărtă; dar în timpul acestei scurte convorbiri, cadrilul era pe sfîrşite şi paiaţa pierdu din vedere pe Magdalena şi pe Clameran.

- Am să-i regăsesc lîngă doamna Fauvel.

Şi fără a sta mult pe gînduri, se repezi în căutarea soţiei bancherului.

Doamna Fauvel, incomodată de căldura ce se făcea, din ce în ce mai insuportabilă, se dusese să mai ia puţin aer în marea galerie a palatului fraţilor Jandidier, ce se transformase mulţumită banului, într-o feerică grădină, cu portocali, trandafiri şi liliac alb, ale cărui buchete se aplecau în jos.

Paiața o găsi stînd lîngă un boschet, în apropierea unei uși a sălii de joc. La dreapta ei era Magdalena, la stînga, Raoul de Lagors, în costum de curte à la Enric III.

- Trebuie să mărturisesc, că șnapanul nu e tocmai urît.

Și-și căută un locșor de unde putea să vadă mai bine.

Magdalena părea tristă în acele clipe. Smulsese din rădăcină, o camelie ale cărei petale le desfăcea fără să-și dea seama ce face, cu privirile pierdute în gol.

Raoul și doamna Fauvel, apropiați unul de altul urmau să vorbească. Păreau a fi liniștiți, dar gesturile ei, trădau niște preocupări neliniștite și o conversație din cele mai grave.

- E scena de ieri, ce urmează aici, se gîndi paiața, oh, dacă aș putea să surprind cîte ceva din convorbirea lor. Dacă m-aș așeza la spatele cameliei, sigur că aș auzi.

În sala de joc se putea vedea dogele, Clameran, așezat în așa poziție, să nu fie văzut nici de doamna Fauvel, nici de Magdalena.

Paiața căută să se apropie, dar nu era tocmai ușor, să-și facă loc prin cîteva grupuri. Cînd în cele din urmă, se apropiară de locul dorit, Magdalena se sculă și se îndepărtă la brațul unui persan, de sus pînă jos numai în pietre scumpe.

În aceeași clipă se sculă și Raoul și intră în sala de joc, spunînd ceva la ureche, lui Clameran.

- A, ha! își zise paiața, acești doi ticăloși țin în ghearele lor pe aceste două femei și sărmanele se zbat fără să poată scăpa, în ce mod? Asta n-o știu.

În timp ce se gîndea, deodată se produce în galerie o mare mișcare. Se anunțase în marele salon, un menuet; Contesa Commarin își face apariția ca Aurora, iar prințesa Korasoff, cu niște mari smaralde, era cea mai frumoasă.

Galeria se goli într-o clipă; nu rămase decît cîțiva nenorociți, izolați, bărbați ai căror soții dansau sau cîțiva tineri timizi și jenați în costumele lor.

Paiața găsi momentul cel mai potrivit să-și pună în practică intențiile pentru care venise.

Repede își părăsi locul, cu steagul în mînă, lovind în tamburină și tușind cu scopul de a fi auzit ca un om care vrea să spună ceva și să fie ascultat. Venise drept spre fotoliul ocupat de doamna Fauvel.

Toți cei ce rămaseră în galerie, se apropiară de el făcînd cerc.

Fără multă pregătire, își luase atitudinea tradițională; pălăria într-o parte și cu capul plecat tot în aceeași direcție.

Cu o ușurință extraordinară începu să trăncănească pe tonul unui măscărici de meserie:

- Domnilor și doamnelor... Chiar azi de dimineață, am cerut de la autoritate o autorizație (făcu o plecăciune respectuoasă)... Vreau să vă prezint un spectacol ce a găsit o aprobare generală în toate cele cinci continente și a multor academii. Uitați-vă, chiar în această lojă, doamnelor, va începe repetiția unei drame nemaiauzite, jucată pentru întîia dată la Peking și tradusă de cei mai celebri autori de la noi. Domnilor, luați loc, totul este gata, actorii sînt și îmbrăcați, stați să vedeți.

Se întrerupse și cu un talent extraordinar începu să imite și să parodieze muzica de instrumente, în chipul cel mai grotesc de saltimbanc.

- Dar, domnilor și doamnelor, o să-mi ziceți cu drept cuvînt: dacă în loja aceasta se va juca piesa, ce caut eu aici? Am ținut să vă dau un mic început, să vă deschid pofta pentru toate agitațiile, senzațiile, emoțiile, palpitațiile și alte distracții, pentru care vă rog să plătiți o taxă de intrare, ieftină numai de cinci franci... o bagatelă... Vedeți aceste zugrăveli, ele reprezintă cele opt scene mai grozave din piesă. Ați și început să vă agitați și să tremurați. Asta nu e încă nimic. Zugrăvelile acestea nu vă pot da decît o idee exactă a spectacolului întocmai ca o picătură în fața imensității marii, ori o scînteie de comparație cu soarele. Tabloul meu e un fleac, e o nimica toată, frumosul o să-l vedeți abia de acum înainte.

- Dumneata știi cine este paiața asta? întreabă un turc

colosal, pe un melancolic polişinel.

- Nu! Dar era un talent extraordinar de imitaţie, mai cu seamă o imită de minune.

- Ce e drept, admirabil! Dar ce urmăreşte, ce vrea?

Ceea ce voia paiaţa, şi-a ajuns scopul: Voia să atragă atenţia, că de cînd Magdalena s-a îndepărtat în societatea lui Raoul, doamna Fauvel căzuse într-o melancolie fără margini, dureroasă.

Şi reuşise!

Răsunătoarea voce stridentă a paiaţei, deşteptă pe soţia bancherului din visarea-i şi o readuse la realitate; tresări şi începu să se uite în iurul ei, ca şi cînd ar fi fost deşteptată brusc din somn; şi fără voie se întoarse în partea unde se găsea paiaţa.

- Aşadar, domnilor, închipuiţi-vă că sînteţi în China. Vedeţi primul desen din cele opt de la tabloul meu, acela de sus, din stînga (şi-l arătă cu beţişorul tamburinei), înfăţişează pe marele mandarin Li-Fo, în mijlocul familiei sale. Femeiuşca asta frumoasă ce se sprijină pe umărul lui, e nevasta lui, iar copiii ce se zbenguiesc jos pe covor, sînt fructul celei mai fericite legături din lume. Nu respiraţi domnilor, cel mai suav parfum de satisfacţie şi de onestitate, ce împrăştie această frumoasă pictură? E pentru că doamna LI-Fo e cea mai virtuoasă femeie din lume, care-şi adoră soţul şi copiii ei: Fiind cea mai virtuoasă dintre femei, de aceea e fericită şi mulţumită, căci după cum a spus-o şi Confucius, " virtutea dă mai multe satisfacţii decît viciul ".

Fără să-şi dea seama, doamna Fauvel se sculase din fotoliul ei şi se apropie de grupul în care se afla paiaţa; aici luă loc pe un alt fotoliu.

- Curios, zise melancolicul polişinel către vecinul său, mă rog tot ce spune el, se găseşte zugrăvit pe tabloul său?

- Mi se pare că nu, dumneata ce crezi?

De fapt, pe tablou nu se găsea nimic din cele ce spunea. Paiaţa, după ce imitase toba mare, începu din nou trăncăneala:

- Să trecem la tabloul No. 2! O să vedeţi pe cucoana asta bătrînă, ce şade în faţa oglinzii, smulgîndu-şi părul, mai cu seamă perii cei albi, o recunoaşteţi, ştiţi cine este? Văd că n-o recunoaşteţi e tot aceeaşi, mandarina cea frumoasă de pe primul desen. Văd, doamnelor şi domnilor, lacrimi în ochii d-voastră. Ah, plîngeţi-o că dacă nu mai e frumoasă, nu mai e nici virtuoasă, atunci şi fericirea i-a dispărut ca şi virtutea. Ce povestire dureroasă! Într-o bună zi, nu se ştie cînd şi cum, a întîlnit într-o stradă din Peking, pe un tînăr bandit, frumos ca un înger şi s-a amorezat de el, şi-l iubeşte!

Ultimele cuvinte, paiaţa le pronunţă cu o voce cît se poate de tragică.

În timpul acestei tirade, el făcu o mişcare de apropiere de grup. Se găsea tocmai în faţa soţiei bancherului şi nu pierdea nici cea mai mică mişcare a feţei ei.

- Văd, domnilor, că sînteţi surprinşi, eu însă nu. Să ştiţi de la mine că inima n-are vîrstă şi adesea pe ruini, înfloresc cele mai frumoase flori. Nenorocita!... La cincizeci de ani, iubeşte pe un copil aproape! Aşa se explică scena agitată, ce constituie o lecţie straşnică.

Unul în costum de bucătar, făcu observaţia:

- După cît mi se pare, nu e tocmai hazliu.

- Dar în interiorul lojei, trebuie să vă uitaţi zise paiaţa, acolo să vedeţi efectele surprinzătoare ale greşelilor mandarinei. Din cînd în cînd, o rază de raţiune străbate prin creierul ei bolnav şi manifestări, de nelinişte ce înduioşează şi pe cei mai nemiloşi. Intraţi, vă rog şi în schimbul a doi franci veţi auzi gemete de suspine, aşa cum nu le-aţi auzit nici în vremurile cele mai frumoase ale vieţii. Ea îşi dă seama de nemernicia, nebunia ei, ea vede bine că zadarnică îi e încăpăţînarea ei de a urmări o vedenie; dînsa ştie perfect de bine, că dînsul îngîmfat de tinereţea sa, nu poate s-o iubească pe ea, îmbătrînită şi veştejită. Ea simte că deşi din cînd în cînd îi mai şopteşte la ureche o vorbă de dragoste, - minte. Ea ştie că într-o bună zi, o să se trezească fără el.

Şi tot vorbind aşa, se adresa către grupul în mijlocul căruia le trîntea toate acestea; paiaţa nu părăsi nici o clipă din ochi pe soţia bancherului. Răsturnată pe jumătate în fotoliu, ea rămase liniştită, ochii îşi păstraseră limpezimea lor, ceva mai mult, zîmbea chiar.

- Cum adică? se întreba paiaţa; oare am bătut o cale greşită? E oare posibil!

Oricît de preocupat a fost, totuşi zări apropierea unui nou musafir ce venise să tragă cu urechea: marchizul de Clameran, costumat în doge.

- Tabloul al III-lea: O vedeţi pe doamna cea bătrînă, nu-i mai pasă de remuşcările ei. Dacă nu vîrsta, dar interesul îl va menţine lîngă ea, pe tinerel. În acest scop, ea-l prezintă mandarinilor mai de seamă din capitala Zeului Cerului; şi cum unui tînăr de soi îi trebuie să facă faţă, ea se despoaie pe sine în folosul lui, de tot ce are, de: brăţări, inelele, coliere, perle şi briliante; totul se duce într-acolo. La toţi cămătari şi în toate casele de împrumut pe amanet, monstrul duce bijuteriile ei şi la adică refuză să dea înapoi, toate recipisele pentru a putea fi scoase.

Paiaţa se simţea satisfăcută pe deplin.

Doamna Fauvel începu să se neliniştească şi se agita în fotoliul ei Ceva mai mult încă; la un moment dat, voia să se scoale şi să plece; dar puterile nu-i permiseră să pună în execuţie dorinţa ei, rămase ţintuită în fotoliu, silită să asculte.

- Totuşi, doamnelor şi domnilor, urmă paiaţa, şi cele mai bogate depozite se golesc la un moment dat. Soseşte o zi cînd mandarina nu mai are ce da: s-a isprăvit. Ce-i trăzneşte tînărului bandit prin cap? Să ajungă în stăpînirea briliantului ce străluceşte pe pieptul mandarinului Li-Fo, în zilele de mare sărbătoare, briliant ce-l păzesc în tot restul timpului, trei soldaţi, ca ochii lor din cap, bijuterie de o valoare incalculabilă, pentru că e semnul după care se cunoaşte înalta demnitate a mandarinului. Mandarina nu voi la început să se facă instrumentul banditului. Miloasă cum era, ştia că nenorociţii

de soldaţi vor plăti cu capul lor lipsa briliantului; ideea asta o chinuia; cum va putea să bage în foc trei oameni nevinovaţi? Dar banditul îi vorbea atît de dulce, cu accente de dragoste aşa de adînci, că... în cele din urmă... briliantul dispăru. În tabloul al patrulea, vedeţi pe cei doi vinovaţi; mandarina şi banditul, cum coboară treptele în goană, spre a nu fi surprinşi; uite-i speriaţi cum sînt...

Paiaţa se întrerupse: vreo patru din cei ce ascultau, observară cum doamna Fauver era cît pe ce să leşine. Vroia să-i dea chiar ajutor.

Cei din jur strînseră de braţ o paiaţă.

Se întoarseră repede şi văzu în faţa sa pe Clameran şi pe Raoul de Lagors, palizi şi ameninţători.

- Ce poftiţi, domnilor! îl întrebă el pe tonul cel mai amabil.

- Să-ţi vorbim!

- La ordinele d-voastră!

Şi urmă în cealaltă parte a galeriei, în scobitura de la fereastra dinspre balcon.

Aici nimeni nu putu să-i vadă şi într-adevăr nimeni nu-i vedea, afară de personajul cu mantaua, pe care paiaţa îi salutase cu: " Domnule Conte ".

Menuetul se terminase, orchestra făcu pauză şi mulţimea se îngrămădea în galerie; era atîta gloată că nu mai era loc.

Chiar leşinul trecător al doamnei Fauvel nu fu observat de nimeni; chiar şi acei ce-l văzuseră la început, dădură vina asupra căldurii ce era; domnul Fauvel înştiinţat, sosi repede, dar găsind-o în tovărăşia Magdalenei, se linişti şi se duse de-şi reluă partida de joc, întreruptă un moment.

Mai puţin stăpîn pe sine decît Raoul, de Clameran deschise vorba.

- Mai întîi şi întîi ţin să ştiu cu cine am onoarea?

Paiaţa se încăpăţînă a răspunde că toată afacerea nu constă decît într-o glumă de bal costumat şi mascat.

Şi în atmosfera şi spiritul costumului său, răspunse:

- Signore Doge şi nobilul meu, d-voastră îmi cereţi hîrtiile

mele? Puteţi fi sigur că am documente de identitate, ce se află depuse la autoritatea din acest oraş. În ele sînt: numele, prenumele, vîrsta, domiciliul şi semnele mele particulare.

Cu un gest curios, Clameran îl opri.

- Ţi-ai permis una din cele mai mari perfidii!

- Eu? Dogele meu? Te înşeli!

- Chiar dumneata!... Ce basm josnic trăncăneai adineauri?

- Josnic? ... Aşa îl califici dumneata, eu însă care l-am compus, nu sînt de aceeaşi părere!.

- Destul, domnule, destul, cel puţin să ai curajul faptelor dumitale; recunoaşte-o că a fost o insinuare lungă şi ticăloasă la adresa doamnei Fauvel.

Paiaţa cu capul în sus, avea aerul că inventează un răspuns, o inspiraţie să-i vină din plafon; asculta cu gura-căscată, cu aerul zăpăcit al unuia care cade din nori.

Cine l-ar fi recunoscut în acea clipă, ar fi văzut că în ochiul său negru, scăpără o satisfacţie diabolică.

- Adică, cum vine asta? nu înţeleg, fu răspunsul lui şi avea aerul de a vorbi sie-şi decît să răspundă celui ce-l apostrofase. Bravo! Nici n-aş fi crezut să se dea o importanţă aşa de mare palavrei ce am debitat. Doamna Fauvel, pe care nici n-o cunosc, după cum n-am cunoscut nici pe Adam, nici pe Eva! Îmi scormonesc conştiinţa, dar nu-mi aduc aminte. Poate... dar nu... e imposibil...

- Care va să zică pretinzi, întrerupse Clameran, a nu cunoaşte nenorocirea de care a fost lovit domnul Fauvel?

Paiaţa se făcea că nu cunoaşte nimic din ceea ce-i spunea Clameran şi ceru să i se precizeze mai bine.

- Nenorocirea?... Ce nenorocire?

- Vreau să vorbesc de furtul de care domnul Fauvel a fost victima, furt ce a făcut atîta vîlvă.

- A, da, ştiu, e vorba de milionul şi jumătate pe care casierul său i l-a şterpelit? Ah! întîmplarea e ordinară şi banală; se întîmplă fleacuri de acestea în toate zilele. Ca să faci însă o apropiere între povestirea mea şi furtul acesta, nu văd cum.

Clameran întîrzie cu replica, de Lagors, îi dădu o lovitură uşoară să-l deştepte din muţenia sa.

Se făcu rece ca o bucată de marmură; privirea-i bănuitoare se încrucişă cu aceea a paiaţei şi se putu vedea părerea de rău că-i scăpase unele cuvinte semnificative.

- Fie cum spui dumneata! zise el cu un ton ţanţoş, se poate să mă fi înşelat; după explicaţiile ce mi le-ai dat, te cred şi îmi place să cred.

Dar paiaţa cînd auzise cuvîntului " explicaţii ", făcu o grimasă de protestare, el nu putea fi calificat că dă " explicaţii ".

- Notaţi, vă rog, nu v-am dat şi nu am să vă dau nici un fel de explicaţie!

- Domnule!...

- Vă rog, lăsaţi-mă să isprăvesc! Dacă, fără să vreau, am atins pe soţia unuia pe care-l stimez, el are, mi se pare, dreptul să vină să-mi ceară satisfacţie. Dînsul e singurul arbitru şi judecător, pentru că e în joc onoarea sa. Că o să-mi spuneţi, că nu mai e în vîrstă să ceară satisfacţie, am să o admit; - dar mi se pare că domnul Fauvel are băieţi mari şi pe unul din ei l-am văzut mai adineauri pe aici; el poate veni să-mi ceară explicaţii, d-voastră, domnii mei, m-aţi întrebat mai înainte, cine sînt; la rîndul meu, vă întreb: Cine sînteţi d-voastră, care din autoritatea d-voastră, vă constituiţi pe apărători ai doamnei Fauvel? Sînteţi cumva rudă cu ea? prieteni, sau? Cu ce drept o insultaţi, căutînd a găsi o aluzie în povestirea ce am inventat-o pentru a mă amuza?

Nu aveau nimic de răspuns la vorbele pline de logică şi fermitate ale paiaţei. Clameran căută o ieşire din încurcătură.

- Sînt prieten cu domnul Fauvel şi ca atare am dreptul, să fiu gelos de consideraţia lui, ca şi de a mea proprie. Şi dacă nu îţi ajunge atîta, află că în curînd familia lui va fi şi a mea.

- Cum? Cum?...

- Aşa, cum îţi spun: Peste opt zile, căsătoria mea cu domnişoara Magdalena va fi proclamată în mod oficial.

Ştirea aceasta era aşa de neprevăzută şi atît de ciudată, că la un moment dat, paiaţa rămase cu desăvîrşire interzisă.

Dar emoţia nu ţinu decît o secundă. Se închină în faţa vorbitorului său şi avu un zîmbet ironic:

- Primiţi, vă rog, felicitările mele sincere, domnul meu. În afară că domnişoara Magdalena e în astă seară regina balului, dar se mai spune, că are şi o zestre de cîteva milioane.

Cu o nerăbdare ce nu şi-o putu ascunde, Raoul de Lagors deveni din ce în ce mai neliniştit.

- Dar aţi avandat cam departe în discuţie, zise el scurt şi cu dispreţ, meştere paiaţă, dacă am eu de făcut o observaţie, e că ai limba cam lungă...

- Se prea poate, dar braţul-mi e şi mai lung.

Şi Clameran ţinu s-o scurteze:

- Destul, domnule, răspunse el bătînd din picior, nu ţin să am explicaţii cu un om care îşi ascunde personalitatea sub secretul costumului şi a măştii.

- Dacă îţi dă mîna segnore doge, n-ai decît să te duci să întrebi despre mine, la gazda... Să te vedem!

- Eşti!... începu să strige Clameran. Eşti!...

Un gest repede al lui Raoul opri pe buzele lui Clameran, cuvîntul injurios ce voia să-i spună. Incident ce putea aduce palme, ghionturi, o păruială, o provocare, scandal, zgomot.

Paiaţa aştepta injuria, calm, zîmbitor; injuria nu venea însă. Ochi în ochi cu Clameran, paiaţa îi aruncă încet, vorbele acesteia:

- Domnule, sînt cel mai bun prieten pe care l-a avut fratele dumitale Gaston, fiind în viaţă. Eram sfătuitorul său, confidentul şi cea din urmă a sa nădejde.

Aceste cuvinte spuse simplu şi fără pretenţie căzură peste capul lui Clameran, ca o măciucă grea.

Se făcu palid ca moartea şi se dădu cu un pas înapoi. I se părea că are în faţa sa, aici la bal, o viziune dintr-o altă lume.

Ar fi vrut să răspundă ceva, să protesteze, dar spaima îi îngheţă cuvintele pe buze.

- Hai să mergem, îi zise de Lagors, care ştiuse mai bine să-şi păstreze sîngele rece.

Şi-l trase cu sine, susţinîndu-l cu braţul, căci Clameran de abia se putu ţine pe picioare; părea ca un om beat şi se sprijinea de perete.

Dar paiaţa, pe trei tonuri diferite, îi îngînă:

- Ooh, oh, oh!!!...

Şi paiaţa rămase în uşa de lîngă fereastră, sub o impresie puternică. Căzuse pe gînduri.

- Ce poate să însemne? De ce spaima aceasta la mizerabilul de Clameran? Ce amintire am răscolit în sufletul de noroi al ticălosului? E un stăpîn peste toate; nu e nici spiritul meu de poliţist, oricît de inteligent şi pătrunzător aş fi... peste toate e hazardul... întîmplarea joacă cel mai mare rol în viaţă!

Unde era dus el în acel moment cu gîndul? Era la o distanţă de sute de kilometri de bal, de galerie, de palatul fraţilor Jandidier. O uşoară lovitură îl deşteptă din reveria sa.

Era personajul cu mantia veneţiană.

- Eşti mulţumit, domnule Verduret?

- Da şi nu, domnule Conte... Nu, pentru că nu mi-am ajuns ţinta ce mi-o propusei, cînd te-am rugat să fiu şi eu invitat la acest bal; şi da, pentru că cei doi şnapani s-au demascat sufleteşte şi s-au arătat în adevărata lor ipostază; îi ţin în palma mea... nu-mi scapă.

- Şi de asta te plîngi?

- Dar nu mă plîng deloc, domnule Conte, binecuvîntez hazardul, ar trebui să zic providenţei care mi-a descoperit un secret, de care nu mă îndoiam nici o clipă.

Vreo cinci-şase invitaţi îl găsiră pe conte, se apropiară de el şi întrerupseră conversaţia lui, cu Verduret.

Contele se îndepărtă cu prieteni săi, adresîndu-i un salut, mai mult prietenos decît de protecţie. Şi paiaţa de asemenea, se repezi prin mulţime şi circulaţia devenise foarte anevoioasă. O căută din ochi pe doamna Fauvel. Dînsa părăsise galeria; o regăsi în marele salon, stînd de vorbă pe o banchetă,

într-o conversaţie aprinsă, cu Magdalena.

- Admirabil! ele discută cu siguranţă despre scena ce a avut loc; dar unde au dispărut de Lagors şi Clameran?

Dar nu trecu mult şi îi regăsi şi pe ei; se plimbau în sus şi în jos printre grupuri, salutînd în dreapta şi stînga, adresînd cîte o vorbă cunoscuţilor şi prietenilor lor.

- Aş putea să mă prind că ei vorbesc de mine. Onorabilii căută să se informeze cine sînt. Căutaţi amicii mei, căutaţi mereu!...

Cercetările fură zadarnice, nu putuseră afla nimic şi renunţară. Se vedea că dorinţa lor e să fie undeva singuri să se poată gîndi în linişte şi să poată discuta în voie.

De aceea se duseră la doamna Fauvel şi nepoata ei, să se scuze că se retrag şi că nu aşteaptă masa.

Şi aşa a şi fost. Paiaţa îi urmări cu privirea; îi văzuse intrînd în garderobă, luîndu-şi paltoanele, coborînd scara cea mare şi dispărînd sub cupolă.

- Pentru astă seară totul e terminat; nu mai am ce căuta aici nici eu.

Şi la rîndul său şi paiaţa se strecură din salon, se îmbrăcă peste costum cu o mantie largă şi părăsi palatul Jandidier.

Deşi erau trăsuri destule la poartă, paiaţa se decise să meargă pe jos, fiind o noapte limpede şi uscată, deşi era cam frig, totuşi merse pe jos, aerul rece făcîndu-i bine pentru nervii săi agitaţi; avea nevoie de mişcare şi putea să-şi pună în şir ideile, ce erau încă confuze.

Aprinzîndu-şi o ţigară, o luă pe strada St. Lazare şi ocolind colţul de la Notre - Dame - de - Lorette, intră în foburgul Montmartre.

Deodată, n-apucînd bine să traverseze strada Olliver, umbra unui bărbat puternic (ce stătuse pînă atunci ascuns) se repezi asupra lui şi cu braţul ridicat îi dădu o lovitură puternică.

Paiaţa - din fericire - poseda instinctul pisicii de a se uita în toate părţile spre a se feri de un atac.

Văzuse, sau mai bine zis, ghicise pe acest individ pitulat la

umbră şi instinctiv începu să se apere cu mîinile şi cu picioarele.

Această încercare îl scăpă de la o moarte sigură; văzu în faţa sa strălucirea unui pumnal; individul îl lovise numai în braţ.

Furia, mai mult decît durerea, îl făcu să scoată exclamaţia:

- Canalie!

Asasinul văzîndu-şi lovitura greşită, nu mai încercă o a doua; o şterse repede şi se pierdu în întuneric, în goana cea mai mare, prin strada Montmartre.

- Ştiu cine a fost! Sigur, de Lagors; Clameran e şi el în apropiere. Ei m-au aşteptat să ies de la bal şi m-au întîmpinat cu acest plan infernal.

Rana începu să-l supere.

Se duse lîngă un felinar, şi la lumină, examină rana însîngerată. Nu prezenta nici o gravitate deşi se întindea pe o bună porţiune a cărnii.

Scoase batista, o rupse în patru feşe şi se pansă ca cel mai exersat intern de spitale.

- Banditii aceştia mi-au jurat moartea şi trebuie să fiu cu mare băgare de seamă să ştiu cum să mă feresc de ei. Ce planuri infernale vor mai inventa ei?

Şi fără a mai sta mult pe gînduri, el o porni în pas forţat, doar va putea surprinde şi prinde pe cei doi banditi.

Nu zări pe nimeni, totuşi avea intuiţia că era urmărit din spate.

Şi într-adevăr aşa şi era. Ajuns în bulevardul Montmartre zări două umbre traversînd drumul.

-O ho, după cum văd, am de-a face cu nişte banditi hotărîţi; nici nu se ascund sau să se ferească, cînd mă urmăresc şi vor să mă omoare. Nu e de joacă cu ei, sînt deprinşi cu acest soi de lucruri; în acest caz, cum aş face să le pierd urma? Drace, pălăria mea cenuşie e mare şi seamănă cu un far, mai cu seamă în timpul nopţii.

Începu să urce bulevardul în sus şi fără să întoarcă măcar

capul, îşi simţi vrăjmaşii la o distanţă de vreo 30 de metri.

- Orice s-ar întîmpla, trebuie să-i zăpăcesc, să-i încurc, să pot scăpa de urmărirea lor; ei nu trebuie să ştie unde intru eu. Ei nu mă urmăresc acum pentru a mă omorî, ci vor să ştie cine sînt. Dacă ar şti ei că paiaţa acoperă pe Verduret şi că însuşi Verduret ascunde pe Lecoq, adio toate proiectele mele. Au s-o şteargă în străinătate, căci doar nu duc lipsă de bani şi o să mă aleg cu nimic.

Ideea că s-ar putea ca banditii să-i scape din mînă, îl exasperă la culme; era cît pe ce să facă să-i aresteze.

În fond era un lucru uşor de executat. N-avea decît să se arunce asupra lor, să înceapă să strige după ajutor, lumea se va aduna în jurul lor, va interveni şi poliţia şi-i va duce pe toţi trei la comisariat.

Cu acest mijloc atît de simplu, pe cît de ingenios, agenţii serviciului de siguranţă, se servesc, cînd în drum întîlnesc pe neaşteptate, pe un răufăcător ce le este semnalat, fără a avea ei un mandat de arestare şi vor să pună mîna pe el.

Arestaţi la moment - explicaţia se face a doua zi.

Paiaţa avea probe destule contra lor, pentru a-l putea aresta mai cu seamă pe de Lagors. Avea cîte şi mai cîte: putea desigur să arate scrisoarea şi pe cel mutilat, putea la nevoie, să vorbească de recipisele de la Muntele-de-Pietate; putea să arate braţul său rănit; Raoul trebuia să se explice de ce şi-a schimbat numele în de Lagors şi, în fine, de ce face să creadă că se înrudeşte cu Fauvel.

Dacă ar fi procedat astfel, cu atîta grabă, ar fi asigurat scăparea principalului culpabil, pe Clameran. În definitiv, ce acuzare s-ar putea să ridice împotriva lui? Nici una. Bănuieli cîte vrei, dar nici un fapt precis.

Tot gîndindu-se, ajunse la concluzia că era mai bine să lucreze singur cum a început şi că singur va ajunge la scopul dorit şi le va descoperi toate păcatele.

Cotise în bulevardul Sevastopol şi o porni în pas mai hotărît, nu ca pînă atunci, ezitînd.

Ajuns la squarul Artelor, se opri deodată. Doi sergenţi de stradă veniră în faţa lui; se opri o clipă şi îi întrebă de nişte lucruri fără nici o importanţă, numai aşa ca să vorbească cu ei.

Ideea aceasta îi servi de minune, aşa cum prevăzuse. Raoul şi Clameran rămaseră la vreo douăzeci de paşi distanţă de el, ne mai îndrăznind să înainteze.

Douăzeci de paşi! Atîta i-a trebuit paiaţei; tot vorbind cu agenţii, paiaţa, se apropie de o casă la care începu să tragă cordonul unui clopoţel. Uşa era descuiată, intră repede, după ce salută pe cei doi sergenţi.

Cînd, cei doi sergenţi se depărtară, Clameran şi de Lagors sunară şi ei la aceeaşi uşă.

Li se deschise uşa şi ei întrebară pe portar, cine este persoana care intrase travestit ca paiaţă.

Răspunsul portarului fu:

- Eu nici nu am văzut intrînd vreo mască şi ceva mai mult nu am cunoştinţă că vreun chiriaş de la mine, a fi ieşit deghizat.

-De altfel, adăugă portarul, eu nă vă pot da nici o informaţie precisă, mai cu seamă că şi casa are două ieşiri: Una, aceasta şi alta spre strada St. Denis.

- Ne-a scăpat, nu vom şti niciodată cine a fost paiaţa aceasta!

- Să nu-l descoperim în alt chip şi cît de curînd, ferească Dumnezeu! răspunse Clameran dus pe gînduri.

*

* *

În timp ce Raoul avu această conversaţie cu Clameran, paiaţa mai repede ca o săgeată, sosi la hotelul " Marelui Arhanghel ". Ceasul tocmai bătea trei lovituri.

Cu coatele sprijinite la fereastră, Prosper îl zări venind de la distanţă.

Încă de la miezul nopţii, Prosper îl aştepta cu o impacienţă arzătoare, întocmai cum un acuzat îşi aşteaptă verdictul judecătorilor săi. Nici nu vă închipuiţi răbdarea şi graba cu care se duse să-l întîmpine pînă pe scară.

- Ai aflat ceva? Ştii ceva? Ai văzut-o pe Magdalena? Raoul şi Clamerau erau şi ei la bal?

Verduret însă nu avea obiceiul să vorbească pe stradă sau în locurile unde era auzit.

- Mai întîi să intrăm la dumneata şi să-mi dai puţină apă să-mi spăl rana aceasta, mă ustură rău.

- Dumnezeule! Ce, eşti rănit?

- Da, e o amintire de la amicul dumitale Raoul. Lasă că o să-l învăţ eu minte, pentru istoria aceasta. Vreduret isprăvise să-şi pansèse singur rana.

- Acum dacă pofteşti, putem vorbi cît vrei. Vrăjmaşii noştri miroase ceva, trebuie să lucrăm cît se poate de repede, altfel poate că ne scape din mînă.

Verduret vorbea repede şi hotărît; astfel nu-l mai văzuse niciodată Prosper.

- Mă înşelasem, am bătut un drum greşit; se întîmplă cîte odată şi celor mai pişicheri să se înşele; am luat efectul drept cauză; nu mă ascund să spun adevărul. În ziua cînd am crezut sigur că relaţii vinovate ar fi între doamna Fauvel şi Raoul, eram de părere că am prins firul întregii afaceri, ar fi trebuit să n-o iau aşa de uşor, era şi firesc, şi simplu de tot.

- O crezi pe doamna Fauvel nevinovată?

- Fireşte că nu, dar ea nu e culpabilă în sensul pe care l-am crezut la început. În definitiv, care au fost bănuielile mele? Raţionamentul meu era aşa: " Pătimaşă după un tînăr şi seducător aventurier doamna Fauvel i-a făcut ca dar, numele unei rubedenii şi l-a prezentat soţului ei, ca pe nepotul ei. Planul era admirabil ticluit: În chipul acesta putea să ţină uşile casei deschise şi să lase ca adulterul să intre nebănuit.

Mai întîi i-a dat toţi banii de care dispunea ea; apoi i-a încredinţat şi bijuteriile să le ducă amanet la Muntele - de - Pietate; în cele din urmă, nemaiavînd ce să-i dea, l-a lăsat să-şi vîre pînă la coate, mîinile în casa de bani a bărbatului ei. Aşa mă gîndesc. "

- Şi în modul acesta totul se putea explica.

- Nu, totul nu se explica, o ştiu eu asta; din această cauză am lucrat cu o uşurinţă de neiertat. Dacă raţionamentul meu se potrivea pentru Raoul, nu se potrivea însă pentru Clameran.

- Clameran e pur şi simplu complicele lui Raoul.

- Aici e toată greşeala. Tot timpul am crezut că Raoul e cel mai vinovat, m-am convins acum, că nu-i aşa. Ieri, cu prilejul unei discuţii ce s-a iscat între ei, Clameran i-a spus vechiului său prieten: " Mai cu seamă iubitule, te rog nu te opune, am să te sparg ca pe o sticlă ". M-ai înţeles? Fantasticul de Lagors nu e creatura doamnei Fauvel, dar, sufletul blestemat, în mîna lui Clameran.

Şi după o tăcere:

- Ceva mai mult: bănuielile noastre de la început ne îndreptăţesc a crede că Magdalena e resemnată fără motiv. Pe Clameran îl ascultă ea orbeşte, nici de cum pe de Lagors.

Prosper încercă să protesteze.

Verduret făcu o mişcare din umeri. Pentru a convinge pe Prosper, nu avea decît să rostească decît o singură vorbă: să-i fi spus pur şi simplu, ceea ce i-a spus Clameran, nu mai departe decît acum vreo trei ore, anume: că el, Clameran îşi anunţase căsătoria cu Magdalena.

Făcu o mare greşeală că nu i-a spus aceasta.

Fiind convins că în cel mai scurt timp posibil va strica această căsătorie proiectată, de ce l-ar mai nelinişti pe tînărul său protejat?

- Singur Clameran e acela care o ţine în cleşte pe doamna Fauvel. Chestia este de a se şti secretul, de ce o ţine. Ce armă misterioasă întrebuinţează dînsul faţă de ea. Dintr-o anchetă am aflat că sînt abia cincisprezece luni de cînd s-au văzut

prima dată din vremurile tinereții lor; și în ce privește cinstea doamnei Fauvel, nu s-a putut articula nici cea mai mică vorbă de defăimare pe contul ei. Numai în trecutul lor trebuie căutat motivul și secretul acestei stăpîniri sugestive dintr-o parte, și al resemnării, dintr-alta.

- Nu vom putea ști niciodată aceste lucruri, zise Prosper.

- Ba să mă ierți, vom ști totul în momentul cînd vom cunoaște tot trecutul lui Clameran. Of, Doamne, Doamne, să fi văzut capul lui Clameran, cînd i-am pronunțat numele fratelui să Gaston. Clameran s-a făcut alb ca varul și s-a dat înapoi ca în fața unei fantome. Și mă înțelegi, eu care cunosc amănuntul că fratele său a murit subit cu prilejul unei vizite ce i-a făcut-o.

- Cumva la mijloc e vreo crimă?

- Despre niște șnapani ca ei, care au vrut să mă omoare, totul e admis. În cazul de care ne ocupăm, furtul e pe planul al doilea, un fleac. E foarte ușor să explici acest lucru; dacă ar fi numai atît m-aș duce la judecătorul de instrucție și să-i cer un mandat de arestare.

Prosper se sculă, cu pieptul și ochii arzînd de nădejde.

- Ce, dumneata o știi? Oare e posibil?

- Știu eu cine a dat cheia, știu și cine a dat cuvîntul misterios cu care s-a putut deschide casa.

- Cum? Bine, bine! Cheia? Poate... vrei să spui că e a lui Fauvel? Dar mai e și cuvîntul misterios...

- Cuvîntul misterios? Apoi acela ești dumneata care l-ai dat... Văd că ai uitat. Îmi pare rău. Amanta dumitale, care are o memorie ca pentru doi. Nu-ți aduci aminte că înainte cu două zile de a se întîmpla furtul, ai luat masa împreună cu doamna Gyspy, de Lagors și cu alți doi din prietenii dumitale? Nina era tristă. Cam pe la sfîrșitul mesei, ți-a făcut o scenă de femeie părăsită.

- Da, îmi aduc aminte perfect de bine.

- Trebuie să-ți reamintești ce i-ai spus?

Prosper căută să-și aducă aminte.

- Nu-mi aduc aminte.

- Ei bine, sărmane, să-ţi spun eu; ai zis Ninei: " Nu ai dreptate să-mi reproşezi că nu mă gîndesc la tine; uite, chiar în această clipă, e numele tău care păzeşte casa de bani a patronului meu, numele tău e cuvîntul cabalistic "

- Da, da, acum îmi reamintesc.

- Atunci poţi să ştii ce a urmat. Unul din ei doi s-a dus la doamna Fauvel, silind-o să-i dea cheia bărbatului ei. Mizerabilul a învîrtit inelele lacătului pînă ce a aranjat numele lui Gypsy. Banii au fost scoşi din casă, doamna Fauvel, a fost supusă şi expusă celor mai groaznice ameninţări. Dînsa era aproape să moară a doua zi; ea ţi-a trimis dumitale banii pe care i-ai primit, cu riscul de a se pierde.

- Dar, cine a furat? Raoul? Clameran? Ce influenţă exercită ei asupra doamnei Fauvel? Cum e Magdalena amestecată în această infamie?

- Dragă Prosper, tocmai la această întrebare, nu pot să-ţi dau nici un răspuns; şi tocmai de aceea nu pot să mă duc încă la judecătorul de instrucţie, să-i predau pe mîna lui. Te rog, acordă-mi numai zece zile şi dacă în aceste zece zile, nu voi găsi nimic, mă voi înapoia.

- Cum? Pleci?

- Peste o oră voi fi pe drum, spre Beaucaire. Clameran şi doamna Fauvel fostă domnişoară de La Verberie, nu sînt din împrejurimile de pe acolo?

- Da, cunosc familiile lor.

- Mă duc la faţa locului să fac investigaţiile. Fii sigur, nici Raoul, nici Clameran nu vor scăpa, poliţia îi supraveghează. Pe dumneata însă Prosper, te rog, să fii prudent şi cu băgare de seamă, jură-mi că în tot timpul cît vor ţine cercetările mele, nu vei pleca de aici.

- Mai încape vorbă? Ce-mi ceri, o voi respecta cu cea mai mare sfinţenie. Dar un lucru am să te rog, nu mă lăsa în ignoranţa aceasta, spune-mi cine eşti dumneata şi ce motive te fac să-mi dai sprijinul dumitale preţios.

Extraordinarul său prieten zîmbi.

- Te asigur că-ţi voi spune totul, în faţa Ninei, în ajunul căsătoriei dumitale cu Magdalena.

Prosper mulţumi lui Dumnezeu că a găsit un sprijin aşa de puternic în Verduret şi de mare folos pentru el.

Era şi surprins şi înfricoşat, de puterea acestui om misterios.

Cîte şi cîte descoperiri a făcut el numai în opt zile şi cu atîta precizie, cu toate că în modestia lui, spunea că a bătătorit un drum greşit. Cu ce siguranţă a ajuns din inducţii în deducţii, din fapte probabile, să reconstituie, dacă nu tot adevărul, dar cel puţin aproape şi care nu poate fi discutabil.

Prosper se convinsese că dacă ar mai fi trăit două vieţi, n-ar fi ajuns la acest rezultat al lui Verduret.

N-avea nici pătrunderea surprinzătoare; nici fineţea concepţiei lui Verduret; n-avea nici mirosul lui şi nici curajul şi îndrăzneala lui; nu era înzestrat cu ştiinţa, cu arta de a se face ascultat; a-şi creea agenţi şi complici şi a trage foloase din toate împrejurările şi din toţi oamenii.

Ah, cît de mult ar fi fost nenorocit, dacă în aceste clipe triste ce s-au abătut peste el, n-ar fi avut lîngă el pe acest bun prieten care-l servea cu curajul şi cu vorba.

Cu plecarea lui Verduret se simţi mult izolat; nu mai putea nici să gîndească, nici să judece, mai speriat decît copilul, fără guvernantă.

Cel puţin a avut bunul simţ de a urma sfaturile şi recomandările lui Verduret întocmai. Stătea închis toată ziua în camera lui de hotel şi nici nu se arăta nici măcar la fereastră.

De două ori îi sosiră veşti de la Verduret. Prima dată primi o scrisoare de la prietenul său, prin care îl înştiinţă că s-a întîlnit cu tatăl său. A doua oară, Dubois, feciorul de casă al lui Clameran, veni să-i anunţe că totul merge bine.

Într-adevăr toate mergeau de minune, cînd în ziua a noua a arestului său voluntar, îi veni ideea lui Prosper, să iasă din cameră pe la ora 10. Suferea de durere de cap şi nu putuse să

doarmă cîteva nopţi în şir, îi venise ideea să mai iasă pentru a lua aer.

Doamna Alexandre, patroana hotelului, după cum se vede, pusă la curent cu secretul de către Verduret, îi făcu unele observaţii în privinţa aceasta; el însă, nu ţinu seama.

- Dar nu risc nimic la ora asta, prin părţile acestea, mă voi plimba puţin pînă la Grădina Zoologică şi nu voi întîlni pe nimeni.

Nenorocirea a vrut să nu urmeze întocmai ce-şi propusese şi fiindu-i sete, intră într-un local şi ceru să-i dea o bere.

Sorbindu-şi încet berea, luă un ziar de la masă, " Le Soleil " şi la rubrica : " Ştirile zilei " citi următoarele:

Se anunţă căsătoria nepoatei unuia din cei mai onoraţi financiari ai noştri, domnul André Fauvel cu nobilul provensal, marchizul de Clameran.

Fulgerul, dacă ar fi căzut pe masa lui, nu i-ar fi produs o mirare mai mare.

Noutatea aceasta groaznică ce-i sosi pe neaşteptate, prin mesajul nepăsător la bucurie sau la durerea cuiva, ce e ziarul, îi dovedi şi mai mult cîtă dreptate avea Verduret în judecata şi în aprecierea sa.

Căzu zdrobit la această veste, îşi pierduse capul şi cumpătul cu desăvîrşire. În închipuirea sa, vedea pe Magdalena unită cu vrăjmaşul său; îşi spunea că Verduret va sosi prea tîrziu; trebuia făcut ceva pentru a opri consumarea acestui act.

Ceru chelnerului un creion şi o bucată de hîrtie şi cu un scris prefăcut scrise următoarele rînduri fostului său patron:

Stimate Domnule,

Ai predat justiţiei pe casierul dumitale, ai făcut foarte bine, pentru că ai fost sigur că a fost necinstit.

Dacă dînsul ţi-a furat banii din casă, tot el oare a furat şi bijuteriile doamnei Fauvel, pentru a le duce să le amaneteze la Muntele-de-Pietate, unde se găsesc şi acum?

În locul dumitale, eu aş supraveghea pe soţia mea şi aş descoperi întotdeauna secretul banal, să te fereşti de nepoţi prea tineri.

Eu în locul dumitale, înainte de a da consimţămîntul meu domnişoarei Magdalena, m-aş repezi la Prefectura Poliţiei să iau oarecare informaţii despre nobilul marchiz de Clameran.

Unul din prietenii dumitale.

După ce termină scrisoarea, Prosper plăti repede consumaţia şi părăsi localul. Să fie sigur că scrisoarea ajunge repede o aruncă într-o cutie din centru.

Nici nu se gîndi la început asupra faptei ce a comis-o şi numai în momentul cînd plicul căzuse în cutie, producînd un zgomot, se dezmetici şi remuşcări grozave îl apucară.

A făcut bine ceea ce a făcut? Oare nu a stricat toate planurile lui Verduret?

Întors la hotel, scrupulul acesta se schimbă într-o căinţă fără margini.

Joseph Dubois venise, în lipsa lui la hotel, şi lăsă o telegramă din partea lui Verduret, prin care-i anunţă că toată ancheta s-a isprăvit şi că se va înapoia la Paris peste două zile, adică poimîine la ora 9 seara.

Prosper fu cuprins de o disperare chinuitoare; ce n-ar fi dat el să fi putut reintra în posesia scrisorii ce a aruncat-o în cutia poştei?

Şi a avut motive să fie aşa de nemîngîiat.

Tocmai în aceeaşi clipă, Verduret luă trenul spre a se înapoia la Paris, cu capul plin de tot felul de informaţii culese şi cu tot felul de planuri, din care să tragă cele mai mari foloase.

Căci... Verduret descoperise tot ce trebuia de descoperit.

Combinînd ceea ce ştia dînsul, cu ceea ce aflase de la o veche servitoare a domnişoarei de La Verberie şi povestirea unui bătrîn servitor al familiei Clameran; folosindu-se de dispoziţiile şi mărturiile mai multor locuitori din Vesinet, foşti în serviciul familiei de Lagors; precum şi de informaţiile culese de Dubois-Fanferlot şi cu cele de la Prefectura Poliţiei, - ajunsese, mulţumită geniului său de poliţist, să reconstituie în toate amănuntele, întreaga ţesătură a dramei ce a prevăzut-o el de mult.

După cum îi şi spusese lui Prosper, cauzele crimei de care a fost victimă, casierul, trebuiau căutate departe, în adîncul trecutului.

În cele ce urmează se expun în toate amănuntele ei, drama care a servit şi judecătorului de instrucţiei ca elemente pentru actul său de acuzare:

CAPITOLUL XII

DRAMA

La cîţiva kilometri de Tarascon, pe ţărmul drept al Rhonului, nu tocmai departe de celelalte grădini proprietatea familiei Audibert, se poate vedea încă şi acum castelul familiei Clameran, înnegrit de vremurile, trecute peste el, neglijat şi în stare proastă, dar totuşi încă destul de solid, pentru a mai rezista multă vreme.

Aici trăiau (e cam mult de atunci), bătrînul marchiz de Clameran, cu cei doi fii ai săi: Gaston şi Louis.

Bătrînul era o persoană foarte ciudată. Făcea parte din acea rasă de nobili, - azi dispărută - încăpăţînaţi şi îndărătnici, ale căror ceasornice se opriseră în timpul Revoluţiei de la 1789; ora lor era a unui alt secol.

Strîns legat de iluziile, mai mult chiar decît viaţa sa, bătrînul marchiz considera toate faptele petrecute de atunci încoace, ca nişte glume de prost gust, ca încercările caraghioase a unei mîini de oameni, a cîtorva burghezi revoltaţi.

Printre cei dintîi emigranţi din jurul contelui D'Artois, dînsul nu se reîntoarse în Franţa decît tîrziu, odată cu intrarea Aliaţilor.

Mulţumi celui de sus că putu să regăsească o parte din imensele sale domenii ale familiei, ce e drept cam mică, dar prea îndestulă, spre a putea trăi în mod cuviincios; "nu trebuie să mulţumesc prea mult lui Dumnezeu, pentru atîta fleac ce mi-a rămas din toată avuţia familiei ", spunea el tuturor.

La început făcu el tot felul de forţări să-şi poată găsi un loc, vreo însărcinare, la Curtea Regală; dar în cele din urmă, văzînd că toate încercările îi sînt zadarnice, se hotărî să se retragă la ţară în castelul său, ţipînd şi strigînd în gura mare, că Regele pe care-l adoră - vorba să fie - nu-i dă nici o atenţie meritată, " deoarece manarhul e un fel de jacobin, un revoluţionar ca şi ceilalţi ".

De atunci se deprinse cu viaţa largă şi îmbelşugată a unui nobil de la tară.

Trăia pe picior mare; cheltuia în dreapta şi în stînga: " Voi avea întotdeauna atît cît să pot aştepta o întoarcere a vremurilor de altă dată, să-mi recapăt toate moşiile ce mi s-au luat ", îşi spunea el, pentru a justifica felul lui de trai.

La fel ca bătrînul, ducea aceeaşi viaţă şi cei doi băieţi ai lui: Cel mai tînăr, Louis, gata întotdeauna la o aventură, băgat în toate petrecerile din localitate şi împrejurimi, chefuind şi jucînd cărţi; cel mai mare, Gaston, dimpotrivă curios şi însetat după cunoştinţe noi, căuta să se amestece în mişcarea vieţi serioase şi reale a epoci, lucra, citea, primea în ascuns unele ziare, al căror titlu ar fi părut o crimă ce trebuia pedepsită, o eroare; un blestem!...

Bătrînul era perfect mulţumit de viaţă; era cel mai fericit dintre muritori: mînca bine, bea şi mai bine, vîna admirabil, ţăranii ţineau la el, era urît de burghezii din comunele vecine, de care îşi bătea joc prin tot felul de glume, mai mult sau mai puţin sărate.

Timpul nu i se părea greu de suportat, decît numai în

timpul verii, pe vremea marilor călduri, sau cînd bătea arşiţa dogoritoare, a verii.

Şi chiar atunci, ştia să-şi găsească o ocupaţie plăcută, ce e drept, nu tocmai nouă, aceeaşi şi ce se repeta mereu. Îşi ascuţea limba, bîrfind-o pe doamna contesă de La Verberie.

Contesa de La Verberie, " mania " marchizului, cum îi plăcea s-o numească cu puţină galanterie de altfel, era o cucoană înaltă, slabă şi uscăţivă, cu formele ţepene şi colţuroase, întocmai ca şi caracterul ei: mîndră, dispreţuitoare, rece cu lumea chiar egală ei, necruţătoare cu cei mai mici decît ea.

Ca şi nobilul ei vecin, şi ea emigră din ţară cu bărbatul ei, ucis atunci în lupta de la Lutzen, nu în rîndurile franceze, din nefericire pentru amintirea sa.

Şi contesa se întoarse în Franţa totodată cu Aliaţii.

În timp ce marchizul de Clameran, ştia să trăiască bine, ea nu obţinuse de la protectorii ei, decît micul domeniu de La Verberie, cu castelul şi o mică rentă cu care-şi ducea viaţa.

Ce e drept, castelul de La Verberie era în dimensiuni mai mici, dar comod, plăcut, bine înpărţit, discret şi sobru.

Ferestrele sculptate se deschideau într-un parc întins.

Parcul acesta al familiei de La Verberie era o minune, un mic paradis: cu faţada spre drumul mare ce duce la Beaucaire, el răspundea ca lungime, drept la Rhon; era o frumuseţe prin arborii săi bătrîni şi îngrijiţi, prin boschete şi tufărişurile ascunse şi misterioase; prin livada cu tot felul de pomi fructiferi şi prin pîrîul ce străbătea de-a curmezişul.

În acest colţ al naturii fermecate, îşi trăia zilele mereu supărată şi morăcănoasă, blăstemîndu-şi zilele, contesa de La Verberie.

Pe acea vreme, ea n-avea decît o singură fată, de vreo 15 ani, Valentina; blondă, albă, subţirică, cu nişte ochi mari umezi, frumoasă de pica şi sfinţii din bisericuţa satului tresăreau la vederea ei cînd se ducea în toate zilele la slujba de dimineaţă.

Adesea barcagii de meserie şi cei ce se îndeletniceau cu

pescuitul, o vedeau pe Valentina, cu o carte în mînă stînd pe o bancă, citind cu atenţia încordată, la umbra bătrînilor arbori ai parcului.

Din depărtare, în rochia ei albă, cu părul e bogat pe jumătate despletit, Valentina apăru în imaginaţia acestor simpli oameni, ca o zînă tainică de bună-vestire. Toată lumea vorbea de ea, în tot întinsul ţinutului şi nu avea decît cuvinte bune.

Şi dacă de Clameran ura pe contesă, nu mai puţin doamna de La Verberie nu putu să sufere pe marchiz. El o poreclea " bătrîna vrăjitoare ", iar dînsa pe el " bărzoi ".

Totuşi nu erau două fiinţe care să se potrivească în păreri, gusturi şi fel de a fi, ca ei. Ar fi putut să discute zile întregi, fără să ajungă la o înţelegere; dar nici să ajungă la ceartă şi supărare.

Marchizul, fire ciudată, filozof şi nepăsător, îşi bătea joc de toată lumea şi avea un stomac ce mistuia de minune. Contesa, fire arţăgoasă, veşnic supărată, ura pe toţi; slăbea din ce în ce de furie şi de necaz, era verde-galbenă de invidie.

Din parcul lui Clameran se vedeau toate mişcările pînă şi căţelul Valentinei, ce fugea după stăpîna sa şi se oprea în două labe; iar din acel al contesei, se vedea totul în parcul marchizului.

În toate serile pe vremea mesei, cînd se aprindeau luminile la Clameran, contesa începea să mîrîie:

- A, ha! Uite încep urgiile!!

Între amîndouă castelele trecea Rhonul, cam îngustat, mînînd valuri repezi.

Dar între aceste două familii, era cuibărită o ură veche mare, mai adîncă ca Rhonul, o prăpastie greu de umplut.

Şi care era cauza acestei uri grozave?

Nici contesa şi nici marchizul n-ar fi putut să spună de ce.

Din vremuri vechi, aşa se povestea, de La Verberie ar fi sedus pe o Clamerană şi s-ar fi purtat rău faţă de ea.

A şi fost un duel, săbiile s-au încrucişat şi sîngele a curs din abundenţă.

Aşa se spunea, dar faptele au fost puţin verificare; aşa o fi fost? Cine ştie...

Şi cum se întîmplă de obicei, legenda anonimă croieşte fel de fel de basme, peste ţesutul primitiv; povestirea aceasta atît de simplă în fond, se încerca cu tot felul de materiale imposibile în decursul vremurilor, trecînd din gură în gură a atîtor generaţii, pînă cînd, în timpul cînd se petrece romanul nostru, ele s-au umplut şi au luat fizionomia unei istorii tragice, lugubre, însîngerată şi grozavă!...

De aceea lucrurile ajunseră acolo unde fatal trebuiau să ajungă, cum de obicei ajung în viaţa de toate zilele.

La o serbare, Gaston văzînd pe Valentina, aşa frumoasă cum era, se îndrăgosti de ea, pur şi simplu, fără multă vorbă şi ceremonie.

Acelaşi lucru şi cu Valentina pentru Gaston; cum îl văzu, îl găsi pe placul ei, şi... se gîndea mereu la dînsul.

Dar cîte obstacole nu-i despărţea!!... Ma bine de un an, fiecare din ei îşi păstra secretul, în taina cea mai mare, în fundul inimii, fără să şi-l dea pe faţă unul altuia.

În cursul anului următor, sentimentul lor crescu într-atîta, că fiecare vedea pe celălalt în gloria unei aureole fantastice, cu calităţi şi sentimente omeneşti ca ideal şi perfecţiune.

Patima adîncă şi nemărginită, nu se poate dezvolta decît în retragerea singurătăţii, aerul oraşelor fiindu-le periculos, mortal, asemenea acelor plante din savană, care transplantate în serele noastre europene, îşi pierd şi din strălucire şi din parfumul lor.

Gaston şi Valentina, după cum am spus, nu se întîlniseră decît o singură dată pînă atunci, în cursul acelui an, - fatalitatea aranjase în aşa fel lucrurile, că se întîlniră încă odată în următoarele împrejurări: Petrecuseră împreună o zi întreagă la ducesa d'Arlange, venită la ţară, spre a-şi vinde restul din proprietăţile ce-i mai rămăsese.

De astă dată îşi vorbiră şi făcea impresia că erau doi cunoscuţi de mult, cu aceleaşi idei şi sentimente, ca şi cînd

s-ar fi cunoscut de mult, ca doi prieteni din copilărie.

Apoi... iarăşi fură despărţiţi din nou pentru cîteva luni. Şi fără să se fi înţeles de mai înainte sau să aranjeze, se găseau la anumite ore din zi pe ţărmurile Rhonului, el în castelul părintesc, ea în parcul ei; şi se vedeau.

În cele din urmă, într-o seară de mai, pe cînd doamna de La Verberie lipsea de acasă, Gaston pătrunse în parcul Valentinei şi i se prezentă.

Ea nu păru cîtuşi de puţin surprinsă şi nici nu-l certă pentru încercarea lui. Inocenţa sa adevărată nu are mofturile aşa zisului protocol convenţional şi nici pudorile prefăcute curente. Valentina nici nu-i porunci - ca de obicei în astfel de ocazii - să se retragă. Pentru ea, această întîlnire era cît se poate de firească şi lipsită de minciuni şi prefăcătorie.

Vreme îndelungată, ea sprijinită de braţul lui, se plimbară amîndoi, pe aleea cea mare a parcului, ca şi cînd aşa trebuia să se petreacă lucrurile între două fiinţe normale.

Ei nu-şi spuseră că se iubesc... o ştiau şi nu era nevoie; se înţelegea.

Dacă însă în cursul acestei întîlniri îşi spuseră cîte ceva despre dragostea lor, acel lucru nu era tocmai plăcut, cu lacrimile în ochi, constatau că se iubesc, dar... fără nici o speranţă.

Vedeau ei bine, şi el şi ea, că din cauza unor resentimente absurde de familie, nu se vor putea lega pentru viaţă; orice încercare ar fi o nebunie. Îşi jurară unul altuia, o dragoste eternă, şi că nu se vor uita niciodată, şi că nu vor căuta să se mai revadă vreodată... decît numai o singură dată, pentru ultima dată...

Dar, vai? Valentina era mai de iertat ca alte fete. Timidă, sentimentală şi iubitoare; expasiunile tandreţei ei erau apăsate, strînse, îngheţate de asprimea contesei. Niciodată, dar absolut niciodată, între contesa de La Verberie şi fiica ei Valentine nu avusese loc o apropiere intimă, o conversaţie dintre acelea, cînd o mamă cu experienţa ei, ştie să citească

în sufletul fiicei, ca într-o carte deschisă.

Despre fiica ei, doamna de La Verberie, nu ştia decît că e frumoasă, şi-şi făcea planul:

La iarna viitoare, o să mă împrumut cu ceva şi o să-mi duc fata la Paris, o s-o introduc în lume şi sînt sigură că o să se găsească un bogătaş care să se îndrăgostească de frumoşii ei ochi şi aşa o să fiu scăpată din viaţa aceasta cam slăbuţă.

Aşa înţelegea ea dragostea de mamă!

A doua întîlnire între cei doi tineri, nu era cea din urmă; mai urmară şi altele.

Însă cîte piedici, pentru ca aceste întîlniri să se poată face? Gaston, în discreţia lui, nu voi să scape o vorbă, faţă de nici un barcajiu şi pentru ca să se găsească un pod sau o punte, îi trebuia să umble vreo doi kilometri.

Şi pentru ca să nu-şi piardă atîta vreme şi să nu obosească, se gîndi că ar putea trece Rhonul înot; dar ca să încerce acest proiect, era de o îndrăzneală mare, chiar de către cei mai bătrîni barcagii, ţinînd seamă de volbura din acele locuri.

Dar, ce-i păsa! Se exercită în secret să înveţe înotul şi într-o seară, pe neaşteptate, Valentina, uluită, se trezi cu Gaston în faţa ei, ieşind din valurile Rhonului.

Ea îl puse să jure că nu va mai încerca niciodată să întreprindă o astfel de aventură, ce i-ar putea fi de mare pericol; el, ca să-i facă pe plac îi promise, îi jură, dar a doua zi, şi-n zilele următoare, continuă să treacă Rhonul înot şi a o vedea.

Şi pentru ca să nu mai fie Valentina cuprinsă de teamă şi spaimă, îl rugă pe Gaston să-i dea semnal că se simte bine şi că valurile Rhonului nu i-au fost de nici un pericol.

Cu un sfert de ceas - aşa era înţelegerea între ei, - Gaston aprindea o lumînărică la una din ferestrele castelului Clameran, şi Valentina, după un sfert de oră, îl avea în genunchi, în faţa ei!

Ce planuri îşi făceau ei, ce speranţe îi încălzea!

Cu ochii închişi, fără să-şi dea seama, fără nici o teamă de nimeni, tinerii abandonau periculoasa fericire de a se putea vedea în fiecare zi.

Fără teamă de lovitura trăznetului ce trebuia să-i trezească din somnul fericirii lor, ei îşi urmau somnul lor dulce al momentului.

Nu sînteţi şi d-voastră de aceeaşi părere stimaţi cititori?

Adevărata pasiune nu este ea aşa? Patima reală şi fierbinte, nu trăieşte prin sine? Aprinsă şi învolburată tocmai prin acele elemente ce ar trebui s-o stingă: absenţa, piedicile? Patima este atît de exclusivistă că nu vrea să ştie de nimeni şi de nimic; ea nu se neliniştеşte nici de viitor şi nici de împrejurări; în afară de satisfacţia momentului, ea nu mai vede nimic şi, de altminteri Valentina şi Gaston se credeau singurii stăpîni ai secretului întîlnirii lor.

Pentru a păzi această taină, ei luaseră tot felul de precauţii pînă în cele mai mici amănunte. Se fereau, se păzeau cu atîta măiestrie, că era cu desăvîrşire exclus de a fi surprinşi de cineva.

Valentina îşi alegea întotdeauna ora cînd era sigură că mama sa nici nu se gîndeşte la ea.

Dar Gaston era atît de tăcut, că nici fratelui său Louis nu-i comunicase nimic.

Luaseră hotărîrea de a nu mai pronunţa nici o vorbă prea tare, nici să-şi spună pe nume; un minut de întîrziere mai mult, ce le-ar fi putut fi fatal nu-şi îngăduia, nici o sărutare, nici o strînsoare, nici o îmbrăţişare...

Naivi îndrăgostiţi!...

Ca şi cum s-ar putea ascunde ceva pentru curiozitatea ordinară a provinciei şi a lumii de la ţară. Aceşti oameni goi şi seci la suflet, n-au ceva de făcut toată ziua, şi-n loc de ocupaţie frumoasă, nu fac decît să clevetească şi să-şi bage nasul pretutindeni; să găsească subiect de bîrfă, în goană mereu după ceva nou, bun sau rău, o intrigă banală şi inofensivă.

Tinerii credeau că păstrează secretul; - dar de cînd şi-a luat

el zborul, ei, hei! De cînd întîlnirile şi dragostea lor nu formează subiectul de predilecţie al tuturor cumetrelor şi haimanalelor din sat:

De cîteva ori, seara, cînd se întîlneau, zăriseră ceva ca o umbră, o barcă ce luneca pe luciul apei, nu departe de ţărm, care se strecura repede.

Ei îşi ziceau:

- O fi vreun pescar întîrziat care se înnapoiază.

Dar se înşelau. În această barcă, pe ascuns şi pe furiş, se tupilase o ceată de lichele şi tot soiul de curioşi care spionau toate mişcările amorezaţilor şi apoi se duceau să povestească cu tot felul de înfloriturí, minciunile, fanteziile lor, de tot ce văzuse şi mai cu seamă, ce nu văzuse.

Într-o seară de noiembrie, Gaston avu ocazia să vadă că s-a înşelat în părerile sale de pînă acum şi că secretul păstrat de ei cu pecetea tainei, a ajuns un cuplet pe care toată lumea îl cînta şi că mai tot satul ştia de întîlnirile lor.

După cîteva zile de ploi continue, Rhonul se umflase şi ameninţa cu inundaţie.

Să încerci să treci o apă furioasă, pe aşa o vreme, e să înfrunţi chiar pe Dumnezeu!

Gaston se duse la Tarascon, să încerce să treacă peste podul de acolo şi apoi să meargă de-a lungul ţărmului, pînă să ajungă la parcul castelului de La Verberie.

Valentine îl aşteptă, pînă pe la ora 11.

Printr-o fatalitate cu totul neprevăzută, rubedenia la care lua masa cînd se ducea la Tarascon, de astă dată mîncă cu un prieten nu acasă, ci la restaurantul " La ceí trei Înpăraţi ".

După masă, în acea zi nu se duseră să ia cafeaua la cafeneaua lor obişnuită " Cafeneaua Simon ", ci la o altă cafenea situată în piaţă.

Cafeneaua în care intraseră era o încăpere mică, cu plafonul jos de tot, plin de băieţi tineri.

Biliardul era liber. Gaston şi prietenul său cerură o sticlă de bere şi începură să joace o partidă.

Cînd era pe la începutul jocului, deodată auzise niște rîsete în fundul aleii, rîsete silite.

Din acea clipă toată atenția lor era îndreptată în direcția aceea. Se vedea bine să era o provocare.

Atît de mare era preocuparea lui Gaston, că prietenul său, surprins de felul stîngaci cum juca, îi zise:

- Dar, ce ai Gaston, se vede că joci în așa chip ca să pierzi cu tot dinadinsul. Pierzi carambolaje gata făcute, pe care și un copil le-ar face.

- N-am nimic.

Partida de biliard mai continuă cîteva clipe, cînd, după un minut, Gaston se făcu alb ca varul; trînti tacul cu violență și se duse iute ca vîntul, drept spre masa cea din fund, de unde veneau rîsetele.

Erau cinci la număr, toți băieți tineri; jucau domino și beau dintr-o oală, vin fiert.

Către acela ce părea mai mare, un vlăjgan oacheș frumos și cu mustățile răsucite în sus, Jules Lazet, se adresă Gaston de Clameran.

- Ia, ia mai repetă odată ce ai spus, îi zise Gaston cu glas furios, îndrăznește, să te văd!

- Cine poate să mă împiedice? îi răspunse Lazet cu tonul cel mai liniștit. Am zis și repet că fetele nobililor nu fac mai mult ca fetele de meseriași și nu particula "de" face calitatea.

- Ai pronunțat și un nume adineauri!

Lazet se sculă de pe scaun, ca și cum ar fi știut că răspunsul său îl va exaspera pe Gaston și, că de la cuvinte, se va trece repede la fapte, la păruială.

- Da, am pronunțat numele frumoasei zîne de La Verberie.

Toți consumatorii din cafenea și încă doi voiajori de comerț aflați în acel moment acolo, luînd masa în apropierea biliardului se ridicară de pe locurile lor și veniră lîngă cei doi tineri.

După privirile provocatoare ce i se lansau din toate părțile,

după murmurele - mai degrabă, după huiduielile - ce-i parveneau la urechi, Gaston se putu convinge repede că e înconjurat numai de vrăjmaşi.

Răutăţile continue, înţepăturile batjocoritoare de pînă acum ale marchizului, faţă de toată lumea, îşi produseră efectele lor. Ranchiuna încolţeşte repede şi mai cu furie în piepturile provensale. Dar Gaston nu era dintre aceea care să se dea înapoi aşa cu una cu două, de-ar fi fost, nu 10-15 împotriva lui, ci 100 şi 1000 chiar!

- Numai un laş, un laş mizerabil poate să aibă infamia şi josnicia să insulte şi să calomnieze pe o fată a cărei mamă e văduvă, neavînd nici tată, nici frate cine să-i apere onoarea.

Gaston zise aceste cuvinte cu glas vibrat, producînd o tăcere solemnă în tot auditoriul.

- Dacă nu are nici tată şi nici fraţi, are însă amanţi care să-i ia apărarea.

Vorbele " are însă amanţi " puseră pe Gaston într-o aşa furie, că nemaiputîndu-se stăpîni, cîrpi două perechi de palme pe obrajii lui Lazet.

Se produse un tumult grozav în toată cafeneaua. Lazet era cunoscut ca un Hercule, îl ştiau toţi, prin curajul său orb şi violenţa sa nepotolită.

Şi cu iuţeală sări peste masa lui Gaston, îl apucă de beregată, trîntindu-se peste el.

Era un moment groaznic. Prietenul lui Gaston voind să-i sară în ajutor, fu înconjurat, trîntit jos şi el şi după ce lovit din toate părţile cu tacurile biliardului, fu băgat sub o masă şi imobilizat.

Amîndoi puternici şi Gaston şi Lazet, se luptară cît luptară, fără ca decisiva să se fi pronunţat pentru vreunul din ei.

Lazet, pe cît de curajos era şi loial; nu permise intervenţia nici unui prieten.

- Vă rog, la o parte!! Retrageţi-vă, lăsaţi-mă să lupt singur!

Într-una le striga şi îndemna aşa; mărturia generală recunoscu acest amănunt.

Dar lupta ţinînd mult, tovarăşii lui Lazet se aprinseră şi nu putură să mai urmeze a fi numai nişte simpli spectatori la această luptă.

Vreo 5 - 6 tineri se aruncară asupra lui Gaston şi după ce-l despărţiră de Lazet, îl aruncară cu furie spre biliard.

Unii încearcară să-l culce la pămînt, alţii să-i lege picioarele cu nişte curele, spre a-l face neputincios şi să-l imobilizeze.

Gaston se apără cu curajul ce-l dă disperarea, dovedind cu această ocazie un curaj pe care nimeni nu l-ar fi putut bănui măcar, mai înainte. Şi-n apărarea sa, înjură cît putu pe adversarii săi, nescoţîndu-i din: canalii, ticăloşi şi bandiţi.

- V-aţi aruncat doisprezece, contra unuia singur, om de inimă, care intervine pentru a apăra cinstea unei fete.

- Pe el! Nu-l lăsaţi să ne scape!

Gaston într-adevăr, căută să se retragă spre uşa de lîngă biliard.

- Legaţi-i mîinile! strigară vreo cinci.

Gaston ştia ce înţeles au aceste cuvinte; şi de aceea se desfăcu de cei patru, care, cît pe ce, erau să se facă stăpîni pe el; iar unuia îi dădu un pumn atît de puternic, că-l culcă la pămînt.

Se eliberase complect, cînd deodată, tinerii şi mai furioşi voia s-o ia de la cap.

Gaston atunci îşi pierdu cu desăvîrşire cumpătul; ne mai putîndu-se stăpîni, apucă repede un cuţit de pe masă la care mîncase cei doi voiajori-comerciali şi nici una nici două, îl împlîntă celui dintîi tînăr de lîngă el. Nenorocita victimă nu era altul decît Lazet, care se rostogoli într-un lac de sînge.

O stupoare de o clipă cuprinse pe toţi. Cîţiva dintre tovarăşi se repeziră să-i dea ajutor bietului Lazet. Cafegioaica începu să ţipe, iar cîţiva dintre consumatori ieşiră în stradă strigînd: "săriţi pe ucigaş"!

Cei 10 ce mai rămaseseră se aruncară asupra lui Gaston, strigînd: "Răzbunare! "

Gaston se văzu pierdut; primise chiar cîteva lovituri şi înţepături, cînd, deodată, o idee salvatoare îi veni în minte. Cu o mişcare de o iuţeală fenomenală, sări pe biliard şi de aici, spărgînd vitrina cu corpul, în stradă.

Gaston de Clameran, deşi afară pe stradă, nu era încă scăpat.

La început surprinşi şi uluiţi de îndrăzneaţa lovitură a lui Gaston, tinerii recăpătară din nou forţe şi curaj, săriră după Gaston în stradă urmărindu-l.

Gaston fugea prin piaţă ca vîntul, neputînd nici unul din urmăritorii săi să-l ajungă.

Alergă ca un disperat, neştiind ce direcţie să apuce.

Vremea era mizerabilă, ploua rău şi pămîntul era desfundat. Nori groşi acopereau văzduhul.

Fugea mereu şi se încinse o goană, cît pe ce să-l prindă.

Lui Gaston îi veni o idee subită: luă hotărîrea să se întoarcă spre castelul părintesc Clameran.

Fără a mai face ocoluri, cu iuţeală, tăie piaţa diagonal şi se îndreptă spre digul ce apăra Tarasconul de inundaţii.

Dar în iuţeala momentului, uitînd că acolo se găsea barca mobilă, de altminteri ştiută şi de el, se lovi cu atîta putere, că de durere căzu la pămînt.

Se ridică repede, dar ceilalţi îl şi ajunseră.

De data asta, nu mai era nici o scăpare.

- În Rhon cu el! În Rhon!

Era strigătul sinistru ce nu odată se auzi răsunînd pe malurile acestei ape.

Raţiunea îl părăsi cu desăvîrşire şi nu mai ştiu ce face.

O ţandără dintr-o sticlă spartă, îl rănise şi sîngele îi curgea pe frunte, inundîndu-i ochii; nu mai vedea deloc.

- Acum ori niciodată! Ori scap, ori mor.

Nenorocitul! În furia sa, de la început, din cafenea, rămase cu cuţitul în mînă.

Lovi din nou şi un altul căzu victima inconştienţei lui.

Această a doua lovitură îi dădu răgaz să treacă bariera, sări apoi digul.

Din tinerii ce-l urmăreau, doi rămaseră să dea îngrijiri celui rănit, iar ceilalţi cinci nu se lăsară şi cu puteri înzecite, reîncepu goana după Gaston.

Gaston însă era sprinten şi gravitatea situaţiei îi dădu puteri şi energii înzecite, în căldura luptei nici nu băgă de seamă durerea ce-i produseră rănile căpătate; gîfîia ca un cal de curse. Din ce în ce mai rar şi mai puţin, pînă cînd în cele din urmă, nu se mai auzi deloc; Gaston ieşise din raza de urmărire şi - uf! - se putea considera ca salvat.

Cu toate acestea, instinctul de conservare, în mod inconştient îl gonea mereu, de frica urmăritorilor săi; mai alergă un sfert de oră pînă cînd, extenuat, prăpădit, sleit de oboseală, se trînti jos la tulpina unui arbore să se mai odihnească şi să prindă puteri.

Întreaga scenă groaznică se desfăşură cu o iuţeală fantastică; începînd din cafenea pînă să scape de urmăritorii săi, nu trecu în total, decît 40 de minute.

Dar cîte nu se întîmplaseră în aceste 40 de minute. Numai seara aceasta va trece mai greu în cumpăna vieţii sale, decît toţi cei 25 de ani de pînă acum.

Blestemată clipă! A intrat în cafenea cu capul sus, curat, tînăr, plin de viitor, cu dorul de viaţă, şi iată-l acum pierdut. E ucigaş!

Da, a ucis şi mai ţine încă în mîna-i convulsivă şi acum instrumentul ucigaş; îngrozit, îl aruncă cît colo, cît mai departe.

Căutînd să-şi dea seama de cele întîmplate; parcă e nevoie ca stînca să ştie ce bucată se desface din ea şi se rostogoleşte jos de pe munte, omorînd în calea ei pe unul sau pe mai mulţi.

Şi dacă numai el singur ar fi fost pierdut! Treacă-meargă, dar cu dînsul odată a atras în prăpastie şi pe o altă fiinţă nenorocită şi scumpă, pe biata şi inocenta Valentina! S-a isprăvit cu reputaţia de fată! Şi greşala era a lui! În loc să

stea, să se stăpînească, sfîşiase în bucăţi cu mîna lui însăşi onoarea fetei, ce i-a fost confiscată şi la care ţinea mai mult ca la a lui proprie.

Se sculă repede, neputînd să mai stea întins şi nepăsător. Negreşit că în acel moment jandarmeria a şi fost anunţată; era şi pus în urmărire; ar vrea să mai vadă odată pe părintele său, castelul şi mai presus de toate pe Valentina, s-o mai strîngă odată în braţe, înainte de a pleca în lume, căci va trebui să plece şi să se despartă de tot şi de toate.

Se ridică de jos şi nu cu uşurinţă; nervii şi muşchii încordaţi în tot timpul conflictului şi al goanei, începură acum a se destinde; o sudoare rece îi acoperi tot trupul şi-l făcu să tremure.

Îl durea tot corpul, la coaste şi un umăr mai cu seamă. Rana de pe frunte se închise şi sîngele se închegase în jurul ochilor, de-abia putînd să-i mai deschidă.

Şi după o cursă grea şi chinuitoare, ajunse în cele din urmă, la castelul părintesc.

Sună. Bătrînul valet, ce veni să-i deschidă, se dădu înapoi îngrozit.

- Doamne, Dumnezeule! Ce vi s-a întîmplat domnule conte?

-Sst! Tăcere! Nici o vorbă! îi răspunse Gaston cu glasul spart şi scurt, al omului în faţa unui pericol groaznic. Unde e tata?

- Domnule marchiz e în camera sa, cu domnul Louis. Domnul marchiz are un acces de podagră şi nu se poate mişca. Dar dumitale, ce ţi s-a întîmplat?

Gaston nicl nu-l mai asculta; urcă repede treptele scării ce ducea la camera marchizului, unde găsi pe tatăl şi pe fratele său, jucînd table.

Aspectul lui Gaston impresionă adînc pe bătrînul marchiz; plin de sînge pe faţă, pe mîini, pe haine. Oare ce s-a întîmplat?

- Ce s-a întîmplat?

- S-a întîmplat, că am venit să te îmbrăţişez pentru cea din

urmă dată şi să-ţi cer mijloace pentru a putea să fug, să pot trece frontiera.

- Cum? Vrei să fugi?

- Trebuie! Nu mai pot sta nici o clipă; sînt urmărit şi orice întîrziere, ar face să fiu arestat; jandarmii sînt după mine, lîngă mine şi risc să vină şi aici în curînd, imediat chiar! Sînt ucigaş! Am ucis doi oameni!

Lovitura primită de bătrînul marchiz, fu atît de grea, că uitîndu-şi guta, încercă să se scoale, să se ridice în picioare. Durerea însă, îl trînti iarăşi în fotoliul său.

- Unde? Cum? Şi cum ?

- La Tarascon, într-o cafenea, acum o oră; erau 15 şi eu numai singur; m-am apărat cu un cuţit ce l-am găsit acolo.

- Da, da, consecinţele Revoluţiei din 1793! Te-a insultat negreşit?

- A fost insultată în faţa mea o fată nobilă.

- Şi ai pedepsit pe aceşti nemernici! Admirabil! Bine ai făcut! Nici nu se putea altfel! Cînd s-a mai întîmplat ca un gentilom să lase ca o persoană nobilă să fie insultată de nişte derbedei? Dar cine e persoana a cărei apărare ai luat-o?

- Domnişoara Valentina de La Verberie.

- Ah! Da, da... bătrîna vrăjitoare. Aceştia de La Verberie, nişte blestemaţi, au adus întotdeauna nenorocire peste noi.

Dar, cu toate că ura pe bătrîna contesă, respectul rasei vorbea mai tare decît necazul personal.

- Nu-i nimic conte, ţi-ai făcut datoria. Te aprob cu totul!

Deşi nu-i chemă nimeni, servitorii erau cuprinşi de curiozitate, voind să afle ce s-a întîmplat. Saint-Jean, bătrînul valet, deschise uşa şi întrebă:

- Domnul marchiz a sunat?

- Nu, n-am sunat, n-am putut s-o fac, o ştii doară prea bine. Dar dacă ai venit foarte bine. Repede strînge hainele domnului conte şi rufăria. Adu tot ce trebuie să spălăm şi să pansăm pe domnul conte. M-ai înţeles?

Într-o clipă, totul fu executat cu punctualitate.

Gaston nu era aşa de rănit pe cît i se păru la început; în afară de rana de la umărul stîng, celelalte răni erau uşoare şi nu prezentau nici o gravitate.

După îngrijirile ce i s-au dat, Gaston ca un om nou, ar fi putut să înfrunte acum şi alte pericole.

Cu un semn bătrînul marchiz concedie pe servitori.

- Şi acum Gaston, crezi că trebuie să treci frontiera?

- Da, tată, negreşit.

- Da, fratele meu, zise Louis, nu are ce să aleagă: Dacă nu pleacă imediat, e expus a fi arestat, tradus în faţa Curţii cu juraţi şi... Ştii.

- Ce mai încoace şi încolo? răspunse bătrînul marchiz; firesţe că au să-l condamne. Acestea sînt consecinţele nemuritoarei Revoluţii, cum le place s-o numească. Ei, hei, dacă am fi ca pe vremea tinereţii mele, ne-am duce să ne înarmăm, am încăleca şi am porni asupra Tarasconului şi să fi văzut! Pe cînd, astăzi? Lucrurile s-au schimbat; trebuie să ne gîndim s-o ştergem mai repede.

- Şi nu e nici o clipă de pierdut, zise Louis.

- Aşa e, zise marchizul, dar pentru a trece frontiera în străinătate, trebuie bani mulţi şi tocmai acum nu dispun.

- Tată dragă, în acest caz ce voi face?

- N-am îţi spun că n-am. Bătrîn neprăvăzător şi risipitor ce sînt! N-am decît vreo 100 de ludovici. Uite, acolo!

Şi fiul său cel mic, Louis, după indicaţiile părintelui său, trase un sertar de la birou. Se găseau tocmai 920 franci în monede de aur.

- 920 franci! strigă marchizul. Cu asta nu se poate trece frontiera; nu-i destul. Fiul cel mare al casei mele nobiliare nu poate fugi numai cu atîţia bani... cu o aşa sumă mizerabilă.

În culmea disperării, bătrînul marchiz rămase cuprins de gînduri profunde. În cele din urmă luă o decizie: spuse fiului său Louis să-i dea o mică casetă de fier, cizelată, ce se găsea în sertarul de jos al biroului.

Marchizul de Clameran avea atîrnat de un şiret de mătase

ce-l purta la gît, o cheiţă mică cu care se deschidea caseta.

Nu fără oarecare emoţii deschise cutia, din care scoase un colier de perle, o cruce cu briliante, nişte inele şi alte cîteva bijuterii.

Faţa îi luă o fizionomie solemnă.

- Gaston, fiul meu mai mare, viaţa poate în acest moment să depindă de o răsplată, ce s-ar putea oferi aceluia care te va ajuta...

- Tată, sînt tînăr şi am curaj destul.

- Ascultă! Aceste bijuterii, pe care le vezi, sînt bijuteriile mamei tale o nobilă femeie. Nu m-au părăsit niciodată. În zilele de mizerie, în timpul emigraţiei, la Londra, nu m-am atins de ele, am preferat să dau lecţii de pian, le-am păstrat cu pioşie. Niciodată ideea de a le vinde nu mi-a venit, să le amanetez, mi s-a părut un sacrilegiu. Dar, acum, cînd eşti într-un aşa pericol... ia-le, ţi le dau... le vei vinde, ele fac mulţi bani...

- Nu tată, nu le iau!

- Ia-le fiul meu. Mama ta, dacă ar trăi acum, tot aşa ca mine ţi-ar vorbi. Îţi poruncesc, m-ai înţeles? Nu trebuie, nu se poate pentru cîteva boabe de aur, numele şi onoarea casei de Clameran să fie în pericol şi expusă.

Şi cuprins de emoţie, cu ochii înlăcrimaţi, Gaston căzu în genunchi în faţa bătrînului său părinte, îi luă mîna şi o duse la buze.

- Îţi mulţumesc tată, îţi mulţumesc. Te rog iartă-mă; în inexperienţa tinereţii mele m-am lăsat a fi sedus să te judec şi să te apreciez... Te rog, iartă-mă! Nu te-am cunoscut destul. Primesc, da, primesc aceste bijuterii ce le-a purtat mama, dar le iau ca un depozit încredinţat onoarei mele, de care, într-o bună zi o să-ţi dau socoteală...

Duioşia cuprinse şi pe bătrînul marchiz de Clameran şi pe Gaston. Dar inima tare a lui Louis, nu se lăsă abătută din asprimea ei; pe el acest soi de spectacole, nu-l mişcau deloc.

- Timpul nu stă, minutele zbor, trebuie procedat mai repede...

- Da, aşa este, zise bătrînul marchiz, trebuie să pleci negreşit, mai repede, cît mai e timp, pleacă, fiul meu. Dumnezeu să te ocrotească şi pe toţi Clameranii!

Gaston se ridică încet de jos.

- Mai înainte de a vă părăsi iubitul meu părinte, am o datorie sfîntă de îndeplinit. Nu ţi-am spus totul. Fata aceasta tînără, căreia i-am luat apărarea în astă-seară, pe Valentina, o iubesc...

- Ah! exclamă bătrînul marchiz.

- Şi te rog, te conjur în genunchi, să ceri în numele meu de la doamna de La Verberie, mîna Valentinei, mîna fiicei ei. Sînt convins că Valentina nu va ezita nici o clipă să împartă cu mine exilul, ea va veni să se întîlnească cu mine, oriunde aş fi în străinătate.

Gaston se opri, văzînd efectul produs de vorbele lui, asupra bătrînului.

Acesta se înroşi pînă la urechi, apoi se învineţi, ca şi cînd ar fi fost în momentul premergător izbucnirii unui atac de apoplexie.

- Dar... e ceva groaznic, monstruos, e curată nebunie! gîngăvi bătrînul.

- Dacă o iubesc... i-am jurat că nu mă voi însura cu o altă femeie, decît numai cu ea.

- Nu te vei însura deloc!

- O voi lua de soţie! strigă Gaston cu o voiciune din ce în ce crescîndă; mă voi însura cu ea, pentru că am jurat şi această purtare a mea e strîns legată cu onoarea noastră...

- Mofturi, fleacuri!

- Tată, îţi spun că domnişoara de La Verberie va fi soţia mea, pentru că e prea tîrziu să-mi iau vorba înapoi, ea mi-a aparţinut... şi să ştii tată, ce s-a spus în gura mare la cafenea, despre ea, că e amanta mea...

Gaston socotise că această declaraţie va stîrni o profundă emoţie asupra părintelui său, se înşelase cu desăvîrşire. Marchizul, din ce în ce mai iritat, păru a se uşura puţin cîte

puţin cînd Gaston îi făcu mărturisiri complete. O bucurie răutăcioasă scăpără din ochii săi.

- Aha, dînsa îţi e metresă. Sînt încîntat. Felicitările mele, domnule conte, trebuie să fie o piesă bună.

- Domnule, te rog... o iubesc, şi am mai spus-o... ai uitat... i-am jurat credinţă... zise Gaston pe un ton mai ameninţător.

- Ciudate scrupule mai ai şi tu! Dacă-ţi reaminteşti trecutul casei noastre, de un de La Veberie, ne-a sedus pe o strănepoată a mea, o Clameranâ? Acum sîntem chit. Care va să zică, domnişoara e metresa dumitale?

- Pe memoria mamei şi în cinstea numelui nostru, ea va fi soţia mea!

- Îndrăzneşti să vorbeşti pe tonul acesta cu mine? Niciodată, înţelege-mă, niciodată nu vei avea consimţămîntul meu! Ştii prea bine că cinstea casei mele îmi este prea scumpă... Prefer să te văd prins, arestat, judecat şi condamnat, închis, decît s-o iei pe această domnişoară...

- Fie-ţi voinţa îndeplinită, rămîn, mă vor aresta şi vor face cu mine ce vor voi, puţin îmi pasă! Nu vreau o viaţă fără speranţă; ia-ţi bijuteriile înapoi, acum îmi sînt cu desăvîrşire fără nici un folos, chiar de prisos...

Era foarte aproape, ca o scenă grozavă să izbucnească între tată şi fiu, cînd uşa camerei în care se aflau, fu deschisă cu putere. Toţi servitorii stăteau înşiraţi în gang.

- Jandarmii! Au venit jandarmii!

La această veste bătrînul marchiz făcu o forţare să se ridice, ce de fapt îi şi reuşi. Atîtea emoţii în timp de o oră numai, guta a trebuit să cedeze.

- Jandarmii la mine? La Clameran? Mă veţi ajuta voi să le arăt eu, auzi îndrăzneală! se adresă el cetei de servitori.

- Da, da, negreşit, nu mai încape vorbă, jos cu jandarmii, afară cu ei!

Din fericire, în aceste clipe, cînd toţi îşi pierdură capul, numai Louis îşi păstrase sîngele rece.

- Ar fi o prostie, o nebunie curată, să încercăm să rezistăm

jandarmilor, zise el; poate că vom fi în stare să le rezistăm astă-seară, dar mîine, vor veni mai numeroşi...

- Aşa este, conveni bătrînul, Louis are perfectă dreptate. Forţa acum e în mîna legii. Dar pe la 1793 nu se căutau mofturile acestea. Trebuie dar să ştim cu toţii, că jandarmii sînt azi atotputernici. Se găseşte şi cîte unul mai obraznic, cînd mă duc să vînez, să vină să mă întrebe dacă am un permis să port arme? Pe mine? Auzi, pe un Clameran!...

- Unde sînt jandarmii? întrebă Louis.

- La grilaj, în faţa castelului. Nu aude domnul viconte, nu aude zgomotul ce-l face zăngănitul săbiilor lor?

- Atunci Gaston va trebui să fugă pe uşa din dos?

- De prisos, nu se poate, e păzită. Sînt aşa de mulţi, parcă ar fi un regiment întreg. Unii fac planton de-alungul zidului.

Toate aceste veşti ce le dădură servitorii, erau prea adevărate din nenorocire. Nici o scăpare, nici o ieşire!

Zvonul despre asasinarea lui Lazet, se răspîndi cu iuţeala fulgerului şi tot Tarasconul era în mare emoţie.

" Cum se poate, spuneau tarasconezii, să scape ucigaşul aşa cu una cu două? Trebuia să fie prins imediat, chiar dacă ar fi alergat călări după el, în urmărirea lui, nu numai jandarmii, ci şi toată armata din garnizoană! "

Vreo douăzeci de tineri din localitate călăuziră pe jandarmi.

- Care va să zică, zise marchizul începînd a-şi da seama de greutatea situaţiei, cu alte cuvinte sîntem împresuraţi...

- Nici o şansă de scăpare, nici una! gemu bătrînul valet St-Jean.

- O să vedem noi ce putem face, zise marchizul. Văd eu că nu sîntem noi tocmai cei tari. Vom fi însă mai şireţi şi mai şmecheri. Fiţi atenţi la ce am să vă spun. Tu Verduret, zise el către un rîndaş, tu te vei duce în grajd, vei înşeua doi cai sprinteni şi iuţi, mă înţelegi? Veţi încăleca şi vă veţi duce tu pe unul şi Louis pe celălalt, vă veţi posta la poarta cea mare a palatului şi tu la grilaj. Voi, ceilalţi, vă veţi duce la cîte o poartă, gata a o deschide. La un semnal al meu, voi trage

un foc de pistol, în acea clipă toate porţile să se deschidă dintr-o dată. Voi amîndoi, tu Louis şi tu Verduret, vă veţi repezi în goana cea mai mare să ieşiţi şi astfel, veţi atrage toţi jandarmii în urmărirea voastră.

- Poţi fi sigur că voi executa întocmai acest plan, zise Verduret.

- Ascultă, în acest timp, Gaston, ajutat de tine St-Jean, veţi sări peste zidul parcului şi veţi lua de-a lungul apei, pînă veţi da de bordeiul barcagiului Pilorel, un bătrîn, deşi matelot al republicii, însă îmi e cu totul devotat. Gaston, el te va lua în barca lui şi te va duce de-a lungul cursului apei, pînă ce va scăpa de urmărirea jandarmilor. N-aveţi nici o teamă decît de Dumnezeu. Aţi înţeles? Haide, mai repede!...

Rămas singur cu Gaston, bătrînul strînse bijuteriile înşirate pe masă şi le băgă într-o pungă de mătase şi cu braţele deschise, chemă pe fiul său.

- Vino Gaston în braţele mele, să te binecuvîntez.

Gaston părea că ezită.

- Vino, te rog, vreau să te îmbrăţişez pentru ultima dată. Nu ştiu dacă ai să mă mai găseşti în viaţă. Ceea ce te rog, ţine curat numele şi caută de scapă acum! Ştii prea bine că te iubesc... Ia-ţi bijuteriile, poate că vei avea nevoie...

Mai mult de un minut, cei doi oameni se îmbrăţişară.

Zgomotul din faţa castelului deveni mai mare, nu mai era timp de pierdut.

- Iute! zise bătrînul.

Şi luînd din panoplia lui o pereche de pistoale, le dădu lui Gaston.

- Ei nu trebuie să te aibă viu, Gaston!...

Din nenorocire acum, Gaston plecînd de la tatăl său, nu coborî scara imediat.

El se gîndea acum, cum ar putea face să vadă pentru ultima oară şi pe Valentina.

"Ce-ar fi, gîndea el, dacă în cursul coborîrii mele cu pilotul Pilorel, ne-am opri o clipă în dreptul castelui de La Verberie?"

Se duse iute în odaia sa, aprinse lumînarea, semnalul convenit pentru Valentina şi aşteptă un răspuns de la ea, că-l va aştepta.

- Vino mai iute domnule conte, îl chemă St-Jean, bătrînul valet. Fiecare clipă de întîrziere poate să ne piardă. Veniţi mai iute.

Bătrînul valet nu-şi putea explica întîrzierea aceasta a lui Gaston.

În cele din urmă, amîndoi coborîră scara.

Nu ajunsese bine în vestibul şi deodată se auziră cele două focuri de pistol, semnul convenit cu bătrînul marchiz.

Se produse un zgomot de nedescris: se auzi un zăngănit de săbii, tropot de cai, vorbe, ordine, comenzi, înjurături, alergături din toate părţile.

Sprijinit de fereastra camerei sale, marchizul aşteptă emoţionat rezultatul acestei aventuri, în care era angajată viaţa celui mai mare fiu al său.

Măsurile luate, erau admirabile.

Louis şi Verduret putură străbate şi să iasă din poartă în goana cailor, urmăriţi din toate părţile de armata adunată la castelul Clameran.

Şi Gaston putu fi salvat, dacă fatalitatea nu se amesteca.

La 100 de metri de castel, calul lui Louis se poticni, făcînd o săritură greşită. Jandarmii săriră repede după el, îl înconjurară şi găsiră în locul celui căutat, pe al doilea fiu al lui Clameran.

- Nu e ăsta ucigaşul, ne-a păcălit, haide repede să ne întoarcem! zise unul din jandarmi.

Şi se întoarse iute înapoi; la lumina lunii putură vedea pe Gaston încălecînd zidul castelului.

- Uite-l, ăsta e! Cu ochii deschişi după el, spre locul unde a fost zărit.

Pe un teren împădurit şi accidentat e lesne ca orice om sprinten să scape de urmărirea unui regiment întreg. Ceea ce poate un singur om uşor, sprinten şi deprins cu oarecare

exerciţii de gimnastică şi de echilibristică, nu o poate executa nici cel mai teribil regiment de jandarmi călări.

Aşa a fost şi pentru Gaston. El, care cunoştea toate locurile, toate hopurile şi ascunzişurile de pe acolo, negreşit că-i venea uşor să scape de urmărirea celor ce voiau să-l prindă.

Nu numai că jandarmii nu puteau să înainteze cu caii lor pe acest teren accidentat, dar nici caii nu se ţineau pe picioare.

Era o cursă şi o goană interesante de a fi urmărite, cînd Gaston apărea şi dispărea, spre mai mare bătaie de joc a urmăritorilor săi.

Cu toată această stratagemă, îi fu imposibil să scape de urmărirea lor; la un moment dat Gaston se găsi împresurat din toate părţile de jandarmi, numai latura dinspre ţărmul Rhonului era liberă.

Rhonul mare, umflat, aproape să-şi iasă din albie şi să inunde, furios, venea în valuri repezi, producînd un zgomot asurzitor.

Ce era de făcut în faţa acestei situaţii, ce putea să facă?

Era de ales:

Ori să se lase prins şi-n acest caz ştia ce-l aştepta... tot cortegiul de mizerii, arestat, judecat şi condamnat pentru omor la muncă silnică şi dezonorat.

Ori... să scoată pistolul şi să-şi descarce două gloanţe şi să isprăvească cu viaţa, a găsit urît şi nedemn de un Clameran, ori să-şi aleagă a treia soluţie, soluţie fără speranţe, plină de pericole, mizerabilă, disperată, dar o ieşire:

Fluviul! Rhonul!

Să sară în apă şi cu Dumnezeu înainte!

Nu mai era altă soluţie şi nici timp de aşteptat, din moment în moment putea fi prins de viu, ori să fie împuşcat de jandarmi.

- Predă-te! urlau jandarmii plini de bucurie, văzîndu-l încolţit din toate părţile.

Erau vreo doisprezece inşi, înşiraţi pe amîndouă părţile,

îi vedea bine şi îi numărase chiar.

- Încă o dată te somăm, predă-te!

El nu le dădea nici un răspuns şi se gîndea ce să facă, ce să aleagă?

Dacă se aruncă în valurile furtunoase ale Rhonului, scăpa-va oare, cu toate că ştia bine să înoate? Ori va da de un vîrtej, de o volbură şi se va scufunda - atunci toate s-au isprăvit.

Şi cînd îşi aduse aminte de Valentina, că după semnalul dat, ea rătăceşte de-a lungul ţărmului şi-l aşteaptă şi se roagă pentru el?

Glasul impunător al valurilor ce mugeau îl dispera. Ajunse în acea clipă supremă, pe pragul eternităţii, cînd omul, într-o singură clipă, mai iute ca fulgerul, îşi vede întreaga viaţă şi se judecă.

Cu toată emoţia momentului, Gaston îşi păstră calmul; cu toate că moartea îi era piedestalul în acea clipă solemnă, căzu în genunchi, rugînd pe Atotputernicul să-l lumineze.

- Trebuie să isprăvim cu el! Nu vedeţi că aşteaptă venirea noastră! strigă brigadierul, jandarmilor.

Dar jandarmii nu avuseseră timpul să isprăvească ameninţarea lor.

Şi cum stătea pe ţărm, îşi făcu semnul crucii şi apoi, cu capul înainte şi cu mîinile destăcute, sări în Rhon!

Şi apa îl duse înainte.

Toţi jandarmii, oricît de porniţi erau împotriva lui, nu se putură abţine de a nu scoate un strigăt de admiraţie şi de milă.

- E pierdut, e pierdut! Nu se poate lupta contra furiei valurilor Rhon-ului, mîine corpul lui va fi pescuit la Arles.

Cu toţii păreau mîhniţi de această întîmplare.

- Păcat, băiat tînăr, frumos şi curajos! era exclamaţia acelora, care cu cîteva clipe mai înainte îl urmăreau cu atîta zel furios.

Admirau curajul, energia şi resemmnarea sa.

Ca niște adevărați soldați francezi, inimoși și bravi, erau cu toții acum cu cel învins și nu numai unul, dorea ca Gaston să scape și dacă ar fi putut să-l salveze, o făceau din toată inima, înlesnindu-i chiar o evadare.

- Urîtă ocupație mai avem! zise cel mai bătrîn.

- Tot același lucru: ori Rhonul, ori curtea cu jurați! Stînga... împrejur!

Și după o clipă:

- Ceea ce mă doare mai mult, e că bătrînul său tată, marchizul, așteaptă veste de la fiul său... Să i se spună tot adevărul, cine poftește... Eu nu-mi iau această sarcină!

CAPITOLUL XIII

Valentina, care știa că în acea seară, Gaston avea să se ducă la Tarascon, îl aștepta la ora convenită, la 11, pe țărmul Rhonului, lîngă podul cel mare.

Dar, înainte de ora fixată, aruncîndu-și privirile spre castelul Clameran, văzu lumini în toate părțile și nu-și putea explica cauza.

O presimțire sinistră îi îngheță sîngele în vine, oprindu-i respirația.

Un glas misterios și imperativ, venit din ea însăși, îi spunea că ceva extraordinar și groaznic se petrecea pe la Clamerani.

Ce anume? Aceasta nu o putea ști și nici nu-și închipui cam ce, ceva însă groaznic, o mare nenorocire se petrecuse!

Voia să deducă ceva din toate cîte le vedea: mișcările luminilor prin toate apartamentele, cînd într-un salon cînd în celălalt. Nimic nu-și dădea seama, vedea numai o masă mare, un bloc negru în întunericul nopții, atîta tot.

Deschise fereastra, poate va auzi vreun zgomot, vorbe semnificative, dar nimic, doar mugetul valurilor Rhonului.

Neliniştea ei crescu şi mai mult, cînd zări că fereastra lui Gaston se ilumină deodată... semnul convenit atît de scump pentru întîlnirea lor.

- Care va să zică, Gaston trece, a trecut Rhonul! se gîndea ea în culmea emoţiei.

Nici nu-şi credea ochilor.

- Am o halucinaţie, ochii nu văd bine.

E oare posibil?

Dar semnele luminii se repetară de trei ori. Nu se înşelase. Îşi simţea picioarele şovăind şi paralizate, abia se putea ţine de perete.

Cu mare greutate, abia păşind, coborî scara şi se duse spre ţărm.

Doamne, Dumnezeule! Nu mai văzuse Rhonul aşa de umflat şi de furios. E oare cu putinţă ca Gaston să încerce să-l treacă? Nici nu va mai încape vreo îndoială, că un eveniment extraordinar şi grav s-a întîmplat.

Emoţionată, căzuse în genunchi şi adresă Atotputernicului o rugăciune fierbinte.

O sudoare rece îi trecu prin tot corpul pînă în creştetul capului; era muiată şi abia putu să facă o mişcare.

Cu gîtul întins şi ochii ieşiţi din orbite, se forţă să vadă ceva, să zărească ceva prin întunericul nopţii. Valurile nemiloase se rostogoleau furioase, poate-poate ducînd pe ele însuşi corpul neînsufleţit al iubitului ei.

Toate umbrele care proiectau pete negre peste luciul apei, îi păreau a fi cadavrul lui Gaston.

Din cînd în cînd i se păru că aude, peste zgomotul valurilor, dominîndu-le, un strigăt groaznic, strigătul spaimei aceluia ce se îneacă, suprema protestare a omului, în luptă cu elementele naturii, căzînd răpus de ele.

Dar, nu era nimic, o simplă părere, o halcinaţie, nu era corpul lui Gaston.

*

* *

În timp ce jandarmii se întorceau plini de tristeţe spre castelul Clameran, Gaston avu şansa unei minuni, de care ori şi cine s-ar fi putut îndoi, dacă nu ar fi venit fapte şi mărturii indiscutabile, să le ateste, să le afirme, să le confirme.

La început imediat după ce se aruncase în apă, s-a scufundat şi dat la fund de vreo cinci-şase ori.

Într-un fluviu umflat şi revărsat, curentul nu este egal în toate părţile şi la toate adîncimile, în acest amănunt stînd cel mai mare pericol. Dar acest pericol, Gaston îl cunoştea, ba îl şi prevăzuse. În loc să-şi uzeze forţele luptînd zadarnic cu valurile biruitoare ce l-ar fi putut răpune uşor şi repede, dînsul se abandonă în voia lor, gîndindu-se să-şi economisească respiraţia.

La o distanţă de numai douăzeci de metri, o puternică mişcare ce-o făcu, îl readuse la suprafaţă.

Lîngă dînsul chiar, plutea un trunchi gros, zburînd ca o săgeată.

Se gîndea numai la atît: să poată să ajungă la ţărmul celălalt, ori şi unde s-ar nimeri.

Păstrîndu-şi prezenţa de spirit, cît se putea în acele momente grave, Gaston căută să se ferească a nu fi tîrît de trunchi.

Curentul ajunse cu el, aproape de castelul de La Verberie; avu timpul să zărească o umbră albă prin dumbrava de pe ţărm: era Valentina ce-l aştepta!

Căută să se apropie de mal, dar curentul îl readuse de cîteva ori înapoi. În cele din urmă se prinse de ramurile unei sălcii, se trase în sus şi puse picioarele pe pămînt fix.

Scăpase!

Fără a mai aştepta să-şi tragă sufletul, se repezi în

direcţia de La Verberie şi-n cîteva clipe era în parc.

Venise la timp. Ruptă de intensitatea spaimei, biata Valentina zăcea terminată, simţind că viaţa i se scurge din vine.

Prezenţa lui Gaston o readuse la viaţă.

- Tu?... zise ea cu o explozie de patimă, tu?... Dumnezeu are milă de noi! Mi-a ascultat rugăciunea!

- Nu, nu, Valentino, Dumnezeu nu are milă de noi!

Presimţirea ei n-o înşelase, după accentul lui Gaston, înţelese că o mare nenorocire se abătuse peste ei.

- O nouă nenorocire s-a abătut peste noi! De ce ai venit în halul acesta; nu pot să-mi explic, să-ţi rişti în aşa mod viaţa, viaţa ta care e şi a mea; ce s-a întîmplat? Spune-mi, te rog, vorbeşte!

- Dragă Valentina, secretul întîlnirii noastre nu mai e al nostru, nu ne mai poate aparţine nouă, dragostea noastră, în acest moment, e expusă batjocorei obşteşti prin tot ţinutul.

La auzul acestor cuvinte, ea se dădu înapoi, ascunzîndu-şi faţa cu mîinle-i tremurînde şi gemea.

- Aşa este, cum ţi-o spun. Asta e soarta ce ne-o pregăti ura oarbă dintre familiile noastre. Dragostea noastră sfîntă, curată şi nobilă, e una din acelea ce face glorie lui Dumnezeu şi a oamenilor, împingîndu-ne să ne ascundem în chip ruşinos şi ticălos, să ne ascundem pentru a ne iubi, ca şi cum am face o acţiune urîtă.

- Totul se ştie! Totul se ştie! grăi Valentina.

Oricît căuta să se stăpînească în faţa nenorocirii de care a fost lovit, totuşi nu se putu reţine în faţa disperării bietei Valentina. Era ca un exaltat pînă la delir.

- Şi n-am putut să-i zdrobesc pe toţi acei, să-i nimicesc, ce au pronunţat numele tău adorat! de ce nu i-am ucis pe toţi, de ce n-am putut să ucid decît numai doi dintre mizerabili?!

- Cum? Gaston, ai ucis?!

- Da, am lovit şi am ucis doi! De aceea am trecut Rhon-ul înot. Era în joc cinstea numelui meu! Nu sînt cîteva clipe, de

cînd toţi jandarmii din partea locului, m-au urmărit şi n-am avut alt mijloc de scăpare, decît să mă arunc în valurile furioase ale apei, să pot scăpa de urmărirea lor. Trebuie să mă ascund, sînt silit să plec...

I-a trebuit Valentinei o mare putere de stăpînire să se poată ţine în faţa atîtor lucruri noi şi neaşteptate ce aflase.

- Şi unde vrei să fugi?

- Nici eu nu ştiu! Unde să mă duc, ce am să ajung şi ce viitor mă aşteaptă? Nu pot să prevăd nimic. Fug, trebuie să fug!... Voi pleca în străinătate, voi căuta să-mi cîştig existenţa, voi lua un alt nume... mă voi travesti. Şi voi porni în lume, pînă o să găsesc undeva o ţară fără legi, unde să pot găsi un azil pentru ucigaşi!...

Gaston tăcu, aşteptă un răspuns din partea Valentinei.

Răspunsul însă întîrzia. Gaston reîncepu cu o patimă extraordinară:

- Înainte să dispar, am ţinut să te văd. În această clipă cînd toţi şi toate mă părăsesc, m-am bazat pe tine, am avut credinţă în dragostea ta. O legătură ne uneşte, o legătură mai puternică decît toate legăturile din lume! Te iubesc! În faţa lui Dumnezeu, tu eşti soţia mea, sînt al tău, după cum şi tu eşti a mea, pe toată viaţa! Mă vei lăsa oare să plec singur Valentina? La durerile fugii, ale exilului, a vieţii mele pierdute, vei mai adăuga şi chinurile despărţirii noastre?...

- Gaston, te rog, te conjur!...

- Ştiam eu bine că nu voi pleca singur, o întrerupse fără să bage de seamă sensul exclamării iubitei sale. Ştiam şi-ţi cunoşteam inima şi sufletul, pentru a împărţi cu mine sarcina grea a nenorocirii mele. Această clipă şterge tot! Să plecăm!... Avînd să apăr onoarea noastră, nu mă tem de nimeni şi de nimic, pot să înfrunt totul, să învinge totul. Vino, draga mea Valentina, ori vom pieri amîndoi, ori vom scăpa amîndoi! Vino, e viitorul ce ni l-am dorit şi visat ce începe, viitor de dragoste şi de libertate!

Nu mai era în toate minţile, vorbea ca un nebun, delira,

apucase pe Valentina de braţ, o strîngea şi o trăgea spre el.

Pe măsură ce exaltarea lui creştea, uitînd orice menajare, Valentina ştiu să-şi stăpînească emoţia.

Încet, dar energică, aşa cum nici nu o cunoscuse pînă atunci, ea îşi desfăcu braţul şi se retrase.

- Ceea ce vrei tu şi ce speri, este... este imposibil!

- Imposibil?... Cum? Nu înţeleg!...

Această răceală a Valentinei şi felul ei de a se purta, îl împietrise pe bietul Gaston.

- Ştii perfect de bine şi mă cunoşti destul, că a împărţi nenorocirea cu tine, este una din cele mai mari fericiri pentru mine. Dar peste vocea ta ce mă atrage, peste glasul inimii mele ce se tîrăşte, totuşi este unul mai puternic, mai imperativ ce mă opreşte de a te urma, este sublimul glas al datoriei!

- Cum? Te gîndeşti că mai poţi sta aici după scena de astă-seară, după scandalul pe care mîine în zorii zilei, o să-l cunoască toată lumea?

- Nu te înţeleg, ce vrei să spui? Că sînt pierdută, dezonorată? Sînt azi oare mai mult ca ieri? Crezi oare că ironia şi disprețul lumii, mă vor face să sufăr mai puţin decît revolta conştiinţei mele? Dacă crezi că nu m-am judecat eu singură, te înşeli Gaston! Dacă prezenţa ta, dacă chipul şi glasul vocii tale şi senzaţia mîinii tale atingînd-o pe a mea, mă făceau să uit orice, apoi, în lipsa ta şi departe de tine, crezi, că nu mă gîndeam şi plîngeam?

Gaston înlemnit, tîmpit, asculta ceea ce Valentina îi vorbea. O altă şi nouă Valentină stătea în faţa lui, descoperea în inima ei nişte adîncimi, pe care nici nu şi le închipuise.

- Şi mama ta?...

- De ea îţi vorbesc, dînsa mă înlănţuie aici. Care va să zică ai vrea, ca o fiică denaturată, să o părăsesc, spre a-mi urma iubitul, în clipa cînd singură, sărmană; izolată, fără prieteni, ea care nu mă are decît pe mine?!...

- Dar va afla cauzele şi motivele, avem destui duşmani, va afla totul...

- N-are a face! Conştiinţa vorbeşte şi ajunge. Ah, ce nu pot şi ce n-aş da, chiar cu preţul vieţii mele, să pot cruţa să afle, că singura ei fată, că Valentina ei, a păcătuit împotriva tuturor legilor onoarei! Ei bine, n-a meritat-o! O, tu singurul meu prieten, am adormit într-un vis prea frumos, ca să fi putut dura. Această trezire groaznică, am aşteptat-o de mult. Nu putea să ţină cît lumea. Ce nebuni am fost şi nişte nenorociţi! Am putut crede că în afară de datorie, ar putea fi fericire? Mai devreme sau mai tîrziu, fericirea furată, oprită, se plăteşte şi încă scump! Se ne plecăm frunţile şi să ne pocăim!

Această raţiune rece, această resemnare dureroasă, reaprinseră patima furioasă a lui Gaston. Şi cu glas sfîşiat, strigă:

- Nu-mi vorbi aşa! Numai ideea unei umilinţi pentru tine mă face să înnebunesc.

- Şi totuşi va trebui să mă aştept şi la alte umilinţe!

- Cum? Nu înţeleg! Ce vrei să spui?

- Trebuie să ştii Gaston...

Se întrerupse, ezită un moment şi în cele din urmă încheie:

- Nimic, nu e nimic, sînt o nebună!

Dacă ar fi tot mai puţin în prada violenţelor situaţiei, contele de Clameran ar fi putut să ghicească sub rezerva Valentinei, o nouă nenorocire, dar îşi urmă şirul ideilor sale dinainte.

- Nu e pierdută orice speranţă. Dragostea mea şi disperarea, cred că au atins pe tatăl meu; el e bun. Poate că scrisorile mele, cînd voi fi în afară de orice pericol şi insistenţele fratelui meu Louis, îl vor hotărî să meargă la mama ta şi să-i ceară mîna pentru mine!...

Valentina se îngrozi de această părere.

- Ferească Dumnezeu, în veci să nu facă această încercare!

- De ce?

- Pentru că mama va respinge această cerere, pentru că trebuie să ţi-o mărturisesc, în aceste momente grave, mama a jurat că voi fi soţia unui bogătaş şi tatăl d-tale nu are avere.

- Şi cum? Unei astfel de mame mă jertfeşti tu pe mine? zise Gaston plin de revoltă.

- Dînsa e mama mea şi atîta ajunge! N-am dreptul s-o judec. Datoria mea e să rămîn aici şi... rămîn!

Felul cum vorbea Valentina şi accentul ei, dovedeau că e hotărîtă şi că nimic n-o va putea abate de la hotărîrea ei. Orice rugăminte era zadarnică.

Gaston îşi frîngea mîinile.

- Văd că niciodată nu m-ai iubit!

- Nenorocitule!... nu-ţi dai seama ceea ce vorbeşti!

- Nu, nu m-ai iubit, o repet şi o voi repeta mereu. În aceste clipe ale despărţirii, ai curajul de a sta aşa de nepăsătoare şi să raţionezi cu atîta răceală; nu mi-am închipuit niciodată. Nu, nu în felul acesta te iubesc eu. Afară de tine, ce mă interesează restul lumii?! Să te pierd pe tine, înseamnă să mor. Rhon-ul să-şi reia această viaţă, scăpată ca prin minune şi ce mi-a ajuns acum ca o sarcină.

Şi porni spre Rhon, gata să se arunce în valuri.

Valentina îl reţinu.

- Aşa înţelegi tu viaţa?

Gaston era descurajat, nimicit.

- La ce să mai trăiesc? Ce-mi mai rămîne în viitor?

- Ne rămîne Dumnezeu, care ţine viitorul nostru în mîinile sale.

Naufragiatului şi cea mai slabă scîndură îi pare o scăpare; acest cuvînt " viitorul " era ca o rază de lumină în întunericul nenorocirii lui Gaston.

- Tu îmi ordoni, te ascult. Nici o clipă de slăbiciune. Da, vreau să trăiesc, să lupt pentru tine şi voi izbîndi. Doamna de La Verberie vrea bani, şi va avea peste trei ani. Ori mă îmbogăţesc, ori mor!

Valentina, înviorată că cuvintele ei au putut avea o aşa influenţă asupra lui Gaston, îşi împreună mîinile mulţumind Cerului pentru această hotărîre subită a iubitului ei.

- Dar înainte de a pleca, să-ţi încredinţez un depozit sacru.

Scoase din buzunar punga cea de mătase în care erau strînse bijuteriile ce i le dăduse tatăl său la despărţire, şi le predă iubitei.

- Acestea sînt bijuteriile sărmanei mele mame, numai tu singură eşti demnă să le porţi.

Şi cum ea le refuză:

- Te rog, ia-le ca un gaj al reîntoarcerii mele. Dacă timp de trei ani n-o să vin să ţi le cer, să ştii că am murit, şi le vei păstra ca o amintire din partea celui care te-a iubit atît de mult.

Izbucni în lacrimi. În cele din urmă le primi.

- Acum, mai am o rugăminte să-ţi fac. Toţi mă cred mort şi acest lucru îmi asigură scăparea. Dar nu pot să las pe tata în disperare. Jură-mi că mîine îl vei vedea.

- Ţi-o jur, mă voi duce negreşit.

Se terminase, hotărîrea era luată şi aplecîndu-se spre iubită, voi s-o sărute pentru ultima oară. Ea-l îndepărtă uşor cu un gest trist.

- Şi unde vrei să pleci?

- Vreau să mă duc la Marsilia. Acolo mă va ascunde un prieten pînă ce voi putea pleca.

- Nu poţi să pleci aşa singur. Îţi trebuie un tovarăş, o călăuză, şi o să-ţi dau eu pe cineva în care poţi avea cea mai oarbă încredere. E bătrînul nostru vecin, moş Menoul, dînsul a fost vreme multă proprietar de bărci pe Rhon.

Ieşiră amîndoi prin mica portiţă a parcului şi după cîteva clipe ajunseră la moş Menoul.

Bătrînul stătea în fotoliul său aproape adormit.

Se trezi deodată şi sări în sus, necrezîndu-şi ochilor că au intrat la el, Valentina şi contele Gaston de Clameran.

- Moş Menoul, începu Valentina, domnul conte e silit să stea ascuns şi ar vrea să ajungă cît mai repede la mare, să se îmbarce în secret şi să nu afle nimeni. Poţi să-l duci cu barca dumitale pînă la gurile Rhonului?

- Cu starea apelor de acum, noaptea e greu.

- Moş Menoul, să ştii că-mi faci un mare serviciu personal.

- Dacă e aşa, nu mai discut, pentru dumneata domnişoară Valentina fac totul.

Bătrînul făcu în treacăt observaţie lui Gaston că hainele îi erau ude şi capul îi e descoperit.

- Uite o să-ţi dau eu nişte haine uscate ale decedatului meu fiu; va fi în acelaşi timp un fel de travestire, dacă ţii să nu te cunoască nimeni. Vino cu mine.

Nu trecu mult şi cei doi bărbaţi reapărură aproape de nerecunoscut. Valentina îi urmă pînă la ţărm unde stătea legată barca.

Pînă ce moş Menoul se pregăti de plecare, Gaston mai îmbrăţişă pe Valentina încă odată, predîndu-şi inimile celui A-tot-puternic.

- Peste trei ani! strigă Gaston urcîndu-se în barcă, peste trei ani!

- Adio, domnişoară! salută bătrînul marinar pe Valentina, la revedere! Şi dumneata, domnule conte, ţine-te bine.

Şi dînd o puternică lovitură de lopată, barca se avîntă în mijlocul curentului.

*

* *

Trei zile mai tîrziu, mulţumită îngrijirilor date de moş Menoul, Gaston se găsea ascuns în cala vasului american "Tome-Jones", al cărui căpitan Warth, se pregătea să pornească a doua zi cu destinaţia spre Valparaiso.

CAPITOLUL XIV

Nemişcată, rece şi mai albă ca o statuie rămase Valentina pe ţărm şi privi cum barca pe care se afla iubitul ei, se îndepărtează. Zbură ca o pasăre, dusă de vijelie şi după cîteva clipe părea a fi un punct negru din ce în ce mai mic, pînă ce în cele din urmă dispăru în ceaţa nopţii, cu desăvîrşire.

Odată plecat şi scăpat Gaston, Valentina putu să-şi dea drumul durerii ei imense, pentru nenorocirea ce-l lovise pe iubitul ei, nenorocire ce se revărsa şi asupra ei.

Era de prisos acum să-şi mai ascundă durerea şi să-şi înăbuşe lacrimile şi vaietele. La bravura ei nobilă de mai înainte, se adunase acum o durere grozavă şi o slăbiciune generală puse stăpînire peste tot eul ei. Se simţea zdrobită, nimicită, ca şi cum s-ar fi rupt sau plesnit ceva în ea, ca şi cum această barcă ce se depărta, ducea cu sine tot ce avea mai scump în ea: inima, sufletul, gîndul!

În timp ce Gaston păstra o licărire de speranţă, sufletul ei rămase gol şi pustiu.

Zdrobită de realitatea crudă a faptelor, vedea ea bine că totul s-a isprăvit şi gîndindu-se la viitor fu apucată de fiori de spaimă.

Se gîndi că trebuie să se întoarcă acasă la mama ei.

Încet, încet sosi la castel trecînd prin acea portiţă, ce de atîtea ori, a fost deschisă misterios de Gaston şi închizînd-o acum avu impresia că o barieră de netrecut se puse între ea şi fericire.

Mai înainte de a intra în camera ei, Valentina avu grijă să facă o plimbare prin parc şi să se uite la ferestrele luminate de la camera mamei sale.

Doamna de La Verberie era încă trează, avea obiceiul să citească tîrziu, nesculîndu-se a doua zi decît la amiază.

Retrasă de lume, trăia la ţară cu puţinul venit ce-i mai rămăsese, şi în egoismul ei îngust nu avea nici o grijă de fiică-sa, Valentina. Găsind că nu e nici un pericol în creşterea şi dezvoltarea ei, în această izolare, îi lăsă o desăvîrşită libertate de mişcare. Fata putea să se ducă unde voia, să iasă şi să se înapoieze la orice oră, fără nici o grijă sau teamă.

Dar în noaptea aceea, Valentina avu frică să nu fie văzută de maică-sa. Putea să fie întrebată cum se face că rochia îi era udă şi pătată de noroi.

Din fericire, fără a fi cercetată putu să intre în camera ei şi să stea retrasă.

Avea nevoie să stea singură şi să reflecteze; avea nevoie să rămînă izolată pentru a se întări împotriva loviturilor primite şi mai cu seamă a celor ce au să-i mai vină de acum înainte.

Stînd în faţa măsuţei de lucru, ea scoase din buzunar punga cu bijuterii ce i-o dăduse Gaston şi fără să-şi dea seama, fata le examină una cîte una.

Ah, cum ar fi dorit să-şi pună în deget un inel mic, frumos, cu cîteva pietricele. Dar i-a fost frică. Maică-sa, negreşit că ar fi întrebat-o de unde-l are. Ar fi trebuit să mintă.

Mai aruncîndu-şi o ultimă privire asupra bijuteriilor, ea le strînse din nou în punga de mătase ce i-a dat-o cel plecat. O

vîrî în fundul unui sertar al comodei sale.

Îi veni în minte că a doua zi de dimineaţă va trebui să meargă la bătrînul Clameran, să-i dea veşti şi amănunte despre fiul său, că n-a murit şi că a scăpat teafăr şi sănătos, şi că, în fine, a putut să plece cu un vecin, barcagiu devotat ei, cu o barcă pînă la Marsilia.

Aşa i-a promis lui Gaston înainte de a se despărţi.

Gaston însă nici nu-şi dădu seama în momentul acela al disperării sale cît de grea va fi ducerea la îndeplinire a dorinţei sale. Cîte obstacole şi pericole pentru biata fată.

Valentina nu-şi dădu seama nici ea de toate urmările promisiunii ei. Nici nu-i trecu prin cap să nu-şi ţină promisiunea dată, sau să caute vreun mod oarecare de a nu duce la îndeplinire promisiunea.

Se lumină de ziuă. Începu să se îmbrace.

După cîtva timp, coborî în vestibul spre a se duce la Clameran.

- Dacă o să întrebe mama de mine, să-i spui că m-am dus la biserică, spuse Valentina servitoarei Mihona, o bătrînă devotată şi cu serviciu special pe lîngă tînăra fată.

Mihona nu făcu nici o observaţie şi în ce priveşte pe maică-sa nu avu nici o grijă, pentru că dînsa ştia că fata se ducea din cînd în cînd la biserică.

Cea mai mare grijă a Valentinei fu însă să se poată întoarce la timp pentru masă. Avea de făcut un drum lung, de vreo cîţiva kilometri: mai întîi să meargă de-a lungul ţărmului să găsească o punte de trecere şi de aici cam tot atît pînă să ajungă la Clameran.

Valentina porni să execute promisiunea dată. Importanţa serviciului ce avea să-l îndeplinească, neliniştea şi frigurile pericolului o însufleţeau, îi dădeau aripi. Uitase şi de oboseală şi de lacrimile vărsate peste noapte.

Totuşi, cu toate sforţările ei, era trecut de ora opt cînd ajunse la aleea cea mare a castelului Clameran.

Voia tocmai să intre cînd dădu cu ochii de bătrînul valet al

Clameranilor, St.-Jean pe care-l cunoştea destul de bine.

Cum o zări St.-Jean se duse în întîmpinarea ei. Bătrînul servitor avea ochii înroşiţi, se vedea că vărsase multe lacrimi.

- Spre marea surprindere a Valentinei, St.-Jean nu-şi scoase cascheta din cap în faţa ei şi pe un ton ireverenţios şi cu desăvîrşire lipsit de respect, o întrebă:

- Încotro, domnişoară? Spre castel?

- Da, spre castel.

- Dacă drumul acesta îl faci pentru domnul Gaston, te-ai ostenit zadarnic. Domnul marchiz a murit din cauza unei amante ce-o avea domnul Gaston.

St.-Jean spuse toate acestea cu o răutate vădită şi personală.

Valentina se făcu mai albă ca varul la această insultă, dar se arătă că nu bagă în seamă. St.-Jean crezuse că o va nimici; rămase trăznit cînd văzuse calmul fetei, ba chiar părea supărat din cauza aceasta.

Am de vorbit ceva cu domnul marchiz.

St.-Jean făcu o mină dispreţuitoare.

- Nu-ţi mai osteni picioarele.

- De ce?

- Pentru că... pentru că marchizul de Clameran a murit azi dimineaţă la ora cinci.

Ca să nu cadă, Valentina trebui să se sprijine de un arbore din apropiere.

- C...u...m?..m..o..r..t?.. abia putu ea să gîngăvească.

- Da, a murit, domnul marchiz a murit!

St.-Jean era disperat. Ca toţi servitorii vechiului regim avusese şi el calităţile şi defectele stăpînilor; aceleaşi slăbiciuni, aceleaşi patimi, aceleaşi simpatii, aceleaşi uri, aceleaşi preferinţe. Şi dînsul ura familia de La Verberie. Vedea în Valentina pe fiinţa care a stîrnit atîtea nenorociri pentru familia Clameran pe care o servise cu dragoste timp de patruzeci de ani. O înlănţuire de nenorociri din cauza ei.

- După cum spusei, azi-noapte, marchizul s-a prăpădit.

Şi apăsă cu răutate asupra fiecărui cuvînt, făurind cîte un pumnal otrăvit pentru biata fată.

- Şi cînd lumea a venit să anunţe domnului marchiz moartea fiului său, robus şi apopleptic cum îl ştiai, s-a prăbuşit jos şi mort a fost. Mă găseam tocmai de faţă la nenorocire. Dădea din mîini şi din picioare, căuta să prindă aer, dar în zadar, mort ca morţii, fără să fi putut scoate o vorbă măcar. L-am ridicat şi l-am aşezat în pat, iar domnul Louis a plecat călare să aducă un doctor din Tarascon. Se isprăvise. Cînd domnul Raget, medicul casei sosise, nu mai avu ce să-i facă. Totuşi, spre ziuă, domnul marchiz şi-a mai revenit puţin, a mai putut să vorbească cu domnul Louis singur, după care a intrat în agonie, iar cele din urmă cuvinte au fost: "Tatăl şi fiul, în aceeaşi zi, cei de La Verberie pot fi satisfăcuţi! "

Cu o singură vorbă numai, Valentina ar fi putut să liniştească pe bătrînul servitor; n-avea decît să-i spună că Gaston trăieşte; n-o făcu însă de teama unei indiscreţii ce i-ar fi putut fi fatală lui Gaston.

- În acest caz trebuie să-i vorbesc domnlui Louis, zise ea.

St.-Jean păru a fi într-o dispoziţie ciudată.

- Dumneata? Dumneata vrei să-i vorbeşti domnlui Louis? După cele ce ţi-am spus, care au fost cele din urmă cuvinte ale domnului marchiz, mai poţi avea curajul? Nu înţeleg... Găsesc că e o îndrăzneală... te expui să primeşti în faţă, din partea domnului Louis, orice i-ar veni pe limbă.

Şi fără să mai aştepte vreun răspuns, îi întoarse spatele şi se îndreptă cu paşi mari, lăsînd-o singură.

Aşa fiind, ce mai putea face Valentina?

Zdrobită, umilită şi abia putîndu-se mişca, se tîrî înapoi, pe acelaşi drum pe unde venise.

Era ora cînd cei mai mulţi ţărani se întorceau acasă; aflaseră cele întîmpate în ajun şi peste tot locul, nenorocita fată nu primea decît salutări ironice şi priviri insultătoare.

Cum se înapoiase, Mitrona îi ieşi înainte.

- Ah, domnişoară, bine că ai venit. Doamna La Verberie,

mama dumneavoastră a primit o vizită azi dimineaţă şi de atunci vă strigă mereu, vă cheamă. Veniţi mai repede mama e într-o stare disperată.

Nu o dată vorbim de obiceiurile patriarhale ale străbunilor noştri; se poate că într-adevăr, în trecut, să fi fost aşa zise obiceiuri patriarhale, e mult de atunci, nu ne mai aducem aminte de ele. Ceea ce însă e sigur, e că străbunii noştri, contrar străbunelor noastre, aveau spiritul repede, mîna uşoară şi vorba francă, nedîndu-se înapoi nici faţă de un gest mai vioi, nici de o vorbă mai dezgheţată.

Doamna La Verberie îşi păstrase felul de a fi al vremurilor " bune ", cînd însăşi doamnele nobile nu se dădeau înapoi de a trage înjurături cînd erau furioase.

Vă puteţi închipui ce s-a întîmplat cînd bătrîna a văzut-o pe Valentina. Un torent de injurii triviale şi ordinare acoperi pe sărmana fată.

Contesa fusese informată de toate cele petrecute în ajun, mărite, exagerate şi înflorite, aşa după cum ştie întotdeauna, opinia publică să le încornoreze. Contesei i le comunicase o altă nobilă, ce venise cu dimineaţa în cap, să-i servească cele aflate, sub formă de condoleanţe binevoitoare şi amicale.

În această afacere groaznică, doamna de La Verberie nu vedea prăbuşirea situaţiei sociale a fiicei sale, decît că îi păru rău că toate planurile se dădeau peste cap: adio căsătorie, adio ambiţie, adio avere.

O fată tînără atît de grav lovită nu va putea să-şi găsească aşa curînd o partidă după dorinţa ei. Va trebui să treacă cel puţin doi ani pînă să uite de scandal.

- Nenorocito! îi strigă bătrîna, aşa ai ştiut să păzeşti cinstea familiei noastre, să ajungi de ocara lumii întregi. Niciodată descendenţii familiei de La Verberie n-au trebuit să fie păziţi şi controlaţi. Ei ştiau să se poarte şi să-şi menţină cinstea. A trebuit să fii tu, să abuzezi de libertatea ce ai avut-o, spre a te coborî la destrîul şi ruşinea sexului tău!

Valentina prevăzuse scena aceasta groaznică şi cu inima

strînsă de durere. Nu-i răspundea nimic pentru că se simţea vinovată, fiind atrasă în încurcătura unei dragoste nepermise. Îşi dădea seama şi ca o pocăită nu găsea un cuvînt de răspuns.

Dar tăcerea ei era interpretată în alt sens de contesă.

- Ai să răspunzi, sau nu? Ce taci?

- Ce pot să-ţi răspund, dragă mamă?

- Nenorocito, puteai să-mi răspunzi că lumea minte, că o La Verberie nu cade aşa de jos. Apără-te, să te aud!

Fără să răspundă, Valentina dădu din cap.

- Care va să zică, e adevărat!

- Iartă-mă mamă, te rog iartă-mă!

- Cum? Să te iert? Atunci, cine mi-a spus, nu m-a minţit. Să te iert! Recunoşti, mărturiseşti nerușinato! Ce fel de sînge curge în vinele tale? Nu ştii nenorocito că sînt unele greşeli pe care trebuie să le negi, oricît de adevărate ar fi? Şi tu te numeşti fiica mea! Nu ştii tu că sînt unele mărturisiri ce n-ar trebui să iasă niciodată din gura unei femei? Chiar limba să ţi-o smulgă şi trebuie să taci! Auzi dumneata, are amanţi şi o spune la toată lumea fără nici o jenă! Îţi faci o glorie, o faţă. E ceva nemaiauzit!

- Ah, mamă, eşti fără milă şi fără cruţare!

- Dar tu ai avut milă de mine? Tu mai cruţat pe mine? Nu te gîndeai că ruşinea aruncată asupra mea, putea să mă dea gata, să mă omoare? De cîte ori tu şi amantul tău n-aţi rîs de mine, pentru oarba încredere ce ţi-am acordat! Pentru că am crezut în cinstea ta, în curăţenia ta, aşa după cum erai în timpul cînd stăteam la leagănul tău. Credeam... şi acum ai ajuns ca lumea din cîrciumi, la chef sau beţie, să batjocorească numele tău, apoi să se ia la bătaie şi să se comită şi omoruri pentru tine! Am pus în mîinile tale cinstea casei noastre, tu ce-ai făcut din ea? Ai dat-o pradă celui dintîi venit.

Era prea mult. Aceste cuvinte "celui dintîi venit "revoltară mîndria Valeninei. Dînsa nu merita, nu putea să merite o astfel de purtare. Încercă să protesteze.

- Da, ai perfectă dreptate, da, mă înşel, recunosc, amantul

tău n-a fost cel dintîi venit. N-ai mai găsit pe altul, ţi-ai ales progenitura vrăjmaşilor noştri seculari, pe Gaston de Clameran! Pe altul nu ţi-ai găsit. Un laş ce s-a dus să se laude cu favorurile tale prin localuri publice, un ticălos ce voia să se răzbune pe eroismul străbunilor noştri şi nu te-a găsit decît pe tine şi pe mine, pe o femeie şi pe copilul ei.

- Nu mamă dragă, e fals, nu e adevărat, mă iubea şi dacă putea să spere în consimţămîntul tău...

- Te-ar fi luat de soţie! Niciodată, în ruptul capului. Mai de grabă să te văd şi mai rău, bucăţi să se aleagă de tine, decît să te ştiu soţia unui astfel de om!

Ura contesei pentru Clamerani era la fel cu a marchizului pentru La Verberie.

- E şi mai bine că s-a întîmplat să moară amantul tău. Bine că s-a înecat! Şi bătrînul marchiz, de asemenea a murit azi dimineaţă. Dumnezeu e drept, am fost răzbunată!

Contesa filtră aceste cuvinte cu sălbăticia şi asprimea de care numai o femeie e capabilă.

Cuvintele valetului St.-Jean, că " de La Verberie va fi satisfăcută " veniră în mintea Valentinei. O bucurie nebună strălucea pe faţa bătrînei contese. Pentru biata fată, toată scena aceasta a fost ca o lovitură de măciucă. Mai bine de o jumătate de oră, de cînd mamă-sa o executa cu violenţele ei crude, biata Valentina făcea eforturi uriaşe să-şi stăpînească nervii, să nu izbucnească. Păli şi cu ochii închişi întinse mîinile, să caute un punct de sprijin undeva, dar nu-l găsi. Căzu grămadă la pămînt şi-n căderea ei se lovi de colţul unei măsuţe şi-şi făcu o rană adîncă pe frunte.

Bătrîna contesă se uită la nenorocirea copilei ei cu o nepăsare cinică. În ea se deşteptară toate vanităţile dar dragostea maternă nu. Ea era dintre acele femei care-şi umplu inima cu toate urile şi furiile posibile, ne lăsînd nici un colţişor cît de mic altui sentiment.

Văzînd că Valentina stătea ţeapănă şi fără a face vreo mişcare, bătrîna sună şi servitoarele, care auziseră din vestibul

toată scena, alergară la chemarea stăpînei lor.

- Duceţi pe domnişoara în camera ei, încuiaţi-o şi aduceţi-mi cheia mie.

Contesa îşi propuse să ţină pe Valentina prizonieră şi s-o împiedice să iasă.

Bătrîna avea o teamă groaznică de gura lumii de la oraş şi de la ţară. Ea cunoştea instinctiv răutatea lumii şi ştia că lumea e netrebnică şi n-are alte ocupaţii decît să trăncănească şi să-şi ascută limba, luni de zile cu aceleaşi fleacuri, meschinării, intrigi şi minciuni.

" Provincia cea mică " nu poate să aibă pentru anumite greşeli aceeaşi delicateţe şi menajare, cum o au marile oraşe. În provincie, vai de nenorocita care cade, ori trebuie să fugă, s-o ia razna în toată lumea, ori să deşerte pînă la fund cupa amărăciunilor, a umilinţelor premeditate, şi a ironiilor brutale. Fiecare îşi face o onoare din a arunca cu piatra.

Doamna de La Verberie nu raţiona bine, era greşită în socotelile şi deducţiile ce le făcea. E preferabilă izbucnirea rapidă, oricît de groaznică, a unui scandal, decît zvonurile răutăcioase ce se colportează şi se filtrează încet şi surd, de către limbile rele.

Toate planurile contesei nu se realizară însă.

După cîtva timp, femeile veniră s-o anunţe că Valentina îşi revenise, dar că starea ei nu era bună.

- Moşturi, se preface, pretindea contesa.

Dar Mitrona insistă. Bătrîna se duse la îndemnul servitoarei, şi cu adevărat o găsi într-o stare periculoasă.

Nu manifestă nici o emoţie; totuşi trimise la Tarascon să-l aducă pe doctorul Raget, care pe acea vreme, era o celebritate în părţile acelea. Raget era acelaşi medic ce fusese adus şi la Clameran, cînd i se făcuse rău marchizului.

Doctorul era unul din acei oameni de care-ţi aminteşti multă vreme, chiar după ce mor. Inimă nobilă, inteligentă, vastă, era dintre aceia care au dat viaţă şi impuls artei lor. Om cu stare, nu pretindea niciodată plată pentru vizita ce-o făcea

unui bolnav. Ziua şi noaptea îl puteai întîlni pe drumuri, în trăsurica lui hodorogită, trasă de un căluţ roib, trăsurică al cărei coş de dinapoi conţinea un întreg depozit de supă, vin şi medicamente pentru bolnavii pe care îi consulta.

Era un omuleţ de vreo cincizeci de ani, mic de statură, chel, vioi, glumeţ, vesel, bun povestitor, abordabil şi bun la culme.

Fiind găsit acasă, doctorul sosi în grabă.

Zărind-o pe Valentina, Reget încruntă sprîncenele.

Dotat cu o perspicacitate adîncă, hărăzit de practica şi experienţa de toate zilele, se uita cînd la bătrînă, cînd la Valentina. Privirea ce se îndreptă spre contesă era aşa de pătrunzătoare, că bătrîna se tulbură şi valuri de sînge i se urcară în obraz şi-i umpleau ridurile ostenite şi adînci.

- Domnişoara e foarte serios bolnavă, începu el.

Şi după ce bătrîna nu-i răspunse:

- Ţin să rămîn singur cu bolnava.

Prin reputaţia şi autoritatea sa, doctorul Raget se impunea întregii lumi, aşa că nici contesa nu i se putu opune. N-avu încotro şi trebui să iasă. Se retrase în camera vecină, făcînd o mină bună, dar în sufletul ei fierbea şi fel de fel de idei îi trecură prin cap.

Numai după vreo jumătate de oră, doctorul reapăru, pentru bătrînă păru un secol. Dînsul, care văzuse atîtea suferinţe şi atîtea dureri, părea foarte emoţionat.

- Ei, ce este? întrebă contesa.

- Dumneata eşti mamă şi ca orice mamă trebuie să ai un tezaur de indulgenţe şi de iertare. Înarmează-te cu curaj... Domnişoara Valentina este...însărcinată.

- Ticăloasa! Am presupus eu!

Ochii contesei aruncară scîntei de furie şi o aşa expresie manifestau, că doctorul fu ca trăznit. Puse mîna pe braţul ei şi pronunţă apăsat:

- Doamnă, domnişoara trebuie să fie lăsată în pace, pentru ca copilul să se nască uşor; ne-am înţeles?

Sagacitatea doctorului nu dădu greş. Căci o idee criminală se născu în creierul contesei: să suprime copilul.

Ar fi fost după ea o mărturie vie a greşelei Valentinei.

Simţindu-se ghicită de doctor, această femeie aspră şi mîndră, lăsă ochii în jos neputînd să se uite în privirea fixă a doctorului.

- Nu prea înţeleg doctore ce vrei să spui.

- Eu însă, ştiu şi pricep ce vorbesc; am vrut pur şi simplu să spun că nicicînd o crimă nu şterge o greşeală.

- Doctore..!

- Te rog, doamnă, eu nu spun decît ceea ce gîndesc. Dacă m-am înşelat, cu atît mai bine pentru dumneata. În acest moment starea Valentinei este gravă, dar nu neliniştitoare. Emoţii prea violente au zguduit organismul ei tînăr. Dînsa e în prada unor friguri puternice, sper s-o readucem la linişte.

Contesa îşi dădu seama că bănuielile doctorului nu se împrăştiaseră încă, de aceea începu pe un ton blînd ca un mieluşel:

- Doctore, cel puţin mă asiguri că e în afară de orice pericol.

- Te asigur că nu există nici un pericol, răspunse doctorul Raget, cu oarecare ironie, tandreţea dumitale de mamă o poate linişti. Ceea ce îi trebuie acum negreşit pacientei, e un repaus sufletesc pe care numai dumneata poţi să i-l dai. Cîteva vorbe bune şi dulci de mamă îi vor face mai mult bine decît toate reţetele pe care i le voi prescrie eu. Dar să ştii, că cea mai mică zguduire cerebrală, poate avea urmări funeste pentru ea.

- E prea adevărat doctore că în primele clipe, am fost stăpînită de o furie fără margini, aflînd că buna mea Valentina a fost victima unui ticălos seducător; n-am putut să mă stăpînesc.

- Dar în fine, prima furie a trecut, doamnă, eşti mamă, eşti creştină, acum ştii ce ai de făcut. Datoria mea de doctor, e să scap pe bolnavă şi pe copilul ei, şi te asigur că-i voi scăpa pe amîndoi. Trec şi mîine.

Doamna de La Verberie nu putea să lase pe doctor sub această impresie.

Cu un gest îl opri şi fără să-şi dea seama ce face, că se trădează, începu să strige:

- Cum doctore? Dumneata pretinzi să mă împiedici ca să nu întrebuinţez toate mijloacele pentru a ascunde groaznica nenorocire de care a fost lovită fata mea? După dumneata ar trebui să ajung de ocara lumii. Vrei cu tot dinadinsul să ajungem subiectul de conversaţie generală?

Doctorul rămase o clipă gînditor văzînd că situaţia e prea gravă.

- Nu doamnă, n-am nici un drept şi nu vă pot opri de a vă duce unde poftiţi. Însă dreptul meu şi obligaţia mea sînt de a vă cere ca să ţineţi socoteală de copil. Eşti liberă să faci ce vrei, însă, va trebui să-mi dai dovadă că copilul trăieşte sau cel puţin, că nu s-a făcut nici o încercare de a-l suprima.

După ce-i spuse aceste cuvinte grele, ameninţătoare ale sufletului său, doctorul plecă.

Era şi timpul pentru că contesa tremura de furie.

- Obraznicul! Impertinentul! Auzi dumneata, să îndrăznească să-mi dea mie lecţii. Mie, o femeie de rangul şi starea mea! Dacă n-aş avea nevoie de el, i-aş fi arătat eu lui!

Dar avea nevoie de el şi se convinse repede că trebuie să lase la o parte pretenţiile prosteşti. Adio lux, adio ginere bogat, adio milioane, adio avere pentru bătrîneţile ei, adio trăsuri, rochii, toalete, serbări, belşug. Adio, s-a isprăvit. Şi Valentina era de vină pentru toate astea. Numai gîndindu-se la acestea fu apucată de o urâ neastîmpărată, care, în loc să fie potolită cu vremea, dimpotrivă se aprindea şi mai mult.

Prefera s-o vadă moartă, decît să nască acest copil blestemat, acest bastard.

Dar privirea aspră a doctorului îi stătea mereu în memorie, ca să poată da frîu liber intenţiilor ei criminale.

După ce plecă doctorul şi ea se retrase în odaia ei, lăsă pe Valentina în grija Mitronei.

Sărmana Valentina! Atît de mult şi profund o atinseră vorbele maică-si, că simţea că orice izvor de viaţă secase în ea.

Suferinţa ei se micşora puţin. Aşa e întotdeauna: după marile crize fizice şi morale, urmează un fel de toropeală, lipsită de dureri.

Cînd a început să aibă destule puteri să se poată gîndi, ea îşi zise:

- De acum s-a sfîrşit, mama ştie totul, de acum încolo, n-am a mă teme de furia ei, în cele din urmă mă va ierta.

Acesta era secretul pe care Valentina nu voia să-l comunice lui Gaston, că dacă l-ar fi comunicat, n-ar fi plecat fără ea. Ori, ea ţinea pe de o parte ca să plece, să scape, şi pe de altă parte, glasul datoriei îi impunea să rămînă. În aceste clipe nu-i părea rău că a rămas.

Cea mai mare grijă a ei însă a fost pentru Gaston. A reuşit el să se îmbarce? Cum putea s-o afle?

De două zile doctorul îi dăduse voie să se ridice din pat, dar nu se putu gîndi să iasă din casă, pentru a se duce la moş Menoul.

Din fericire, bătrînul fu destul de inteligent, cum a şi fost de devotat.

Aflînd că domnişoara din castel era bolnavă, dînsul nu se gîndea decît la mijlocul cum ar face să-i comunice că Gaston scăpase de orice pericol. Caută tot felul de pretexte să poată veni la castel, în cele din urmă găsi ocazia să o vadă pe Valentina. Deşi era lume de faţă lîngă Valentina, bătrînul putu să-i arunce o vorbă semnificativă, din care era încredinţată că Gaston scăpase cu viaţă.

Asigurarea că Gaston-e în afară de orice pericol o făcu să se simtă mai bine. Într-o zi, după vreo şase săptămîni de vizite, doctorul declară celor două femei că Valentina s-a făcut bine de tot şi că va putea suporta oboseala călătoriei.

Această clipă o aştepta de mult bătrîna contesă. Pentru ca plecare să nu întîrzie, bătrîna avu grijă să vîndă jumătate din

rentele ei, cu care Valentina va putea face faţă cheltuielilor.

De vreo cincisprezece zile ea spunea tuturor, că imediat ce fata se va face bine de tot, va întreprinde o călătorie în Anglia, unde le cheamă o rudă bătrînă şi bogată, stabilită de multă vreme acolo.

Această călătorie, nu era pe placul Valentinei, şi un fior o apucă într-una din seri cînd mamă-sa îi spuse:

- Vom pleca poimîine.

Poimîine! Şi Valentina nu găsise încă prilejul să poată comunica lui Louis de Clameran, că fratele său trăieşte şi e într-un loc sigur.

Împinsă de nevoie ea o rugă pe Mitrona să ducă o scrisoare pentru Louis de Clameran, în castelul acestuia.

Dar credincioasa slugă făcu drumul degeaba.

Castelul era gol, pustiu, servitorii concediaţi şi Louis căruia lumea îi zicea de acuma înainte marchiz de Clameran, părăsise localitatea pentru o destinaţie necunoscută.

În fine plecară.

Doamna de La Verberie crezîndu-se sigură de Mitrona, o luă şi pe ea în această călătorie, dar mai întîi o puse să jure pe Evanghelie, în timpul slujbei, că va păstra secretul ce i se încredinţează.

Doamna de La Verberie, Valentina şi Mitrona se instalară într-un mic sat de lîngă Londra, sub numele de doamna Wilson.

Dacă alesese ca refugiu Anglia, e că stînd vreme îndelungată acolo, cunoştea oamenii şi obiceiurile lor, de asemenea vorbea bine engleza, întocmai ca limba ei maternă.

Ceva mai mult: de cînd stătuse în Anglia, contractase oarecare cunoştinţe în aristocraţie şi adesea serile venea în oraş, lua masa şi se ducea la teatru, ocazie umilitoare pentru Valentina pe care o încuia cu două lacăte.

În această casă tristă şi retrasă, într-o noapte de mai, Valentina de La Verbeie dăduse naştere unui băieţel.

A fost prezentat parohului biserici şi înscris sub numele de Valentin-Raoul Wilson.

Contesa, cu priceperea ei în materie prevăzuse totul, combinase şi aranjase toate cu mult înainte.

După multe cercetări găsi prin împrejurimi o femeie cu oarecare stare, care în schimbul unei sume destul de importante (vreo 60.000 de franci), consimţise să accepte să se ocupe de creşterea copilului, considerîndu-l ca pe al ei, să-l înveţe şi să-i facă o meserie, şi dacă se va purta bine să-l ducă şi în lume.

Micul Raoul fu predat acestei femei, cîteva ore după naşterea sa.

Femeia nu cunoştea adevăratul nume al contesei. Văzînd-o că vorbeşte aşa de bine limba, o crezu compatrioată.

După toate probabilităţile era sigur că copilul, odată ajuns mare, nu va cunoaşte niciodată originea sa şi secretul naşterii.

Cînd s-a făcut bine, Valentina ceru să-şi vadă copilul. Se deşteptase în ea sublimul sentiment de dragoste maternă, pe care Dumnezeu l-a sădit în inimile tuturor femeilor.

Contesa nemiloasă arătă toată cruzimea ei şi cu această ocazie.

- Copilul tău? Nu înţeleg ce vrei să spui! Mi se pare că visezi, trebuie să fii nebună!

Şi cum Valentina se ruga:

- Copilul tău e în loc sigur, îi răspunse contesa, fii liniştită, nu va duce lipsă de nimic. Cred că-ţi ajunge atîta. Ceea ce ţi s-a întîmplat trebuie să uiţi, cum uită cineva un vis urît. Ca şi cînd nu s-a întîmplat nimic. Mă cunoşti doar, am zis, aşa vreau, scurt!

Sosise o clipă, cînd Valentina ar fi trebuit să-şi impună voinţa ei şi să reziste despotismului ce-l exercita mamă-sa asupra ei. Îi venise ideea dar nu şi curajul.

Dacă, pe de o parte avea dreptul să-şi exercite sentimentul maternităţii ca orice altă mamă, căci în fond era doar mamă, pe de altă parte, ea se simţi zdrobită de sentimentul grozavei greşeli. Tăcu căci n-avea ce face şi se lăsă dusă aşa, fără sfîrşit şi fără ţel, fiind dezarmată contra unei mame fără milă,

pe care nu voia s-o judece pentru a nu avea de ce s-o condamne.

Atîtea şi atîtea suferinţi, regrete, lupte interne, trebuiau să întîrzie, şi într-adevăr au făcut să întîrzie restabilirea sănătăţii ei.

Totuşi, spre sfîrşitul lunii iunie, se făcuse destul de bine şi în stare să se înapoieze cu mama ei la castelul lor de La Verberie.

De astă dată răutatea omenească nu mersese aşa de departe ca de obicei. Nimănui nu-i trecuse prin cap să cerceteze motivul absenţei îndelungate al celor două femei. Mai cu seamă, contesa, ieşea în toate zilele, vorbea cu toţi şi povestea tuturor voiajul ei, şi toate demersurile făcute au dus la un rezultat negativ.

Unul singur cunoştea adevărul: doctorul Raget. Cu tot necazul ce-l avea contesa împotriva lui, trebuia însă să recunoască, că niciodată, în ruptul capului, o indiscreţie nu va veni din partea lui, orice s-ar întîmpla.

Cum sosi, cea dintîi vizită o făcu doctorului.

Într-o dimineaţă, contesa îl surprinse tocmai la masă; îi ceru cîteva clipe să vorbească cu el, şi nici una nici două îi puse înaintea ochilor actele care dovedeau naşterea şi cui încredinţase copilul. Aceste acte trebuiau să facă dovada că copilul trăieşte.

- După cum vezi domnule doctor, copilul e în viaţă, l-am încredinţat unei femei oneste, cărei i-am dat o sumă destul de importantă.

- Foarte bine, îi răspunse doctorul după ce examină actele, ele sînt în cea mai perfectă ordine şi dacă conştiinţa dumitale nu-ţi reproşează nimic, nici eu n-am de făcut vreo obiecţie.

- Conştiinţa mea nu-mi reproşează nimic.

Bătrînul medic îi aruncă o privire atît de semnificativă, încît face să tresalte adevărul chiar la cei mai cinici.

- Poţi să juri că n-ai fost de o severitate barbară?

- Am procedat aşa cum trebuie să procedeze o femeie de

rangul meu şi cu situaţia mea şi mă surprinde foarte mult că am găsit în dumneata un avocat al relei purtări.

- Doamnă, din partea dumitale trebuie să vină indulgenţa. Ce milă vrei să aibă străinii de ea dacă dumneata, ca mamă, erai cruntă şi fără milă?

Contesei nu-i convenea să audă astfel de vorbe; orgoliul ei era atins în gradul cel mai mare.

- Asta... e tot ce ai să-mi spui? întrebă ea cu un ton mîndru şi ţanţoş.

- Asta-i totul doamnă, am ţinut să-ţi cruţ remuşcările de mai tîrziu.

Nobilul doctor se înşela. Naivul credea că în această privinţă nu va întîlni nici o excepţie. Doamna de La Verberie nu putea să aibă remuşcări. Această inimă împietrită, nesimţitoare decît numai la bunul trai şi la satisfacţia vanităţii, suferea îngrozitor, însă nu de remuşcări ci de nepotolirea ambiţiilor sale.

Îşi reîncepu viaţa de odinioară, însă o ducea foarte greu din cauza lipsei veniturilor. Renta se înjumătăţise, pentru că o vînduse jumătate la plecarea ei la Londra.

Asta era pentru ea un motiv de supărări şi ceartă continuă, de tot felul de observaţii pentru fiecare fleac şi pretext, în [illegible]i, la masă, în fine, în orice ocazie şi pentru orice

Cu toate că spusese la început că trecutul Valentinei e şters pentru totdeauna, ea însă îşi găsea hrană pentru furia ei din ce în ce mai mare.

- Greşeala ta ne-a dat gata, sîntem cu desăvîrşire ruinate.

- Dar dacă greşeala ne va aduce bogăţie, cred că ai să mă ierţi.

Acest fel de revolte din partea Valentinei erau rare de tot, cu toate că viaţa pentru ea era un lung şir de torturi, acoperite cu o artă desăvîrşită.

Şi gîndul la Gaston, alesul inimii ei, era o suferinţă perpetuă. Ce a făcut? Ce-a devenit? De ce n-a făcut nimic ca

să afle ceva despre el, o vorbă, o amintire, un semn cît de mic? Ori poate că o fi uitat-o. Îi jurase că peste trei ani se va întoarce bogat, se va ține de cuvînt, va reveni vreodată?

Și va putea veni? Dispariția lui nu stinsese afacerea de la Tarascon. Și cum nu era o probă evidentă că s-a înecat, justiția trebuia să dea o satisfacție opiniei publice alarmată la culme și încă sub impresia îndoliatului omor al lui Gaston.

Afacerea venise în fața curții cu jurați și Gaston fu osîndit în lipsă, la mai mulți ani de închisoare.

În ce privește pe Louis de Clameran, nimeni nu știa ce a făcut. Unii spuneau că trăia la Paris și că ar duce o viață pe picior mare.

Valentina era disperată. N-avea nici o știre în bezna vieții pe care o ducea, nici o rază de lumină nu-i încălzea zilele, săptămînile și lunile treceau încet.

Toate resorturile sufletești și ale voinței ei erau rupte și ajunsese în starea pasivă a tuturor ființelor maltratate, la acea stare de renunțare la viață.

Timpul trecea monoton, fără speranță, fără nici o licărire de îmbunătățire. Trecuseră așa patru ani din noaptea aceea fatală, cînd Gaston se încredințase bărci salvatoare.

Acești patru ani, doamna de La Verberie, bătrîna, îi întrebuință destul de rău: neajungîndu-i venitul și în loc să se hotărască să-și vîndă moșia, care în treacă fie zis, nu-i producea mai nimic, s-a apucat să facă tot felul de împrumuturi păgubitoare, pînă cînd își mîncă și capitalul cu venituri cu tot.

Și cum într-o astfel de situație, e greu numai cel dintîi pas, contesa mergea repede spre ruină.

Spunîndu-și: "După mine poate să vină potopul" contesa trăia fără să-i pese, dînd drumul tuturor poftelor și capriciilor.

Începu să dea recepții și să facă călătorii prin orașele vecine: Nimes și Avignon, își comandă toalete scumpe la Paris. Dădea mese și-și permitea totul, ceea ce aștepta de la un ginere bogat amorezat de fiică-sa. Pentru durerile mari, consolări mari.

îşi cumpărase şi un cal, cam bleg şi reformat, ce e drept, şi cu o caleaşcă veche şi uzată făcea excursii şi plimbări, nevoind să ştie că acest lux fals şi de ochii lumii, costa bani şi încă mulţi. Împrumuturile de tot soiul curgeau; mai întîi asupra veniturilor, apoi asupra moşiei şi în cele din urmă şi asupra fondului, a castelului.

Ajunsese ca împrumuturile să fie aşa de mari că nu mai avea cu ce plăti dobînzile.

Nu mai ştia unde-i stă capul de grijă, că în curînd va fi expropriată şi evacuată, cînd deodată, pe neaşteptate o întîmplare îi veni în ajutor.

De vreo lună sosise prin acele părţi un tînăr inginer ocupat cu rectificarea Rhonului şi trecuse în La Verberie, centrul său de operaţiuni.

Numele acestui inginer era André Fauvel.

Remarcînd-o pe Valentina, încet, încet, după un studiu atent se îndrăgosti de ea.

Fauvel o găsise rezervată, modestă şi frumoasă ca un trandafir în timpul iernii.

Nici nu-i vorbise încă şi era amorezat de ea.

Comparativ, era un om cu stare, o carieră frumoasă şi un viitor strălucit îl aştepta; era omul de iniţiativă, a acelor iniţiative care aduc milioane, era neînsurat.

Fauvel în sinea lui hotărîse că Valentina va fi soţia lui.

André Fauvel îşi încredinţă dorinţa unei prietene nobile şi sărace a doamnei de La Verberie.

Cu precizia unui fost elev al şcolii Politehnice, dînsul arătă toate avantajele ce ar putea rezulta pentru doamna contesă, de pe urma proiectului său.

Cucoana cea bătrînă îl ascultă liniştită pînă la sfîrşit.

- Pretenţiile dumitale sînt curioase; oricît de cumsecade ai fi şi cu viitor mare, nu se poate una ca asta: dumneata nu eşti de viţă, dumneata, un oarecare Fauvel, inginer, un măsurător de lanuri, nu poţi să-ţi permiţi a rîvni la mîna unei de La Verberie!

Şi cu o patimă aprinsă îi dete înainte asupra imposibilităţii acestei apropieri.

După ce epuizase toate vorbele goale, nobila deveni mai bună.

- Totuşi, trebuie să reflectăm; poate că ai şansa să nu fi refuzat. Situaţia contesei e cam critică; e datoare în dreapta şi stînga, toată ziua bună ziua cu portăreii, aşa că ...mă înţelegi... dacă un tînăr s-ar prezenta, avînd intenţii bune şi avînd şi avere... mai ştii?

Fauvel era tînăr, plin de idealuri. Propunerea bătrînei îi părea monstruoasă.

Studiind încet, încet, relaţiile noblеţei din jur, se convinse că trebuie să se acomodeze pretenţiilor deşarte ale acestei clase înfumurate şi răsuflate.

Fauvel înţelese că numai cu ajutorul averii ar putea îndupleca pe această nobilă ruinată, contesă de La Verberie! Aceasta era singura cale ce-l putea duce la mîna Valentinei.

Ajungînd la această convingere, că numai astfel va putea să-şi înfăptuiască idealul, îşi luă inima în dinţi şi trecu cît mai repede la concretizarea proiectului său.

André Fauvel era un băiat nobil, discret şi delicat. Să meargă cu banii în mînă să-şi cumpere o nevastă, îi repugna.

O ocazie se prezentă de la sine, pentru a se explica, dacă nu categoric, cel puţin clară şi străvezie.

Într-o seară, venind la un hotel să ia masa, spre surprinderea lui o găsi pe doamna contesă de La Verberie, instalată şi ea la o masă.

Fauvel îi ceru favoarea să se aşeze şi el la aceeaşi masă. Contesa îi dete permisiunea, cu un zîmbet destul de încurajator.

Ştia oare contesa, bănuia ea ceva despre intenţiile tînărului inginer? Fusese prevenită de prietena ei? Poate da, poate nu.

Chestia e că fără a-i da răgaz lui Fauvel, ca încet să ajungă la subiectul ce-i era destul de preţios, contesa începu să se plîngă cît de grele sînt vremurile, că insolenţa cămătarilor a ajuns la culme, şi cîte şi mai cîte multe astfel de necazuri.

Adevărul era că bătrîna contesă venise acolo să ceară un nou împrumut, dar că toată lumea o refuzase; ba chiar notarul o sfătuise că ar face mai bine să-şi vîndă moşia şi castelul. Astfel i le-ar înghiţi camăta ce roade orice bun, orice proprietate.

Furia şi nevoia fac pe femeile bătrîne să capete un al şaselea simţ. Ea începu să-i povestească tot felul de intimităţi, deveni mai expansivă şi limba i se dezlegă faţă de un om pe care abia atunci îl cunoscuse.

Între altele, îi vorbi de jena şi lipsa în care se găseşte, de viitorul necunoscut ce o aşteaptă şi mai cu seamă că nu ştie ce soartă va avea fiica ei, Valentina.

Fauvel ascultă toate aceste lamentări cu o oarecare satisfacţie văzînd că lucrurile se potrivesc bine pentru ca să ajungă la realizare.

După o oarecare introducere, dînsul îi răspunse că nu are motive să fie neliniştită.

- Dar domnişoara Valentina e dintre acele fete care au toate calităţile de a ajunge bine şi de a-şi face un viitor strălucit.

Şi după o ezitare:

Eu cunosc pe mulţi care s-ar simţi fericiţi să poată obţine mîna domnişoarei Valentina şi în felul acesta să ridice orice grijă de viitor a contesei.

Şi mai departe:

- Situaţia dumitale nu mi se pare aşa de rea cum ţi-o închipui dumneata. Pentru ca să ieşiţi din încurcătură vă trebuie o bagatelă, o sumă de vreo 200.000 de franci, poate nici atîta; o nimica toată.

Şi Fauvel abordă subiectul în toate amănuntele: ce ar fi pentru viitorul ginere să avanseze el această sumă, nu ca dar, ci ca o sumă ce s-o avanseze asupra unui domeniu, care cît mai tîrziu, tot familiei va rămîne; ceva mai mult, valoarea moşiei ar creşte prin forţa lucrurilor şi a împrejurărilor. Şi nu numai atît. E oare de admis că bărbatul domnişoarei Valentina ar

putea să lase pe mama soţiei sale iubite, în părăsire şi să n-o ţină după rangul şi nobleţea ei? Acel ginere ar mai adăuga la veniturile obişnuite, pentru a face viitoarei soacre o viaţă plăcută, poate chiar îmbelşugată.

Pe măsură ce André îi vorbea, contesa vedea că o mană cerească se coboară să-i vindece toate rănile ei, toate nevoile. Îi plăcu această muzică şi ochii ei cruzi şi sălbateci de obicei, începură a lua un lustru catifelat, dulce şi zîmbitor.

Inginerul era neliniştit asupra unui singur punct: mă înţelege ea despre ce-i vorbesc şi încotro bat eu cu gîndul?

Îndoiala aceasta se risipi foarte curînd, chiar mai curînd decît se aştepta el.

- Nu cu 200.000 de franci se poate salva La Verberie, ar trebui 300.000 de franci.

- Ce-mi e 200.000 sau 300.000?

- Şi oare viitorul meu ginere, dacă am admite aşa ceva, ar putea el să înţeleagă nevoile unei vieţi ca a mea?

- Ar avea, îmi închipui, buna idee ca în fiecare an să mai adauge cîte 20.000 de franci la veniturile dumitale.

Contesa asculta şi făcea tot felul de socoteli.

- Viaţa e aşa de scumpă, în ziua de azi 20.000 de franci adăugaţi nu vor ajunge, ar trebui 30.000.

Fauvel găsi pe bătrînă pretenţioasă, în gîndul său, dar cu galanteria unui amorezat, adăugă:

- Pentru un fleac de cîteva mii de franci în plus, acel ginere n-ar fi tocmai aşa de zgîrcit.

- Bine, bine, ne vom împăca, zise contesa.

Dar o obiecţiune se născu:

- Toate bune, ţin prea mult la copila mea şi aş dori mult să fie asigurată... mă înţelegi, un fel de garanţie.

- Negreşit doamnă, toate se vor prevedea în foaia dotală.

- Aşa nu, eu unde rămîn?

- Vai de mine, toate vor fi prevăzute în foaia de zestre. Pensia dumitale va fi aranjată în aşa fel ca să fie sigură.

- Bine, aşa mai merge.

Doamna de La Verberie își exprimase dorința de a conduce pe André cu " caleașca " ei în acea seară, pînă la el acasă. Pe tot drumul nici o altă vorbă mai directă nu mai fu schimbată între ei. Erau înțeleși amîndoi, și ea și el. Ajunși la locuința lui André, se despărțiră. Tînărul îi sărută mîna, ea îl pofti la masă pentru a doua zi.

De cîți ani doamna de La Verberie nu mai fusese în așa dispoziție! Dintr-o situație aproape de ruină, să treacă în lumina celei mai mari fericiri, era o curată minune!

Nici nu-și dădea seama în inconștiența ei de ticăloșia sentimentelor de care era cuprinsă.

- Da, 30.000 de franci pensie, mai merge... Dar oare Valentina va consimți?

Ideea aceasta începu s-o neliniștească. Avea nevoie de aprobare repede. Și nici una nici două, se urcă în odaia fetei și fără vreo introducere spuse:

- Valentino, să știi că un tînăr, ce e pe placul meu, mi-a cerut mîna ta și i-am acordat-o.

- Cum e posibil mamă?

- Dar dacă-ți va plăcea?

- Mamă, i-ai spus de situația mea?

- Ei, lasă-mă și tu în pace cu fleacurile trecutului. Cred că vei fi destul de deșteaptă să nu atingi această chestie.

- Nu te mai înțeleg, cum îți poți închipui că te poți mărita cu un bărbat și să nu-i spui toate astea? E infam și laș!

Bătrîna nu știa ce atitudine să ia față de ea. S-o amenințe nu putea, că însuși Valentina era în joc, așa că începu cu rugăminții:

- Dragă Valentino, dacă ai știi situația noastră în care mă zbat, n-ai mai vorbi așa ușor. Nu știi că din cauza greșelei tale a început ruina noastră? Vrei s-o dovedești cu încăpățînarea ta? Unde o să ajungem nici nu-ți dai seama. Am ajuns în clipa cînd creditorii vor să ne dea afară de pe moșie și din castel. Vrei tu ca la vîrsta mea să ajung cerșetoare pe la ușile oamenilor? Să știi că dacă această

căsătorie nu se va face, vom fi pierdute cu desăvîrşire. Şi după această pledoarie, începură tot felul de socoteli.

- Un aşa chilipir nu se prezintă în toate zilele. Trecutul tău? Un fleac, nu e nici o gravitate. Da, aş înţelege să ai scrupule dacă ai fi ameninţată din vreo parte cu divulgări, dar toate măsurile sînt luate în această privinţă. Nimeni nu ştie, nu poate şti şi nu va şti niciodată situaţia ta. Te rog, spune-mi, ce valoare are toată istoria? Vei iubi mai puţin pe bărbatul tău? De ce mai stai pe gînduri?

Valentina, stătea şi asculta ca tîmpită. Doamna aceasta mîndră şi fudulă de altă dată, este oare mama ei? E posibil o aşa transformare? Cine ca mama ei făcea mai mare paradă de onoare, de datorii, de obligaţii sociale? Curioasă schimbare!

Aşa era şi nu altfel.

Valentina abia acum vedea pînă la ce grad de umilinţă poate duce egoismul pe un om! Cîte situaţii imposibile nu crează mizeria pentru cei cu caracterul slab şi care nu pot rezista tentaţiilor!

Nici un argument nu putu s-o convingă pe Valentina, s-o înmoaie, s-o facă să cedeze. Bătrîna se tîra în genunchi la picioarele ei şi-şi frîngea mîinile.

Nenorocita fată neputînd să-şi dea seama de toate consecinţele unei astfel de hotărîri, rugă pe mama sa să o lase un timp să reflecteze, înainte de a-i da răspunsul definitiv.

- Dacă vrei tu aşa, bine, mă retrag. Mai bine decît mintea, inima ta va pleda pentru mine. Vei şti să alegi în cele din urmă, într-o mărturisire lipsită de sens şi maică-ta.

Şi bătrîna ieşi cu o indignare prefăcută, dar plină de speranţă.

Pusă într-o situaţie aşa de grea şi de încurcată, biata Valentina nu mai avea puterea de judecată; i se părea că nu mai e în toate minţile.

Ce putea să facă nenorocita?! Amîndouă situaţiile erau imperative: s-o lase pe mama sa în mizerie? Să înşele şi să abuzeze de încrederea unui om cinstit?

Orice decizie ar fi luat, pentru ea se deschidea o viaţă de chinuri grozave şi de remuşcări.

Ah, cum ar fi avut nevoie acum de un bun sfătuitor, bună-oară ca doctorul Raget, care la începutul nenorocirii ei stătuse lîngă ea, mîngîind-o cu vorba şi cu sfatul

În alt moment amintirea lui Gaston de Clameran i-ar fi putut fi de folos, dar această amintire era depărtată, o şoaptă, un murmur.

În romane se mai pot găsi eroine a căror virtute e la înălţimea statorniciei; în viaţa reală nu se pot cere astfel de minuni.

Multă vreme de la plecarea lui Gaston, el îi apărea strălucitor şi falnic, ca şi eroii visului, dar ceaţa vremii aburise încet, încet şi întunecase chipul idolului, ajungînd în fundul inimii ca o relicvă rece.

A doua zi însă, cînd după o noapte de insomnie şi de gîndire chinuitoare, ea luă o hotărîre.

Dar seara, în faţa lui André Fauvel, la masă, sub influenţa mamei ei, limba i se împiedică în gură şi nu putu scoate o vorbă, curajul îi lipsea şi amînă hotărîrea de pe o zi pe alta.

Bătrîna nu dispera: ea ştia din experienţă că un lucru ce se amînă de la o zi la alt, e pierdut pentru totdeauna şi nu se mai înfăptuieşte niciodată.

Valentina cumpănea situaţia. O căsătorie cu un om cinstit, muncitor, de ispravă şi cu oarecare stare, poate să-i uşureze viaţa ticăloasă ce o duce cu maică-sa, suferinţele şi chinul la care este supusă.

În necunoştinţa vieţii ea se gîndea să accepte partida cu André şi dacă André o iubeşte cu adevărat, în intimitatea zilnică, va avea destulă putere să-i mărturisească greşeala, că iubind-o o va ierta şi tot o va lua de soţie.

Şi la drept vorbind, el chiar o iubea; se convinsese şi ea de aceasta. Firește nu era dragostea zvăpăiată a lui Gaston, acel şuvoi de flăcări ce se consumă cu furiile, pasiunile şi beţiile ei, era o dragoste calmă, cugetată, cerebrală, mai adîncă şi mai

puternică, poate o concentrare a unui sentiment legitim şi de durată a unui viitor soţ.

Şi încet, încet, Valentina începu să se deprindă cu prezenţa lui André, rămînînd surprinsă de tot felul de delicateţe ce-i manifesta, de toate clipele plăcute ce le petrecea în societatea lui. Era adevărat că pe André nu-l iubea dar o despărţire de el, i-ar fi fost dureroasă.

În timp ce tînărul inginer fusese îngăduit de a veni în casă regulat, atitudinea contesei era o capodoperă. Prefăcătoria ei ajunsese la culme; se arăta că nu vrea cîtuşi de puţin ca autoritatea ei directă sau indirectă să influienţeze în vreun fel asupra deciziilor fiicei ei.

Pe toate drumurile şi în toate ocaziile se tînguia că e în mare mizerie şi nu ştie cum o să sfîrşească; că o să ajungă într-o bună zi să nu aibă ce mînca; ceva mai mult, îşi luase toate măsurile pentru ca să fie hărţuită mereu de portărei. Nu era zi lăsată de la Dumnezeu să nu-i vină tot felul de somaţii, comandamente, sechestre şi urmăriri; şi toate aceste hîrtii i le arăta Valentinei.

- Să ne ajute Dumnezeu să nu fim izgonite de aici, înainte de a te mărita tu.

Îi era frică s-o lase o clipă singură cu André, de teama de a nu-i mărturisi trecutul ei.

- S-o văd măritată, pe urmă puţin îmi pasă.

Contesa tot atît de grăbită ca şi André, împingea pregătirile de nuntă. Nu-i da răgaz Valentinei să se poată gîndi. Toată ziua o ţinea cu fel de fel de fleacuri, amănunte şi o zăpăcea în mii de chipuri, numai să nu aibă timpul să se dezmeticească.

Bătrîna era mereu pradă spaimei, să nu intervină ceva ce ar putea, ferească Dumnezeu, să-i strice planurile ei. Era întocmai ca un judecător ce pune pe masa verde, o miză mare aşteptînd momentul decisiv al loviturii.

În sfîrşit, într-o seară, Valentina rămase singură cu acest bărbat, ce trebuia să-i fie soţ.

Pe înserate, Valentina era singură în salon, chinuită de tot felul de gînduri, mai mult ca altă dată.

André tocmai sosise.

Văzînd-o cu ochii înlăcrimaţi, André îi luă mîna, întrebînd-o ce are.

- Nu sînt eu cel mai apropiat prieten, nu trebuie să ştiu şi eu ce te chinuieşte? De ce ai ochii înlăcrimaţi?

Era cît pe ce să-i spună totul. Dar îşi reveni repede. Se gîndea la mîhnirea lui André, la scandalul ce o să i-l facă maică-sa, la necazurile şi durerea vieţii ei viitoare. Se gîndea că e prea tîrziu pentru acest fel de confidenţe şi cu o izbucnire ce o au tinerele fete, cînd ultima clipă se apropie:

- Mi-e frică!

El căuta s-o mîngîie arătîndu-i că temerile ei sînt neîntemeiate, că nu are motiv de a fi mîhnită. Ceea ce îl surprindea mai mult, era faptul că, în loc ca vorbele lui s-o calmeze, o aţîţau mai mult. Nu-şi putea explica acest lucru.

Bătrîna grăbi afacerea şi într-o zi frumoasă de mai, căsătoria fu celebrată în bisericuţa de lîngă castel.

André Fauvel devenise în faţa lui Dumnezeu şi a oamenilor, soţul domnişoarei Valentina de La Verberie.

Încă de dimineaţă veniră la castel prietenele tinerei mirese; toate o ajutară la toaletă, o înfrumuseţară.

Valentina îşi dădu toată osteneala să rămînă liniştită, ba chiar zîmbitoare, şi cu toate acestea era mai palidă decît vălul ei de mireasă şi remuşcări grozave o rodeau. I se părea că vălul alb e o ironie pentru starea ei adevărată şi că toată lumea ştie ce se petrece în capul ei. Fu cuprinsă de un fior, cînd cea mai bună prietenă a ei se apropie de ea să-i aşeze floarea de lămîiţă; i se părea că simte arsuri pe frunte.

Se întîmplase un fapt curios: o crenguţă o zgîrie pe frunte, se alese chiar cu o mică rană şi ceva mai mult: o picătură de sînge căzu şi-i pătă rochia-i albă.

Ce prevestire! Îi venea să leşine.

Dar prezicerile şi toate prevestirile sînt de cele mai multe

ori mincinoase. Ca dovadă, că trecuse un an de la căsătoria ei cu André Fauvel şi lumea o invidia pentru fericirea ce o manifesta Valentina.

Da, fericită! Ar fi fost cu adevărat fericită, dacă ar fi putut să uite!

André o iubea, o adora. Se aruncase în tot felul de afaceri şi toate îi reuşeau. Pe ce punea mîna, toate îi ieşeau din plin. Dar avea o ambiţie, să aibă avere mare şi pentru el dar mai mult pentru iubita lui Valentina. Ar fi vrut să-i facă viaţa plăcută şi s-o răsfeţe în cel mai mare lux.

Cu cît o găsea mai frumoasă, voia să fie şi mai frumoasă, s-o împodobească ca pe o zînă.

După optsprezece luni de căsătorie, doamna Fauvel născu un fiu. Dar nici acest copil, nici celălalt ce sosi după al doilea an, nu puteau s-o facă fericită şi mereu se gîndea la primul copil, vîndut pentru o sumă de bani unei englezoaice.

Îi iubea pe amîndoi copiii ce i-a născut cu Fauvel.

- Copilul ce-l părăsit o fi avînd măcar o bucată de pîine?

Nici nu ştia unde este copilul şi nici nu avea vreun semn de la Gaston.

Mai avea şi altă grijă: unde şi cum poate să ascundă bijuteriile mamei lui Gaston, pe care le avea în depozit?

Cîteodată îşi zicea: " Mai ştii?... Nenorocul m-a părăsit"!

Sărmana femeie! Nenorocul e un musafir, care, de multe ori se face aşteptat... dar care, în cele din urmă, soseşte.

CAPITOLUL XV

Louis de Clameran, al doilea fiu al marchizului, era dintre acele naturi concentrate, care sub aparenţele cele mai indiferente şi reci, ştia să ascundă un temperament de foc, patimi

covîrşitoare şi pretenţii şi pofte fără frîu.

Ce nu clocotea în capul acestui om, încă înainte de a se întîmpla evenimentele ce au precedat? Prin creieru-i bolnav, ce gînduri extravagante nu trecură?

Îndeletnicindu-se cu plăceri mărunte şi fără însemnătate, acest precoce fătarnic, voia un cîmp mai vast pentru desfăşurarea patimilor sale; castelul Clameran i se păru o închisoare, ca un mormînt, unde se veştejea şi tînjea.

Se plictisise. Viaţa de la ţară, prin satele şi tîrguşoarele învecinate i se părea monotonă şi de nesuferit. Se simţea ca într-o haină prea strîmtă, plesnea pe el. Avea sete de independenţă, de libertate, de zgomot, de bani, de plăceri, într-un cuvînt, de necunoscut.

Pe tatăl său nu-l iubea, pe fratele său Gaston îl ura de moarte.

Însuşi marchizul, în neprevederea lui vinovată, aprinsese această invidie copleşitoare în inima celui mai mic dintre fiii săi.

Ca observator al tradiţiilor, pe care le găsea ca cel mai bun lucru, nu o dată a declarat că fiul cel mai mare al unei case nobiliare, trebuie să fie moştenitorul întregii averi, şi că în cazul lui, Gaston va fi acela care va moşteni după moarte totul.

Această nedreptate strigătoare a preferinţelor neascunse, mîhni sufletul invidios al lui Louis.

Nu o dată Gaston îi spunea că el nu se va supune prejudecăţilor tatălui său şi că părerea lui este că averea ce va rămîne să fie împărţită exact pe din două, frăţeşte. Louis nu prea se arăta satisfăcut de această galantonomie falsă, pe care o numea o manifestare ridicolă a unei dezinteresări ipocrite.

Ura aceasta, pe care marchizul şi nici Gaston nu o simţeau, se dădu pe faţă într-o zi cu totul pe neaşteptate, prin cîteva fapte semnificative, ce a atras a atenţia chiar şi a servitorilor.

Ei au mers pînă acolo cu bănuiala lor, că ceea ce se întîmplase în noaptea fatală cu urmărirea jandarmilor, cu calul

ce se poticnise, pentru ei era un gest voit, făcut dinadins şi anume pentru ca Gaston să cadă în mîna inamicilor săi. Pentru servitori Louis era un fratricid.

Chiar o scenă urîtă avu loc, între Louis şi St.-Jean, bătrînul servitor, de cincizeci de ani cu credinţă în casa Clameranilor. Un om ce serveşte în aceeaşi casă o viaţă întreagă, poate să-şi permită cîte o dată să-şi spună gîndul pe şleau, oricît de neplăcut s-ar părea celui ce-l ascultă.

St.-Jean îi spusese:

- Nu e spre lauda unui călăreţ destoinic ca dumneata să cazi tocmai în clipa cînd era vorba de scăparea fratelui, depindea de dumneata şi de felul de a-ţi struni calul. De ce n-a căzut La Verduret?

Aluzia era bine învîrtită şi-l atinse pe Louis atît de bine, că tînărul se făcuse palid şi începu să ţipe ca un besmetic.

- Ticălosule! Ce vrei să spui?

- O ştii prea bine domnule viconte!..

- Nu ştiu nimic! Îţi ordon să te explici!

Bătrînul servitor nu-i răspunse decît printr-o privire atît de semnificativă, că Louis îşi pierdu cumpătul şi de n-ar fi intervenit ceilalţi servitori ai castelului, i-ar fi tras cîteva cravaşe.

Scena aceasta se petrecea tocmai în momentele cele grele, cînd Gaston căuta să scape de urmărirea jandarmilor alergînd în neştire pe ţărmul Rhonului. Şi cînd veniră urmăritorii şi anunţară la castel trista întîmplare, că Gaston s-a înecat, toţi cei de faţă n-avură decît cuvinte de mîhnire şi jale, numai unul singur, Louis, rămase nepăsător, nici un muşchi al feţei nu tresărise.

Pînă acolo mersese părerea-i de bine la auzul acestei veşti, ca un fulger de bucurie străluci în ochii-i triumfători.

"Iată-mă stăpîn şi pe averea şi pe coroana de marchiz"! se gîndi Louis în acele momente.

S-a isprăvit cu sărăcia şi cu banii număraţi, s-a isprăvit cu tradiţia că numai fiul cel mare să moştenească, astfel rămase singurul moştenitor al Clameranilor.

Brigadierul jandarmilor spusese la reîntoarcere:

- " Nu eu voi fi acela, ce să anunţ bătrînului marchiz această tristă veste! "

Louis nu avusese nici delicateţea nici duioşia bătrînului soldat. Fără nici o ezitare, el se urcă în camera părintelui său să-i anunţe vestea.

- Între viaţă şi onoare, fratele meu a ales moartea!

Ca stejarul lovit de trăsnet, marchizul căzu grămadă. Medicul chemat în grabă nu putu, vai, decît să constate neputinţa ştiinţei. Spre ziuă, Louis primise cu un ochi rece, cel din urmă suspin al părintelui său.

Louis ajunsese stăpîn peste toţi şi peste toate!

Şi iată cum toate încălcările de lege şi cu toate precauţiile marchizului, ajunseră de prisos cu desăvîrşire şi toată decizia de a lăsa averea celui mai mare fiu, fusese zadarnică.

Mulţumită tuturor actelor false, fabricate în complicitatea şarlatanilor, bătrînul marchiz ţinea ca a doua zi după moartea sa, să revină lui Gaston toată averea - acestea toate se spulberară.

Louis devenise moştenitor general, fără să aibă măcar nevoie de vreun act de deces al lui Gaston.

Ajunse marchiz de Clameran, liber, chiar cu o oarecare stare. Acest domnişor, care în toată viaţa lui de pînă atunci, nu văzuse la un loc în mîna sa, nici trei sute de franci, se văzu deodată posesor a zeci de mii de franci.

Această bogăţie subită, cu desăvîrşire nesperată, îl zăpăci într-atîta, că uitase toată lecţia de prefăcătorie învăţată mai înainte. Ce atitudine rezervată la înmormîntarea marchizului! cu capul în jos, cu batista la ochi, dînsul urmă coşciugul dus de doisprezece ţărani, dar privirile triufătoare dezminţeau atitudinea sa; fruntea-i strălucea, se putea citi zîmbetul sub strîmbăturile-i de durere.

Vibraţiile ultimelor lopeţi de ţărînă nu erau stinse încă, şi Louis de Clameran vindea castelul şi tot ce se putea vinde: caii, harnaşamentul, trăsurile.

De a doua zi, dădu drumul tuturor servitorilor, niște nenorociți ce credeau că au să-și sfîrșească zilele sub acoperișul Clameranilor. Mulți din ei cu lacrimi în ochi, îl rugau în genunchi să nu facă acest păcat cu ei, că-i stau la dispoziție, chiar fără leafă, el însă nu voia să știe de nimic și îi concedie scurt.

Toată ziua nu făcuse decît socoteli. Trimise să vină notarul, îi dădu o procură pentru a putea vinde moșia, asupra căreia și primise un aconto de o sută de mii de franci.

Nu trecu nici o săptămînă, închise castelul și dădu cheile lui St.-Jean, care, avînd o oarecare stare și o căsuță lîngă castel, putea să stea la țară. Louis jură să nu se mai întoarcă niciodată pe acolo.

Primind cheile din mîna lui Louis, St.-Jean își permise o observație:

- N-ar fi mai bine domnule marchiz, să căutăm cadavrul fratelui dumitale? Și în caz că-l găsim, ce trebuie făcut?

Voi lăsa dispoziții la notarul meu.

Plecă repede, ca și cînd îl gonea cineva. Se duse la Tarascon, unde își trimisese bagajele și de aici la Marsilia, apoi la Paris.

În sfîrșit porni. În fiecare stație se săpa o prăpastie mai mare între trecut și viitor. Savura dinainte plăcerile ce-l așteptau în marele oraș mondial.

Parisul! Nu e oare Parisul, pămîntul făgăduinței, unde fiecare Aladin din " 1001 de nopți ", poate să-și găsească lampa fermecată ce-i trebuie? La Paris toate ambițiile sînt satisfăcute, toate visele și himerele întrupate, toate patimile mulțumite. Parisul e orașul pentru toate pretențiile, pentru toate îndrăznelile.

La Paris, zilelor ce zboară ca orele, le urmează nopțile înfocate. Cîte localuri cu orchestre, cu muzici, dansuri, teatre, localuri de orgii, restaurante și bodegi, nu stau la dispoziție să amuze un milion de oameni, în toate serile! În atîtea teatre suspină drama, plînge tragedia și rîde în hohote comedia, iar

la operă, cele mai nostime femei din univers, încărcate de briliante, încîntă urechea cu melodiile cele mai cereşti!

Pe unde dai cu ochii: mulţime, lux, plăcere, zgomot!

Louis de Clameran nu regreta nimic din trecut: nici pe tatăl şi mai puţin pe fratele său Gaston. Toată mintea nu i se concentrase decît la zilele de chefuri şi petreceri ce-l aşteaptă.

Nu se arătau toate în favoarea lui? Tînăr, frumos, sănătos, purtînd un nume mare şi pe deasupra şi bogat. Avea în buzunar 100.000 de franci şi mai putea avea încă de zece ori pe atîta.

Cu toţi banii asupra sa, se credea cel mai bogat om din lume, sumă cu care putea - credea el - să cumpere întreg Parisul.

Iluziile lui Clameran erau din acelea ce le are fiecare tînăr la această vîrstă. Ignoranţa valorii reale face pe cei mulţi dintre ei să prăpădească banul şi să dea iama prin averile adunate încet şi greu de economia şi zgîrcenia provincială.

Pătruns de importanţa sa, obişnuit cu diferenţa şi distanţarea stărilor sociale, marchizul nostru crezu că la Paris, fie prin numele său, fie prin averea sa, va juca un rol şi va fi numărat prin personajele zilei.

Împrejurările dezminţiră iluziile sale.

Spre marea-i surprindere, trebui să constate că nu avea nimic din ceea ce metropola lumii constituie o personalitate. Trebui să recunoască îndată, că haosul acesta, în mijlocul mulţimii indiferente şi în vîrtejul afacerilor, el trecea tot atît de pierdut, şi neînsemnat ca o picătură, într-un vijelios torent.

Dar realitatea, nu tocmai pe placul său, nu putu să descurajeze pe un om hotărît ca Louis, care orice s-ar întîmpla ţine să-şi satisfacă patimile. Numele de familie era pentru el un privilegiu dezastruos: cu el putu să-şi deschidă uşile foburgului St.Germain, al aristocraţiei.

Aici, făcu cunoştinţă cu un număr de tineri de aceeaşi vîrstă, cu acelaşi blazon, cu aceeaşi avere. Mai toţi îl iniţiară, căci ei nu pot trăi numai din veniturile averii lor, venituri ce nu

le ajung, că trebuie multă îndemînare sau economie mare.

Toate aceste comunicări nu-i folosiră la nimic: el nu le înţelegea deloc. De la aceştia Louis nu luă decît eleganţa lor exterioară, fără însă să imite şi prudenţa şi prevederea lor. Se deprinse a cheltui, dar nu şi a socoti şi număra ca ei.

Era marchizul de Clameran şi dădea a înţelege la toţi că dispune de o avere mare şi astfel era primit pretutindeni; şi dacă nu avea mulţi prieteni, în schimb avea multe cunoştinţe. La cercul unde a fost introdus, chiar din primele zile ale sosirii lui la Paris, îşi găsi mulţi tineri nobili, care îşi făcură o plăcere de a-l iniţia în secretele vieţii elegante şi să-i corijeze unele lipsuri pe care le avea ca provincial.

Profita repede şi cu folos din aceste lecţii. Nu trecură nici trei luni, reputaţia îi era stabilită ca jucător galant şi ca elegant cavaler la modă.

Descins la început la un mare hotel, repede îşi găsi un apartament luxos, cu grajd pentru trei cai.

Avu o mare surpriză, cam neplăcută, făcînd socoteala cam cît l-a costat această instalaţie: 250.000 franci, cam a patra parte din toată averea sa. Vedea el bine că era într-o stare de inferioritate faţă de ceilalţi băieţi. 250.000 franci! Louis avusese un moment ideea să se retragă din această viaţă costisitoare, dar nu era el făcut pentru sacrificii. Viciilor lui, îi conveneau de minune acest mediu plăcut.

Ce nu văzuse el în scurtul timp de cînd era la Paris, cîte ambiţii nu-l înflăcăraseră.

Se gîndea că în acest mare oraş, unde milioanele se găsesc pe stradă, îşi avea şi el milionul ce-i trebuia.

Cum? Prin ce mijloc? N-o ştia nici el şi nici nu căuta să ştie. Îi va veni aşa într-o zi o pleaşcă, fără să se gîndească, fără să-şi dea osteneala să caute măcar, întîmplarea se va îngriji pentru el.

Încă una din iluziile ce, în curînd va fi distrusă.

Hazardul nu e decît în slujba celor proşti!

În cursa furioasă a intereselor, se mai cere o condiţie

esenţială: ocazia ce să ducă la ţinta finală.

Louis nu-şi bătu capul multă vreme. El voia să cîştige la loterie, fără ca măcar să cumpere un bilet.

- Mofturi, ocazia, hazardul. O căsătorie reuşită şi sînt scăpat.

Căsătoria favorabilă nu se prezenta dar, ultimului bilet de o mie de franci ce mai dispunea, îi veni şi lui rîndul la schimbat.

La o cerere urgentă către notarul său, căpătă un răspuns negativ:

" Domnule marchiz, nu ne-a mai rămas nimic să putem vinde; doar castelul. Negreşit că are o mare valoare, dar nu putem găsi aşa repede un amator pentru un imobil de o aşa importanţă. Puteţi fi sigur că-mi voi da toată osteneala, să pot găsi pe cineva, şi vă rog să primiţi, etc...etc..."

Nici nu se aşteptase la această catastrofă din partea notarului său. " Ei ce-i de făcut acum? "

Ruinat şi neavînd ce să mai spere, Louis nu era dintre aceia care se resemnează, din aceia care apar un timp în lumina Parisului, spre a dispare apoi în bezna provinciei.

Louis nu putea să se deprindă cu această idee; cum se va putea el lipsi de această viaţă plăcută şi uşoară, pe care o ducea într-una de trei ani?

Dar era scris în cartea vieţii, că după ce a lăsat averea sa pe acest cîmp de luptă, va lăsa tot acolo şi onoarea sa!

Ca şi jucătorul ce a pierdut tot, se învîrteşte în jurul meselor de joc, aşteptînd să ciupească de la cel favorizat de şansă, tot aşa şi Louis continua să trăiască din faima şi renumele ce o lasă risipitorii pe urma lor, din acel credit ce-i rămîne omului care a cheltuit mult într-un timp scurt.

Dar şi această resursă se isprăveşte repede. Veni o zi, cînd datornicii veniră cu toţii şi marchizul fu constrîns să lase în mîinile lor, ultimele resturi din luxul său: mobila, trăsurile, caii!

Refugiat într-un hotel mai modest, dînsul nu se putu hotărî s-o rupă cu tinerii cei bogaţi pe care într-un moment de iluzii, a putut să-i creadă că îi sînt amici.

Trăia de pe urma lor, ca mai înainte, pe urma furnizorilor săi. Se împrumuta în dreapta, în stînga, 5, 10, şi 20 piese de aur, după cum găsea pe cîte un "băiat" galant sau naiv; scurt trăia din ciupeli, nu plătea niciodată şi nici nu i se cerea; ajunsese un fel de paiaţă, un "ciupitor" public. Se preta la tot felul de servicii josnice, umilitoare, chiar ruşinoase; cîte o dată peşte, cîte o dată cavaler de industrie.

Ce-i drept, lumea nu-l excludea, dar ce nu păţea bietul. Trebui să plătească scump această toleranţă.

Nimeni nu-l lua în consideraţie şi nu se jena nimeni în a-i spune în faţă ce credea despre el.

Cînd se regăsea singur în chichineaţa lui de la hotel, o furie groaznică îl apuca. Îşi pierduse orice sentiment omenesc de demnitate şi ajunsese la incorectitudini.

Nu făcuse încă nici o crimă; dar se găsea băgat într-o afacere urîtă de excrocherie şi de şantaj.

Un vechi prieten al familiei sale, contele Commarin, îl scăpă din această tristă afacere, procurîndu-i mijloacele să poată trece frontiera, să fugă în Anglia.

Dar la Londra care-i fură mijloacele de existenţă?

Numai detectivii marei metropole, ar putea să răspundă la această întrebare. Coborîse cea din urmă treaptă a viciului, marchizul de Clameran trăia în lumea excrocilor şi a prostituatelor, cu care împărţea neruşinatele şi nemărturisitele lor profituri şi traficuri.

Fu silit să părăsească şi Londra. Parcurse întreaga Europă, fără alt capital decît îndrăzneala şi corupţia adîncă, precum şi cu meşteşugul în tot felul de jocuri aşa zise de hazard.

Mai tîrziu, la Hamburg, şansa îl favorizează. După aceea se întoarse la Paris, contînd că nu-şi va mai aduce aminte de dînsul.

Cînd părăsise Franţa, nu avea decît 18 ani.

Cel dintîi gînd al lui Louis, fu ca să se instaleze. N-avea pe nimeni, nici o rudă, nici un prieten de la care să aştepte vreun ajutor, vreun concurs. Nu-i rămăsese nimic din tot trecutul, decît castelul pentru care notarul nu reuşise să găsească un cumpărător. Se hotărîse să meargă la Tarascon şi de acolo la Clameran poate că tot se va găsi un amator şi să mai scoată ceva.

Cîte nu se schimbaseră acolo în cei şapte ani de la plecarea lui de la casa părintească. Nici nu mai recunoştea locurile pe unde copilărise, atît erau de schimbate toate.

Ar fi vrut să se întoarcă şi să nu mai dea pe acolo niciodată, atît era de mişcat. Dar un glas lăuntric îl mîna: înainte, înainte! ca şi cînd ar fi avut de găsit ceva care să-i schimbe toată viaţa pe viitor.

Şi tot mergînd înainte recunoştea toate locurile şi toate amintirile din trecut. Aici a făcut cutare lucru, dincolo se plimba fără griji, dus numai de ambiţii, ici o altă amintire, dincolo o altă impresie şi emoţie.

Atunci fusese plin de iluzii, totul îi surîdea, viaţa i se prezenta plină de farmec şi acum se înapoia veştejit, uzat, dezgustat de toate, hîrşit de experienţele şi păţaniile vieţii, cupa golită pînă la fund, scăpătat, ruinat, fără onoare, fără bani, neavînd ce pierde dar nici ce cîştiga.

Şi locuitorii se întorceu spre acest străin prăbuşit, aruncîndu-i priviri curioase şi cercetătoare de provinciali.

Uşa căsuţei lui St.-Jean, fostul lui servitor credincios, fiind deschisă, Louis intră de-a dreptul, fără nici o ceremonie. Cum nu găsi pe nimeni înăuntru, începu să strige:

- Îndată! Cine-i acolo? respunse un glas bărbătesc.

Şi după cîteva clipe apăru un bărbat de vreo patruzeci de ani, o figură onestă, simpatică şi zîmbitoare, părînd surprins că găseşte pe un necunoscut la el.

- Ce poftiţi?

- Nu stă aici St.-Jean, fostul valet al marchizului de Clameran?

- Tata a murit de mai bine de cinci ani.

Această veste mîhni pînă în adîncul sufletului pe Louis, ca şi cînd, dacă l-ar fi găsit în viaţă îi putea fi de vreun folos. Suspină greu.

- Eu sînt marchizul de Clameran.

- Dumneata? Domnule marchiz, îmi pare bine.

Şi prinse mîna lui Louis şi i-o strînse cu multă dragoste şi respect.

- Ah, dacă ar mai fi trăit tata, ce bine i-ar fi părut să vă revadă. Cele din urmă cuvinte ale lui pe patul de moarte, erau pentru familia domnului marchiz, foştii lui stăpîni. Cît de mult suferea neprimind nimic de la domneavoastră. Săracul, e în mormînt şi eu sînt al domneavoastră cu tot sufletul. D-voastră la mine, ce onoare! Nevasta mea, căreia i-am vorbit adesea despre d-voastră şi de familia d-voastră va fi foarte încîntată, ştiindu-vă că aţi venit la noi.

Şi Josef începu să strige:

- Antoaneto, Antoaneto, ascultă, vino îndată, vino mai iute!

Louis era mult atins de această primire cordială.

Trecuseră ani şi dînsul n-a mai avut o vorbă de atîta sinceritate şi atîta dragoste, nu mai văzuse atîta devotament, nu-i strînsese nimeni mîna cu atîta iubire.

Şi în faţa lui se arătă o femeiuşcă tînără, frumoasă, brună şi roşie de confuzie, cu ochii mari, mai mult adusă de Iosef.

- Soţia mea, domnule marchiz; iertaţi-mă domnule marchiz, nici nu i-am dat timp să se mai dichisească; Antoaneta, e domnul marchiz!

Femeiuşca se zăpăcise de emoţie, la vederea unui străin, a marchizului de Clameran. Întinse fruntea şi Louis i-o sărută, după obiceiul locului şi al vremii.

- Domnule marchiz, o să-mi faceţi plăcerea să cunoaşteţi şi pe copiii mei. Sînt la şcoală dar am trimis să-i aducă.

Şi cei doi soţi nu mai ştiau cum să-şi manifeste bucuria pentru sosirea lui Louis.

Cum aţi venit pe jos şi sînteţi obosit, n-ar strica să luaţi

o gustare, un pahar cu vin pînă la ora mesei. Cred că o să ne faceţi cinstea să luaţi masa cu noi.

- În scurt timp i se pregăti un dejun destul de bun, curat şi gustos. Masa avu loc chiar în bucătărie ce era de o curăţenie exemplară.

Amîndoi soţii se uitau la musafirul lor cu bunăvoinţă şi curiozitate.

Copiii se întoarseră de la şcoală şi Louis le strînse mîna cu căldură pupîndu-i pe obraji.

Vestea sosirii lui Louis se răspîndi cu iuţeala fulgerului şi mulţimea veni să salute respectuos pe Marchizul Clameran.

Fiecare se prezenta şi se recomanda:

- Domnule marchiz eu sînt cutare şi cutare, nu mă recunoaşteţi? Eu v-am recunoscut chiar îndată. Răposatul d-voastră părinte, ţinea mult la mine.,

- Vă reamintiţi, spunea un altul, că mi-aţi împrumutat puşca d-voastră cînd m-am dus la vînătoare?

Cu plăcere vădită, Louis primea mărturiile de simpatie din partea acestor oameni simpli.

Devotamentul lor nu slăbise cîtuşi de puţin în tot timpul absenţei lui.

- Care va să zică, se gîndea Louis, n-a răsuflat nimic pînă aici despre păcătoşeniile vieţii mele şi toate răutăţile trecutului meu vijelios.

El, aventurierul gonit de peste tot, eroul trist al tripourilor, spadasin de meserie, scîrbosul complice al tuturor excrocilor din Londra, peştele şi întreţinutul tuturor codoaşelor, el să stea în mijlocul acestor oameni cinstiţi, muncitori, patriarhali, şi să petreacă înconjurat de onoare şi consideraţie. Parcă se simţea alt om, se făcuse şi el pentru moment, din aprig ce era, mai bun, mai onest, mai demn.

Dacă n-ar fi cheltuit moştenirea prosteşte, dacă ar fi avut măcar un sfert din ceea ce risipise în vînt pentru tot soiul de fleacuri şi inutilităţi, ce n-ar fi dat să-şi petreacă restul zilelor în acest mediu curat şi sănătos.

Dar repaosul dorit după atîta amar de zbucium, după atîtea naufragii, nu-i mai putea fi permis lui, nu mai avea nimic, era sărac, cum şi cu ce va putea trăi?

Aceste sentimente-de care fu cuprins, îl făcură să ceară lui Iosef cheile castelului, să mai intre în el şi să-l mai revadă.

- Dar nu e nevoie, cel mult de cheia de la portiţa grilajului şi încă...

Era prea adevărat. Timpul îşi făcuse opera sa. Castelul marchizilor Clameran nu era decît o ruină, cădea bucăţi. Ploaia, soarele şi vînturile au măcinat încet, încet prefăcînd în cenuşă, porţile cele mari şi împrăştiindu-le în cele patru colţuri ale lumii.

Înăuntru tristeţea era şi mai mare. Tot mobilierul ce n-a putut fi vîndut, rămăsese pe loc, dar în ce hal! abia mai rămăseseră cîteva cîrpe de stofe, resturi din garnitura paturilor, numai lemnul ce mai ţinea.

Cu mare greutate numai, Louis urmat de Iosef, mai putură pătrunde în marile săli şi camere, în care zgomotul paşilor lor, răsuna a pustiu.

Îi venea să creadă că deodată o să apară în faţa lui bătrînul marchiz de Clameran şi cu glas indignat, îl va întreba:

- Ce ai făcut tu cu cinstea noastră?

Poate că spaima de care fusese cuprins, avea şi alt motiv: cazul lui Gaston. Remuşcarea de care era cuprins, nu era tocmai neînsemnată.

- Rău a făcut moş St.-Jean că a lăsat în părăsire castelul, mai bine s-ar fi folosit de el, de lucruri, decît să le lase să ajungă în halul acesta!

- Tatăl meu n-a îndrăznit să se atingă de vreun obiect de aici, fără voie sau ordin.

- A făcut rău. Dacă nu se va da atenţie zidurilor castelului, în curînd va ajunge şi el la fel cu mobilierul. De aceea m-am gîndit, mai bine să-l vînd de pe acum, căci mijloacele mele personale nu-mi permit să-l pot repara şi restaura.

Lui Iosef, această părere i se păru ca un sacrilegiu.

- Crezi că va fi greu de găsit un client?

- Depinde de preţ, domnule marchiz. S-ar găsi unul care l-ar cumpăra, dacă n-o fi un preţ mare. E unul Fougeroux de pe ţărmul celălalt al Rhonului. Dacă domnul marchiz îşi aduce aminte, era una Mihona, fostă servitoare la contesa de La Verberie, ce s-a măritat cu acest Fougeroux.

- Cînd o să-l putem vedea pe acest Fougeroux?

- Dacă doriţi şi astăzi, să trecem doar cu barcagiul.

- Haide dacă vrei sînt grăbit.

O generaţie întreagă dispăruse de la plecarea lui Louis Clameran.

Barcagiul nu mai era acelaşi Pilorel, acum era fiul lui.

Cînd dînsul află cine e necunoscutul însoţit de Iosef, imediat se puse la dispoziţie şi în mai puţin de cîteva minute pregăti barca şi porniră.

Iosef puse la curent pe Louis cu toate şmecheriile şi vicleniile acestui Fougeroux.

- Să ştiţi cine este acest şnapan. E un bărbat de vreo 25 ani şi Mihona de peste 50 de ani; dînsul a început să-i facă curte, şi toanta de Mihona, crezînd că Fougeroux s-a amorezat de ea, i-a dat toţi banii ei. Acum acest Fougeroux îşi bate joc de ea, a adus în casă pe o altă femeie, pe care nenorocita de Mihona trebuie s-o servească. S-o vedeţi ce prăpădită e; nu mai are zile multe şi o să intre în mormînt. Ajunseră cu barca la celălalt ţărm. După ce Fougeroux fu înştiinţat că cineva se interesează de el, veni în fuga mare să vadă despre ce e vorba.

Cum intrară în casa lui Fougeroux, acesta porunci unei femei bătrîne - era Mihona - să se ducă în pivniţă să scoată vin pentru domnul marchizd de Clameran.

Mihona la auzul acestui nume parcă fusese atinsă de o pilă electrică; ar fi vrut să vorbească dar o privire tiranică a bărbatului ei, îi îngheţă vorba în gură.

Era într-adevăr, această bătrînă Mihona, confidenta zînei de La Verberie?

Nici chiar Valentina n-ar fi recunoscut-o, aşa de mult era

schimbată, numai acei ce au trăit la țară își pot da seama, cum anii și vîrsta sînt în stare să macine pe cineva.

Mihona ajunse uscată, ca o scobitoare, veștedă și brăzdată; în culmea mizeriei și a descompunerii.

Începuse tocmeala; Fougeroux oferi un preț de nimic, ridicol. Dacă cumpără castelul e pentru a-l dărîma de tot și de a vinde materialul, părți cu părți. Iosef îi arătă că numai piatra, cărămida, lemnul, fierăria și celelalte, fac înzecit cît oferă dînsul.

Prezența marchizului fu pentru Mihona un eveniment important care o schimbă cu desăvîrșire.

Dar pînă acum, credincioasa servitoare nu pomenise nici o vorbă din secretele încredințate ei, nu mai puțin însă, pentru ea era o sarcină prea mare să le păstreze.

Era de o superstiție grozavă. Credea că toate ce i se întîmplase erau, mai întîi din cauză că a jurat pe Evanghelie, și al doilea, că a participat la părăsirea în condițiile știute ale unui copil inocent.

Nu o dată îi venise să se spovedească și să mărturisească totul, poate în acest chip se va purifica și se va îndepărta de ea " blestemul ", așa credea ea, ce apasă asupra ei.

Dacă a rezistat pînă acum, a fost numai din prea mare devotament pentru Valentina.

Acum era față în față cu Louis și îi venea să mărturisească totul.

După multă tevatură și tocmeli, afacerea ajunse la încheiere. Conveniseră să-i vîndă castelul și parcul pe o nimica toată, vreo 26.000 de franci iar rămășițele mobilierului să le ia Iosef.

În timp ce Fougeroux ieșise să aducă butelia cu aldămașul, Mihona crezu că e momentul potrivit să-i povestească lui Louis tot ce știa.

- Domnule marchiz, aș vrea să vorbesc ceva cu d-voastră numai între patru ochi. Am să vă povestesc un secret. Pe seară veniți sub nuci, vă voi aștepta eu acolo.

După ce isprăviră tîrgul, Louis plecă cu Iosef şi ajunseră iar la ţărm.

Pe drum în barcă, Louis se tot întreba ce avea să-i spună Mihona lui.

Seara pe la ora şapte, trecu din nou apa, Mihona îl aştepta.

- Ce ai să-mi comunici?

- Multe, foarte multe lucruri. Dar înainte de toate ţin să ştiu dacă aveţi vreo ştire de la fratele d-voastră?

- Apoi nu ştiţi că fratele meu s-a înecat în Rhon?

- Credeam că ştiţi că a fost numai un zvon. Nu s-a înecat de loc ci a scăpat.

Şi Mihona îi povesti toate peripeţiile, cum Valentina venise la Clameran să-i comunice această ştire, cum St.- Jean nu-i dăduse voie, etc..etc.

- Mi se pare că visezi, lucrurile nu corespund realităţii.

- Dacă ar trăi moş Menoul, v-ar povesti cum l-a condus pe domnul Gaston pînă la Camarga şi aşa mai departe. Dar asta nu e totul. Domnul Gaston are şi un copil.

- Cum, cum? Nu mai înţeleg nimic. Fratele meu are un copil? E posibil? Bătrînico, nu eşti în toate minţile!

- Nu, nu mi-am pierdut nici un moment minţile. Da, fratele d-voastră, Gaston, are un copil cu domnişoara Valentina. Am plecat cu toţii în străinătate, la Londra, acolo a născut şi copilul l-am adus pe braţele mele şi a fost părăsit în mîinile unei femei dîndu-i-se bani pentru acest lucru.

Mihona se descărcă de tot ce ştiuse şi avea pe suflet. Cu o siguranţă de memorie ea îi povesti lui Louis totul, pînă în cele mai mici amănunte, dîndu-i numele localităţii şi al femeii căruia îi încredinţase copilul, pe micul Raoul, numele şi prenumele copilului, data naşterii, etc.

Îi mai povesti toată nenorocirea Valentinei, după ce se întorsese de la Londra, depresiunea şi remuşcările ei de conştiinţă, ruina bătrînei contese de La Verberie, în fine, căsătoria cu un domn inginer bogat din Paris, ce venise pe

acolo pentru niște lucrări, cu numele de André Fauvel.

Deodată Mihona dădu un țipăt.

- Doamne, Dumnezeule! mă cheamă bărbatul meu.

Și cu toată iuțeala picioarelor ei bătrîne se duse în grabă spre ferma ei.

Cu toate că rămase singur, Louis stătea ca înlemnit, în același loc.

La auzul povestei Mihonei, Louis nu mai putea de satisfacție. Fel de fel de idei infame și perverse îi trecură prin cap.

Dînsul cunoștea pe Fauvel după renume și se gîndea cum ar putea exploata această taină. Sînt secrete, care dacă sînt bine exploatate au o valoare tot atît de mare cît o moșie.

Teama de o bătrînețe ticăloasă și în mizerie, alungară din capul lui orice urmă de scrupul.

- Mai înainte de a întreprinde ceva trebuie să mă încredințez dacă spusele acestei bătrîne sînt adevărate. După ce mă voi convinge, îmi voi croi planul meu.

De aceea a doua zi, după ce primise suma convenită pentru vînzarea castelului, se îmbarcă pentru Londra.

CAPITOLUL XVI

După vreo douăzeci de ani de căsătorie cu André Fauvel, Valentina nu resimți în tot acest timp altă durere mai adîncă, ca aceea cînd îi murise mama, doamna contesă de La Verberie.

Bătrîna își dădu sufletul, în urma unei răceli contractate în urma unei călătorii.

Pînă în ultimele clipe ale ei, bătrîna își păstrase luciditatea minții ei. Cîteva minute înainte de a-și da sufletul, ea spuse fiicei sale Valentina.

- Îți mulțumesc pentru tot ce ai făcut pentru mine. Tăcerea ta și păstrarea secretului, mi-au adus o bătrînețe liniștită și lipsită de griji. Și ție îți va aduce o liniște pentru toată viața ta.

De atunci, adică de la moartea bătrînei, Valentina nu mai avea să se plîngă de nimic; viața îi curgea lin și fără să mai verse vreo lacrimă.

Mai avea ea ceva să dorească? După atîția ani de conviețuire cu André, el rămase pentru ea cu aceleași sentimente.

Dragostea lui pentru ea nu numai că nu scăzuse, dar se mai adăuga şi acel farmec ce rezultă din legătura a două fiinţe cu aceleaşi gînduri, aspiraţii şi încredere fără de margini. Tot ce soţii puteau să-şi dorească, li s-a realizat: bogăţie, plăceri, onoare şi consideraţie în lume.

Cei doi băieţi ai lor, Lucian şi Abel, frumoşi, tineri, inteligenţi, viguroşi, cultivaţi, manieraţi şi bucurîndu-se de stima generală a opiniei publice, oglindeau fericirea familiei şi a părinţilor lor.

Deci nimic nu-i lipsea Valentinei spre a fi fericită. Pentru clipele cînd trebuia să rămînă singură acasă - soţul şi copiii ei fiind chemaţi de obligaţii sociale sau de afaceri - îşi găsise ca tovarăşă o fată desăvîrşită sub toate aspectele, pe Magdalena, crescută de ea, pe care o iubea ca pe proprii săi copii; Magdalena, la rîndul ei, avea pentru Valentina o tandreţe plină de afecţiunea unei fiice devotate.

Magdalena era nepoata lui Fauvel; ea îşi pierduse părinţii încă de cînd era în leagăn; Valentina o primi în casă cu bucurie în amintirea nenorocitului de copil din flori, abandonat în condiţiile ştiute la Londra.

În ziua cînd o adusese, Fauvel, în generozitatea lui, îi depusese o sumă de 50.000 de franci pe numele ei, ca să-i servească ca prim fond de zestre.

Fauvel care nu specula niciodată la bursă pe cont propriu, îşi făcu o plăcere ca cu aceşti 50.000 de franci să întreprindă speculaţii din cele mai hazardate şi spre fericirea lui, toate combinaţiile îi ieşeau din plin şi îi reuşiră. Suma iniţială de 50.000 de franci, în 15 ani ajunse la o sumă considerabilă.

Lumea ce invidia familia Fauvel, avea după cum se vede, perfectă dreptate.

Şi chiar remuşcările arzătoare din primii ani se cicatrizaseră. În această atmosferă de belşug şi de fericire îşi găsise liniştea şi pacea conştiinţei. Atît de mult suferise în viaţa ei şi atît de crunt şi-a expiat greşeala că l-a înşelat pe André, nespunîndu-i adevărul asupra trecutului ei, că acum

se credea cu drept cuvînt achitată de soartă.

Începu să îndrăznească a privi viitorul. Liniştea ei pierdută într-o ceaţă întunecată, nu mai era pentru dînsa decît amintirea unui vis neplăcut.

*

* *

Da! Ea se credea scăpată... cînd într-o zi în timpul lipsei soţului ei, dus în provincie pentru interese importante, într-o zi de noiembrie, după-amiază un servitor îi aduse o scrisoare, predată portarului de o persoană necunoscută ce refuzase să-şi dea numele.

Fără ca măcar să aibă o presimţire rea sau să-i tremure mîna, ea desfăcu plicul şi citi:

Doamnă,

Ar fi să vă cer mult dacă v-aş ruga să-mi acordaţi o întrevedere de o jumătate de oră?

Mîine, între 2 şi 3 după-amiază, voi avea onoarea să mă prezint acasă la d-voastră.

Marchizul de Clameran.

Din fericire doamna Fauvel era singură în acel moment.

O spaimă tot atît de grozavă ca aceea ce însoţeşte moartea, strînse inima sărmanei femei, în clipa cînd citi scrisoarea primită.

De zece ori atinse şi recitise biletul, pentru a pătrunde misteriosul fior ce o apucă şi să-şi dea seama că nu este victima unei halucinaţii.

Apucată de o teamă vecină cu nebunia, ea pronunţă de nenumărate ori numele atît de dulce buzelor ei: Clameran. Cele opt litere ce compuneau acest nume parcă erau scăpărările unui fulger premergătoare trăznetului.

Crezuse sărmana că trecutul ei îndepărtat, era uitat, mort, nimicit pentru totdeauna. Nebunie! Greşeală! Deodată, din senin, fără să se gîndească măcar, iată-l că apare în faţa ei viu, ameninţător şi tocmai cînd se crezuse mai la adăpost, în culmea strălucirii şi onorurilor, izbucni catastrofa, sfărîmînd în mii de bucăţi edificiul fragil al speranţelor ei!

Multă vreme a stat aşa pe gînduri şi nu se putu reculege din această grozavă lovitură.

În cele din urmă, începu să se liniştească.

- Adică, de ce aş fi aşa de alarmată? Cred că n-am nici un motiv. De la cine e această scrisoare? De la Gaston negreşit. În acest caz, de ce să-mi fie frică?

Continua a se gîndi tot în aceeaşi notă:

- E foarte explicabil şi firesc. Gaston s-a înapoiat în Franţa şi vrea să mă vadă. Nu face nimic. Îl cunosc doar pe Gaston, de ce m-aş teme?

Seria argumentării urmă:

- Va veni, mă va găsi măritată cu un altul, mamă a doi băieţi mari, ne vom schimba amintirile, un regret poate, îi voi da înapoi bijuteriile ce mi le-a lăsat la plecare şi atît.

Dar teama îi revenea din nou:

- Să-i comunic că am rămas însărcinată cu el şi că am născut un copil? Dacă aş mărturisi înseamnă să mă predau. Ar însemna să fiu expusă unui bărbat oricît de onest ar fi el, dar la urma urmei tot bărbat este. Nu numai onoarea mea personală este angajată dar şi onoarea şi fericirea altora: a soţului meu, a copiilor mei... Să tac? Înseamnă să comit o crimă. Ar însemna că după ce am abandonat un copil, după ce l-am lipsit de îngrijirile şi de mîngîierile unei mame, să-i fur şi numele şi averea părintească. Ce hotărîre să iau?

Tocmai fu anunţată că e aşteptată la masă. Să înfrunte

privirile copiilor ei? Pretextă că e suferindă şi pentru întîia dată se simţea satisfăcută că bărbatul ei lipsea de acasă.

Magdalena în culmea neliniştei, veni în grabă să se intereseze de ea, dar Valentina îi spuse că nu e decît o migrenă şi că se duce să se culce.

Ţinea să rămînă singură şi să poată privi nenorocirea în faţă; voia să pătrundă viitorul, să ghicească ce se va întîmpla mîine, a doua zi.

Sosi în fine şi acel "mîine" atît de temut şi atît de dorit.

Pînă să se facă ora două, ea număra ceasurile, minutele, secundele.

În sfîrşit, la ora două şi jumătate sérvitorul veni şi anunţă:

- Domnul marchiz de Cameran!

Doamna Fauvel se hotărî să rămînă calmă şi liniştită, chiar rece. În tot timpul nopţii, ea îşi făurise ce atitudine să aibă la această întîlnire neplăcută. Îşi întocmise chiar şi răspunsurile ce să le dea, cum să se comporte, cum să stea, ce poză să ia.

Dar în clipa supremă, cînd trebuia să încrucişeze privirile cu ale marchizului, toată energia acumulată şi proiectată se spulberă; o emoţie grozavă o ţintui în fotoliu, glasul îi pieri, creierul se goli.

Louis însă, după ce s-a înclinat respectuos, rămase în picioare în mijlocul salonului, nemişcat în aşteptare.

Era un bărbat de vreo 50 de ani, cu mustaţa şi părul încărunţit, cu faţa tristă şi aspră, cu multă distincţie şi îmbrăcat elegant, în haine negre.

Doamna Fauvel, în prada unor senzaţii de neînchipuit, se uita la el, căutînd să găsească în trăsăturile feţei lui, urmele bărbatului pe care-l iubise la culme, a acelui bărbat care-şi lipise buzele de ale ei, care o strînsese la piept şi o îmbrăţişase, de la care avea... şi un copil.

Rămase înmărmurită, că nu găsea nimic la bărbatul matur, ceea ce avusese odinioară adolescentul, pentru care şi-a dat viaţa şi onoarea.

Şi cum dînsul stătea în faţa ei nemişcat, cu un glas abia şoptit, ea murmură:

- Gaston!

Dar dînsul, dînd din cap cu mîhnire, îi răspunse:

- Doamnă, eu nu sînt Gaston. Fratele meu a murit în mizeriile exilului; eu sînt Louis de Clameran.

Cum? Nu era Gaston acela ce-i scrisese? Adică acela ce sta în faţa ei, nu e Gaston?

Un fior rece o zgudui din creştet pînă la tălpi. Fu apucată de un vîrtej ca la margine unei prăpăstii.

Care va să zică nu era Gaston! Gîngăveala, cînd pronunţase numele de Gaston, era dovada cea mai clară.

Aşa fiind, ce putea să caute la ea, fratele lui Gaston? Ştia ea că nu prea se aveau bine cei doi fraţi şi că nu pe Louis l-ar fi ales Gaston să-i încredinţeze taina lor.

Mii de gînduri şi tot felul de bănuieli străfulgerară prin capul ei într-o singură clipă.

Ea reuşi repede să-şi stăpînească slăbiciunea de care fusese cuprinsă. Grozăvia ciudată a situaţiei ei îi dădură o putere de spirit limpede, cu totul superioară.

Cu un gest indiferent, ea arătă lui Louis un fotoliu în faţa ei şi cu tonul mai calm, îl invită să ia loc.

- Vă rog domnule, fiţi atît de bun şi-mi explicaţi scopul vizitei, la care nici nu m-am aşteptat.

Cu privirea fixată asupra doamnei Fauvel, luă loc.

Înainte de a începe discuţia, vă rog, doamnă, să mă asiguraţi că nimeni nu va auzi ceea ce vom vorbi noi.

- Nu pot să înţeleg precauţia. Nu cred că aş putea avea cu d-ta o conversaţie ce nu o poate auzi bărbatul şi copiii mei.

Louis cu o afectare vădită făcu o mişcare ce voia să spună că e negreşit şi absolută nevoie.

- Daţi-mi voie doamnă, să insist, nu atît pentru mine cît pentru d-voastră.

- Vorbeşte domnule, fără frică, sîntem aici la adăpostul oricăror indiscreţii.

Cu toată această asigurare, marchizul apropie fotoliul său de cel al doamnei Fauvel, spre a putea fi auzit şi deşi vorbea încet, avea aerul că-i este frică lui însuşi de ceea cea avea să spună.

- După cum v-am mai spus, Gaston a murit şi cum era firesc, eu am fost acela ce am primit ultimele lui gînduri, ea am fost ales ca executor al dorinţelor lui supreme. Acum cred că m-aţi înţeles.

D-na Fauvel nu prea înţelegea unde voia să ajungă Louis. Biata femeie îşi dădu toată osteneala să pătrundă în gîndul dosnic al intenţiilor acestui vizitator fatal.

Poate că venise numai să ceară înapoi bijuteriile depozitate de ea.

- N-o să reamintesc împrejurările în care a murit fratele meu. Cred că în fericirea de azi a d-voastră, n-aţi uitat, nu veţi putea uita pe iubitul din tinereţea d-voastră, care, fără să ezite o clipă, şi-a dat viaţa cînd onoarea d-voastră a fost în joc.

Nici o fibră nu se mişcă pe faţa d-nei Fauvel. Părea că vrea să-şi reamintească de împrejurarea la care făcea aluzie Louis.

- Văd doamnă, că aţi uitat, daţi-mi voie să vă reamintesc. De mult, foarte de mult, aţi uitat pe nepreţuitul meu frate...

- Domnule!

- Doamnă, orice tăgadă este de prisos.E nevoie să vă spun din nou că Gaston mi-a spus totul, ştiu totul...

Şi accentuă cuvîntul "totul".

Dar d-na Fauvel nu se intimidă aşa uşor. Ce putea şi ce voia să înţeleagă Louis prin "totul"?

În definitiv, nimic, pentru că Gaston a plecat, s-a despărţit de ea, fără să fi ştiut că a rămas însărcinată.

Se sculă şi cu o siguranţă cu care nu era deprinsă, ea-i zise:

- Domnule, se vede că uiţi că vorbeşti azi în faţa unei femei în vîrstă, mamă a doi băieţi mari. E posibil ca fratele dumitale să mă fi iubit: acesta e secretul lui nu al dumitale.

Tînără cum eram şi fără prea multă experienţă, poate că n-am fost destul de prevăzătoare, pentru aceasta nu eşti pus dumneata să mi-o reaminteşti. Dînsul, personal nu mi-ar fi reamintit-o. În sfîrşit, acum ce doriţi, s-au scurs de atunci mai bine de 25 de ani! Aproape s-a uitat...

- Care va să zică aţi uitat?

- Absolut, am uitat cu desăvîrşire.

- Chiar şi pe copilul d-voastră, doamnă?

Fraza aceasta, însoţită de o privire care pătrunde pînă în fundul inimii, atinse pe doamna Fauvel ca o lovitură de măciucă.

Căzu îndărăt pe fotoliu, fără putere.

- Cum? Ştie?... De unde poate să ştie?

Dacă ar fi fost vorba numai de ea, puţin i-ar fi păsat, s-ar fi lăsat în voia întîmplării. Dar avea să apere onoarea altora, a lor săi, onoarea bărbatului şi a copiilor! Şi pentru că avea de apărat aşa o datorie sfîntă, găsise, nici ea nu ştia cum şi unde o energie atît de îndărătnică, de care nu s-ar fi crezut destoinică vreodată.

- Domnule, cred că mă insulţi!

- După cum văd, tot nu vă reamintiţi de Valentin-Raoul?

Nenorocita nu găsea nici o vorbă de spus. Vedea bine, se convinsese că ştia totul. Dar de unde şi cum, chestia era că ştie. Dar totuşi era hotărîtă să lupte pînă la sfîrşit, să nege cu îndărătnicie, totul, absolut totul, orice s-ar întîmpla, chiar dacă ar fi pusă în faţa celor mai teribile dovezi evidente.

O clipă îi trecu prin cap să-l dea afară pe acest Louis de Clameran. Prudenţa însă o opri. Se gîndi că e mai bine să cunoască intenţiile sale mai de aproape.

- Ascultaţi doamnă. Sînt doi ani de cînd hazardul exilului a făcut ca fratele meu să vină la Londra. Acolo, într-o familie, el a întîlnit un băiat tînăr, cu numele de Raoul. Fizionomia, inteligenţa acestui copil, loviră atenţia fratelui meu Gaston, că ţinu cu orice chip să afle cine şi unde este. Aflase că e un copil părăsit, lăsat pe mîini străine şi după multe investigaţii

şi informaţii, a aflat cu certitudine că Raoul e fiul lui şi al d-voastră doamnă.

- Dar dumneata îmi povesteşti basme!

- Da, basme doamnă, şi deznodămîntul îl ţineţi în mîinile d-voastră. Negreşit că doamna contesă, mama d-voastră, a luat toate precauţiile cele mai amănunţite şi cele mai savante, pentru a ascunde cît mai bine secretul; dar planurile cele mai bine concepute au întotdeauna un punct slab. După ce aţi plecat de la ţară, unde aţi născut copilul, o prietenă a mamei d-voastră, a venit apoi acolo şi a făcut cercetări, a luat legătura cu femeia care a primit însărcinarea să crească copilul, i-a destăinuit adevăratul d-voastră nume, precum şi situaţia d-voastră. Totul se descoperise. Fratele meu a vrut probe, şi-a procurat destule, imposibil de contestat.

Louis se opri urmărind pe faţa doamnei Fauvel efectul vorbelor lui.

Spre marea lui surprindere, dînsa nu părea nici mişcată, nici tulburată; ceva mai mult, ochii îi zîmbeau.

- Şi apoi? întrebă ea cu oarecare ironie.

- Apoi?... Gaston a recunoscut acest copil. Dar cum Clameranii sînt săraci, fratele meu a murit pe o saltea de hotel, iar eu, să pot trăi abia am o mică pensioară. Ce o să ajungă Raoul, singur singurel pe lume, fără familie şi nici o protecţie, fără un prieten. Aceste griji au întunecat ultimele clipe ale lui Gaston. Şi în aceste momente teribile, fratele meu şi-a deschis inima şi cu limbă de moarte, mi-a poruncit să vin la d-voastră şi să vă spun în numele lui: " Valentina îşi va aduce aminte că nu va putea îndura ca fiul nostru să ducă lipsă, să nu aibă o bucăţică de pîine. Dînsa e bogată, chiar foarte bogată. Pot să mor liniştit."

Doamna Fauvel se sculase; aceasta însemna, cu alte cuvinte că discuţia se terminase.

- Vei recunoaşte domnule, că răbdarea mea e prea mare.

Siguranţa cu care vorbise doamna Fauvel, îl cam zăpăcise pe Louis de Clameran. Nu putu nici să răspundă.

- Recunosc, urmă ea că într-adevăr mă bucuram de încrederea lui Gaston de Clameran. Şi ca să-ţi dau o dovadă, îţi voi restitui bijuteriile mamei dumitale, ce mi le-a dat în păstrare Gaston.

Şi vorbind îi întinse punga de mătase ce conţinea bijuteriile.

- Poftim depozitul, domnule marchiz, dă-mi voie să mă mir că fratele dumitale nu mi l-a pretins înapoi niciodată.

De astă-dată, mai puţin stăpîn pe sine, Louis nu-şi ascunse surpriza de care era cuprins.

- Avusesem misiunea să nu pomenesc nimic de acest depozit.

Şi fără să mai dea vreun răspuns, doamna Fauvel sună:

- Iată-mă că sînt silită să întrerup o conversaţie, acceptată de mine numai în scopul de aţi remite aceste bijuterii preţioase.

Respins în acest mod, domnul de Clameran crezu că nu mai trebuie să insiste mai mult.

- Bine doamnă, nu face nimic, mă retrag. Ţin numai să mai adaug că fratele meu mi-a spus: " Dacă Valentina va fi uitat totul, dacă ea refuză şi se va opune să asigure viitorul copilului nostru, îţi poruncesc s-o constrîngi ". Doamnă, vă rog să reflectaţi bine, i-am jurat că voi executa ultima lui dorinţă şi vă asigur că ceea ce am jurat pe onoarea mea, o voi pune în practică. Bună ziua!

Louis plecă cam plouat.

Doamna Fauvel rămase singură, în sfîrşit scăpase de prezenţa acestui om groaznic.

Putea să dea drumul, în toată libertatea, disperării ei.

Slăbită de eforul ce-l făcuse faţă de Clameran, de a fi rece şi impasibilă, cînd rămase singură se simţea istovită şi zdrobită.

Se isprăvise: îndoiala ei se prefăcuse într-o siguranţă matematică, era absolut reală, Louis de Clameran cunoştea tot secretul vieţii ei. Îşi dădea seama perfect de prăpastia în care

urma să fie împinsă ea şi toţi ai ei.

Numai singur Dumnezeu putea să facă o minune şi să-i vină în ajutor. Începu să se roage.

" Doamne Dumnezeule! Pedepseşte-mă pe mine şi pedeapsa va fi dulce, o primesc cu plăcere, recunosc sînt vinovată. Pedepseşte-mă, am fost o fiică rea, o mamă nedemnă şi o soţie perfidă. Doamne, Dumnezeule, loveşte-mă pe mine, dar numai pe mine. Dreapta ta furie să cruţe pe cei nevinovaţi. Bate-mă pe mine şi ai milă de bărbatul meu şi de copiii mei! "

Fericirea celor 20 de ani petrecuţi în căminul ei, nu se puteau compara cu o singură oră de disperare! Nimic!

De ce a dat ascultare mamei ei, de ce a tăcut şi n-a vorbit?

Adio speranţă, s-a isprăvit totul, s-a prăbuşit!

Acest ticălos, ce a plecat acum cu ameninţarea pe buze, va mai reveni; l-a înţeles ea perfect de bine. Ce are să-i spună la noua vizită?

Putuse în primul moment să lupte cu acest om, să-şi stăpînească toată ura şi furia ei, va mai putea oare să continue la vizita viitoare, va avea destulă energie să ţină piept acestui om? Va putea să se stăpînească?

Dacă pentru prima dată dînsa avusese destul curaj, a fost datorită mai mult stîngăciei lui Clameran.

De ce nu i-a vorbit frumos, în loc să amenințe?

Nu era departe momentul să se dea pe faţă, mai ales cînd i-a vorbit de Raoul. Toate mădularele îi tresăriră, cînd numele celui părăsit a fost pronunţat, părăsitul care ispăşeşte păcatele mamei sale.

Numai gîndindu-se că bietul Raoul e osîndit să trăiască în mizerie, toată fiinţa ei era zguduită de o durere îngrozitoare.

Copilul să nu aibă ce mînca şi ea să se răsfeţe în lux şi bogăţie, invidiată de tot Parisul.

Ah, cum nu putea să-i pună la picioare tot ce avea şi dispunea ea. Cu ce plăcere ar fi dorit ea să se lipsească de toate, numai să-l ştie pe el în belşug. Dar cum ar putea fără

să se trădeze însă, să-i dea bani şi ajutor, pentru a-l feri de mizeriile vieţii?

Glasul prudenţei îi striga, îi impunea de a nu fi slabă şisă nu se trădeze în faţa acestui om, să nu accepte pe Louis de Clameran să fie un mijlocitor între ea şi copilul ei.

Să-i mărturisească acestui om, înseamnă să se predea cu mîinile legate; o teroare instinctivă îi inspiră acest ticălos.

Mai stătea pe gînduri şi se întreba dacă într-adevăr Louis ştie ceva.

Recapitulîndu-şi spusele acelui om, vedea că multe lucruri sînt încurcate şi multe amănunte lipsesc.

E oare posibil ca Gaston, întors în Franţa şi fiind la Paris, în sărăcie, să nu vină la ea şi să-i ceară depozitul încredinţat ei ca fată?

Cum se poate, Gaston să ştie că copilul e în mizerie, să nu vină la ea ştiind-o bogată, să o pună la curent cu situaţia reală a lucrurilor?

Tot felul de întrebări, care mai de care, vagi şi neprecise, o agitau. Era plină de bănuieli, obscurităţi şi neîncredere.

O singură mişcare pripită din partea ei şi va fi sclava acestui om, întreaga viaţă, şi la cîte şi mai cîte nu se va expune?

O clipă, îi trecuse prin minte să cadă în genunchi în faţa soţului şi să-i mărturisească totul. Dar respinse această idee. Cum ar fi suferit acest om cinstit să afle toată istoria aceasta, cum a fost învîrtit şi înşelat timp de 20 de ani, în chipul cel mai josnic.

Socoteala era limpede: bărbatul ei se va întreba, şi pe drept cuvînt, dacă înainte de căsătorie a fost înşelat în felul acesta, dar mai tîrziu, în timpul celor 20 de ani de căsnicie? Descoperind falsitatea fetei, va mai avea încredere în soţie?

Ea îl cunoştea destul de bine pe André, ştia că dînsul va face tot posibilul să ascundă secretul grozav. Atunci... adio liniştea şi fericirea casei. André va pleca de acasă, băieţii se vor risipi în cele patru vînturi, toate legăturile familiare vor fi rupte.

Îi veniră idei de sinucidere. Dar își dădu seama că nici atunci nu va putea împiedica acțiunea funestă a lui Clameran, iar el neputînd s-o dezonoreze în viață îi va murdări memoria.

Spre norocul ei Fauvel lipsea de acasă, putu să stea retrasă în camera ei singură, sub pretext de boală, așa că nimeni nu observă starea în care se afla.

Totuși, Magdalena, cu finețea femeii, ghici că indispoziția doamnei Fauvel nu putea fi cauza unei boli nervoase și pentru care doctorul îi prescrisese tot felul de rețete.

Ceva mai mult, Magdalena observase că indispoziția doamnei Fauvel coincidea cu vizita acelui necunoscut.

Presimțind un mare secret la mijloc, Magdalena își permise s-o întrebe pe doamna Fauvel, ce devenea din ce în ce mai nervoasă, mai iritată.

- Mătușă dragă, te găsesc tristă și mîhnită, ce s-a întîmplat? Spune-mi, vorbește, poate că vrei să chem preotul casei noastre, să-ți fie el duhovnicul?

Deși îi știa bunătatea-Magdalenei, doamna Fauvel se uită cu oarecare nemulțumire la nepoata ei.

Ceea ce Louis prevăzuse, se întîmplă întocmai.

Văzînd că nu are nici o altă ieșire, doamna Fauvel se răzgîndi și se hotărî să cedeze. Acceptînd totul, va putea să salveze totul. Vedea ea bine în ce încurcătură intrase, dar se gîndea: va suferi numai ea și în orice caz va cîștiga timp.

Fauvel se înapoiase din călătorie, iar Valentina, cel puțin în aparență, își reluase calmul.

Dar nu mai era aceeași femeie fericită de altădată; aceeași mamă de familie, cu zîmbetul pe buze și liniștită, atît de calmă în prezent și sigură de viitor. Se vedea că era preocupată și tulburată.

Deși nu mai primise nimic de la Louis de Clameran, în fiecare moment aștepta să vină o știre. Tresărea la fiecare sunet de clopoțel, pălind, ori de cîte ori se deschidea ușa, și nu părăsea casa de frică să nu vină în lipsa ei.

Osînditul la moarte, care în fiecare dimineață cînd se

scoală se întreabă mereu: "Oare... astăzi?" nu are mai multă spaimă, decît cum o avea Valentina.

Clameran nu mai venise, dar scrisese, cu un conţinut pe care numai Valentina putea să-i priceapă înţelesul. Pretextînd că e bolnav şi că nu poate ieşi, se scuză că o roagă pe ea să treacă pe la hotelul unde el locuia.

Aceste cîteva rînduri fură ca o uşurare pentru Valentina. Era gată să facă orice numai să fie scutită de spaima ei, gata să se învoiască la toate. Arsese scrisoarea şi hotărîtă îşi zise:

- Mă voi duce!

Într-adevăr, a doua zi, la ora indicată, în toaleta cea mai simplă, neagră, cu o pălărie ce-i ascundea bine faţa, plecă.

Luă o birjă, care în scurt timp, o duse pînă la hotelul Louvre, unde locuia Clameran.

O altă neliniştе o cuprinse: cum era cunoscută de multă lume, făcînd vizite la cunoscuţi şi prieteni, îi era frică să nu fie recunoscută. Ce va gîndi lumea, ce va spune, dacă ar vedea o cineva intrînd în hotel, în această toaletă, cu această pălărie şi voaletă?

Firеşte că toţi vor bănui că e la mijloc o intrigă, poate chiar o întîlnire culpabilă, în acest caz ce se va face ea?

Cu lipsa ei de experienţă, cum pentru prima oară de cînd era măritată, avea nevoie să se ascundă, dînsa căuta în orice chip să rămînă necunoscută, adică tocmai contrariul pentru a fi remarcată. Precauţiile prea multe au întotdeauna alt efect decît cel dorit.

Portarul îi spuse că odaia marchizului de Clameran se găsea la etajul al III-lea.

În grabă căută să se strecoare cît mai repede ferindu-se de privirile ce-i păreau ei că o fixează, dar cu toate indicaţiile date, de emoţie, se zăpăci, se pierdu prin atîtea coridoare fără sfîrşit, şi cu mare greutate putu să găsească nr.317.

Ajunsă în faţa uşi lui Clameran, inima-i zvîcnea, că îi nevoită să-şi strîngă pieptul cu amîndouă mîinile.

În clipa decisivă, în momentul cînd trebuia să rişte

hotărîrea ei, o spimă grozavă îi năvălise în tot corpul, era cît pe ce să cadă jos paralizată.

Cu mîna tremurătoare bătu de trei ori în uşă.

- Intraţi! se auzi un glas dinăuntru.

Valentina intră.

Dar nu era marchizul de Clameran, era un băiat tînăr de tot, mai mult un copil care o privea ciudat.

Doamna Fauvel avu impresia că greşise, că a intrat într-o altă cameră.

- Să am iertare domnule, gîngăvi ea înroşindu-se, credeam că am intrat la domnul marchiz de Clameran.

- Doamnă, tocmai la el vă aflaţi.

Valentina avu aerul că ar fi vrut să se retragă, să plece, să fugă.

Cred că am onoarea să vorbesc cu doamna Fauvel?

Făcu un semn afirmativ din cap. Tremură de emoţie cînd auzi cum numele ei era pronunţat de o gură străină, necunoscută. Era îngrozită la ideea că poate Clameran i-a şi trădat secretul.

Se vedea că aşteaptă o explicaţie.

- Fiţi liniştită doamnă, sînteţi tot atît de sigură aici ca şi în palatul d-voastră. Domnul Clameran m-a însărcinat să vă comunic scuzele sale. Este reţinut în altă parte.

- Dar am primit o scrisoare din partea domnului Clameran, o scrisoare cu caracter urgent, credeam... cred...

- Cînd v-a scris doamnă, avea alte proiecte, la care a renunţat...

Doamna Fauvel era surprinsă la culme şi foarte tulburată; îi era imposibil să-şi mai concentreze gîndirea, nici să-şi dea seama ce se întîmplă cu ea.

- Cum? Nu înţeleg, oare intenţiile sale s-au schimbat? zise ea cu neîncredere.

Fizionomia tînărului părea că reflectă un fel de milă dureroasă pentru doamna Fauvel. Cu o voce blîndă şi dulce îi zise:

- Marchizul renunţă la ceea ce - crezuse greşit - a fi o datorie sfîntă. Credeţi-mă doamnă, că a stat mult pe gînduri, pînă să se hotărască să mergem la d-voastră să vă silească la cea mai neplăcută dintre mărturisiri. L-aţi respins, trebuia să-l ascultaţi; n-a putut să înţeleagă ce motive puternice aveţi, pentru a vă purta astfel cu dînsul. Orbit de o furie nedreaptă, jurase să obţină prin spaimă, ceea ce nu putuse obţine de la d-voastră prin bună-voinţă. Hotărît să vă ameninţe fericirea şi liniştea d-voastră, a adunat atîtea dovezi împotriva d-voastră, din care se poate vedea... Vă puteţi închipui... e vorba de un jurămînt făcut unui frate pe patul de moarte.

Şi cum vorbea, se apropie de masă şi luă un teanc de hîrtii.

- Vedeţi aceste hîrtii sînt dovezile cele mai teribile, indiscutabile. Vedeţi: acesta este certificatul preotului Sedley, asta e declaraţia femeii Dobbin, un atestat de la chirurg, precum şi depoziţiile persoanelor care au cunoscut-o pe doamna de La Verberie, la Londra. Nu lipseşte nimic, totul e complet. Vedeţi toate acestea, cu ce greutate le-am smuls din mîna marchizului. Uitaţi-vă doamnă, ce am de gînd să fac cu aceste hîrtii.

Şi cu o mişcare rapidă le aruncă în foc. În două secunde erau prefăcute în cenuşă.

- S-a isprăvit, totul s-a stins doamnă. Trecutul s-a nimicit odată cu ele. Dacă cineva ar veni acum şi ar pretinde că înainte de a vă mărita aţi născut un copil, puteţi să-l trataţi de calomniator; nu mai există dovada, sînteţi liberă doamnă.

Doamna Fauvel avea aerul că începe să înţeleagă după scena aceasta.

Tînărul care a scăpat-o din mîinile lui Clameran, care o redă libertăţii, distrugînd probele contra ei, nu era, nu putea fi altcineva, decît Valentin-Raoul!

Sărmana, în această clipă uitase totul: tandreţea mamei, comprimată aşa lungă vreme, ieşi din matcă şi cu o voce abia auzită, ea murmură:

- Raoul!

La auzul acestui cuvînt, se părea că tînărul se înmoaie, fiind cuprins de un prisos de fericire nesperată:

- Da, eu sînt Raoul, căruia i-ar plăcea mai curînd să moară, decît să pricinuiască mamei sale, cea mai mică suferinţă; da, Raoul, ce şi-ar vărsa tot sîngele pentru a-i cruţa o lacrimă.

Nu mai putea, era debordată de emoţii. Întreaga-i fiinţă vibra, ca şi cînd pîntecele i-ar fi tresărit pentru acela ce l-a purtat şi încălzit.

Deschise braţele şi Raoul se aruncă la pieptul doamnei Fauvel, oftînd:

- Ah, mamă, buna mea mamă! Fii bine-cuvîntată pentru sărutarea cea dinţîi ce mi-ai dat-o acum.

Era prea adevărat. Pe acest fiu ea nu-l văzuse niciodată, nu-l sărutase niciodată. I-a fost luat, smuls şi dus departe, fără să-l fi văzut măcar; nici nu-l cunoştea.

După atîtea necazuri şi spaimă trasă, să-i vină atîta bucurie, era prea mult.

Doamna Fauvel, copleşită de emoţie tandră pentru acela care era fiul ei, căzu într-un fotoliu în culmea extazului.

Raoul îngenunchie la picioarele ei.

Ce drăguţ i se părea acest copil abandonat! Era aşa de frumos ca toţi copiii născuţi din dragostea ce păstrează un reflex al unor plăceri divine.

Începu să se joace cu părul lui buclat; nu ştia cum să admire mai mult fruntea-i albă şi pură ca a unei fecioare, ochii-i mari şi buzele roşii.

- Ah, mamă, dacă ai şti ce s-a petrecut cu mine, din momentul de cînd unchiul a îndrăznit să te ameninţe. Cum se poate? Să te ameninţe el? Vezi, mamă dragă, vă semăn la amîndoi, şi ţie şi tatei, acel nobil suflet, Gaston de Clameran. Presupun că n-a putut fi în toate minţile tata, cînd a spus frate lui său să se adreseze ţie. De cîte ori crezi că n-am mers cu tata să dăm tîrcoale palatului tău şi eram fericiţi împreună, cînd puteam să te vedem o singură dată. Tu treceai şi el îmi spunea: "Raoul, uite pe mama ta"! Să te vedem numai era

singura noastră plăcere. Cînd ştiam că te vei duce la o serbare, la un bal, stăteam ceasuri întregi pe stradă să te putem vedea, frumoasă, gătită şi împodobită. De cîte ori iarna mă luam la întrecere cu caii trăsurii tale, să te pot vedea şi admira încă cîteva clipe!

Niciodată doamna Fauvel n-a vărsat lacrimi mai fierbinţi decît la auzul acestor vorbe, la această muzică sinceră.

Glasul vibrant al lui Raoul, îi cînta la ureche armonii cereşti, şi-i amintea glasul lui Gaston, cu toate amintirile fragedei lor tinereţi.

Ascultîndu-l, îşi regăsi fericirea de altă-dată, toate senzaţiile trecutului depărtat; îşi amintea de întîlnirile lor, tresărirea sufletului ei feciorelnic, tulburarea tainică a simţurilor.

Între clipa cînd într-o seară s-a abandonat tresărind în braţele lui Gaston, şi clipa de acum, i se părea că nu se întîmplase nimic altceva. André... cei doi băieţi... Magdalena, îi uitase pe toţi în vîrtejul acestei tandreţe.

Raoul urmă:

- Abia ieri am aflat că unchiul a venit la tine să-ţi ceară pentru mine, cîteva firimituri din marea ta bogăţie. Pentru ce? Sînt sărac, e prea adevărat; sărăcia nu mă îngrozeşte, am trăit cu ea multă vreme. Am braţe vînjoase şi minte ageră, am cu ce să trăiesc. Tu eşti bogată, foarte bine; pe mine nu mă priveşte! Păstrează-ţi toată averea, scumpă mamă, mie să-mi dai puţină inimă de-a ta. Lasă-mă să te iubesc numai. Promite-mi, te rog, că sărutarea cea dintîi nu va fi şi cea de pe urmă. Nimeni nu va afla nimic, voi şti să ascund bine fericirea mea, n-ai nici o teamă.

Putea doamna Fauvel să aibă frică de un astfel de copil? Ah, cît de mult se căia că nu a căutat să-l găsească mai curînd!

Îl întreba într-una, îl descosea mereu, ţinea să-i cunoască viaţa toată din trecut, cum a dus-o pînă acum, toate amănuntele ce-l priveau.

N-avea nimic ce să-i ascundă:

- Am dus viaţa celor săraci şi lipsiţi. Englezoaica, căreia am fost încredinţat, mi-a arătat întotdeauna oarecare simpatie. Şi cum aveam un chip nu tocmai prostesc, a ţinut la mine dîndu-mi o creştere mai îngrijită, peste puterile ei chiar.

Şi Raoul continua să povestească, că la 16 ani, a fost băgat în serviciu la un bancher şi mulţumită muncii sale şi-a cîştigat existenţa, pînă ce într-o zi a venit un domn, care l-a scos de acolo spunîndu-i: " Eu sînt tatăl tău ".

De atunci nu i-a mai lipsit nimic decît tandreţea mamei sale.

- De suferit n-am suferit, la drept vorbind, decît numai în ziua cînd Gaston de Clameran, tatăl meu, şi-a dat sufletul în braţele mele. Dar acum, totul este uitat, totul. Am fost nefericit? Nu mai ştiu şi nici nu vreau să ştiu, pentru că te văd pe tine, te am pe tine.

Timpul trecea şi doamna Fauvel nici nu observă, cînd, cum. Din fericire, Raoul fu acela ce-i atrase atenţia:

- Mamă e ora şapte.

Doamna Fauvel reveni la realitate. Ora... şapte! Lipsa ei aşa de lungă nu va fi remarcată oare?

- Te voi mai vedea mamă? întrebă Raoul în momentul despărţirii.

- Vai de mine! Se poate să nu te revăd? în toate zilele şi chiar şi mîine!

Pentru întîia dată de la măritişul ei, doamna Fauvel recunoscu că nu a fost stăpînă pe voinţa ei pînă acum. Pînă atunci nu-şi dorise niciodată să poată dispune de o libertate fără a fi controlată.

Plecă de la hotel, din acest hotel unde şi-a regăsit copilul! Şi trebuie să-l părăsească şi să fie osîndită să mintă spre a ascunde evenimentul cel mai mare din viaţa ei!

Găsind cu greu o birjă, ajunse acasă abia la ora şapte şi jumătate, tocmai cînd lumea se aşeza la masă.

Domnul Fauvel glumind asupra acestei întîrzieri, ea îl califică ordinar, prostesc. Aşa sînt cîteodată schimbările

sufleteşti. Începi a vedea ridicol pe acela ce are cea mai mare încredere în tine.

Şi ca niciodată pînă atunci, calmă şi fără nici o umbră de tulburare, aproape fără nici o sforţare, răspunse la glumele soţului ei, dînsa atît de timidă şi speriată întotdeauna.

În patima ei oarbă, oricît de emoţionată a fost întrevederea ei cu Raoul, dorea ca această întrevedere să se repete, să se prelungească cît mai mult şi mai des.

Se isprăvise cu soţia ideală, adio mamă de familie, incomparabilă! Nu se mai gîndea la nimic, nici chiar la cei doi fii ai săi. Dînşii au fost întotdeauna în belşug, în bogăţie, fericiţi şi iubiţi - ei aveau un tată, un cămin, totul - pe cînd celălalt? Cît era de datoare celui părăsit?

Nu era departe să meargă pînă acolo în orbirea ei, încît să acuze pe copiii ei de mizeriile lui Raoul.

Nici o remuşcare, nici o tresărire de conştiinţă, nimic. Curioasă schimbare! Nebunia ei era desvîrşită; pentru ea viitorul era chiar a doua zi, mîine! Cele 16 ore ce o despărţeau de Raoul, erau o veşnicie.

Începuse să-i pară rău de căsătoria ei. Dacă ar fi liberă s-ar putea devota toată pentru Raoul. Ar fi dat întreaga fericire de azi, toate bogăţiile, numai să împartă sărăcia cu Raoul!

Nici soţul ei, nici copiii, nu bănuiau starea sufletească, a doamnei Fauvel. De ei n-avea nici o teamă că au să bănuiască ceva; numai de nepoata ei Magdalena îi păsa.

I se păru că la reîntoarcerea ei acasa, Magdalena i-ar fi aruncat nişte priviri ciudate. I-o fi trecut oare ceva prin cap? De cîteva zile Magdalena îi punea tot felul de întrebări. Trebuia să se ferească de ea.

Curios! Afecţiunea de dinainte pentru Magdalena, se schimbă într-un fel de ură.

Valentinei, aşa de bună şi de drăgăstoasă pînă acum, începu să-i pară rău că a primit-o şi adoptat-o; îşi zicea că ce i-a trebuit o spioană să o urmărească toată ziua.

- "De ce-mi trebuie mie acest scai ce se ţine după mine,

îmi controlează toate mişcările, mă examinează, de sus pînă jos, şi cum e deprinsă cu trăsăturile feţei mele, ştie, îmi cunoaşte şi cele mai mici emoţii.

Trebuia să facă ceva să scape de ea cît mai iute. Şi-i păru bine că-i veni o idee.

De aproape doi ani se proiectase o căsătorie între Magdalena şi casierul băncii, Prosper Bertomy, un protejat al bărbatului ei.

- " Îi voi căsători mai repede şi voi scăpa. Măritîndu-se, se va duce să locuiască cu bărbatul ei şi astfel voi fi liberă ".

În aceeaşi seară chiar, puse proiectul în practică. Începu să iscodească pe Magdalena, care numai cu cîteva zile înainte n-ar fi fost capabilă să fie cu două feţe.

Şi cu viclenie scoase o declaraţie din partea Magdalenei.

- A, ha, ha! Bravo! Care va să zică aşa? Domnişoara tăcută face pe misterioasa şi-şi alege pe unul fără permisiunea mea!

- Iubită mătuşă, dar...

- Trebuia să ghicesc! Şi am ghicit domnişoară, după cum văd.

Şi cu un aer prefăcut, grav, serios:

- Dacă aşa stau lucrurile, nu rămîne decît să-l întrebăm şi pe Prosper. Să-şi dea şi el consimţămîntul.

- Cum? El? Prosper? A îndrăznit?

Intimidată, confuză, cu faţa înroşită, Magdalena lăsă ochii în jos. Doamna Fauvel o atrase spre ea:

- Copilul meu! zise ea cu o voce din ce în ce mai dulce, de ce te îndoieşti? N-ar fi nici o teamă. Nu ţi-a trecut prin minte că secretul tău, de mult l-am ghicit noi? Cum îţi închipuit tu, că Prosper ar fi fost admis în casa noastră, dacă nu l-ar fi agreat unchiul tău şi cu mine?

Şi ca să-şi ascundă bucuria, Magdalena se aruncă de gîtul mătuşei ei, murmurînd:

- Oh, îţi mulţumesc, cît de bună eşti, văd că mă iubeşti!

Doamna Fauvel îşi zise:

- " Fără nici o întîrziere, voi face pe André să încurajeze pe Prosper în calea aceasta; în două luni trebuie să fie căsătoriţi".

*

* *

Cuprinsă în vîrtejul patimei ei, îşi petrecu zilele la Raoul, şi nu putu, din nefericire, să ducă la îndeplinire proiectul mai curînd.

Nu era zi lăsată de la Dumnezeu să nu se ducă la hotel, unde locuia Raoul.

Se gîndea mereu ce să facă pentru el, cum să-i pregătească şi să-i găsească o situaţie, să-i asigure o avere independentă.

Ea, pînă în acel moment, nu îndrăznise nici să-i vorbească despre aceste chestiuni.

Pe măsură ce-l cunoscu mai mult, începu să descopere în el orgoliul şi calităţile tatălui său, mîndria şi susceptibilitatea lui Gaston, şi avu teamă că o va respinge, o va refuza.

În chipul cel mai serios, ea îşi puse întrebarea, dacă Raoul, va accepta din partea ei cel mai mic lucru măcar.

În momentul culminant al îndoielii ei, îi veni în ajutor marchizul de Clameran.

Din ziua cea grozavă, cînd el a înspăimîntat-o, Valentina l-a mai revăzut de cîteva ori; şi ciudat, în locul respingeri de la început, o simpatie deosebită se născu în ea pentru Louis.

Şi dacă Raoul în nepăsarea vîrstei de 20 de ani, îşi bătea joc de viitor, unchiul său Louis însă, atît de versat şi cu experienţa vieţii, se gîndea într-una " la viitorul nepotului ".

Deoarece într-una din zile, după unele consideraţii generale, el atinse chestiunea situaţiei lui Raoul.

- Aşa cum trăieşte nepotul meu e cît se poate de frumos; nu e nimic de zis; nu ar fi cuminte să i se asigure o situaţie în

societate? Dînsul nu are nici o avere...

- Unchiule dragă, îi zise Raoul, lasă-mă să fiu fericit fără nici o remuşcare; în definitiv, ce-mi lipseşte?

- Pentru moment, ce e drept nimic; dar cînd o să se sfîrşească resursele tale şi ale mele - timpul nu e îndepărtat - ce ai să faci?

- Eh! Nu face nimic. Voi intra în armată, toţi Clameranii au fost soldaţi şi dacă izbucneşte un război...

Doamna Fauvel îi puse mîna pe gură:

- Răutăcios copil ce eşti! Să te faci ostaş! Cum, vrei să mă lipseşti de fericirea de a te vedea?

- Nu, mamă! Ferească Dumnezeu!

- Nu vezi, zise Louis, că trebuie să ţii seama de sfaturile noastre?

- Nici eu nu vreau altceva, dar nu acum, mai tîrziu. O să lucrez şi o să cîştig mulţi bani.

- Cu ce? Cum?

- Nu ştiu; fiţi liniştiţi, o să găsesc.

Era greu de convins acest copil prea inteligent pentru vîrsta lui. Louis şi doamna Fauvel avură în privinţa aceasta convorbiri lungi şi se înţeleseră să-l facă cu sila "să accepte".

Să i se caute o ocupaţie nu era tocmai potrivit fără a fi consultat Raoul, aceasta era părerea lui Louis.

Pînă una alta se înţeleseră, ca doamna Fauvel să-i pună la dispoziţie lui Louis, mijloacele pentru traiul lui Raoul.

Cînd văzu doamna Fauvel în acest frate a lui Gaston, un bun părinte pentru Raoul, nu mai putu să se lipsească de concursul lui. Mereu avea nevoie să-l vadă, fie spre a-l consulta în privinţa ideilor ce-i veneau, fie să-i dea fel de fel de recomandaţii.

A fost foarte satisfăcută în ziua cînd el îi ceru să-i facă onoarea de a-l primi la ea, nu pe ascuns ci pe faţă ca pe o persoană din societate.

Nimic mai uşor. Ea prezentă soţului ei pe marchizul de Clameran, ca pe un vechi prieten al familiei ei, iar André era

mulţumit că poate avea un prieten intim.

Neputînd să meargă în toate zilele să-l vadă pe Raoul, Louis era acela care-i aducea veşti de la el.

Ştirile ce i le aducea Louis începură a nu fi tocmai bune. După o lună, într-o zi, Clameran îi destăinui că Raoul începuse a-l nelinişti serios.

Marchizul îi povesti aceste lucruri în aşa chip, că inima unei mame iubitoare nu putu să rămînă indiferentă.

- Te rog, spune-mi ce anume, nu-mi ascunde nimic.

- Ce poate fi? S-au deşteptat în acest tînăr, toate patimile, ambiţiile şi mîndria Clameranilor. E din acele naturi turbulente, ce nimic nu le opreşte în expasiunea lor; dimpotrivă, piedicile ce li se ivesc, îi irită şi dacă li se împotriveşte cineva, devin violenţi.

- Doamne, Dumnezeule! Ce poate fi?

- Nimic de blamat, nimic ce i s-ar putea imputa, dar viitorul înspăimîntă. El nu ştie încă de bunătatea dumitale faţă de el, el crede că poate să recurgă la punga mea; are în el ceva de risipitor, ca un fiu de milionar.

Doamna Fauvel la fel ca orice mamă îi lua apărarea.

- Poate că eşti prea sever cu el. Bietul copil! A suferit săracul atîtea; n-a cunoscut decît lipsuri şi acum cînd a dat de belşug se ameţeşte. Se aruncă asupra plăcerilor, ca un flămînd ce n-a mîncat de cîteva zile. Nu e surprinzător de loc; lasă-l o să-şi revină, are o inimă bună.

" A fost atît de nenorocit " era scuza doamnei Fauvel pentru el. Şi aceasta era fraza ce o repeta mereu marchizului de Clameran, ori de cîte ori dînsul se plîngea de nepotul său.

- Nimic nu-l poate opri, odată ce i-a intrat în cap o idee trebuie s-o realizeze, oricît de ciudată ar fi.

Şi cu toate aceste acuzări, doamna Fauvel nu se supăra cîtuşi de puţin pe fiul ei.

- Să nu uităm că din fragedă sa copilărie, dînsul a fost stăpînit de instinct. Nefericitul n-a avut pe lîngă el o mamă care să vegheze la leagănul lui şi care să-i sădească gînduri bune şi

sentimente nobile. Glasul ferm şi hotărît al unui tată n-a îndreptat niciodată zvăpăielile lui tinere.

- Da, e adevărat, e de scuzat, dar trebuie negreşit să-şi schimbe firea. Nu crezi doamnă că ar trebui să-i vorbeşti dumneata şi să cauţi să obţii de la el o îndreptare?

Ea-i promise, dar nu se putu ţine de cuvînt. Avea atît de puţin timp rezervat pentru Raoul, că nu mai voia să-l întrebuinţeze în certuri şi dojeni. Venea gata să-l dojenească, după sfatul lui Louis, nu se putea ţine însă de angajament, cînd dădea cu ochii de Raoul; privirea-i spunea tot felul de hotărîri, nu putea însă să deschidă gura.

- Eu am părerile mele şi nu mă pot abate de la ele: În această privinţă nu pot primi nici o tranzacţie. Cînd a murit Gaston, mi-a lăsat în grijă educaţia lui Raoul.

De aceea " cînd văzu că tînărul o porni pe un drum cam periculos", marchizul stărui ca doamna Fauvel să-şi exercite autoritatea şi influenţa ei.

În interesul viitorului lui Raoul ar trebui să-l vezi în toate zilele şi să-l ţii din scurt.

- Ei, Doamne, Doamne, dacă am vreo dorinţă în viaţă, asta ar fi cea mai scumpă. Dar cum pot s-o fac? Am eu oare dreptul să mă pierd? Mai am şi alţi copii, cărora le sînt datoare cinstea mea.

Răspunsul acesta puse în mare încurcătură pe marchizul de Clameran. Cu 15 zile mai înainte, doamna Fauvel n-ar fi vorbit aşa de cei doi băieţi ai ei.

- Mă voi gîndi, poate că la viitoarea noastră întrevedere voi veni cu o soluţie, cu o combinaţie care să fie convenabilă.

Reflecţiile unui om cu atîta experienţă, nu puteau rămîne în van. Era sigur de sine cînd se prezentă peste opt zile la doamna Fauvel.

- Mi-am bătut capul şi am găsit.

- Ce anume?

- Mijlocul de a salva pe Raoul.

Marchizul se explică: dacă doamna Fauvel nu poate să-l

vadă pe Raoul în toate zilele, să vină la hotel, ceea ce ar fi deşteptat bănuiala lui André, să vină tînărul la ea în toate zilele.

Această propunere ce putea să înfricoşeze pe o femeie, oricît ar fi fost de imprudentă pînă acum, chiar vinovată, dar ţinînd seama de sentimentul cinstei, era într-adevăr o imposibilitate. Ea se gîndea numai la momentul cînd Raoul va fi introdus în sanctuarul familiei, dînd mîna cu bărbatul ei şi cine mai ştie, să ajungă şi prietenul celorlalţi doi copii ai ei. Toate aceste sentimente se ciocneau însă şi o revoltară la culme.

- E imposibil! Ar fi ordinar, meschin, odios, infam!

- Da, e perfect adevărat, dar ar fi salvarea copilului.

De astă dată a ştiut să reziste şi a putut să reziste cu o energie fără seamăn:

- Nu, asta nu pot s-o admit!

Nenorocita! Cînd te abaţi din drumul drept, nu ştii în ce băltoace noroiase dai!

A spus-o categoric şi din toată convingerea inimii.

" Nu! Niciodată " şi nu mai departe decît la sfîrşitul săptămînii, nu numai că n-a respins proiectul, dar discuta cu Clameran mijloacele prin care s-ar putea realiza proiectul ca Raoul să înceapă să vină la ei.

Aici ajunsese după manevra savantă a lui Clameran şi drăgălăşeniile lui Raoul!

- Dar cum s-ar putea? Sub ce pretext s-ar putea să-l primesc pe Raoul?

- E simplu de tot, nu e cine ştie ce lucru mare, extraordinar. Să fie primit ca orice străin şi necunoscut.

Sub teroarea exercitată, Louis de Clameran îi expuse planul său, la care slăbiciunea de caracter a doamnei Fauvel nu putu rezista.

- Mi-a venit o inspiraţie fericită, soluţia o şi am.

Ea îl asculta cu acea resemnare cu care osînditul la moarte îşi ascultă sentinţa.

- Parcă ai la Saint-Remy, o rubedenie, cam în vîrstă văduvă, care are două fete?

- Verişoara de Lagors.

- Tocmai de ea e vorba. Are ceva avere?

- Nu, e săracă, foarte săracă.

- Ştiu că dacă nu i-ai fi trimis cîte un ajutor ar fi ajuns de mult să cerşească.

- Ce, cunoşti şi acest amănunt?

- Mai multe amănunte, nu unul. Mai ştiu, de exemplu, că bărbatul dumitale nu cunoaşte pe nici una din rudele familiei tale şi nici pe verişoara de Lagors. Ai început să înţelegi unde bat eu?

Doamna Fauvel vedea şi înţelegea, dar nu avu putere să i se împotrivească.

- Uite pe scurt ce ne-am gîndit. Mîine sau poimîine vei primi din Saint-Remy, o scrisoare prin care vara dumitale te înştiinţează că trimite pe fiul ei la Paris şi că te roagă ca dumneata să-l supraveghezi. Negreşit că dumneata vei arăta scrisoarea bărbatului dumitale şi nu vor trece multe zile şi ai să vezi ce bine va fi primit nepotul său, Raoul de Lagors, un băiat drăguţ, spiritual şi pe placul lui.

- Niciodată vara mea nu va face aşa ceva, e o femeie cinstită. Astfel de comedii nu joacă ea.

- Ţi-am spus eu că vara dumitale trebuie să fie pusă şi ea la curent cu acest plan?

- Fireşte.

- Ah, vorbă să fie; scrisoarea ce o vei primi şi pe care ai s-o arăţi domnului Fauvel, va fi dictată de mine celei dintîi femei ce-mi va ieşi în cale şi scrisoarea va fi aruncată în una din cutiile poştale din Saint-Remy, de către o persoană a mea de încredere.

Doamna Fauvel, plină de indignare:

- Dar se vede că dumneata nu ţii cont şi de voinţa mea!

- Sînt sigur că te vei asocia la părerea mea.

- Dar e o crimă urîtă ceea ce îmi propui dumneata!

Clameran deveni din ce în ce mai furios, dar se reţinu.

- E numai o mică neînţelegere. Înainte de a califica ideea mea drept crimă, adu-ţi aminte, doamnă, de trecutul dumitale. Ca fată tînără ţi-ai luat un amant, apoi l-ai părăsit şi l-ai lăsat să plece, cînd pentru dumneata el a ucis doi oameni şi s-a expus eşafodului, dacă nu fugea. Şi mai departe: N-ai avut aceste remuşcări, cînd după o afacere misterioasă ţi-ai părăsit copilul la Londra? Da, scrupuloasă, cînd dumneata te răsfăţai în milioane, l-ai lăsat pe el să crape de foame!...

Şi din ce în ce mai vehement:

- Scrupuloasă cînd te-ai măritat cu domnul Fauvel? I-ai spus acestui om cinstit, ce fel de frunte ascunde floarea-de-lămîiţă? Astea sînt crime? Şi cînd vin acum şi-ţi cer reparaţii, în numele lui Gaston, te revolţi? Doamnă, e cam tîrziu acest scrupul, Doamnă. Ai pierdut pe tatăl, eşti obligată a scăpa fiul, ori nu vei mai avea multă vreme, răgaz, să furi, da, să furi stima şi consideraţia generală.

- Te voi asculta! zise nenorocita, învinsă, zdrobită.

Şi peste opt zile, Raoul devenit Raoul de Lagors, stătea la masă la bancher, între doamna Fauvel şi Magdalena.

CAPITOLUL XVII

Nu cu puţină mîhnire, doamna Fauvel se supuse voinţei neîndurătoruhi marchiz de Clameran.

Oricîtă silinţă îşi dădea să-l mai îmbuneze şi îmblînzească, era de prisos. Se tîra la picioarele lui. Nici lacrimile, nici rugăminţile ei nu puteau să mişte inima de piatră şi noroi a marchizului.

Disperată, ea ceru ajutorul fiului ei.

Raoul se arătă indignat şi plecă îndată să-l facă pe unchiul Louis, spunea Raoul, să vină să-i ceară iertare şi să n-o mai aducă în halul de a plînge.

Se întoarse însă numaidecît, spunîndu-i că i-a fost imposibil să-l facă pe acest om aspru, să-i cedeze în vreun fel.

Abia atunci biata femeie văzu adîncimea prăpastiei în care căzuse. Putu în mod instinctiv să vadă în ce maşinaţiuni diavoleşti va fi băgată în viitor.

Iată unde a dus greşeala, numai o singură greşeală, imprudenţa de a fi acordat o întîlnire lui Gaston. Din acea

clipă, în zadar se zbătea împotriva logicei fatale a împrejurărilor. O viaţă întreagă şi-a petrecut-o să lupte contra trecutului şi acum cade zdrobită de acest trecut.

Cu ce inimă strînsă a arătat ea lui André scrisoarea sosită din Saint-Remy, prin care îi anunţa sosirea nepotului.

Şi ce chin în seara aceea, cînd a trebuit să prezinte tuturor din casă pe Raoul.

Bietul André! Cu zîmbetul cel mai nevinovat şi naiv pe buze, bancherul primi pe acest nepot, de care nu auzise nicicînd, întinzîndu-i şi strîngîdu-i mîna.

- Drace! Cînd cineva e şi tînăr şi are cu ce, să nu prefere Parisul faţă de Saint-Remy?

Raoul arătă o oarecare demnitate faţă de această primire cordială. Chiar dacă educaţia lui nu era tocmai perfectă, avînd unele lipsuri, educaţie ce numai familia putea să i-o dea, ştia aşa de bine să le ascundă, că nimeni nu putu să observe. Cu un tact mult superior vîrstei sale, ştia să deosebească caracterul fiecăruia din cei ce-l înconjurau şi să se facă plăcut şi simpatic fiecăruia în parte.

Nu trecuseră nici opt zile şi a şi ştiut să intre în graţiile domnului Fauvel, să-şi apropie pe Lucian şi Abel, cei doi copii ai familiei, seducînd şi pe Prosper Bertomy, casierul băncii, care-şi petrecea în acel timp toate serile la patronul său.

Doamna Fauvel trebui să recunoască îndemînarea lui Raoul şi a început să-şi regăsească liniştea, părîndu-i bine că a dat ascultare proiectelor marchizului de Clameran.

Reîncepu să spere din nou.

Însă vai, bucuria i-a fost de scurtă durată. De cînd Raoul, datorită relaţiilor verilor săi, găsindu-se deodată lansat în lumea celor mai bogaţi tineri, în loc să se îndrepte, ducea o viaţă de risipă din ce în ce mai mult. Juca cărţi, făcea petreceri şi o ducea într-un chef neîntrerupt, frecventa cursele, şi banii se scrgeau printre degete ca nisipul.

Acest zăpăcit, la început de o delicateţe împinsă la ridicol faţă de mama sa - nedorind de la ea " decît puţină iubire ",

aşa spunea, nu mai încetă să o necăjească şi s-o supere cu cereri de mai mulţi bani.

La început ea îi dădea cu mare plăcere, fără să numere, dar ajunse la convingerea că generozitatea ei, dacă nu-i va pune frîu, o să fie pierzania lui.

Niciodată bărbatul ei nu-i dădea bani număraţi. De a doua zi după căsătoria lor, el îi încredinţă cheia de la biroul său să-şi ia cît va avea nevoie, fie pentru menajul casnic, fie pentru cheltuielile ei personale.

Dar tocmai că pînă acum era cu socoteală şi modestă în gusturi şi în cheltuieli, chiar soţul ei o ironiza de multe ori pentru economia şi zgîrcenia ei, îi venea acum foarte greu să caute să umfle bugetul şi să vină să ceară mereu noi fonduri; ar fi dat de bănuit.

Negeşit că domnul Fauvel, cel mai elegant dintre toţi bancherii bogaţi, ar fi avut plăcere să-şi vadă soţia făcînd cheltuieli ceva mai mari, chiar să-şi satisfacă o risipă oarecare, dar risipa are întotdeauna o bază, ale cărei urme se pot găsi mai devreme sau mai tîrziu.

Întîmplarea făcu ca bancherul să observe pe neaşteptate înmulţirea şi creşterea cheltuielilor casei - ce ar fi putut să-i răspundă ea şi cum să-i explice cauzele?

Şi Raoul, în trei luni numai, isprăvise o avere destul de însemnată. A trebuit să-l instaleze convenabil, să-i ofere un apartament frumos, a dorit un cal, un cupeu. Putea să-i refuze?

Apoi, în fiecare zi, o altă trăsnaie.

Şi dacă cumva doamna Fauvel ar fi îndrăznit să-i facă o dulce observaţie, Raoul ştia să facă aşa o mină, că ochii i se umpleau de lacrimi.

- Recunosc, sînt ţicnit, abuzez. Iartă-mă, am uitat, că sînt fiul Valentinei celei sărace şi nu fiul bogătaşei doamne Fauvel.

Felul părerilor lui de rău, era spus cu un aşa ton, că doamna Fauvel simţea un fier roşu străpungîndu-i inima.

" Sărmanul, cît a suferit el în trecut! " Ea era aceea ce-l mîngîia şi-l ierta.

În cele din urmă, ea căpătă convingerea, nu fără groază, că Raoul era gelos şi invidios pe cei doi băieţi, pe Lucian şi Abel.

- Ăştia sînt fericiţi, ei au intrat în viaţă prin uşa cea de aur. Nimic nu le lipseşte, nici tandreţea familiei, nici consideraţia lumii; viitorul este al lor!

- Dar ţie ce-ţi lipseşte, zvăpăiat copil ce eşti?

Disperarea doamnei Fauvel nu era mică.

- Mie? Mie ce-mi lipseşte? În aparenţă nimic. În realitate totul! Am eu ceva legal? Am eu vreun drept la mîngîierile tale, la numele ce-l port? Nu e oare şi viaţa mea furată?

Şi în aceste clipe, pentru ca Raoul să nu mai fie invidios, ea era gata de orice, la totul, nici un sacrificiu nu era destul.

Se apropiase primăvara. Ea îl rugă pe Raoul să se stabilească la ţară, nu departe de proprietatea ce o avea ea la St. Germain. Dînsa se aştepta la o oarecare împotrivire. Spre surpriza ei, Raoul acceptă. Luă cu chirie o vilă la Vesinet şi-şi transportă mobilierul acolo.

- Ce bine o să petrecem mamă!

Ei îi părea bine că cheltuielile lui se vor micşora. Dar spre surprinderea ei, dînsul se duse în ajun la curse unde pierdu o sumă importantă.

- Eh, nu face nimic! zise Fauvel, ca tot omul cu punga plină. Doamna Lagors, mama; va plăti, aşa e. Mamele sînt făcute şi aduse pe lume numai să plătească, acesta e rolul lor.

Şi fără să poată observa că doamna Fauvel se făcuse mai albă ca varul la aceste vorbe, el se adresă lui Raoul:

- Nu te tulbura copile, cînd ai nevoie de bani, vino la mine şi-ţi voi ... împrumuta.

Putea să mai spună ceva doamna Fauvel? Nu anunţase ea după sfatul lui Clameran că mama lui Raoul e bogată?

Abia acum vedea cursa în care a căzut; dar era prea tîrziu să se mai poată întoarce înapoi.

Vorbele bancherului nu rămaseră fără efect, căci Raoul se duse la unchiul său şi ceru să-i împrumute, nici mai mult nici

mai puţin, decît... 100.000 de franci dintr-odată.

Aflînd de această îndrăzneală, doamna Fauvel îşi frînge mîinile de disperare.

- Dar ce face dînsul cu atîţia bani? Nu pot înţelege.

Nu mai venise Louis de Clameran la Fauvel de multă vreme. Ea se hotărî să-i scrie şi să-i ceară o întîlnire.

Ea trăgea nădejde că în calitate de unchi va putea să exercite asupra nepotului o oarecare influenţă. Numai el singur ar putea să-l aducă pe calea cea bună.

Cînd dînsul află ceea ce se petrecea, neştiind nimic, pretindea el, marchizul se arătă foarte neliniştit şi mai iritat chiar decît doamna Fauvel.

Avu loc între el şi Raoul o scenă de o violenţă extremă, - vorba vine!

Dar o bănuială curioasă se deşteptă în doamna Fauvel. I se păru că toată această ceartă, era oare posibil? - furiile acestea şi toate vorbele schimbate, nu erau decît ceva prefăcut, convenit de mai înainte şi că, a surprins ea, ochii le rîdeau, ca doi oameni ce joacă o comedie ticluită.

Biata femeie nu spuse nimic, dar un junghi îi rămase în tot corpul şi se simţea istovită, pe lîngă toată mîndria ei de mai înainte.

Totuşi, nu se supărase de loc pe Raoul, îl iubea cu o patimă nebună şi pe Louis îl acuza că exploatează slăbiciunea sau neexperienţa nepotului.

" Dacă am căzut victima unui astfel de om, trebuie să mă aştept la toate ", însă nu-şi putu explica şi prevedea care va fi sfîrşitul şi ce scop urmăreşte marchizul.

În curînd avu explicaţia direct chiar de la el.

După ce-şi vărsă focul pe Raoul cu mai multă patimă decît de obicei, arătîndu-i prăpastia ce se deschidea sub picioarele lui, marchizul îi declară că numai un mijloc de scăpare este pentru a evita nenorocirea, catastrofa.

Şi acel mijloc nu era altul decît să se însoare el, Clameran, cu Magdalena!...

Doamna Fauvel era pregătită la orice din partea lui Louis, dar la o așa surpriză, oricîte bănuieli nutrea, nu se aștepta.

Ea putea să sufere oricît de mult personal, ea era sacrificată de mult, trebuia să-și șteargă greșeala, să fie asigurată că nu va fi compromisă situația familiei ei, față de soțul și copiii ei.

Dar declarația bruscă a lui Clameran o scoase din fire în gradul cel mai mare.

- Și ai putut domnule, să-ți închipui că eu vreodată o să mă supun la această combinație ticăloasă?

Cu un semn din cap, marchizul răspunse cinic:

- Da!

- Cărei femei crezi dumneata că te adresezi? Da, e adevărat că-mi port nevinovăția trecutului meu îndepărtat, dar am fost destul de pedepsită. Îmi duc crucea în spinare și urc Calvarul. Pînă aici, însă! Atîta vreme cît persoana mea slabă, bolnăvicioasă, lașă, a fost în joc, m-am supus... și acum văd că te legi de ai mei... nu mai pot să nu mă revolt.

- Dumneata doamnă, crezi că dacă domnișoara Magdalena va fi soția mea, marchiză de Clameran, ar fi o nenorocire?

- Nepoata mea e aproape și logodită; ea și-a ales ca viitor soț pe domnul Prosper Bertomy; ea îl iubește, e o chestie hotărîtă.

Marchizul dădu din umeri disprețuitor:

- Fleacuri, mofturi, amoraș de teatru, o să-l uite, numai să vrei dumneata.

- Nu pot și nu vreau!

- Pardon, doamnă, să nu pierdem timpul cu trăncăneală zadarnică. Întotdeauna începi prin protestări indignate și în cele din urmă, cedezi. Și de data aceasta te vei face mai bună și vei ceda.

- Nu! Orice s-ar întîmpla! În ruptul capului, nu!

- Dacă ține la această căsătorie e dintr-un alt motiv decît căsătoria în sine. Această legătură între mine și domnișoara Magdalena nu e decît un paravan, va fi un fel de echilibrare a

situaţiei şi a dumitale şi a mea, sînt cam zdruncinate amîndouă. Nu vezi că banii de care dumneata poţi dispune, nu mai ajung spiritului de risipă a lui Raoul? O să vină un moment cînd banii nu-i vei mai putea da din prisosul cheltuielilor casei. Atunci, ce o să se întîmple? Fireşte, atunci vei fi silită a da urmare sfaturilor prevăzătoare, domnişoara Magdalena e destul de bogată şi în chipul acesta va putea acoperi deficitul, iar dumneata vei fi salvată.

Valentina tremura din tot corpul în faţa cinismului criminal al marchizului de Clameran. Vedea bine că ziua aceea a deficitului, a lipsei, se apropie cu paşi gigantici.

- Prefer să mă predau, să fiu pierdută, decît să fiu salvată prin frumoasele dumitale mijloace şi planuri criminale.

- Eu însă nu pot să tolerez ca dumneata să te pierzi. Soarta noastră, a tuturora e legată de aceasta. Sîntem trei asociaţi, pentru una şi aceeaşi afacere. Nu uita doamna, e în joc viitorul lui Raoul.

- Domnule, scurt, nu mai insista, orice vorbă e de prisos. Hotărîrea mea e luată!

- Hotărîrea dumitale?

- Da! sînt gata la orice, mă asculţi? Nu mă voi supune cererilor dumitale ruşinoase. Fă bine şi nu mai surîde aşa ironic. Dacă mă vei sili, mă voi duce să cad în genunchi în faţa lui Fauvel şi voi mărturisi totul. Mă iubeşte şi îmi va ierta totul.

- O crezi?

- Ce vrei să spui cu asta? Că va fi fără milă şi va goni pe o nenorocită? Nu-i nimic, aşa am meritat. Nu e nenorocire mai mare decît a aduce la îndeplinire planurile dumitale.

Această rezistenţă cu totul neaşteptată scoase din fire pe Louis şi strică toate planurile şi proiectele lui.

Nu mai căuta să se prefacă, nici să se mascheze. Merse de-adreptul. Şnapanul şi potlogarul apărură, îşi dete masca jos. Pe un ton cinic şi brutal chipul luă o expresie ameninţătoare.

- Aha! Eşti hotărîtă să te spovedeşti lui Fauvel? Minunată

idee. E păcat numai că ţi-a venit aşa de tîrziu. Dacă ai fi mărturisit domnului Fauvel în ziua cînd m-ai cunoscut pe mine, ai fi avut şansă de scăpare; soţul putea să-ţi ierte greşeala făcută acum douăzeci de ani, răscumpărată şi ispăşită printr-o viaţă comună atît de lungă, de cinste şi corectitudine, de soţie credincioasă şi de mamă bună. Gîndeşte-te însă, la figura ce ar face-o domnul Fauvel acum, cînd ar afla că pretinsul nepot cu care stă la masă şi căruia îi împrumută bani, nu e altcinava decît copilul din flori al actualei doamne Fauvel. Şi oricît ar fi de nobil caracter domnului Fauvel, nu va putea admite şi ierta această glumă - nu te înşela, te rog - care te pune într-o lumină de perversitate groaznică, îndrăzneală fără margini şi falsitate fără pereche.

Tot raţionamentul cinic şi pervers al marchizului era de o logică de fier şi de un adevăr teribil. Totuşi, privirile-i scînteietoare nu fură în stare să facă ca doamna Fauvel să-l privească ţintă.

- Acest domn Bertomy, după cît văd, îl ai la inimă şi nu ţi-e tocmai indiferent. Între onoare dumitale şi amorul acestui domn, dumneata nu stai pe gînduri şi alegi pe acesta din urmă? Să-ţi fie de bine! Mare plăcere vei avea în momentul în care domnul Fauvel îţi va întoarce spatele şi cei doi băieţi ai dumitale te vor privi cu răceală şi vor roşi de a se numi fiii dumitale. Vei avea mare plăcere să-l ştii pe domnul Bertomy fericit!

- Întîmplă-se ce s-o întîmpla, voi face ceea ce trebuie să fac!

- Vei face tot ce voi vrea eu: scurt! Am nevoie de zestrea nepoatei dumitale şi afară de asta pe domnişoara Magdalena....o iubesc!

Lovitura era dată, marchizul aştepta să vadă efectul produs.

- Acum, doamnă, depinde de dumneata, alege. Crede-mă că-ţi vreau binele, consimte la acest sacrificiu, e cel din urmă. Gîndeşte-te la cinstea casei dumitale şi nu la dragostea

nepoatei dumitale. Peste trei zile voi veni să-mi dai răspunsul.

- Degeaba o să vii. Imediat ce se va înapoia soţul meu, îi voi destăinui totul.

Dacă doamna Fauvel ar fi putut fi calmă în acel moment (lucru greu de altminteri, pentru oricine), ar fi putut surprinde expresia unei vii nelinişti.

- Fie cum vrei, dar te cred destul de socotită să păstrezi secretul între noi.

Şi şnapanul avu motiv de a fi neliniştit. Decizia doamnei Fauvel nu era prefăcută.

" Da, voi spune totul lui André " îşi zicea ea cu o hotărîre entuziastă.

În aceeaşi clipă (doamna Fauvel rămasă singură), Magdalena îi apăru în faţă, dreaptă şi rece ca o statuie, cu ochii plini de lacrimi.

- Trebuie negreşit să dai ascultare acestui om!

Magdalena auzise dintr-o cameră de alături toată conversaţia dintre Valentina şi marchizul de Clameran.

- Ce? Ai auzit?... Ştii?

- Tot!

- Şi vrei să te sacrific?

- Te rog în genunchi, dă-mi voie să te salvez!

- Dar e posibil să nu dispreţuieşti să nu urăşti pe domnul Clameran?

- Îl urăsc, îl dispreţuiesc, cu toate astea vreau să fiu soţia lui!

Doamna Fauvel rămase ca trăsnită. Era oare posibil atîta devotament, atîta sacrificiu din partea ei?

- Dar Prosper care te iubeşte atîta?

- Mîine chiar, voi rupe pentru totdeauna cu domnul Bertomy.

- Nu se poate, prefer să mor decît să iei tu în sarcina ta greşelile şi păcatele tinereţii mele.

- Te înşeli dacă crezi că eu pot lăsa ca în această casă, care e şi a mea, să intre dezonoarea! Mă opun din toate puterile!

Nu-ţi datorez eu oare viaţa? Şi ce aş fi ajuns şi aş fi fost eu astăzi fără dumneata? O biată lucrătoare în vreo fabrică din fundul provinciei. Cine m-a cules de pe drumuri? Tu! Oare nu unchiului îi datorez eu toată averea ce ispiteşte pe ticălosul de marchiz? Abel şi Lucian nu sînt ei fraţii mei? Şi cînd întreaga noastră fericire este ameninţată, pot eu să ezit? Nu! Voi deveni doamna marchiză de Clameran!

Şi între mătuşă şi nepoată începu o luptă de generozitate, care mai de care să se sacrifice, luptă înălţătoare, sublimă!

Dar Magdalena trebuia să triumfe înflăcărată de acel sfînt entuziasm al martirelor.

- Eu n-am a răspunde decît de mine, pe cînd tu, tu scumpă mătuşă, tu ai să dai socoteală, bărbatului tău, copiilor tăi, societăţii, lumii. Gîndeşte-te numai la durerea unchiului dacă ar afla adevărul. Va muri de supărare!

Sublima fată avea mare dreptate.

În aşa chip era înlănţuirea împrejurărilor şi a fatalităţii, că mereu, doamna Fauvel avea de îndeplinit cîte o nouă şi mare datorie şi obligaţie.

Aşa e: mai întîi l-a sacrificat pe bărbatul ei, mamei ei, şi acum jertfea pe bărbatul şi copiii ei, lui Raoul.

E fatal să fie aşa.

Cea dintîi greşeală atrage şi pe a doua! Aşa după cum un fulg de zăpadă poate deveni un bulgăre şi apoi un troian, tot aşa cea mai neînsemnată imprudenţă poate să ajungă un punct de pornire al unei crime.

Pentru situaţiile false nu e decît o singură ieşire: Adevărul! Doamna Fauvel mai încercă să reziste, în cele din urmă n-avu decît să se încline în faţa realităţii fatale.

- Nu înţeleg ce fel de viaţă ai să duci cu acest om!

Magdalena cu o pricepere măiastră, îi răspunse:

- Cine mai ştie! Zice că mă iubeşte, poate să fie adevărat, şi-n cele din urmă, poate să se poarte bine cu mine.

- Acest om nu te vrea pe tine, el vrea banii tăi, de unde aş putea să iau o sumă mai mare să-i dau?

- Apoi, aceşti bani îi trebuie doar pentru Raoul. N-a spus-o chiar domnul Clameran?

Ar fi oare posibil? Această fată naivă şi fără experienţă să raţioneze cu abnegaţia ei, şi dînsa, doamna Fauvel să asculte numai de impulsurile instinctive ale spiritului şi inimii ei?

- Nu te înţeleg Magdaleno, ce vrei să spui?

- Stau şi mă întreb dacă într-adevăr Clameran se gîndeşte la nepotul său? Vrea cu tot dinadinsul să-i vină în ajutor? Cînd va fi în posesia banilor mei, nu te va lăsa în pace, părăsindu-te şi pe tine şi pe Raoul, şi pe urmă, mai am încă o îndoială şi un chin.

- O îndoială?

- Îmi vine prin...îmi e teamă...

- Vorbeşte, nu te jena şi să nu-ţi fie frică...Spune-mî totul... sînt obişnuită, nenorocirea m-a învăţat să suport totul. Spune, te ascult.

Magdalena se lupta: îi era teamă să nu lovească greu pe doamna Fauvel şi în acelaş timp voia să fie lămurită asupra unei chestiuni.

- Adică aş vrea să ştiu dacă între Clameran şi Raoul nu e o convenţie ca fiecare să-şi joace un rol învăţat şi după tipic? N-o fi numai teatru?

Patima nu vede bine niciodată, dimpotrivă ea şi întunecă chiar.

Nu voia şi nici nu credea că se joacă teatru în faţa ei.

- Nu se poate, marchizul e într-adevăr indignat de purtarea nepotului. Dacă n-ar fi marchizul, cine i-ar da un sfat în vreo împrejurare? Doar nu el îl împinge pe o cale greşită. În ce-l priveşte pe Raoul el e un băiat zvăpăiat, uşuratic, vanitos şi risipitor, dar are o inimă generoasă. Belşugul şi starea bună l-au zăpăcit, dar în definitiv mă iubeşte. Dacă l-ai vedea şi auzi în momentul cînd îl dojenesc, toate bănuielile tale s-ar evapora într-o clipă. Să-l vezi ce sincer e cînd îmi jură şi-şi ia angajamentul că va fi cuminte şi se va îndrepta. E de cea mai curată credinţă. Şi dacă nu se ţine de angajamente şi

făgăduială nu e dînsul de vină, sînt prietenii cu care e în contact.

Mamele întotdeauna aşa vor fi, de cînd e lumea: "prietenii" sînt de vină că îl atrag pe toate căile rele.

- Facă cerul să fie aşa! îi zise Magdalena. Cel puţin socotesc că, căsătoria mea cu Clameran nu va fi fără folos. Încă diseară îi voi scrie domnului de Clameran.

- De ce tocmai diseară? N-are nici o grabă. Putem s-o mai amînăm, să cîştigăm timp.

Vorbele acestea, nădejdea aceasta încăpăţînată, încrederea oarbă în jocul hazardului, într-o himeră, în nimic, arătau tot caracterul, felul de a fi şi temperamentul doamnei Fauvel şi explicau toate nenorocirile ei. Fricoasă şi nehotărîtă n-a ştiut în toată viaţa ei să ia o hotărîre fermă şi fără a face tot felul de reflecţii şi ezitări. Această atitudine a ei a pierdut-o în toate împrejurările. În clipa pericolului închidea ochii şi aştepta o minune, şi minune nu se producea.

Cu totul altfel era caracterul Magdalenei. Timiditatea ei în aparenţă, ascundea un caracter hotărît, bărbătesc. Cînd se hotăra la un sacrificiu îl executa şi îl îndeplinea complect, întreg, pînă la sfîrşit, absolut: închidea uşa minţii şi a sufletului tuturor iluziilor. Mergea drept la ţintă, fără şovăire, fără a se abate, orice s-ar fi întîmplat, neuitîndu-se nici în dreapta, nici în stînga.

- Mătuşă dragă, e mai bine să isprăvim mai repede. Crede-mă că realitatea nenorocirii e preferabilă aşteptării, e mai puţin dureroasă. Mai poţi rezista spaimei de care eşti cuprinsă de patru luni? Eşti chinuită într-una, uită-te în oglindă să vezi urmele chinurilor tale!

Şi o luă de mînă şi o duse în faţa oglinzii.

Era de nerecunoscut: rămăsese din ea numai o umbră.

Era la acea vîrstă în care frumuseţea unei femei se veştejeşte ca un trandafir, într-o singură zi e gata.

Da, îmbătrînise în patru luni numai. Suferinţa şi necazurile au imprimat pe fruntea-i, o dungă fatală. Tîmplele şi fruntea-i

fragede ca ale unei fete tinere erau brăzdate şi fire argintii răsăriră ici-colo prin părul-i bogat şi frumos.

- Acum cred că ai să înţelegi de ce avem nevoie de linişte şi de siguranţă. Nu poate să meargă aşa mai departe. Înseamnă a te pierde cu desăvîrşire. E o minune că unchiul nu te-a observat bine, altfel nu ştiu zău, ce s-ar fi întîmplat. S-ar fi îmbolnăvit şi el de suferinţă.

Doamna Fauvele crezuse că a ştiut să se prefacă şi să se ascundă bine.

- Şi n-am ghicit eu la un moment că se petrece ceva cu tine? Îţi reaminteşti cînd ţi-am spus-o. Să-ţi spun drept, iartă-mă, te rog, am bănuit la un moment, că...iubeşti pe altcineva şi nu pe bunul meu unchi.

Doamna Fauvel nu se putu reţine şi scoase un oftat prelung.

- Bănuiala ta Magdaleno, a putut fi observată şi de alţii. Ferească Dumnezeu! Toată cinstea casei s-ar fi dus!

- Fii liniştită, ai încredere în mine, vom fi două acum să luptăm. Vom ştii ce să facem, fii sigură că vei scăpa.

*

* *

Marchizul de Clameran, putea fi liniştit în acea seară. Doamna Fauvel îi scrisese că primeşte totul şi că se învoieşte la ce i-a cerut el.

Singurul lucru numai: cerea un răgaz. Că Magdalena nu poate să rupă aşa dintr-o dată cu Bertomy. Că, apoi, va avea să se aştepte la unele obiecţiuni din partea domnului Fauvel care ţine foarte mult la Prosper.

Că e bine să se mai lase cîtva timp spre a se aplana unele piedici şi a nu se brusca lucrurile.

Două rînduri adăugate la sfîrşit din partea Magdalenei îl asigură şi de tot concursul ei.

Sărmana fată nu se cruţă de loc şi nu se dădea în lături. A doua zi chiar, ţinînd seamă de influenţa ei ce o avea asupra lui Prosper, avu cu dînsul o discuţie cu care ocazie îi zmulse teribila promisiune de a n-o mai revedea, să-şi ia el responsabilitatea acestei rupturi.

O rugase el pe Magdalena să-i spună cel puţin motivele acestei rupturi ce-i va zdrobi viaţa; drept răspuns ea-i spusese că de această decizie atîrnă toată fericirea, liniştea şi onoarea ei.

- Adică de ascultarea şi executarea întocmai a acestei dorinţi din partea dumitale.

Prosper plecă cu durerea morţii în el.

Imediat sosi şi marchizul de Clameran.

Da, a avut şi această îndrăzneală Louis, să se prezinte în persoană, să declare că, odată ce are permisiunea doamnei Fauvel şi pe aceea a domnişoarei Magdalena, nepoata domnului Fauvel, consimte să mai aştepte cîtva timp.

- Înţeleg acest răgaz, mai cu seamă că nu prea mă bucur de simpatia domnului Fauvel.

Ţinînd în palmă şi pe mătuşă şi pe verşoară, nu mai avea de ce să se neliniştească. Nu e departe timpul cînd va sosi un deficit mare, ce le va fi greu de umplut, şi atunci ele vor fi acelea ce vor dori să se grăbească cu nunta.

Raoul făcu tot posibilul ca acest moment să vină mai curînd.

Doamna Fauvel plecase să se instaleze la proprietatea ei şi Raoul se dusese la Vesinet.

Dar nici la ţară nu era mai econom. Mereu venea la maică-sa să-i ceară bani, cît mai mulţi şi mai des.

În ce priveşte pe marchiz, el se ţinea de o parte şi numai mulţumită unei întîmplări, trei săptămîni mai tîrziu fu invitat la o masă la bancher.

La această masă trebuiau să ia parte vreo 20 de musafiri.

Tocmai se servea desertul. Conversaţia era în toi cînd deodată bancherul se adresă lui Clameran:

- Domnule marchiz, aş dori să-ţi cer o informaţie. Mai ai rubedenii ce poartă acelaşi nume?

- După cîte ştiu, nici una.

- De vreo opt zile cunosc încă pe un marchiz de Clameran.

Cu cîtă nerușinare îndrăzneață era înarmat Louis şi oricît de pregătit era împotriva oricărui atac, la o lovitură ca aceasta, deodată, bruscă şi neaşteptată, nu se putea gîndi. Rămase ca tîmpit şi păli puţin.

- Hm...un Clameran...şi încă marchiz...mi se pare suspect.

Lui Fauvel îi păru bine că poate să cicălească pe un nobil care nu-i era tocmai simpatic.

- Marchiz, ori nu, mi s-a părut că acesta poate să facă onoare titlului.

- Probabil că e foarte bogat.

- Fără să fiu precis informat, mi se pare că are o avere însemnată. Am primit ordinul din partea unei bănci corespondente, să-i plătesc un cec de aproape 2.000.000 de franci.

Louis se arăta întotdeauna stăpîn pe sine. Îşi deprinsese faţa să nu trădeze mişcările inimii. De astă dată aventura părea ciudată şi prevestea ameninţări, aşa că siguranţa-i obişnuită şi privirea-i promptă, cam şovăiau.

Găsise chiar oarecare ironie în tonul bancherului şi un fel de neîncredere îl cuprinse.

Magdalena şi doamna Fauvel surprinseră şi ele această nesiguranţă a privirii lui, ceva mai mult, văzură şi privirea ce o fixă asupra lui Raoul.

- După cît se vede acest nou marchiz e negustor de felul lui.

- Prea mult îmi ceri, nu pot să-ţi dau alte informaţii decît că această sumă i se cuvine de la nişte armatori din Hâvre pentru încărcătura unui vapor sosit din Brazilia.

- Care va să zică dînsul soseşte din Brazilia!

- Asta n-o ştiu, dar pot să-ţi spun, care îi e prenumele.

- Cu multă plăcere.

Bancherul se sculă şi se duse să aducă din salon un ghiozdan de marochin; scoase un carnet şi, după ce-l foiletă:

- Da, da, am găsit: se numeşte Clameran (Gaston)...

Louis era gata la orice atac, îşi stăpînea cu greu nervii pentru orice lovitură neaşteptată.

- Gaston...Gaston...Da, da, îmi aduc aminte, zise el cu un aer degajat. Da, trebuie să fie fiul unei surori a tatei care e măritată cu un oarecare Mirotori Boisot, nu-mi mai amintesc. Reîntorcîndu-se în Franţa, probabil, pentru că sună mai frumos şi-a luat numele după mamă...

- Fie Boisot sau Clameran, veţi avea în curînd ocazia să vă găsiţi la aceeaşi masă împreună la mine. Din această sumă mi-a cerut să-i trimit numai 500.000 de franci, restul să-i trec în cont curent. După cît se vede are de gînd să vină în curînd la Paris.

- Aş dori să fac cunoştinţă cu el.

Conversaţia trecu asupra altui subiect şi se părea că Louis de Clameran uitase cele comunicate de bancher.

Era de o exuberanţă şi de o bună dispoziţie cum de mult nu mai fusese, dar avu grijă de a trage cu ochiul spre doamna Fauvel şi Magdalena. Ambele femei deveniseră foarte tulburate. La un moment dat ele schimbară o privire semnificativă.

Aceeaşi grozavă idee le trecură amîndurora prin cap.

Mai mult încă decît doamna Fauvel, Magdalena era grozav de emoţionată.

În momentul cînd bancherul pronunţă numele de Gaston, ea surprinse, şi nu se înşelase deloc, ea văzuse, cum Raoul făcu o mişcare cu fotoliul spre fereastră, întocmai ca hoţul ce e surprins şi caută să găsească o ieşire, s-o şteargă mai iute.

Raoul, de obicei vesel, strălucind în discuţii, era cu desăvîrşire plouat, stins şi tăcea, uitîndu-se mereu la Louis.

Masa fiind isprăvită, lumea se sculase şi trecu în salon. Louis şi Raoul făcură ce făcură că rămaseră singuri în sufragerie.

Nu mai căutară să se prefacă sau să se ascundă.

- El este! zise Raoul cel dintîi.

- Şi eu cred.

- S-a isprăvit, totul e pierdut, s-o ştergem cît mai repede, nu mai e timp de pierdut.

Dar Clameran, îndrăzneţ, aventurier, excroc, deprins cu de alde-astea, nu se dădu bătut, aşa cu una cu două.

- Mai ştii? De ce licheaua de bancher nu ne-a spus unde se găseşte acest Clameran? Dar uite, Fauvel a lăsat aici carnetul pe bufet.

Şi înfrigurat, Louis deschise carnetul şi citi repede adresa: "Gaston, marchiz de Clameran (Oloron) Pirineii de jos!"

- Şi ce vrei să spui cu asta? întrebă Raoul.

- Sîntem scăpaţi. Bine că ştiu adresa lui. Hai să intrăm şi noi în salon. Absenţa noastră va fi observată. Raoul ţine-te bine, fii calm şi cu sînge rece. La un moment dat te-am văzut şovăind, cît pe ce atitudinea ta era să te trădeze.

- Mi se pare că cele două femei au cam mirosit ceva.

- Ei şi?

- Nu e bine de noi aici.

- Crezi că va fi mai bine la Londra? Ai încredere, o să ştiu cum să ieşim mai bine. Să vezi cum o să-mi aşez bateriile.

Intrară şi ei în salon. Dacă convorbirea lor n-a fost auzită, gesturile lor au fost văzute.

Magdalena surprinse clipa cînd Louis, cerceta carnetul bancherului.

La ce putea să-i folosească constatarea aceasta, că l-a văzut pe marchiz neliniştit? Ea nu mai stătea la îndoială despre caracterul infam al acestui om, căruia i-a promis mîna. Spusese el bine lui Raoul: "Aceste două femei nu vor putea să scape de noi, orice s-ar întîmpla, nu e bine nici într-un caz, vor vorbi, se va face scandal.."

Peste două ore, cînd conduse pe Raoul la Vesinet, Louis luase o hotărîre:

- Sînt convins că el este, dar prea ne-am alarmat repede.

- Bancherul îl aşteaptă mîine.

- Nu fi prost, îi zise Louis. Ştie, ori nu ştie că Fauvel este bărbatul Valentinei? Aici e nodul. Dacă o fi ştiind, o ştergem repede, dacă nu, situaţia nu este disperată.

- Şi cum ai să poţi afla?

- Pur şi simplu mă duc să-l întreb chiar pe el.

- E frumos, dar cam periculos.

- Aşa ca s-o iau la picior, după o simplă bănuială, e absurd.

- Şi cine se va duce să afle aceasta?

- Cine? Eu, în persoană.

- Bravo! Bravo! zise Raoul pe tonuri diferite. Îndrăzneala lui Clameran îl tîmpise.

- Şi eu ce să fac?

- Tu vei rămîne aici. La cel mai mic pericol, vei primi o veste de la mine şi o ştergi la moment.

Ajunseră în faţa casei lui Raoul.

- Care va să zică, ne-am înţeles: rămîi liniştit aici. Dar, te rog, bagă-ţi minţile în cap, în timpul lipsei mele. Fii băiat cuminte, nu mai cere bani şi caută să mă înjuri, vorbeşte-mă de rău. Dar nu trăncăni prostii. în orice caz...bani să nu mai ceri. La revedere! Mîine voi fi la Oloron şi voi vedea pe Clameran.

CAPITOLUL XVIII

Nu fără greutăţi enorme şi pericole de tot felul, a putut Gaston de Clameran să scape şi să reuşească a fugi, după despărţirea lui de Valentina.

Fără călăuză, bătrînul barcagiu Menoul, n-ar fi putut să se îmbarce.

Lăsînd Valentinei bijuteriile mamei sale, Gaston n-avea ca avere la el în total decît vreo 4.400 de franci, şi cu această sumă, un fugar a două omoruri nu poate să-şi plătească, cu una cu două îmbarcarea pe un vapor. Pe cînd Gaston se ascunsese într-o fermă, Menoul venise la Marsilia să cerceteze dacă se găseşte în port vreun vas cu destinaţia spre America. Colindînd chiar din prima seară prin cîrciumile din port, unde se adună mateloţii, putu în cele din urmă să afle că tocmai peste cîteva zile va pleca un vas mai mare spre America. Comandantul, un oarecare Warth, marinar de o francheţe fără prejudecată, i-a declarat că cu multă plăcere va adăposti şi ocroti, pe un flăcău zdravăn, fără să cerceteze antecedentele lui,

numai să-i fie de folos în timpul călătoriei peste ocean.

Menoul, după ce stabilise înţelegerea cu căpitanul Warth, se duse să găsească pe Gaston şi să-i comunice rezultatul.

Dacă ar fi pentru mine, eu aş şti să mă învîrtesc...dar dumneata?

- Ceea ce-ţi convine dumitale, îmi convine şi mie.

- N-o să-ţi fie tocmai aşa de uşor. Te bagi matelot şi să-ţi spun părerea mea, vaporul nu e tocmai... mă înţelegi... şi căpitanul, am impresia...nu e dintre cei sfinţi...

- Ce să mai stau să aleg? Nu mai e de aşteptat. Haide să mergem.

Mirosul de copoi bătrîn nu-l înşela pe moş Menoul.

Nu i-a trebuit mai mult de 48 de ore pe vaporul Tom-Jones şi Gaston făcu constatarea că întîmplarea l-a trîntit în mijlocul unei colecţii de bandiţi de cea ma autentică speţă.

Echipajul, recrutat din toate colţurile lumii, era o mostră de puşlamale şi potlogari, un fel de adunătură din toate ţările.

Dar ce-i păsa de aceşti oameni printre care soarta îl osîndise să vieţuiască cîteva luni în şir.

Vasul nu-i transportă decît corpul spre ţările cele noi şi necunoscute. Gîndul şi inima rămaseră prin aleile umbroase din La Verberie, lîngă prea iubita sa Valentina.

Se gîndea într-una la ea: ce o să facă sărmana fără el, cine o s-o mai iubească, cine o s-o mai mîngîie, cine are s-o mai ocrotească?

Dar trebuie să nu se mai gîndească la toate acestea. Trebui să se deprindă cu viaţa grea a marinarului. Îi venea foarte greu, lui care nu era deprins cu acest fel de muncă grea, pînă să se deprindă cu rosturile de pe un vapor.

Munca aceasta excesivă, cu toate acestea, i-a venit într-ajutor. Oboseala fizică îi linişti suferinţele morale. În orele de repaus, rupt de oboseală, se întindea pe pat şi adormea, ne mai chinuindu-se cu toate gîndurile despărţirii.

Îşi luase angajamentul ca peste trei ani să se înapoieze bogat şi va putea satisface pretenţiile doamnei La Verberie.

Va fi oare în stare să se ţină de acest angajament? Dacă fantezia lui fusese bogată şi inima plină de speranţe, realitatea însă nu era de tot prozaică.

Vaporul " Tom-Jones " îşi avea fixat drumul pînă la Valparaiso, dar şi-l prelugi, căpitanul Warth preferase să viziteze şi golful Guineei, căci spunea căpitanul, un prinţ negru de prin acele meleaguri îl aştepta, ca în schimbul cîtorva butoiaşe de rom şi pentru cîteva sute de arme, nişte rable reformate, cu cremene, să-i dea o întreagă încărcătură de lemn de abanos.

După cum se convinse Gaston, se găsea în serviciul unui vas, dintre sutele vase americane, care expedia în toţi anii pentru specula negrilor.

Această constatare umpluse de furie şi ruşine pe nefericitul Gaston, dar nu avu încotro, trebuia să tacă şi să se prefacă că nu înţelege unde se găseşte.

Toată elocinţa lui nu ar fi putut convinge pe acest căpitan Warth, să se lase de acest soi de afaceri şi să nu facă trafic cu negri, exploatîndu-i şi luîndu-le beneficii de cinci sute la sută.

Dacă indivizii de pe vas aveau oarecare consideraţie pentru Gaston, asta era din cauză că moş Menoul povestise căpitanului toată întîmplarea lui Gaston cu cei doi pe care i-a ucis. Transpirase istoria aceasta printre toţi marinarii. De ce dar, fără nici un folos, şi-ar fi creat Gaston, o situaţie imposibilă cu predicile lui umanitariste?

Tăcu deci, fiind hotărît ca la cel dintîi prilej favorabil, s-o şteargă şi adio cu aceşti şnapani!

Nenorocirea a vrut-însă ca această ocazie să nu se prezinte curînd, aşa cum dorise el.

Căpitanul Warth, apreciind priceperea şi destoinicia lui Gaston, nu se mai putu lipsi de serviciile lui. Ceva mai mult: îl considera ca pe un prieten, îl poftea să ia masa împreună, juca cărţi cu el şi-i plăcea să-l asculte povestind şi discutînd.

Şi tocmai se întîmplase că secundul, ajutorul căpitanului să moară, Gaston fu acela ce a fost ales ca să-i ia locul.

Şi în această calitate, ca ajutor de căpitan, făcuse de două ori călătoria în golful Guineei, încărcînd peste o mie de negri pe care îi vînduse pe ţărmurile Braziliei în mod clandestin.

Trei ani trecură de cînd Gaston se îmbarcase pe vaporul " Tom-Jones ", într-o zi acostaseră la Rio-de-Janeiro. Aici, el putu în cele din urmă să se despartă de căpitanul Warth, care în fond era un om cumsecade, cu toate că practica comerţul acesta ticălos de carne vie, îi încredinţase lui Gaston că vrea să înzestreze pe copila sa Mary, un înger de fată.

Din toate călătoriile din cei trei ani, Gaston putu să-şi strîngă economii de vreo 40.000 de franci, asta era totul. Dovadă că negoţul cu negrii îi era scîrbos, e că a părăsit vasul cînd chivernisise o sumă cu care putea şi el, la rîndul său, să întreprindă acest negoţ şi să realizeze beneficii importante.

Dar şi împrejurările schimbă pe om. Gaston nu mai era acelaşi băiat mîndru şi necunoscător de rele pe care l-a iubit zîna din La Verberie.

Oricît s-ar nega influenţa mediului, el are o înrîurire asupra caracterului, temperamentului şi firii omului. Sînt unele contacte care practicate vreme mai îndelungată rod şi alterează sufletele cele mai bine pregătite. După cum mai întîi, soarele, marea şi vînturile l-au înnegrit şi l-au învîrtoşat, tot astfel societatea tovarăşilor de la bord şi a felului lor de a fi, de a se purta şi de a vorbi, au răcit şi schimbat stîngăcia sentimentelor sale. Şi inima prinsese crusta mîinilor sale de matelot; bătăturile degetelor făcură să-i crească bătături şi pe inimă. Îşi mai amintea şi de Valentina, o dorea mereu, şi chiar dacă dînsa era singura femeie pe care o iubise el, nu mai era însă singura femeie din lume:

Ce-i drept, cei trei ani trecuseră, dar poate că Valentina nu l-a mai aşteptat pe el..şi înainte de a lua iniţiativa, scrise unui prieten la Beaucaire în care avea încredere. Era însetat după veşti din locul său natal, despre familia şi pritenii săi.

Scrise şi tatălui său, marchizului, dar abia după trecerea unui an, căpătase un răspuns de la prietenul său.

În una şi aceeaşi scrisoare, prietenul îi dădu de ştire, despre toate cele petrecute: de moartea tatălui său, de plecarea fratelui său Louis, că Valentina s-a măritat şi că el, Gaston, fusese condamnat la 20 de ani muncă silnică, pentru omor.

Această scrisoare îl înlemnise.

Care va să zică, de acum înainte, era singur pe lume, fără patrie, dezonorat, condamnat, Valentina măritată, ce rost mai avea el atunci pe lume?

- S-a isprăvit, nu mai pot crede în nimeni şi în nimic. E oare posibil ca Valentina să mă fi uitat, renegat, să nu fi avut puterea să se ţină de jurămînt, răbdarea de a mai aştepta?

Începuse să-i pară rău de vasul "Tom-Jones" pe care l-a părăsit. Da, îi părea rău într-adevăr de viaţa de aventuri şi emoţii, de pericolele şi triumfurile acelor îndrăzneţi indivizi, care mor pe sacii lor de dolari, sau în aer, la vîntul unui vîrf de catarg.

- Dacă-i aşa, să nu facem alta, decît să cîştigăm bani pentru că în lumea aceasta singur banul nu e înşelător.

Şi se puse pe muncă aprigă, biciuit în toate dimineţile de energii noi, de dorinţe noi.

Toate mijloacele de îmbogăţire ce le oferea Brazilia fură încercate şi întreprinse de Gaston.

Una după alta, încercă de toate: făcu negoţ de piei, exploată o mină, se apucă de agricultură. De cinci ori se culcase bogat şi de cinci ori se sculase ruinat; de cinci ori cu răbdare îngerească reîncepu să-şi clădească averea.

În cele din urmă, după o muncă istovitoare de lupte grele, era în posesia a cinci milioane şi proprietar de întreprinderi mari de pămînt.

Era hotărît să rămînă în Brazilia, să nu se mai întoarcă în Europa şi să-şi petreacă restul zilelor în Rio-de-Janeiro. Îşi făcuse însă socoteala greşit. Uitase de pămîntul şi de locul naşterii, care niciodată nu se stinge în sufletul unui om. După un timp oarecare însă, nostalgia patriei îl apucă.

- Dacă m-am îmbogăţit, apoi vreau să mor în Franţa!

Apucat de acest dor, nu-şi mai găsi locul printre străini. Frigurile după ţară îl apucară şi fiorii dulci ai locului natal îl cuprinseră. Nu mai stătu pe gînduri. Se hotărî să se întoarcă în Europa.

Începu să facă paşii necesari în această direcţie. Porni să ia informaţii dacă nu va fi tulburat în libertatea sa, la reîntoarcerea sa. Strînse tot avutul său şi restul, pămîntul, îl încredinţă unui administrator.

Şi se îmbarcă.

Cînd fugise nu avea decît douăzeci şi trei de ani şi patru luni, şi după atîta amar de vreme, într-o bună zi, debarcă pe cheiul din Bordeaux!

Plecase tînăr, cu inima plină de speranţe şi se înapoiază cu părul încărunţit, fără nici o credinţă şi cu inima stearpă.

Chiar sănătatea i se şubrezise, de cum se întoarse în Franţa, începuse să se manifeste vijeliile vieţii şi schimbarea bruscă de climat îi fu dăunătoare. Un reumatism articular îl trînti la pat. Doctorii chemaţi îl sfătuiră să se ducă să facă băi calde într-o staţiune balneară din Pyrinei.

După ce se făcu bine, lipsa de activitate îl chinuia grozav; nu putu să stea fără să facă ceva. Îşi căută o ocupaţie, o îndeletnicire oarecare. Şi cum poziţiile din Pyrinei îl încîntară, se stabili la Oloron, unde cumpără o uzină pentru fasonatul lemnului, căci zicea dînsul, e păcat să se piardă atîtea cantităţi de lemne în munţi.

Era instalat acolo de vreo trei săptămîni, cînd într-una din seri, servitorul îi aduse cartea de vizită a unui necunoscut, ce dorea să-l vadă.

Citi numele de: Louis de Clameran!

De ani de zile Gaston nu mai fusese răscolit de o aşa emoţie grozavă; tot sîngele îi năvăli spre creier; se cutremură ca un arbore lovit de secure.

Toate simţirile pe care le crezu pînă atunci moarte, se deşteptară deodată în el cu o violenţă nemaipomenită.

Mii de gînduri, amestecate şi confuze, i se îngrămădiră în

cap, şi cuvinte neînţelese începură să-i iasă de pe buze:

- Fratele meu! Fratele meu!

Servitorul rămase zăpăcit la vederea stăpînului său, în ce hal era. Gaston coborî scara ca un aiurit, murmurînd într-una:

- Fratele meu! Fratele meu!

Jos, în vestibul, un bărbat, Louis de Clameran, în picioare aştepta!

Gaston se repezi la el şi-l îmbrăţişă, şi-l sărută, îl trase sau mai bine îl tîrî pînă în salon.

Cu de-a sila făcu pe Louis să ia loc, se aşeză şi dînsul lîngă el, drept în faţă, pentru a-l privi mai pe îndelete. Îi prinse mîinile şi le ţinea strînse între ale sale.

- Tu? Tu eşti, Louis al meu? Tu? Tu?

Şi pronunţă aceste cuvinte cu glas tare să le audă mai bine, nici nu-i venea să creadă că-l are pe Louis în faţa sa.

O mamă, revăzîndu-şi pe fiul ei, ostaş, după ce a trecut printr-o bătălie cruntă, nu se abandonează mai mult în delirul ei, cum se abandonase Gaston; expansiunea nu ţîşneşte mai zgomotos la o mamă, cum izbucnise la el!

Gaston, pentru care viaţa pînă atunci nu fusese decît o vijelie continuă, nu se mai putu stăpîni.

El, aventurierul, secundul temutului căpitan Warth, el, căutătorul de aur în minele din Vilo-Rica, plîngea şi rîdea în acelaşi timp.

- Te-aş fi recunoscut imediat, da, te-aş fi recunoscut. Expresia figurei tale nu s-a schimbat cîtuşi de puţin; aceeaşi privire, acelaşi zîmbet, aşa cum te-am cunoscut altă dată; la fel întocmai!...

Louis zîmbea. Era poate acelaşi zîmbet ce l-a avut în noaptea aceea fatală cînd i se poticnise calul şi cînd trădase pe fratele său Gaston.

Surîdea şi Louis. Avea înfăţişarea mulţumită, chiar fericită de această revedere.

Dacă venise acum şi era cu zîmbetul pe buze, era o mare nevoie pentru el: atîta curaj, atîta voinţă!

În clipa cînd trebui să sune la vila lui Gaston, putea să încărunţească cineva, atîta curaj şi îndrăzneală i-a trebuit. Dinţii îi clănţăneau cînd întinsese cartea de vizită servitorului şi abia putu să pronunţe:

- Du aceasta stăpînului dumitale.

Pînă să se înapoieze servitorul, i se părură cîteva veacuri.

- O fi chiar el, ori un altul? Şi dacă e dînsul, ştie ceva, bănuieşte ceva?

Cînd îl zărise pe Gaston coborînd scara, ca un uragan, îi veni s-o rupă la fugă.

Şi dacă stătea în vestibul, tîmpit şi îngheţat de emoţie, n-a fost pentru altceva decît că nu ştia intenţiile lui Gaston: vine la el ca frate, ori e unul ce vrea să se răzbune?

Şi cînd văzu că Gaston rămase acelaşi bun, încrezător, credul şi naiv, căpătă convingerea că nu ştie nimic, nu bănuieşte nimic, şi-şi mai veni în fire şi începu să zîmbească şi el.

- Bine că n-o să mai fiu singur şi stingher pe lume. Am de acum înainte pe cineva pe care-l iubesc şi pe cineva să mă iubească şi pe mine.

Se întrerupse şi apoi deodată, cu acea lipsă de şir a ideilor ce-o dau emoţiile tari, puse deodată întrebarea:

- Te-ai însurat?

- Nu!

- Cu atît mai rău, foarte rău. Aş fi dorit să te văd însurat cu o femeiuşcă bună, devotată, aş fi vrut să te ştiu tată! cîtorva copii frumoşi şi buni. Ah, cum mi-aş fi deschis toată inima pentru ei. Familia ta ar fi fost şi a mea! Ah, ce bună şi duioasă ar fi fost pentru mine familia ta! Cum se poate! Să trăieşti, singur cuc, izolat, fără o femeie care să împartă şi să împărtăşească cu tine bucuriile şi grijile, la toate încercările, necazurile şi reuşitele, asta nu e o viaţă! Să n-ai a te gîndi decît numai la tine însuţi, ah, ce trist lucru.Dar ce vorbesc? Te am doar pe tine! Şi îmi e destul. Louis!...care va să zică, am un frate, un prieten, un camarad, cu care voi putea vorbi pe faţă,

așa cum vorbesc cu mine însumi, fără ascunzișuri și fără rezerve.

- Da, Gaston, da, un bun prieten!

- Pentru că ești fratele meu și cum nu ești însurat, vom trăi împreună. Vom trăi ca doi holtei, fericiți și fără griji, ca niște zei. Vom vorbi și vom face ghidușii. Tu ești acela ce mă întinerește. Simt puteri noi. Îmi pare că n-am mai mult de douăzeci de ani, că sînt puternic și ușor ca în vremea tinereții cînd treceam Rhonul înot. Ce mult e de atunci! Cît am luptat, am suferit, cît am îmbătrînit și cît m-am schimbat.

- Tu? îl întrerupse Louis, ești mai puțin îmbătrînit decît mine.

- Ce, glumești?

- Ți-o spun serios.

- M-ai recunoscut?

- Cum să nu! Ai rămas tot același.

Louis spunea adevărul. Era mai mult uzat decît îmbătrînit. Gaston însă, cu părul încărunțit, cu toată pielița lui pîrlită de soarele Braziliei, se păstrase totuși bine și în toată puterea sa, plin de maturitate și bine sub toate raporturile.

Pe cît privirea lui Louis era neliniștită și nervoasă, ochii lui Gaston reflectau liniște și francheță.

- Ia spune-mi, dragă Louis, cum ți-a venit ideea să mă găsești, ce zînă binevoitoare te-a mînat pînă în pragul casei mele?

Louis prevăzuse că Gaston îi va pune tocmai această întrebare. În timpul călătoriei sale de 18 ore, își făcuse un plan și mijlocul de a face față tuturor întrebărilor posibile ce s-ar putea ivi.

- Providenței trebuie să-i mulțumim de revederea noastră. Acum vreo trei zile, la cercul pe care-l frecventez, sosise un tînăr ce a făcut o cură la stațiunea balneară Eaux-Bonnes și mi-a spus că ar fi auzit vorbindu-se acolo de un marchiz de Clameran. Poți să-ți închipui surpriza mea. Mi-am zis, ce individ escroc o fi acela ce se împăunează cu numele nostru. Și

fără a sta mult pe gînduri, mi-am luat un bilet de tren şi...iată-mă aici! Simplu de tot.

- Nici nu te gîndeai să mă găseşti chiar pe mine în persoană?

- De unde? De 23 de ani te credeam mort!...

- Eu, mort?...Cum se poate? E oare posibil? Apoi domnişoara Valentina de La Verberie nu ţi-a comunicat că am scăpat? Mi-a jurat că se va duce la tata şi o să-i comunice aceasta.

Louis făcu o mină, ca a unui om ce e silit să facă unele mărturisiri contra voinţei sale.

- Vai, Gaston, nu ne-a comunicat nimic!

La această declaraţie, un nor furios trecu prin ochii lui Gaston.

" Poate că Valentina era mulţumită că a putut să scape de mine " se gîndi Gaston.

- Nu v-a spus nimic?...Cum se poate?...Chiar nimic?...Şi v-a lăsat să-mi plîngeţi moartea? Şi pe tata să moară de durere? Ştiu, îi era o frică grozavă să nu afle lumea, m-a sacrificat pentru a-şi păstra neştirbită reputaţia.

- Dar tu de ce n-ai scris? îl întrerupse Louis.

- Am scris, nu o dată, şi tîrziu de tot abia aflasem de moartea tatei şi că tu ai plecat de acolo.

- Ce era să fac? Am plecat de la Clameran pentru că te-am crezut mort.

Gaston se sculase de pe scaun făcînd cîţiva paşi, cuprins de o tristeţe fără margini.

- Eh! Ce să ne mai necăjim de cele ce au fost? Amintirile, fie bune, fie rele, nu fac decît acest moment plăcut al revederei noastre, lasă, viitorul e al nostru.

Louis tăcu.Nu ştia încă bine situaţia ca să rişte vreo întrebare.

- Tu, de sigur că n-ai mîncat şi eu stau şi trăncănesc?

- Să-ţi spun drept, n-am mîncat nimic.

- Şi tăceai? Dar nici eu n-am luat masa...chiar în prima zi

a revederei noastre te-am lăsat nemîncat. Am un vin straşnic.

Gaston sună şi în mai puţin de o jumătate de oră, li se pregăti o masă bogată şi aleasă.

În timpul mesei, cei doi fraţi vorbiră de toate. Firește că Gaston era curios să afle cît mai multe amănunte despre trecut, din momentul plecării sale.

- Ce s-a făcut cu Clameranul nostru?

Louis ezită un moment, dar în cele din urmă, se hotărî să spună adevărul.

- L-am vîndut.

- Şi castelul?

- Şi castelul.

- Înţeleg, dar vezi, eu în locul tău,...locul naşterii străbunilor noştri...unde a murit tata...

Şi Gaston văzînd că-l întristează pe frate-său:

- Nu-i nimic! Nu în ziduri, nu în pietre şi cărămizi trăieşte o amintire, ci în sufletul nostru. Nu vezi, nici n-am vrut să mă înapoiez prin acele locuri, am preferat să mă depărtez cît mai mult. Mi-era frică să revăd castelul Clameran şi La Verberie... Cele mai frumoase clipe din viaţă le-am petrecut acolo.

Chipul lui Louis se înseninã. Siguranţa că Gaston nu fusese încă prin acele părţi îl liniştiră.

La ora două după miezul nopţii, cei doi fraţi mai stăteau încă de vorbă.

Chiar a doua zi de dimineaţă, Louis zbură la telegraf şi adresă lui Raoul următoarea ştire:

"Fii liniştit. Multă băgare de seamă. Urmează instrucţiunile. Toate bune."

Cu toate aceste veşti liniştitoare, Louis nu putuse încă afla nimic din cele dorite de el.

Gaston îi povesti toate peripeţiile vieţii sale, pînă în cele mai mici amănunte, dar o vorbă ce ar fi putut deslusi pe Louis în planurile sale, n-auzise.

Era oare aşa din întîmplare? Ori din calcul şi chibzuială? Ori poate din uitare?

Louis îşi punea aceste întrebări cu setea oamenilor perverşi care atribuie tuturor perversitatea lor.

Să hotărî să limpezească cît mai repede situaţia.

- Ştii, dragă frate, noi am vorbit de tot felul de lucruri, chiar de cele mai neînsemnate, n-am atins încă pînă acum nici o chestie serioasă.

- Bine, bine, ce lucruri aşa de serioase ai să-mi spui, că iei o mină aşa de gravă şi importantă?

- Trebuie să-ţi spun sincer... crezîndu-te mort...m-am făcut eu şi moştenitorul tău.

Gaston izbucni într-un hohot de rîs, un rîs sincer şi deschis.

- Şi pe astea le numeşti tu lucruri serioase?

- Desigur, aveai şi tu drept la jumătate din moştenire, doar... trebuie să-ţi dau socoteală.

- Am destul şi te rog, să închidem acest capitol al discuţiei... Frate dragă, ce ai tu, e al tău, nu mă priveşte, s-a isprăvit, s-a prescris.

- Nu pot să primesc..

- Cum? Moştenirea de la tata? Nu numai că poţi dar şi trebuie...eşti obligat... Tata avea de gînd ca numai un singur moştenitor să fie... şi nu trebuie să ieşim din cuvîntul lui.

Şi după o pauză scurtă:

- Se vede că tu eşti prea bogat şi mă crezi pe mine prea sărac de insişti atîta?

Louis tresări la această vorbă şi pentru a nu se angaja, răspunse:

- Nu-s nici bogat, nici sărac.

- Din parte-mi, să-ţi spun drept, aş dori să fii mai sărac decît Iov pentru a putea împărţi pe din două averea mea... Vino cu mine să-ţi arăt tot ce am aici, să vezi proprietatea mea.

Louis se linişti. În perversitatea lui, bănuia că Gaston fuge într-adins şi ocoleşte chestiile pe care voia să le afle dînsul.

" Neglijenţa, nepăsarea lui Gaston, n-o fi o comedie? " se gîndea Louis.

Tot felul de bănuieli se deşteptară în sufletul lui Louis, şi mai-mai îi păru rău de telegrama optimistă expediată lui Raoul.

Dar ştia să se stăpînească. Nici un sentiment al neliniştei sale nu se vedea pe faţa-i.

Văzînd tot domeniul în amănunţime, casa mai întîi, apoi curtea, parcul, grădina, dependinţele, grajdul, într-un cuvînt, totul, să nu-i scape nimic nevăzut, necercetat.

Vizită şi uzina în plină activitate, în plin mers.

Gaston, ca un frate bun şi sincer, îl făcu părtaş la toate gîndurile, planurile şi proiectele sale.

- Am de gînd să înlocuiesc cărbunele cu lemnul ce putrezeşte prin pădurile noastre.

- Da, da, admirabil, foarte bine te-ai gîndit...

Louis fu cuprins de o invidie fără seamăn. Vedea el că toate merg bine, îl vedea pe Gaston mulţumit şi fericit folosindu-se de roadele ostenelilor, în timp ce el, era plin de venin şi de furie. Ura veche, dinainte, se aprinsese din nou în el.

- Louis dragă, ce spui tu de toate astea?

- Ce să spun? Văd că posezi cea mai frumoasă proprietate, în ţinutul cel mai încîntător de pe lume, ce poate ispiti pe un biet parizian.

- Aşa crezi tu?

- Ţi-o spun cinstit.

- Dacă-i aşa, frate dragă, să ştii că această proprietate ne aparţine amîndurora, pentru că e a mea. N-o vei mai părăsi. Ţii tu aşa de mult la Parisul ceţos? Lasă-l dracului... Aşează-te aici, în acest frumos ţinut. Luxul scîrbos din Paris nu face atîta cît viaţa îmbelşugată şi liniştită de aici. Eşti hoîtei, eşti liber, ce-ţi pasă? Rămîi aici, nu vei duce lipsă de nimic. Şi cînd te vei plictisi, şi pentru că nu poţi să stai fără să faci nimic, vom avea uzina. Noi amîndoi la un loc, o vom conduce de minune. Ideea mea îţi convine?

Louis nu dădu nici un răspuns. Propunerea aceasta, dacă i-ar fi fost făcută acum un an l-ar fi umplut de bucurie. Cu ce plăcere ar fi primit dînsul atunci perspectivele unei vieţi frumoase şi îmbelşugate! După atîtea şi atîtea, prin ce a trecut el, ce odihnă liniştitoare! Atunci ar fi putut să se schimbe, el adîncit în rele, aventurierul, escrocul şi să o pornească pe o cale bună!

Dar acum? Nu mai era cu putinţă, era prea tîrziu, şi nu mai putea de necaz şi turbare.

Astăzi nu mai era liber, nu mai putea să facă ce ar fi vrut, şi nu mai putea să dea înapoi... nu mai putea să părăsească Parisul!

La Paris se angajase într-o luptă, într-un joc atît de îngrozitor, ce poate fi considerat ca pierdut, chiar în clipa cînd îl părăseşti numai, şi ferească Dumnezeu, poate intra şi în puşcărie.

Singur el, treacă meargă, tot ar mai fi putut s-o şteargă. Dar avea un tovarăş, un complice.

- De ce taci? îl întrebă Gaston, surprins de tăcerea lui, găseşti vreo piedică la cele ce ţi-am propus eu?

- Vai de mine, nici una, ferească Dumnezeu!

- Atunci?

- Să-ţi spun drept, iubite Gaston, fără sumele ce-mi revin de la ocupaţiile mele din Paris, nici n-aş avea cu ce să trăiesc.

- Şi asta îţi e singura împotrivire? N-a trecut nici o clipă şi parcă-mi ofereai jumătate din moştenirea părintească! Louis! Louis! Văd că nu m-ai înţeles, ori nu-mi eşti frate bun!

Louis nu mai avea nici un răspuns. Gaston sucea şi răsucea pumnalul în rană.

- Nu vreau să ajung o greutate pentru tine.

- Greutate? Dar nu eşti în toate minţile! Nu-ţi spun că sînt bogat, chiar foarte bogat. Crezi că ai văzut tot ce am eu? Te înşeli, îmi pare rău. Tot ce ai văzut aici nu e decît a patra parte din ceea ce posed eu. Îţi închipui tu că o să bag toată averea mea într-o singură întreprindere, tot fructul muncii mele

de 20 de ani? Am destul, prea destul, am o rentă însemnată, chiar dacă n-aş mai vrea să muncesc toată viaţa mea am cu ce trăi pe picior mare, mai am şi moşii întinse, mine şi păduri. Cînd o să vînd tot ce am în Brazilia... Louis eu am noroc... uite, administratorul averii mele din Brazilia mi-a trimis zilele acestea chiar două milioane din veniturile mele.

Louis tresării de bucurie la auzul acestui pomelnic de avuţie. Cu alte cuvinte, îşi putea da seama în ce grad e, sau nu ameninţat.

- Mă rog, prin cine ţi-au parvenit aceşti bani? întrebă Louis pe Gaston, cu aerul cel mai degajat şi dezinteresat posibil pe lume.

- De la fostul meu tovarăş. Banii îmi stau la dispoziţie, îi pot redica cînd vreau, de la bancherul meu din Paris.

- Probabil prieten cu tine?

- Prieten, nu e cuvîntul. Mi-a fost recomandat ca un bancher foarte bogat şi ca un om de o corectitudine rară, prudent şi chibzuit. Stai să-ţi spun cum îl cheamă ... Fauvel şi locuieşte în strada Provenţei.

Oricît se stăpînea Louis şi oricît de pregătit era la răspunsul lui Gaston, se înroşi şi păli totodată.

- Cunoşti tu pe acest bancher? întrebă Gaston.

- După nume numai, personal nu-l cunosc.

- O să facem cunoştinţă cu el cînd ne vom duce la Paris, pentru că am de gînd să te însoţesc cînd îţi vei aranja treburile tale, înainte de a te stabili aici.

Louis rămase ca trăsnit la auzul acestei veşti, a cărei realizare trebuia să fie pierderea lui. Fără să vrea, Gaston îl fixă.

- Vii şi tu la Paris?

- Ce găseşti tu aşa de extraordinar?

- Nu, nimic.

- Urăsc Parisul şi ce e mai curios, e că n-am fost niciodată la Paris. Dacă interesele nu m-ar chema nici nu m-aş duce... o să mă duc pentru că am aflat (aici Gaston ezită puţin) cum îţi

spun, am aflat că domnişoara de La Verberie locuieşte la Paris..şi ţin s-o văd.

- Da?

Gaston deveni gînditor, era emoţionat şi nu-şi putu ascunde emoţia.

- Ţie Louis, pot să mă confesez de ce ţin s-o văd. I-am încredinţat înainte de plecarea mea nişte bijuterii ale mamei.

- Şi după douăzeci şi trei de ani, vrei să ţi le înapoieze?

- Da, sau mai bine, nu ţin, e un pretext cu care vreau să mă înşel eu însumi... să-ţi spun drept, vreau s-o revăd, pentru că am iubit-o, ăsta e adevărul.

- Şi cum ai s-o poţi regăsi?

- E simplu de tot. Cel dintîi om de la Beauçaire îmi va spune cu cine e măritată şi odată ce voi şti cu cine, îmi va fi uşor. Chiar mîine o să scriu la Beaudaire.

Louis nu dădu nici un răspuns.

Indivizi de teapa lui Louis, cînd pe neaşteptate se găsesc în faţa unei situaţii neprevăzute care constituie pentru ei cel mai mare pericol, tac pur şi simplu. Ei îşi dau seama de situaţie şi nu vor să scoată nici o silabă ce i-ar putea compromite, orice "da "sau "nu ", putînd fi fatal pentru ei. De aceea preferă să tacă şi să aibă timp să cîntărească toate consecinţele ce ar decurge.

Înainte de orice, Louis se feri să discute proiectele fratelui său.

Ca cineva să se apuce să combată intenţiile cuiva, înseamnă a le fixa mai adînc, fiecare argument e ca lovitura ciocanului pe un cui.

Şi ca un om îndemînatec căuta să schimbe vorba, şi în tot restul zilei discuţia despre Paris şi Valentina fu cu desăvîrşire evitată şi eliminată din conversaţia lor.

Seara, cînd rămase singur în camera lui, putu să examineze situaţia în adevărata ei valoare.

Louis începu să studieze situaţia pe toate feţele.

La început ea i se păru disperată.

De douăzeci de ani şi mai bine, de cînd declarase război societăţii, dînsul nu trăia decît din îndrăzneala sa, scoţîndu-şi veniturile din izvorul credulităţii, a naivităţii şi prostiei omeneşti. De douăzeci de ani de cînd se ciocnea de principiile codului penal, multe şi multe fură clipele şi vremurile grele pentru el.

A înfruntat pe toţi şi pe toate; nu mai avea teamă de nimic.

Mintea-i putea să născocească şi să execute cele mai criminale planuri şi să le execute fără emoţie şi fără să clipească măcar.

Şi, ciudat, în aceste clipe grozave, capul îi era golit de idei. Încrederea în sine şi neruşinarea de care dăduse dovadă cu orice ocazie, de astă dată erau absente din spiritul şi mintea sa.

Vîrît într-un colţ de unde i se părea că nu va mai putea ieşi, era gata să renunţe la luptă, declarîndu-se învins pe toată linia.

Îi venise ideea dacă n-ar fi mai bine să se împrumute cu o sumă frumuşică de la fratele său şi s-o ia la sănătoasa, ştergînd-o pentru veci.

În zadar îşi frămînta capul. Experienţa-i tristă nu găsea nici o combinaţie ce ar fi putu s-o aplice în acele momente.

Vedea că urma ca fatalitatea să-l încleştezе fără doar şi poate în împrejurările pe care el însuşi le pregătise.

În viitor nu vedea decît ruine şi dezastru.

Din toate părţile nu zărea decît pericolul apropiindu-se, înaintînd cu furie şi imposibil de oprit.

Louis avea teamă şi de doamna Fauvel, şi de bancher şi de nepoată-sa, Magdalena. Gaston aflînd adevărul, ar încerca să se răzbune, chiar Raoúl, fostul său complice, cînd ar vedea dincotro bate vîntul, îl va părăsi şi îi va ajunge cel mai cumplit vrăjmaş.

Se poate oare găsi un mijlòc care să împiedice întîlnirea Valentinei cu Gaston?

Fără discuţie nici unul.

Şi clipa întîlnirii lor înseamnă clipa pierderii lui.

Scufundat în aceste gînduri nici nu observă zborul timpului. Zorile îl surprinseră sprijinit de pervazul ferestrei, cu fruntea aprinsă şi în friguri, gata să plesnească de greutatea gîndurilor.

- Zadarnic caut, n-o să găsesc nici o ieşire, nu am nimic de făcut, nimic altceva decît să cîştig timp şi să aştept un prilej.

Închise fereastra, se culcă şi atît era de deprins cu acest fel de situaţii periculoase, că adormi pe dată.

Nici un rid nu se vedea pe obraz a doua zi, cu toate grijile şi veghea de peste noapte.

Ceva mai mult: era mai drăgăstos, mai vesel, mai vorbăreţ, cum nu fusese faţă de Gaston nici în ajun. Spunea că ar vrea să facă o excursie călare şi să viziteze localităţile învecinate. Pe cît era de calm mai înainte, pe atîta se arătă de zglobiu şi săltăreţ acuma. Nu vorbea decît de călătorii, plimbări şi excursii.

Adevărul era că voia să-l ocupe pe Gaston cu ceva, să-l amuze şi să-l facă să uite şi de Paris şi de Valentina.

Spera că, cu vremea, întrebuinţînd tot felul de şmecherii, va şti să-l facă pe fratele său să nu-şi mai revadă fosta iubită. Nu dispera cîtuşi de puţin. Va şti el să-l convingă pe Gaston şi să-i dovedească că această întîlnire, cu desăvîrşire de prisos, ar fi neplăcută pentru amîndoi, plictisitoare pentru el şi periculoasă pentru ea.

În ce priveşte bijuteriile ce i le-a dat în păstrare, dacă Gaston se va încăpăţîna totuşi, se va oferi el Louis, să îndeplinească această misiune delicată şi să i le ceară. Va şti el cum, cu delicateţe, discreţie şi tact, să ducă afacerea la bun sfîrşit şi... (la drept vorbind... ştia Louis unde se găsesc).

Dar, cu toate planurile sale de a cîştiga timp, trebuia să recunoască că toate erau zadarnice, că toate speranţele şi încercările sale sînt în van.

Într-una din zile Gaston îi spuse:

- Ştii că am scris...

- Ai scris, cui şi pentru ce? Nu ştiu la ce te gîndeşti.

- La Beaucaire, să aflu cu cine s-a măritat Valentina.
- Văd că mereu te gîndeşti la ea.
- Da, mereu.
- Şi nu vrei să renunţi la ea?
- Nu pot.
- Frate dragă, nici nu te gîndeşti că femeia pe care o iubeşti tu, aparţine altuia, e soţia lui, mamă de copii, şi aşa mai departe? Va încuviinţa ea să te mai primească? Mai ştii! Prezenţa ta să nu-i aducă o tulburare în viaţă şi în loc de plăcere, să nu ai pe urmă remuşcări arzătoare.
- Sînt nebun şi o ştiu, dar dacă nu pot altfel?

Gaston le spusese acestea cu atîta patimă că Louis vedea bine că toate sînt în zadar. Nu putea să-l schimbe din hotărîrea sa.

Totuşi, Louis rămase acelaşi, calm, neocupîndu-se în aparenţă decît de distracţii şi de plăceri, în realitate însă, se interesa într-una de scrisorile ce soseau sau trebuia să sosească.

Ştia ora cînd trebuia să vină factorul poştal şi ca din întîmplare se găsea întotdeauna în curte la acel ceas.

Dacă lipsea el şi fratele său de acasă, cunoştea locul unde se puneau scrisorile, se ducea personal să le ia.

Această supraveghere nu fu fără folos.

Într-una din zile recunoscu printre scrisorile ce i le predase factorul, una ce avea ştampila poştei din Beaucaire.

Repede şi fără a sta mult pe gînduri, o băgă în buzunar. Cu toate că era gata să plece călare cu fratele său la plimbare, găsi un pretext să se retragă pentru cîteva clipe în camera sa, nemaiputînd să-şi stăpînească nerăbdarea de a o citi.

Era într-adevăr o scrisoare de la Beaucaire, mult aşteptatul răspuns.

Între alte amănunte fără însemnătate pentru Louis, scrisoarea cuprindea şi următorul pasaj:

" Bărbatul domnişoarei de La Verberie, este un bancher cunoscut, cu numele de André Fauvel. Eu, personal, n-am cinstea să-l cunosc, dar sper să mă duc pe la el cînd voi ajunge la Paris.

Am un proiect care ar aduce mari foloase pe la noi, de pus în executare. I-l voi supune domnului Fauvel şi voi cere concursul pentru realizarea lui. Cred că nu te vei supăra şi nu-mi vei lua în nume de rău, dacă mă voi referi la persoana dumitale..."

Louis fu apucat de un tremurici, ca unul ce scăpase de un mare pericol.

Dacă scrisoarea aceasta intra în mîinile fratelui meu nu-mi rămînea altceva de făcut decît s-o şterg mai repede.

Pierzania lui întîrziată, ce e drept, nu era însă mai puţin sigură.

Gaston mai aşteptă încă opt zile răspunsul de la Beaucaire, apoi se apucă şi scrise din nou. Cunoştinţa lui Gaston din Beaucaire se grăbi şi răspunse chiar pe dată. Mai amînase Louise cu vreo zece, douăsprezece zile soarta lui.

- "Aici e aici! Dacă acest imbecil din Beaucaire se duce la Paris şi pronunţă numele de Clameran faţă de bancher, s-a isprăvit. Nu mai e nici o scăpare!"

Gaston era în curte şi Louis, în camera lui.

- Vii ori nu?

- Îndată! răspunse Louis.

Coborî scara, numai după ce băgase în fundul cufărului scrisoarea din Beaucaire, ce o primise cu cîteva clipe din mîna factorului poştal.

Vedea el că lucrurile nu mai puteau merge multă vreme. Se hotărî să ceară un împrumut de la Gaston şi cu ce mai avea el strîns, s-o tulească spre America.

- "Cît despre Raoul, facă cum o putea!"

Era tare mîhnit că cea mai frumoasă din combinaţiile ce le-a pus la cale în viaţa sa, trebuie să rămînă baltă din cauza împrejurărilor ce se îngrămădeau, dar nu avu încotro. Omul deştept trebuie să ştie să aleagă întotdeauna partea cea mai favorabilă din viaţă.

Chiar a doua zi, cînd pe înserate se plimba cu Gaston, pe frumoasa alee ce ducea spre uzină, Louis începu atacul, cu povestirea unei istorioare, care se termină cu cererea unui

împrumut considerabil de vreo cîteva sute de mii de franci, o bagatelă, 800.000, nici mai mult, nici mai puţin!

Cum mergeau ei aşa încet, deodată cam la 1 km de uzină, le veni în faţă un băiat tînăr, cam de 23 de ani, îmbrăcat ca ucenicii lucrători de fabrică.

Tînărul îi salută.

Louis fu apucat de o zguduitură aşa de puternică, că şi Gaston fu atins la rîndul său.

- Ce ai Louis?

- Nimic, m-am lovit cu piciorul de o piatră şi m-a făcut să sufăr.

Se vedea că minţea. Oricît se prefăcea, Gaston observase că Louis nu spunea adevărul. Tremurătura şi spaima se vedeau.

Louis recunoscuse în acest lucrător pe... Raoul de Lagors!

Din acea clipă se isprăvise cu Louis de Clameran. Era nimicit de-a binelea, distrus cu desăvîrşire.

Surpriza, o spaimă instinctivă, paralizase, nimicise verva sa îndrăzneaţă şi limbută. Era cu desăvîrşire absent la cele ce-i spunea Gaston.

Continua să meargă alături de frate-său pe drumul prăfuit al şoselei, dar vai, mergea însă ca un automat, în virtutea inerţiei şi a mişcării cîştigate.

Se părea că ascultă, poate chiar asculta, dar cuvintele-i ajungeau la ureche, fără nici un înţeles. Aproape nu auzea, maşinaliceşte scotea din cînd în cînd cîte o exclamare, o afirmaţie, cîte un " da " scurt şi acesta mulţumită dedublării instinctive ce se produce din cauza unei mari emoţii între spirit şi fizic.

Nu se auzea decît un:

- Da! sau,
- Aşa! ori,
- Cu adevărat! sau,
- Poate! sau,
- Mai ştii?

Dar nu ştia ce spune, sau să se potrivească la cele ce-i spunea Gaston.

Cu toate că necesitatea absolută îl ţinea lîngă Gaston, gîndul lui era numai la Raoul ce trecuse pe lîngă ei.

Nu putea să-şi explice cum Raoul se găsea acolo. Pentru ce a venit? Ce s-a întîmplat? Şi de ce e travestit ca un lucrător?

De cînd se găsea la Gaston, Louis i-a scris lui Raoul, absolut în toate zilele, dar nu primise niciodată vreun răspuns de la el.

Dacă la început, această tăcere a lui Raoul, Louis o găsise firească, acum însă i se păru extraordinară, de neexplicat şi chiar anormală.

Se întîmplase oare, la Paris ceva neprevăzut? Ori ţesătura de intrigi şi reţeaua de presiune în care o băgase pe doamna Fauvel s-a rupt? Fusese Raoul constrîns să fugă şi venise să-l pună la curent, că toate maşinaţiunile s-au descoperit?

Ori, mai ştii, să nu fi fost numai o părere, o halucinaţie, o asemănare, să-l ia pe trecătorul din drum, drept Raoul?...

Şi culmea, să nu poată alerga să-l găsească pe acel tînăr spre a se convinge cine este şi ce este!

Chinul nesiguranţei îl dobora şi creştea din clipă în clipă.

Spre norocul lui, Gaston se obosise şi ceru să se înapoieze.

Şi, imediat ce ajunse acasă, se retrase în camera de culcare.

În sfîrşit, Louis era liber, singur!...

Îşi aprinse o ţigară şi spuse servitorului că iese iar şi să nu-l mai aştepte.

Îşi închipuia, că tînărul acela dacă într-adevăr ar fi fost Raoul, va căuta să-l aştepte şi-l va prinde.

Într-adevăr, prevederea nu-l înşelase.

Nu făcuse nici o sută de paşi pe şosea şi deodată necunoscutul acela, îi ieşise dintr-un tufiş, unde se pitulase.

Era o noapte luminoasă. Louis recunoscu îndată pe Raoul.

- Ce s-a întîmplat? Spune mai repede, nu mai pot de spaimă!

- Nu s-a întîmplat nimic.

- Cum? Situaţia nu e ameninţată?

- Deloc! Ceva mai mult, fără ambiţia ta neînfrînată, toate ar merge de minune.

- Atunci, ce cauţi aici? Cum de ţi-ai permis să părăseşti postul tău, cu riscul de a ne pierde?

- Asta mă priveşte pe mine.

- Explică-mi imediat, spune-mi motivele ciudatului tău capriciu.

Şi Louis furios îi strînse degetele ambelor mîini, de trosneau.

Fără mare caznă, Raoul şi le scoase. Louis rămase surprins de forţa tînărului.

- Mai încet, ia-o mai încet şi nu te aprinde. Nu-mi place să fiu bruscat şi am să-ţi răspund.

În aceeaşi clipă, Louis făcu să sclipească în faţa ochilor lui Raoul, un revolver mic şi elegant de buzunar.

- Te explici ori nu?...

- Ori nu? Ce?... te rog, lasă aceste ameninţări că nu-mi e teamă de ele, nu mă sperii deloc. Am să-ţi dau toate explicaţiile ce doreşti, dar nu la drumul mare şi pe această văpaie a lunii. Dacă ne vede cineva... haide mai încolo...

Şi trecură de pe şosea peste cîmp, călcînd în picioare porumbiştea.

- Acum unchiule, pot să-ţi spun aici motivele ce m-au făcut să vin încoace. Am primit toate scrisorile tale, le-am citit şi recitit de nenumărate ori. Ai voit să fii prudent şi ai scris acoperit, aşa de acoperit, că n-am înţeles nimic din ele. Din tot ce mi-ai scris, am înţeles că sîntem ameninţaţi de un mare pericol.

- Cu atît mai mult, nenorocitule, trebuie să fim prudenţi.

- Foarte prudenţi, bine ai zis. Dar, unchiule dragă, înainte de a înfrunta un pericol, ţin să ştiu de ce e vorba. Sînt gata să-mi pun pielea în joc, dar vreau să ştiu la ce pericol sînt expus.

- Nu ţi-am scris că poţi fi liniştit?

- Care va să zică, unchiule, să am încredere deplină în tine, încredere completă?

- Negreşit. Bănuielile tale sînt absurde, mai cu seamă după cîte am făcut pentru tine. Cine s-a dus la Londra, să te caute şi să te aducă la Paris? Eu! Cine ţi-a dat un nume şi o familie, care nu aveai nici una, nici alta? Tot eu! Cine lucrează chiar în momentul de faţă, spre a-ţi asigura viitorul? Iarăşi eu!

- Foarte bine, bravo! Frumos, splendid! Dar cu ce-mi dovedeşti că te jertfeşti pentru mine? Doar ai avut nevoie de mine, cînd ai venit la Londra să mă găseşti. Nu de florile-mărului m-ai adus la Paris. Te rog, demonstrează-mi că eşti cel mai generos şi mai dezinteresat dintre toţi unchii; să-mi ceri o medalie, ţi-o voi acorda.

Clameran se stăpîni, cît pe ce era să izbucnească.

- Unchiule, să lăsăm copilăriile acestea la o parte. Dacă am venit încoace, e că te cunosc bine, îţi cunosc apucăturile; dovadă că am avut încredere în tine, după cum te-ai putut convinge. Dacă ai fi crezut că interesul tău cere să mă pierzi, n-ai fi stat nici o clipă la îndoială şi ai fi făcut-o cu sînge rece. În caz de pericol, n-ai să stai să alegi mult: tu vei căuta să te scapi pe tine şi ai să laşi să mă descurc eu cum voi putea, singur. Te rog, nu protesta, e degeaba şi eu în locul tău, tot aşa aş face. Ne cunoaştem. Notează-ţi însă un lucru: nu sînt dintre aceia ce crezi că pot fi jucaţi pe degete. Să lăsăm la o parte aceste acuzări reciproce, să venim la fapte... Ia, spune-mi...

Pe un astfel de complice trebuie să-l bagi în seamă. Şi de aceea, Louis îl înţelese imediat. În loc de a se revolta, îi povesti pe scurt şi limpede, toate împrejurările petrecute din ziua de cînd a sosit la frate-său.

Îi spuse toate, nu-i ascunse nimic; singurul lucru ce nu-l comunică, fu avuţia de care dispunea frate-său, căută să-i micşoreze din importanţă.

- Cum văd, îi zise Raoul, stăm bine de tot. Ei, aici e aici, cum ai să te strecori?

- Da, negreşit, voi şti, numai tu să nu mă trădezi.

- Marchize, n-am trădat încă pe nimeni în viaţa mea, pînă acum. Dar să vedem cum ai să procedezi.

- Momentan, nu ştiu, dar sper că voi găsi un expedient. În privinţa asta n-am nici o grijă. Tu poţi să pleci înapoi la Paris liniştit. La Paris nu eşti expus nici unui risc, cît mă priveşte pe mine, poţi fi sigur că voi şti eu să-l supraveghez bine pe Gaston.

Raoul rămase pe gînduri.

- Crezi că n-am nici un risc? Eşti sigur?...

- Nu vezi şi tu, o avem bine în palmă pe doamna Fauvel şi nu va îndrăzni să crîcnească măcar, împotriva noastră. Are tot interesul să nu vorbim noi ceva despre ea; şi-i pare bine, că numai noi îi cunoaştem trecutul şi păcatul. Ea ţine şi cu drept cuvînt, să nu fie hulită de lume şi expusă dispreţului şi urii bărbatului ei.

- Aşa este, recunoscu Raoul, o ţinem bine, nu de ea mi-e frică.

- Dar de cine atunci?

- De o duşmancă, de talia ta, o femeie fără cruţare, de Magdalena.

- Eh, asta?... făcu Louis cu un gest de dispreţ.

- Eh, eh, tu o dispreţuieşti şi n-o bagi în seamă pe Magdalena; ţi-o spun, te înşeli cu desăvîrşire. Ea, s-a sacrificat pentru scăparea mătuşii ei dar să nu crezi că a renunţat aşa cu una cu două. Ţi-a promis să te ia pe tine de bărbat, l-a trimis la plimbare pe Prosper, care, fie zis în treacăt, o să moară de durere, dar nu s-a terminat încă. Ea aşteaptă un prilej favorabil, întoarce ea foaia. O crezi slabă, fricoasă şi naivă, nu-i aşa? Mare eroare. E puternică şi destoinică de cele mai îndrăzneţe proiecte, iar nenorocirea îi va da învăţămintele experienţei. Ea iubeşte şi o femeie care iubeşte, îşi apără dragostea ei, cu mai multă grijă ca o tigroaică, puii. Aici e pericolul cel mare!...

- Dar ştii ce zestre are?!

- Ştiu şi venitul banilor ei, numai cu cinci la sută, ar fi un venit frumos pentru noi. După părerea mea, ar fi mai cuminte, să renunţi la ea.

- Niciodată! Mă înţelegi? Niciodată, îţi spun! Bogată, o iau şi chiar săracă să fie, tot o iau. Dacă vrei să ţi-o spun sincer, nu-mi e de zestrea ei; pe ea, Raoul, numai pe ea!... O iubesc!...

Raoul rămase zăpăcit de această declaraţie bruscă de dragoste din partea unchiului său.

- Este cu putinţă oare, ca tu... s-o iubeşti... să iubeşti pe Magdalena?

- Da, o iubesc! Şi ce găseşti tu extraordinar în asta?

Şi o bănuială îi veni în cap lui Louis.

- Nu găsesc nimic extraordinar. Dar această patimă curioasă, îmi explică schimbările tale surprinzătoare din moment în moment. În acest caz, unchiule, trebuie să renunţăm la toate combinaţiile noastre.

- Şi de ce, mă rog?

- Pentru că, pentru că, dacă inima îţi e prinsă, s-a isprăvit cu capul. E o axiomă banală. Generalii amorezaţi, întotdeauna au pierdut bătăliile. Nu e departe ziua, cînd vei fi capabil să ne vinzi, pentru un zîmbet al ei. Ea e vrăjmaşa noastră de moarte; e fină şi stă la pîndă...

Cu un rîs prea zgomotos, pentru a fi luat ca sincer, Louis întrerupse pe nepotul său.

- Cum te aprinzi tu de repede!... Cum văd, o urăşti pe această Magdalenă, frumoasă şi încîntătoare!

- Ea va fi aceea ce ne va pierde.

- Spune-mi sincer, eşti sigur de tine că n-o iubeşti?

Oricîte raze luminoase trimitea luna pe pămînt în acea noapte, Louis nu putu observa trăsăturile contractate de ironie ale lui Raoul.

- N-am iubit niciodată, decît zestrea.

- În acest caz, de ce te plîngi? Nu vom împărţi zestrea pe jumătate? Vei avea banii fără femeie, beneficiile fără sacrificii.

- Eu n-am trecut încă de 50 de ani...

- Dar să lăsăm toate acestea. Nu ne-am înţeles la Londra, cînd am venit să te iau de acolo, că eu voi fi stăpînul ce va da direcţia?

- Da, să am iertare, aşa este, dar de ce nu-mi dai voie să-ţi dau şi eu din cînd în cînd cîte un sfat?

Multă vreme, cei doi complici mai rămăseseră să vorbească de una, de alta, asupra situaţiei, cum ar fi mai bine de făcut şi de procedat. Trecuse de miezul nopţii cînd Louis se hotărî să se despartă de Raoul, spre a se înapoia acasă şi a nu fi expus la tot felul de întrebări ce nu i-ar fi fost pe plac.

- Nu mai e timp să stăm la discuţie fără de folos. Şi eu sînt de aceeaşi părere cu tine. Lucrurile au ajuns acolo, că trebuie să luăm o decizie grabnică. Nu putem să ne hotărîm aşa pe apucate, să ne gîndim bine; vezi, mîine seară, să vii la aceeaşi oră şi în acelaşi loc. Pînă mîine voi întocmi eu un plan.

- Bine, atunci, pe mîine!

- Şi vezi, să nu faci vreo prostie cumva pînă mîine!

- Hainele mele, nu-ţi spun doară, că nu-mi convine să mă arăt în lume. La Paris am aranjat aşa de bine lucrurile în privinţa plecării mele, că dacă ar fi vorba de a stabili un alibi - juridic vorbind - sfidez pe oricine să-mi poată dovedi că am părăsit casa din Vesinet unde locuiesc. Pînă într-acolo am mers cu precauţiunea, că am călătorit chiar în clasa III-a, şi e grozav de rău în clasa a III-a. La revedere, mă duc la hanul meu, unde am tras.

Şi Raoul se depărtă, fără să se gîndească că a stîrnit bănuieli în sufletul complicelui său.

În lunga sa viaţă aventuroasă, Clameran, nu odată, a organizat "afaceri", spre a cunoaşte pînă la ce grad i se poate acorda încredere, unui complice ca Raoul.

E în destul de cunoscut faptul că pungaşii şi escrocii au între ei un fel de "cinste" specială a lor; nici unul din ei nu o pune mai prejos de aceea a oamenilor oneşti; această "cinste" însă nu e tot la fel "după lovitură", cum a fost înainte de

lovitură. Numai în momentul împărţirii prăzii, încep să se ivească greutăţile şi certurile între ei.

Spiritul bănuitor al lui Clameran şi începuse să vadă ivindu-se tot felul de nemulţumiri şi motive de ceartă.

- " Nu pot înţelege şi nu-mi pot explica, de ce Raoul şi-a luat atîtea precauţii pentru a se ascunde venind aici? De ce, acest alibi la Paris? Nu cumva îmi întinde vreo cursă? Îl am eu în palmă, e drept, dar şi el, pe mine. Toate scrisorile ce i le-am scris de curînd sînt aici, sînt dovezi împotriva mea. Nu cumva îi trecu prin gînd să se scape de mine şi să încaseze el singur cîştigul din întreprinderea noastră? "

Şi toată noaptea nu dormise; spre ziuă luase o hotărîre şi nu aşteptă decît sosirea serii, spre a o pune în executare.

Atît de mult dorea să isprăvească cu această situaţie, căci cu toată dorinţa lui de a fi şi părea calm, nu reuşi să-şi stăpînească preocuparea de care fu copleşit. Nu mai era ceea ce fusese în celelalte zile.

- Ce ai tu, dragă Louis? Spune-mi, ai vreo suferinţă ascunsă? îl întrebă Gaston într-una.

În sfîrşit, se înserase. Louis se întîlni cu Raoul tot în acelaşi loc ca în seara precedentă. Raoul stătea întins pe iarbă şi fuma.

- Ei, ce ai hotărît? întrebă el repede pe Louis.

- Am două proiecte, succesul ne este asigurat pentru oricare dintre ele.

- Vorbeşte, te ascult.

- Cel dintîi plan, atîrnă dacă tu-l primeşti: Ce ai zice tu, să renunţăm la toată afacerea?

- Nu înţeleg...

- Ai primi s-o ştergi din Franţa şi să pleci la Londra, în schimbul unei sume importante?

- Trebuie să ştiu mai întîi la cît se ridică această sumă importantă.

- Ţi-aş putea oferi 600.000 de franci.

Raoul dădu din umeri:

- Iubite unchiule, văd că nu mă cunoşti încă, îmi pare rău. Întrebuinţezi faţă de mine viclenii, ascunzi ceva de mine, nu e nici frumos, nici cuminte şi nici generos. Văd că vrei să mă vinzi... Nu te ţii de tocmeală; apoi aşa ne-a fost vorba? Şi pe urmă, bagă-ţi-o în cap, şi eu sînt tot atît de tare şi al dracului ca şi tine...

- Nu te mai înţeleg...

- Cu atît mai rău; e destul că înţeleg eu singur. Nu te mai recunosc unchiule; eu am crezut că-ţi dai seama de interesul comun, regret că te-ai prostit. Nu mă crede atît de simplu şi copil... Ei hei! Dacă tu-mi oferi 500.000 de franci, tu bagi în buzunar 5 milioane!

Clameran avea aerul să facă un gest de indignare şi de protestare, ca un om cinstit, care e bănuit.

- Nu-ţi dai seama ce vorbeşti.

- Ba, să mă ierţi! Judec viitorul după trecut. Ne cunoaştem. Mă rog, ia spune-mi, tu crezi că eu nu-mi dau seama că din sumele ce le-ai smuls doamnei Fauvel (adesea împotriva voinţei mele) ce mi-ai dat mie? Nici a zecea parte.

- Dar avem un fond de rezervă...

- Fond de rezervă! Pe care-l ţii tu! Şi cînd se va întîmpla un bucluc, tu ai să ştergi putina, iar eu din lipsă de mijloace, voi fi silit să fac o mică staţie în vreo puşcărie oarecare? Mă crezi prost?

- Nerecunoscătorule!...

- Bravo, n-am ce zice! Mă găseşti acum şi nerecunoscător! Dar, trăncăneala e de prisos... Vrei să-ţi dovedesc că nu te porţi cinstit şi sincer faţă de mine?

- Să văd... spune...

- Mi-ai spus că frate-tău nu ar fi bogat; o mică avere neînsemnată. Ei bine, crezi tu că eu nu m-am interesat? E unul din cei mai bogaţi din părţile acestea. Are nişte venituri extraordinare. Nu încerca să negi, las că ştiu eu. Numai moşia şi uzina, cît fac! Dar cît are în depozit la domnul Fauvel? Şi crezi, că numai atîta are? Vrea să-şi mai cumpere şi alte

proprietăți... Crezi tu că mi-am petrecut ziua pe aici de florile-mărului, cu fleacuri? M-ai înțeles?

Toate acestea fură spuse atît de repede și concis, că Louis nu mai avu încotro. Trebui să tacă.

Și Raoul urmă:

- Cînd vrea cineva să poruncească, trebuie mai întîi să-și măsoare puterile. Ai avut, adică am avut, cea mai frumoasă afacere pe mînă... și acum?

- Mi se pare că...

- Ce vrei să spui?... că s-a isprăvit... că ne-a scăpat din mîini? Și eu sînt de aceeași părere... Și dacă vrei s-o știi, din cauza ta, prin greșeala ta...

- Nu poate nimeni să poruncească împrejurărilor...

- Ba să mă ierți... Dacă te simți în putere. Numai proștii așteaptă împrejurarea, șmecherii o pregătesc. Cum ne înțeiesesem, cînd ai venit după mine la Londra? A fost vorba s-o rog, s-o rugăm pe mama, să ne vină oarecum în ajutor, să fim drăguți cu ea, și dacă ne-o da ceva de bunăvoie? Și ce s-a ales din toate acestea? În loc să isprăvim repede, ai început s-o chinuiești pe biata mamă, că azi nu mai știe unde-i e capul... Și acuma ți-a mai venit pofta să te mai și însori... cu Magdalena! Tu nici nu-ți dai seama că Magdalena va fi aceea care va aduce pierzania noastră... Nu e departe momentul, cînd dînsa va povesti toată istoria lui Fauvel, ori să meargă să reclame la Prefectul Poliției. Cu bine, n-o s-o isprăvim. Ți-a intrat în cap o încăpățînare fără sens.

- Dacă o iubesc!...

- Mi-ai mai spus-o. Dar, nu e decît o prostie. Ne bagi într-o afacere, fără ca măcar să-i vezi urmările. După ce o ieși rău, ai să spui ca toți zevzecii: " Dacă știam! " Atunci o să fie prea tîrziu. Trebuie mai întîi să te informezi, să vezi cum stau lucrurile. La început mi-ai spus: " Tată-tău a murit ", - și acuma vezi bine că trăiește, și în așa chip ai învîrtit-o, că nici nu mă mai voi prezenta în fața lui...

Louis întrerupse pe Raoul cu un gest aspru.

- Ho! Destul! Zici că am compromis afacerea, am însă un mijloc să dreg toate.

- Ai un mijloc? Spune-mi-l şi mie, mai iute însă!

- Ăsta e secretul meu...

Louis şi Raoul tăcură cîteva clipe. Era una din acele tăceri semnificative, care îngheaţă sîngele în vine. Tăcerea aceasta, între aceşti doi bandiţi, la ora asta şi-n locul pe care se găseau, după cele vorbite mai înainte, era grozavă...

Amîndoi se cutremurară; erau gînd în gînd...

Aceeaşi idee încolţi în acelaşi timp şi deodată la amîndoi. Fără să-şi mai vorbească, se înţeleseră...

Louis sparse, cel dintîi, tăcerea.

- Care va să zică, nu vrei să primeşti cei 600.000 de franci ce-ţi ofer... ia gîndeşte-te bine, cît mai e timp.

- M-am gîndit eu bine. Văd acum că într-adevăr vrei să mă păcăleşti, să mă înşeli. Între o viaţă bună, fără griji şi între o avere mare, vreau să risc şi aleg pe aceasta din urmă: averea! Ori reuşim, ori pierim amîndoi!...

- Şi-mi promiţi să-mi dai ascultare?

- Orbeşte, fără nici o discuţie!...

Se vedea bine că Raoul pricepuse bine gîndul tovarăşului său; dovadă că nici nu-l mai întrebă nimic. Ori, poate că nici nu îndrăznea să afle despre ce e vorba... Dacă cumva n-o fi ceea ce gîndeşte el? De ce ar mai avea remuşcări gratuite?

- Înainte de toate, trebuie să pleci imediat la Paris.

- Poimîine voi fi acolo...

- Mai mult ca altădată, să te porţi bine cu doamna Fauvel, orice se va întîmpla în casă la ei, tu trebuie s-o afli.

- Ne-am înţeles.

- Ascultă bine ce vreau să-ţi spun. Tu trebuie negreşit să-ţi recîştigi încrederea mamei tale... Aruncă toată vinovăţia pe mine... Mă înţelegi ce-ţi spun? Cu cît mă vei arăta într-o lumină mai tristă faţă de doamna Fauvel şi de Magdalena, cu atît mă vei servi mai bine. Chiar dacă vei reuşi să faci în aşa chip... să nu mă mai primească pe acolo, să-mi închidă uşa în

nas... la înapoierea mea la Paris. Aş fi foarte încîntat... În ceea ce priveşte relaţiile noastre personale a amîndurora, trebuie să facem aşa ca toată lumea să creadă că sîntem certaţi la cuţite... Şi dacă ne mai întîlnim şi ne mai vorbim, să aibă aerul că nu poţi face altfel. Aceasta e problema, să te văd cum ai s-o dezlegi.

Raoul rămase foarte surprins de aceste recomandări ciudate de tot în sine.

- Bravo, n-am ce zice, ciudat de tot, spui că o iubeşti pe Magdalena şi aşa înţelegi tu să te faci iubit de ea! Ciudat chip de curte mai ai şi tu. Să mor dacă mai înţeleg ceva din toate acestea!

- Nici nu e nevoie să înţelegi.

- Bine, dacă zici tu, bine, mă supun.

Lui Louis îi păru bine că Raoul nu se opunea. Dînsul credea că numai acela ce nu cunoaşte amănuntele unei însărcinări, o execută bine şi o duce la capăt, nimerit.

- Ai auzit ori nu, de acel om, care, pentru a putea îmbrăţişa pe iubita lui a dat foc casei ei?

- Ei şi?

- O să vină vremea cînd vei avea însărcinarea să dai foc moralmente la toată casa doamnei Fauvel; şi eu voi fi acela care o va scăpa pe ea şi pe nepoată. Şi voi lucra în aşa chip, că felul meu frumos de a mă purta cu ele, îmi va atrage simpatia amîndurora, cu atît mai mult, cu cît mă vor fi urît şi disprețuit. Vei vedea, o mică învîrteală, şi le voi părea un înger!!!

- Mă rog, aşa cum spui, e frumos de tot, n-am ce zice.

- Care-va să zică ne-am înţeles?

- Înţeles, absolut tot. Să-mi scrii însă.

- Fără îndoială; acelaşi lucru să-l faci şi tu, dacă cumva s-ar ivi ceva la Paris...

- Imediat vei primi o telegramă.

- Şi te rog să nu pierzi din vedere pe rivalul meu, pe casier.

- Aşa? Pe Prosper? N-avea nici o teamă. Sărmanul, e cel

mai intim prieten cu mine. Necazurile îl vor omorî; să mă crezi, sînt zile cînd îl plîng.

- Mă rog... plînge-l, nu te jena cîtuşi de puţin.

Îşi strînseră mîna şi se despărţiră. Se urau unul pe altul de moarte, ca doi duşmani ce nu se vor împăca niciodată.

Raoul nu-i ierta lui Louis că voia să-l înşele, pe el, care era totul în tovărăşia aceasta, că fără el nu s-ar fi putut aranja nimic ca să le aducă bani, venituri şi avantaje.

De partea lui, Louis ura pe Raoul pentru că începuse să-şi ia nasul la purtare. Îl credea pe Raoul supus, docil şi ascultător şi deodată băiatul se schimbase cu desăvîrşire, de nerecunoscut şi fără să-şi poată explica cauzele.

- " Cum? un copil, să mă dojenească, să mă mustre, asta n-o admit. Las'că o să-l învăţ eu minte. În curînd n-o să mai am nevoie de acest ticălos! "

Pentru moment însă, Louis se temea de acest copil şi credincios angajamentului luat, îi scria în toate zilele la Paris, de fiece mişcare. Şi pentru ca să îndepărteze orice bănuială a lui Raoul, îi scria chiar toate amănuntele cele mai neînsemnate, doar să-i adoarmă orice simţămînt potrivnic lui.

Situaţia nu se schimbase cîtuşi de puţin. Norul negru de la orizont era ameninţător, însă nu mai creştea.

Gaston părea a nu-şi mai aduce aminte că a scris la Beaucaire şi nici nu mai pronunţase numele Valentinei.

Ca şi toţi acei ce au muncit mult în viaţa lor, au nevoie de mişcare şi activitate, şi Gaston se lăsă prins cu patimă de noua sa întreprindere. Uzina îl absorbea cu totul. La început, cînd o cumpărase, nu prea dădea cîştig, dar Gaston îşi pusese în gînd să lucreze atîta pînă ce uzina va fi de folos şi lui şi semenilor săi.

Îşi angajase un inginer priceput, activ şi îndrăzneţ şi care, mulţumită îmbunătăţirilor aduse fabricii, făcu ca ea să acopere pagubele de la început.

- Acum, facem ce facem, o să acoperim toate cheltuielile, dar la anul o să avem şi cîştig.

La anul!... Vai! La anul?!...

Cinci zile după plecarea lui Raoul înapoi la Paris, într-o sîmbătă, Gaston nu se simţi bine, aşa deodată, fără nici o explicaţie, fără motiv.

Se simţi apucat de ameţeli, că nemaiputînd sta în picioare, trebui să se aşeze în pat.

- Şi la Rio mă apucau astfel de ameţeli; două ore de repaos vor fi de ajuns să mă refac. Mă voi culca şi o să mă deşteptaţi după ce mă voi odihni, la masă.

Ameţelile erau însă însoţite de nişte crampe de stomac şi o durere de cap grozavă, nemaicunoscută îl apucă. Tîmplele îi zvîcneau, să-i spargă capul. Simţea în gît o arsură, o sete nepotolită şi o zvîcneală groaznică.

Dar, la vremea mesei, cînd lumea se duse să-l deştepte, se simţea din ce în ce mai rău.

Ba, ceva mai mult: limba i se împleticea în gură şi nu mai putu să-şi exprime gîndul. Voia să pronunţe o vorbă, spunea alta, ca şi la cei loviţi de afazie. Muşchii fălcilor se înţepeniseră în aşa chip încît cu mare greutate cei din jur putură să-i descleştezе gura.

Louis, care se găsea la căpătîiul lui frate-său, propuse să cheme un doctor; Gaston însă se opuse.

- Doctorul o să mă îmbolnăvească şi mai rău cu reţetele lui, lasă că o să-mi treacă, îmi cunosc eu boala.

Porunci unui servitor, Manuel, un spaniol ce-l avea în slujbă de vreo zece ani, să-i prepare o limonadă.

Şi, într-adevăr, a doua zi, Gaston se făcu mai bine.

Se sculă din pat, mîncă cu oarecare poftă, dar ciudat, la aceeaşi oră ca şi în ajun, îi apărură durerile întocmai, chiar la fel...

De astă-dată, fără a mai întreba pe Gaston, Louis trimise să aducă un doctor cunoscut şi cu oarecare renume european.

Doctorul găsi că Gaston n-are nimic serios: îi prescrise o reţetă: cîteva oblojeli cu morfină extern, iar intern puţin valerianat de zinc.

Dar, peste noapte, după ce Gaston dormise vreo trei ceasuri destul de bine, deodată se schimbă şi luă un mers cu totul altul, catastrofal...

Durerile de cap dispărură, însă tot corpul îl durea; nu putu să-şi găsească o poziţie potrivită cum să stea culcat.

Doctorul ce venise a doua zi, nu putu să-şi explice deloc cauzele acestei bruşte schimbări.

- Poate că aţi majorat doza de morfină? întrebă el pe cei ai casei.

- Cîtuşi de puţin! răspunse Manuel, care îngrijea pe Gaston.

Doctorul examină pe Gaston şi spre surprinderea lui, văzu că venele începură a i se umfla, însoţite de dureri grozave.

Îi prescrise lipitori, sulfat de chinină în doze mari şi se retrase, zicînd că o să revină a doua zi.

După plecarea doctorului, Gaston făcu o sforţare uriaşă, se sculă sprijinindu-se de perne şi trimise să-i aducă pe unul din prietenii săi un avocat.

- Ce-ţi trebuie avocat? îl întrebă Louis.

- Pentru că... poate că am nevoie de sfatul lui. Să nu ne înşelăm, nu-mi e bine deloc. Numai proştii se lasă surprinşi de moarte. Cînd îmi voi fi aranjat toate dispoziţiile mele, numai atunci voi fi liniştit. Te rog, fă aşa cum îţi spun eu...

Gaston nici nu-şi închipuia că sfîrşitul i se apropiase.

Era dintre aceia care nu prea se sinchisesc de moarte; cîte nu suferise şi nu îndurase el în viaţă, să-i mai pese de ea? Era gata să o primească, fără să clipească sau să pălească.

Dar, la întoarcerea sa în Franţa, îşi aranjase altfel dispoziţiile sale din urmă, cu prilejul unei boli la Bordeaux; atunci nu crezuse că-l va mai regăsi pe Louis; acuma, după ce şi-a regăsit fratele, avea alte dispoziţii testamentare, cu desăvîrşire alte intenţii.

Dacă ţinea să i se aducă un avocat, e că voia să i se întocmească un nou testament, să-şi schimbe legatul altfel, să-i lase toată averea lui Louis.

Avocatul ce trebuia să vină era unul din acei oameni de afaceri foarte cunoscut prin acele părți, șiret și fin, care cunoștea pe de rost toate chițibușurile codului și știa să sucească articolele din lege așa cum voia el. Nu odată renunță la un onorariu mai gras, numai de dragostea artei sale, de a ocoli dispoziția unui articol.

Îndată ce Gaston îi făcu cunoscut dorința lui, avocatul nostru se puse pe lucru și se gîndi cum ar putea face ca taxele succesorale să fie cît mai mici.

Și mijlocul fu găsit numaidecît.

Dacă Gaston și-ar asocia pe Louis la afacerile sale și să-i recunoască, că și el adică Louis a băgat tot atîta avere în această întreprindere cît și dînsul, - și în caz de moarte, succesiunea n-ar avea de plătit decît jumătate din aceste taxe.

Garton primi cu bucurie acest raționament. Nu era pe atîta pentru el ca să frustreze fiscul de taxe, pe cît să recunoască fiind încă în viață, pe Louis, ca părtaș la averea lui. Găsise cel mai bun prilej, să împartă pe din două cu frate-său averea, fără nici o jenă, cum se întîmplă în asemenea ocazii.

Un act de tovărășie fu deci redactat, prin care, se recunoscu că Louis are investită o sumă de 2.000.000 de franci în uzină, cu drepturi de proprietate egale cu Gaston.

La acest act trebuia, după lege, și iscălitura lui Louis. El însă se opunea:

- Nu se poate! Ce sînt pregătirile acestea? Nu primesc! O indispoziție trecătoare, de care nu-ți vei mai aduce aminte peste o săptămînă. Îți poți tu închipui că aș fi în stare să te despoi, fiind în viață? E posibil una ca asta? Atît cît trăiești, tot ce ai tu, nu e și al meu?

- Lasă-mă în pace, să fac ce vreau eu. Sînt vorbe goale ce spui. N-ai să mă abați așa de ușor de la hotărîrea mea. Așa vreau, așa fac! M-ai înțeles?

Și cu o tărie nemaivăzută, Gaston își urmări planul său; nu era dintre aceia să-și schimbe părerile și voința, așa cu una cu două.

Ce frumos caracter şi rară dezinteresare, mai avea şi Gaston! Pe cît era el de mişel Louis, prefăcut şi fals! După mari insistenţe ale lui Gaston, Louis se decise (vorba vine) în fine... să iscălească şi el actul prin care Gaston îl instituia părtaş la averea lui!

Acum, Louis era în faţa justiţiei şi a oamenilor proprietar la jumătate din fabrică.

Şi această posesiune era pe veci; chiar dacă Gaston ar fi vrut să revină, nu mai putea; se isprăvise; actul şi voinţa lui Gaston liberă şi neinfluenţată, erau investite cu toate formele legale.

Ce senzaţii ciudate începură să-l frămînte pe Louis! Cum! dînsul încă ieri sărac şi, deodată, peste noapte, ca prin vis, putred de bogat?! Fu apucat de delirul prin care trec toţi acei care ca prin farmec şi vrajă, se cocoaţă brusc, fără tranziţie, prin hazard sau accident, din neagra mizerie, sus, sus de tot, la avere şi bogăţie, la îmbuibare neaşteptată! Se zăpăcise cu desăvîrşire.

Fie că Gaston ar trăi sau ar muri, Louis avea asigurată o rentă pe viaţă, din care să trăiască în belşug!

Nicicînd nu ar fi îndrăznit să spere sau să viseze măcar o aşa bogăţie; urarea sa, nu numai că a fost îndeplinită, dar a şi fost întrecută. Ce-i mai lipsea acum?! Îi lipsea numai un singur lucru: să se bucure de acest chilipir, în linişte şi voie-bună; dar pleaşca sosise prea tîrziu.

Averea aceasta imensă ce-i căzu ca din cer, în loc să-l dispună şi să-l înveselească, îl întristă şi mai mult, ba chiar îl şi înfurie!

Această fericire ce-i sosi - ironia soartei! - era cel mai crud blestem pentru viaţa ticăloasă ce a dus-o pînă acum!

Şi, în loc să se simtă cu adevărat pedepsit, începu să se descarce împotriva lui frate-său.

Scrisorile ce le trimise lui Raoul în ultimele zile oglindeau întocmai starea-i sufletească mizerabilă:

"Închipuieşte-ţi o rentă ce mi-a căzut pleaşcă aşa din

senin, o rentă cu care voi putea trăi liniştit restul zilelor mele! O jumătate (dar ce zic?) un sfert numai din această sumă, dacă mi-ar fi venit, nu mai departe în anul trecut, aş fi fost cel mai fericit dintre muritori. Dar azi, la ce-mi foloseşte această avere? Mă pot folosi oare de ea? Tot omul de pe suprafaţa pămîntului nu va putea să şteargă greutăţile noastre. Da, aveai perfectă dreptate, am fost nepreväzător şi imprudent, dar plătesc destul de scump graba mea. Sîntem lansaţi pe o pantă aşa de lunecoasă şi repede că, cu sau fără voinţa noastră, trebuie să mergem înainte, fără a ne putea opri. Chiar dacă ne-am gîndi să ne oprim la mijlocul drumului, nu se mai poate; înainte, e fatal, aşa a fost scris! Fie bogat, fie sărac, nu mă voi gîndi o singură clipă, ca o întrevedere între Gaston şi Valentina, să aibă loc. Numai gîndindu-mă la aceasta, mă apucă fiorii morţii. Cum aş face să-i pot vedea despărţiţi pentru totdeauna?! Renunţa-va frate-meu să mai revadă această femeie atît de mult iubită de el?"

Nu, Gaston nu renunţase la această femeie; o căuta - cerceta pe toţi, chiar în clipele cele mai grozave ale bolii, şi nu odată i-a pronunţat numele!

Starea lui se înrăutăţea din ce în ce. Cu tot tratamentul medical, situaţia lui se agrava mai mult pe zi ce mergea.

Slăbise în mod îngrozitor. Nu mai era decît o umbră. În şase zile numai, îmbătrînise cu zece ani. Cînd se întîmplă ca o boală să dea peste un om de forţa lui Gaston, ea îl doboară mai repede, ca pe unul mai slab şi mai plăpînd.

Era oare posibil? El, care, nu mai mult decît cu 15 zile în urmă, era ca un taur, în plină dezvoltare a vîrstei, să ajungă un copil bicisnic şi slab, ca un bătrîn cocoşat de ani! Cu toate că era în toiul verii, tremura mai rău ca în zi de iarnă şi ger.

Sprijinit de braţul lui Louis se duse să se plimbe în livadă şi să viziteze uzina.

Zicea că-i e mai bine şi că nu mai suferă; simţea capul liber de dureri şi respiră mai în voie; presimţirile rele dispăruseră.

- Sînt zidit din var şi cărămidă; nu pot fi doborît aşa repede; o să scap şi dintr-asta!

Locuitorii de pe moşie pretindeau că boala i-ar fi venit din cauza schimbării climatului; începuse şi el s-o creadă.

- Copacii îmbătrîniţi pier, dacă-i dezrădăcinezi şi-i plantezi aiurea decît unde au luat naştere; tot aşa şi cu mine; dacă aş vrea să trăiesc mult, n-ar strica să mă întorc la Rio!

Ce speranţe pentru Louis şi cît de mult îi plăcea să se gîndească la o astfel de eventualitate!

- Da! Să ştii că ţi-ar prii o călătorie în Brazilia; ţi-ar face bine, minunat de bine, pentru sănătatea ta şubredă. Te-aş însoţi chiar eu; mi-ar face cea mai mare plăcere această călătorie cu tine!

Dar!...Planuri de om bolnav, proiecte de copil!

A doua zi, nu mai departe, Gaston îşi schimbă părerile; alte idei, alte proiecte!

- Niciodată n-o să pot să mă hotărăsc să părăsesc pămîntul Franţei. Să mă vindec, să mă fac mai bine, mai degrabă o să mă duc la Paris. Voi consulta doctorii cei mai buni, şi...

Şi nu exprimă restul gîndului; hrănea speranţa de a o regăsi pe Valentina, mult iubita lui Valentina a tinereţelor!

Cu cît boala i se prelungea, începu să se neliniteasca de nesosirea răspunsului ce-l aştepta de la Beaucaire.

Această întîrziere şi nesosire a răspunsului îl neliniştea grozav; mai scrise o dată, şi încă o dată, rugînd să i se dea răspuns, o veste cît de mică, chiar cu întoarcerea curierului.

Dar, toate aceste scrisori fură interceptate de Louis, încă înainte de a pleca.

Boala i se agravă din nou. Iarăşi dureri, iarăşi ameţeală, iar bîlbîituri, iar afazie. Din ce în ce mai mult, chiar doctorul devenise neliniştit.

Oricine putea să prevadă un sfîrşit fatal şi catastrofal, puterile-i se micşorau din ce în ce, slăbiciunea şi istovirea generală luară în stăpînire pe bietul bolnav. Se apropia deznodămîntul, sfîrşitul; inima-i bătea mai rar, pulsul deasemenea;

extremităţile membrelor începură a se răci.

Gaston ceru să i se aducă un preot.

Se spovedi şi asigură pe reprezentantul bisericii că moare liniştit ca şi strămoşii săi.

Ceru să se deschidă uşile şi lucrătorii toţi din fabrică veniseră să-şi ia rămas bun de la el.

Cînd rămase singur cu frate-său, Gaston, îmbrăţişă pe Louis, apoi căzu înapoi pe pernă. Intrase în agonie.

Nu sunase amiaza şi Gaston îşi dete sufletul în braţele lui Louis, fără zguduire sau convulsii.

De acum înainte, Louis de Clameran era marchiz efectiv, şi... milionar.

Cincisprezece zile mai tîrziu, după ce se înţelese cu inginerul care conducea uzina, Louis părăsi localitatea cu cel dintîi tren de dimineaţă.

În ajun avu grijă să-i telefoneze lui Raoul: *"Sosesc "*.

CAPITOLUL XIX

Credincios celor hotărîte între cei doi complici, în timp ce Louis opera cu Gaston, - Raoul, la Paris, îşi dădea silinţa să recîştige inima doamnei Fauvel, să-i recucerească încrederea pierdută şi a se apropia de ea, redîndu-i siguranţa şi liniştea.

Era o însărcinare grea, dar nu cu neputinţă de a fi realizată.

Doamna Fauvel era mîhnită numai de capriciile nebuneşti ale lui Raoul, înspăimîntată de pretenţiile lui, dar urma să-l iubească încă.

Orice ar fi făcut şi cît ar mai fi putut face nebunii, dînsul tot rămase vlăstarul celei dintîi iubiri, vie amintire a nobilului şi frumosului Gaston, ce-i stăpînise inima şi năzuinţele ei.

Îşi iubea pe cei doi fii ai ei, pe Lucien şi pe Abel; dar nu putu să se stăpînească a nu avea o slăbiciune de bunătate pentru Raoul, acest nenorocit ce i-a fost smuls cîndva din braţele ei, părăsit de mîini de mercenari şi lipsit de dezmierdările mamei şi de bucuriile familiare.

Dacă era cineva căruia să-i facă reproşuri, acel cineva nu era altul decît ea însăşi şi faţă de conştiinţa ei îşi luă responsabilitatea: " E greşeala mea, numai a mea "!

Raoul înţelesese această slăbiciune şi o exploată cît mai mult.

Şi trebuie s-o recunoaştem, că rar s-a putut vedea atîtea talente de seducţie puse în serviciul celei mai mari perversităţi!

Acest precoce şnapan ascundea sub aerul cel mai nevinovat, cel mai mare geniu de observaţie.

Ştia, cînd voia, să se împodobească cu toate graţiile adolescenţei şi cu toate drăgălăşeniile naivităţii. Tuturor le plăcea să se oglindească în ochii săi limpezi şi nevinovaţi; iar vocea-i cînd bărbătească, cînd dulce de copil nevinovat, avea accente aşa de moi şi înduioşătoare, ce mişcă şi tulbură pe femei mai cu seamă.

În timp de o lună, cît a lipsit Louis, doamna Fauvel nu mai putu de fericirea, cu care o copleşise Raoul prin purtarea sa.

Niciodată, o mamă iubitoare nu fu acoperită de fiul ei, cu atîta drăgălăşenie, ca Raoul, pe doamna Fauvel. Dragostea acestui copil o zăpăcea ca patima adulterului; ea conţinea şi violenţa, şi tulburarea şi misterul. Pentru ea, Raoul avea ceea ce n-au alţi copii, pentru mamele lor: cochetăria, atenţia şi idolatria unui tînăr amorez.

Locuind la ţară, domnul Fauvel o lăsă toată ziua singură (el fiind dus la Paris pentru afacerile sale), ea petrecea la Vesinet împreună cu Raoul. Şi nemaiputîndu-se sătura de el, seara îl lua cu ea la masă, unde rămînea tîrziu.

Toate greşelile trecutului şi le iertă, ori, mai de grabă, le punea în spinarea lui Louis de Clameran, care lipsea.

- " Vezi, acum Raoul nu mai e în contact cu stricatul său unchi, e iarăşi ce a fost: nobil, drăgălaş, iubitor, aşa cum era şi tatăl său."

Viaţa aceasta plină de minciuni nu prea îl plictisea pe Raoul; îşi luă rolul în serios, ca şi un actor de talent. Era

înzestrat cu ceea ce au toţi pungaşii şi escrocii: credea el însuşi şi lua în serios toate păcatele lui. Ba, în anumite momente nici nu mai ştia nici el însuşi, dacă ceea ce face e serios sau joacă o farsă sinistră.

Dar succesul lui fu şi mai strălucit: însăşi Magdalena, prudenta Magdalena, cea cu mintea şi cu ochii în zece, şi ea începu să se îndoiască de părerea ce şi-o făcuse de tînărul aventurier, zicîndu-şi: " Poate m-am înşelat şi am fost nedreaptă cu el! "

Cît despre bani, nu mai era vorbă. Acest băiat minunat nu mai avea trebuinţă.

Cînd se întoarse Louis la Paris, Raoul îşi îndeplinise bine îndatorirea ce şi-o luase.

Cu toate că era destul de bogat, dînsul nu-şi schimbă cîtuşi de puţin traiul său, tot la hotelul "Luvru" descinse, ca şi în trecut.

Singura cheltuială ce şi-o permise, era o trăsură condusă de fostul servitor al lui Gaston, spaniolul Manuel.

Louis simţea o dorinţă, o ambiţie: să fie luat în seamă de nobilii Franţei şi să-şi reia rangul de marchiz.

Cînd vorbea, sublinia şi titlul său de marchiz de Clameran şi mai cu seamă acela de proprietar de fabrică, de uzină, de turnătorie!

Destul se prefac în viaţa lor aventuroasă, atîţia şi atîţia baroni de taverne şi duci ai mesei verzi; începuse să nu mai creadă nici el însuşi în prestigiul nobleţei. Mai era cineva în stare să deosebească pe unul fals de unul autentic?

Nu a experimentat el însuşi că pentru a fi cu adevărat marchiz, nu ajunge numai, în vremea noastră, să-ţi împodobeşti cupeul cu armurile unei pretinse nobleţe?!

Poţi fi foarte uşor marchiz fără a dispune de un marchizat; - însă fabricant nu se poate, fără fabrică.

Louis era însetat după stimă şi consideraţie. Toate umilinţele încercate în vijelioasa sa existenţă de pînă acum, rău mistuite, îl apăsau pe stomac.

Cît nu înghiţise el, cît dispreţ n-a suferit, cîte umilinţi şi cîte palme morale n-au încasat obrajii săi, ardea de dorinţa de a se răzbuna. După atîtea prefăcătorii din tinereţe, poftea acum o bătrîneţe onorabilă.

De trecut nici nu se sinchisea.

Cunoştea el lumea destul de bine cît preţuieşte. Ştia dînsul că zgomotul şi zăngănitul echipajului său vor domina zarva şi huiduielile celor ce-l cunoşteau.

Acestea erau gîndurile ce-l preocupau în cele douăzeci de ore, în tren, cît îi trebui să parcurgă distanţa pînă la Paris.

De Raoul nici nu se preocupa cîtuşi de puţin; mai avea nevoie de el şi ţinea să-l mai întrebuinţeze în scopurile sale.

Şi cînd nu va mai avea nevoie de el, va căuta să se desfacă, ori să-l ţină în remorca lui, pentru orice eventualitate.

Cea dintîi întîlnire a celor doi complici avu loc la hotelul "Luvru".

Ea fu violentă, vijelioasă.

Raoul, ca un băiat practic ce era, fu de părere că Louis trebuie să se simtă mulţumuit de rezultatele obţinute pînă acum şi că a urmări alte foloase ar fi o curată nebunie.

- Ce ne lipseşte acum? Mai avem ceva de dorit? Avem atîta, să ne împărţim, fiecare să-şi ia partea lui. Sîntem fericiţi, să nu mai sfidăm şi să provocăm norocul.

Aceasta era părerea lui Raoul; dar modestia şi moderaţia aceasta nu erau pe placul lui Louis.

- Acum sînt bogat şi am alte ambiţii. Ca niciodată, doresc să mă însor cu Magdalena. Ah, ea trebuie să fie a mea, am jurat că aşa va fi. Mai întîi că o iubesc şi al doilea mă voi înrudi cu unul din cei mai mari bancheri din Paris; pe dată voi căpăta o importanţă considerabilă.

- Unchiule, a urmări pe Magdalena, e să te expui la riscuri mari...

- Nu face nimic! riscurile, sînt deprins cu ele, am o senzaţie cu totul deosebită. Intenţia mea e să împart cu tine; a doua zi după nuntă vom face împărţeala: zestrea ei, a ta va fi toată.

Raoul tăcu; Clameran era acela ce avea banii, deci dînsul era arbitrul situaţiei.

- Curios, tu nu ai nici o teamă; ţi-ai pus întrebarea, cum ai să explici lumii averea ta cea nouă? În casă la Fauvel, se ştie, tu singur ai declarat-o, că un alt Clameran nu mai există... Ce vei răspunde, cînd te va întreba cine e acest Clameran şi cum de ai devenit tu legatar universal?

- Căutînd nod în papură, ajungi la nişte naivităţi ridicole.

- Fii mai clar şi mai explicit, nu te înţeleg.

- E foarte lesne de înţeles. Întrucît priveşte pe bancher, pe soţia lui, pentru Magdalena, Clameran, patronul uzinei, va fi un fiu natural al tatălui meu, un copil din flori - cu alte cuvinte, tot fratele meu - născut la Hamburg şi recunoscut de el în timpul emigraţiei? E simplu de tot; dînsul a plecat în lume, spre a îmbogăţi familia noastră. Chiar mîine să faci bine, să povesteşti toată istoria aceasta mamei tale.

- Nu găseşti că e cam îndrăzneţ?

- De ce?

- Se pot uşor lua informaţii.

- Cine să ia informaţii? Bancherul? Şi în ce scop? Ce-l interesează pe el, dacă am sau nu frate natural? Sînt moştenitor, hîrtiile mele sînt în cea mai perfectă regulă; el îmi achită suma avizată şi afacerea e terminată.

- Din partea lui Fauvel, înţeleg...

- Crezi că doamna Fauvel şi Magdalena vor porni să facă cercetări? De ce? Bănuiesc ele ceva? Nu! Cel mai mic demers al lor, le-ar putea compromite. Chiar de ar şti toate secretele mele, tot nu se vor putea folosi, şi de ele nu-mi e frică.

Raoul se gîndi, doar să găsească vreo împotrivire, nu găsi însă nici una.

- Bine, te voi asulta, dar nu mai trebuie să mă mai bazez pe punga doamnei Fauvel.

- Şi pentru ce mă rog?

- Pentru că... pentru că " unchiul " meu s-a îmbogăţit acum...

- Ei, ce are a face? Nu ai vorbit şi clevetit pe contul meu cît ai vrut? Doar noi sîntem certaţi? N-am oare dreptul să-ţi refuz orice ajutor? Lasă că am combinat bine planul meu; îţi va plăcea şi ţie. Vei recunoaşte şi vei zice: " Minunat, vom reuşi negreşit "!

Planul lui Louis de Clameran era din cele mai simple şi tocmai de aceea, din nefericire, copt şi gata să reuşească.

- Iubite domn nepot al meu, văd că n-ai pătruns planul meu de fel; să ţi-l explic.

- Vorbeşte, te rog!

- Nu sînt eu acela care m-am prezentat prima dată la doamna Fauvel şi nu i-am spus: " Punga sau viaţa " ci " Punga sau cinstea "? Era cam dureros; am speriat-o, ştiu că i-am inspirat o groază şi o ură adîncă.

- Ură? Cuvîntul e cam slab, unchiule!

- Recunosc şi eu. Atunci m-am dus la Londra şi te-am adus, împingîndu-te pe scenă. Nu ţin să te flatez, dar trebuie să recunosc că chiar din primul moment ai obţinut un succes frumos. Am asistat în spatele unei portiere, la prima voastră întrevedere, într-un cuvînt: erai sublim. Cum te-a văzut, s-a lipit de tine şi te-a iubit; ai vorbit şi te-ai făcut stăpîn pe inima şi sufletul ei, pe toată fiinţa.

- Şi după cum vezi singur fără concursul tău...

- Lasă-mă, nu mă întrerupe. Acesta a fost actul întîi al comediei noastre. Să trecem la al doilea. Nebuniile tale, cheltuielile şi risipa ta, n-a întîrziat mult şi au schimbat relaţiile noastre.

Fără să înceteze a te iubi, doamna Fauvel - văzînd ce bine semeni cu Gaston al ei - a început să aibă frică de tine. Atîta frică i-ai inspirat tu, că biata femeie s-a aruncat într-o zi în braţele mele, cerîndu-mi ajutor şi concurs.

- Biata femeie!...

- Să mă fi văzut, ce bine mi-am jucat rolul în această ocazie. Eram grav, rece, ca un tată, indignat dar mişcat. Vechea onestitate a Clameranilor vorbise cu nobleţe prin gura mea.

Am veştejit, cum trebuia, conduita ta vinovată faţă de ea. În această perioadă, doamna Fauvel ţinea la mine, mă stima, chiar m-a binecuvîntat...

- Cît de mult e de atunci?

Louis părea că nici nu se înjoseşte să bage în seamă întreruperea ironică a nepotului său.

- Ajungem acum la faza a treia, în care doamna Fauvel are pe Magdalena ca sfătuitoare. În această epocă am fost judecaţi şi apreciaţi amîndoi la dreapta noastră valoare. Nu te înşela, te rog, ne-a dispreţuit la fel şi pe unul şi pe altul. Şi dacă nu te-a urît cu desăvîrşire, e că inima unei mame, mai cu seamă în situaţia în care se găseşte doamna Fauvel, are nişte comori de indulgenţă şi de iertare, că însuşi Dumnezeu poate fi invidios. O mamă poate în acelaşi timp să iubească şi să dispreţuiască pe fiul ei.

- M-a făcut să înţeleg aceasta, chiar dacă nu mi-a spus-o, în aşa fel că am fost, îţi mărturisesc, mişcat pînă la lacrimi.

- Dar eu? Sosim la ultimele evenimente: Doamna Fauvel vibra de frică ca o frunză; Magdalena, devotată ei, îl trimise la plimbare pe Prosper şi consimţi să mă ia de bărbat, tocmai în momentul cînd descoperii că Gaston trăieşte. Ce s-a mai întîmplat de atunci? Tu ai venit să te speli de orice bănuială şi să te albeşti ca o zăpadă proaspătă; iar pe mine, săracul, m-ai înnegrit mai rău ca dracul. A început din nou să-ţi admire nobilul tău caracter, precum şi calităţile tale sufleteşti. Şi în ochii ei şi ai Magdalenei, eu am ieşit cel rău, a cărui influenţă nenorocită te împingea la toate relele din lume.

- Aşa e, aici am ajuns.

- Ei bine, dacă e aşa, să ridicăm cortina pe ultimul act, pe al cincilea. Ne trebuie altă întorsătură...

- Altă întorsătură?...

- Ţi se pare grea? Nimic mai simplu. Ascultă-mă, atîrnă de tine; de abilitatea ta depinde tot viitorul.

- Te ascult cu devotament.

- Uite ce ai de făcut: Chiar mîine, te vei duce la doamna

Fauvel şi-i vei povesti cele ce am hotărît în privinţa lui Gaston. Nu te va crede, dar n-are a face; important e ca tu să ai aerul că eşti convins absolut de ceea ce povesteşti. M-ai înţeles?

- Fii pe pace, voi fi convins cu desăvîrşire.

Iar eu, din partea mea, peste vreo 4-5 zile voi trece pe la domnul Fauvel şi-i voi confirma în persoană, înştiinţarea ce o va primi de la notarul din localitate, adică fondurile depuse de el la Gaston, îmi aparţin mie de drept, ca singur moştenitor al lui Gaston. Îi voi povesti încă o dată basmul cu " fratele natural " şi-l voi ruga să păstreze la el aceşti bani la dispoziţia mea, pentru că n-am ce face cu ei momentan. Văd că te îndoieşti nepoate, acest depozit va fi pentru el o chezăşie a sincerităţii mele.

- Despre asta vom vorbi mai pe urmă...

- După asta, iubite nepoate, mă voi duce la doamna Fauvel şi-i voi ţine următorul discurs:

" Doamnă, ca fiind sărac, a trebuit să intervin şi să vă impun obligaţia de a veni în ajutorul fiului fratelui meu, ce e copilul d-voastră. Acum, m-am convins că acest băiat e un şnapan ordinar... "

- Îţi mulţumesc unchiule de recomandare.

- Şi voi continua... V-a dat şi v-a produs atîtea necazuri şi neplăceri, v-a otrăvit zilele şi de datoria lui era să vi le împodobească. Vă rog să primiţi scuzele mele şi vă exprim toate regretele. Nu sînt eu de vină că m-am înşelat. Acum sînt destul de bogat şi mă însărcinez eu singur să duc grija pentru prezentul şi viitorul lui Raoul."

- Şi asta se cheamă, după părerea ta, un plan? Nostim plan, n-am ce zice.

- Ai răbdare, ai să vezi unde am să ajung. Făcînd această declaraţie, sînt sigur că doamna Fauvel îmi va sări de gît şi mă va îmbrăţişa. N-o s-o facă, pentru simplul motiv că se va gîndi la nepoata ei Magdalena şi mă va întreba dacă nu renunţ acum cînd sînt bogat, la mîna Magdalenei iar eu îi voi răspunde

frumos: " Nu, doamnă, m-aţi crezut lacom; v-aţi înşelat doamnă! " Şi în chipul acesta voi manifesta un frumos gest de dezinteresare. " Da doamnă, am fost sedus, cum oricine ar trebui să fie, de graţia, farmecul, spiritul şi frumuseţea domnişoarei Magdalena şi... o iubesc. Chiar dacă n-ar avea nimic, nici un ban, tot voi veni să-ţi cad în genunchi şi să-ţi cer mîna ei. Din toate obligaţiile intervenite între noi, insist numai asupra acestei căsătorii; la toate celelalte renunţ cu desăvîrşire. Şi vă asigur de tăcerea mea, nici o silabă nu voi scoate din gură. Şi ca să vă dau o dovadă de dezinteresarea mea, pe cuvîntul meu de onoare, că chiar de a doua zi de la celebrarea căsătoriei mele, voi înscrie o creanţă ipotecară, a unei rente anuale în favoarea lui Raoul, destul de importantă, pentru ca să poată trăi admirabil."

Louis vorbea cu atîta căldură şi entuziasm, că Raoul, excroc versat şi meşter în potlogării, rămase convins de sinceritatea angajamentelor.

- Bravo! Ultima frază e destul să facă să se sape o prăpastie între doamna Fauvel şi nepoata sa. Numai ideea că-mi asiguri o rentă pe viaţă, e destul ca mama să fie de partea noastră.

- Sînt convins că doamna Fauvel, în chipul cum voi vorbi, va căuta să facă tot posibilul reuşitei mele. Ea va fi aceea care va căuta să justifice toate susceptibilităţile conştiinţei. Nici diavolul nu poate să procedeze mai bine. Voi căuta să dovedesc doamnei Fauvel şi Magdalenei, că acela care le-a exploatat şi şi-a bătut joc de ele, e Prosper... Le voi prezenta pe acest domn că ar fi dator în toate părţile, peste şi peste cap; că e un om stricat şi plin de vicii; că e cartofor în gradul cel mai mare; că chefurile lui se ţin lanţ şi, culmea, trăieşte cu o femeie pierdută!...

- ... Şi frumoasă, nu uita să adaugi acest amănunt, că doară signorina Gypsy e una din femeile cele mai frumoase din tot Parisul...

- Fii liniştit, n-ai nici o teamă, voi şti să fiu destul de elocvent şi convingător; mă pricep eu; nici cel mai teribil

avocat nu ştie să vorbească mai bine. Şi nu numai atîta. Îi voi arăta doamnei Fauvel că dacă într-adevăr îşi iubeşte nepoata, nu poate s-o mărite după un funcţionar anonim, fără situaţie socială şi fără avere, un X oarecare, ci după cineva care înseamnă ceva în societate, personaj distins sub toate raporturile, şi ca naştere şi ca avere, nu ştiu dacă sîntem doi în Franţa ca mine: mare industriaş, marchiz pe deasupra, un om care dă tonul în societate, cineva al cărui cuvînt e ascultat, în fine, un om ce o va face fericită, şi, aşa mai departe... Nu e aşa?...

Chiar Raoul rămase convins de acest glas de sirenă.

- Trebuie s-o convingi negreşit, repede...

- Sînt convins că o schimbare bruscă se va opera în ea. Mai întîi vom face să încolţească un grăunte mic, apoi cu ajutorul tău, să se dezvolte şi să crească mereu.

- Cu ajutorul meu? Nu înţeleg...

- Nu te grăbi, nu mă întrerupe, lasă-mă să isprăvesc gîndul. Mă înţelegi? După ce le voi trînti toate acestea, te voi lăsa pe tine, eu voi dispare şi rolul tău va începe. Ai să vezi că maică-ta îţi va raporta tot ce i-am spus şi numai după felul cum ţi le va spune, vom aprecia efectul produs. Tu mă înţelegi. Tu vei arăta că eşti indignat la culme şi că nu vrei să primeşti nimic de la mine. Vei face pe supăratul şi pe revoltatul. Îi vei spune: " Mamă, cum e posibil să accept eu ceva din mîna acestui om (adică eu)... Prefer să fiu expus privaţiunilor, lipsei, chiar mizeriei, numai să nu primesc nimic din mîna acestui om, care... şi care... mă înţelegi cred, cum şi ce fel... Dă-i şi dă-i... Parcă văd scena de pe acum.

- O văd şi eu, va fi jucată de minune; mă ştii doar, în rolurile patetice mă pricep, mai cu seamă cînd mă pregătesc dinainte...

- Bravo! Cu toată dezinteresarea ta generoasă nu te vei opri să urmezi să joci; chiar cu mai mare furie, s-o porneşti la cheltuieli şi risipă mai mult ca înainte. Bani şi iar bani, fără milă şi consideraţie: s-o storci cît mai mult şi te asigur că

nu-ţi voi cere nici o socoteală, tot ce-ţi va intra în mînă al tău va fi; nu mă voi amesteca.

- Dacă o iau aşa... poţi conta pe mine, mă şi pun pe lucru.

- Numai atîta îţi cer. Să nu treacă nici trei luni şi să sleieşti toate resursele acestor femei. Trebuie să le zăpăcesc, să nu-şi mai ştie unde le e capul. Vreau să le ruinez complect, în trei luni să nu mai aibă nici un ban, nici o bijuterie, nimic, nimic!... M-ai înţeles?

Louis vorbea cu atîta căldură şi elocvenţă, cu atîta patimă convingătoare, că şi Raoul rămase tîmpit.

- După cît văd, le urăşti pe aceste două femei.

- Cum se poate să-ţi închipui una ca asta? Nu numai că nu le urăsc, sînt nebun, o iubesc pe Magdalena cu patima cea din urmă a vîrstei mele... Orb mai eşti şi nu-ţi dai seama. Tu nu vezi că întreaga mea fiinţă îmi e cuprinsă numai de ea. Inima, creierul sînt dogorite şi cuprinse de flacăra acestei iubiri. Cînd îi pronunţi numele numai, buzele-mi sînt consumate de focul patimii.

- Şi... şi nu te dai înapoi să-i pregăteşti fel de fel de chinuri şi suferinţe.

- Nu se poate altfel. Cum crezi că fără aceste suferinţe şi necazuri, ea ar putea ajunge să fie a mea? Numai cînd le voi aduce pe amîndouă la sapă de lemn şi în marginea prăpastiei şi vor privi adîncimea ei, numai atunci ele se vor supune mie şi vor cere intervenţia mea... pînă atunci nici nu mă voi arăta. Cînd vor crede că sînt pierdute cu desăvîrşire, fără nici o scăpare, abia atunci voi apare şi eu, spre a le scăpa din nenorocirile ce au dat peste ele. Fii pe pace, Raoul, parcă văd scena... voi şti să fiu atît de elegant, de generos şi atît de nobil, că Magdalena va fi în prada celei mai mari emoţii. Se va convinge că nu banii ei mă ispitesc, că numai şi numai persoana ei.. şi atunci nu numai că nu mă va dispreţui, ba chiar va prinde şi simpatie pentru mine. Nu e pe lumea asta nici o femeie care să rămînă nesimţitoare la o patimă mare, patima scuză pe toate. Nu zic că se va prăpădi de dragoste

pentru mine... dar mi se va da, fără multă respingere; nici nu pretind mai mult.

Raoul rămase tăcut, nu putu să scoată o vorbă de atîta cinism şi perversitate ale lui Louis. Clameran se arăta a fi cel mai grozav excroc ce a putut să-şi închipuiască; cel mai teribil în rele; ucenicul avea de învăţat multe de la dascăl.

- Unchiule, nici nu mai încape îndoială că vei reuşi la sigur; e un plan diabolesc, nici satan nu te întrece. Dar între Magdalena şi tine va sta întotdeauna Prosper... nu-l va putea uita niciodată... Amintirea lui...

Louis zîmbi machiavelic şi cu un gest furios îşi manifestă dezgustul pentru Prosper.

- Prosper? Îmi pasă atîta de el, ca mucul acesta de ţigară...

Şi Louis aruncă capătul de ţigară stinsă, din degete.

- Dar ea îl iubeşte...

- Cu atît mai rău pentru dînsul. N-o să treacă nici şase luni şi se va isprăvi toată dragostea ei... moralmente e ca şi pierdut... şi dacă va trebui... îl voi da gata cu desăvîrşire. Tu doar, nepoate ştii încotro duc drumurile rele cînd cineva a apucat pe ele. Mă rog, Prosper are o amantă... Prosper joacă toate nopţile... face chefuri... e berbant... Spune nepoate, şi tu joci... nu ştii cît te costă jocul... Patima jocului... Există ceva mai grozav? Bani trebuie şi iar bani... Să aibă ghinion numai cîteva nopţi în şir... şi să vezi atunci ce se va întîmpla; pierderea la baccara trebuie plătită în 24 de ore; sînt aşa zise datorii de onoare. De unde va lua; îşi va vîrî mîinile în casa patronului său. Lasă că ştiu eu cum se întîmplă în astfel de cazuri.

Raoul făcu un gest de incredulitate.

- Ce vrei să spui cu gestul tău? Că Prosper e onest? Haida de... Ne cunoaştem, şi eu n-am fost tot la fel? Tot aşa am procedat. Doar şi eu am fost cumsecade la început. Fii sigur că îl voi aranja. Vai celui care-mi stă în cale. Nu-l voi cruţa. Îl voi pierde fără milă. Las pe mine!

Atîta furie de răzbunare avea împotriva lui Prosper că Raoul rămase pe gînduri.

- După cîte văd, îmi dai un rol prea ticălos...

- Bravo?! Bravo! Drăguțul meu nepoțel a început să aibă scrupule. N-am ce zice. Bravo. De cînd te-ai făcut așa de... corect, mă rog...

- Scrupulos, nu e cuvîntul... dar îți mărturisesc... Nu știu cum...

- Ce? Cum? Ai început să dai îndărăt? E cam tîrziu băiete... Te-a apucat conștiința? Bre! Bre!... Poftim, " domnișorul " are toate poftele și toate viciile... vrea petreceri, trai bun, chefuri, lux... joc de cărți... bani de unde? Buzunarul doldora, cai de curse, echipaj, strălucire, invidia lumii... și mititelul... să rămînă virtuos! Trebuia să te naști cu rente... Dobitoc ce ești! Apoi, banii ce trec prin mîna ta și a mea, se scot din fîntîna virtuții? Bani de aceștia se pescuiesc în noroi... s-o știi băiete. Și pe urmă, faci să ieși din încurcătură...

- N-am fost niciodată atît de bogat, pentru a mă apuca să fiu... onest. Dar... știi..., să torturezi două nenorocite fără nici o apărare... să asasinezi pe un biet casier... care crede că-i sînt prieten și devotat... mi se pare că e cam crud...

Louis se înfurie din ce în ce...

- E o dobitocie, o absurditate ceea ce vorbești, e ridicol, stupid... te compătimesc. Auzi, domnule... se prezintă un prilej nemaiauzit, admirabil, cu totul neașteptat, o ocazie minunată spre a ne pricopsi și tu te dai înapoi, ca un cal nărăvaș, care lovește cu picioarele în căruță. Numai un măgar, deși îi e sete, pentru că vede nu știu ce noroi în fundul găleții, se încăpățînează și nu mai vrea să bea... și dobitocul crapă de sete... Auzi, e scrupulos domnul! Ce ai vrea? Ciupeli mici, găinării mărunte... bravo. Nici nu te-am crezut așa mititel... Halal! Sistemul tău, unde crezi că te duce? La surcele! De-a dreptul, ori la spital, ori la pușcărie... Știi unde am ajuns după 20 de ani de învîrteală, anul trecut? Mă uitam la... revolverele mele... Nu-mi rămăsese decît ideea sinuciderii... să-mi zbor creierii. Ce, vrei să stai toată viața la cheremul unei femei, al d-nei Fauvel? Să-ți dea ca unui milog cîteva bilete de bancă?

- Să-ţi spun drept, nu sînt nici atît de ambiţios, nici atît de crud.

- Ei şi? Ce vrei să spui? Am început a nu te mai înţelege...

- Să admitem un lucru, la care nici nu te-ai gîndit. Dacă doamna Fauvel bunăoară mîine... Ce te faci, mă rog, dumneata domnul meu? Ai să te duci cu doliul la pălărie la domnul Fauvel să-i ceri... să-ţi dea ceva?

Raoul, în faţa acestei perspective ce ar putea să-l aştepte, îl întrerupse cu un gest violent.

- Destul, prea mult ai vorbit. Zis-am eu că mă dau în lături? Spus-am eu că mă opresc în mijlocul drumului? Dacă te-am lăsat să vorbeşti atît şi să te contrazic, apoi a fost numai să-ţi dovedesc că fără mine nu poţi să faci nici un pas.

- Dar nici n-am pretins asta niciodată.

- Dacă-i aşa, atunci mult onorat unchiule, ţin să ştiu care va fi partea mea din toate acestea? Te rog, nici o protestare, fără mofturi... verde. În caz de reuşită, eu cu ce o să mă aleg din acestea? Şi... în caz că nu izbutesc?

- Ţi-am spus că vei avea o rentă pe viaţă de 100.000 de franci şi în afară de acestea, tot ce vei putea stoarce pînă la nunta mea, al tău va fi.

- Bine, n-am ce zice... îmi convine, dar cu ce garantezi?

Banditii se cunoşteau unul pe altul, trebuiau luate măsuri.

- Mă rog, adică de ce ţi-e frică? întrebă Clameran.

- De tot. Dacă mă păcăleşti, n-am să te dau în judecată. Să bag acest pumnal în tine? Apoi o să mă condamne, ca şi cînd aş fi ucis pe cel mai cinstit om de pe suprafaţa pămîntului.

Şi după tura-vura, după tratative îndelungate, cei doi banditi căzuseră la învoială, spre satisfacţia deplină a amîndorura, îşi strînseră mîinile şi se despărţiră.

Bietele femei, doamna Fauvel şi Magdalena, vor simţi în curînd consecinţele acestui acord dintre cei doi excroci. Vai de ele!

Lucrurile se petrecură întocmai aşa cum le combinase şnapanul de Louis.

Raoul se puse pe treabă. Începuse să execute cele hotărîte de Louis!

Nu începuse bine, doamna Fauvel să aibă răgaz să mai respire şi deodată purtarea lui Raoul se schimbă!

Cheltuielile şi risipa lui reîncepură cu şi mai mare furie!

Mai înainte, doamna Fauvel îşi pusese, nu o dată întrebarea: " Că unde cheltuieşte Raoul şi ce face cu atîţia bani? ", acum, scurt, nici nu-i mai dădea voie să întrebe, nici cum, nici unde, nici pentru ce.

Raoul se manifestă cu patimi mari, grozave; unde nu te aşteptai, îl găseai; pretutindeni, îmbrăcat cu eleganţa strălucitoare a marchizilor care dau tonul, cu cea din urmă modă în îmbrăcăminte şi încălţăminte, toată lumea întorcînd capul după el; la curse în landou tras de patru cai; vizitiul şi valetul în livrele cu fireturi aurii; la teatre în avant-scene la fel cu cele mai bogate femei sau cu cocotele şi curtezanele la ordinea zilei!

Toate acestea reclamau cheltuieli, bani, bani şi cheltuieli fără frîu şi socoteală!

Mereu cerea bani şi pompa pe doamna Fauvel fără încetare, ziua şi noaptea.

Doamna Fauvel nu avea dreptul nici să discute, nici să se împotrivească. Bani şi iar bani! Altceva nimic!

Nici un sentiment de ruşine nu-l mai reţinea, orice pudoare dispăruse fără jenă.

Mai înainte, mai avea oarecare scrupul în cererile sale; mai cerea, mai insista cu oarecare jenă, cu oarecare rezerve, mai căuta să salveze aparenţele, mai punea ceva sentiment, chiar se ruga frumos. Şi acum?!

Vorbea ca un stăpîn, pretenţios, impertinent, de sus, obraznic; parcă i se cuvenea, parcă i-ar fi fost dator cineva.

La cea mai mică împotrivire cît se poate de inofensivă, începea cu ameninţările, brutal, ordinar, ca cel din urmă peşte şi apaş de barieră, care-şi chinuieşte victima!...

Cu aşa o viaţă, era firesc ca resursele făţişe ale celor

două femei să nu ajungă; în timpul cel mai scurt se sleiră. Veniră la rînd micile economii ale doamnei Fauvel şi ale Magdalenei. Apoi ele începură o serie de experienţe ruşinoase, la care recurg de obicei femeile care vor să-şi întreţină casa cu venituri nepermise, de altminteri ruina menajului lor: Economii pe toată linia; zgîrcenia veni apoi, în cele din urmă lipsuri în toate direcţiile. Bietele femei nu mai ştiau unde le stă capul. Îşi deschiseseră credit la toţi, datoriile se amînau şi se plăteau cu mari întîrzieri. Fatal, s-a ajuns la augmentarea facturilor de plată; ceva mai mult: se fabricau facturi fictive de furnituri nefurnizate. Pînă aici ajunseseră lucrurile: o cumetrie şi o complicitate cu furnizorii. Pînă cînd într-o zi, domnul Fauvel, cu zîmbetul lui obişnuit pe buze, le spuse în glumă: " Fetelor, aţi ajuns cochete, bre, bre! " I se prezentase la plată o factură pentru nişte obiecte fantastice şi luxoase, pe care numai profesionistele orizontale îşi permit să le achiziţioneze, pentru că la plata lor contribuie amatorii din Paris şi cele cinci continente.

Sărmanele femei! Trecea şi cîte o lună şi ele nici nu-şi cumpărau un obiect de cîţiva gologani măcar! În combinaţiile lor de toaletă, merseseră pînă acolo ca să-şi transforme rochiile vechi, purtate şi demodate, cîrpindu-se cum puteau, numai să poată face faţă la unele cerinţe mondene şi relaţii sociale.

Magdalena vedea mai bine lucrurile decît mătuşa sa: nu o dată i-a trecut prin cap teama că nu mai e departe vremea cînd vor fi silite să răspundă cererilor lui Raoul, printr-un:

"Nu se mai poate! Nu mai avem de unde! Ne-ai dat gata! "

Dar printr-o delicateţă înăscută femeilor superioare şi de sacrificiu, Magdalena se ferea să-i mai amărască zilele doamnei Fauvel, comunicîndu-i temerile ei.

În fine. Sosi şi ziua cea fatală, ziua cînd cele două femei într-adevăr nu mai putură să dea, nemaiavînd de unde!

În ajun, la Fauvel fusese o masă la care participaseră şi cîţiva invitaţi; cu chiu cu vai, putu doamna Fauvel să facă tîrguielile necesare de-ale mîncării.

Tocmai în ziua aceea sosi Raoul cu o cerere urgentă, ca să-i dea musai 8.000 de franci!

- Niciodată nu m-am găsit într-o încurcătură mai mare, le spuse el celor două femei. Îmi trebuie negreşit, e o datorie de onoare, presantă, care nu poate fi amînată, sub nici un cuvînt.

Femeile căutară să-i spună că n-au pentru moment; să mai aştepte o zi, două, pînă să găsească.

Nici n-a voit să asculte; era fără milă, necruţător!

- Vai de capul meu, Raoul! Nici nu-ţi dai seama ce faci; nu mai am nimic, nimic; mi-ai luat totul; sînt stoarsă ca o lămîie.

Şi după o ezitare:

- Nu mai am altceva decît bijuteriile; dacă crezi că-ţi sînt de vreun folos, poftim, ia-le!

Oricît de neruşinat ajunse Raoul, dar tot le refuză. Fu apucat de milă pentru această nenorocită şi bună femeie, care, în dragostea ei pentru dînsul, a sacrificat totul. Aceeaşi compătimire şi pentru Magdalena, "o fată atît de nobilă" cum spunea el, "nevinovată şi care suferă fără nici un motiv şi fără vină!"

Dar acest scrupul nu ţinu decît cîteva clipe. Revenindu-şi repede, nu mai voia să ştie de nimic, îi trebuiau bani negreşit, fără ezitări şi amînări.

Cu o voce brutală, fu răspunsul său:

- Dă-le încoace, le voi duce la Muntele-de-Pietate.

Doamna Fauvel îi dădu o fulie de briliante, era darul ce-i făcuse soţul ei, chiar în ziua nunţii.

- Te rugăm să ne aduci şi nouă cîte ceva din suma ce ai s-o obţii de la Munte.

Le trebuia şi nenorocitelor; nu mai aveau cu ce să-şi ducă trena şi să facă faţă unei case aproape princiare, cu echipaje şi cai în grajd, cu sindrofii, mese şi petreceri. Vai de ele!

Se ţinu de cuvînt, dragă Doamne, le adusese şi lor ceva din suma obţinută.

Dar... i se deschise o cale nu tocmai favorabilă pentru doamna Fauvel.

Raoul, în banditismul lui, abuză.

Drumul la Muntele-de-Pietate fu de parcurs în paguba doamnei Fauvel.

Rînd pe rînd, bijuteriile ei se transformară una cîte una ca amanet. Şi cînd se isprăvirăcele ale doamnei Fauvel, le veni rîndul şi celor ale Magdalenei!

Un proces ce s-a judecat nu de mult în faţa instanţelor parisiene, ne-a arătat doar, pînă la ce grad de mişelie e în stare să se coboare o canalie care a exploatat timp de cinci ani necurmat, a exploatat pe o nenorocită femeie, a cărei corespondenţă îi căzuse în mînă.

Numai citirea dosarului acestui proces şi declaraţiile cinice ale sceleratului, ne face să fiarbă sîngele în noi de indignare.

E oare posibil ca bestia omenească să ajungă la atîta ticăloşie?!

Zi de zi a ameninţat-o, dacă nu-i dă bani, va prezenta scrisorile soţului ei, şi atunci este expusă a fi aruncată pe stradă, intrată în gura lumii, plutind pe valurile furioase ale scandalului, hulită de toţi şi îndepărtată din societate.

Şi biata femeie se executa şi-i dădea, şi-i dădea mereu, ameninţată, şantajată şi trăind mereu sub teroare.

Nici nu vă puteţi închipui pînă unde se poate adînci haznaua omenească; cazuri de acestea nu sînt tocmai rare în ziua de azi.

Cîţi şi cîţi nu trăiesc de pe urmele unui secret prins la întîmplare! Cîţi birjari, pentru a nu denunţa pe femeiuşca, ce într-un moment de slăbiciune şi uitare, s-a lăsat a fi dusă la o întîlnire culpabilă, - nu trăiesc bine, ciupind fără întrerupere pe nenorocita, de sume importante; - şi iar, cîţi şnapani eleganţi, înmănuşaţi, parcă scoşi din cutie, nu trăiesc din sumele ce trebuie să li se dea de către o combinaţie financiară cam suspectă!

Acesta e şnapanul!

Cînd unui bărbat sau unei femei li se pun înaintea ochilor acte compromiţătoare făcute într-o clipă de slăbiciune şi din

lipsă de voinţă, - ceea ce se poate întîmpla la un moment dat al vieţii fiecăruia - căutînd a deştepta însă teama de a nu fi expuse oprobiului public, teamă justificată sau nu, şi cînd, în schimbul unei sume de bani, acest secret să nu fie divulgat... acţiunea aceasta se cheamă presiune, şantaj.

Există oare ceva mai josnic, mai laş, mai ticălos decît această canalie de om care exploatează o taină a cuiva a nu o da pradă publicităţii??!

A sta în umbră şi a-ţi tortura victima, a-i inspira frică, ca să-ţi plătească tăcerea...

Din nenorocire, autorităţile judiciare, nu întotdeauna se pun în mişcare să descopere un şantaj şi pedeapsa sînt blînde în procedeele lor, faţă de aceşti şnapani!

Un fost prefect de poliţie, om cu experienţă şi capabil, care a auzit şi a văzut multe, hîrşîit cu tot felul de răufăcători de sus şi de jos, chemat ca martor într-un proces senzaţional, a declarat între altele:

"Şantajul e o industrie care face să trăiască numai la Paris cîteva mii de indivizi. Nu o dată cunoaştem cine e şnapanul, şi nu o dată ştim cine este victima jumulită... şi totuşi n-avem încotro, nu putem face nimic, sîntem cu mîinile legate. Ba ceva mai mult, nu o dată nu s-a întîmplat ca să avem pe ticălos în mîna noastră şi să vină însăşi victima în persoană, să intervină în favoarea lui, de teama scandalului ce s-ar putea naşte. Şi dacă ne împotrivim de a-l elibera şi a întinde muşamaua peste toată afacerea, ne trezim că victima e aceea care se ridică contra noastră, cu fel de fel de acuzări, de care cu greu ne putem spăla!"

Aţi înţeles? Acesta e şnapanul!

Da, şantajul e o meserie, o industrie!

Şi cîţi din aceştia, eleganţi, parfumaţi, pudraţi, înmănuşaţi, fără a se şti de unde trăiesc, cu ce mijloace îşi permit viaţa lor luxoasă şi trîndavă, fără ocupaţie, fără îndeletnicire, nu te sfidează, picior peste picior, în birje, la teatru, la curse, festivităţi, serbări, localuri publice, staţiuni

balneare, cluburi, mese de joc şi aşa mai departe!?

Victimele trăiesc în groaza şi spaima de a nu li se divulga secretul ce le-ar putea compromite şi a-şi pierde situaţia familiară şi socială, pentru a putea să scape de călăii lor.

Dacă ar avea curajul să vină la poliţie şi să comunice însăşi prefectului ce au pe suflet, s-ar termina în modul cel mai discret, fără ca măcar să crîcnească cineva. Se găsesc leacuri şi pentru şantajişti! Buba trebuie stoarsă şi odată puroiul ieşit, buboiul se uşurează, febra trece şi sănătatea revine.

Doamna Fauvel, în apărarea ei împotriva celor doi şnapani care s-au aruncat asupra ei, ţinînd-o într-o teroare permanentă, nu făcea altceva decît să se roage lui Dumnezeu, să plîngă şi numai atîta, - cam puţin, cum veţi recunoaşte şi d-voastră.

Atitudinea lui Raoul, însăşi, ajunse cîte odată la saturaţie; om era doar, se muia şi dînsul de milă pentru cele două nenorocite.

- Să mă crezi, îi spunea el lui Louis, că mi-e scîrbă de mine însumi, mi-e greaţă, nu mai pot, nu mai am inimă să le torturez. Înţeleg să te aţii la drumul mare, cu flinata în mînă, să zbieri victimelor: " Banii sau viaţa! " Să fii expus şi tu la un risc, să te poată omorî sau prinde şi pe tine. Dar aşa cum procedăm noi, fără pericol, la umbră, e o nemernicie fără pereche; toată drojdia din mine se răscoleşte, cînd mă gîndesc cum stoarcem noi pe aceste două femei nevinovate şi sfinte, şi pe care, în definitiv, le iubesc, ţin la ele, că doar una mi-e mamă... trece peste toate puterile mele.

Clameran rămînea rece la toate aceste remuşcări ale lui Raoul.

- Da, aî dreptate, dar nevoia nu cunoaşte lege. Haide, haide, mai avem puţin, o să trecem cel din urmă hop şi o să izbîndim, apoi totul va fi bine.

Şi vremea dezlegării, a finalului, a realizării definitive se apropia din ce în ce.

Venise Raoul într-o zi la mama sa să mai dea un asalt bănesc. Ce-i veni doamnei Fauvel în minte, să se adreseze

marchizului, să-l poftească să treacă pe la ea, avînd a-i vorbi.

Doamna Fauvel avea teamă că Magdalena n-are să aprobe acest act, de a-l invita pe Louis.

Spre surprinderea ei, Magdalena aprobă acest lucru, ba chiar îl găsi foarte nimerit.

Nenorocirea a păscut-o destul pe Magdalena pînă atunci, ca să-şi poată da seama de realitatea exactă a situaţiei.

Vedea ea bine şi înţelegea, că Raoul nu e decît un instrument cu care se joacă marchizul Louis de Clameran.

Ea raţiona, şi cu drept cuvînt, că nu e posibil ca un copil, oricît de stricat şi de vicios ar fi, ca numai din capul lui să izvorască atîtea invenţii de ticăloşii şi că trebuie să fie altcineva la spatele lui, care să-l dirijeze şi să-i conducă paşii.

Şi acel cineva nu poate fi altul decît Louis de Clameran unchiul său. Clar şi bine văzut!

Doar aşa lipsit de suflet nu putea fi Raoul, fără concursul şi încurajarea lui Louis! Să abuzeze în aşa hal de situaţia lui, era de neexplicat.

Persecuţia ce o sufereau ele din partea lui Raoul nu era atît numai pentru cererile de bani, atitudinea duşmănoasă avea alte motive. Un om cu mintea mai luminată vedea şi ghicea asta. Convingerea ei era atît de puternică în direcţia aceasta, că, dacă ar fi fost vorba numai de persoana ei, ar fi rezistat pînă la urmă şi ar fi mers pînă în pînzele albe, atît de puţină frică ar fi avut de toate ameninţările de şantaj şi nu i-ar fi păsat de fel.

Dar a fost vorba de altcineva: de mătuşa ei, doamna Fauvel, pe care nu voia s-o expună, să rişte o clipă măcar.

Magdalena văzuse perfect de bine la ce ţinteşte Louis de Clameran. Nu erau pe atîta banii, pe cît voia el ca dînsa să cadă în braţele sale. Voia să cucerească citadela prin înfometare.

- Da, sînt şi eu de aceeşi părere cu tine, cu cît îl vei vedea pe Clameran mai des, cu atîta va fi mai bine de tine şi de noi amîndouă.

Şi deci, a doua zi, după ce-l anunţă printr-o scrisorică,

doamna Fauvel se duse la hotelul Louvre, unde locuia încă marchizul.

O primi cu o politeţe rece, calculată, ca un om ce a fost rănit în amorul său propriu şi care se ţine în rezervă.

Dînsul se arătă chiar indignat şi supărat de purtarea nepotului său, ba, la un moment dat îi scăpă şi o înjurătură drastică, asigurînd că "o să-i arate el, acestui ticălos neruşinat, că o să-l înveţe minte ".

- Nemernicul! Te-a stors mereu pe dumneata; dar pe mine, crezi că nu m-a ciupit în acest interval? Peste 80.000 de franci mi-a luat, ameninţîndu-mă într-una că dacă n-o să-i dau, se va duce să-ţi ceară dumitale!

Doamna Fauvel făcu un gest de îndoială.

- E posibil?

- Stai să-ţi arăt că nu mint.

Şi Louis se duse şi scoase din sertarul biroului o chitanţă iscălită de Raoul, din care rezultă că a primit de la unchiul său suma de 92.000 franci, în diferite rînduri.

Era zdrobită doamna Fauvel la citirea acestui act.

- Cum se poate! de la mine a primit 160.000 franci şi cu 90.000 de la dumneata fac un sfert de milion, cheltuiţi numai în patru luni!

- Trebuie să fie la mijloc o femeie, altfel nu se poate explica, răspunse Louis, ca tot omul cu experienţă.

- Bine, bine, dar fiinţele acestea, ce fac ele cu atîţia bani? pentru Dumnezeu!

- Să mă crezi, niciodată nu mi-am putut da seama de aceasta.

Se părea că marchizul era într-adevăr şi sincer în compătimire pentru doamna Fauvel.

Îi promise că chiar în aceeaşi seară va căuta să se întîlnească cu Raoul, că-l va dojeni şi-l va judeca pentru purtarea sa faţă de mama sa şi că speră să-l readucă pe calea cea bună şi dreaptă.

Şi în cele din urmă, merse cu devotamentul pînă acolo, că

puse la dispoziţia doamnei Fauvel întreaga sa avere, să dispună cum va voi de dînsa.

Fireşte că doamna Fauvel refuză gentileţea marchizului, dar nu mai puţin rămase atinsă de această propunere.

Revenind acasă, cel dintîi lucru ce-l spuse Magdalenei, fu istorioara cu banii ce-i pune la dispoziţie.

- Vezi, se prea poate să ne fi înşelat cu privire la marchizul de Clameran. Nu pare a fi aşa de hain cum ni l-am închipuit.

Magdalena dădu din cap cu neîncredere şi tristeţe. Ceea ce prevăzuse ea, se întîmplase. Dezinteresarea afectată a marchizului, confirmă bănuielile ei.

CAPITOLUL XX

Raoul, ducîndu-se la unchiul său să mai afle noutăţi, îl găsi pe Louis în dispoziţii bune; era chiar radios.

- Nepoate, să ştii că lucrurile merg bine, foarte bine, aşa după cum le-am aranjat eu, nici o iotă nu lipseşte. Chitanţele tale au produs un efect colosal. S-o fi văzut, cum a rămas plouată şi trăznită, cînd a citit că ai primit de la mine 90.000 de franci. Eşti unul şi jumătate, nici dracul nu te întrece. Ideea cu chitanţele e a ta, mare şmecher mai eşti!

Şi după o pauză:

- Dar bine ai ştiut să te porţi, bravo! În patru luni ai stors-o de 160.000 de franci! Bine, dar ce ai făcut cu atîţia bani?

- Da, da, e perfect exactă suma: 160.000 de franci; atît am luat de la Muntele-de-Pietate.

- Îmi place să cred că trebuie să ai economii ceva puse deoparte. Că doar n-o să-mi închipui că eşti aşa de prost să

lași pe acea domnișoară cu care ești combinat să te toace de atîția bani. Îmi închipui că toată istoria nu e decît un pretext.

- Asta mă privește pe mine. Ce-ți pasă? Te rog... Așa ne-a fost convenția. Ce-o să ciupesc, mă privește numai pe mine. Nu? Atît îți pot spune numai, că, vai de capul celor două femei, le-am stors de ultima picătură. Bani nu mai au, bijuteriile toate amanetate la munte... într-un hal... Să mă crezi, nu mai pot, m-am săturat de rolul pe care-l joc.

- Da, da, rolul tău e pe isprăvite. Îți interzic de a le mai cere bani.

- Hei, unde am ajuns, cum stau lucrurile? Spune-mi și mie.

- Atîta-ți pot spune, mina e încărcată gata să facă explozie; aștept prilejul să aprind fitilul.

Această ocazie, a exploziei, pe care o aștepta cu atîta nerăbdare Louis de Clameran, trebuia să i-o furnizeze Prosper Bertomy, casierul Băncii Fauvel.

În patima lui pentru Magdalena, Louis nu s-ar fi dat înapoi, să se răzbune pe acela care era preferat și iubit, față de el, disprețuit, neglijat.

O știa pe Magdalena că-l iubește pe Prosper; că Prosper e acela ce se va însura cu ea; că Magdalena va fi a lui Prosper și că-i va aparține lui... Gîndind numai la toate acestea, fu cuprins de o furie fără margini și aștepta numai ocazia să se răzbune, să-l dezonoreze pe Prosper, să-l încurce într-o afacere de scandal, din care să iasă micșorat, pierdut, nimicit.

Va căuta să-l bage într-o băltoacă de infamie și scandal, încă înainte de nuntă, din care cu greu va putea ieși.

La un moment dat se gîndi să-l suprime pur și simplu, să-l asasineze; dar preferase să-l necinstească, să-i răpească onoarea.

Își închipuia că chiar însuși Prosper îi va procura mijloacele pierzării sale; că, cu viața pe care o ducea Prosper: chefurile, petrecerile, jocul de cărți și la curse, femeile, îl vor duce la o catastrofă sigură, - dar Louis se înșelase de astă dată.

În dezordinea lui, Prosper, ca om cinstit ce era, își pusese

oarecare ordine şi chibzuială în afacerile sale.

Deşi situaţia bănească, personală, a lui Prosper nu era din cele mai strălucite, ba cîte o dată ajungea chiar periculoasă şi ameninţătoare: datorii, împrumuturi, poliţi, creditori, redus la expediente, - dar era treaz, ştia să deosebească ce e al lui de ce e al altuia.

Niciodată nu se atinsese de bani străini.

Toate încercările pentru a grăbi ruina lui Prosper, dădură greş şi în zadar se ostenea Raoul să ajute la căderea lui, ispitindu-l cu împrumuturi, din care, la un moment dat ar putea să se încurce în socoteli.

E drept, Prosper juca cărţi şi nu pe sume mici, dar n-o făcea cu patimă, cu acea pasiune ce e în stare să facă pe cineva să-şi uite de datorie, să se atingă de banul altuia, să delapideze.

Nici la cîştig nu se prea bucura, nici la pagubă nu se prea întrista. Ştia să fie stăpîn pe sine şi să-şi păstreze sîngele rece.

Şi dacă amanta lui, Nina Gypsy, era elegantă, luxoasă şi cheltuitoare, niciodată însă pretenţiile ei nu depăşeau marginea bunului simţ şi al chibzuielii.

Făcînd aceste constatări, nu tocmai favorabile pentru sine, Louis nu-şi pierdu speranţa că în cele din urmă va pregăti o lovitură din care Prosper nu va scăpa teafăr şi neatins.

Raoul îi spuse lui Louis:

- Nu te bizui pe o prostie ce ar putea să comită la un moment dat Prosper, orice prostie poţi să-ţi închipui că ar face acest băiat, însă de un lucru te asigur, nu se va atinge de nici un ban străin, poţi să-i tai degetele. Mai degrabă şi-ar trage un glonte de revolver...

- Bine, bine, Raoul dragă, ar trebui să-l stimulezi la cheltuieli, să-l împingi la risipă, dă-i, împrumută-i, fă în toate chipurile să-şi sporească cheltuielile pentru Gypsy; bagă-i în cap acestei femei, pofte şi capricii de tot soiul, lux, bijuterii, doar-doar Prosper îşi va vîrî mîinile pînă la coate în casa lui Fauvel. Asta-mi trebuie, caută, gîndeşte-te ce şi cum trebuie făcut numai să-l împingem pe panta nenorocirii.

- Unchiule, unchiule, te înşeli, ai o părere greşită despre Prosper. N-are nici o patimă şi pe un om fără patimi, să-l consideri ca mort. Şi pe un mort nu-l poţi galvaniza. Din ziua de cînd Magdalena a rupt cu el, de atunci e ca un mort între cei vii. Toate îi sînt indiferente, nu manifestă nici un interes pentru nimeni şi nici o dorinţă pentru nimic. Un fel de nepăsare, de lasă-mă să te las.

- Totuşi vom aştepta; eu n-am disperat.

Şi pe drept cuvînt, Louis aştepta.

Spre marea surpriză a doamnei Fauvel, o schimbare bruscă se operase cu Raoul. Din risipitor ce era, deveni deodată chibzuit şi chiar de o zgîrcenie fără margini. Îşi lăsase chiar amanta şi cu toată vremea rea a iernii, Raoul nu voi să se reîntoarcă la Paris, pretextînd să stea la ţară, la Vesinet, " să-mi răscumpăr păcatele şi greşelile din trecut ", aşa se exprima dînsul.

Dar adevărul era cu totul altul: Raoul nu mai voia să vină în contact cu mama sa.

Doamnă Fauvel nu mai putea de bucurie. Raoul voia să-şi păstreze întreaga libertate şi să nu mai fie controlat de nimeni.

Tocmai atunci, în aceste momente de mulţumire, doamna Fauvel se gîndi să-l plaseze pe Raoul în birourile băncii soţului.

Fauvel primi cu plăcere această idee. Auzise şi el de viaţa de risipă ce o ducea Raoul şi nu o dată l-a împrumutat şi el cu sume importante. Convins că un tînăr de vîrsta lui Raoul nu se poate abţine de a nu face greşeli, Fauvel oferi tînărului un loc în biroul corespondenţei, plătit cu 2.000 de franci pe lună.

Raoul primise bucuros acest loc în bancă dar Louis îl sili să nu accepte, zicînd că nu are nici o vocaţie pentru afacerile financiare.

Refuzul acesta din partea lui Raoul indispuse grozav pe domnul Fauvel; acesta îi făcu reproşuri şi-l preveni că în viitor nu mai are a se bizui pe concursul lui.

Raoul făcu pe supăratul şi nu-i mai călcă deloc în casă.

Şi dacă din cînd în cînd venea în apartamentul doamnei

Fauvel, o făcea în acele ore cînd ştia că bancherul lipseşte de acasă şi nici nu stătea mult, numai atît cît îi trebuie să afle noutăţi despre treburile curente.

Acest calm aparent, acest răgaz de liniştе i se păru Magdalenei foarte suspect şi fel de fel de bănuieli se deşteptară în ea.

Mai sigură ca altă dată, Magdalena era convinsă că trebuie să se întîmple ceva cu totul neprevăzut, sinistru, grozav.

Prea erau variaţii multe, cînd aşa, cînd altfel; ba Raoul era risipitor la exces, ba cumpătat la culme; ba venea în vizită la ele; ba întrerupse brusc să mai calce la ele în casă.

Inima îi spunea că nu e a bună. Trebuie să fie vreo combinaţie infernală la mijloc. Era ca liniştea din atmosferă ce precede o vijelie, un uragan. Trebuia să vină un asalt grozav.

Magdalena nu comunică mătuşii ei nici una din presimţirile acestea; înghiţi în tăcere toate bănuielile, gata şi pregătită la orice.

- Ce s-a întîmplat? întreba adesea doamna Fauvel pe nepoata ei. Cum îţi explici faptul că ne lasă în pace?

- Ştiu eu? mă mir şi eu. Într-adevăr ce s-a putut întîmpla, că stau aşa de liniştiţi?

Între timp, nici Raoul, nici Louis nu dădeau nici un semn de viaţă; stăteau retraşi la umbră, ca şi vînătorul liniştit şi fără a face zgomot ascuns în tufiş, aşteptîndu-şi vînatul.

Bandiţii stăteau la pîndă.

Raoul nu-l slăbea deloc pe Prosper, în orice loc era împreună cu el, doar-doar îl va putea băga într-un colţ, de unde să nu iasă decît cu cinstea terfelită, să cadă şi să nu se mai poată scula în vecii-vecilor.

Dar toate sforţările întrebuinţate de Raoul fură zadarnice, chiar întocmai aşa cum prevăzuse el însuşi. Prosper nu se abătu nici o clipă din calea cea bună ce şi-o croise; - toate îi erau indiferente.

Clameran începu să-şi piardă răbdarea, căuta şi scotocea vreun plan, să-l piardă pe Prosper şi să isprăvească mai repede.

Cînd deodată pe la orele 3 după miezul nopţii, Raoul veni să-l trezească pe Louis.

" Ce împrejurare grozavă poate să-l aducă în puterea nopţii pe Raoul la mine; trebuie să fie ceva important ", se gîndi Louis.

- Ce s-a întîmplat? întrebă Louis îngrijorat.

- Poate nimic, poate totul. Tocmai acum m-am despărţit de Prosper. Am fost cu dînsul la chef, cu alţi trei prieteni. După masă am organizat un mic chemin-de-fer, dar cu toate că Prosper era beat, n-am fost în stare să-l încurc la joc.

- Mi se pare că nici tu nu eşti treaz, dacă pentru fleacuri de astea ai venit să mă deştepţi la ora 3 dimineaţa?

- Stai, nu te pripi cu ocara! Mai e şi altceva, să vezi ce s-a mai întîmplat; după joc ne-am dus cu toţii să supăm; Prosper, ameţit din ce în ce mai mult, făcu imprudenţa să scape cuvîntul acela magic şi misterios cu care se închide şi deschide broasca casei de bani.

Clameran izbucni în strigăte de satisfacţie.

- Şi care e acest cuvînt? Spune mai repede.

- E numele amantei sale!

- Gypsy!?

Şi cum era neîmbrăcat încă, sări din pat de bucurie şi începu să se plimbe prin odaie agitat.

- Acum ne-a încăput în mînă, nu ne mai scapă! " Domnul " Prosper n-a voit să se atingă de casă, e cinstit, e un sfînt, nu face nimic; dacă n-a voit el, o s-o facem noi în locul lui, treaba aceasta. Şi tot are să fie dezonorat. Ce a fost mai greu, am reuşit să aflăm. cuvîntul magic îl avem, atît ne-a trebuit; cheia zici că tu ştii unde se păstrează...

- Cheia e păstrată în sertarul din biroul domnului Fauvel. O găsesc uşor de tot.

- Te vei duce deci, la doamna Fauvel; i-o vei cere, o vei lua sau de bună voie, ori cu forţa, asta te priveşte cum; şi cînd o vei avea, te vei duce să deschizi casa, vei lua din ea ce şi cît pofteşti. Ei hei, hei, domnule Prosper, dragostea asta cu

domnişoara Magdalena mi-o vei plăti scump, chiar foarte scump.

În emoţia lui, Louis nu-şi dădea seama ce face; vorbea cu sine însuşi, ţipa, striga, amesteca numele lui Prosper cu al Magdalenei, delira, urla de bucurie, făcea fel de fel de scheme şi jocuri, era transfigurat, era ca nebun.

Cu greu se putu linişti.

- O ho unchiule! Nu o lua aşa repede, mai potoleşte-te puţin, să nu se ivească vreo dificultate, o piedică ce nu se poate prevedea.

- Nu văd nici una.

- Prosper poate să schimbe vorba magică chiar mîine; cine-l poate opri?

- Las că nu cred că una ca asta se poate întîmpla, doar n-o să-şi mai amintească că a spus-o cuiva; - la urma urmei însă nu e timp de pierdut; să ne grăbim iubitule!

- Mai e şi altceva. După ordinul discret al domnului Fauvel, nu se lasă în casă seara decît sume cu totul neînsemnate.

- În seara cînd voi vrea eu, va fi o sumă importantă.

- Nu te înţeleg.

- Ţi-am mai spus că am în depozit la domnul Fauvel o sumă importantă şi am să cer restituirea ei, pentru una din dimineţile următoare, cît se poate de dimineaţă, imediat ce se vor deschide birourile băncii; banii vor sta pregătiţi pentru mine, toată noaptea.

- Ce idee ciudată! exclamă Raoul cu înmărmurire.

Era într-adevăr o idee straşnică!

Cei doi bandiţi stătură vreme îndelungată, chibzuind cum ar fi mai bine de procedat.

Raoul se temea că doamna Fauvel se va împotrivi. Nu va prefera să povestească totul, decît să lase ca un om nenorocit, casierul, să fie ucis moralmente?

Dar Louis nu avu frica aceasta.

- N-ai nici o teamă în privinţa aceasta: o jertfă cheamă pe

alta; a făcut atîtea, o s-o facă şi pe asta. Ne-a abandonat-o pe Magdalena, o să ni-l abandoneze şi pe casier. Dar eşti sigur că acesta e cuvîntul magic ce l-a pronunţat Prosper?

- L-am auzit perfect de bine.

Se înţeleseră asupra tuturor amănuntelor şi hotărîră ca lovitura să fie dată în noaptea de luni, şapte februarie.

Aleseră această dată, pentru că Raoul ştia că pentru acea seară Fauvel fusese invitat la masă, la un mare financiar, un coleg al său şi că Magdalena avea să se ducă la o adunare cu mai multe fete; - aşa că doamna Fauvel va fi singură acasă.

- Încă azi mă duc la Fauvel, să-i cer să-mi elibereze banii ce-i am depuşi la el.

- Nu găseşti unchiule, că e prea scurt timpul; la orice bancă sînt anumite uzanţe de a retrage sume din depozit; ar trebui să-l previi mai din vreme.

- Ai perfectă dreptate; dar cum îl ştiu pe Fauvel de orgolios, dînsul va căuta să mă satisfacă chiar îndată; faţă de mine se va jena. Pe urmă tu îl vei ruga pe Prosper să-ţi facă ţie un serviciu personal, ca să-mi ţină la dispoziţie banii, chiar îndată, cum se va deschide banca.

- Diseară vor veni la mine la Vesinet în vizită Prosper şi Gypsy; dar nu voi putea să-l întreb nimic pe Prosper, pînă ce nu voi avea răspunsul ce ţi-l va da bancherul; cum îl vei avea, te rog să mi-l trimiţi prin servitorul tău.

În sfîrşit, cei doi bandiţi se despărţiseră, după ce luară masa împreună.

Clameran era bine dispus şi nici nu voia să vadă prăpastia noroioasă ce-l despărţea de succes.

Raoul mai calm, era hotărît şi ferm.

În sfîrşit se va îmbogăţi şi el şi se va elibera din jugul în care-l ţinea Louis.

El se gîndea numai la libertatea sa, în timp ce Louis nu se gîndea decît la Magdalena.

Totul le mergea în plin celor doi bandiţi.

Bancherul, ambiţios din fire, consimţise să-i înapoieze

depozitul, fără nici o formalitate specială.

Prosper promise că banii vor fi de dimineaţă imediat cum se va deschide banca.

- După ce o s-o facem şi pe asta, îţi promit că mă voi face cel mai cumsecade dintre oameni. Voi arăta în faţa lumii atîta corectitudine, că să-l ferească Dumnezeu pe acela ce mă va bănui sau va sta la îndoială.

Raoul era însă trist. Vedea el bine fapta urîtă la care dădea o mînă de ajutor. Dînsul era bandit hotărît şi nu se dădea înapoi de la nimic pentru a-şi satisface poftele şi dorinţele lui: era în stare să fure la joc cu un sînge rece nemaiauzit; să împlînte pumnalul în pieptul duşmanului fără să clipească măcar, să se culce şi să doarmă somnul celor mai drepţi şi virtuoşi, - era de scuzat, era tînăr.

Viciul nu-l cuprinsese de tot; nu era încă departe de timpul adolescenţei; i se părea că fapta ce o comite zilnic, exploatînd şi torturînd pe cele două femei nenorocite, e prea odioasă. Rolul ce-l juca de gîde al mamei sale, îl umplu de dezgust.

Ştia însă că nu riscă nici un pericol, că nu va fi închis nici o clipă. Fauvel chiar aflînd toate, va căuta să înăbuşe afacerea, spre a nu se dezonora într-un scandal public.

Şi mai era şi altceva, Raoul avea o reală simpatie pentru mama sa, o iubea; oricît de scelerat ar fi cineva, glasul sîngelui (?) nu se poate dezminţi.

Dînsul se simţea bine cînd nu era împreună cu Louis. În timp ce Louis lipsea de la Oloron, era cuprins de linişte şi mulţumire.

Ar fi voit să se facă şi el om de treabă şi nu putu înţelege că, cum e posibil ca un om care are de toate din belşug, să comită crime şi lucruri necoreete!

Era furios pe Clameran, pentru că abuza de voinţa lui şi, desigur că l-ar fi trădat, dacă nu ar fi riscat vreo neplăcere.

Louis, cunoscîndu-i accesele de slăbiciune de caracter, nu-l părăsea deloc; pentru a-l stimula şi încuraja, îi punea în faţă luxul şi averea de care va dispune, pentru a-şi satisface

plăcerile, toate capriciile şi vanităţile.

Louis făcu repetiţia cu Raoul a scenei şi a dialogului ce vor avea loc cu doamna Fauvel; îl corijă şi-l învăţă, cum să stea, cum să intoneze fiece cuvînt, fiece silabă, în momentul hotărîrilor.

Cu toată cifra sforăitoare a sumei de 1.500.000 de franci, ce i-o prezentă Louis, Raoul avu cugetul încărcat şi inima neliniştită.

* * *

În fine, sosi şi ziua de luni; erau orele şase către seară. Se apropia momentul decisiv!

Conştiinţa lui Raoul însă se înmuiase; avea remuşcări.

- Mi se pare că ţi-e frică, nu ştii dacă o să pot executa bine însărcinarea.

- Cum, tu elevul meu cel mai bun? E oare posibil? Haide, fă-ţi curaj, e ultima lovitură a vîslei, ne apropiem de ţărm; e numai o chestie de nervi; hai să luăm masa împreună şi să bem un pahar de şampanie, să-ţi mai vii în fire.

Louis îl duse la un mare restaurant de mîna întîi, intrară într-un cabinet separat.

Cu toată sforţarea lui Louis, prietenul său rămase tot indispus, neputîndu-se decide la lovitură.

- Ei, mofturi, e chestie de un " hap amar ", va trece iute neplăcerea, haide, înghite-l repede, nu mai sta pe gînduri.

Învins de sentimentul necesităţii, Raoul trebui să dea ascultare lui Louis şi pentru a fi mai bine dispus, încercă să se îmbete, bînd două sticle el singur. Dar beţia nu făcu decît să-i deştepte şi mai mult dezgustul şi să-i aţîţe furia.

Sunase ora şapte.

- E timpul să se înceapă operaţia, se gîndi Louis.

- Nu pot, îmi e imposibil, nu mă simt în stare, picioarele îmi şovăie şi nu mă slujesc.

Cît pe ce era Louis să nu izbucnească de furie. Îşi vedea întreg planul dărîmat şi la pămînt.

Sună; un chelner sosi.

- Încă o sticlă, mai repede! comandă el.

După ce mai trase vreo trei pahare, Raoul se sculă:

- Hai să mergem!

Şi porniră, dar nu făcură nici cincizeci de paşi pe bulevard, că picioarele lui Raoul se împleticiră, nu pe atîta din cauza alcoolului, mai mult de lipsă de energie.

- Haide, intră, şi odată ce vei fi înăuntru vei proceda cum trebuie; te cunosc eu; nu-ţi va fi greu, ce vei începe. Ai revolverul la tine? Curaj!

- Vai, o biată femeie slabă, ieri încă i-am strîns mîna, am sărutat-o. Ah! ce poltron sînt, ce canalie!

- Dacă n-ai stomac, de ce te-ai încurcat? Trebuia să rămîi un dobitoc... onest.

Dar nu mai era timp de pierdut... ori se făcea în acel moment... ori niciodată!

În cele din urmă se hotărî. Se apropie de uşă şi sună!

- E acasă tuşica? întrebă pe servitorul ce veni să-i deschidă.

- Da, doamna Fauvel e singură în salonaşul de lîngă camera ei, îi răspunse servitorul.

Şi Raoul trecu pragul.

Clameran spusese lui Raoul:

- " Vezi, cînd te vei prezenta, să fii bine, să nu te trădeze emoţia şi caută să nu ai multe explicaţii."

Recomandaţia aceasta fusese cu desăvîrşire de prisos.

Intrînd în salonaşul doamnei Fauvel, Raoul era de o paloare cadaverică, descompus şi ochi-i aveau o expresie groaznică.

Doamna Fauvel, cum îl zări, se speriase.

- Raoul dragă, ce ai? Ce nenorocire ţi s-a întîmplat?

Timbrul acestui glas era pătruns de atîta tandreţe, că tînărul bandit simţi efectul ca efectul unei descărcări electrice. Un fior îl zgudui din creştet pînă în tălpi.

Dar Louis nu se înşelase, îl cunoştea.

Îşi reveni repede şi o stăpînire desăvîrşită îl cuprinse. Începu să-şi dea seama de rolul ce avea să-l joace; era pe scenă şi trebuia să fie bine; siguranţa îi revenise; firea-i stricată îl domină din nou.

- Mi s-a întîmplat o nenorocire, o mare nenorocire... sper că o să fie cea din urmă mamă dragă!

Doamna Fauvel nu-l mai văzuse niciodată în aşa hal; se sculă iute emoţionată, tremurînd şi se aşeză lîngă dînsul, faţă în faţă, aproape de el, fixîndu-l şi parcă voind să-i citească în fundul sufletului.

- Ce ai Raoul dragă? te rog, spune mamei tale, ce ţi s-a întîmplat?

Raoul o împinse la o parte.

- Nu mă mai întreba mamă, nu mai cerceta, sînt nedemn de tine, nedemn de bunul şi iubitul meu tată.

Cuvintele acestea spuse cu glasul înăbuşit, pătrunseră pînă în adîncul mădularelor doamnei Fauvel.

Cu un semn din mînă, ea protestă.

- Ah, mamă, mamă dragă, mă cunosc îndestul şi sînt cel mai bun judecător al meu. Crede-mă, sînt un ticălos. Nimeni nu mă poate judeca şi veşteji mai bine ca mine însumi; conştiinţa-mi strigă că sînt un nemernic. Am fost născut foarte bine, dar am ajuns zănatec, nebun, cu desăvîrşire nebun. Am momente cînd mă apucă o ameţeală şi nu mai ştiu ce fac. Crede-mă că n-aş fi ajuns în aşa hal dacă aş fi fost crescut lîngă tine, sub scutul şi ocrotirea ta, din mica mea copilărie. Da, aşa cum am fost crescut printre străini, pe seama mea proprie, fără control şi supraveghere, călăuzit numai de instincte şi patimi, a ieşit ce a ieşit, am ajuns la acest rezultat funest în care mă zbat. Cum nu posed nimic şi cum trăiesc cu un nume furat, sînt ros de ambiţii, sînt un vanitos. Sărac şi

fără resurse de trai, altele, decît ajutorul pe care mi-l dai tu, am însă gusturile, capriciile şi viciile unui fiu de milionar. Vai, vai, cînd te-am regăsit, răul era consumat, boala mă cuprinsese şi nu mai aveam încotro. Eram mînat de patimi, eram dus din spate împotriva voinţei mele. Dragostea ta, tandreţea ta, de mamă, ce mi-au făcut zilele cele mai fericite din viaţă, n-au fost în stare să mă oprească din pornirea mea. Uite la mine; eu, care am suferit atîta, care am înghiţit atîtea mizerii şi lipsuri, erau zile cînd n-aveam nici un colţ de pîine, cînd am dat de luxul şi îmbuibarea puse la dispoziţie de tine, m-am zăpăcit, m-am tîmpit şi nu mai ştiu unde mă găsesc; ca un beţiv m-am aruncat asupra băuturii, lungă vreme lipsit de alcool...

Raoul îşi juca piesa cu multă convingere, ca cel mai genial actor, comunica sugestia la perfecţie, că doamna Fauvel nu îndrăzni să-l întrerupă măcar.

Mută şi împietrită, ea-l asculta cu cea mai mare atenţie, presimţind că-i va fi dat să afle un lucru groaznic.

Raoul continuă:

- ...Da, sînt un om lipsit de simţire. Fericirea a trecut pe lîngă mine şi n-am ştiut să pun mîna pe ea şi s-o opresc. Am dat cu mîna la o parte realitatea cea frumoasă, pentru a mă lua după o himeră, după o stafie amăgitoare. Eu, care puteam să-mi petrec viaţa toată la genunchii tăi şi să nu mai ştiu cum să-ţi fiu recunoscător pentru toate binefacerile tale, nu ştiu cum se întîmplă, parcă o fac dinadins, îţi produc numai neplăceri, şi-ţi aduc numai dureri; în loc să te înveselesc, te mîhnesc, şi în loc să-ţi produc mulţumire îţi fac neplăceri de tot soiul. Da, ştiu, am fost un ticălos, cînd pentru o creatură infectă pe care o disprefuiam, am aruncat în vînt o avere din care fiece piesă de aur te costă o lacrimă.

Lîngă tine mi-ar fi fost fericirea, m-am convins însă tîrziu despre asta...

Se oprise, ca şi cînd ar fi fost năpădit de convingerea greşelilor sale şi, mai-mai era să izbucnească în lacrimi. Glasul îi era înecat şi spart de emoţie.

- Nu e niciodată prea tîrziu să-şi recunoască cineva greşelile şi să se mîntuie...

- Dacă s-ar putea numai... dar nu se mai poate.. Sînt un păcătos îţi spun drept, parcă aş şti cît timp au să ţină remuşcările ce mă frămîntă! Nu de ieri, de azi, mă osîndesc fără milă şi îndurare. Nu odată mi-am luat angajamentul de a mă corija şi a-mi recîştiga stima în însişi ochii mei. Dar, vai, ce mi-au folosit toate jurămintele şi angajamentele luate. La cea dintîi ocazie le-am nimicit. Tu mă iei drept om, nu sînt decît un copil slab, fără nici o voinţă; sînt poltron şi nu-mi pot stăpîni patimile, sînt lipsit cu desăvîrşire de voinţă. Să mă crezi că sînt inspirat de cele mai bune intenţii din lume, dar faptele mele sînt ale unui păcătos, ale unui scelerat. Între situaţia mea şi dorinţele mele e o aşa disproporţie că mă apucă groaza. Doamne, Dumnezeule, unde se va opri caracterul meu nenorocit?!

Şi cu un gest de disperare şi cu vocea tremurîndă:

- Voi şti să fac dreptate!

Doamna Fauvel era prea agitată pentru a fi în stare să poată urmări tranziţiile repezi şi viclene ale lui Raoul.

- De ce vorbeşti acoperit, spune-mi pe faţă ce ai, ce te roade, nu-mi ascunde nimic. Nu sînt eu mama ta? Cui ai să te destăinuieşti, dacă nu mamei tale? Spune tot, tot adevărul.

Avea aerul că ezită; parcă el singur era speriat de lovitura groaznică ce avea s-o dea mamei sale.

În fine... cu glas înăbuşit, răspunse:

- Sînt pierdut!

- Pierdut?!

- Da, pierdut, cu desăvîrşire pierdut, fără altă scăpare. Nu mai am ce spera, nu mai am ce aştepta... Sînt dezonorat, din cauza greşelii mele, numai din cauza mea însumi!

- Nu te înţeleg, Raoul!

- Trist, dar adevărat! Aşa este! Dar fii fără teamă, nu voi tîrî în noroi numele frumos ce-l port. Voi şti să am curajul de a nu supravieţui nici o clipă necinstei mele. Aşa a fost să fie,

nu face nimic! Nu bocesc. Fac parte din grămada aceea, după care toate nenorocirile se ţin lanţ şi care nu-şi găsesc refugiul decît în mormînt. Sînt o fiinţă fatală. Şi ţie însăţi nu ţi-a fost fatală naşterea mea? Cîte nopţi de insomnie nu ţi-a produs amintirea mea? Trec atîţia ani, te regăsesc în sfîrşit şi ca preţ al dragostei şi devotamentului tău, îţi aduc în liniştea ta, nenorociri peste nenorociri.

- De ce eşti aşa ingrat? Te-am dojenit măcar o singură dată pentru asta?

- Tocmai de aceea durerea-mi e şi mai cumplită. Aşa că, numai cuvinte de binecuvîntare vor avea buzele-mi în clipa cînd voi închide ochii pe veci.

- Cum, ce spui? Să mori tu? Ce vorbeşti!

- Onoarea-mi dictează să fac aşa! Sînt osîndit de nişte judecători grozavi, care nu acordă dreptul la apel; ei sînt: voinţa şi conştiinţa mea!

- Bine, dragă Raoul, spune mamei, ce ai comis, ce s-a întîmplat? Ce lucru grav ai comis?

- Mi s-au încredinţat nişte bani; m-am apucat să joc... şi am pierdut!

- Şi e vorba de o sumă mare?

- Nu, dar nici tu, nici eu, nu o vom putea găsi. Sărmană mamă, nu te-am despuiat de tot ce ai avut pînă acum? Bani, bijuterii?

- Domnul Clameran e doar bogat şi mi-a spus că pune la dispoziţia mea oricît aş voi? Am să mă duc îndată la el.

- Toate bune, mamă dragă, dar domnul Clameran a plecat şi va lipsi opt zile din oraş. Nu e timp de pierdut... ori azi, ori niciodată! Crezi tu, că nu m-am gîndit la toate? La 20 de ani nu se hotărăşte cineva să moară!

Şi încet scoase din buzunar revolverul şi cu un zîmbet sinistru adăugă:

- Asta le aranjează pe toate!

Doamna Fauvel era prea emoţionată pentru a-şi putea da seama de adevărata valoare a intenţiilor lui Raoul, a

comediei ce o joacă, a expedientului ce întrebuinţează.

Era copleşită numai de un singur gînd, nu vedea nimic, nu auzea nimic; ştia numai atît că fiul ei Raoul, e pe punctul de a-şi zbura creierii, de a se despărţi de această viaţă fără ca ea să-l poată scăpa din ghearele acestei nenorociri!

- Aşteaptă, o să se înapoieze curînd André, am să-i spun că am nevoie de... Cîţi bani, ce sumă ţi s-a încredinţat?

- 120.000 franci!

- Vei avea această sumă mîine!

- Nu se poate amîna pînă mîine, e imposibil, încă în astă seară am nevoie, chiar acum!

Ea-şi frîngea mîinile, era ca nebună de durere şi neputinţă.

- În astă seară? De ce n-ai venit mai curînd? Ce n-ai încredere în mine? În astă seară, nu mai e nimeni în bancă... casa e închisă... şi vezi că e o imposibilitate...

Aici, tocmai voia Raoul să ajungă; prinse vorba ei din zbor. O lumină de satisfacţie scăpără din ochii lui.

- Casa! Dar tu ştii unde se găseşte cheia...

- Da, e aici în sertarul acesta.

- Foarte bine!

Şi Raoul o fixă pe doamna Fauvel cu atîta îndrăzneală şi obrăznicie, că biata femeie plecă ochii în jos!

- Dă-mi-o mie, mamă dragă!

- Nenorocitule!

- E viaţa ce ţi-o cer!

Formulată în aşa termeni rugămintea, ea nu putu face altfel decît să cedeze.

Trecu în odaia de alături, trase sertarul şi scoase cheia.

Dar în clipa în care i-o înmînă lui Raoul, bunul simţ îi reveni.

- Nu, nu pot, e imposibil ce-mi ceri tu!

Banditul rece şi nepăsător, continuă să-şi joace comedia; făcu o mişcare parcă ar fi voit să plece, şi nici nu mai insistă.

- Bine mamă, ţin numai să te sărut pentru ultima oară.

- Dar ce poți să faci cu cheia numai? Trebuie și cuvîntul secret.

- Nu face nimic. Vom încerca.

- Dar știi tu că niciodată în cursul nopții nu se găsesc bani în casă, sau în cazul cel mai favorabil, o sumă foarte mică.

- Să încercăm totuși! Dacă o deschid și dacă prin minune o să găsesc o sumă suficientă, atunci să știi că Dumnezeu s-a îndurat de noi, ca să scap cu viață.

- Și dacă nu reușești s-o deschizi, ori dacă nu găsești nimic în ea, îmi promiți că o să aștepți pînă mîine?

- Pe amintirea părintelui meu, ți-o jur.

- Poftim, ține cheia, urmează-mă!

Și amîndoi, Raoul cu doamna Fauvel, palizi și tremurînd, trecură prin cabinetul bancherului, îndreptîndu-se prin coridorul cel îngust ce lega apartamentele particulare ale bancherului cu restul băncii, cu casa.

Raoul mergea cel dintîi, cu lampa într-o mînă și cheia în cealaltă.

Doamna Fauvel era convinsă că toată încercarea lui Raoul va fi zadarnică: nici nu va ști cuvîntul secret, nici nu se vor găsi bani în casă, în cazul favorabil chiar dacă prin hazard, cumva ar putea să deschidă casa de oțel.

- "Cuvîntul magic era totul, cheia în sine nu prezenta nimic, de unde putea să știe Raoul cuvîntul cînd nici ea nu-l cunoștea?!"

Fiind convinsă de toate acestea începu a-avea însă o nouă grijă, în momentul cînd Raoul nu va reuși, ce se va întîmpla?

- "Dar Raoul, mi-a jurat, că în caz de nereușită va aștepta pînă mîine... e chestie să cîștig timp... mîine, mîine, toate vor fi schimbate..." se gîndea ea.

Ce o să fie mîine, nu știa, nici nu voia să știe pentru moment, mîine, mîine! Numai acum nu!

Osînditul la moarte în clipa supremă, în genunchi cere să i se acorde grație pentru o zi, pentru o oră numai, chiar pentru cîteva clipe.

Ea se ruga în acelaşi timp numai pentru răgazul unei singure nopţi, ca şi cînd în acest scurt interval s-ar fi putut întîmpla o minune, care să schimbe mersul fatal al lucrurilor!

Ajunseră în biroul lui Prosper; Raoul aşezase lampa pe o măsuţă puţin mai ridicată, aşa că se putea vedea în întreaga cameră.

Îşi regăsise calmul desăvîrşit şi precizia mecanică a mişcărilor ca toţi acei, obişnuiţi în pericole, şi-o regăsesc cînd au nevoie mai mare de ea.

Şi repede, cu obişnuinţa şi experienţa hoţului de meserie, aşeză repede cele cinci inele, compunînd numele de *Gypsy*.

În timpul acestei scurte operaţiuni, trăsăturile lui Raoul erau descompuse în chip groaznic.

Fel de fel de gînduri îi străfulgerară prin creier; toată operaţia nu ţinu decît o clipă.

Ce se va întîmpla oare, cînd după atîtea sforţări şi atîţia nervi cheltuiţi, broasca nu se va deschide cu acest cuvînt magic? Dacă Prosper a schimbat în cursul zilei, acest nume?

Doamna Fauvel privea la toată această scenă cu compătimire pentru Raoul. Se vedea şi se putea urmări gîndul ei. Ar fi voit ca prin puterea dorinţei ei calde, să poată opri în loc toate obstacolele şi să preschimbe mersul fatal al împrejurărilor.

De cîteva ori venise Raoul la bancă pentru a ieşi împreună cu Prosper, nu a avut timp să observe întreg mecanismul broaştei, să-l studieze şi să-l cunoască pe dinafară?!

Îi fu foarte uşor, învîrti o dată, de două ori, apăsă şi mai învîrti o dată... ţac!

În timpul acestei operaţiuni, inima lui Raoul zvîcnea să se spargă. Doamna Fauvel putu să audă aceste bătăi puternice.

Cuvîntul nu era schimbat!

Casa se deschise fără împotrivire!

Raoul şi maică-sa scoaseră cîte un ţipăt: ea de frică; el, de biruinţă!

- Încuie la loc! Lasă, haide! Vai de mine!

Doamna Fauvel era speriată de acest rezultat inexplicabil şi de neînţeles.

Şi, pe jumătate înnebunită, dînsa se aruncă asupra lui Raoul, parcă ar fi voit să-l oprească în fapta-i nelegiuită şi murdară.

Îl apucă de braţ şi-l trase cu atîta putere, că cheia ieşise din broască, scăpînd de-a lungul uşii casei şi făcîndu-i o zgîrietură adîncă în tot lungul ei.

Istovită de atîta forţă nervoasă cheltuită, doamna Fauvel căzu înapoi, de-abia sprijinindu-se să nu cadă.

Raoul avu tot timpul să vadă şi să recunoască trei pachete de bancnote.

Cu o iuţeală de fulger, le luă pe toate trei şi le băgă sub palton, între vestă şi cămaşă.

- Raoul, te rog, te implor Raoul, pune-le la loc în casă; nu le lua, mîine o să am şi am să-ţi dau, te rog să mă crezi, ai încredere în mama ta, ai milă de mine!

Dar, parcă Raoul mai stătea s-o mai asculte! Singurul lucru ce-l făcu, e să examineze repede zgîrietura cheii de-a lungul uşii casei de bani. Acest amănunt îl nelinişti.

- Cel puţin nu lua totul, ia-ţi atîta cît îţi trebuie şi restul pune-l la loc, se rugă doamna Fauvel de fiul ei bandit.

- Cui are să-i folosească! Tot se va descoperi furtul; ar fi păcat.

- Dacă o lipsi numai suma ce-ţi trebuie, voi spune lui André că eu am luat banii, că am avut nevoie... Voi şti să aranjez.

Raoul reînchise casa cu foarte multă precauţiune.

- Haide, să mergem; nu mai are nici un rost să stăm aici. Putem fi surprinşi, un servitor poate intra şi să ne găsească în salon, se va mira şi... mai ştii?

Această indiferenţă sălbatică, această putere de stăpînire şi de calculaţie, scoaseră pe doamna Fauvel din normal; o exasperare şi o indignare o cuprinse.

- Ah, ce bine mi-ar părea să fim surprinşi, numai îri aşa

mod voi fi ispăşită. Vreau să se isprăvească odată, nu mai pot, decît aşa viaţă, mai bine moartea! André mă va goni ca pe o păcătoasă, dar cel puţin nu vor fi aruncaţi în temniţă atîţia oameni nevinovaţi. În primul rînd, Prosper va fi acuzat. Clameran i-a luat pe femeia iubită iar tu îi răpeşti cinstea. Nu pot... nu vreau!

Fără să-şi dea seama, ea vorbea cu glas tare iar Raoul nu mai putea de spaimă. Îi era frică să nu fie auzită de băiatul de pază ce făcea inspecţie în timpul nopţii, prin bancă.

- Hai să ne întoarcem înapoi în salonaş, îi zise Raoul, luîndu-i braţul şi voind s-o conducă.

Dar ea se împotrivi din toate puterile, ţinîndu-se de o masă, spre a rezista mai bine.

- Nu mai pot; am fost destul canalie că am jertfit-o pe Magdalena, nu mai vreau să-l sacrific şi pe Prosper.

În ultimul moment îi veni o idee lui Raoul, spre a putea curma această scenă.

- Ei, Doamne, Doamne, zise el cinic, se vede că tu nu ai priceput că toată istoria aceasta e făcută cu ştirea şi cu învoirea lui Prosper, dînsul mă aşteaptă jos să împărţim amîndoi!

- Nu se poate! e imposibil...

- Atunci, cum poţi să-ţi explici că am cunoscut cuvîntul misterios cu care se poate deschide broasca?! Şi cine a pregătit atîta sumă anume, contra obiceiului...

- Nu se poate, Prosper e un om cinstit.

- Şi eu sînt cinstit; ce vrei, dacă nu avem bani!

- Minţi!

- Nu te mint mamă dragă. Magdalena l-a gonit pe Prosper şi ca să se mîngîie, îi trebuie bani, bani mulţi, consolaţiile în ziua de azi costă cam scump.

Şi cu uşurinţă apucă braţul doamnei Fauvel împingînd-o să iasă din birou.

Ca o zăpăcită şi fără voinţă se lăsă a fi dusă de Raoul; era foarte tulburată de ceea ce auzise despre Prosper, mai mult

chiar decît furtul în sine al banilor.

- Cum? E oare posibil? Prosper, hoţ?!

Rămase ca nimicită; nu-i venea să-şi creadă urechilor.

- Trebuie să punem cheia în sertar, zise Raoul flegmatic, în timp ce aşează pe un fotoliu pe doamna Fauvel.

Ea însă nici nu auzise îndemnul lui Raoul. Atunci banditul se duse el singur de o puse înapoi în sertar.

Biata femeie ajunse într-o stare de tîmpenie, din care nu putea să-şi revină.

Raoul se întreba cu drept cuvînt, dacă nu cumva a înnebunit.

- Mamă dragă, caută de revino-ţi, linişteşte-te; mi-ai scăpat viaţa şi acum îţi pare rău; dar nu ştii ce imens serviciu i-ai făcut şi lui Prosper; va fi acuzat, poate chiar arestat; dînsul se aşteaptă la una ca asta; va nega sus şi tare şi cum nu se va putea face dovada vinovăţiei sale, va fi eliberat peste cîteva zile.

Dar toate fură în zadar; doamna Fauvel nu-i dădu nici o ascultare şi nici o atenţie.

- Ah, Raoul, fiul meu, m-ai dat gata, m-ai ucis! S-a isprăvit cu mine?

Glasul ei era aşa de duios şi de pătrunzător şi exprima un accent atît de disperat, că Raoul tulburat pînă în fundul inimii, fu cuprins de o remuşcare aşa de profundă, că-i veni să înapoieze suma furată.

Dar accesul acesta generos nu-l ţinu mult; chipul lui Clameran îi veni înaintea ochilor săi.

Şi, văzînd că doamna Fauvel stă nimicită şi istovită cu desăvîrşire, şi avînd teamă ca nu care cumva să vină, ori Magdalena, ori Fauvel şi să ceară explicaţii, se aplecă şi sărută pe maică-sa pe frunte, şi... nici una nici două... o şterse repede.

*

* *

La restaurant, în separeul, unde începuse cheful şi unde Raoul fu ameţit de Louis pentru a putea executa pe deplin furtul, - îl aştepta complicele său.

Louis avea frică ca în ultimul moment Raoul să nu dea înapoi şi să-şi piardă curajul şi iniţiativa.

Se mai putea întîmpla şi ceva neprevăzut în afară de cele aranjate, care să împiedice toată afacerea, şi... atunci, păcat de toată străduinţa!

În sfîrşit, cînd sosi Raoul, Louis îi sări înainte, întrebîndu-l repede, speriat:

- Hai, spune mai iute: fîn ori paie?

- Fîn! am reuşit, am isprăvit cu bine; dar să ştii unchiule că mulţumită ţie, sînt cel mai desăvîrşit ticălos de pe suprafaţa pămîntului.

Desfăcu repede vesta şi scoase pachetele cu bancnote, spunîndu-i cu un ton de ură şi dispreţuitor:

- Acum eşti satisfăcut! Suma aceasta, iat-o! Ea va costa onoarea şi poate viaţa a trei oameni.

Clameran nu dădu nici o atenţie acestor vorbe de dojană ale lui Raoul. Cu mîna-i înfrigurată apucă pachetele de bilete, examinîndu-le spre a se convinge dacă sînt reale sau nu, dovada succesului.

- În sfîrşit, Magdalena e acum a mea!

Raoul tăcea, îi era scîrbă de atitudinea lui Louis, mai cu seamă după scenele în care el jucase primul rol, aşa de ticălos şi infam.

- Se vede că n-a mers tocmai aşa de uşor.

- Îţi interzic să-mi vorbeşti de aceste scene din seara aceasta! Vreau s-o uit!

- Cum pofteşti, uit-o, n-o uita, te priveşte. Da îmi place a

crede că nu vei refuza această sumă: e vorba de un milion şi jumătate, nu e de neglijat!

Clameran le spuse toate acestea cu un ton de ironie vădită.

Generozitatea aceasta nu păru de loc, nici să surprindă, nici să satisfacă pe Raoul.

- Parcă era vorba că o să-mi dai ceva mai mult, îi zise Raoul.

- Da, aşa e, ai dreptate; consideră această sumă numai ca o arvună.

- Şi restul?

- În ziua nunţii mele cu Magdalena, iubite nepoate, nu mai înainte. Am nevoie de tine, îmi eşti de mare ajutor în toate ale mele; şi dacă nu-ţi dau acum, îmi e frică să nu mă laşi încurcat în mijlocul drumului.

- Bine, mă declar mulţumit deocamdată cu această sumă, dar în viitor să mă scuteşti de însărcinări, ca cea din astă seară, să ştii că te voi refuza.

- Bine, zise rîzînd Clameran, n-ai decît să te faci cinstit - de acum înainte ai doar avere. N-o să-ţi mai cer decît mici servicii de amănunt. reintră în culise, de acum eu ies pe scenă, începe rolul meu.

CAPITOLUL XXI

Timp de o oră, după plecarea lui Raoul, doamna Fauvel rămase ţintuită în fotoliu, aşa cum o lăsase; era într-o stare vecină cu paralizia, într-o nesimţire ca aceea ce urmează marilor crize morale sau violentelor dureri fizice.

Încet, încet, totuşi îşi reveni la sentimentul realităţii şi a situaţiei; - şi odată cu facultatea de gîndire, începură suferinţele şi durerile.

Era sub influenţa celor petrecute mai înainte; aşa de tare fu zguduită că în momentul chiar al evenimentului nici nu băgă de seamă multe amănunte pe care acum şi le reamintea cu toată precizia minţii celei mai clare.

Îşi dădea seama perfect de bine că a fost victima unei odioase comedii; se convinsese că Raoul şi-a bătut joc de ea, că a torturat-o cu mult sînge rece, cu premeditare, speculîndu-i bunătatea de mamă. O chestie mare o chinuia: e oare adevărat că şi Prosper a fost complice la acest furt? Era tovarăş cu Raoul la împărţirea prăzii?

Ah, ticălosul, a ştiut ce coardă să atingă!

Mai întîi nici nu voia să se oprească asupra acestei bănuieli, că Prosper ar fi amestecat în această tristă afacere; apoi, după multe raţionamente, o întorcea şi întorcea pe toate feţele.

Ea se întreba, şi cu drept cuvînt:

" Mai întîi, cine, dacă nu Prosper, a putut să-i comunice cuvîntul magic cu care se deschidea broasca; şi al doilea, cine altul dacă nu, după o înţelegere comună, Prosper a fost acela ce a lăsat peste noapte în casa băncii, o sumă atît de importantă, contrar obiceiului introdus de Fauvel, în administrarea internă a băncii?

Poate... mai ştii?

Cîte nu auzise articulînd pe seama lui Prosper, pînă atunci; ba că e încurcat cu una din acele femei cheltuitoare, luxoase şi risipitoare, ale căror capricii împing pe cîte un bărbat să-şi piardă minţile, făcîndu-l hoţ, criminal, chiar asasin; mai ştia că era stăpînit şi de viciul jocului de hazard, pentru care nu există în întreaga lume atîtea averi ce pot fi înghiţite de masa verde!

Dacă ar fi fost aşa, de ce nu ar fi adevărată şi complicitatea lui Prosper în acest furt?

Ştia doar ea mai bine decît toţi, din proprie experienţă, pînă unde poate duce o imprudenţă.

Ea, însă, îl scuză pe Prosper şi toată vina şi-o aruncă asupra-şi.

Cine a fost de vină în toată prăbuşirea lui Prosper, dacă nu ea? Cine l-a îndepărtat din casa ei; cine l-a rupt de iubita lui Magdalena; cine l-a gonit şi cine l-a nimicit şi i-a spulberat toate speranţele nevinovate? Cine l-a împins pe drumul dezordinei?

Ea... singură numai ea! Dînsa e de vină pentru toate cîte se întîmplă acum!

Greşeala ei, numai a ei!

Tot gîndindu-se mereu, nu ştia însă ce hotărîre să ia. Trebui-va să se încredinţeze Magdalenie şi să-i comunice ultima lovitură?

Nenorocirea voia ca nimeni să nu cunoască acest secret. Şi de astă dată doamna Fauvel procedă întocmai, cum înainte cu 20 de ani procedase domnişoara Valentina de la Verberie!

Era o fiinţă timidă, fricoasă, se temea de scandal, de gura lumii, nehotărîtă, de caracter slab, din care cauză întîmpinase în viaţa ei atîtea şi atîtea nenorociri!

În toate ale ei, doamna Fauvel căuta întotdeauna să temporizeze, să amîne, poate-poate că va interveni vreo minune, o schimbare aşa căzută din văzduh, pe neaşteptate, să modifice cursul lucrurilor!

Şi această indecizie a fost pierzarea ei!

De aceea, la ora 11, cînd Magdalena se întorsese din vizita ei, doamna Fauvel nu-i comunică nimic; - ceva mai mult, îşi revenise, prefăcîndu-se liniştită, ca şi cînd nimic nu i s-ar fi întîmplat, numai spre a fi scutită de fel de fel de întrebări.

Atitudinea ei calmă continuă să fie păstrată şi la întoarcerea celor doi băieţi: Abel şi Lucian.

Subit, o apucase o teamă, nejustificată de altminteri: poate-poate bărbatului ei să nu-i vină aşa din senin, să facă o inspecţie în cuprinsul băncii, tocmai în acea seară - lucru ce nu se întîmplase niciodată pînă atunci.

Şi, lucru curios: la întoarcerea sa, André nu vorbea decît de Prosper, de suferinţele ce le îndură din cauza îndepărtării sale din casa lor; a dezordonatei vieţi pe care a început s-o ducă din cauza aceasta şi aşa mai departe; toată conversaţia serii nu se învîrtea decît în jurul lui Prosper, Prosper şi iar Prosper.

În tot acest timp cît vorbise André, dînsul nu se uitase nici în ochii soţiei sale, nici pe nepoata sa n-o privise. Ar fi putut foarte uşor fi intrigat de felul atitudinii lor.

Vai, vai, biata doamnă Fauvel, ce noapte de chinuri grozave! Nu închisese ochii deloc, se agita mereu în pat.

- În şase ore, în trei ore, poate chiar peste o oră, totul va fi descoperit! Ce se va întîmpla?!

În sfîrşit, se făcu ziuă; toţi ai casei se deşteptară, apucînd fiecare după treburile şi atribuţiile sale.

Începuseră funcţionarii să vină la birou; activitatea începuse.

Cînd voi să se scoale şi ea, nu putu nici să facă cea mai mică mişcare, parcă era paralizată.

Fiori reci şi fierbinţi se succedau, o slăbiciune generală o ţintuise în pat, înapoi pe perne. Dinţii îi clănţăneau şi tremura din toate membrele.

Scufundată în gînduri, doamna Fauvel stătea întinsă la marginea patului. Deodată uşa se deschise şi apăru în faţa ei Magdalena.

Fata era palidă ca o moartă şi tremura ca o frunză veştedă.

- Tuşico dragă, ştii ce s-a întîmplat? Prosper este acuzat de un furt. Comisarul a sosit, îl cercetează pe Prosper şi l-a declarat arestat.

Doamna Fauvel nu putu să facă altceva decît să scoată un geamăt de mare durere.

- Recunosc în lovitura aceasta mîna marchizului de Clameran şi a lui Raoul.

- Cum? Ce? E posibil?

- Nu ştiu nimic; singurul lucru ce pot să ţi-l afirm e că Prosper nu este cîtuşi de puţin vinovat în toată istoria aceasta. L-am văzut şi am vorbit cu el. Dacă ar fi fost vinovat, nu ar fi îndrăznit să se uite în ochii mei.

Doamna Fauvel deschise gura să-i mărturisească totul; - dar nu avu curajul.

- Ce mai vor hienele acestea de la noi, ce sacrificii ne mai cer? întrebă Magdalena. Să-l dezonoreze pe Prosper? Mai bine l-ar asasina! Eu, în locul lui Prosper, m-aş împuşca!

Conversaţia dintre Magdalena şi doamna Fauvel fu întreruptă de intrarea năpraznică a bancherului, soţul ei. De abia putu să articuleze o singură vorbă.

- Inima parcă-mi spunea că aşa o să se întîmple.

Biata fată! văzuse şi auzise cum iubitul ei era tîrît în noroi; ea-l credea nevinovat, ca pe sine însăşi; ea simţise cine a urzit

complotul împotriva lui Prosper dar nu putu spune nici un cuvînt; aşa era situaţia!

Doamna Fauvel vedea bine că nepoată-sa avea un început de bănuieli, că însăşi boala ei şi statul în pat era un indiciu pentru aceasta, de aceea făcînd toate eforturile şi mai mult muribundă, se sculă şi merse la masa comună, cu toţi.

Ce tristă masă, în ziua aceea. Nimeni nici nu se atinse de bucate. Servitorii veneau şi se duceau în vîrful degetelor, vorbind pe şoptite, ca în casa unui mort.

Bancherul se închise în biroul său şi stătu singur, adîncit în tot felul de gînduri.

Era ora două după amiază cînd băiatul de serviciu intră la bancher şi-i anunţă că marchizul de Clameran doreşte să-i vorbească.

- Cum îndrăzneşte?

- După o reflecţie scurtă:

- Poftеşte-l...

Singur numai numele de Clameran îl făcu pe Fauvel să se înfurie. " Putea domnul marchiz de Clameran să-şi mai amîne venirea la bancă; tocmai în ziua cînd se comisese furtul unei sume atît de importante, tocmai în momentul cînd trebuia să facă o acoperire!

Băiatul se întoarse cu răspunsul că marchizul de Clameran nu ţine deloc să vină în apartamentul său privat, ci doreşte să-i vorbească în însăşi încăperea băncii.

- Ce-o mai fi şi asta? Nu înţeleg deloc!

Şi bancherul fu nevoit să coboare în bancă.

- Ce poftеşti, domnul meu? Ţi s-a plătit, am chitanţa de descărcare a dumitale!

Spre marea surprindere a întregului personal, marchizul nu păru cîtuşi de puţin atins de această apostrofare a lui Fauvel.

- Constat, domnul meu, că eşti prea aspru cu mine. Poate ai dreptate. Un om de lume rabdă orice, cînd este pus în faţa unei erori ce a comis-o. Ca gentleman ce sînt, invoc tot trecutul meu, din care nu se va desprinde nici o clipă de şovăire sau de

slăbiciune. Tocmai de aceea n-am vrut să fiu primit de d-ta în apartamentele private, ci am preferat ca în faţa întregului personal al băncii, faţă de care am fost astăzi nu tocmai cuviincios, să vin în persoană şi să-mi cer scuze pentru atitudinea mea nepotrivită.

Atitudinea aceasta a lui Clameran era aşa de neaşteptată şi contrasta cu felul ţanţoş de pînă atunci al lui, că bancherul rămase mirat şi nu găsea nici o vorbă cît de banală să-i răspundă.

- Da... să-ţi spun drept, ţinînd seama de bănuielile dumitale... de insinuările...

- Da, e prea adevărat, azi dimineaţă am avut o ieşire şi regret că nu m-am putut stăpîni. Cu tot părul meu cărunt şi la vîrsta mea, am cîteodată violenţe, pe care nu le pot reţine ca un băiat de douăzeci de ani. M-a luat gura pe dinăinte şi cuvintele spuse nu corespund părerii mele intime... îţi exprim regretele şi scuzele mele.

Fauvel nu mai avu încotro; negreşit că trebui să aprecieze purtarea de astă-dată a lui Clameran; rămase cu desăvîrşire atins şi adînc emoţionat.

În faţa acestor explicaţii, ranchiuna lui Fauvel nu-şi mai avu loc.

Întinse mîna lui Clameran, zicîndu-i:

- Să dăm cu buretele peste cele petrecute.

După ce vorbiră prietenește cîtva timp, Clameran ceru voie lui Fauvel să meargă să prezinte omagiile sale respectuoase doamnei Fauvel.

- Ar fi cam indiscret, să cer s-o văd, după neplăcerea de azi.

- Vai de mine, mă rog, i-ar face chiar plăcere, ar fi o mică distracţie pentru ea, mai cu seamă că sînt silit tot în această afacere a furtului, să lipsesc cîtva timp.

Doamna Fauvel era în acelaşi salonaş unde, în ajun Raoul ameninţa să se sinucidă în faţa ei, dacă nu-i dă cheia de la casa de bani. Stătea întinsă pe o canapea, suferindă şi Magdalena lîngă ea, îngrijind-o.

Cînd servitorul anunţă pe Louis de Clameran, amîndouă femeile tresăriră de emoţie.

În timp ce se ducea la ele, Clameran îşi schimbă fizionomia; din vesel ce era cînd vorbea cu bancherul, luă o mină gravă, chiar mîhnită.

Salută ceremonios; ele îl poftiră să stea jos pe un fotoliu; dînsul însă rămase în picioare.

- Mă veţi scuza doamnelor că am venit să tulbur supărarea şi durerea d-voastră dar am o datorie de îndeplinit. Ştiu totul!

Doamna Fauvel voia să-l întrerupă cu un gest. I-a fost frică să nu înceapă să povestească faţă de Magdalena întreaga afacere din ajun cu Raoul.

Louis nici nu voi să bage în seamă acest gest. Avea aerul că voia să-i vorbească Magdalenei.

- Vă rog, explicaţi-vă, domnule!

- Nu e decît o oră de cînd am aflat cum, aseară, Raoul, recurgînd la cele mai mizerabile violenţe a silit pe mamă-sa să-i dea cheia de la casa de bani, furînd un milion şi jumătate.

O furie fără margini şi un sentiment de ruşine îmbujoră obrajii Magdalenei.

- Cum? E adevărat ce spune domnul? Spune, e adevărat?

Magdalena, din ce în ce mai indignată, nu se putu abţine în faţa unei slăbiciuni de caracter, atît de vădită.

- Şi ai fost aşa de nepăsătoare şi ai lăsat ca Prosper să fie arestat sub acuzarea de hoţie?

- Iartă-mă te rog, mi-a fost frică, m-a ameninţat că se împuşcă în faţa mea; şi apoi... nu ştii, Prosper era înţeles cu el.

- Cum ai putut să crezi una ca asta?

Clameran găsi momentul să se amestece în discuţia lor:

- Din nefericire, doamna Fauvel, mătuşa dumitale nu calomniază cîtuşi de puţin pe domnul Bertomy; e prea adevărat.

- Daţi-mi probe! probe, nu vorbe! Dovezi!

- În primul rînd e însăşi declaraţia lui Raoul.

- Raoul e un ticălos!

- Atunci, cine i-a descoperit cuvîntul cu care se deschide casa; şi cine a adus în casă, peste noapte, contrar obiceiului, o sumă atît de importantă ca niciodată?

Ea nu dădu nici o atenţie acestor argumente.

- Dacă le ştii pe toate, atunci spune-mi cine are aceşti bani? Să-ţi spun eu! Dumneata ai pus la cale acest furt şi dumneata eşti gazda hoţului, eşti complice cu el!

Clameran se făcu palid, faţă de această acuzare sîngeroasă.

- Nu e departe ziua, domnişoară, cînd vei regreta această insultă ce mi-o aduci! Ştiu unde baţi. Nu încerca s-o negi!

- Da, nici nu încerc s-o neg. Menţin toate.

Doamna Fauvel interveni, de frica de a nu atîţa şi mai mult pe Louis, care-i ţinea soarta în mîinile sale:

- Fie-ţi milă de mine Magdaleno!

- Domnişoara e fără milă faţă de un om de onoare care n-are alt păcat decît că a ascultat de ultima voinţă a unui frate pe patul de moarte. Şi dacă mă vezi acum aici în acest moment, e că ştiu să fiu solidar cu ceilalţi membrii ai familiei.

Şi scoase din buzunatul pardesiului cîteva pachete de bilete de bancă.

- Raoul a furat 1.500.000 de franci; poftim înapoi această sumă furată! Suma aceasta reprezintă mai bine de jumătate din averea mea! Din tot sufletul dau tot; să ştiu numai că aceasta e cea din urmă păcătoşie a lui Raoul.

Prea neexperimentată şi neiniţiată în planurile şi comediile unui bandit ca Louis, Magdalena rămase ca trăznită în faţa acestui gest.

Toate bănuielile ei se prăbuşiră.

Doamna Fauvel văzu în acest gest singura ei scăpare.

- Îţi mulţumesc domnule Clameran, eşti un cavaler, eşti un om bun, îţi mulţumesc!

Magdalena se răzgîndi repede; ea vedea bine că acest om nu era capabil de gesturi aşa de nobile şi că trebuie să fie întinsă o cursă nouă de Louis.

- Ce putem face, mă rog, cu aceşi bani? întrebă ea repede.

- Îi veţi înapoia domnului Fauvel, domnişoară!

- Noi? Nu înţeleg cum! Să-i dăm înapoi, asta ar însemna că-l denunţăm pe Raoul; cu alte cuvinte să aduc pierzania mătuşii. Te rog, ia-ţi banii!

Louis era prea şmecher să insiste mai departe; strînse banii înapoi, gata de plecare.

- Înţeleg prea bine refuzul dumitale; dar voi şti să găsesc o soluţie bună; dar înainte de a o pune în aplicare, să-ţi exprim părerea mea de rău pentru nedreptatea cu care m-ai apreciat şi m-ai judecat. Să mă crezi, sînt mîhnit. Credeam că după promisiunea ce mi-ai făcut... mă aşteptam la o altă primire.

- Fii sigur că mă voi ţine de promisiune dar numai după ce-mi vei da chezăşie; mai înainte însă, ferească Dumnezeu!

- Chezăşie? Te rog spune, vorbeşte!

- Cine îmi garantează că după... căsătoria mea cu dumneata, Raoul nu va veni din nou să ameninţe pe mama sa? Pe cît timp va ajunge zestrea mea unui om care, numai în patru luni a risipit o avere aşa de imensă? Mă mărit cu dumneata... dar vreau să redai liniştea şi cinstea mătuşii mele. Tocmai de aceea pretind garanţii din partea dumitale. Să te văd!

- Sînt la dispoziţia dumitale să-ţi dau toate garanţiile, pentru a constata buna mea credinţă. Cum? Te îndoieşti de devotamentul meu? Cum aş putea să ţi-o dovedesc? Vrei ca domnul Bertomy să fie salvat?

- Îţi mulţumesc pentru oferta dumitale. Dacă Prosper e vinovat să-i putrezească oasele în temniţă, dacă e nevinovat, va şti Dumnezeu cum să-l scape.

Doamna Fauvel şi Magdalena se sculară; însemna că Louis trebuia să se retragă.

- "Ce ciudat caracter, se gîndi Louis, ce mîndrie, n-am mai văzut aşa o fiinţă! Auzi, să-mi ceară garanţii! Dacă n-aş iubi-o! Dar ţin la ea şi voi s-o văd la picioarele mele, în genunchi! Uite, cît e de frumoasă! Ce-mi pasă de Raoul! "

Clameran era cuprins de o furie neînfrînată.

Energia Magdalenei spulberă toate planurile diabolice ale lui Louis; toată scena cu înapoierea banilor şi a dezinteresului, dădu greş.

Experienţa trecutului său îi spunea că trebuie s-o lase mai moale în faţa unei fete atît de hotărîte. Îşi dădea seama perfect de bine că Magdalena nu era din acele fiinţe care se intimidează aşa cu una cu două şi că lupta cu ea va fi mai greu de dus decît cu Valentina de La Verberie, doamna Fauvel!

Dacă lucrurile au ajuns aşa de departe, Magdalena va fi aceea care o va dirija de acum înainte pe mătuşa sa; - nu se va mai putea juca cu Magdalena ca cu cealaltă; dăduse de un adversar de temut. Trebuia s-o ia de la capăt.

Louis vedea bine că Magdalena era gata să facă orice sacrificiu pentru mătuşa ei; că era gata să-i acorde şi mîna dar nu voia aşa pur şi simplu, fără să ştie exact pentru ce o face şi că nu vrea să fie purtată cu vorba numai: Voia garanţii serioase, reale, nu mofturi!

Ei bine, cum putea să-i dea garanţiile ce le cerea ea? Cum adică, putea s-o asigure odată pentru totdeauna şi s-o pună la adăpost pe d-na Fauvel de toate ameninţările lui Raoul?

Fireşte că el, Louis, însurîndu-se cu Magdalena, Raoul ajungînd bogat, nu va mai fi nevoie s-o stoarcă şi s-o ameninţe cu dezvelirea trecutului şi de ce ar mai fi neliniştită şi torturată doamna Fauvel în viaţa ei?

Toate bune; dar cum va putea s-o asigure pe Magdalena că aşa va fi, cum o va putea convinge?

Numai dacă Magdalena ar fi fost pusă la curent cu toate firele acestei intrigi ce a ţesut-o el de atîta amar de vreme... dar era oare cu putinţă să facă aceasta înainte de a se însura cu ea?

Un lucru imposibil, cu desăvîrşire!

Întoarse chestia pe toate feţele şi cu toată experienţa-i vastă în intrigi şi ticăloşii, îi fu cu neputinţă de a găsi o dezlegare, o soluţie.

Dar dînsul nu era dintre aceia care se dau bătuți; pentru el nu exista nici o piedică să-l țină pe loc zile și săptămîni.

Cînd nu putea să dezlege o situație, o tăia pur și simplu. Raoul îi stătea în drum; atunci el se hotărî să-l înlăture; Raoul ajunsese pentru el un complice stricător.

Ca să se despartă de Raoul, repede, nu era un lucru tocmai așa de ușor. Raoul era prea bănuitor, prea fin; cu el nu mergea așa de iute cum credea Louis.

Dar Louis nici nu voia și nici nu putea să se gîndească la acest amănunt.

Patima pentru Magdalena îl stimula, la o vîrstă periculoasă a vieții. Cu cît Magdalena îi arăta mai mare dispreț, cu atît furia pasiunii sale creștea; o iubea, o dorea, o poftea!

Totuși, instinctul îi porunci să nu bruscheze lucrurile, să se lase să se dezvolte în voie; în orice caz să aștepte, să vadă cum se va termina cu Prosper.

Avu răbdarea să aștepte; în orice moment spera să primească o invitație din partea celor două femei care ar dori să-l vadă, să-l întîlnească, să aibă o întrevedere cu el.

Își făcea iluzii!

*

* *

Judecînd rece ultimele faze ale ticăloșiilor celor doi complici, Magdalena se gîndi că pentru moment ei nu vor înainta mai departe.

După părerea ei, o rezistență în acele clipe ar avea o valoare mai mare decît o supunere oarbă și laşă. Era decisă a-și asuma întreaga responsabilitate pentru cele ce vor mai urma și să țină piept la toate asalturile și loviturile ce vor sosi din partea celor doi bandiți, Raoul și Louis.

Dacă doamna Fauvel se va arăta mai slabă, va şti ca să-i impună o atitudine mai fermă, mai curajoasă, mai demnă!

Aşa hotărîte, cele două femei tăceau şi nu mai dădeau nici un semn de viaţă.

Păstrînd secretul; sub masca celei mai imperturbabile nepăsări, ele stăteau pasive şi nu făceau nici un demers sau investigaţie.

Prin Fauvel aflară de mersul întregii afaceri, interogatoriile, confruntările şi declaraţiile lui Prosper, negările lui, acuzările ce i se aduceau, ezitările judecătorului de instrucţie, în cele din urmă punerea în libertate, din lipsă de probe îndestulătoare, etc. etc.

De cînd cu restituirea sumei de către Clameran, doamna Fauvel rămase convinsă că Prosper e vinovat. Nu vorbea nimic despre părerea ei; dar în inima ei acuza pe Prosper, că el a fost acela ce l-a sedus şi a pus la cale pe Raoul al ei, pe care nu putea, ca mamă, să nu-l iubească.

Dimpotrivă, Magdalena era de altă părere; ea-l credea, era convinsă de nevinovăţia lui Prosper. Atît de sigură a fost de nevinovăţia lui şi că va fi eliberat, că l-a rugat pe unchiul ei, bancherul, să-i dea o sumă pe care să i-o trimită lui Prosper, cu siguranţă, în lipsă de jenă.

Dacă prin scrisoarea ce i-a trimis, scrisoare nu scrisă, ci compusă din litere decupate din Evanghelia ei, l-a sfătuit să părăsească Franţa, - n-a făcut-o decît - aşa i se părea ei - că nu va mai putea trăi în ţară; - ceva mai mult, îl sfătuia la acest pas, avînd în vedere că ea e silită de împrejurări mai puternice decît ea, să se mărite cu Louis, şi nu voia ca el să fie de faţă la acest act, să nu-i producă dureri şi suferinţe mai mari.

Cele două femei se zbăteau în cele mai grozave nevoi, lipsuri şi greutăţi de tot soiul.

Furnizorii, care le făcură credit, pentru ca să se poată face faţă la pretenţiile şi capriciile lui Raoul, începură a-şi arăta colţii: cereau să fie achitaţi.

- Cum e posibil ca o casă atît de bogată cum e aceea a

bancherului Fauvel, să nu-şi poată plăti datorii aşa de puţin importante? spuneau ei.

Erau datoare în stînga şi în dreapta, unuia o mie de franci, altuia două mii, altuia cinci mii şi aşa mai departe. Băcanul, măcelarul, cîrciumarul, se perindau, cînd singuri, cînd toţi deodată. Bietele femei îi amînau, dîndu-le cîte un acont. Unii mergeau şi mai departe cu ameninţările lor:

- " Dacă nu vom fi achitaţi, ne vom prezenta domnului Fauvel în persoană! "

Pe de altă parte, cele două femei care nu mai ieşiseră în lume toată iarna, aveau obligaţia mondenă să fie prezentate la balul costumat de la fraţii Jandidier, prieteni intimi cu Fauvel.

De unde costume pentru acest bal travestit, costume scumpe şi costisitoare, ele, care se zbăteau în lipsurile cele mai chinuitoare?

Dacă n-ar fi fost noua lor fată în casă Palmyra, care să le scoată din încurcătură, ar fi fost imposibil să meargă la acest bal. Făcu ce făcu fata, le găsise o croitoreasă ce le acordă toate cele necesare pe credit.

Dar cum putea soţia milionarului bancher Fauvel şi frumoasa lor nepoată, să apară la aşa o serbare, fără nici o podoabă, fără nici o bijuterie! Faptul ar fi stîrnit o surprindere generală şi cunoştinţele lor nu şi-ar fi putut explica această lipsă.

În situaţia în care se aflau cele două femei cu toate bijuteriile amanetate la Muntele de Pietate de către Raoul şi recipisele toate în păstrarea lui?!

De aceea am văzut-o pe Magdalena, în goana unei birji, pe o noapte vijelioasă şi urîtă, mergînd la Vesinet, să-l roage pe Raoul, ca să meargă a doua zi cu o parte din banii furaţi, la Munte, să scoată cîteva din bijuteriile amanetate.

Ea nici nu bănuia că Verduret şi Prosper se vor agăţa pe o scară şi vor privi prin fereastra luminată, întreaga scenă.

De altfel toată strădania ei nu folosi la nimic pentru că în cinismul şi egoismul lui de canalie, nici nu se sinchisea.

- Banii i-am împărţit cu Prosper pe jumătate; nu mai am nici un ban; pe ai mei i-am cheltuit toţi.

Cu mare greutate putu Magdalena obţine vreo două-trei recipise, cu care să-şi scoată cîteva bijuterii fără mare valoare, numai să aibă la bal ceva, de formă mai mult.

Clameran era acela ce ordonase acest refuz lui Raoul. Aştepta ca în momentul nevoii supreme, femeile să se adreseze lui, ca unui binefăcător.

Raoul fu silit să dea ascultare celor dorite de Clameran şi numai după o ceartă violentă între amîndoi, - scenă la care asistase şi valetul Joseph Dubois.

De pe atunci încă, Clameran căuta o ruptură între el şi tînărul său complice. Raoul presimţise intenţia bătrînului său tovarăş; pentru moment nu-i convenea această ruptură. Şi numai ameninţarea unui mare pericol ar fi putut să aducă o împăcare între ei. Eventualitatea aceasta li se prezentă la balul travestit de la fraţii Jandidier.

Cine era paiaţa aceea misterioasă de la bal care i-a spus lui Clameran: " Am fost prietenul fratelui dumitale Gaston? "

Această chestie îl preocupă în gradul cel mai înalt; această problemă îi reapropiase din nou, - altfel ruptura dintre amîndoi ar fi fost inevitabilă. În faţa acestui pericol iminent ce-i ameninţa egal, apropierea se produse. Trebuiau să afle negreşit cine e acest personaj misterios.

De aceea l-au urmărit, căutînd să-l asasineze la plecarea lui de la bal.

Clameran îi spusese atunci lui Raoul:

- " Să băgăm de seamă, să nu aflăm în curînd şi-n altă parte, cine este acest vrăjmaş ce ne preocupă."

Atunci Raoul îl sfătuise pe Louis să renunţe la mîna Magdalenei.

- " Nu se poate, ori va fi a mea, ori voi pieri! "

Îşi închipuia că fiind preveniţi, vor şti să se ferească de a cădea în cursă. Dar nu ştiau de ce calibru era acela ce-i urmărea!

CAPITOLUL XXII

DEZNODĂMÎNTUL.

Acestea sînt faptele ce au fost culese de către acel om gros, gras, burtos şi cu figura umoristică, ce a luat pe Prosper sub protecţia sa, cunoscut sub numele de Verduret.

Rar s-a putut citi o anchetă dusă cu mai multă ştiinţă şi coordonată în modul cel mai sistematic şi clar, ca aceste cercetări.

De cum sosise de la gară din provincie, în aceeaşi seară încă, se duse direct la hotelul " Marelui Arhanghel " unde îl aştepta Prosper, mistuit de nerăbdare.

- Ah, vei auzi multe lucruri interesante şi nostime pentru a căror cercetare a trebuit să fac investigaţii într-un trecut foarte îndepărtat, să pot afla adevăratele şi fundamentalele cauze ale crimei. Fără obîrşia lor, nu s-ar fi putut închega un tot. Înlănţuirea întreagă îşi are începutul acolo, în fundul provinciei.

Dacă acum 20 de ani, Gaston de Clameran nu s-ar fi dus

într-o seară să bea o cafea la Tarascon, casa de bani n-ar fi fost prădată acum trei săptămîni de un milion şi jumătate. Nimic nu se pierde, nimic nu se uită. Loviturile de cuţit de atunci au făcut posibilă întreaga această reţea de fapte. Ce să-ţi mai lungesc în comnentarii, ascultă toată povestirea de la începutul începutului.

Şi Verduret porni să povestească, ajutîndu-se de notiţele ce le-a adunat într-un voluminos manuscris.

O săptămînă întreagă neîntrerupt, ziua şi noaptea, fără odihnă, nu-şi permisese o clipă, fără să nu descopere ceva nou, un amănunt care lumina o întreagă situaţie şi explica tot felul de peripeţii petrecute.

Un altul în locul lui ar fi căzut zdrobit de oboseală; Verduret se pasionase atît de mult că de multe ori i se întîmpla să uite de mîncare, "intrase, cum se zice în termeni de teatru, în pielea personajului "de la care voia să afle ceva.

Prosper stătea lîngă dînsul, nemaiştiind cum să-l admire mai mult, pentru puterea-i sugestivă şi expunerea-i frumoasă şi pasionantă.

Îl asculta în extaz, cum a putut să reconstituie toate peripeţiile, toată întîmplările, toate dialogurile, toate scenele şi toate gîndurile eroilor puşi de el în scenă.

Într-adevăr, acest Verduret era un geniu în meserie. Ceea ce nara el, nu era un roman, o ficţiune, era un întreg dosar judiciar, veridic şi de o autenticitate de necontrazis.

Naraţiunea ce o făcu lui Prosper a durat neîntrerupt pînă la ora patru dimineaţa.

Ce explicaţii seducătoare, ingeniozitate şi de ce stricteţe logică! Pe ce se ţineau toate acestea? Pe imaginaţie sau pe cruda realitate?

- Şi acum, încheie Verduret triumfător, ei sînt avertizaţi, le-a intrat frica în oase; dar îmi bat joc de ei, îi am în palmă, ai noştri sînt!

"N-o să ne scape, orice ar face. Nu vor trece nici opt zile şi vei fi complect reabilitat; aşa am promis tatălui dumitale.

- E oare posibil una ca asta? întrebă Prosper ca zăpăcit şi sculat din somn.

- Dacă e posibil? Nu că e posibil, dar e adevărat, e purul adevăr, bazat pe cercetări şi documente.

- Şi astfel de lucruri se petrec în Paris, ziua în amiaza mare?

- Amice, dumneata eşti prea tînăr şi fără experienţă. Se petrec ele şi alte lucruri mai grave pe care nu le ştie nimeni. Nu se lăfăiesc în "Gazeta Tribunalelor", în coloane lungi, decît melodramele sîngeroase, acelea ce ajung în faţa Curţii cu Juraţi şi ai căror autori sînt laşi ca şi pumnalul şi otrava ce o întrebuinţează în crimele şi fărădelegile lor. Drame adevărate, chiar tragedii, se petrec în umbra tăcută a familiilor, la adăpostul Codului în cele mai multe cazuri; hoţii şi ucigaşii care lovesc cu cuţitele, umblă înmănuşaţi; trădătorii şi şnapanii, în togă, înconjuraţi de înaltă consideraţie socială, iar bietele victime mor cu surîsul pe buze, în culmea disperării. Ceea ce-ţi spun e banal şi dumneata stai cu ochii căscaţi în admiraţie grozavă.

- Nu pot înţelege, nu-mi pot explica cum ai putut să le descoperi toate acestea.

- Simplu de tot. Cînd îmi iau o însărcinare, sînt rolul ei. Notează bine ce-ţi spun: Un om de o inteligenţă mediocră, cînd îşi propune ceva îşi concentrează gîndul şi activitatea în aceeaşi direcţie, pot să te asigur că reuşeşte mai întotdeauna. Şi afară de asta, mai am şi eu şmecheriile mele proprii.

- Bine, bine, dar trebuie unele indicaţii, altfel înoţi în întuneric; nu văd cum.

- Da, e perfect adevărat că în bezna aceasta trebuie o urmă de lumină, o limbă cît de subţire, ca să mă călăuzească. De pildă, ia cazul lui Louis Clameran: N-ai văzut cînd i-am pronunţat numele lui frate-său Gaston, cum ochii i s-au iluminat de o flacără ce pentru mine a fost o lampă, un felinar conducător în întunericul întregii afaceri de care ne ocupăm? Cu ajutorul scăpărării ochilor săi, am mers drept la ţintă;

pentru mine amănuntul a fost ca un far în acest vîrtej.

Prosper rămase înmărmurit în fața celor ce i le spunea Verduret. Nu-i venea să-și creadă ochilor. E oare posibil? Care va să zică va fi reabilitat complect?!

- Văd că ești curios să afli cum am ajuns la aceste descoperiri.

- Da, da, se grăbi a-i spune, oh, aș fi fericit.

Ca tot omul, și Verduret era cîte odată sensibil la expresia unei admirații sincere; ca orice om simțitor și de merit, era susceptibil la laude și vanitate.

- Bine amice, mă voi executa și-ți voi spune sistemul meu întreg. La mijloc nu e nici o minune. Odată ce am enunțat teorema că în această afacere, acela ce a jucat principalul rol a fost Clameran, mi-a fost ușor; convingerea că el e alfa și omega, atît mi-a fost destul; am pornit să fac investigații; Clameran era "cunoscuta" din matematică; de aici am pornit să găsesc restul; și l-am găsit; mai întîi am avut indicii apoi am făcut deducții pînă să ajung să dezleg problema; primul amănunt e totul, celelalte se desfășoară unul din altul. Am văzut cine sînt personajele principale din piesă; Clameran: i-am atașat sub formă de valet pe agentul Ioseph Dubois; pe lîngă doamnele Fauvel, pe Nina Gypsy. Toate mișcările eroilor erau urmărite pînă în cele mai mici amănunte. Mă întîlneam în fiecare zi cu Dubois și cu Nina; îmi aduceau raportul; le dădeam instrucțiuni noi și așa, încet, cu răbdare, am ajuns să descopăr totul.

- Dar mai e o chestie: cum de Nina a vrut să se însărcineze cu o astfel de misiune?

- În privința asta, nu mă întreba; e secretul meu. Lasă-mă să continui. Cu ochii fini ce-i am, cu urechile mele ascuțite, cunoscînd bine prezentul, am început să mă informez de trecut și de aceea m-am dus la Beaucaire, locul unde s-a jucat primul act al dramei. Cum am sosit acolo, am dat de fiul lui St-Jean, fostul valet al Clameranilor. E un om tare cumsecade și dînsul mi-a fost de mare folos în investigațiile ce am făcut. Franc,

spune verde în faţă, de o simplicitate ca naturală, sub pretext că am venit să cumpăr prune am şi încheiat o afacere cu el pentru vreo 10.000 de franci şi am stat toată ziua de am chefuit cu el, bînd adălmaşul. Ce nu mi-a povestit dînsul?! Cîte în lună şi în soare! Am aflat toată istoria Clameranilor, dragostea lui Gaston, poticnirea calului lui Louis, într-un cuvînt tot trecutul ce ţi l-am expus în memoriu; cum Louis a vîndut castelul. Am văzut-o şi pe Mihona, o nenorocită pe care o bătea ticălosul ei de bărbat, idioţînd-o cu desăvîrşire; şi ea mi-a povestit tot, tot, absolut tot ce ştia. Aflai şi despre reîntoarcerea din America a lui Gaston care a cumpărat uzina de la Oloron şi cum a murit. Firește că m-am dus la Oloron; a mers din una în alta. La Oloron m-am întîlnit cu Manuel; de la el am avut cele mai multe amănunte despre moartea lui Gaston; de la hangiul de acolo am aflat de prezenţa unui lucrător care numai după haine avea aparenţa de lucrător dar după felul de a fi, era numai travestit; imediat, după semnalmentele ce mi s-au dat, am recunoscut pe Raoul.

- Toate bune, dar conversaţiile dintre ei n-ai putut să le auzi; văd că dumneata dai atîtea amănunte covîrşitoare.

- Simplu de tot. Am avut ajutoare, pe Ioseph Dubois care mi-a copiat toată corespondenţa dintre ei; pe Nina care stătea pe la uşi şi asculta conversaţiile; îmi trimiteau rapoarte şi eram astfel la curent cu toate. Cît priveşte la Fauvel, am avut o metodă de investigaţie, cu totul specială, pe care ţi-o voi comunica mai tîrziu.

Era clar, scurt şi cuprinzător; absolut indiscutabil.

- Înţeleg, înţeleg perfect de bine.

- Dar, dumneata iubite prietene, în lipsa mea ce ai făcut?

Prosper se făcu roşu şi se tulbură; dar n-avea încotro, trebuia să-i mărturisească tot ce a făcut el.

- Eu, mi se pare că am făcut o greşeală; într-o zi, ieşind să mă plimb puţin, m-am dus la o cafenea unde am citit anunţul într-un ziar că Magdalena se va mărita în curînd cu Clameran.

- Ei şi? întrebă Verduret, devenind neliniştit.

- Am... Am scris lui Fauvel o scrisoare anonimă, arătîndu-i că soţia sa îl înşeală cu Raoul.

Furios Verduret dădu cu pumnul în masă.

- Nenorocitule! mi se pare că totul e pierdut!

Din buna dispoziţie de mai înainte, faţa veselă a lui Verduret luă un aer de ameninţare. Se plimba ca un turbat prin odaie şi murmura cîte o vorbă pe care Prosper nu putu s-o înţeleagă.

- Dar eşti un copil, ba, să mă ierţi, chiar... un dobitoc!

- Domnule Verduret! Te rog...

- Cînd dai peste un om ca mine, care sare în apă să te scape de înec dumneata cauţi să-l tragi după dumneata în vîltoare. Nu ţi-am spus să stai liniştit să fii cuminte, să nu faci un pas fără ştirea mea...

Prosper stătea ca un elev spăşit în faţa dascălului său şi care cere iertare.

- Eram plictisit de statul în camera de hotel şi am ieşit să mă plimb puţin, să mai iau aer... am intrat într-o cafenea şi am luat un jurnal, întîmplător am dat peste anunţul căsătoriei Magdalenei.

- Apoi nu fusese vorba să ai încredere în mine?

- Dumneata erai departe şi-ţi spun sincer că nu m-am putut stăpîni cînd am citit înştiinţarea căsătoriei. Am fost surprins de evenimente.

- Numai imbecilii sînt surprinşi de evenimente. Auzi dumneata, să scrii o scrisoare anonimă! Ştii la ce mă expui? Dumneata vei fi poate cauza că nu mă voi ţine de cuvînt faţă de cineva de acolo, unde am fost, singura persoană de onoare pe care o stimez. Voi trece în ochii ei de necinstit, de poltrom, tocmai eu, care...

Deodată se întrerupse, i se păru că spusese prea mult; după ce se mai linişti, reluă:

- Ca să mai revin asupra celor întîmplate ar fi idiot. Să căutăm să ieşim din încurcătură. Cînd şi unde ai pus la cutie scrisoarea dumitale?

- Aseară, în strada Cardinal-Lemoine. Nu trecuse nici un minut după ce o aruncasem şi mi-a părut rău.

- Ce oră e acum?

- Aproape 10.

- Ceea ce înseamnă că domnul Fauvel a şi primit-o azi dimineaţă; probabil că a fost singur în biroul său, a desfăcut-o şi a citit-o.

- Aşa a fost, desigur.

- Îţi mai reaminteşti exact cuvintele ce ai întrebuinţat? Nu te zăpăci, gîndeşte-te, am nevoie s-o ştiu.

- N-am nevoie să-mi bat capul prea mult...

" Stau rîndurile înşirate în faţa mea..."

Şi recită întocmai textul scrisorii.

- A dracului scrisoare, nici că am văzut perfidie mai mare. E cu atît mai rea, cu cît e mai vagă şi neprecisă: lasă să se înţeleagă mult, tot... la mai spune o dată.

Prosper o recită din nou.

- Bre, bre, bre, nimic mai tulburător decît fraza în care se face aluzie la casier: " Tot el e acela care a furat şi bijuteriile doamnei Fauvel? " E grozavă fraza! Dar sfatul ce-l dai, poate fi ceva mai enervant: " În locul dumitale, eu mi-aş supraveghea soţia?"...

Şi după ce se gîndi puţin:

- Efectul scrisorii o fi fost groaznic? Mă rog, fostul dumitale patron se înfurie repede? E om iute?

- E violenţa personificată.

- În acest caz poate că răul nu e tocmai de nereparat.

- Ce, te gîndeşti cumva?

- Mă gîndesc că un om violent nu dă ascultare la cel dintîi impuls. Dacă ar fi aşa şi cu domnul Fauvel, ar fi scăparea noastră. Dacă, la primirea scrisorii dumitale, cuprins de cel dintîi acces de furie, domnul Fauvel s-a repezit în camera soţiei sale şi strigîndu-i tare: " Doamnă, unde sînt bijuteriile dumitale? " atunci adio cu toate planurile noastre. După cît o cunosc pe doamna Fauvel, ea va mărturisi totul.

- Şi asta, după dumneata, ar fi aşa un mare pericol?

- Fireşte, pentru că la cel dintîi cuvînt pronunţat de doamna Fauvel, bandiţii noştrii o iau la fugă. Şi apoi, ar fi ca cineva să aibă o neplăcere mare.

- Şi acel cineva? Îl cunosc eu?

- Desigur, şi încă bine. Şi aceşti doi şnapani ar şterge-o numaidecît, fără să le aflu urma.

- Dumneata... dumneata însă le vei da de urmă...

- Îmi pare rău. N-ai observat că în povestirea mea sînt unele lipsuri?

- Să-ţi spun drept n-am observat.

- Atunci nu ţi-ai dat seama, se vede că nu m-ai ascultat. Mai întîi Louis de Clameran, l-a otrăvit sau nu pe fratele său, Gaston?

- După cîte mi-ai povestit, sînt convins că da.

- Tinere, tinere, prea eşti sigur. Eu nu sînt tocmai aşa de sigur. Adică părerea dumitale e şi a mea. Dovezi însă nu am nici una. Am căutat să cercetez indirect şi cu mănuşi pe doctorul C... să vedem ce-mi spune dînsul. El nu are nici o umbră de bănuială... şi doctorul C... nu e un fleac oarecare. E un savant cu renume mondial, un practician, un observator fin. Trebuie să aflu ce fel de otravă produce efectele şi simptomele descrise de Gaston? Nu ştiu. M-am ocupat şi am studiat diferite otrăvuri. Nu sînt tocmai ignorant în materie.

- Moartea lui Gaston i-a venit tocmai la ţanc...

- Şi să nu crezi că a fost o crimă la mijloc? Eh, eh, de multe ori hazardul e cel mai grozav complice. În al doilea rînd nu cunosc antecedentele lui Raoul...

- Şi e nevoie musai să le cunoşti?

- Fără de asta nu se poate! Dar o să le cunoaştem cît se poate de curînd. Nu mă las eu, am întreprins cercetări în direcţia asta. Am trimis la Londra pe unul din oamenii, pardon, prietenii mei, priceput şi capabil; mi-a răspuns că a dat de o urmă. Ţin să cunosc trecutul acestui tînăr sceptic şi sentimental, că dacă n-ar fi fost acest ticălos de Clameran,

Raoul putea să fi ieşit băiat bun, un om cumsecade.

Prosper era prea absorbit de gînduri; nu-l mai asculta deloc pe Verduret.

Asigurarea ce i-o dădu dînsul îl făcu să şi vadă pe cei doi bandiţi la răcoare şi el, Prosper, reabilitat cu desăvîrşire. Se va duce la Magdalena şi vor avea o explicaţie din care se va vedea că el nu are nici o vină, că o iubeşte şi că nici ea n-a lipsit să-l iubească.

Singurul lucru ce nu-şi putea explica Prosper a fost: ce motive şi cauze puternice şi tainice au putut să-l facă pe Verduret să-i acorde o protecţie aşa de mare? Pentru ce a lucrat şi lucrează Verduret?

- Un om ce a făcut atîtea pentru mine, nu mai poate avea nici un motiv să se ascundă. Cine eşti dumneata? Trebuie să ştiu cui am să-i mulţumesc pentru că mi-a redat onoarea răpită?

- O ho. Mai încet, ia-o mai domol. Încă nu s-a proclamat juridiceşte reabilitarea dumitale, încă nu te-ai căsătorit cu Magdalena. Mai ai răgaz cîtva timp, cîteva zile numai.

Tocmai suna ora şase.

- E ora şase. Mă gîndesc să mă culc. Dar nu-i momentul de odihnă! Trebuie să lucrez!

Verduret ieşise pe balcon să mai respire puţin aerul dimineţii. Spre marea lui surprindere, o văzu pe doamna Alexandre trează încă. Cum se poate?

Acest amănunt îi bătu la ochi.

Şi tocmai veni în întîmpinarea lui cu zîmbetul pe buze, serviabilă, cu grabă aproape, chiar cu umilinţă.

- Cu ce vă pot servi? întrebă ea.

- Cu nimic! numai cu Ioseph Dubois şi cu Palmyra dumitale. Te rog să-i înştiinţezi şi imediat să mă deştepţi. Vreau să dorm puţin.

Şi după ce se retrase doamna Alexandre, Verduret se trînti pe pat. Nu trecură nici cinci minute şi adormi. Prosper la rîndul său, se aşeză în fotoliu, imitînd pe tovarăşul său.

Cam pe la ora 9 se auziră trei bătăi încete în uşă. Verduret se deşteptă:

- Cine e?

Ioseph Dubois, valetul lui Louis de Clameran se arătă în pragul uşii. Era transpirat şi gîfîia ca unul ce a făcut repede o cursă. Ochii săi mici sclipeau şi manifestau o neliniştе din cale-afară.

- În fine, bine că vă revăd, izbucni el, eram de pripas, atîrnam în aer.

Şi după o scurtă pauză:

- Ieri după amiază v-am expediat trei telegrame una după alta, pe adresele ce mi le-aţi indicat, la Lyon, Beaucaire şi Oloron şi n-am căpătat de nicăieri nici un răspuns.

- Care va să zică, lucrurile s-au aprins de tot.

- Ce aprins? Arde rău de tot.

- Vorbeşte, explică-te. Însă nu o lungi, fără fraze bombastice şi observaţii psihologice. Lasă, comentariile şi interpretările le voi face eu.

- Nu ştiu unde aţi ajuns cu anchetele domneavoastră atîta pot să vă spun că lucrurile trebuiesc grăbite, nu mai e timp de pierdut. Repede, cît se poate de repede, altfel ne scapă şobolanii; pentru amînări şi tocmeli nu mai e timp; o să găsim cuşca goală şi păsările zburate.

- N-ai nici o frică.

- N-aveţi nici o idee, ce şmecheri şi şireţi sînt indivizii noştri, se strecoară printre degete. Veţi fi d-voastră tare, dar nici ei nu sînt tocmai slabi. Ei bănuiesc, ba chiar sînt siguri că cineva e pe urmele lor.

- Se vede că s-ar fi comis vreo stîngăcie de vreunul din oamenii noştri.

- Nu s-a comis nici o greşeală, răspunse Ioseph, dar din seara balului, n-aţi văzut că v-au bănuit cînd eraţi travestit în paiaţă; v-au urmărit şi au căutat să vă asasineze. De atunci au stat mereu treji şi la pîndă. Începuseră mai pe urmă să-şi recapete liniştea, cînd, deodată, ieri, o schimbare bruscă.

- Spune, spune! De aceea mi-ai trimis telegramele?

- Negreşit. Ieri dimineaţă pe la ora şase cînd m-am sculat, l-am găsit pe Clameran treaz, stînd lîngă un birou şi aranjîndu-şi hîrtiile şi scrisorile. E biroul ce mi-a dat mie de lucru, are o broască ciudată. Eu în timpul acesta mă ocupam de focul din sobă. Am remarcat că boierul meu s-a schimbat deodată: are un ochi fin şi exersat; a recunoscut că cineva i-a umblat în sertar. S-a făcut alb ca o coală de hîrtie şi a tras o înjurătură, dar, ce înjurătură!

- Nu mai lungi, povesteşte faptele.

- Boierul a sărit deodată asupra mea: " Tu ai umblat aici! Cine mi-a fotografiat scrisoarea asta? " Nu ştiu de unde i-a venit ideea... ştiţi că eu lucrez cu multă grijă şi nu las nici o urmă. Mă şi vedeam mort, ciopîrţit. Mi-am zis: " S-a isprăvit cu tine Fanferlot... pardon Dubois! " M-am ales numai cu spaima, sceleratul n-a mers pînă la sfîrşit. Eu tot îi spuneam şi mă scuzam: " Nu e adevărat domnule marchiz, vă înşelaţi ". Şi-mi arătă o pată pe una din scrisori. Tot mă cerceta şi mă întreba, că cine sînt, de unde sînt, cu cine sînt prieten. M-a pus să-i arăt întrebuinţarea timpului, minut cu minut. Şnapanul era făcut să fie bun judecător de instrucţie; m-a apucat de guler, m-a zgîlţîit ca pe un prun. Apoi a chemat pe portar, nu ştiu ce au vorbit amîndoi că nu înţelegeam, vorbeau englezeşte. În cele din urmă a căutat să mă împace, dîndu-mi o piesă de aur: " Îmi pare rău că te-am certat, ţine piesa asta; te ştiu prea prost să te pot bănui pe tine ".

- A spus asta?

- Exact aşa.

- Şi asta era şi credinţa lui despre tine?

- Cînd v-o spun.

- Dacă o crezi tu, atunci avea dreptate să te considere ca pe un prost.

Observaţia lui Verduret îl costase pe Dubois, se vedea că era mîhnit.

- În sfîrşit ce să-ţi mai spun. Boierul meu s-a îmbrăcat şi

a ieşit. N-a voit cu trăsura lui ci a luat o birjă de stradă. Credeam că a şters-o şi n-o să mai revină. Cînd colo, pe la cinci, iată-l că soseşte acasă vesel ca un băieţandru.

- Cum? Şi nu l-ai urmărit?

- Eu m-am dus repede la telegraf; dar am pus pe un prieten al meu, un pişicher şi jumătate, l-a urmărit pas cu pas: mai întîi s-a dus la Contuarul de Scont, apoi la un agent de schimb, apoi la Banca Franţei. Cred că s-a aranjat pentru un mic voiaj.

- Şi numai atît?

- Numai atît. Trebuie însă să vă mai spun că banditii au căutat s-o prindă pe domnişoara Palmyra, s-o lege butuc. Dacă nu mi-aţi atras atenţia la timp, şi eu, la rîndul meu, lor, s-ar fi produs lovitura.

Verduret mai aşteptă acum şi raportul Ninei redevenită domnişoara Palmyra, pentru a începe atacul final.

- Stăpîne, mai am ceva de făcut? întrebă Dubois pe Verduret?

- Pentru moment du-te acasă şi urmează cu însărcinarea ta.

Deodată Prosper dădu un ţipăt.

- Ce s-a întîmplat? îl întrebă Verduret.

- Uite pe marchizul de Clameran.

Dintr-o săritură şi Dubois şi Verduret se repeziră la fereastră.

- Da, adevărat! El e! Nu te-ai înşelat.

Într-adevăr, Clameran stătea în colţul podului, în dreptul hotelului *"La Marele Arhanghel"* şi examina toţi trecătorii.

- A, ha! Vînatul se schimbă în vînător. El te urmăreşte acum pe tine! Vezi că avusesem dreptate, cînd ţi-am spus că nu te crede aşa de prost, cum ziceai tu.

- Văd, aveţi dreptate; o vorbă a d-voastră aruncată în vînt va fi pentru mine o afirmaţie axiomatică, fără dovadă.

- E de prisos să mai insist. El simţindu-se urmărit, a început la rîndul lui, să urmărească pe alţii. Dînsul va sta afară în colţ la pîndă, pînă ce Dubois va pleca de aici apoi va veni să alfe informaţii.

- Dar eu pot s-o şterg de aici fără să mă vadă el!

- Te rog, spune-mi ce crezi, de cînd a aflat Clameran că scrisorile i-au fost cercetate, s-a mai întîlnit cu Raoul?

- Deloc!

- Poate că i-o fi scris.

- Ferească Dumnezeu. Acasă la noi n-a scris un rînd, toate condeiele le am eu în păstrare.

- Poate că pe drum undeva a scris?

- Nici un drum, amicul care l-a urmărit mi-ar fi spus-o.

- Acum caută de şterge-o imediat. Eu voi sta aici, mereu, să nu pierd din vedere pe Clameran.

- Dar, de ce urmăreşti mai mult pe Clameran decît pe alţii? întrebă Prosper.

- Pentru că... pentru că... asta e treaba mea.

Între timp, Dubois se travestise în băiat de prăvălie, imposibil de recunoscut, că sub această mutră se ascunde agentul Dubois sau mai bine, poliţistul Fanferlot.

Verduret n-avea decît cuvinte de admiraţie pentru agent.

- Ce am de făcut acum?

- Te vei strecura pe unde ştii tu. Pe urmă chestia e să isprăvim mai întîi cu Clameran şi abia apoi cu Raoul. Şi pentru că amîndoi sînt acum despărţiţi, să ne străduim să se întîlnească iar.

- Am înţeles, răspunse Fanferlot; voi căuta să produc o diversiune, o încurcătură.

- Minunat; aşa trebuie să faci. Te vei duce chiar acum pe chei în aşa fel, cam stîngaci, ca să te poată zări Clameran şi să vadă că nu numai el spionează pe alţii, dar, că şi el, la rîndul lui, este spionat şi urmărit. Şi în cazul în care cumva, nu te va vedea, să faci în aşa fel să atragi atenţia lui asupra ta. Cred că mă înţelegi.

- Las pe mine, am să aranjez bine treaba.

- De îndată ce te va găsi Clameran, va deveni neliniştit şi o va şterge numaidecît. Tu te vei ţine după el, să te arăţi că eşti prostuţ, dar să nu-l slăbeşti. După el! Văzînd că are de a

face cu poliţia, va fi apucat de o spaimă grozavă şi va face tot posibilul să dispară. Nu e de jucat cu el, nu este prost; e şiret banditul.

- Bine, bine, nu-s de ieri, de alaltăieri.

- Chestia e să te ţii după el, să nu-l slăbeşti nici un moment; să vezi să nu-ţi scape. Bani ai destui?

- În privinţa asta n-aveţi nici o grijă. În caz că mă atacă, pot să trag asupra lui?

- Dubois, prostii să nu faci; numai în caz extrem, de forţă majoră, cînd nu vei mai putea. Haide, porneşte-o!

Dubois-Fanferlot plecă în fine.

La un moment dat, Prosper scoase o exclamaţie:

- Uite! Clameran s-a mişcat din locu-i de observaţie. Se vede că a remarcat şi deosebit pe Dubois.

Şi după o clipă:

- E al nostru, ne-a căzut în palmă, nu ne scapă.

Deodată uşa se deschise. Cine era? Nina Gypsy, adică domnişoara Palmyra îşi făcu apariţia.

Biata Nina! De cînd a intrat în serviciu la Magdalena, pusă de Verduret ca iscoadă, parcă îmbătrînise cu cîţiva ani. Obrajii ei rumeni de dinainte, păliseră; brazde adînci îi erau întipărite pe faţă; zîmbetul îngheţase pe buzele-i cărnoase şi roşii.

Ea, altădată vioaie şi zglobie era acum apăsată de roul ce i l-a dat Verduret şi de necazurile sufleteşti; din fericirea plină în care înota, era acum scufundată în umilinţă.

Prosper îşi închipuia că Nina, la revederea lui, îi va sări de gît şi-l va cuprinde să-l sărute.

Se înşelase; de cînd aflase Nina de dragostea lui Prosper pentru Magdalena şi de relaţiile, speranţele şi proiectele lor, Nina se arătă rece; abia îl salută cu timiditate, mai-mai ca o străină.

Prosper se simţise atins în amorul lui propriu.

Întreaga atenţie a femeii se concentrase asupra lui Verduret. Privirile ei aveau ceva din teama, frica şi supunerea animalului faţă de stăpînul său.

Dimpotrivă, Verduret se arătă bun, drăgăstos şi cu iubirea unui părinte.

- Copilule drăguţ, ce veşti ne mai aduci? o întrebă Verduret.

- Trebuie să se fi întîmplat ceva nou; voiam să vin mai repede să vă comunic, dar cum am fost reţinută de serviciu şi a trebuit ca domnişoara Magdalena să-mi găsească un pretext să pot ieşi.

- Te rog să-i mulţumeşti în numele meu, pînă cînd voi avea ocazia să-i mulţumesc în persoană. Îmi place a crede că se ţine de cele convenite?

- Desigur.

- Marchizul de Clameran mai vine pe acolo?

- De cînd s-a hotărît căsătoria lor, marchizul vine în toate serile şi pare a fi fericit; domnişoara îl primeşte bine.

La auzul acestor povestiri, Prosper devenea agitat şi o furie grozavă fierbea în sufletul lui.

Bietul băiat nu mai înţelegea deloc învîrtelile şi şurubăriile savante ale lui Verduret. I se păru că e o bătaie de joc la mijloc, că ar fi trădat.

- Ce? Cum? Nu mai înţeleg nimic! E oare posibil ca acest mizerabil, acest şnapan şi excroc, acest asasin, să fie încuviinţat a frecventa casa bancherului Fauvel şi să facă curte domnişoarei Magdalena?! Ce tot spui d-le Verduret, cauţi să mă adormi cu speranţe de astea?! Nu mai ştiu ce să cred!

Cu un gest repede Verduret îi tăie vorba.

- Opreşte-te, nu te mai încălzi degeaba şi nu te înfuria, dumneata eşti un naiv, habar n-ai de viaţă; eşti prea cinstit ca să poţi înţelege mijloacele pentru scăparea dumitale. Şi dacă dumneata personal nu poţi întreprinde nimic, lasă măcar pe alţii să lucreze pentru dumneata. Nu găseşti că mă împiedici în activitatea mea cu reclamaţiile dumitale?

Şi întorcîndu-se către Gypsy:

- Să-l lăsăm pe acest domn în pace; ia să vorbim noi. Ce alte noutăţi îmi aduci?

- Am impresia că o mare nenorocire s-a abătut asupra casei domnului Fauvel; se apropie o catastrofă. Doamna Fauvel e grozav de necăjită, nici nu vorbeşte şi mi-e imposibil să pot afla ceva de la ea. Şi mi se pare şi altceva: parcă s-ar feri de nepoata ei; nici cu domnişoara Magdalena nu prea vorbeşte.

- Dar domnul Fauvel?

- Şi cu el nu e lucru curat. Pot să jur că şi lui i s-a întîmplat ceva neplăcut. Parcă e schimbat. De ieri nu mai e acelaşi om. Îţi face impresia unui nebun. N-are astîmpăr, se duce, vine şi iar pleacă, nu poate sta locului. Glasul îi e schimbat. Chiar domnişoara Magdalena mi-a atras atenţia acestei schimbări şi însuşi domnul Lucian a observat-o. Domnul Fauvel de obicei atît de amabil, indulgent şi prevenitor, a devenit brusc, nervos, iritat la cea dintîi vorbă şi gata de ceartă. Ochii lui limpezi, blînzi şi dulci de pînă acum, aruncă nişte priviri fulgerătoare şi străpungătoare tuturor, dar mai ales doamnei Fauvel. Nu mai departe decît aseară, la sosirea domnului de Clameran, s-a sculat brusc şi a părăsit salonul, pretextînd că are de lucru în biroul său.

Verduret, la auzul acestei povestiri, nu mai putea de bucurie.

- Ei, domnule Prosper, domnule Prosper, ce ţi-am spus eu? Vezi că se adevereşte profeţia mea?

- Probabil că...

- Prevăzusem eu. La început, după ce a primit anonima dumitale, nu-i prea acordase mare importanţă. Aşa e întotdeauna. Acum e în căutare, face cercetări şi investigaţii. Caută să găsească dovezi şi cînd zic " caută dovezi ", înseamnă că le-a şi găsit şi e în posesia lor. Mă rog, cucoanele au ieşit ieri?

- Da, au lipsit un timp oarecare.

- Şi domnul Fauvel ce a făcut în lipsa lor?

- A rămas singur acasă; cucoanele m-au luat şi pe mine cu ele.

- Nu mai încape îndoială; a scotocit şi a găsit destule indicii, aşa cum i-ai scris în anonima dumitale. Ah, domnule

Prosper, ce bucluc ne-ai făcut cu scrisoarea dumitale!

- A ha! Acum îmi dau eu seama, domnul Fauvel ştie tot...

- Adică crede că ştie. Ceea ce i s-a comunicat e mai grozav decît însuşi adevărul.

- Acum îmi explic eu ordinul pe care domnul Cavaillon spunea că l-ar fi surprins.

- Ordin? Ce ordin?

- Domnul Cavaillon pretinde că l-ar fi auzit pe domnul Fauvel dînd ordin cameristului său să-i predea lui personal în mînă scrisorile ce vor sosi, fie pentru casa lui, fie pe orice adresă, fără deosebire. I-a poruncit sever, strict şi că dacă nu va executa întocmai ordinul, îl va da afară... fără nici un menajament. "Pe orice adresă şi ori de unde ar veni ele! M-ai înţeles?" aşa suna dorinţa lui.

- În modul acesta totul se va descoperi, se amestecă în vorbă Prosper.

Verduret îi aruncă o privire de dojană.

- Te rog, cam pe ce vreme, spune Cavaillon că ar fi auzit acest ordin?

- Cam pe la amiază.

- De asta mi-a fost frică. Acum îmi dau seama că a şi luat decizia şi că dacă se mai preface şi se ascunde, e că vrea să se răzbune.

Şi după un moment de gîndire:

- Oare vom sosi la timp spre a contrabalansa proiectele sale? Ar fi mai posibil să-l putem îmbrobodi şi să-l facem să creadă că cele cuprinse în scrisoarea anonimă sînt false?

Prostia - de altfel explicată şi scuzabilă - comisă de Prosper, răsturna cu desăvîrşire tot planul lui Verduret. Acum căuta să găsească vreo nouă învîrtitură sau şmecherie, să poată îndrepta lucrurile.

- Copilul meu iubit, îţi mulţumesc pentru informaţiile ce mi-ai adus. Du-te repede acasă. Îţi recomand prudenţă şi discreţie. Orice fapt, cît de mic se va produce, să mă pui în temă. Acum trebuie să lucrez repede şi fără greş.

Nina însă mai stătu cîtva timp şi nu plecă.

- Dar cu Caldas ce este? întrebă ea cu timiditate.

În ultimele cîteva zile, Prosper auzise de cîteva ori pronunţîndu-se acest nume.

Întîia dată la Prefectura Poliţiei pe coridoare un domn cam în vîrstă, cu o atitudine respectuoasă, fără să-l cunoască, i-a şoptit în treacăt, promiţîndu-i concurs şi protecţie.

A doua oară, în cabinetul judecătorului de instrucţie, magistratul i l-a trîntit, relativ la Gypsy.

Îşi bătu capul să-şi poată aduce aminte printre toate numele acelora pe care i-a cunoscut în toată viaţa lui şi i se păru că individul cu acest nume trebuie să fi jucat un mare rol în viaţa lui (adică a lui Prosper); că ar fi amestecat într-o mare aventură cu el. Dar ce, cum?

Verduret, cu toată nepăsarea şi ironia lui obişnuită, tresări şi el la pronunţarea acestui nume; dar se stăpîni repede.

- Ţi-am promis că-l voi regăsi; fii sigură că mă voi ţine de promisiune, acum la revedere!

Se făcuse amiază; Verduret îşi aduse aminte că i s-a făcut foame.

Doamna Alexandre îi pregăti o masă bună, admirabilă. Dar cu toate felurile de mîncare ce i se aduseră, Verduret era dus pe gînduri. Se vedea că ceva important îl preocupă.

Prosper surprinse pe faţă-i dungi şi urme de nervozitate, nelinişte şi îngăimare; vorbele-i scurte şi izolate, frînturile de fraze, fără şir şi legătură, trădau o mare nelinişte.

Prosper, luîndu-şi inima în dinţi, îndrăzni să-l întrebe:

- Vă rog să mă iertaţi că vă întrerup în meditarea d-voastră, dar mi se pare că sînteţi mult preocupat şi cu gîndurile împrăştiate.

- Da, da, ai perfectă dreptate; ai un ochi bun. Nu ştiu ce să fac? Sînt nehotărît să precipit evenimentele, ori să le las în voia lor, să-şi urmeze cursul? Sînt legat prin obligaţii şi angajamente sacre. Trebuie să mă duc la judecătorul de instrucţie; haide vino cu mine, însoţeşte-mă...

CAPITOLUL XXIII

Se întîmplase întocmai aşa cum prevăzuse Verduret.

Era în timpul dimineţii; Fauvel intrase în biroul său de lucru să-şi citească corespondenţa zilnică. Desfăcuse vreo douăsprezece scrisori; toate scrisori de afaceri, fel de fel de propuneri şi combinaţii, - cînd, deodată ochii îi căzură pe scrisoarea fatală.

Scrisul îi atrase atenţia. Se vedea bine că era contrafăcut. În cariera-i de om de afaceri, bogat, milionar, cîte şi mai cîte nu se perindaseră în faţa ochilor săi! Cereri de ajutoare de tot felul, injurii, sudălmi grosolane, de la tot felul de indivizi, cunoscuţi şi necunoscuţi, anonime ordinare şi stupide.

Dar, curios, niciodată nu avusese senzaţia de care era cuprins în momentul acela. Simţise un junghi în inimă; pentru ce? Nici el nu ştia cauza şi motivul.

Cu mîna tremurătoare, cu suguranţa absolută a unei nenorociri ce-l păştea, rupse repede plicul, desfăcu hîrtia proaspătă şi mototolită şi citi următoarele:

Scumpe domnule,

"Ai predat justiției pe casierul dumitale, ai făcut foarte bine pentru că ai fost convins că ți-a fost necredincios.

Și dacă dînsul ți-a furat din casă un milion și jumătate, oare tot dînsul a furat bijuteriile și briliantele doamnei Fauvel? etc. "

Era parcă o lovitură de trăznet pentru acest om, pînă atunci favorizat de soartă fără nici o întrerupere. În toată viața n-a vărsat măcar o lacrimă sau să i se fi întîmplat vreo neplăcere, o nenorocire.

Cum, adică? E oare posibil? Soția îl înșeală? Nu și-a găsit cu cine să-l înșele decît cu un șnapan, care o despoaie de bijuterii și că exercitase o influență așa de mare, că s-a asociat cu el, să comită un furt, din care cauză să piardă pe un nevinovat?!

Căci Fauvel a înțeles bine conținutul scrisorii.

Închipuiți-vă un om care primește o lovitură puternică de măciucă, drept în moalele capului; amețește, se zbate, cade trăznit la pămînt; tot așa și Fauvel rămase înlemnit, interzis și abia ținîndu-se de birou să nu cadă din picioare. Uraganul acesta neașteptat îl doborî; gîndurile i se răsfirară; nu putu prinde firul lor; creierul i se golise cu desăvîrșire și un întuneric groaznic i se făcu în fața ochilor.

O paralizie generală îi cuprinse tot corpul.

După vreun sfert de oră, încet-încet, mintea-i reveni.

- Vai, vai, Doamne Dumnezeule! E cu putință? Ce ticăloșie grozavă! Ce rușine!

Și furios mototoli scrisoarea; o rupse în bucăți și o aruncă în sobă.

- Nici nu vreau să mă gîndesc să-mi murdăresc mintea cu asemenea ticăloșii!

Cu toată hotărîrea luată de a rămîne calm, nu putu totuși, să continue citirea celorlalte scrisori sosite cu poșta.

Ca și viermele care se încuibează în mărul cel mai frumos, fără a se cunoaște locul pe unde a intrat, și-l roade pe dinăuntru, tot așa - Doamne ferește! - cînd bănuiala se furișează în sufletul omului, e o mare nenorocire; încet-încet, pe nesimțite,

roade, sapă, nimiceşte, distrugînd orice credinţă, orice ideal!

Nu-şi găsea astîmpărul.

- Dar dacă o fi aşa? Dacă cele conţinute în scrisoarea anonimă sînt adevărate?

După primele emoţii, îl apucă o furie, din acele furii periculoase care suprimă liberul arbitru şi scot pe omul cel mai blajin din ţîţîni şi-l fac să comită crime.

- Dacă aş putea să aflu cine e mizerabilul ce mi-a scris! I-aş arăta eu ticălosului!

Şi se repezi spre sobă, scoase bucăţelele, le aşează una lîngă alta, le întinse pe birou şi reciti scrisoarea. Începu să studieze literă cu literă, doar va putea să ghicească al cui e scrisul.

- O fi opera vreunui slujbaş de ai mei, pe care poate l-am atins în interesele sale, ori l-am rănit în amoru-i propriu.

Se uită la adresa de pe plic; căută să descifreze ştampila poştei - dar nu fu luminat cu nimic.

Trebuie să fim convinşi odată pentru totdeauna; să avem tot dispreţul nostru cel mai suveran pentru o scrisoare anonimă, opera unei canalii laşe şi să nu ţinem seamă de ea.

Cîte catastrofe şi nenorociri n-au originea într-o scrisoare infectă a unui anonim! Cîte existenţe cinstite nu şi-au găsit sfîrşitul prin cîteva rînduri ale unei scrisori anonime, pe care un poltron fără suflet le trînteşte aşa la întîmplare pe hîrtia răbdătoare?

Da, e perfect adevărat, dispreţul nostru pentru o anonimă, s-o aruncăm pradă flăcărilor!

Aşa este! Dar îndoiala rămîne, orice s-ar face; se strecoară şi pătrunde pînă în cele mai adînci şi îndepărtate încreţituri ale inimii noastre; nu ne lasă să dormim; să mîncăm, să avem linişte, viaţa ne e nimicită, e otrava mortală a noastră!

- Ce să mă mai chinuiesc? E de prisos, mă duc să am o explicaţie cu nevastă-mea!

O idee groaznică îi străfulgeră deodată prin creier; parcă un fier roşu îi arse carnea.

- Dar dacă e adevărat? Şi dacă, într-adevăr, am fost înşelat! Mai bine să nu mai cercetez.

După cum se vede presupunerea lui Verduret se realiza în complectul ei! Acest mare analizator de suflete văzuse perfect de bine.

" Dacă domnul Fauvel (cum spusese dînsul mai înainte) ar sta şi ar mai reflecta puţin, n-ar fi rău, - aş mai cîştiga timp; să nu se precipite. "

După multă gîndire şi chibzuială, bancherul rămase hotărît să nu întreprindă nici un demers, ci să aştepte, dar să supravegheze conduita nevestei sale.

Curios! Acest om, cinstea personificată, francheţea în picioare, să fie redus a face pe gelosul, pe spionul, în casa lui proprie!

El, omul violenţelor spontane dar iute, trecătoare, ce-şi au obîrşia într-un suflet cinstit, optimist şi generos, să fie silit să-şi compună o mască şi o fizionomie artificială, rece, nepăsătoare!

Era uşor să controleze şi să verifice exactitatea celor cuprinse în scrisoare. Se spunea că bijuteriile soţiei sale sînt depuse ca amanet la Muntele de Pietate; n-avea decît să se intereseze, dacă într-adevăr sînt acolo, atunci scrisoarea n-a minţit, în acest caz şi restul din ea e adevărat.

Tocmai asupra acestor gînduri, i se anunţă că e aşteptat la masă.

Căuta să se arate că nimic nu s-a întîmplat; era calm şi stăpînit; ba era chiar mai vorbăreţ ca de obicei, povestea fel de fel de anecdote, pentru a distrage atenţia de la el.

Şi totuşi se gîndea mereu cum ar putea face să cotrobăiască prin sertarele soţiei.

Merse chiar atît de departe că se interesă dacă nevastă-sa nu iese după-masă în oraş, în vizite.

- Da, cu toate că timpul e mizerabil, eu şi Magdalena avem cîteva curse urgente de făcut. O să ieşim imediat după dejun.

" Care va să zică, peste scurt timp voi afla adevărul! "

Respiră uşor, parcă i se luase o piatră de pe pieptu-i apăsat.

După vreo jumătate de oră se auzi trăsura care se depărta cu cele două femei.

Avusese grija ca să însărcineze şi pe băieţii lui cu fel de fel de afaceri şi comisioane, numai să-i îndepărteze de acasă şi să rămînă singur.

Intră repede în camera nevestei, desfăcu scrinul, scoase cutiuţele de bijuterii; le desfăcu una după alta, toate însă erau goale!

- " Care va să zică e adevărat ce spune scrisoarea! Nu e posibil totuşi! Şi cum ştie să mintă! Cînd am întrebat-o la balul fraţilor Jandidier, de ce nu-şi pune bijuteriile, a avut neruşinarea să-mi spună că nu e nevoie, că toată lumea le cunoaşte. Cu ce siguranţă vorbea! Ce aparenţă de sfîntă şi nevinovată, după douăzeci de ani de căsătorie! "

Se duse şi în odaia Magdalenei să caute. Dar şi aici nu găsi decît cutiile goale.

- Poate că le-a schimbat locul!

- " Cum? Şi dînsa a fost stoarsă? Magdalena e complice cu nevasta?! Amîndouă mă înşeală, mă trădează?..."

În faţa acestei constatări căzu grămadă pe un fotoliu. Lacrimi grele brăzdară faţa lui Fauvel. Într-o clipă, întreg edificiul vieţii se prăbuşi. Ce viitor mai putea să-l aştepte după cele petrecute?

Nu i se întîmplase nimic; avuţia nu-i scăzuse, veniturile şi cîştigurile erau mereu în creştere, toate afacerile erau la locul lor, nimic nu se schimbase, - şi totuşi un cutremur zgudui casa din temelii.

- " E posibil? se întreba într-una, Valentina, casta de Valentina, fata cintită şi de ispravă de odinioară? Nu mai înţeleg! "

Ea să-l înşele!...

Mama băieţilor lui!

Erau ai lui ori nu?

Ce amară batjocură!

Acum, cînd fire argintii se amestecau în părul lor; acum s-a apucat ea să-l înşele, - poate că l-a înşelat şi în trecut?!

Da, ori ba? L-a înşelat ori nu? Încrederea nu se împacă cu jumătăţi de măsură şi nu are grade; ori este întreagă, completă, ori nu este deloc. Cu jumătate nu merge!

S-a isprăvit cu fericirea lui!

Viaţa îi era nimicită. Încrederea în ea îi era pierdută.

- " Aşa?... O să-mi plătească scump doamna! "

Şi începu seria investigaţiilor.

Ce dintîi lucru ce-l făcu e să cheme pe cameristul său, şi-i dădu ordin ca toate scrisorile ce vor sosi, să i le predea lui personal.

Apoi adresă o telegramă notarului din St.- Remy, cerînd amănunte complecte despre familia Lagors şi, în special, asupra lui Raoul.

Se duse şi la Prefectura Poliţiei, să capete diferite notiţe despre viaţa din trecut a lui Clameran.

Dar poliţia, din fericire, este discretă şi-şi păstrează secretele şi informaţiile numai pentru uzul ei propriu. Pentru ca poliţia să vorbească, trebuie o intervenţie a Parchetului.

În fine îi sosi o telegramă, după multă aşteptare, din St.-Remy, cu următorul cuprins:

" Familia de Lagors a ajuns în cea mai neagră mizerie.

Nimeni nu cunoaşte pe numitul Raoul.

Doamna de Lagors n-a avut decît fete ".

Această descoperire era ultima picătură în pahar. Bancherul găsi că nevastă-sa a dat dovadă de un rafinament şi o perversitate fără seamăn.

- " Ticăloasa, ticăloasa! pentru ca să se poată întîlni cu amantul ei mai în voie, a inventat un nepot care n-a existat niciodată şi mi l-a adus chiar în casă. Şi eu, prostul, naivul, l-am iubit pe acest băiat, l-am pus în contact cu copii mei, l-am primit la masa mea, l-am îmbrăţişat, i-am dat şi i-am împrumutat bani!!..."

Îşi zicea că fericirea lui, fiindu-i zdrobită, nu mai avea ce căuta în lumea aceasta.

Moartea!

Nu vedea altă pedeapsă decît moartea pentru ticăloşia nevestei sale.

- " Stai, am să-i înşel şi eu pe aceşti ticăloşi! "

Dar cu toate deciziile lui, nu făcu nimic. Seara, la masă, a luat şi el parte, a mîncat, a vorbit, a povestit, a fost amuzant chiar.

Pe la ora 9 însă, cînd marchizul de Clameran fu anunţat, Fauvel se retrase, de teamă că nu se va stăpîni şi va izbucni.

A doua zi de dimineaţă, printre corespondenţa zilnică a afacerilor, găsi următorul bilet:

Scumpă tuşico,

" Trebuie să te văd azi negreşit; şi te aştept.

Îţi voi spune verbal motivele ce mă împiedică să vin eu la tine.

RAOUL "

- " A, ha! Îi am de acum înainte în palmă! "

Aşa de hotărît fuse să se răzbune că trase un sertar din care scoase un revolver, pe care-l încercă dacă poate servi la un moment dat, cînd va fi nevoie.

La toată această scenă, Fauvel se credea a fi singur, fără martori.

Dar nu era singur, cineva îl pîndea şi-i urmărea toate gesturile şi mişcările.

Nina Gypsy, cu ochii prin gaura cheii, observa toate mişcările lui Fauvel, deducînd din ele toate intenţiile ce-i ocupau creierul.

Lipi la loc plicul, ca şi cînd nu ar fi fost violat de fel, îl duse apoi servitorului ca să-l predea soţiei sale.

Puse revolverul pe marginea sobei şi ieşi afară numai pentru două momente.

În acest timp, Gypsy intră repede în biroul lui şi cu multă îndemînare şi fără teamă scoase cartuşele din el.

Trimise pe Cavaillon să anunțe pe Verduret de toate acestea, pentru a lua măsurile ce va crede de cuviință.

Peste o oră, doamna Fauvel, fiind gata de ieșire, ceru să i se aducă echipajul.

- "Dacă Verduret nu sosește la timp, se întîmplă o mare nenorocire. Și doamna Fauvel și Raoul vor fi prada morții!"

Nina Gypsy era într-o stare de mare agitație.

CAPITOLUL XXIV

Singura piedică între marchizul de Clameran și Magdalena era Raoul; pentru acest scop, Louis se decise să suprime obstacolul.

Puse pe trei indivizi plătiți să-l omoare pur și simplu.

Întorcîndu-se pe la miezul nopții la Vesinet, i-au ieșit înainte trei indivizi suspecți și-l întrebară cît e ceasul.

Așa cum era, în aparență zvelt și subțirel, Raoul era de o forță fără pereche; în cîteva mișcări de box în dreapta și în stînga se desfăcu repede de cei trei adversari.

Pentru ca să evite în viitor aceste atacuri nocturne, se înarmă cu un revolver de calibru mare și cu numărul dublu de gloanțe.

Nici nu putu să-i treacă prin cap că lovitura era aranjată de tovarășul său Louis.

Prima lovitură nereușind, Clameran îi pregăti alta. Peste vreo două zile intrînd într-o cafenea-berărie de pe Bulevard un vlăjgan îi căută ceartă și-i făcu un scandal enorm.

Dacă nu ar fi fost cîţiva prieteni de ai lui, Raoul i-ar fi administrat individului mercenar o lecţie pe care n-ar fi uitat-o nici în mormînt.

- Bine, domnul meu, îi zise, poftim cartea de vizită, mîine vei primi martorii mei. Şi individul părăsi cafeneaua.

Prietenii lui Raoul citiră cu glas tare numele imprimat:

V. H. A. JACOBOSON
Ex voluntar al lui Garibaldi
Ex ofiţer superior al armatei din Sud
(Italia-America)
30, Strada Leonie

- Poftim, un individ oarecare ce se dă drept mare luptător, care a putut foarte bine să-şi fi cîştigat gradele într-o sală de arme.

Raoul care văzuse atîtea în viaţă, îşi dădu seama cam ce fel de erou poate fi un individ care-şi înşiră pe cărţile de vizită calităţile şi ocupaţiile lui de altă dată: ex-voluntar, ex-ofiţer, etc. etc.

- Dar ce ar fi, dacă ar trimite a doua zi doi din prietenii săi la domnul Iacobson, să regleze afacerea provocării?

I se păru că e vreo cursă la mijloc, dar voi să aibă sufletul curat şi conştiinţa împăcată. Pînă una-alta, se duse să culeagă informaţii despre persoana "domnului" Iacobson.

Şi află că acest Iacobson locuia într-un hotel defăimat; un fel de hotel locuit de dame, care trăiesc după urma corpului lor.

Însuşi domnul Iacobson se pretindea a fi gentleman; ducea o viaţă bizară, nu se ştia cu ce trăieşte şi care sînt mijloacele sale de existenţă.

"Ce scop o fi urmărind acest individ, cu provocarea lui? se întreba Raoul, atît de suspectă i se părea toată afacerea cu acest individ şi mai suspect. Ce folos va avea Iacobson din lovitura de spadă ce mi-ar da? În aparenţă nici unul. Şi în afară de lipsa de foloase, poate avea numai ponoase, cu poliţia

bunăoară, cu care, din contră, ar avea nevoie să se țină bine
Deci, dacă individul totuși îmi caută ceartă cu lumînarea, o f
avînd el alte motive, nu onoarea ofensată... deci... "

Acest raționament logic și aceste deducții întemeiate
muiară entuziasmul lui Raoul pentru toată afacerea în sine a
provocării - de aceea nici nu povesti nimic lui Clameran.

Martorii ambilor clienți, conveniseră ca duelul să aibă loc
chiar imediat, după cererea expresă a lui Iacobson.

- Bine, primesc, haide, plecăm, le răspunse Raoul.

Ieșise pe teren și după cîteva angajamente, Raoul fu rănit
ușor deasupra mamelei drepte.

Ex-ofițerul superior pretindea ca lupta să continue pînă ce
unul din combatanți va fi scos din luptă și va cădea ucis - dar
martorii lui Raoul nu acceptară acest mod de a vedea a
individului cu " onoarea imaculată", ci declarară pur și simplu
că onoarea domniei sale se poate considera ca satisfăcută și că
în ruptul capului nu vor lăsa pe clientul lor de a continua, nu c
luptă după toate regulile codului duelului, ci un asasinat în
toată puterea cuvîntului.

Individul a trebuit să primească acest mod de apreciere
altfel martorii lui Raoul amenințară că lasă lucrurile baltă și
că se retrag.

Raoul se duse și el acasă, mulțumit că a scăpat numai cu
atît, luînd și hotărîrea să evite contactul cu acest "garibaldian"

Cu drept cuvînt Raoul se întreba:

" De ce atacul celor trei apași de la miezul-nopții? De ce
această provocare a lui Iacobson? "

Raoul, băiat cu mintea prea dezvoltată, vedea o legătură
între ambele cazuri, un fel de coincidență ciudată.

De la acest raționament, pînă la a vedea mîna lui
Clameran la mijloc, nu era decît un pas. Și pasul acesta
cerebral îl făcu Raoul.

Bănuiala nu era prea greu de avut, mai cu seamă că Raoul
n-avea de împărțit nimic cu nimeni și purtarea lui în societate
nu dădu loc la nici un incident sau nemulțumire.

Cine putea să-l pască şi să-l urmărească?

Cu cine are el relaţii?

E numai unul singur.

E Clameran şi numai el!

Mai cu seamă aflînd de la doamna Fauvel, condiţiile ce i le pusese Magdalena lui Clameran, înţelese pe dată că domnul "Louis", bunul său prieten, tovarăş şi complice, ar avea acum nevoie s-o rupă cu el, că i-a devenit inoportun.

Îşi mai aduse aminte unele vorbe şi aluzii pronunţate de cîteva zile încoace, jocuri de cuvinte cu două înţelesuri; pe urmă explicaţii îngăimate din partea lui Louis, - prefăcură bănuiala în certitudine.

Era cuprins de o furie nemărginită contra individului căruia i-a dat concurs şi ajutor atît de preţios în toate combinaţiile lui ticăloase, - individ, care, acum, a asmuţit fel de fel de şnapani să-l asasineze pur şi simplu, numai să scape de dînsul!

Această trădare i se păru monstruoasă. Naiv bandit şi fără experienţa vieţii şi acest Raoul!

Bandit el însuşi, pretindea dela alt bandit, cinste în relaţii!

În afară de furie, Raoul era cuprins şi de teamă, şi pe drept cuvînt. Vedea bine că viaţa îi atîrna de un fir de aţă, cînd are ca adversar un bandit de teapa şi forţa lui Clameran.

Dacă în cele două atacuri a scăpat teafăr, cine poate garanta că la un al treilea va rezista?

În judecata şi fantezia-i aprinsă, Raoul nu vedea decît curse în toate părţile. Vedea cum moartea îl pîndeşte; în fiece om vedea un duşman, îi era frică să iasă, îi era frică să stea singur în casă; cine poate şti ce-i prepară un individ fără scrupule cum e Clameran? Evita localurile publice şi-i era frică şi de otrăvuri ca şi de arme. Mîncarea i se păru pretutindeni a avea un gust de cocleală, de stricnină.

Aşa că viaţa ajunse pentru el o cazmă; nu mai putea s-o ducă în starea aceasta mai departe.

Se decise să se răzbune şi de aceea i-o luă el înainte lui Clameran.

În vremea de mizerie, acum cîţiva ani, ce nu făcea Raoul pentru cîţiva gologani la Londra, pe cheiurile Tamisei!

Cu o singură lovitură de pumnal putea să-l dea gata pe Louis! Dar, înainte era înainte; acum era altfel; s-a schimbat boierul; atunci nu era decît o haimana, acum e chiabur; are bănet la chimir şi ţine să trăiască liniştit şi să aibă gust din banii furaţi.

De pumnale nici nu putea fi vorba; trebuiau găsite alte mijloace, fără sînge; duşmanul trebuie scos din luptă altfel.

În primul rînd trebuia să strice căsătoria cu Magdalena; cea mai grea lovitură pentru Louis, în acelaşi timp şi un gest de răzbunare grozav.

" Să fiu de partea lor, a doamnei Fauvel şi a Magdalenei, le voi fi de mare ajutor; în chipul acesta le voi scăpa din mîinile acestui bandit, fără caracter " şi ingrat! " raţiona Raoul.

De aceea îi scrise acest bilet (pe care îl cunoaştem), doamnei Fauvel, bilet deschis şi citit de bancher.

Biata femeie nu stătu nici o clipă la îndoială şi se duse în grabă la Vesinet, cu frica în suflet de a nu fi iarăşi ameninţată.

De astă dată se înşelase în bănuielile ei. Regăsise pe Raoul de odinioară, pe acela din primele zile, seducător şi bun.

Mai înainte de a-i expune adevărul, dînsul ţinu s-o liniştească. Ş-i reuşise intenţia.

Zîmbitoare şi fericită, biata femeie se aşează într-un fotoliu, iar Raoul, în genunchi, la picioarele ei.

- Dragă mamă, te-am făcut să suferi mult, mă căiesc şi să mă ierţi... ascultă-mă te rog cu atenţie.

Nu avu timp să vorbească mult cînd deodată uşa se deschise cu furie.

Raoul se sculă repede de jos. În faţa lor, bancherul Fauvel, cu un revolver în mînă, apăru în prag.

Fauvel era de o paloare de nerecunoscut.

Căuta să rămînă calm, ca judecătorul ce vine să pedepsească pe cei vinovaţi. Dar sforţările lui erau zadarnice, emoţia îl copleşise.

Soţia sa şi Raoul deteră un ţipăt groaznic de spaimă.

Fauvel scoase un geamăt nervos, ca nenorociţii în pragul nebuniei.

- A, ha! Nu v-aţi aşteptat; credeaţi că încrederea mea dobitocească nu va avea o margine?

Raoul avu curajul de a se interpune între cei doi soţi; era gata să primească el gloanţele, în locul doamnei Fauvel.

Trebuie să recunoaştem şi să subliniem acest gest al lui, prompt şi sincer.

- Te rog unchiule, crede-mă...

Fauvel, cu un gest ameninţător, îl opri.

- Destul cu aceste minciuni ticăloase, destul! Să încetăm cu această comedie!

- Ţi-o jur...

- Te rog, încetează, nu mai tăgădui. Ştiu totul, e de prisos orice tăgăduială. Ştiu că bijuteriile nevestei mele sînt la Muntele de Pietate; ştiu că bijuteriile nepoatei mele sînt tot acolo. Cine le-a dus. Ştiu de asemenea cine e autorul furtului de un milion şi jumătate. Bietul Prosper, nevinovat, dezonorat, arestat şi la închisoare!

Doamna Fauvel nu mai ştia ce să facă; căzu deodată în genunchi în faţa soţului ei. În sfîrşit sosise această zi atît de temută pentru ea, pentru care jertfise toată liniştea vieţii!

Ani de zile de-a rîndul, a îngrămădit minciuni peste minciuni, tot felul de invenţii; în zadar şi-a jertfit viaţa; totul aici pe pămînt nu rămîne nedescoperit! Orice s-ar zice, orice meşteşugire s-ar întrebuinţa, soseşte momentul cînd totul se descoperă, căci adevărul trebuie să strălucească, chiar în ceaţa cea mai deasă!

Vedea ea bine că nu mai are nici o scăpare; cu gesturi rugătoare, cu faţa scăldată în lacrimi, abia putu să gîngăvească:

- André, iertare, te rog, te conjur, iartă-mă!

La accentele acestui glas istovit, bancherul păru mişcat; tot sufletul îi era răscolit de o emoţie adîncă.

Glasul acesta îi reamintea toate clipele de fericire ce le

avusese timp de douăzeci de ani de la această femeie iubitoare; cu o singură privire putea să-l facă fericit sau nenorocit.

Întreg trecutul i se deşteptă şi toate clipele fericite defilară în faţa ochilor minţii. În această femeie, ce se tîra la genunchii lui acum, recunoscu pe Valentina de altădată, tînăra fată frumoasă, de odinioară, ca în vis, pe aleile din parcul La Verberie.

Revedea pe iubita lui soţie a primilor ani, cînd, la naşterea lui Lucien era să-şi dea sufletul.

Fauvel era în prada unei grozave agitaţii; inima îi zvîcnea; fu cuprins de o emoţie tandră... se vedea că mila îl copleşise... iertarea îi era pe buze!

- Nenorocito! Nenorocito! Ce rău ţi-am făcut eu? Of, cît te-am iubit, cît de mult te-am iubit şi nu căutam să ţi-o ascund! Te-ai plictisit de mine, aşa e lumea, aşa e omul, se oboseşte repede; chiar fericirea, la un moment dat, plictiseşte pe unii. Spune-mi, ce ţi-a lipsit ţie? Înconjurată de dragoste, de stimă, de consideraţie. Plăcerile toate erau pentru tine, şi ele ţi s-au părut seci şi fără gust. Ai pus în joc cinstea ta, a mea, a copiilor, a casei, ai dat foc la tot şi ai bravat dispreţul general ce te aştepta. În ce prăpastie ai căzut. Şi dacă dragostea mea ai dispreţuit-o, gîndul la copiii noştri nu a putut să te reţină?

Domnul Fauvel vorbea încet, rar şi se părea că fiece cuvînt îl înăbuşă.

Raoul stătea ca o statuie de marmură între ei amîndoi. Vedea el bine că dacă bancherul ştie multe, încă nu ştie tot.

Şi era convins că bancherul e victima unor intrigi înşelătoare. Se gîndi că ar face bine să explice neînţelegerea ce era între ei în acel moment. O desluşire ar face bine, o explicaţie generală.

- Domnule... începu Raoul, daţi-mi voie, vă rog...

În loc să liniştească lucrurile, vorbele lui Raoul iritară şi înfuriară şi mai rău pe bancher.

- Dumneata, te rog să taci, dumneata n-ai cuvîntul!

Nu se auzeau decît suspinele doamnei Fauvel, tăcerea era solemnă.

- Venisem aici, reîncepu bancherul, cu gîndul să vă surprind şi să vă omor pe amîndoi. V-am prins, v-am surprins, dar să-ţi spun drept, curajul îmi lipseşte. Nu sînt în stare să omor pe un om dezarmat!

Raoul voia să protesteze.

- Te rog, nu mă întrerupe; lasă-mă să vorbesc eu. Viaţa noastră a amîndurora e în mîna mea. Legea iartă pe soţul ultragiat. Ei bine, s-o ştii, nu-mi trebuie scuza Codului. Văd pe sobă un revolver, înarmează-te şi apără-te!

- Niciodată!

- Apără-te, că trag eu!

Şi Fauvel întinse ţeava aproape de pieptul lui Raoul.

Raoul cuprins de spaimă, luă şi el revolverul în mînă.

- Treci în colţul celălalt, eu rămîn aici şi peste cîteva momente cînd pendula dumitale va suna ora, să tragem amîndoi deodată!

Şi cei doi bărbaţi, stăteau faţă în faţă, aşteptînd bătaia ceasului, pentru ca armele să fie slobozite.

Dar scena era de nesuportat! Doamna Fauvel nu mai putu rezista. Ea vedea bine cum în faţa ei, soţul şi fiul ei stăteau gata să se asasineze reciproc!

Grozăvia momentului îi dădea forţa să se interpună între amîndoi şi cu braţele întinse se întoarse spre soţul ei.

- Ai milă André! Lasă-mă să-ţi povestesc totul, să-mi descarc sufletul. Nu-l omorî!

Era dragostea de mamă care vorbea în acel moment; Fauvel însă vedea altfel, că femeia ticăloasă, adulteră îşi apără amantul!

Cu o brutalitate nemaivăzută la el, André apucă pe nevasta sa de braţ şi o împinse la o parte.

- Înapoi!

Şi doamna Fauvel cuprinse în braţe pe Raoul, apărîndu-l cu corpul ei.

- Pe mine ucide-mă, numai eu sînt vinovată!

În faţa acestei scene, Fauvel îşi pierdu mintea cu desăvîrşire.

Se gîndea: " Atîta neruşinare! Doamne, Doamne. Cum e posibil atîta neruşinare? "

Îşi puse revolverul la ochi şi trase.

Nici Raoul, nici doamna Fauvel nu căzură!

Bancherul mai trase o dată, şi încă o dată. Dar fără efect. Gloanţele nu luară foc. (Nina doar avusese grijă să le scoată pe toate).

În momentul cînd Fauvel căuta să mai tragă o dată, intră ca o furtună un bărbat, care strigă:

- Opreşte-te!

Şi apucînd revolverul din mîna bancherului, se repezi la doamna Fauvel.

Acest bărbat, aţi putut ghici, nu era altcineva decît Verduret ce fusese înştiinţat de Cavaillon de cele ce aveau să urmeze.

- Lasă-mă, zbiera Fauvel, ca un om ieşit din minţi, lasă-mă să-i omor, mi-au răpit cinstea, liniştea, fericirea! Vreau să mă răzbun!

Verduret îl strînse cu putere în braţe.

- Mulţumeşte lui Dumnezeu că n-ai comis o crimă. Scrisoarea anonimă era mincinoasă.

Situaţiile excepţionale conţin în ele un lucru bizar. Cei ce sînt amestecaţi uită o serie de fapte normale şi se supun unor gesturi şi mişcări ale inimii şi creierului, în mod automat.

Fauvel nu întrebă nici cine este acest om, nici de unde ştie amănuntele despre scrisoarea anonimă.

Se nivelaseră sufleteşte, parcă erau nişte cunoscuţi, nu de azi, de ieri, ci de mult, din totdeauna!

Singurul lucru ce-i reţinu în acel moment creierul excitat, era faptul că scrisoarea anonimă era falsă.

Atît dorea, atît i se dădea!

- Nu mai înţeleg, soţia mea s-a recunoscut vinovată!

- Da, e vinovată, dar de altă vină, îi răspunse Verduret.

Şi după o ezitare:

- Ştii dumneata cine e acest bărbat pe care voiai să-l împuşti?

- E amantul ei!

- Nu, e fiul ei!

Raoul care credea că nimeni nu cunoaşte acest secret, rămase ca trăznit. De unde ştia acest străin amănuntele acestea?

Ameninţările lui Fauvel nu-l înspăimîntară, atît pe cît revelaţiile acestui cunoscut.

În cele din urmă pronunţă cuvintele:

- Da, e adevărat! Sînt fiul ei şi ea îmi este mamă!

Cît pe ce să înnebunească bancherul. Nu mai ştia ce să creadă. Privirile-i rătăceau cînd la Verduret, cînd la Raoul, cînd la nevastă-sa.

- Am înţeles, vă bateţi joc de mine. Ce spuneţi d-voastră nu e posibil. Dovezi, daţi-mi dovezi.

- Dovezile le vei avea. Ţi le vom da. Dar, mai întîi ascultă!

Şi repede, cu febrilitate, Verduret îi povesti totul, întreaga dramă ce o descoperise.

Fireşte că cele aflate de Fauvel din trecut erau groaznice; - dar ce erau ele, faţă de bănuiala lui din prezent?!

Cu toată durerea ce o simţea, vedea destul de clar că-şi mai iubeşte soţia.

Oare nu era frumos şi generos să ierte o greşeală comisă în tinereţe, demult, aproape prescrisă, greşeală răscumpărată printr-un devotament şi o iubire imaculată?

Verduret isprăvise de povestit.

Fauvel păstră o tăcere solemnă.

Ce evenimente şi cîte peripeţii nu s-au petrecut în ultimele 48 de ore!

Nici nu mai era stăpîn pe gîndul lui şi nu putea măcar să cugete la ceva. Voinţa-i era paralizată şi se zbătea ca o frunză bătută de vînt.

Inima îl sfătuia să ierte şi să uite, amorul propriu era pentru răzbunare.

Dacă nu ar fi fost acest Raoul fructul dragostei Valentinei, era mai uşor pentru Fauvel să-şi cuprindă în braţe soţia şi s-o ierte.

Ezita în faţa evidenţei.

- Acest fiu al dumitale, care m-a furat pe mine şi te-a despuiat pe dumneata.

- Doamna Fauvel are să vă cînte într-una că acest domn e fiul ei, că l-a avut cu Gaston de Clameran... ea o crede... ea pretinde, chiar şi jură... dar, e un dar la mijloc... zise Verduret.

- Ce vrei să spui?

- Tocmai ca s-o despoaie mai bine, a înşelat-o că e fiul ei!

De cîteva clipe se putea vedea că Raoul devenise neliniştit şi căuta să se apropie de uşă; voia s-o şteargă...

Dar Verduret îl observase şi se interpuse între el şi uşă.

- Unde ai de gînd s-o apuci iubitul meu amic? Te cunosc eu pe dumneata!

Raoul înţelese unde voia să ajungă Verduret. Se făcuse negru-verde de spaimă. Recunoscuse trăsăturile lui Verduret.

- Paiaţa!

- Da, da, paiaţa de la balul fraţilor Jandidier. Şi dacă te mai îndoieşti îţi voi arăta şi un semn.

Şi repede desfăcu braţul, ridicînd mîneca hainei.

- Uite aici, rana ce mi-aţi făcut d-voastră atunci seara, cînd am ieşit de la balul costumat, pe jos.

Raoul nu mai putea, amuţise cu desăvîrşire.

- Taci? Acum eşti modest? Ce e drept, modestia şade bine talentului. Pentru vîrsta dumitale eşti un pungaş şi jumătate, chiar prea rafinat.

Fauvel se uita la toată această scenă fără să înţeleagă o boabă.

- În ce prăpastie de ruşine am căzut noi, Doamne, Doamne!

- Calmează-te domnule Fauvel, după cele cîte vi le-am

povestit, mai am încă cîteva amănunte de completat. Părăsind pe Mihona, care i-a descoperit... nenorocirea domnişoarei Valentina de La Verberie, Clameran nu găsi altceva mai bun de făcut decît să plece la Londra.

Cum a fost înarmat cu atîtea informaţii, i-a venit foarte uşor să găsească pe femeia căreia i-a fost încredinţat copilul lui Gaston de către bătrîna contesă. Dar aici i-a fost dat să aibă o surpriză neplăcută. Anume, aflase că copilul înscris la biserică, sub numele de Raoul-Valentin Wilson murise de crud, la vîrsta de un an şi jumătate.

Raoul voi să protesteze.

- Opreşte-te iubitule, nu mai protesta; e în zadar. Ce, mă crezi pe mine că o să mă adap cu fraze?

Şi scoase din buzunar o serie de acte şi documente timbrate şi prevăzute cu sigilii şi ştampile oficiale, punîndu-le toate pe masă.

- Uite, am aici declaraţia acelei femei din Londra, a bărbatului ei şi a patru martori, toate legalizate; uite şi un certificat de naştere, uite şi actul de deces, în cea mai autentică formă... legalizate la ambasada franceză. Cu mine nu merge aşa. Ei, tinere, îţi place acum?

- Ei, şi acum? întrebă bancherul.

- Staţi, să vedeţi. Clameran, celălalt şnapan, a văzut că planul a dat greş, s-a gîndit să înlocuiască copilul adevărat. Şi printre multele cunoştinţe a găsit puşlmaua ce o vedeţi în faţa d-voastră.

Doamna Fauvel era într-o stare de nerecunoscut. Sărmana, ea care a fost exploatată atîta vreme îndelungată, parcă se simţea uşurată la destăinuirile lui Verduret.

- Cum e posibil? Cum e posibil? putu numai să articuleze.

- În vremea noastră se pot petrece asemenea ticăloşii? fu de părere Fauvel.

- E fals, e fals, totul e o minciună! interveni cu îndrăzneală Raoul.

Verduret îi tăie vorba numaidecît:

- Văd că "domnul" dorește dovezi. Ei bine, îi voi povesti următoarea istorioară autentică:

Tocmai acum mă despărții de amicul meu Palot, ce sosi din Londra, cu un sac plin de informații. Ascultă:

Lordul Muray, un mare și bogat senior, avea un jockey cu numele de Spencer, la care ținea foarte mult.

Se întîmplă într-o zi, că acest frumos jockey să cadă de pe cal și să-și frîngă gîtul; bietul om murise.

Lordul Muray era disperat; și cum dînsul nu avea copii, s-a declarat gata să se însărcineze cu creșterea și viitorul fiului lui Spencer, ce avea atunci numai patru ani.

Lordul se ținu de cuvînt. James Spencer primi creșterea ca fiul unui mare senior. Era un copil drăguț, plăcut și simpatic, pe deasupra era de o inteligență vie și limpede.

Pînă la 16 ani, James avusese o conduită ireproșabilă și protectorul său era foarte mulțumit de el. Din nenorocire, băiatul contactă niște relații proaste și începu să se strice și el.

În cele din urmă ajunse rău de tot. Nu odată lordul Muray îi iertă multe și multe greșeli, unele mai grave decît altele; pînă cînd într-o zi descoperi că fiul său adoptiv făcu, nici mai mult nici mai puțin, decît să-l iscălească fals pe cîteva polițe, plastograf în toată puterea cuvîntului. Indignat, lordul îl goni.

Nemaiavînd nici o sursă de trai, James nu găsi altceva de făcut decît să trăiască din joc și din alte expediente. Într-o bună zi, făcînd cunoștință cu marchizul Louis de Clameran, acesta îi oferi 20.000 de franci pentru a juca rolul în tragi-comedia pe care o cunoaștem.

Raoul îi sări în vorbă și cu o îndrăzneală uimitoare îl întrerupse:

- Ești un agent, un spion de poliție!

- În această clipă nu sînt decît prietenul lui Prosper. După cum te vei purta, mă voi purta și eu, cînd agent de poliție, cînd prietenul lui Prosper, depinde de dumneata.

- Ce dorești de la mine?

- Unde e milionul și jumătate ce l-ai furat?

Banditul ezită o clipă.

- Îl am la mine.

- Îmi place francheţea dumitale, fă bine şi scoate-l, haide, nu mai sta pe gînduri; restituie-l fără vorbă că altfel...

Raoul înţelese tonul şi se execută la moment.

Scoase mai multe teancuri de bilete de bancă, precum şi recipisele de la Muntele de Pietate şi le întinse pe masă.

- Îmi place, ai lucrat cu cap.

În timp ce Verduret examina şi număra hîrtiile de bani, Raoul încet-încet, se retrase spre uşă şi pînă să observe cei de faţă, o tuli, nici una nici două, pe uşă afară.

- Uite că o şterge! observă domnul Fauvel.

- Foarte bine face, răspunse Verduret. Ce mai avea de făcut? risca să fie arestat, dat în judecată şi condamnat.

- Totuşi...

- Ce vrei, ca lumea să afle toată istoria cu doamna Fauvel? Lăsaţi-l să fugă. Poftim banii domnule şi recipisele. Mai are ceva bani asupra lui, o sumă mică cu care să poată trece frontiera. Nu vom mai auzi vorbindu-se de el niciodată!

Încet-încet, domnul Fauvel se convinse că Verduret avea perfectă dreptate.

Ce să mai lungească o afacere destul de urîtă în care doamna Fauvel a fost victimă?

De ce să mai fie chemată la un proces public şi de ce să mai vorbească ziarele despre această senzaţională afacere?

Parcă era renăscut, şi-a scăpat viaţa sa şi a soţiei sale. Nu mai ştia cum să-i mulţumească lui Verduret.

- Cum voi putea să-ţi răsplătesc vreodată binele ce mi-ai făcut?

- Dacă într-adevăr recunoşti serviciul ce ţi l-am făcut, am să te rog şi eu ceva. Personal nu te rog altceva, decît că intervii în favoarea bunului meu prieten Prosper. Te rog, şi e o datorie a dumitale, să-l reabilitezi. Şi încă ceva: dînsul o iubeşte pe domnişoara Magdalena.

- Te asigur că Magdalena va fi soţia lui, nu te mai îndoi de

această; ţi-o jur. Pe el îl voi reabilita în aşa chip că nimeni nu va îndrăzni să-i reproşeze greşeala mea, numai a mea, ce am făcut-o.

Şi Verduret se duse de-şi luă bastonul din colţ, spre a pleca, ca şi cînd ar fi fost vorba de o simplă vizită.

- Înainte de a ne despărţi, să te mai întreb ceva: ce se face cu doamna Fauvel?

Drept răspuns Fauvel se repezi la soţia sa şi o cuprinse în braţe.

- Doar nu voi fi aşa nebun să lupt împotriva inimii mele. Valentina, nu te iert numai, ci uit tot ce a fost.

Îşi luă rămas bun de la bancher şi de la soţia lui, se urcă în birja cu care venise şi o porni spre Paris.

Verduret era satisfăcut de cum au decurs lucrurile în privinţa lui Raoul; însă în ce priveşte pe Clameran, ţinea cu tot dinadinsul ca acest bandit periculos să-şi primească pedeapsa meritată.

Ţinea să-l dea în judecată şi să-l aresteze, dar se gîndea cum ar face-o fără să tîrască în scandal şi pe doamna Fauvel.

- Da... mi-a venit o idee. Îl voi da în judecată pentru asasinatul ce a comis asupra fratelui său Gaston, chestia cu otrava.

•

• •

Sosise la hotelul Louvre, pe seară.

Deodată trăsura se opri; nu putu să înainteze. Ce se întîmplase.

O lume imensă se strînsese şi gardienii îndemnau publicul să nu stea pe loc şi să nu facă atrupamente.

- Ce s-a întîmplat, vă rog?

- Un lucru foarte bizar şi unic, cum numai la Paris se poate întîmpla, răspunse un gură-cască. Uită-te sus, la a şaptea fereastră; e un individ ţicnit pe jumătate gol; nu-l vezi? Voia să-l aresteze şi cu o iuţeală de maimuţă s-a agăţat de zid şi s-a urcat ca un somnambul. Nu face altceva decît să strige: " prindeţi pe ucigaş!"

Verduret se gîndi:

- Dacă o fi el, dacă de frică cumva i s-o fi ţicnit creierul, aşa de bine predispus pentru crime?

Cu mare greutate putu în fine să ajungă la hotel. Aici îl aşteptau Fanferlot însoţit de trei oameni necunoscuţi cu mutrele cam originale.

- Ce s-a întîmplat?

- Ce să se întîmple alta decît că eu n-am noroc stăpîne. Pentru întîia dată în viaţa mea dădui şi eu peste o afacere senzaţională şi uite cum se isprăveşte!

- Care va să zică, e chiar Clameran?

- Chiar el, bată-l să-l bată. Cum a dat ochii cu mine azi dimineaţă, a pornit-o într-o goană, credeam că nu se mai isprăveşte.

Ajuns pe bulevard dădu de aceşti trei prieteni ai mei; parcă i-a dat cu un ciomag în cap. Văzuse el bine că nu mai e scăpare... atunci de spaimă i-a sărit mintea din loc.

- Şi unde se alfă el acum?

- L-a dus la Prefectură într-o birjă, legat cobză; se zbătea şi ţipa...

Într-adevăr, Verduret şi Fanferlot îl găsiră la Prefectură într-o cabină din cele rezervate pentru nebunii cei furioşi şi în cămaşă de forţă.

- Ajutor, daţi-mi ajutor! striga el într-una. Uitaţi-vă, nu-l vedeţi pe fratele meu? vine spre mine... vrea să mă otrăvească!

Verduret întrebă pe doctorul nebunilor care stătea lîngă Clameran căutînd să-l liniştească:

- Nenorocitul nu mai scapă, acest soi de nebunie nu se mai vindecă. Nu vezi? Crede că toată lumea vrea să-l otrăvească. Ciudată boală; va muri de foame pentru că respinge orice hrană sau băutură de teamă a nu fi amestecate cu otravă.

Verduret se înfioră la auzul acestor explicaţii ale doctorului.

- În fine, doamna Fauvel e scăpată! pentru ce Dumnezeu şi-a luat însărcinarea să pedepsească el pe Clameran.

- Ce pîrlit mai sînt şi eu şi lipsit de noroc, eu Fanferlot mă aşteptam să-l judece cu solemnitate, să apară la bară, eu să vin să depun în proces, ziarele să vorbească de mine... iată că acum dosarul se va închide şi clasa în arhivă, cu menţiunea:

DOSARUL No. 113

CAPITOLUL XXV

Patru zile mai tîrziu, într-o dimineaţă, domnul Lecoq - Lecoq oficialul - stătea de lucra în cabinetul său.

Într-una, se uita la pendula din perete.

După atîta aşteptare, iată că se anunţă doamna Nina Gypsy cu Prosper Bertomy.

- Bravo, văd că sînteţi exact ca doi amorezi la întîlnire.

- Noi, amorezaţi? Îmi pare rău, dacă nu era ordinul special al lui Verduret să ne mai întîlnim încă o dată. Ne-a dat întîlnire la dumneata în birou, trebuie să vină şi el.

- Foarte bine, vă rog să-l aşteptaţi... mă duc să-l previn.

Timp de un sfert de oră, Nina cu Prosper aşteptară sosirea lui Verduret.

În tot acest timp nu schimbară între ei nici o vorbă măcar.

În cele din urmă, uşa se deschise şi apăru... Verduret.

Şi Nina şi Prosper voiau să se repeadă spre el dar Verduret numai cu o singură privire îi ţintui locului.

- Probabil că aţi venit să aflaţi secretul purtării mele faţă de d-voastră. Pentru că v-am promis, am să mă ţin de cuvînt. Cu toate că mă doare şi sufăr, însă ascultaţi:

" Unul din amicii mei, Caldas, e un băiat levent şi cinstit. Acest prieten, acum un an şi jumătate, era cel mai fericit dintre oameni.

Amorezat de o femeiuşcă tînără, el nu trăia decît pentru dînsa; tot rostul vieţii lui nu era decît ea. Şi naiv cum fu, îşi închipuia şi se legăna în iluzie că şi el îl iubeşte pe dînsul. "

- Să ştii că şi el îl iubea, îl întrerupse Gypsy.

- Fie şi aşa cum spui dumneata. L-a iubit pe nenorocitul aşa de mult, pînă cînd într-o bună zi ea a şters-o în tovărăşia altuia lăsîndu-l pe amicul Caldas cu buzele umflate. Bietului Caldas îi venea nebunia, voia să se sinucidă; se gîndea că ar fi mai bine să trăiască şi să se răzbune!

- Ei, cum? îl întrebă Prosper.

- Da, s-a răzbunat Caldas, după felul lui special de a înţelege răzbunarea. Cu alte cuvinte, chiar sub ochii iubitei ce l-a trădat, a făcut să răsară superioritatea faţă de celălalt, faţă de cel preferat lui. Celălalt, un prăpădit, slab de caracter, un laş, fără prea multă minte, se rostogolea în prăpastie. Şi dacă nu ar fi fost Caldas, nenorocitul nu ar mai fi văzut lumina zilei, rămînea în fundul beznei. Căci, cred că m-ai înţeles că femeiuşca de care vă vorbesc nu era alta decît... Nina; iar seducătorul... preferatul... decît dumneata; întrucît priveşte pe Caldas...

Şi cu un gest repede îşi scoase peruca din cap şi favoriţii, - şi în faţa lor apăru capul interesant şi mîndru al veritabilului Lecoq.

- Caldas!... exclamă Nina.

- Nu, nici Caldas, nici Verduret, ci Lecoq, comisarul de la Siguranţă!

Era un moment grozav.

- Domnule Prosper, ţin să-ţi spun acum că nu numai mie ai să-mi mulţumeşti pentru salvarea dumitale. E o femeie care

mi-a dat concursul, n-aş fi putut ajunge unde sîntem azi. Această femeie nu e altcineva decît domnişoara Magdalena. Ei i-am jurat că domnul Fauvel nu va afla nimic. Scrisoarea dumitale anonimă mi-a îngreunat combinaţiile mele. Voiam să vă zic...

Voia să intre în camera de alături dar Nina i se puse în cale.

- Caldas, te conjur. Sînt aşa de nenorocită! Ah, dacă ai şti. Iartă-mă. Ai milă de mine!

Şi Prosper plecă singur de la Lecoq.

* * *

Peste o lună s-a celebrat în biserica Notre-Dame de Lorette căsătoria domnului Prosper Bertomy cu domnişoara Magdalena Fauvel.

Casa de bancă continua a fi tot în strada Proventei şi cum domnul Fauvel s-a retras la faţă cu Valentina, pe noua tăbliţă de la poartă, sè poate citi firma: *Prosper Bertomy & Comp.*

Cam tot pe acea vreme, doamna Nina Gypsy deveni doamna Lecoq.

SFÎRŞIT